THE AWAKENING OF INTELLIGENCE

J. KRISHNAMURTI

Jiddu Krishnamurti

SỰ THỨC DẬY CỦA THÔNG MINH

[THE AWAKENING OF INTELLIGENCE]

Lời dịch: ÔNG KHÔNG - 2009

NƯỚC MỸ

I – Hai nói chuyện: J. Krishnamurti và Giáo sư Jacob Needleman

– 1 – VAI TRÒ CỦA NGƯỜI THẦY

Nói chuyện giữa Krishnamurti

và giáo sư J. Needleman

Needleman: [1] Có nhiều bàn luận về một cách mạng tinh thần giữa những người trẻ, đặc biệt ở đây tại California. Ông có thấy trong hiện tượng rất pha trộn này bất kỳ hy vọng nào về một sự nở hoa mới mẻ cho nền văn minh hiện đại, một khả năng mới mẻ của sự phát triển hay không?

KRISHNAMURTI: Về một khả năng mới mẻ của sự phát triển, bạn không nghĩ sao, thưa bạn, rằng người ta phải khá nghiêm túc, và không chỉ nhảy từ một vui thú choáng ngợp sang một vui thú khác? Nếu người ta đã quan sát tất cả những tôn giáo của thế giới và đã thấy những kết quả vô ích được tổ chức của họ, và từ sự nhận biết đó đã thấy được một cái gì đó thực sự và rõ ràng, vậy thì có lẽ có thể có một cái gì đó mới mẻ ở California, hay trong thế giới. Nhưng như tôi đã thấy, tôi e rằng không có chất lượng của nghiêm túc trong tất cả việc này. Tôi có lẽ sai lầm, bởi vì tôi chỉ thấy những người tạm gọi là trẻ tuổi này ở khá xa, lẫn trong số khán giả đông đảo, và thỉnh thoảng ở đây; và qua những câu hỏi của họ, qua tiếng cười của họ, qua tràng vỗ tay của họ, họ không gây ấn tượng cho tôi như những con người rất nghiêm túc, chín chắn, có ý định lớn lao. Dĩ nhiên, tôi có lẽ sai lầm.

Needleman: Tôi hiểu rõ điều gì ông đang nói. Câu hỏi của tôi chỉ là: có lẽ chúng ta không mong đợi nhiều để có sự nghiêm túc của những người trẻ.

KRISHNAMURTI: Đó là lý do tại sao tôi không nghĩ điều đó phù hợp cho những người trẻ. Tôi không biết tại sao người ta đã tạo ra sự việc lạ thường như thế từ những người trẻ, tại sao nó đã trở thành một sự việc quan trọng như thế.

Trong vài năm nữa đến phiên họ sẽ trở thành những con người già nua.

Needleman: Như một hiện tượng, tách rời khỏi điều gì ẩn ý trong nó, sự quan tâm trong trải nghiệm thăng hoa này – hay bất kỳ từ ngữ gì người ta muốn gọi nó – dường như là một loại hạt giống mà từ đó những con người lạ thường nào đó vượt khỏi tất cả những giả dối và tất cả những người lường gạt, những người Thầy nào đó, có lẽ xuất hiện.

KRISHNAMURTI: Nhưng thưa bạn, tôi không chắc rằng tất cả những người lừa dối và những người lợi dụng không đang che đậy tất cả việc này. "Ý thức của Krishnamurti" và Thiền Định Thăng Hoa và tất cả sự vô lý đang xảy ra này – họ bị trói buộc trong tất cả việc đó. Nó là một dạng của chủ nghĩa phô trương, một hình thức của vui chơi và giải trí. Để cho cái gì đó mới mẻ xảy ra được phải có một hạt nhân của những con người thực sự hiến dâng, thực sự nghiêm túc, mà theo đuổi đến tận cùng. Sau khi trải qua tất cả những việc này, họ nói rằng, "Đây là cái gì đó mà tôi sẽ theo đuổi đến tận cùng."

Needleman: Một con người nghiêm túc sẽ là một người nào đó phải không còn bị ảo tưởng bởi bất kỳ điều gì khác.

KRISHNAMURTI: Tôi sẽ không gọi nó là không còn bị ảo tưởng nhưng một hình thức của nghiêm túc.

Needleman: Nhưng một tiền đề cho việc đó?

KRISHNAMURTI: Không, tôi muốn không gọi nó là không còn bị ảo tưởng, điều đó chỉ dẫn đến thất vọng và bi quan. Tôi có ý rằng sự tìm hiểu tất cả những sự việc tạm gọi là thuộc tôn giáo, tạm gọi là thuộc tinh thần: phải tìm hiểu, phải tìm ra điều gì là sự thật trong tất cả việc này, liệu có bất kỳ sự thật nào trong nó hay không. Hay loại bỏ toàn sự việc đó và khởi đầu mới mẻ lại, và không phải trải qua tất cả những gài bẫy, tất cả những hỗn tạp của nó.

Needleman: Tôi nghĩ đó là điều gì tôi đã cố gắng nói, nhưng việc này diễn tả nó tốt hơn. Những con người mà đã cố gắng một điều gì đó và nó đã gây thất vọng cho họ.

KRISHNAMURTI: Không phải "những người khác". Tôi có ý nói người ta phải loại bỏ tất cả những hứa hẹn, tất cả những trải nghiệm, tất cả những khẳng định huyền bí. Tôi nghĩ người ta phải khởi đầu như thể người ta tuyệt đối không biết gì cả.

Needleman: Điều đó rất khó khăn.

KRISHNAMURTI: Không, thưa bạn, tôi không nghĩ rằng điều đó khó khăn. Tôi nghĩ rằng nó chỉ khó khăn cho những người đã nhét đầy vào chính họ những hiểu biết của những người khác.

Needleman: Điều đó không dành cho hầu hết chúng ta hay sao? Tôi đã nói với lớp học của tôi ngày hôm qua ở San Francisco, và tôi đã nói rằng tôi sẽ đi phỏng vấn Krishnamurti và các bạn muốn tôi đưa ra câu hỏi nào cho ông ta. Họ đã có nhiều câu hỏi, nhưng một câu gây xúc động nhất cho tôi là điều gì một người trẻ đã nói:"Tôi đã đọc đi đọc lại những quyển sách của ông ta và tôi không thể thực hiện được điều gì ông ta nói." Có cái gì đó quá rõ ràng về việc này, nó tạo ra một tiếng chuông. Dường như trong một ý thức nhỏ nhiệm nào đó nó khởi đầu theo lối này. Để là một người khởi đầu, trong sáng!

KRISHNAMURTI: Tôi không nghĩ rằng chúng ta tìm hiểu đầy đủ. Bạn có hiểu tôi có ý gì không?

Needleman: Vâng.

KRISHNAMURTI: Chúng ta chấp nhận, chúng ta rất dễ bị lừa dối, chúng ta thèm khát những trải nghiệm mới mẻ. Người ta nuốt chửng những gì được nói bởi bất kỳ ai đó có bộ râu quai nón, với những hứa hẹn, nói rằng bạn sẽ có một trải nghiệm tuyệt vời nếu bạn thực hiện những việc nào đó! Tôi nghĩ người ta phải nói rằng: "Tôi không biết gì cả." Rõ

ràng tôi không thể dựa dẫm vào những người khác. Nếu không có những quyển sách, không có những vị đạo sư, bạn sẽ làm gì đây?

Needleman: Nhưng con người rất dễ bị lừa dối.

KRISHNAMURTI: Bạn bị lừa dối khi bạn muốn cái gì đó.

Needleman: Vâng, tôi hiểu rõ điều đó.

KRISHNAMURTI: Vì vậy bạn nói, "Tôi sẽ tìm ra, tôi sẽ tìm hiểu từng bước một. Tôi không muốn lừa dối chính tôi." Sự lừa dối nảy sinh khi tôi mong muốn, khi tôi tham lam, khi tôi nói rằng, "Tất cả trải nghiệm đều nông cạn, tôi muốn cái gì đó kỳ bí" – vậy là tôi bị trói buộc rồi.

Needleman: Đối với tôi ông đang nói về một trạng thái, một thái độ, một tiếp cận, mà chính nó rất xa vời trong sự hiểu rõ cho một con người. Chính tôi cảm thấy rất xa vời với cái đó, và tôi biết những sinh viên của tôi cũng như thế. Và vì vậy họ cảm thấy, đúng đắn hay sai lầm, một nhu cầu cho sự trợ giúp. Họ có thể hiểu sai trợ giúp là gì, nhưng liệu có một sự việc như là trợ giúp hay không?

KRISHNAMURTI: Ông muốn nói rằng: "Tại sao bạn yêu cầu sự trợ giúp?"

Needleman: Cho phép tôi giải thích nó như thế này. Trong chừng mực nào đó bạn phát giác bạn đang tự lừa dối chính bạn, bạn không biết chính xác . . .

KRISHNAMURTI: Nó khá đơn giản. Tôi không muốn tự lừa dối mình nữa – đúng chứ? Vì vậy tôi tìm ra cái gì là chuyển động, cái gì là sự việc mà tạo ra sự lừa dối. Rõ ràng nó hiện diện khi tôi tham lam, khi tôi mong muốn một sự việc nào đó, khi tôi không thỏa mãn. Vì vậy thay vì tấn công vào sự tham lam, mong muốn, không thỏa mãn, tôi thèm khát cái gì đó hơn nữa.

Needleman: Vâng.

KRISHNAMURTI: Vì vậy tôi phải hiểu rõ sự tham lam của tôi. Tôi tham lam vì cái gì? Đó có phải bởi vì tôi chán ngấy thế giới này, tôi đã có những người phụ nữ, tôi đã có những chiếc xe hơi, tôi đã có tiền bạc và tôi thèm khát cái gì đó hơn nữa?

Needleman: Tôi nghĩ người ta tham lam bởi vì người ta thèm khát sự phấn khích, để được mang ra khỏi chính bản thân họ, để cho người ta không thấy sự nghèo khó của chính bản thân họ. Nhưng điều gì tôi đang cố gắng hỏi – tôi biết ông đã trả lời câu hỏi này nhiều lần trong những nói chuyện của ông, nhưng nó cứ nảy ra hoài, hầu như không thể tránh khỏi – những truyền thống quan trọng của thế giới, ngoại trừ cái gì đã trở thành của họ (chúng đã bị biến dạng và diễn giải sai lầm và lừa dối) luôn luôn nói trực tiếp hay gián tiếp về sự trợ giúp. Họ nói rằng “vị đạo sư cũng là chính bạn”, nhưng cùng lúc lại có sự trợ giúp.

KRISHNAMURTI: Thưa bạn, bạn có biết từ ngữ “đạo sư” có nghĩa gì hay không?

Needleman: Không, không chính xác lắm.

KRISHNAMURTI: Người chỉ rõ. Đó là một ý nghĩa. Một ý nghĩa khác là người mang lại sự khai sáng, cất đi gánh nặng của bạn. Nhưng thay vì cất đi gánh nặng của bạn họ lại đặt gánh nặng của họ vào bạn.

Needleman: Tôi e rằng như thế.

KRISHNAMURTI: Đạo sư cũng có nghĩa người giúp đỡ bạn vượt khỏi – và vân vân, có những ý nghĩa khác nhau. Khoảnh khắc vị đạo sư nói rằng ông ấy biết, vậy thì bạn có lẽ chắc chắn rằng ông ấy không biết. Bởi vì điều gì ông ấy biết là điều gì đó thuộc quá khứ, rõ ràng là như vậy. Hiểu biết là quá khứ. Và khi ông ấy nói rằng ông ấy biết, ông ấy đang nghĩ về trải nghiệm nào đó mà ông ấy đã có, mà ông ấy đã có thể công nhận như cái gì đó vĩ đại, và sự công nhận đó được sinh ra từ hiểu biết có trước của ông ấy, nếu không ông ấy không thể công nhận nó, vì vậy trải nghiệm của ông

ấy có gốc rễ của nó trong quá khứ. Vậy thì nó không là sự thật.

Needleman: Ồ, tôi nghĩ rằng hầu hết hiểu biết là như thế.

KRISHNAMURTI: Vậy là tại sao chúng ta lại muốn bất kỳ dạng truyền thống cổ xưa hay hiện đại nào trong tất cả việc này. Hãy nhìn, thưa bạn, tôi không đọc bất kỳ quyển sách nào về tôn giáo, tâm lý, triết học: người ta có thể thâm nhập vào chính mình tại một chiều sâu thăm thẳm và tìm ra mọi thứ. Để thâm nhập vào chính mình là vấn đề, làm thế nào thực hiện nó. Vì không thể thực hiện nó người ta yêu cầu, "Ông làm ơn giúp đỡ tôi nhé?"

Needleman: Vâng.

KRISHNAMURTI: Và người còn lại nói rằng: "Tôi sẽ giúp đỡ bạn" rồi đẩy bạn đến nơi nào khác.

Needleman: Ồ, trong chừng mực nào đó nó trả lời cho câu hỏi. Vào một ngày trước tôi đã đọc một quyển sách nói về một điều gì đó được gọi là "Sat-san".

KRISHNAMURTI: Bạn biết nó có nghĩa gì không?

Needleman: Kết giao với những con người thông thái.

KRISHNAMURTI: Không, với những con người tốt lành.

Needleman: À. Với những con người tốt lành!

KRISHNAMURTI: Bởi vì tốt lành, bạn thông thái. Không phải, bởi vì thông thái bạn tốt lành.

Needleman: Tôi hiểu rõ việc đó.

KRISHNAMURTI: Bởi vì bạn tốt lành, bạn thông thái.

Needleman: Tôi không cố gắng đưa vấn đề này đến một cái gì đó nhưng tôi thấy rằng những sinh viên của tôi và chính tôi, nói với tôi, khi chúng tôi đọc, khi chúng tôi nghe ông, chúng tôi nói rằng, "A! tôi không cần ai cả, tôi không cần kết giao với ai cả" – và cũng có một lừa dối khủng khiếp trong việc này nữa.

KRISHNAMURTI: Dĩ nhiên, bởi vì bạn đang bị ảnh hưởng bởi người nói.

Needleman: Vâng. Điều đó đúng. (Tiếng cười)

KRISHNAMURTI: Thưa bạn, hãy nhìn đi, chúng ta hãy rất đơn giản đi. Giả sử rằng, nếu không có những quyển sách, không đạo sư, không người thầy, bạn sẽ làm gì? Người ta bị rối loạn, hoang mang, khốn khổ, bạn sẽ làm gì? Không ai giúp đỡ bạn, không thuốc men, không thứ gì làm dịu cơn đau, không những tôn giáo có tổ chức, bạn sẽ làm gì?

Needleman: Tôi không thể tưởng tượng được tôi sẽ làm gì.

KRISHNAMURTI: Đó là nó.

Needleman: Có lẽ có một khoảnh khắc khẩn cấp ở đó.

KRISHNAMURTI: Đó là nó. Chúng ta đã không có sự khẩn cấp bởi vì chúng ta nói, "Ồ, người nào đó sẽ giúp đỡ tôi."

Needleman: Nhưng hầu hết mọi người sẽ bị dồn vào trạng thái điên cuồng bởi tình huống đó.

KRISHNAMURTI: Tôi không chắc như vậy, thưa bạn.

Needleman: Tôi cũng không chắc nữa.

KRISHNAMURTI: Không, tôi không chắc chút nào cả. Bởi vì từ trước đến nay chúng ta đã làm gì? Những con người mà chúng ta đã tin cậy, những tôn giáo, những nhà thờ, giáo dục, họ đã dẫn chúng ta đến sự hỗn loạn kinh tởm này. Chúng ta không được tự do khỏi đau khổ, chúng ta không được tự do khỏi sự thô tục của chúng ta, sự xấu xa của chúng ta, những hão huyền của chúng ta.

Needleman: Người ta có thể nói điều đó cho tất cả họ hay sao? Có những người khác biệt. Trong hàng ngàn người lừa dối có một đức Phật.

KRISHNAMURTI: Nhưng đó không là quan tâm của tôi, thưa bạn, nếu chúng ta nói rằng nó dẫn đến một lừa dối như thế. Không, không.

Needleman: Vậy thì hãy cho phép tôi được hỏi ông điều này. Chúng ta biết rằng nếu không làm việc tích cực thân thể có lẽ bị bệnh tật, và làm việc tích cực này là điều gì chúng ta gọi là nỗ lực. Liệu có một nỗ lực nào khác mà chúng ta có lẽ gọi là tinh thần được hay không? Ông chống lại nỗ lực, nhưng sự tăng trưởng và sự thịnh vượng thuộc mọi khía cạnh của con người không đòi hỏi cái gì đó như làm việc tích cực của một loại này hay một loại khác hay sao?

KRISHNAMURTI: Tôi không biết bạn có ý gì qua từ ngữ làm việc tích cực? Làm việc tích cực thuộc vật chất phải không?

Needleman: Đó là điều gì chúng ta thường có ý nói qua từ ngữ làm việc tích cực. Hay kháng cự những ham muốn.

KRISHNAMURTI: Bạn thấy không, chúng ta đó kìa! Tình trạng bị quy định của chúng ta, nền văn hóa của chúng ta, được xây dựng quanh "kháng cự" này. Dựng lên một bức tường kháng cự. Vì vậy khi chúng ta nói "làm việc tích cực", chúng ta có ý gì? Lười biếng phải không? Tại sao tôi phải tạo một nỗ lực về bất kỳ việc gì? Tại sao vậy?

Needleman: Bởi vì tôi ao ước một cái gì đó.

KRISHNAMURTI: Không. Tại sao có lối sống của nỗ lực này? Tại sao tôi phải tạo ra một nỗ lực để đến được Thượng đế, sự khai sáng, chân lý?

Needleman: Có nhiều câu trả lời có thể được, nhưng tôi chỉ có thể tự trả lời cho chính tôi.

KRISHNAMURTI: Nó có lẽ ở ngay đó, chỉ vì tôi không biết quan sát như thế nào mà thôi.

Needleman: Nhưng vậy thì phải có một chướng ngại.

KRISHNAMURTI: Quan sát như thế nào à! Nó có lẽ ở ngay góc đường, dưới bông hoa, nó có lẽ ở bất kỳ nơi nào. Vì vậy trước tiên tôi phải học cách quan sát, không phải tạo nên một nỗ lực để quan sát. Tôi phải tìm ra quan sát có nghĩa gì.

Needleman: Vâng, nhưng ông không chấp nhận rằng có lẽ có một kháng cự với đang quan sát đó?

KRISHNAMURTI: Vậy thì đừng bận tâm gì với quan sát! Nếu người nào đó đến và nói rằng, “Tôi không muốn quan sát”. Làm thế nào bạn sẽ bắt buộc anh ấy quan sát được?

Needleman: Không. Lúc này tôi đang nói về chính tôi. Tôi muốn quan sát.

KRISHNAMURTI: Nếu bạn muốn quan sát, bạn có ý gì qua từ ngữ quan sát? Bạn phải tìm ra quan sát có nghĩa gì trước khi bạn tạo một nỗ lực để quan sát. Đúng chứ, thưa bạn?

Needleman: Đối với tôi, điều đó sẽ là một nỗ lực.

KRISHNAMURTI: Không.

Needleman: Thực hiện nó một cách tinh tế và nhạy bén. Tôi muốn quan sát, nhưng tôi không muốn tìm ra quan sát có nghĩa gì. Đối với tôi, tôi đồng ý rằng đây là sự việc căn bản. Nhưng mong muốn làm nó mau lẹ, vượt qua nó này, đây không là sự kháng cự hay sao?

KRISHNAMURTI: Loại thuốc mau lẹ để vượt qua nó.

Needleman: Có cái gì đó trong tôi mà tôi phải tìm hiểu, cái đó kháng cự sự việc tinh tế và nhỏ nhiệm hơn mà ông đang trình bày này phải không? Đây không là làm việc, điều gì ông đang nói hay sao? Nó không là làm việc khi đưa ra nghi vấn một cách yên lặng, một cách tinh tế hay sao? Dường như đối với tôi nó là làm việc khi không lắng nghe cái phần muốn làm nó đó . . .

KRISHNAMURTI: Mau lẹ.

Needleman: Đối với chúng tôi đặc biệt ở phương Tây, hay có lẽ cho tất cả con người.

KRISHNAMURTI: Tôi e rằng khắp thế giới đều như vậy. “Hãy nói cho tôi làm cách nào đạt đến đó thật mau lẹ.”

Needleman: Và tuy nhiên ông lại nói nó ở trong một tích tắc.

KRISHNAMURTI: Đúng là như vậy, chắc chắn.

Needleman: Vâng, tôi hiểu rõ.

KRISHNAMURTI: Thưa bạn, nỗ lực là gì? Ra khỏi giường vào buổi sáng, khi bạn không muốn thức dậy, là một nỗ lực. Cái gì tạo ra sự lười biếng đó? Thiếu ngủ, ăn uống vô độ, buông thả quá mức và mọi chuyện như thế; và sáng hôm sau bạn nói rằng, "Ồ, chán quá, tôi phải thức dậy!" Bây giờ hãy chờ một chút, thưa bạn, hãy theo sát điều này. Lười biếng là gì? Nó là sự lười biếng phần thân thể, hay tư tưởng chính nó lười biếng?

Needleman: Tôi không hiểu rõ điều đó. Tôi cần một từ ngữ khác. "Tư tưởng là lười biếng?" Tôi thấy rằng tư tưởng luôn luôn giống nhau.

KRISHNAMURTI: Không thưa bạn, tôi lười biếng, tôi không muốn thức dậy và vì vậy tôi ép buộc mình phải thức dậy. Trong đó có sự việc tạm gọi là nỗ lực.

Needleman: Vâng.

KRISHNAMURTI: Tôi muốn việc đó, nhưng tôi không nên có nó, tôi kháng cự nó. Sự kháng cự là nỗ lực. Tôi tức giận và tôi không được tức giận: kháng cự, nỗ lực. Điều gì đã làm cho tôi lười biếng?

Needleman: Sự suy nghĩ rằng tôi nên thức dậy.

KRISHNAMURTI: Đó là nó.

Needleman: Đúng rồi.

KRISHNAMURTI: Vì vậy tôi phải thực sự tìm hiểu toàn vấn đề của tư tưởng này. Không phải khẳng định rằng tư tưởng lười biếng, ép buộc thân thể ra khỏi giường, bởi vì thân thể có thông minh riêng của nó, nó biết khi nào nó bị mệt và nên nghỉ ngơi. Sáng nay tôi bị mệt; tôi đã chuẩn bị cái mền và mọi thứ để luyện tập những bài yoga và thân thể nói

“Không, xin lỗi”. Và tôi nói. “Được rồi”. Đó không là lười biếng. Thân thể nói, “Hãy để tôi một mình bởi vì bạn đã nói chuyện ngày hôm qua, bạn đã gặp quá nhiều người, bạn bị mệt.” Sau đó tư tưởng nói, “Bạn phải dậy sớm và thực hiện những bài tập bởi vì nó tốt cho bạn, bạn đã làm nó hàng ngày, nó đã trở thành một thói quen, đừng nghỉ ngơi, bạn sẽ lười biếng, hãy thực hiện nó.” Mà có nghĩa: tư tưởng đang làm cho tôi lười biếng, không phải thân thể đang làm cho tôi lười biếng.

Needleman: Tôi hiểu điều đó. Vì vậy có một nỗ lực liên quan đến tư tưởng.

KRISHNAMURTI: Vì vậy không có nỗ lực! Tại sao tư tưởng lại máy móc như thế? Và có phải tất cả tư tưởng đều máy móc hay không?

Needleman: Vâng, đúng rồi, người ta đặt ra câu hỏi đó.

KRISHNAMURTI: Phải vậy không?

Needleman: Tôi không thể nói rằng tôi đã khẳng định điều đó.

KRISHNAMURTI: Nhưng chúng ta có thể, thưa bạn. Hiểu rõ điều đó khá đơn giản. Tất cả tư tưởng không là máy móc hay sao? Trạng thái không máy móc là sự vắng mặt của tư tưởng; không phải sự lơ đãng của tư tưởng nhưng sự vắng mặt của nó.

Needleman: Làm thế nào tôi có thể tìm ra điều đó?

KRISHNAMURTI: Hãy thực hiện nó bây giờ đi, nó đơn giản lắm. Bạn có thể thực hiện nó ngay lúc này nếu bạn muốn. Tư tưởng là máy móc.

Needleman: Chúng ta hãy giả sử việc đó.

KRISHNAMURTI: Không phải giả sử. Đừng giả sử bất kỳ điều gì cả.

Needleman: Đúng rồi.

KRISHNAMURTI: Tư tưởng là máy móc, phải không? – bởi vì nó có tánh lặp lại, tuân phục, so sánh.

Needleman: Phần đó tôi hiểu được, đang so sánh. Nhưng trải nghiệm của tôi là rằng không phải mọi tư tưởng đều thuộc cùng chất lượng. Có những chất lượng của tư tưởng.

KRISHNAMURTI: Có à?

Needleman: Trong trải nghiệm của tôi có.

KRISHNAMURTI: Chúng ta hãy tìm ra. Tư tưởng, suy nghĩ là gì?

Needleman: Dường như có tư tưởng mà rất nông cạn, rất lặp lại, rất máy móc. Nó có một sở thích nào đó. Dường như có một loại tư tưởng khác mà liên kết nhiều với thân thể của tôi, với toàn cái tôi của tôi, nó vận dụng trong một cách khác.

KRISHNAMURTI: Đó là gì vậy, thưa bạn? Tư tưởng là sự phản ứng của ký ức.

Needleman: Đúng rồi, đây là một định nghĩa.

KRISHNAMURTI: Không, không, tôi có thể thấy nó trong chính tôi. Tôi phải đi đến ngôi nhà đó tối nay – kỷ niệm, khoảng cách, hoạch định – tất cả cái đó là ký ức, phải vậy không?

Needleman: Vâng, đó là ký ức.

KRISHNAMURTI: Trước kia tôi đã ở đó và vì vậy ký ức được ghi lại rõ ràng và từ ký ức đó có hoặc là suy nghĩ tức khắc, hoặc là suy nghĩ mất chút ít thời gian. Vì vậy tôi đang hỏi chính tôi: tất cả tư tưởng đều giống nhau, đều máy móc, hay có tư tưởng mà không-máy móc, không-từ ngữ?

Needleman: Vâng, điều đó đúng.

KRISHNAMURTI: Có tư tưởng nếu không có từ ngữ hay sao?

Needleman: Có hiểu rõ.

KRISHNAMURTI: Chờ đã, thưa bạn. Làm thế nào hiểu rõ này xảy ra được? Nó xảy ra khi tư tưởng đang vận hành mau lẹ, hay khi tư tưởng đứng yên?

Needleman: Vâng, khi tư tưởng đứng yên.

KRISHNAMURTI: Hiểu rõ không liên quan gì với tư tưởng. Bạn có lẽ lý luận, mà là sự tiến hành của suy nghĩ, chuỗi lý luận, cho đến khi bạn nói rằng, "Tôi không hiểu nó"; sau đó bạn trở nên yên lặng, và bạn nói rằng, "A! Tôi thấy nó, tôi hiểu nó rồi." Hiểu rõ đó không là một kết quả của tư tưởng.

Needleman: Ông nói về một năng lượng mà dường như không có nguyên nhân. Chúng tôi trải nghiệm năng lượng của nguyên nhân và hậu quả, mà định hình cuộc sống của chúng tôi, nhưng sự liên hệ của năng lượng khác này với năng lượng mà chúng tôi quen thuộc là gì? Năng lượng là gì?

KRISHNAMURTI: Trước hết: năng lượng có thể được phân chia hay không?

Needleman: Tôi không biết. Làm ơn tiếp tục.

KRISHNAMURTI: Nó có thể được phân chia. Năng lượng vật chất, năng lượng của sự tức giận và vân vân, năng lượng vũ trụ, năng lượng con người, nó có thể được phân chia ra tất cả, đúng chứ? Nhưng tất cả năng lượng đều là một năng lượng, phải vậy không?

Needleman: Hợp lý, tôi nói vâng. Tôi không hiểu rõ năng lượng. Thỉnh thoảng tôi trải nghiệm cái sự việc mà tôi gọi là năng lượng.

KRISHNAMURTI: Tại sao chúng ta lại phân chia năng lượng, đó là điều gì tôi muốn hiểu rõ; sau đó chúng ta có thể tiếp cận nó một cách khác hẳn. Năng lượng tình dục, năng lượng cơ thể, năng lượng tinh thần, năng lượng vũ trụ, năng lượng của người kinh doanh mà đi đến văn phòng và vân vân – tại sao chúng ta phân chia nó? Lý do cho sự phân chia này là gì?

Needleman: Dường như có nhiều bộ phận của một con người bị tách rời; và đối với tôi có vẻ là, chúng ta phân chia sự sống, bởi vì sự tách rời đó.

KRISHNAMURTI: Tại sao vậy? Chúng ta đã phân chia thế giới thành Chủ nghĩa Cộng sản, Chủ nghĩa Xã hội, Chủ nghĩa Đế quốc, và Thiên chúa giáo, Tin lành giáo, Ấn độ giáo, Phật giáo, và những quốc tịch, những phân chia ngôn ngữ, toàn sự việc đó là phân chia. Tại sao cái trí đã phân chia tổng thể của sự sống?

Needleman: Tôi không biết câu trả lời. Tôi thấy biển cả và tôi thấy một cái cây: có một phân chia.

KRISHNAMURTI: Không. Có một khác biệt giữa biển cả và cái cây – tôi hy vọng như thế! Nhưng đó không là một phân chia.

Needleman: Không. Nó là một khác biệt, không phải một phân chia.

KRISHNAMURTI: Nhưng chúng ta đang hỏi tại sao sự phân chia hiện diện, không chỉ phía bên ngoài nhưng còn cả bên trong chúng ta.

Needleman: Nó ở bên trong chúng ta, đó là vấn đề thú vị nhất.

KRISHNAMURTI: Bởi vì nó ở bên trong chúng ta, chúng ta vươn nó ra bên ngoài. Bây giờ tại sao có sự phân chia này trong tôi? Cái "tôi" và cái "không tôi". Bạn theo kịp chứ? Cái cao hơn và cái thấp hơn, cái Đại ngã và cái tôi thấp hèn. Tại sao có sự phân chia này?

Needleman: Có lẽ nó đã được thực hiện, ít nhất từ khởi đầu, để giúp đỡ con người tự tìm hiểu chính họ. Để bắt buộc họ tìm hiểu liệu họ có thực sự biết điều gì họ nghĩ là họ biết.

KRISHNAMURTI: Qua sự phân chia họ sẽ tìm ra à?

Needleman: Có lẽ qua ý tưởng rằng có cái gì đó mà tôi không hiểu rõ.

KRISHNAMURTI: Trong một con người có một phân chia – tại sao vậy? "Lý do nó tồn tại" là gì, cấu trúc của phân chia này là gì? Tôi thấy có một người suy nghĩ và suy nghĩ – đúng chứ?

Needleman: Tôi không thấy điều đó.

KRISHNAMURTI: Có một người suy nghĩ nói rằng, "Tôi phải kiểm soát sự suy nghĩ đó, tôi không được suy nghĩ như thế này, tôi phải suy nghĩ như thế kia". Vì vậy có một người suy nghĩ mà nói rằng, "Tôi phải", hay "Tôi không được".

Needleman: Đúng.

KRISHNAMURTI: Có sự phân chia. "Tôi nên là thế này", và "Tôi không nên là thế kia". Nếu tôi có thể hiểu rõ tại sao có sự phân chia này hiện diện trong tôi – Ồ hãy nhìn kìa, hãy nhìn kìa! Hãy nhìn những quả đồi kia! Tuyệt vời, phải vậy không?

Needleman: Đẹp!

KRISHNAMURTI: Bây giờ, thưa bạn, bạn nhìn nó bằng một phân chia phải không?

Needleman: Không.

KRISHNAMURTI: Tại sao không?

Needleman: Đã không có cái "tôi" làm bất kỳ điều gì về nó.

KRISHNAMURTI: Đó là tất cả. Bạn không thể làm bất kỳ điều gì về nó cả. Ở đây, với tư tưởng, tôi nghĩ rằng tôi có thể làm cái gì đó.

Needleman: Vâng.

KRISHNAMURTI: Vì vậy tôi muốn thay đổi "cái gì là". Tôi không thể thay đổi "cái gì là" ở đó, nhưng tôi nghĩ tôi có thể thay đổi "cái gì là" trong tôi. Không biết làm thế nào để thay

đổi nó tôi đã trở nên thất vọng, bị hụt hẫng, tuyệt vọng. Tôi nói , "Tôi không thể thay đổi", và thế là tôi không có năng lượng để thay đổi.

Needleman: Đó là điều gì người ta nói.

KRISHNAMURTI: Vì vậy trước hết, trước khi tôi thay đổi "cái gì là", tôi phải biết ai là người thay đổi, đó là ai mà thay đổi.

Needleman: Có những khoảnh khắc người ta biết việc đó, trong một khoảnh khắc. Những khoảnh khắc đó mất đi. Có những khoảnh khắc khi người ta biết cái người thấy "cái gì là" trong chính người ta.

KRISHNAMURTI: Không thưa bạn. Xin lỗi. Chỉ thấy "cái gì là" là đủ rồi, không phải thay đổi nó.

Needleman: Tôi đồng ý. Tôi đồng ý điều đó.

KRISHNAMURTI: Tôi có thể thấy "cái gì là" chỉ khi nào người quan sát không còn. Khi bạn nhìn những quả đồi kia, người quan sát không còn.

Needleman: Vâng, tôi đồng ý.

KRISHNAMURTI: Người quan sát chỉ hiện diện khi bạn muốn thay đổi "cái gì là". Bạn nói rằng: tôi không thích "cái gì là", nó phải được thay đổi, vì vậy ngay lập tức có một phân hai. Liệu cái trí có thể quan sát "cái gì là" mà không có người quan sát được không? Nó đã xảy ra khi bạn nhìn những quả đồi kia cùng ánh sáng kỳ diệu đó trên chúng.

Needleman: Sự thật này là sự thật tuyệt đối. Khoảnh khắc người ta trải nghiệm nó người ta nói, "Vâng!" Nhưng trải nghiệm của người ta cũng là người ta quên việc này.

KRISHNAMURTI: Quên!

Needleman: Qua câu đó tôi có ý nói rằng người ta liên tục cố gắng thay đổi nó.

KRISHNAMURTI: Quên nó, và nhớ lại nó.

Needleman: Nhưng trong bàn luận này – dù ông dự tính thế nào chăng nữa – có sự trợ giúp nảy sinh từ bàn luận này. Tôi biết, rõ ràng như tôi có thể biết bất kỳ việc gì, nó không thể xảy ra nếu không có sự trợ giúp giữa chúng ta. Tôi có thể nhìn những quả đồi kia và có lẽ có không-đang nhận xét này, nhưng nó sẽ không quan trọng đối với tôi; tôi sẽ không biết rằng đó là phương cách mà tôi phải nhìn nếu muốn có sự cứu vớt tinh thần. Và tôi nghĩ, đây là một nghi vấn mà người ta luôn luôn muốn ấp ủ. Có lẽ đây là cái trí lại muốn nắm bắt và bám chặt vào cái gì đó, nhưng dẫu vậy có vẻ đó là sự quy định của con người . . .

KRISHNAMURTI: Thưa bạn, chúng ta đã nhìn những quả đồi kia, bạn không thể thay đổi nó, bạn chỉ nhìn; và bạn nhìn phía bên trong và trận chiến đã bắt đầu. Trong một khoảnh khắc bạn đã nhìn mà không có trận chiến đó, không có sự nỗ lực đó, và tất cả những việc như thế. Sau đó bạn nhớ lại vẻ đẹp của khoảnh khắc đó, của giây phút đó, và bạn muốn nắm bắt vẻ đẹp đó lần nữa. Chờ một chút, thưa bạn! Tiếp tục. Vì vậy điều gì xảy ra? Nó dựng lên một xung đột khác: sự việc mà bạn đã trải qua và bạn muốn có nó lại, và bạn không biết làm thế nào để có nó lại. Bạn biết không, nếu bạn suy nghĩ về nó, nó không giống như hệt, nó không phải sự việc đó. Vì vậy bạn gắng sức, đấu tranh. “Tôi phải kiểm soát, tôi không được ham muốn” – đúng không? Trái lại nếu bạn nói rằng, “Được rồi, nó qua rồi, đã kết thúc”, khoảnh khắc đó đã qua rồi.

Needleman: Tôi phải học hỏi điều đó.

KRISHNAMURTI: Không, không.

Needleman: Tôi phải học hỏi, phải không?

KRISHNAMURTI: Có điều gì phải học hỏi?

Needleman: Tôi phải học hỏi sự vô ích của xung đột này.

KRISHNAMURTI: Không. Có điều gì phải học hỏi? Chính bạn thấy rằng khoảnh khắc của vẻ đẹp đó trở thành một ký

ức, sau đó ký ức nói , “Nó quá đẹp tôi phải có nó lại.” Bạn không quan tâm đến vẻ đẹp, bạn quan tâm đến sự theo đuổi vui thú. Vui thú và vẻ đẹp không theo cùng nhau. Vậy là nếu bạn hiểu rõ điều đó, nó kết thúc. Giống như một con rắn độc, bạn sẽ không đến gần nó nữa.

Needleman: (Cười) Có lẽ tôi đã không hiểu rõ nó, vì vậy tôi không thể nói được.

KRISHNAMURTI: Đó là vấn đề.

Needleman: Vâng, tôi nghĩ điều đó phải như vậy, bởi vì người ta cứ quay trở lại và quay trở lại.

KRISHNAMURTI: Không. Đây là sự việc thực sự. Nếu tôi thấy vẻ đẹp của ánh sáng đó, và thực sự nó đẹp lạ thường, tôi chỉ thấy nó. Bây giờ cùng chất lượng của chú ý đó tôi muốn thấy chính tôi. Có một khoảnh khắc của trực nhận mà cũng đẹp lạ thường như ánh sáng đó. Vậy thì sau đó điều gì xảy ra?

Needleman: Sau đó tôi ao ước có nó.

KRISHNAMURTI: Sau đó tôi muốn nắm bắt nó, tôi muốn vun quén nó, tôi muốn theo đuổi nó.

Needleman: Và làm thế nào thấy được sự việc đó?

KRISHNAMURTI: Chỉ thấy sự việc đó đang xảy ra là đủ rồi.

Needleman: Đó là điều gì tôi quên!

KRISHNAMURTI: Nó không là một vấn đề của quên.

Needleman: Ồ, đó là điều gì tôi không hiểu rõ kỹ càng. Rằng chỉ đang thấy là đủ rồi.

KRISHNAMURTI: Hãy nhìn kìa, thưa bạn. Khi bạn thấy một con rắn chuyện gì xảy ra?

Needleman: Tôi sợ hãi.

KRISHNAMURTI: Không. Chuyện gì xảy ra? Bạn chạy đi, giết nó, làm một việc gì đó. Tại sao vậy? Bởi vì bạn biết nó

nguy hiểm. Bạn ý thức được sự nguy hiểm của nó. Một vực thẳm, tốt hơn nên lấy ví dụ một vực thẳm, một vách đứng sâu. Bạn biết sự nguy hiểm của nó. Không ai phải bảo cho bạn biết. Bạn thấy trực tiếp việc gì sẽ xảy ra.

Needleman: Đúng.

KRISHNAMURTI: Bây giờ, nếu bạn thấy trực tiếp rằng vẻ đẹp của khoảnh khắc trực nhận đó không thể lặp lại được, nó đã qua rồi. Nhưng tư tưởng lại nói rằng, "Không, nó không qua rồi, ký ức của nó còn nguyên." Vì vậy bạn đang làm gì lúc này? Bạn đang theo đuổi cái ký ức chết rồi của nó, không phải vẻ đẹp đang sống của nó – đúng chứ? Bây giờ nếu bạn thấy điều đó, sự thật của nó – nó kết thúc.

Needleman: Vậy thì đang thấy này còn hiếm hoi hơn chúng ta nghĩ.

KRISHNAMURTI: Nếu tôi thấy được vẻ đẹp của phút đó, nó qua rồi. Tôi không muốn theo đuổi nó. Nếu tôi theo đuổi nó, nó trở thành một vui thú. Sau đó nếu tôi không thể có được nó, nó mang lại thất vọng, đau khổ và mọi chuyện như thế. Vì vậy tôi nói, "Được rồi, kết thúc." Vậy thì điều gì xảy ra?

Needleman: Theo trải nghiệm của tôi, tôi nghĩ điều gì xảy ra là điều quái quỉ đó được sinh ra lại. Nó có một ngàn cuộc sống. (Tiếng cười.)

KRISHNAMURTI: Không thưa bạn. Vẻ đẹp đó đã xảy ra lúc nào?

Needleman: Lúc tôi thấy mà không cố gắng thay đổi.

KRISHNAMURTI: Khi cái trí hoàn toàn yên lặng.

Needleman: Vâng.

KRISHNAMURTI: Phải vậy không? Đúng chứ?

Needleman: Vâng.

KRISHNAMURTI: Khi bạn đã thấy việc đó, cái trí của bạn yên lặng, nó đã không nói, "Tôi ước rằng tôi có thể thay đổi

nó, sao chép nó và chụp ảnh nó, cái này, cái kia, và cái khác" – bạn chỉ thấy. Cái trí không đang vận hành. Hay nói khác hơn, tư tưởng không đang vận hành. Nhưng tư tưởng xuất hiện ngay lập tức để vận hành. Lúc này người ta đã hỏi, "Làm thế nào tư tưởng có thể yên lặng được? Làm thế nào người ta có thể vận dụng tư tưởng khi cần thiết, và không vận dụng nó khi không cần thiết?"

Needleman: Vâng, câu hỏi đó gây hứng thú cực kỳ cho tôi, thưa ông.

KRISHNAMURTI: Đó là, tại sao chúng ta lại tôn sùng tư tưởng? Tại sao tư tưởng đã trở thành quan trọng lạ lùng như thế?

Needleman: Dường như nó có thể gây thỏa mãn cho những ham muốn của chúng ta; qua tư tưởng chúng ta tin rằng chúng ta có thể thỏa mãn.

KRISHNAMURTI: Không, không phải từ sự thỏa mãn. Với hầu hết mọi người trong mọi nền văn hóa tại sao tư tưởng đã trở thành mối quan tâm sống còn như thế?

Needleman: Người ta thường tự đồng hóa chính mình như tư tưởng, như những suy nghĩ của người ta. Nếu tôi nghĩ về chính tôi tôi nghĩ về điều gì tôi suy nghĩ, loại ý tưởng nào tôi có, tôi tin tưởng cái gì. Đây là điều gì ông có ý nói phải không?

KRISHNAMURTI: Không hoàn toàn như thế. Tách rời khỏi sự đồng hóa với cái "tôi", hay với cái "không tôi", tại sao tư tưởng luôn luôn hoạt động?

Needleman: À, tôi hiểu rồi.

KRISHNAMURTI: Tư tưởng luôn luôn đang vận hành trong hiểu biết, đúng không? Nếu không có hiểu biết, tư tưởng không hiện diện. Tư tưởng luôn luôn đang vận hành trong lãnh vực của cái đã được biết. Dù rằng máy móc, không từ ngữ và vân vân, nó luôn luôn đang làm việc trong quá khứ. Vì vậy sống của tôi là quá khứ, bởi vì nó được đặt

nền tảng trên hiểu biết quá khứ, trải nghiệm quá khứ, những kỷ niệm, vui thú, đau khổ, sợ hãi quá khứ và vân vân – tất cả đều là quá khứ. Và tương lai tôi chiếu rọi từ quá khứ, tư tưởng chiếu rọi từ quá khứ. Vì vậy tư tưởng bập bềnh giữa quá khứ và tương lai. Nó luôn luôn nói rằng, "Tôi nên làm việc này, tôi không nên làm việc kia, đáng ra tôi đã phải cư xử như thế này." Tại sao nó đang làm tất cả việc này?

Needleman: Tôi không biết. Thói quen?

KRISHNAMURTI: Thói quen. Được rồi. Tiếp tục đi. Chúng ta hãy tìm ra. Thói quen à?

Needleman: Thói quen mang lại điều gì tôi gọi là vui thú.

KRISHNAMURTI: Thói quen, vui thú, đau khổ.

Needleman: Để bảo vệ tôi. Đau khổ, vâng đau khổ.

KRISHNAMURTI: Nó luôn luôn đang làm việc trong lãnh vực đó. Tại sao vậy?

Needleman: Bởi vì nó không biết cái gì tốt đẹp hơn.

KRISHNAMURTI: Không. Không. Liệu tư tưởng có thể làm việc trong bất kỳ lãnh vực nào khác hay không?

Needleman: Loại tư tưởng đó, không.

KRISHNAMURTI: Không, không phải bất kỳ loại tư tưởng nào. Liệu tư tưởng có thể làm việc trong bất kỳ lãnh vực nào khác ngoại trừ trong lãnh vực của cái đã được biết hay không?

Needleman: Không.

KRISHNAMURTI: Chắc chắn là không. Nó không thể làm việc trong cái gì đó mà tôi không biết; nó chỉ có thể làm việc trong lãnh vực này. Bây giờ tại sao nó làm việc trong lãnh vực này? Kia kìa nó ở đó, thưa bạn – tại sao? Nó là vật duy nhất mà tôi biết. Trong đó có sự an toàn, có sự bảo vệ, có sự an ninh. Đó là tất cả cái gì tôi biết được. Vì vậy tư tưởng chỉ có thể vận hành trong lãnh vực của cái đã được biết. Và khi nó chán ngán việc đó, như nó thường có, vậy thì nó tìm kiếm

cái gì đó phía bên ngoài. Vậy thì cái gì nó tìm kiếm vẫn còn là cái đã được biết. Những thần thánh của nó, những ảo tưởng của nó, những trạng thái tinh thần của nó – tất cả được chiếu rọi từ quá khứ đã được biết thành đã được biết của tương lai. Vì vậy tư tưởng luôn luôn làm việc trong lãnh vực này.

Needleman: Vâng, tôi hiểu.

KRISHNAMURTI: Vì vậy tư tưởng luôn luôn đang làm việc trong một nhà tù. Nó có thể gọi đó là tự do, nó có thể gọi đó là vẻ đẹp, nó có thể gọi đó là cái gì nó thích! Nhưng nó luôn luôn ở trong những giới hạn của hàng rào kẽm gai. Bây giờ tôi muốn tìm ra liệu tư tưởng có bất kỳ nơi nào khác ngoại trừ nơi đó không? Tư tưởng không có nơi nào khi tôi nói rằng, "Tôi không biết." "Tôi thực sự không biết." Đúng chứ?

Needleman: Trong chốc lát.

KRISHNAMURTI: Tôi thực sự không biết. Tôi chỉ biết lãnh vực này và tôi thực sự không biết liệu tư tưởng có thể vận hành trong bất kỳ lãnh vực nào khác, ngoại trừ lãnh vực này hay không. Tôi thực sự không biết. Khi tôi nói rằng, "Tôi không biết"', mà không có nghĩa rằng tôi đang chờ đợi để biết, khi tôi nói rằng tôi thực sự không biết – chuyện gì xảy ra? Tôi leo xuống cái thang. Tôi trở thành, cái trí trở thành, hoàn toàn khiêm tốn.

Lúc này trong trạng thái của "không biết" đó là thông minh. Vậy là nó có thể vận hành trong lãnh vực của cái đã được biết và được tự do để làm việc nơi nào đó nếu nó muốn.

MALIBU,CALIFORNIA

Ngày 26 tháng ba năm 1971

– 2 – VỀ KHÔNG GIAN BÊN TRONG,

VỀ TRUYỀN THỐNG VÀ LỆ THUỘC

Nói chuyện giữa J. Krishnamurti

và giáo sư J. Needleman

Needleman: Trong những nói chuyện của ông, ông đã cống hiến một ý nghĩa mới mẻ vào sự cần thiết cho con người phải trở thành uy quyền riêng của anh ấy. Tuy vậy sự khẳng định này không thể dễ dàng được biến thành một trạng thái tâm lý của con người nếu không liên quan đến kích thước thăng hoa và thiêng liêng của sự sống con người trên trái đất giữa một Vũ trụ thông minh và mênh mang? Chúng ta không những phải cố gắng thấy chính chúng ta trong khoảnh khắc, mà còn như những sinh vật của Vũ trụ? Điều gì tôi đang cố gắng đưa ra là vấn đề của kích thước vũ trụ này.

KRISHNAMURTI: Ngay khi chúng ta sử dụng từ ngữ "kích thước" đó, nó hàm ý không gian, ngược lại không có kích thước, không có không gian. Chúng ta đang nói về không gian, không gian phía bên ngoài, không gian vô tận phải không?

Needleman: Không.

KRISHNAMURTI: Hay kích thước của không gian trong chúng ta?

Needleman: Tôi nghĩ, nó phải là cái sau, nhưng không hoàn toàn không có cái trước.

KRISHNAMURTI: Có một khác biệt giữa không gian bên ngoài, mà vô giới hạn, và không gian bên trong chúng ta hay không? Hay không có không gian bên trong chúng ta gì cả và chúng ta chỉ biết không gian bên ngoài mà thôi? Chúng ta biết không gian bên trong chúng ta như một trung tâm và chu vi của nó. Kích thước của trung tâm đó, và

bán kính từ trung tâm đó, là điều gì thông thường chúng ta gọi không gian đó.

Needleman: Không gian bên trong, vâng.

KRISHNAMURTI: Vâng, không gian bên trong. Bây giờ nếu có một trung tâm, không gian phải luôn luôn bị giới hạn và vậy thì chúng ta tách rời không gian bên trong ra khỏi không gian bên ngoài.

Needleman: Vâng.

KRISHNAMURTI: Chúng ta chỉ biết được không gian rất giới hạn này nhưng chúng ta nghĩ rằng chúng ta muốn vươn đến không gian khác, muốn có không gian vô giới hạn. Ngôi nhà này hiện diện trong không gian, ngược lại không thể có ngôi nhà, và bốn bức tường của căn phòng này đã tạo ra không gian của nó. Và không gian trong tôi là không gian mà trung tâm đã tạo ra quanh chính nó. Giống như cái microphone đó . . .

Needleman: Vâng, trung tâm của tư lợi.

KRISHNAMURTI: Không chỉ trung tâm của tư lợi, nó có không gian riêng của nó, nếu không nó không thể hiện diện.

Needleman: Vâng, đúng rồi.

KRISHNAMURTI: Trong cùng cách như vậy, những con người có lẽ có một trung tâm và từ trung tâm đó họ tạo ra một không gian, trung tâm tạo ra một không gian quanh chính nó. Và không gian đó luôn luôn bị giới hạn, nó phải bị giới hạn; bởi vì trung tâm, không gian bị giới hạn.

Needleman: Nó được định nghĩa, nó là một không gian được định nghĩa, vâng đúng rồi.

KRISHNAMURTI: Khi bạn sử dụng những từ ngữ “không gian vũ trụ” . . .

Needleman: Tôi đã không sử dụng những từ ngữ “không gian vũ trụ”; tôi đã nói vũ trụ, kích thước của vũ trụ. Tôi

không đang hỏi về không gian bên ngoài và những chuyến đi đến những hành tinh.

KRISHNAMURTI: Vậy là chúng ta đang nói về không gian mà trung tâm tạo ra quanh nó, và cũng về không gian giữa hai tư tưởng; có một không gian, một khoảng ngừng giữa hai tư tưởng.

Needleman: Vâng.

KRISHNAMURTI: Và trung tâm mà đã tạo ra không gian đó quanh chính nó, có không gian bên ngoài cái giới hạn. Có một không gian giữa suy nghĩ, giữa những tư tưởng; và cũng có một không gian quanh chính trung tâm, và không gian vượt khỏi cái hàng rào kẽm gai. Bây giờ câu hỏi là gì vậy, thưa bạn? Làm thế nào mở rộng không gian được? Làm thế nào thâm nhập vào một kích thước khác hẳn của không gian?

Needleman: Không phải làm thế nào nhưng . . .

KRISHNAMURTI: . . . không phải làm thế nào? Liệu có một kích thước khác hẳn của không gian ngoại trừ không gian bao quanh trung tâm hay không?

Needleman: Hay là một kích thước khác hẳn của sự thật?

KRISHNAMURTI: Không gian, lúc này chúng ta đang nói về không gian, chúng ta có thể dùng từ ngữ đó. Đầu tiên tôi phải hiểu rất rõ ràng không gian giữa hai tư tưởng.

Needleman: Khoảng ngừng.

KRISHNAMURTI: Khoảng ngừng này giữa hai tư tưởng. Khoảng ngừng có nghĩa là không gian. Và cái gì xảy ra trong khoảng ngừng này?

Needleman: Ồ, tôi thú nhận rằng tôi không biết bởi vì những suy nghĩ của tôi luôn luôn phủ chồng lên nhau. Tôi biết có những khoảng ngừng, có những khoảnh khắc khi khoảng ngừng này xuất hiện, và tôi thấy nó, và có được tự do ở đó trong chốc lát.

KRISHNAMURTI: Chúng ta hãy tìm hiểu điều này một chút xíu, đồng ý chứ? Có không gian giữa hai suy nghĩ. Có không gian mà trung tâm tạo ra quanh chính nó, mà là không gian của cô lập.

Needleman: Đúng rồi, vâng. Đó là một từ ngữ lạnh lùng.

KRISHNAMURTI: Nó đang tự tách rời nó ra. Tôi nghĩ rằng chính bản thân tôi, cùng những thất vọng của tôi, cùng sự giận dữ của tôi, cùng dục tình của tôi, cùng tăng trưởng của tôi, thiền dịnh của tôi, đạt đến hạnh phúc tuyệt đối của tôi.

Needleman: Vâng, đó là sự cô lập.

KRISHNAMURTI: Nó là sự cô lập. Sự liên hệ của tôi với bạn là hình ảnh của sự cô lập đó, mà là không gian đó. Rồi thì đã tạo ra không gian đó và lại có một không gian phía ngoài hàng rào kẽm gai. Bây giờ liệu có một không gian của một kích thước hoàn toàn khác hẳn hay không? Đó là câu hỏi.

Needleman: Vâng, điều đó gói trọn câu hỏi rồi.

KRISHNAMURTI: Làm thế nào chúng ta sẽ tìm ra liệu không gian quanh tôi, quanh trung tâm có tồn tại? Và làm thế nào tôi có thể tìm ra không gian còn lại? Tôi có thể giả thiết không gian còn lại, tôi có thể sáng chế bất kỳ không gian nào tôi thích – nhưng điều đó quá trừu tượng, quá xuẩn ngốc!

Needleman: Vâng.

KRISHNAMURTI: Vì vậy liệu có thể được tự do khỏi trung tâm, để cho trung tâm không tạo ra không gian quanh chính nó, dựng lên một bức tường quanh chính nó, cô lập, một nhà tù – và gọi đó là không gian? Liệu trung tâm đó có thể không còn hiện diện hay không? Ngược lại tôi không thể vượt khỏi nó; cái trí không thể vượt khỏi giới hạn đó.

Needleman: Vâng, tôi hiểu điều gì ông muốn nói. Nó hợp lý, chính xác.

KRISHNAMURTI: Đó là, trung tâm đó là gì? Trung tâm đó là cái “tôi” và cái “không-tôi”, trung tâm đó là người quan sát, người suy nghĩ, người trải nghiệm, và trong trung tâm đó cũng là vật được quan sát. Trung tâm nói, “Đó là hàng rào kẽm gai tôi đã tạo ra quanh chính bản thân tôi.”

Needleman: Vậy là trung tâm đó cũng bị giới hạn ở đó nữa.

KRISHNAMURTI: Đúng rồi. Vì vậy nó tách rời chính nó khỏi hàng rào kẽm gai. Vì vậy hàng rào kẽm gai đó trở thành vật được quan sát. Trung tâm là người quan sát. Vì vậy có không gian giữa người quan sát và vật được quan sát – đúng chứ thưa bạn?

Needleman: Vâng, tôi hiểu điều đó.

KRISHNAMURTI: Và không gian đó nó cố gắng bắt nhịp cầu qua. Đó là điều gì chúng ta đang làm.

Needleman: Nó cố gắng bắt nhịp cầu qua nó.

KRISHNAMURTI: Nó nói, “Điều này phải được thay đổi, điều đó không được tồn tại, điều này là hạn hẹp, điều đó là rộng rãi, tôi phải tốt hơn điều đó.” Tất cả việc đó là chuyển động trong không gian giữa người quan sát và vật được quan sát.

Needleman: Tôi theo sát được điều đó, vâng.

KRISHNAMURTI: Và vì vậy có xung đột giữa người quan sát và vật được quan sát. Bởi vì vật được quan sát là hàng rào kẽm gai mà phải được nhảy qua, và thế là trận chiến bắt đầu. Bây giờ liệu người quan sát có thể – mà là trung tâm, mà là người suy nghĩ, mà là người biết, mà là trải nghiệm, mà là hiểu biết – liệu trung tâm đó có thể yên lặng được không?

Needleman: Tại sao nó phải mong muốn như vậy?

KRISHNAMURTI: Nếu nó không yên lặng, không gian luôn luôn bị giới hạn.

Needleman: Nhưng trung tâm, người quan sát, không biết rằng nó bị giới hạn trong cách này.

KRISHNAMURTI: Nhưng bạn có thể thấy nó, hãy quan sát. Trung tâm là người quan sát, chúng ta hãy gọi anh ấy là người quan sát trong lúc này – người suy nghĩ, người trải nghiệm, người biết, người tranh đấu, người tìm kiếm, người mà nói rằng, "Tôi biết, và bạn không biết." Đúng chứ? Nơi nào có một trung tâm nó phải có một không gian quanh chính nó.

Needleman: Vâng, tôi theo kịp.

KRISHNAMURTI: Và khi nó quan sát, nó quan sát qua không gian đó. Khi tôi quan sát những hòn núi kia, có không gian giữa tôi và những hòn núi. Và khi tôi quan sát chính tôi có không gian giữa tôi và sự việc tôi quan sát trong chính tôi. Khi tôi quan sát người vợ của tôi, tôi quan sát cô ấy từ trung tâm của hình ảnh về cô ấy của tôi, và cô ấy quan sát tôi với hình ảnh mà cô ấy có về tôi. Vì vậy luôn luôn có sự phân chia và không gian này.

Needleman: Khi thay đổi hoàn toàn sự tiếp cận đến chủ thể, có cái gì đó được gọi là thiêng liêng. Những lời dạy thiêng liêng, những ý tưởng thiêng liêng, những thiêng liêng, mà trong lúc này dường như bộc lộ cho tôi rằng trung tâm này và không gian này mà ông nói là một ảo tưởng.

KRISHNAMURTI: Chờ một tí. Người ta đã hiểu được việc này từ người nào đó. Vậy thì, chúng ta sắp sửa tìm ra thiêng liêng là gì? Chúng ta đang thấy bởi vì người nào đó đã bảo tôi, "Đó là thiêng liêng", hay rằng có một sự việc thiêng liêng? Hay nó là sự tưởng tượng của tôi, bởi vì tôi ham muốn cái gì đó thiêng liêng?

Needleman: Rất thường xuyên nó là việc đó nhưng có . . .

KRISHNAMURTI: Lúc này nó là cái gì? Ham muốn để tìm ra cái gì đó thiêng liêng? Sự áp đặt vào cái trí của tôi bởi những người khác mà đã nói, "Đây là thiêng liêng", phải

không? Hay ham muốn riêng của tôi, bởi vì mọi thứ đều không thiêng liêng và tôi muốn cái gì đó thiêng liêng, thánh thiện? Tất cả những việc này nảy sinh từ trung tâm.

Needleman: Vâng, dẫu vậy . . .

KRISHNAMURTI: Hãy chờ một tí. Chúng ta sẽ tìm ra điều này, thiêng liêng là gì? Nhưng tôi không muốn chấp nhận truyền thống, hay điều gì người nào đó đã nói về thiêng liêng. Thưa bạn, tôi không biết liệu bạn đã trải nghiệm chưa? Cách đây vài năm, chỉ vì vui, tôi nhặt một hòn đá từ ngôi vườn và đặt nó trên bàn thờ và vui đùa với nó, mang những bông hoa cho nó mỗi ngày. Vào cuối tháng nó trở thành thiêng liêng khủng khiếp!

Needleman: Tôi biết điều gì ông muốn nói.

KRISHNAMURTI: Tôi không muốn loại thiêng liêng giả dối đó.

Needleman: Nó là một tôn thờ quá đáng.

KRISHNAMURTI: Thiêng liêng là một tôn thờ quá đáng.

Needleman: Đúng thế. Hầu hết nó đều như vậy.

KRISHNAMURTI: Vì vậy tôi sẽ không chấp nhận bất kỳ việc gì mà người nào đó trình bày về cái gì là thiêng liêng. Truyền thống! Là một người Bà la môn giáo người ta được nuôi dưỡng trong một truyền thống mà sẽ hất văng đi truyền thống của bất kỳ ai, tôi bảo đảm với bạn!

Điều gì tôi đang nói là: tôi muốn tìm ra cái gì là thiêng liêng, không phải sự thiêng liêng do con người tạo ra. Tôi chỉ có thể tìm ra được khi cái trí của tôi có không gian bao la. Và nó không thể có không gian bao la đó nếu có một trung tâm. Khi trung tâm không vận hành, có không gian bao la. Trong không gian đó, mà là thành phần của thiền định, có cái gì đó thực sự thiêng liêng, không phải được sáng chế bởi trung tâm nhỏ xíu ngu xuẩn của tôi. Có cái gì đó thiêng liêng không thể đo lường, và bạn không bao giờ

có thể tìm ra nếu có một trung tâm. Và tưởng tượng thiêng liêng đó là ngu xuẩn – bạn theo kịp điều gì tôi có ý nói chứ?

Liệu cái trí có thể được tự do khỏi trung tâm này – với những mét không gian bị giới hạn kinh khủng của nó – mà có thể đo lường được, mở rộng được và thâu hẹp được và tất cả những việc như thế? Liệu nó có thể làm được hay không? Con người đã nói rằng nó không thể, và vì vậy Thượng đế đã trở thành một trung tâm khác. Vì vậy quan tâm thực sự của tôi là như thế này: liệu trung tâm đó có thể hoàn toàn trống không. Trung tâm đó là ý thức. Trung tâm đó là nội dung của ý thức, nội dung là ý thức; không có ý thức nếu không có nội dung. Bạn phải vận dụng để tìm ra việc này . . .

Needleman: Vâng, chắc chắn điều gì thông thường chúng ta có ý nói qua từ ngữ đó.

KRISHNAMURTI: Không có ngôi nhà nếu không có những bức tường và không có mái nhà. Nội dung là ý thức nhưng chúng ta thích tách rời chúng ra, lý luận về nó, đo lường kích cỡ ý thức của chúng ta. Trái lại trung tâm là ý thức, nội dung của ý thức, và nội dung là ý thức. Nếu không có nội dung, ý thức ở đâu? Và đó là không gian.

Needleman: Tôi theo được một chút xíu điều gì ông nói. Tôi phát hiện ra chính mình muốn nói: ồ, ở đây ông coi trọng vấn đề gì? Ở đây vấn đề quan trọng là gì?

KRISHNAMURTI: Tôi sẽ đặt câu hỏi đó sau khi tôi đã tìm ra liệu cái trí có thể làm trống không tất cả nội dung hay không?

Needleman: Được rồi.

KRISHNAMURTI: Vậy thì có cái gì đó mà sẽ làm việc, mà sẽ vận hành trong lãnh vực của cái đã được biết. Nhưng nếu không tìm ra cái đó mà chỉ nói rằng . . .

Needleman: Không, không, điều này là như thế.

KRISHNAMURTI: Chúng ta hãy tiếp tục. Không gian giữa hai suy nghĩ, giữa hai yếu tố của thời gian, hai chu kỳ của

thời gian, bởi vì tư tưởng là thời gian. Đúng chứ?

Needleman: Vâng, đúng rồi.

KRISHNAMURTI: Bạn có thể có hàng tá chu kỳ của thời gian nhưng nó vẫn còn là tư tưởng, có không gian đó. Vậy thì có không gian quanh trung tâm, và không gian ngoài cái tôi, ngoài hàng rào kẽm gai, ngoài bức tường của trung tâm. Không gian giữa người quan sát và vật được quan sát là không gian mà tư tưởng đã tạo ra như hình ảnh người vợ của tôi và hình ảnh mà cô ấy có về tôi. Bạn theo kịp chứ, thưa bạn?

Needleman: Vâng.

KRISHNAMURTI: Tất cả việc đó được sáng chế bởi trung tâm. Phỏng đoán cái gì vượt khỏi tất cả việc đó không có ý nghĩa gì với tôi theo cá nhân, nó là trò vui chơi của một triết gia.

Needleman: Trò vui chơi của một triết gia . . .

KRISHNAMURTI: Tôi không quan tâm.

Needleman: Tôi đồng ý. Thỉnh thoảng tôi không quan tâm, vào những khoảnh khắc tốt lành của tôi, nhưng dẫu vậy . . .

KRISHNAMURTI: Tôi xin lỗi, bởi vì ông là một triết gia!

Needleman: Không, không, tại sao ông phải nhớ lại việc đó, làm ơn.

KRISHNAMURTI: Vì vậy câu hỏi của tôi là: “Liệu trung tâm có thể yên lặng, hay liệu trung tâm có thể chết đi?” Bởi vì nếu không có chết đi, hay ở trạng thái rất yên lặng, lúc đó nội dung của ý thức sẽ tạo ra không gian trong ý thức và gọi nó là không gian bao la. Trong đó ẩn chứa sự lừa dối và tôi không muốn lừa dối chính tôi. Tôi không nói rằng tôi không là người da màu khi tôi là người da màu. Vì vậy liệu trung tâm đó có thể được xóa tan? Mà có nghĩa rằng, liệu có thể không có hình ảnh, bởi vì chính hình ảnh gây tách rời?

Needleman: Vâng, đó là không gian.

KRISHNAMURTI: Hình ảnh đó nói về tình yêu, nhưng tình yêu của hình ảnh không là tình yêu. Vì vậy tôi phải tìm ra liệu trung tâm có thể được hoàn toàn xóa tan, được chấm dứt, hay lưu lại đó như một mảnh mang máng ở xa xa. Ngược lại không thể thực hiện được điều đó, vậy thì tôi phải chấp nhận cái nhà tù.

Needleman: Tôi đồng ý.

KRISHNAMURTI: Tôi phải chấp nhận không có tự do. Vậy thì tôi có thể vĩnh viễn trang trí cái nhà tù của tôi.

Needleman: Nhưng bây giờ ông đang nói về điều có thể thực hiện được này, mà không tìm kiếm nó có ý thức . . .

KRISHNAMURTI: Không, đừng tìm kiếm nó!

Needleman: Tôi nói rằng, không tìm kiếm nó có chủ ý, cuộc sống hay cái gì đó đột ngột bộc lộ cho tôi điều có thể thực hiện được này.

KRISHNAMURTI: Nó ở đó. Cuộc sống đã không bộc lộ cho tôi. Nó đã bộc lộ cho tôi, khi tôi nhìn hòn núi kia, nhìn đó có một hình ảnh trong tôi; khi tôi nhìn người vợ của tôi tôi thấy rằng có một hình ảnh trong tôi. Đó là một sự kiện. Không phải rằng tôi phải chờ đợi mười năm để tìm ra về cái hình ảnh! Tôi biết nó ở đó, vì vậy tôi nói rằng: "Liệu có thể nhìn mà không có hình ảnh hay không?" Hình ảnh là trung tâm, người quan sát, người suy nghĩ, và mọi chuyện như thế.

Needleman: Tôi đang bắt đầu hiểu rõ đáp án cho câu hỏi của tôi. Tôi bắt đầu hiểu rõ – tôi đang nói với chính tôi – tôi bắt đầu hiểu rõ rằng không có sự phân biệt giữa con người và những lời dạy thiêng liêng. Chỉ có sự thật, hay không-sự thật.

KRISHNAMURTI: Đó là tất cả. Giả dối và sự thật.

Needleman: Quá nhiều cho điều đó rồi. (Tiếng cười)

KRISHNAMURTI: Chúng ta đang hỏi: "Liệu ý thức có thể tự làm trống không chính nó khỏi nội dung của nó hay

không?” Không nhờ người nào khác thực hiện nó.

Needleman: Vâng, đó là nghi vấn, vâng.

KRISHNAMURTI: Không có một ơn lành thần thánh, siêu ngã, một tác nhân bên ngoài tưởng tượng nào đó. Liệu ý thức có thể tự làm trống không chính nó khỏi tất cả nội dung này hay không? Đầu tiên hãy thấy vẻ đẹp của nó, thưa bạn.

Needleman: Tôi thấy nó.

KRISHNAMURTI: Bởi vì nó phải tự làm trống không chính nó mà không có một nỗ lực. Khoảnh khắc có một nỗ lực, có người quan sát đang tạo nỗ lực để thay đổi nội dung, mà là thành phần của ý thức. Tôi không biết liệu bạn có hiểu điều đó hay không?

Needleman: Tôi theo kịp. Hành động làm trống không này phải là không nỗ lực, ngay tức khắc.

KRISHNAMURTI: Nó phải thực hiện mà không có một tác nhân đang vận hành vào nó, dù đó là một tác nhân bên ngoài, hay một tác nhân bên trong. Bây giờ liệu việc này có thể thực hiện được mà không có bất kỳ nỗ lực nào, không có bất kỳ hướng dẫn nào – mà nói, “Tôi sẽ thay đổi nội dung”? Điều này có nghĩa đang làm trống không ý thức khỏi tất cả ý muốn, “là” hay “không là”. Thưa bạn, hãy thấy điều gì xảy ra.

Needleman: Tôi đang thấy.

KRISHNAMURTI: Tôi đã tự đặt nghi vấn đó cho chính tôi. Không một ai đã đặt nó cho tôi. Bởi vì nó là một vấn đề của sống, một vấn đề của sự tồn tại trong thế giới này. Nó là một vấn đề mà cái trí của tôi phải giải quyết. Liệu cái trí, với tất cả nội dung của nó, có thể tự làm trống không chính nó và tuy nhiên vẫn còn là cái trí – không phải trôi nổi bềnh bồng hay không?

Needleman: Nó không là tự tử.

KRISHNAMURTI: Không.

Needleman: Có một loại tinh tế nào đó . . .

KRISHNAMURTI: Không, thưa bạn, điều đó quá thiếu chín chắn. Tôi đã đặt câu hỏi. Câu trả lời của tôi là: thực sự tôi không biết.

Needleman: Đó là sự thật.

KRISHNAMURTI: Tôi thực sự không biết. Nhưng tôi sẽ tìm ra, theo ý nghĩa của không chờ đợi để tìm ra. Nội dung ý thức của tôi là bất hạnh của tôi, đau khổ của tôi, những tranh đấu của tôi, những phiền muộn của tôi, những hình ảnh mà tôi đã thâu lượm qua cuộc đời, những thần thánh của tôi, những thất vọng, những vui thú, những sợ hãi, những thống khổ, những căm hận – đó là ý thức của tôi. Liệu tất cả việc đó có thể hoàn toàn được làm trống không? Không chỉ ở mức độ hời hợt mà còn xuyên suốt? – cái tạm gọi là tầng ý thức bên trong. Nếu nó không thể thực hiện được vậy thì tôi phải sống một cuộc sống của đau khổ, tôi phải sống trong phiền muộn vô tận, mãi mãi. Không có hy vọng, cũng không có thất vọng, tôi ở trong ngục tù. Vì vậy cái trí phải tìm ra làm thế nào để tự làm trống không chính nó khỏi tất cả nội dung của chính nó, và tuy nhiên vẫn sống trong thế giới này, không phải trở thành một kẻ ngô nghê, nhưng có một bộ não mà vận hành hiệu quả. Bây giờ làm thế nào việc này có thể thực hiện được? Nó có khi nào thực hiện được hay không? Hay không có sự giải thoát nào cho con người?

Needleman: Tôi theo kịp.

KRISHNAMURTI: Bởi vì tôi không biết làm thế nào vượt khỏi điều này tôi sáng chế ra mọi thần thánh, đền chùa, những triết thuyết, những nghi lễ – bạn hiểu không?

Needleman: Tôi hiểu.

KRISHNAMURTI: Đây là thiền định, thiền định thực sự, không phải tất cả cái mớ giả dối kia. Hiểu rõ liệu cái trí với

bộ não mà đã tiến hóa qua thời gian, mà là kết quả của hàng ngàn trải nghiệm, bộ não mà vận hành hiệu quả chỉ trong sự an toàn hoàn toàn – liệu cái trí có thể tự làm trống không chính nó và tuy nhiên lại có một bộ não mà vận hành như một cái máy tuyệt vời. Cũng vậy, nó thấy tình yêu không là vui thú; tình yêu không là ham muốn. Khi có tình yêu không có hình ảnh; nhưng tôi không biết tình yêu đó là gì. Tôi chỉ muốn tình yêu như vui thú, tình dục và tất cả mọi việc như thế. Phải có một liên quan giữa đang làm trống không cái trí và sự việc được gọi là tình yêu; giữa cái không biết được và cái đã được biết, mà là nội dung của ý thức.

Needleman: Tôi đang theo kịp ông. Phải có sự liên quan này.

KRISHNAMURTI: Hai cái phải hòa hợp. Đang làm trống không và tình yêu phải hòa hợp. Và có lẽ chỉ tình yêu là cốt lõi và không còn gì khác.

Needleman: Đang làm trống không này là một từ ngữ khác cho tình yêu, đó là điều gì ông đang nói phải không?

KRISHNAMURTI: Tôi chỉ đang hỏi tình yêu là gì. Tình yêu có nằm trong lãnh vực của ý thức hay không?

Needleman: Không, nó không thể.

KRISHNAMURTI: Đừng đặt điều kiện. Đừng bao giờ nói có hay không; hãy tìm ra! Tình yêu trong nội dung của ý thức là vui thú, tham vọng và tất cả việc đó. Vậy thì tình yêu là gì? Tôi thực sự không biết. Tôi sẽ không giả vờ về bất kỳ điều gì nữa. Tôi không biết. Có một nhân tố nào đó trong việc này mà tôi phải tìm ra. Liệu làm trống không của ý thức cùng nội dung của nó là tình yêu, mà là cái không biết được phải không? Sự liên quan giữa cái không biết được và cái đã được biết là gì? – không phải là cái không biết huyền bí, Thượng đế hay bất kỳ danh tính nào bạn trao cho nó. Chúng ta sẽ đến được Thượng đế nếu chúng ta qua được việc này. Sự liên quan giữa cái không biết được, mà tôi không biết, mà có lẽ được gọi là tình yêu, và nội dung của ý thức, mà tôi

biết (nó có lẽ là tầng ý thức bên trong nhưng tôi có thể mở toang nó và tìm ra nó) – sự liên quan giữa cái đã được biết và cái không biết được là gì? Để chuyển động giữa cái đã được biết và cái không biết được là hòa hợp, là thông minh, phải không?

Needleman: Tuyệt đối.

KRISHNAMURTI: Vì vậy tôi phải tìm ra, cái trí phải tìm ra, làm thế nào làm trống không được nội dung của nó. Đó là, không có hình ảnh, vì vậy không có người quan sát. Hình ảnh có nghĩa là quá khứ, hay hình ảnh mà đang xảy ra bây giờ, hay hình ảnh mà tôi sẽ chiếu rọi vào tương lai. Vì vậy không hình ảnh – không công thức, không ý tưởng, không lý tưởng, không nguyên tắc – tất cả điều đó hàm ý hình ảnh. Liệu có thể không có sự hình thành của hình ảnh hay không? Bạn gây tổn thương tôi hay bạn cho tôi vui thú và thế là tôi có một hình ảnh về bạn. Vì vậy không hình thành của hình ảnh khi bạn gây tổn thương cho tôi hay cho tôi vui thú.

Needleman: Liệu có thể được hay không?

KRISHNAMURTI: Dĩ nhiên có thể được. Nếu không tôi sẽ bị hủy hoại.

Needleman: Ông bị hủy hoại. Nói cách khác tôi bị hủy hoại.

KRISHNAMURTI: Chúng ta đều bị hủy hoại. Liệu có thể khi bạn chửi mắng tôi mà tôi hoàn toàn tỉnh táo, chú ý, để cho nó không để lại một dấu vết?

Needleman: Tôi biết ông có ý nói gì.

KRISHNAMURTI: Khi bạn nịnh nọt tôi – không dấu vết. Vậy thì không có hình ảnh. Thế là tôi đã thực hiện nó, cái trí đã thực hiện nó: đó là, không hình thành của hình ảnh gì cả. Nếu bạn không hình thành một hình ảnh ngay lúc này, những hình ảnh của quá khứ không có nơi chỗ.

Needleman: Tôi không theo kịp điều đó. “Nếu tôi không hình thành một hình ảnh ngay lúc này . . .?”

KRISHNAMURTI: Những hình ảnh quá khứ không có nơi chỗ. Nếu bạn hình thành một hình ảnh, vậy thì bạn có liên quan đến quá khứ.

Needleman: Bạn đang kết nối những hình ảnh của quá khứ. Điều đó đúng.

KRISHNAMURTI: Nhưng nếu bạn không hình thành bất kỳ hình ảnh nào thì sao?

Needleman: Vậy thì bạn được tự do khỏi quá khứ.

KRISHNAMURTI: Thấy nó! Thấy nó!

Needleman: Rất rõ ràng.

KRISHNAMURTI: Vì vậy cái trí có thể tự làm trống không chính nó khỏi những hình ảnh bằng cách không hình thành một hình ảnh ngay lúc này. Nếu tôi hình thành một hình ảnh ngay lúc này, vậy thì tôi liên quan nó với những hình ảnh quá khứ. Vì vậy ý thức, cái trí có thể tự làm trống không chính nó khỏi tất cả những hình ảnh bằng cách không hình thành một hình ảnh ngay lúc này. Vậy thì có không gian, không phải không gian quanh trung tâm. Và nếu người ta tìm hiểu, đào sâu nó xa thêm nữa, vậy thì có cái gì đó thiêng liêng, không bị sáng chế bởi tư tưởng, không liên quan đến bất kỳ tôn giáo nào.

Needleman: Cám ơn ông.

Needleman: Tôi có một câu hỏi khác mà tôi muốn hỏi ông. Chúng ta thấy được sự xuẩn ngốc của quá nhiều truyền thống mà hiện nay con người đã biến thành thiêng liêng, nhưng liệu không có truyền thống nào được truyền lại từ thế hệ sang thế hệ mà có giá trị và cần thiết, và nếu không có truyền thống đó chúng ta sẽ mất đi một chút tánh người mà hiện nay chúng ta có hay sao? Liệu không có những truyền thống được đặt nền tảng trên cái gì đó thực sự, được truyền xuống hay sao?

KRISHNAMURTI: Được truyền xuống . . .

Needleman: Những cách sống, thậm chí chỉ trong một ý nghĩa bên ngoài.

KRISHNAMURTI: Nếu tôi không được dạy từ thời niên thiếu không nên chạy trước một chiếc xe hơi . . .

Needleman: Đó sẽ là một ví dụ đơn giản nhất.

KRISHNAMURTI: Hay hãy cẩn thận với lửa, hãy cẩn thận khi chọc con chó mà có lẽ cắn bạn, và vân vân. Đó cũng là truyền thống.

Needleman: Vâng, điều đó chắc chắn như vậy.

KRISHNAMURTI: Loại truyền thống khác là bạn phải thương yêu.

Needleman: Đó là những cực độ khác.

KRISHNAMURTI: Và truyền thống của những người thợ dệt ở Ấn độ và những nơi khác. Bạn biết không, họ có thể dệt mà không cần một khuôn mẫu và tuy nhiên họ vẫn dệt trong một truyền thống mà đã bám rễ thật sâu đến độ họ thậm chí không phải suy nghĩ về nó. Nó thể hiện từ bàn tay của họ. Tôi không biết bạn có bao giờ nhìn thấy việc đó chưa? Ở Ấn độ họ có một truyền thống sâu đậm và họ làm ra những vật tuyệt vời. Cũng có truyền thống của người khoa học, người sinh vật học, người nhân chủng học, mà là truyền thống như sự tích lũy của hiểu biết, được truyền từ một người khoa học này qua một người khoa học khác, bởi một bác sĩ qua một bác sĩ khác, học hỏi. Rõ ràng loại truyền thống đó là tối thiết. Tôi muốn không gọi nó là truyền thống, bạn đồng ý chứ?

Needleman: Không, đó không là điều gì tôi suy nghĩ trong đầu. Điều gì tôi có ý nói qua từ ngữ truyền thống là một cách sống.

KRISHNAMURTI: Tôi sẽ không gọi đó là truyền thống. Qua từ ngữ truyền thống chúng ta không có ý nói nhân tố

khác nào đó hay sao? Tốt lành có là một nhân tố của truyền thống hay không?

Needleman: Không, nhưng có lẽ có những truyền thống tốt lành.

KRISHNAMURTI: Những truyền thống tốt lành, bị quy định bởi văn hóa mà trong đó chúng ta sống. Truyền thống tốt lành của những người Bà la môn giáo thường không giết bất kỳ con người hay thú vật nào. Họ đã chấp nhận việc đó và vận hành. Chúng ta đang hỏi rằng: "Tốt lành có là truyền thống hay không? Liệu tốt lành có thể vận hành, nở hoa trong truyền thống hay không?"

Needleman: Vậy thì điều gì tôi đang hỏi là: liệu có những truyền thống mà được hình thành bởi một thông minh hoặc cá thể, hoặc tập thể, mà hiểu rõ bản chất của con người hay không?

KRISHNAMURTI: Thông minh là truyền thống hay sao?

Needleman: Không. Nhưng liệu thông minh có thể hình thành, hay định hướng một cách sống mà có thể giúp đỡ những con người còn lại chuẩn bị sẵn sàng nhiều hơn để tìm ra chính họ? Tôi hiểu rằng đây là một sự việc tự-khai sáng mà ông nói, nhưng liệu không có những con người thông minh tột đỉnh mà có thể định hình những điều kiện bên ngoài cho tôi, để cho tôi không trải qua một thời gian thật khó khăn để đạt được điều gì ông đã thấy hay sao?

KRISHNAMURTI: Điều đó có nghĩa gì vậy, thưa bạn? Bạn nói rằng bạn hiểu.

Needleman: Tôi không nói rằng tôi hiểu.

KRISHNAMURTI: Tôi đang nắm điểm này. Giả sử rằng bạn là một con người vĩ đại có thông minh tột đỉnh và bạn nói rằng, "Người con thương yêu của ta, hãy sống theo cách này."

Needleman: Ồ, tôi không phải nói như thế.

KRISHNAMURTI: Bạn tự nhiện bộc lộ ra bầu không khí quanh bạn, hào quang của bạn, và sau đó tôi nói rằng, “Tôi sẽ cố gắng việc đó – ông ta đã đạt được nó, tôi không đạt được nó.” Liệu tốt lành có thể nở hoa trong môi trường chung quanh bạn hay không? Liệu tốt lành có thể nở hoa dưới bóng mát của bạn hay không?

Needleman: Không, nhưng lúc đó tôi sẽ không thông minh nếu tôi chuyển những sự việc đó thành những quy định của tôi.

KRISHNAMURTI: Vì vậy bạn đang phát biểu rằng tốt lành không thể vận hành, làm việc, nở hoa trong bất kỳ môi trường nào.

Needleman: Không, tôi đã không nói như thế. Tôi đang hỏi, có những môi trường sống mà có thể góp phần vào sự giải thoát hay không?

KRISHNAMURTI: Chúng ta sẽ tìm hiểu điều này. Một con người đi đến nhà máy mỗi ngày, ngày này qua ngày khác, và tìm được sự giải thoát trong nhậu nhẹt và tất cả những chuyện như thế…

Needleman: Đây là một ví dụ về một môi trường kém cỏi, một truyền thống xấu xa.

KRISHNAMURTI: Vì vậy con người thông minh, mà quan tâm đến sự thay đổi môi trường sống, làm việc gì để giúp ích cho người đàn ông đó?

Needleman: Có lẽ con người thông minh đang thay đổi môi trường sống cho chính ông ta. Nhưng ông ta hiểu rõ cái gì đó về con người nói chung. Lúc này tôi đang nói về một người thầy vĩ đại, dù đó là gì chăng nữa. Ông ta giúp đỡ, ông ta đưa ra một lối sống cho chúng tôi mà chúng tôi không hiểu rõ, mà chúng tôi không thực hiện được cho chính mình, nhưng trong chừng mực nào đó hành động vào một cái gì đó trong chúng tôi để mang chúng tôi lại cùng nhau thêm một chút.

KRISHNAMURTI: Đó là satsun, mà là sự đồng hành của tốt lành. Thật là hạnh phúc khi ở trong sự đồng hành của tốt lành bởi vì lúc đó chúng ta sẽ không cãi nhau, chúng ta sẽ không đánh nhau, chúng ta sẽ không bạo lực; nó là tốt lành.

Needleman: Đúng rồi. Nhưng có lẽ sự đồng hành của tốt lành có nghĩa rằng tôi sẽ cãi cọ, nhưng tôi sẽ thấy nó sâu sắc hơn, tôi sẽ chịu đựng nó vững vàng hơn, tôi sẽ hiểu nó rõ ràng hơn.

KRISHNAMURTI: Vậy là bạn muốn sự đồng hành của tốt lành với mục đích để thấy chính mình rõ ràng hơn?

Needleman: Vâng.

KRISHNAMURTI: Mà có nghĩa rằng bạn lệ thuộc vào môi trường để hiểu rõ về chính mình.

Needleman: Ồ, có lẽ ở bước khởi đầu.

KRISHNAMURTI: Khởi đầu là bước đầu tiên và là bước cuối cùng.

Needleman: Tôi không đồng ý.

KRISHNAMURTI: Chúng ta hãy tìm hiểu nó một chút. Hãy thấy điều gì đã xảy ra. Tôi đi cùng những con người tốt lành bởi vì trong bầu không khí đó, trong môi trường đó tôi thấy chính tôi rõ ràng nhiều hơn, bởi vì họ tốt lành nên tôi thấy những xấu xa của tôi.

Needleman: Thỉnh thoảng nó xảy ra theo cách đó.

KRISHNAMURTI: Tôi đang nắm việc này.

Needleman: Đó là một ví dụ, đúng chứ?

KRISHNAMURTI: Hay là tôi cũng tốt lành, vì vậy tôi sống cùng họ. Vậy thì tôi không cần họ.

Needleman: Không, sau đó chúng tôi không cần họ. Đúng rồi.

KRISHNAMURTI: Nếu tôi tốt lành tôi không cần họ. Nhưng nếu khi tôi không tốt lành và tìm kiếm nó trong sự hiện diện của họ, sau đó tôi có thể thấy chính tôi rõ ràng. Vậy là muốn thấy chính tôi rõ ràng tôi phải có họ. Đó là điều gì thông thường xảy ra. Họ trở thành quan trọng, không phải sự tốt lành của tôi. Điều này xảy ra hàng ngày.

Needleman: Nhưng liệu không có một sự việc như là cai sữa em bé bằng cách bôi đen núm vú hay sao? Nó xảy ra rằng tôi có cần những con người này, có lẽ vào khởi đầu.

KRISHNAMURTI: Tôi sẽ tìm hiểu nó, tôi muốn tìm ra. Trước tiên, nếu tôi tốt lành tôi không cần họ. Tôi giống như những quả đồi và những con chim kia mà không cần gì cả.

Needleman: Đúng rồi. Chúng ta có thể loại trừ điều đó.

KRISHNAMURTI: Khi tôi không tốt lành tôi cần sự đồng hành của họ, bởi vì trong sự đồng hành của họ tôi thấy chính tôi rõ ràng; tôi cảm thấy một hơi thở của trong sáng.

Needleman: Hay là tôi cảm thấy xấu xa làm sao.

KRISHNAMURTI: Khoảnh khắc tôi có một kinh hãi về chính mình, trong ý nghĩa rõ ràng nhất của từ ngữ đó, tôi chỉ đang so sánh chính tôi với họ.

Needleman: Không, không phải luôn luôn như vậy. Tôi có thể bộc lộ hình ảnh mà tôi có như một người lừa dối.

KRISHNAMURTI: Bây giờ tôi đang hỏi liệu rằng ông cần họ để bộc lộ chính ông như một người lừa dối.

Needleman: Theo nguyên tắc, không.

KRISHNAMURTI: Không, không phải theo nguyên tắc. Hoặc nó như thế, hoặc nó không.

Needleman: Đó là vấn đề.

KRISHNAMURTI: Mà có nghĩa rằng nếu tôi cần họ, vậy thì tôi bị lạc lối. Vậy thì mãi mãi tôi sẽ bám vào họ. Thưa ông, điều này đã xảy ra từ khi những liên hệ của con người bắt đầu.

Needleman: Vâng, nó đã xảy ra. Nhưng nó cũng xảy ra rằng tôi dựa vào một chốc lát và sau đó tôi chỉnh đốn nó.

KRISHNAMURTI: Vậy là tại sao bạn, con người tốt lành, lại không bảo với tôi rằng: "Hãy nhìn, hãy bắt đầu, bạn không cần tôi. Bạn có thể tự thấy rõ ràng chính bản thân bạn ngay lúc này."

Needleman: Có lẽ nếu tôi nói với ông như thế, ông sẽ tiếp thu một cách sai trái và hiểu lầm tôi hoàn toàn!

KRISHNAMURTI: Vậy thì tôi sẽ làm gì đây? Cứ bám vào bạn, chạy theo bạn à?

Needleman: Không phải ông sẽ làm gì, nhưng ông làm gì?

KRISHNAMURTI: Thông thường điều gì họ làm là chạy theo ông ta.

Needleman: Thông thường họ làm, đúng rồi.

KRISHNAMURTI: Và bám vào gấu áo ông ta.

Needleman: Nhưng có lẽ đó là bởi vì người thầy không thông minh.

KRISHNAMURTI: Không. Ông ta nói rằng, "Hãy nhìn, tôi không thể dạy bạn, người bạn của tôi ơi, tôi không có gì để dạy cả. Nhưng nếu tôi thực sự tốt lành tôi không có gì để dạy. Tôi chỉ có thể phơi bày mà thôi."

Needleman: Nhưng ông ta không nói nó, ông ta làm nó.

KRISHNAMURTI: Tôi nói, "Hãy nhìn kìa, tôi không muốn dạy bạn, bạn có thể học hỏi từ chính bản thân bạn."

Needleman: Vâng, đúng rồi. Giả sử ông ta nói như thế.

KRISHNAMURTI: Vâng, ông ta nói hãy học hỏi từ chính bản thân bạn. Đừng lệ thuộc. Điều đó có nghĩa bạn, là tốt lành, đang giúp đỡ tôi thấy chính tôi.

Needleman: Thu hút bạn.

KRISHNAMURTI: Không. Bạn đang đẩy tôi vào một góc tường đến độ tôi không thể tẩu thoát được.

Needleman: Tôi hiểu điều gì ông đang nói. Nhưng nó lại là sự việc dễ dàng nhất trong thế giới này khi tẩu thoát.

KRISHNAMURTI: Tôi không muốn như vậy. Thưa bạn, bạn bảo tôi, “Đừng lệ thuộc, vì tốt lành không có sự lệ thuộc.” Nếu bạn muốn là tốt lành bạn không thể lệ thuộc vào bất kỳ cái gì cả.

Needleman: Bất kỳ cái gì phía bên ngoài, vâng đúng rồi.

KRISHNAMURTI: Vào bất kỳ cái gì, bên ngoài hay bên trong. Đừng lệ thuộc vào bất kỳ cái gì. Nó không có nghĩa rằng chỉ đừng lệ thuộc vào người đưa thư, nó có nghĩa phía bên trong đừng lệ thuộc.

Needleman: Đúng rồi.

KRISHNAMURTI: Điều đó có nghĩa gì? Tôi lệ thuộc. Ông ta đã bảo tôi một điều: “Đừng lệ thuộc vào tôi hay bất kỳ ai, người vợ, người chồng, người con gái, người chính trị, đừng lệ thuộc.” Đó là tất cả. Ông ta đi mất. Ông ta để tôi lại với điều đó. Tôi sẽ làm gì đây?

Needleman: Hãy tìm ra liệu ông ta có đúng không?

KRISHNAMURTI: Nhưng tôi có lệ thuộc.

Needleman: Đó là điều gì tôi muốn nói.

KRISHNAMURTI: Tôi có lệ thuộc vào người vợ của tôi, vào vị giáo sĩ, vào một nhà phân tích tâm lý nào đó – tôi có lệ thuộc. Sau đó tôi bắt đầu. Bởi vì ông ta bảo cho tôi sự thật – bạn theo kịp không, thưa bạn? Nó ở đó. Tôi phải tìm ra nó. Tôi phải tìm ra liệu nó là sự thật, hay liệu nó là giả dối. Mà có nghĩa rằng tôi phải vận dụng lý luận của tôi, khả năng của tôi, thông minh của tôi. Tôi phải làm việc. Tôi không thể chỉ nói rằng, “Ồ, ông ta đi mất rồi”. Tôi lệ thuộc vào người nấu nướng của tôi! Vì vậy tôi phải tìm ra, tôi phải thấy sự

thật và giả dối. Tôi đã thấy nó. Thấy đó không lệ thuộc vào bất kỳ ai cả.

Needleman: Đúng.

KRISHNAMURTI: Thậm chí sự đồng hành của tốt lành không dạy tôi điều gì là tốt lành, điều gì là giả dối, hay điều gì là sự thật. Tôi phải thấy nó.

Needleman: Đúng tuyệt đối.

KRISHNAMURTI: Vì vậy tôi không lệ thuộc vào bất kỳ ai để tìm ra điều gì là sự thật và điều gì là giả dối.

MALIBU CALIFORNIA

Ngày 26 tháng 3 năm 1971

[1] Jacob Needleman là giáo sư triết học tại trường Đại học San Francisco; tác giả quyển sách NhữngTôn Giáo Mới, và biên tập viên của thư viện Penguin Metaphysical Library.

II – Ba nói chuyện ở thành phố New York

– 1 – CÁCH MẠNG BÊN TRONG

Sự cần thiết phải thay đổi. Một tiến hành trong thời gian hay tức khắc? Tầng ý thức bên ngoài và tầng ý thức bên trong; những giấc mộng. Qui trình phân tích. Thấy nội dung của ý thức mà không có sự tách rời của người quan sát và vật được quan sát. Nhiễu loạn và kháng cự. "Khi có kết thúc hoàn toàn của sự phân chia giữa người quan sát và vật được quan sát, lúc đó 'cái gì là' không còn là cái gì là."

Những câu hỏi: Người quan sát và vật được quan sát; phân chia; kháng cự.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ tìm hiểu câu hỏi của cái gì được giấu giếm, trong ý thức, trong những tầng sâu thẳm hơn của cái trí – mà thông thường được gọi là tầng ý thức bên trong. Chúng ta quan tâm đến việc tạo ra một cách mạng cơ bản trong chính chúng ta và vì thế trong xã hội. Cách mạng vật chất mà được cổ vũ khắp thế giới vào thời điểm hiện nay không tạo ra một thay đổi cơ bản trong con người.

Trong một xã hội thoái hóa, như xã hội này, ở Châu âu, Ấn độ và nơi nào khác, phải có những thay đổi cơ bản trong chính cấu trúc của xã hội. Và nếu con người vẫn còn bị thoái hóa trong chính anh ấy, trong hoạt động của anh ấy, anh ấy sẽ tìm cách vượt qua bất kỳ cấu trúc đó là gì, hoàn hảo như thế nào; vì vậy anh ấy phải thay đổi là điều tối thiết và khẩn cấp.

Thay đổi này phải được tạo ra qua qui trình của thời gian, qua thành tựu dần dần, qua thay đổi từ từ? Hay thay đổi này xảy ra chỉ trong tức khắc? Đó là điều gì chúng ta sẽ cùng nhau tìm hiểu.

Người ta thấy rằng phải có thay đổi trong chính người ta – người ta càng nhạy cảm bao nhiêu, người ta càng tỉnh táo và thông minh bao nhiêu, người ta càng ý thức được rằng phải

có một thay đổi sinh động, bền vững và sâu thẳm. Nội dung của ý thức là ý thức – hai cái này không tách rời. Điều gì khắc sâu trong ý thức tạo ra ý thức. Và muốn tạo ra một thay đổi trong ý thức – cả tầng ý thức hiển lộ hay che giấu – nó lệ thuộc vào phân tích, vào thời gian, vào áp lực môi trường sống hay sao? Hay thay đổi này phải xảy ra hoàn toàn độc lập khỏi bất kỳ áp lực, khỏi bất kỳ cưỡng bách nào?

Bạn biết, câu hỏi này sẽ khá khó khăn khi tìm hiểu, bởi vì nó quá phức tạp và tôi hy vọng chúng ta sẽ có thể chia sẻ điều gì đang được nói. Nếu người ta không tìm hiểu vấn đề này rất nghiêm túc, thực sự dùng mọi nỗ lực, bằng sự quan tâm sâu xa, bằng đam mê, tôi sợ người ta sẽ không thể tìm hiểu xa lắm; xa trong ý nghĩa không thuộc thời gian hay không gian, nhưng rất thăm thẳm bên trong chính người ta. Người ta cần nhiều đam mê, năng lượng lớn lao và hầu hết chúng ta đều lãng phí năng lượng của chúng ta trong xung đột. Và khi chúng ta đang tìm hiểu toàn vấn đề của tồn tại này, chúng ta cần năng lượng. Năng lượng theo cùng khả năng của thay đổi; nếu không có khả năng của thay đổi, vậy thì năng lượng bị lãng phí.

Chúng ta nghĩ rằng chúng ta không thể thay đổi. Chúng ta chấp nhận những sự việc như chúng là và vì vậy trở nên khá nản chí, sầu thảm, hoang mang và rối loạn. Liệu có thể thay đổi cơ bản và đó là điều gì chúng ta sắp sửa tìm hiểu. Nếu bạn muốn tìm hiểu – đừng theo sau chính xác điều gì người nói đang nói, nhưng sử dụng những từ ngữ của ông ta như một cái gương để quan sát chính bạn và tìm hiểu đầy đam mê, đầy quan tâm, đầy sinh lực cùng nhiều năng lượng. Vậy thì có lẽ chúng ta có thể đến được một điểm nơi nó sẽ chắc chắn rằng nếu chúng ta không có bất kỳ loại nỗ lực nào, không có bất kỳ loại động cơ nào, thay đổi cơ bản xảy ra.

Không chỉ có hiểu biết hời hợt của chúng ta, nhưng cũng còn có nội dung che giấu, sâu thẳm của ý thức chúng ta.

Làm thế nào người ta sẽ tìm hiểu nó, làm thế nào người ta sẽ phơi bày toàn nội dung của nó? Nó phải được thực hiện từng chút một, từ từ tiến triển? – hay nó phải được phơi bày trọn vẹn và được hiểu rõ ngay tức khắc, và nhờ vậy toàn qui trình phân tích kết thúc?

Bây giờ chúng ta sẽ tìm hiểu vấn đề của phân tích này. Đối với người nói, phân tích là sự phủ nhận của hành động; hành động luôn luôn trong hiện tại năng động. Hành động không có nghĩa "đã làm" hay "sẽ làm", nhưng "đang làm". Phân tích ngăn cản hành động đó trong hiện tại, bởi vì trong phân tích có bao hàm thời gian, một lột bỏ dần dần như nó đã là, tầng này sau tầng khác, và tìm hiểu mỗi tầng, phân tích nội dung của mỗi tầng. Và nếu sự phân tích không hoàn hảo, trọn vẹn, trung thực, vậy thì phân tích đó là không trọn vẹn, phải để lại một hiểu biết mà không là tổng thể. Và phân tích kế tiếp bắt nguồn từ hiểu biết đó mà không trọn vẹn.

Hãy nhìn, tôi tìm hiểu chính bản thân tôi, phân tích chính mình và nếu phân tích của tôi là không trọn vẹn, vậy thì điều gì tôi đã phân tích trở thành hiểu biết dựa vào đó tôi tiếp tục phân tích tầng kế tiếp. Vậy là trong tiến hành đó mỗi phân tích trở thành không trọn vẹn và dẫn đến xung đột thêm nữa, và vì vậy đến không-hành động. Và trong sự phân tích có người phân tích và vật được phân tích, dù rằng người phân tích là người chuyên nghiệp, hay chính bạn, người không chuyên nghiệp; có phân hai này, người phân tích đang phân tích điều gì đó mà anh ấy nghĩ rằng khác biệt chính anh ấy. Nhưng người phân tích, anh ấy là gì? Anh ấy là quá khứ, anh ấy là hiểu biết được tích lũy của mọi sự việc anh ấy đã phân tích. Và với hiểu biết đó – mà là quá khứ – anh ấy phân tích hiện tại.

Vì vậy trong tiến hành đó có xung đột, có tranh đấu để tuân phục, hay để cưỡng bách sự việc mà anh ấy phân tích. Cũng vậy có toàn tiến hành của mơ mộng này. Tôi không biết liệu bạn đã tìm hiểu tất cả điều này cho chính bạn, hay

có thể bạn đã đọc những quyển sách của những người khác, mà là điều bất hạnh nhất; bởi vì lúc đó bạn chỉ lặp lại điều gì những người khác đã nói, dù họ nổi tiếng bao nhiêu. Nhưng nếu bạn không đọc tất cả những quyển sách đó – cũng như người nói không đọc – vậy thì bạn phải tìm hiểu chính bạn, vậy thì nó trở thành cuốn hút hơn nhiều, khởi thủy hơn nhiều, trực tiếp hơn nhiều và trung thực hơn nhiều.

Trong sự tiến hành của phân tích có thế giới của những giấc mộng này. Chúng ta chấp nhận những giấc mộng như là điều cần thiết, bởi vì những nhà chuyên nghiệp nói rằng, "Bạn phải nằm mơ, nếu không bạn sẽ bị điên khùng", và có sự thật nào đó trong giấc mộng. Chúng ta đang tìm hiểu tất cả điều này bởi vì chúng ta đang cố gắng tìm ra liệu có thể thay đổi một cách cơ bản, khi có quá nhiều hoang mang, quá nhiều đau khổ, hận thù và hung bạo như thế trong thế giới; không có từ bi. Người ta phải, nếu người ta nghiêm túc, tìm hiểu tất cả điều này. Chúng ta đang tìm hiểu không chỉ dành cho sự giải trí thuộc trí năng nhưng thực sự cố gắng tìm ra liệu có thể thay đổi được không? Và khi chúng ta thấy khả năng có thể thay đổi, dù chúng ta là gì, dù nông cạn, dù hời hợt, lặp lại, bắt chước, nếu chúng ta thấy rằng có một khả năng của thay đổi cơ bản, vậy thì chúng ta có năng lượng để làm như thế. Nếu chúng ta nói rằng điều đó không thể được, vậy thì năng lượng đó bị biến mất.

Vì vậy chúng ta đang tìm hiểu vấn đề này, liệu rằng phân tích có sản sinh ra một thay đổi cơ bản hay không, hay liệu rằng nó chỉ là một giải trí thuộc trí năng, một hành động lẩn tránh. Như chúng ta đang nói, phân tích hàm ý thâm nhập vào thế giới của những giấc mộng. Những giấc mộng là gì, làm thế nào chúng hiện diện được? Tôi không biết liệu bạn đã tìm hiểu điều này chưa; nếu bạn đã làm bạn sẽ thấy rằng những giấc mộng là sự tiếp tục của cuộc sống hàng ngày của chúng ta. Điều gì bạn đang làm trong suốt ban ngày, tất cả sự ma mãnh, sự thoái hóa, căm hận, những vui thú trôi qua, tham vọng, tội lỗi và vân vân, tất cả điều đó được tiếp

tục trong thế giới của những giấc mộng, chỉ trong những biểu tượng, trong những bức tranh và những hình ảnh. Những bức tranh và hình ảnh này phải được diễn giải và tất cả huyên náo lẫn dối trá của tất cả sự việc đó hiện diện.

Người ta không bao giờ hỏi tại sao người ta phải nằm mơ. Người ta đã chấp nhận những giấc mộng như là thiết yếu, như là bộ phận của sống. Bây giờ chúng ta đang hỏi chính chúng ta (nếu bạn theo cùng tôi) tại sao chúng ta lại nằm mơ. Liệu có thể khi bạn đi ngủ có một cái trí hoàn toàn yên lặng hay không? Bởi vì chỉ trong trạng thái yên lặng đó nó mới tự làm mới mẻ lại chính nó, làm trống không chính nó khỏi tất cả những chứa đựng, để cho nó được làm trong sáng, tươi trẻ, dứt khoát, không bị rối loạn.

Nếu những giấc mộng là sự tiếp tục của cuộc sống hàng ngày của chúng ta, của lao dịch, lo âu hàng ngày của chúng ta, sự ham muốn an toàn, quyến luyến, vậy thì rõ ràng, những giấc mộng trong những hình thức biểu tượng của chúng phải xảy ra. Điều đó rõ ràng rồi, phải không? Vậy là người ta hỏi: "Tại sao người ta phải nằm mơ?" Liệu những tế bào não có thể được yên tĩnh, không tiếp tục mọi công việc của ban ngày được không?

Người ta phải tìm ra điều đó bằng thể nghiệm, không phải chấp nhận điều gì người nói trình bày – và vì chúa đừng bao giờ làm điều đó, bởi vì chúng ta đang chia sẻ cùng nhau, đang tìm hiểu cùng nhau. Bạn có thể thể nghiệm nó bằng cách hoàn toàn tỉnh thức suốt ban ngày, nhìn ngắm những suy nghĩ của bạn, những động cơ của bạn, lời nói của bạn, cách bạn đi bộ và nói chuyện. Khi bạn tỉnh thức như thế có những bộc lộ của tầng ý thức bên trong, của những tầng sâu thẳm hơn, bởi vì lúc đó bạn đang phơi bày, đang mời mọc những động cơ giấu giếm, những lo âu, những nội dung của tầng ý thức bên trong hiển hiện ra bên ngoài. Vậy là khi bạn đi ngủ, bạn sẽ thấy rằng cái trí của bạn, gồm cả bộ não, tĩnh lặng lạ thường. Nó thực sự đang nghỉ ngơi, bởi vì bạn đã kết thúc điều gì bạn đã làm trong suốt ban ngày.

Nếu bạn suy xét kỹ càng và giải quyết xong tất cả mọi việc đã xảy ra ban ngày, lúc bạn đi đến giường và nằm xuống – bạn không làm việc này hay sao? – nói rằng, “Đúng ra tôi nên làm điều này, đúng ra tôi không nên làm điều kia”, “Đáng lẽ nó sẽ tốt hơn theo cách kia, tôi ước rằng tôi đã không nói điều này” – khi bạn suy xét kỹ càng và giải quyết xong tất cả mọi việc đã xảy ra suốt ngày, vậy là bạn đang cố gắng mang lại trật tự trước khi bạn ngủ. Và nếu bạn không tạo được trật tự trước khi bạn ngủ, bộ não cố gắng làm việc đó trong khi bạn đang ngủ. Bởi vì bộ não vận hành hoàn hảo chỉ trong trật tự, không trong vô trật tự. Nó vận hành hiệu quả nhất khi có trật tự trọn vẹn, dù rằng trật tự đó thuộc loạn thần kinh hay có lý luận; bởi vì trong loạn thần kinh, trong mất thăng bằng, có trật tự, và bộ não chấp nhận trật tự đó.

Vì vậy, nếu bạn suy xét kỹ càng và giải quyết xong tất cả những sự việc đã xảy ra suốt ngày trước khi bạn ngủ, lúc đó bạn đang cố gắng mang lại trật tự, và vì vậy bộ não không phải tạo ra trật tự trong khi bạn đang ngủ: bạn đã thực hiện nó trong suốt ban ngày. Bạn có thể tạo ra trật tự đó từng giây phút một trong suốt ban ngày, đó là nếu bạn tỉnh thức được mọi sự việc đang xảy ra, cả bên ngoài lẫn bên trong. Bên ngoài trong ý nghĩa của tỉnh thức được sự vô trật tự quanh bạn, sự hung dữ, sự dửng dưng, sự lãnh đạm, sự bẩn thỉu, sự nghèo khổ, những cãi cọ, những nhà chính trị và những ma mãnh của họ – tất cả việc đó đang xảy ra. Và liên hệ của bạn với người chồng của bạn, người vợ của bạn, với người bạn gái hay người bạn trai của bạn, tỉnh thức được việc đó trong suốt ban ngày, mà không sửa đổi nó, chỉ tỉnh thức được nó. Khoảnh khắc bạn cố gắng sửa đổi nó, bạn đang tạo ra vô trật tự. Nhưng nếu bạn chỉ quan sát thực sự cái gì là, vậy thì cái gì là, là trật tự.

Chỉ khi nào bạn cố gắng thay đổi “cái gì là” thì mới có vô trật tự; bởi vì bạn muốn thay đổi tùy theo hiểu biết mà bạn đã thâu lượm. Hiểu biết đó là quá khứ và bạn đang cố gắng

thay đổi “cái gì là” – mà không thuộc quá khứ – tùy theo cái gì bạn đã thâu lượm được. Vì vậy có một mâu thuẫn, vì vậy có một biến dạng, vì vậy đây là vô trật tự.

Vậy là trong suốt ban ngày, nếu bạn tỉnh thức được những phương cách của những suy nghĩ của bạn, những động cơ của bạn, đạo đức giả của bạn, nói chuyện nước đôi của bạn – làm việc này, nói việc khác, suy nghĩ việc khác – cái mặt nạ bạn mang vào, vô số những lừa dối mà người ta có sẵn trong tầm tay, nếu bạn tỉnh thức được tất cả việc đó trong suốt ban ngày, bạn không phải ôm tất cả việc đó khi bạn đi ngủ, bạn đang mang lại trật tự từng giây phút một. Vì vậy khi bạn đi ngủ, bạn sẽ thấy rằng những tế bào não của bạn, mà đã ghi lại và bám vào quá khứ, trở nên yên lặng hoàn toàn, và lúc đó giấc ngủ của bạn trở thành cái gì đó hoàn toàn khác hẳn. Khi chúng ta sử dụng từ ngữ “cái trí”, chúng ta bao gồm trong đó bộ não, toàn cơ quan thần kinh, những thương yêu, tất cả cấu trúc con người; chúng ta có ý nói tất cả việc đó, không phải cái gì đó tách rời. Trong đó được bao gồm trí năng, tâm hồn, toàn cơ quan thần kinh. Vậy là khi bạn đi ngủ, qui trình đã hoàn toàn kết thúc, và khi bạn thức dậy bạn thấy những sự việc chính xác như chúng là, không phải sự diễn giải của bạn về chúng hay sự ham muốn thay đổi chúng.

Vì vậy đối với người nói, sự phân tích ngăn cản hành động. Và hành động là tuyệt đối cần thiết cho mục đích mang lại trật tự cơ bản này. Vì vậy sự phân tích không là phương cách đúng. Đừng chấp nhận, làm ơn, điều gì người nói đang trình bày, nhưng hãy tự quan sát cho chính bạn, học hỏi về nó, không phải từ tôi, nhưng học hỏi bằng cách quan sát tất cả những hàm ý này của phân tích: thời gian, người phân tích và vật được phân tích – người phân tích là vật được phân tích – và mỗi phân tích phải được trọn vẹn, nếu không nó gây biến dạng sự phân tích kế tiếp. Vì vậy phải thấy rằng toàn tiến hành của những phân tích, dù rằng nó là phân tích thuộc trí năng, là hoàn toàn sai lầm! Nó không là phương

cách dẫn đến sự vượt khỏi – có lẽ nó cần thiết cho những người mà trong chừng mực nào đó, hay toàn bộ, bị mất thăng bằng; và có lẽ hầu hết chúng ta đều bị mất thăng bằng.

Chúng ta phải tìm ra một phương cách để quan sát toàn nội dung của ý thức mà không có người phân tích. Nó rất vui khi bạn tìm hiểu điều này, bởi vì lúc đó bạn phủ nhận toàn bộ mọi sự việc mà con người đã nói. Bởi vì lúc đó bạn đứng một mình; khi bạn tự tìm ra cho chính bạn, nó sẽ là trung thực, thực sự, chân thật, không lệ thuộc vào bất kỳ vị giáo sư, bất kỳ người tâm lý học, bất kỳ người phân tích nào và vân vân.

Vì vậy người ta phải tìm ra một cách quan sát mà không có sự phân tích. Tôi sắp sửa tìm hiểu điều đó – tôi hy vọng các bạn không phiền khi tôi thực hiện việc này, được chứ? Đây không là sự điều trị theo nhóm! (Tiếng cười) Đây không là một thú tội cởi mở, không phải rằng người nói đang phân tích các bạn, hay đang khiến các bạn thay đổi và trở thành những con người tuyệt vời! Bạn phải làm điều này cho chính bạn, và vì hầu hết chúng ta đều là những con người phó bản thứ hai hay thứ ba, rất khó khăn khi gạt đi toàn bộ tất cả những điều mà đã bị áp đặt vào những cái trí của bạn bởi những người chuyên nghiệp, dù là những người chuyên nghiệp thuộc tôn giáo hay khoa học. Chúng ta phải tìm ra cho chính chúng ta.

Nếu sự phân tích không là phương cách – và nó đúng là như vậy, như người nói hiểu được, vì ông ta đã giải thích – vậy thì làm thế nào người ta tìm hiểu hay quan sát toàn nội dung của ý thức? Nội dung của ý thức là gì? Làm ơn đừng lặp lại điều gì một ai đó đã nói. Toàn nội dung của bạn là gì? Bạn có khi nào quan sát nó, suy xét về nó hay chưa? Nếu bạn đã làm, nó không phải là vô số những biến cố, những việc xảy ra, vui thú và không-vui thú, vô số những niềm tin, những truyền thống, vô số những hồi tưởng và những kỷ niệm thuộc cá nhân, những kỷ niệm thuộc gia đình và chủng

tộc, văn hóa mà trong đó người ta đã được nuôi dưỡng – tất cả việc đó là nội dung, phải vậy không? Và những biến cố xảy ra mỗi ngày, những kỷ niệm, vô số những đau khổ, những bất hạnh, những sỉ nhục, tất cả việc đó được ghi lại. Và nội dung đó là ý thức của bạn – bạn, như một người Thiên chúa giáo, hay một người Tin lành, sống trong thế giới phương Tây này với sự tìm kiếm nhiều hơn và nhiều hơn và nhiều hơn, thế giới của vui thú, giải trí, giàu có to tát, sự huyên náo không ngừng nghỉ của truyền hình, hung bạo – tất cả điều đó là bạn, đó là nội dung của bạn.

Làm thế nào tất cả điều đó được phơi bày? – và khi phơi bày nó, liệu mỗi biến cố, mỗi việc xảy ra, mỗi truyền thống, mỗi tổn thương, mỗi đau khổ, phải được tìm hiểu từng vấn đề một? Hay nó phải được tìm hiểu tổng thể? Nếu nó phải được tìm hiểu từng vấn đề một, từ từ, bạn đang thâm nhập vào thế giới của phân tích và không có kết thúc cho nó, bạn sẽ chết khi phân tích – và biếu nhiều tiền bạc cho người phân tích, nếu đó là vui thú của bạn.

Bây giờ chúng ta sẽ tìm ra làm thế nào để quan sát những mảnh vỡ này, mà là nội dung của ý thức, một cách tổng thể – không phải phân tích. Chúng ta sẽ tìm ra làm thế nào quan sát mà không có bất kỳ phân tích nào cả. Đó là, chúng ta đã quan sát mọi thứ – cái cây, đám mây, người vợ và người chồng, người con gái và người con trai – như người quan sát và vật được quan sát. Làm ơn hãy chú ý điều này một tí. Bạn đã quan sát sự tức giận của bạn, tham lam của bạn hay ghen tuông của bạn, bất kỳ cái gì nó là, như một người quan sát đang quan sát tham lam. Người quan sát là tham lam, nhưng bạn đã tách rời người quan sát bởi vì cái trí của bạn bị quy định vào qui trình phân tích; vì vậy bạn đang luôn luôn nhìn cái cây, đám mây, mọi thứ trong cuộc sống như một người quan sát và vật được quan sát. Bạn có thấy điều đó không? Bạn nhìn người vợ của bạn qua hình ảnh mà bạn đã có về cô ấy; hình ảnh đó là người quan sát, nó là quá khứ, hình ảnh đó đã được sắp xếp vào nhau qua thời gian. Và

người quan sát là thời gian, là quá khứ, là hiểu biết được tích lũy của vô số những biến cố, những tai nạn, những xảy ra, những trải nghiệm và vân vân. Người quan sát đó là quá khứ, và anh ấy xem xét vật được quan sát như thể anh ấy không thuộc về nó, nhưng tách rời khỏi nó.

Bây giờ, liệu bạn có thể quan sát mà không có người quan sát? Bạn có thể quan sát cái cây mà không có quá khứ như người quan sát? Đó là, khi có người quan sát, vậy thì có không gian giữa người quan sát và vật được quan sát – cái cây. Không gian đó là thời gian, bởi vì có một khoảng cách. Thời gian đó là chất lượng của người quan sát, mà là quá khứ, mà là hiểu biết được tích lũy, mà nói, "Đó là cái cây", hay "Đó là hình ảnh vợ tôi".

Bạn có thể quan sát, không chỉ cái cây, nhưng còn cả người vợ của bạn hay người chồng của bạn, mà không có hình ảnh? Bạn biết không, điều này đòi hỏi kỷ luật vô cùng. Tôi sẽ trình bày cho bạn một điều gì đó: thông thường kỷ luật hàm ý tuân phục, luyện tập, bắt chước, xung đột giữa cái gì là và cái gì nên là. Và thế là trong kỷ luật có xung đột: đè nén, khuất phục, vận dụng ý chí và vân vân – tất cả điều đó được hàm ý trong từ ngữ đó. Nhưng từ ngữ đó có nghĩa học hỏi – không phải tuân phục, không phải đè nén, nhưng học hỏi. Và chất lượng của cái trí mà học hỏi có trật tự riêng của nó mà là kỷ luật. Lúc này chúng ta đang học hỏi để quan sát, không có người quan sát, không có quá khứ, không có hình ảnh. Khi bạn quan sát như thế, "cái gì là" thực sự, là một sự việc đang sống, không phải một sự việc được nghĩ là chết rồi, có thể được công nhận bởi sự kiện quá khứ, bởi hiểu biết quá khứ.

Hãy nhìn, thưa các bạn, chúng ta hãy trình bày nó đơn giản hơn điều này. Bạn nói một điều gì đó với tôi mà gây tổn thương cho tôi, và sự đau khổ của tổn thương đó được ghi lại. Ký ức của điều đó tiếp tục và khi có đau khổ thêm nữa, nó được ghi lại nữa. Vì vậy tổn thương liên tục được củng cố từ thời niên thiếu. Trái lại, nếu tôi quan sát nó trọn vẹn, khi

bạn nói một điều gì đó mà gây đau khổ cho tôi, vậy thì nó không ghi lại như một tổn thương. Khoảnh khắc bạn ghi lại nó như một tổn thương, ghi lại đó được tiếp tục và trong suốt cuộc đời của bạn bạn bị tổn thương, bởi vì bạn đang thêm vào tổn thương đó. Trái lại quan sát trọn vẹn đau khổ mà không ghi lại nó, là trao chú ý tổng thể của bạn vào ngay khoảnh khắc của đau khổ. Bạn đang làm tất cả việc này phải không?

Hãy nhìn, khi bạn ra ngoài, khi bạn dạo bộ trên những đường phố này, có mọi loại tiếng ồn, có mọi loại tiếng la hét, thô tục, hung bạo, ồn ào này đang trút vào bạn. Điều đó rất hủy hoại – bạn càng nhạy cảm bao nhiêu, bạn càng bị hủy hoại nhiều bấy nhiêu, nó gây tổn thương các cơ quan của bạn. Bạn kháng cự tổn thương đó và vì vậy bạn dựng lên một bức tường. Và khi bạn dựng lên một bức tường bạn đang tách rời chính bạn. Vậy là bạn đang củng cố sự cô lập, qua đó bạn sẽ thâu nhận mỗi lúc một nhiều tổn thương thêm. Trái lại nếu bạn đang quan sát những tiếng ồn đó, chú ý vào sự ồn ào đó, lúc đó bạn sẽ thấy rằng các cơ quan của bạn không bị tổn thương.

Nếu bạn hiểu rõ một nguyên tắc căn bản này, bạn sẽ hiểu rõ điều gì đó lạ thường: rằng nơi nào có một người quan sát đang tách rời chính anh ấy khỏi sự việc anh ấy quan sát, phải có xung đột. Dù làm bất kỳ điều gì bạn muốn, chừng nào còn có một phân chia giữa người quan sát và vật được quan sát, phải có xung đột. Chừng nào còn có sự phân chia giữa người Hồi giáo và người Ấn độ giáo, giữa người Thiên chúa giáo và người Tin lành giáo, giữa người da đen và người da trắng, phải có xung đột; bạn có lẽ dung thứ lẫn nhau, mà là một che đậy thuộc trí năng của không-dung thứ.

Chừng nào còn có sự phân chia giữa bạn và người vợ của bạn, phải có xung đột. Phân chia này tồn tại từ căn bản, từ nền tảng, chừng nào còn có người quan sát tách rời khỏi vật được quan sát. Chừng nào tôi còn nói, “Tức giận khác biệt

với tôi, tôi phải kiểm soát tức giận, tôi phải thay đổi, tôi phải kiểm soát những suy nghĩ của tôi”, trong đó có phân chia, vì vậy có xung đột. Xung đột hàm ý đè nén, tuân phục, bắt chước, tất cả điều đó được bao gồm trong nó. Nếu bạn thực sự thấy được vẻ đẹp của điều này, rằng người quan sát là vật được quan sát, rằng hai sự việc này không tách rời, vậy thì bạn có thể quan sát tổng thể của ý thức mà không phân tích. Vậy thì bạn thấy toàn nội dung của nó ngay tức khắc.

Người quan sát là người suy nghĩ. Chúng ta đã trao quá nhiều quan trọng cho người suy nghĩ, phải không? Chúng ta sống dựa vào suy nghĩ, chúng ta làm những sự việc dựa vào suy nghĩ, chúng ta lên kế hoạch cuộc sống của chúng ta dựa vào suy nghĩ, hành động của chúng ta được thúc đẩy bởi suy nghĩ. Và suy nghĩ được tôn thờ khắp thế giới như là sự việc quan trọng lạ kỳ nhất, mà là thành phần của trí năng.

Và tư tưởng đã tự tách rời chính nó như người suy nghĩ. Người suy nghĩ nói, “Những suy nghĩ này không tốt”, “Những suy nghĩ này tốt hơn”, anh ấy nói, “Lý tưởng này tốt hơn lý tưởng kia”. Tất cả việc đó đều là sản phẩm của tư tưởng – tư tưởng mà đã tách rời chính nó, phân chia chính nó như người suy nghĩ, như người trải nghiệm. Tư tưởng đã tách rời chính nó như là cái tôi cao quí hơn và cái tôi thấp hèn hơn – ở Ấn độ nó được gọi là đại ngã, cái cao hơn. Ở đây bạn gọi nó là linh hồn, hoặc cái này hoặc cái kia. Nhưng nó vẫn còn là tư tưởng đang vận hành. Điều đó rõ ràng, phải không? Tôi có ý nói, điều này hợp lý, nó không vô lý.

Bây giờ tôi sẽ chỉ cho bạn sự vô lý của nó. Tất cả những quyển sách của chúng ta, tất cả văn chương của chúng ta, mọi thứ là tư tưởng. Và quan hệ của chúng ta được dựa vào tư tưởng – chỉ cần suy nghĩ về nó! Người vợ của tôi là hình ảnh mà tôi đã tạo ra bằng suy nghĩ. Suy nghĩ đó đã được xếp đặt vào cùng nhau bởi những càu nhàu, bởi tất cả những sự việc xảy ra giữa người vợ và người chồng – vui thú ái ân, những bực dọc, những ngăn cấm, tất cả những bản năng tách rời đều xảy ra. Tư tưởng của chúng ta là kết quả

của sự liên hệ của chúng ta. Bây giờ tư tưởng là gì? Bạn được đặt cho câu hỏi đó, "Tư tưởng là gì?" Làm ơn đừng lặp lại câu trả lời của ai đó – hãy tìm ra cho chính bạn. Chắc chắn tư tưởng là sự đáp trả của ký ức, phải vậy không? – ký ức như hiểu biết, ký ức như trải nghiệm mà đã được tích lũy, được lưu trữ trong những tế bào não. Vì vậy những tế bào não chính chúng là những tế bào của ký ức. Nhưng nếu bạn không suy nghĩ gì cả, bạn sẽ ở trong một trạng thái quên lãng, bạn sẽ không thể đi đến nhà của bạn được.

Tư tưởng là sự đáp trả của ký ức được tích lũy như hiểu biết, như trải nghiệm – dù nó là trải nghiệm của bạn hay trải nghiệm được thừa hưởng, trải nghiệm cộng đồng và vân vân. Vì vậy tư tưởng là sự đáp trả của quá khứ, mà có lẽ tự chiếu rọi chính nó vào tương lai, trôi qua hiện tại, bổ sung nó như tương lai. Nhưng nó vẫn còn là quá khứ. Vì vậy tư tưởng không bao giờ được tự do – làm thế nào nó có thể tự do được? Nó có thể tưởng tượng điều gì là tự do, nó có thể lý tưởng hóa tự do nên là gì, sáng chế một không tưởng về tự do. Nhưng tư tưởng chính nó, trong chính nó, là quá khứ và vì vậy nó không là tự do, nó luôn luôn cũ kỹ. Làm ơn, đây không là một vấn đề dành cho sự đồng ý với người nói của bạn, nó là một sự kiện. Tư tưởng tổ chức cuộc sống của chúng ta, được đặt nền tảng trên quá khứ. Tư tưởng đó, được đặt nền tảng trên quá khứ, chiếu rọi cái gì ngày mai nó nên là và vì vậy có xung đột.

Từ đó nảy ra một vấn đề, đó là, đối với hầu hết chúng ta, tư tưởng đã cho nhiều vui thú. Vui thú là một nguyên tắc hướng dẫn trong sống của chúng ta. Chúng ta không đang nói rằng nó sai hay đúng, chúng ta đang tìm hiểu nó. Vui thú là sự việc mà chúng ta mong muốn nhiều nhất. Ở đây trong thế giới này và trong thế giới tinh thần, trong thiên đàng – nếu bạn có một thiên đàng – chúng ta ham muốn vui thú trong bất kỳ hình thức nào – giải trí tôn giáo, tham dự thánh lễ, tất cả gánh xiếc mà xảy ra nhân danh tôn giáo. Và vui thú của bất kỳ sự kiện nào, dù nó là của một cảnh mặt

trời mọc, hay ái ân, hay bất kỳ vui thú thuộc giác quan nào, được ghi lại và suy nghĩ lại. Vì vậy tư tưởng như vui thú đóng một vai trò quan trọng lạ kỳ trong sống của chúng ta. Một điều gì đó đã xảy ra ngày hôm qua mà là một sự việc dễ thương nhất, một biến cố vui vẻ nhất, nó được ghi lại; tư tưởng bắt gặp nó, nghiền ngẫm nó và liên tục suy nghĩ về nó và muốn nó được lặp lại vào ngày mai, dù rằng nó là tình dục hay điều gì khác. Vì vậy tư tưởng trao sức sống cho một biến cố mà đã qua rồi.

Chính sự tiến hành của ghi lại là hiểu biết, mà là quá khứ, và tư tưởng là quá khứ. Vì vậy tư tưởng như vui thú, được duy trì. Nếu bạn đã nhận thấy, vui thú luôn luôn trong quá khứ; hay vui thú được tưởng tượng của ngày mai vẫn còn là sự hồi tưởng được chiếu rọi vào tương lai, từ quá khứ.

Bạn cũng có thể quan sát rằng nơi nào có vui thú và sự theo đuổi vui thú, cũng có sự nuôi dưỡng sợ hãi. Bạn không thấy nó hay sao? Sợ hãi của sự việc tôi đã làm ngày hôm qua, sợ hãi của đau đớn thân thể mà tôi đã gặp phải cách đây một tuần; suy nghĩ về nó duy trì sự sợ hãi. Không có kết thúc của đau đớn đó khi nó qua rồi. Nó qua rồi, nhưng tôi lại làm cho nó tiếp tục sống bằng cách suy nghĩ về nó.

Vì vậy tư tưởng kéo dài và trao chất dinh dưỡng cho vui thú lẫn sợ hãi. Tư tưởng chịu trách nhiệm cho điều này. Có sợ hãi của hiện tại, của tương lai, sợ hãi của chết, sợ hãi của cái không biết được, sợ hãi của không thành tựu, sợ hãi của không được thương yêu, muốn được thương yêu – có quá nhiều sợ hãi, tất cả đều được tạo ra bởi hệ thống máy móc của tư tưởng. Vì vậy có tánh hợp lý của tư tưởng và tánh vô lý của tư tưởng.

Phải có sự vận dụng của tư tưởng khi làm những sự việc. Thuộc công nghệ, trong văn phòng, khi bạn nấu nướng, khi bạn rửa chén đĩa – hiểu biết phải vận hành hoàn hảo. Có hợp lý, lý luận của tư tưởng trong hành động, trong đang làm. Nhưng cũng vậy tư tưởng trở thành hoàn toàn vô lý khi

nó duy trì vui thú hay sợ hãi. Và vẫn vậy tư tưởng nói, “Tôi không thể buông bỏ vui thú của tôi”; tuy nhiên tư tưởng biết, nếu nó có nhạy cảm hay tỉnh thức, rằng có đau khổ theo cùng việc đó.

Vì vậy hãy tỉnh thức được tất cả hệ thống máy móc của tư tưởng, của chuyển động tinh tế, phức tạp của tư tưởng! Việc này không khó khăn lắm khi bạn nói, “Tôi phải tìm ra cách sống hoàn toàn khác hẳn, một cách sống không có xung đột.” Nếu đó là thực sự của bạn, đòi hỏi đầy đam mê và khăng khăng của bạn – giống như đòi hỏi cho vui thú của bạn – phải sống một cuộc sống bên trong và bên ngoài mà không còn xung đột – vậy thì bạn sẽ thấy khả năng có thể thực hiện được nó. Bởi vì, như chúng ta đã giải thích, xung đột hiện diện chỉ khi nào có phân chia giữa cái “tôi” và cái “không tôi”. Vậy thì nếu bạn thấy điều đó, không phải bằng từ ngữ hay thuộc trí năng – bởi vì đó không là thấy gì cả – nhưng khi bạn thực sự nhận ra rằng không có phân chia giữa người quan sát và vật được quan sát, giữa người suy nghĩ và suy nghĩ, vậy thì bạn thấy, vậy thì bạn quan sát thực sự “cái gì là”. Và khi bạn thấy thực sự “cái gì là”, bạn vượt khỏi nó rồi. Bạn không ở cùng “cái gì là”, bạn ở cùng “cái gì là” chỉ khi nào người quan sát khác biệt “cái gì là”. Bạn đang nắm bắt được điều này chứ? Vậy là khi có sự kết thúc hoàn toàn của phân chia giữa người quan sát và vật được quan sát, vậy là “cái gì là” không còn là “cái gì là” nữa. Cái trí đã vượt khỏi nó.

Người hỏi: Làm thế nào tôi có thể thay đổi sự nhận dạng của người quan sát với vật được quan sát? Tôi không thể chỉ đồng ý với ông và nói rằng “Vâng, điều đó đúng”, nhưng phải làm điều gì đó về nó.

KRISHNAMURTI: Hoàn toàn đúng, thưa bạn, không có nhận dạng gì cả. Khi bạn nhận dạng chính bạn với vật được quan sát, nó vẫn còn là khuôn mẫu của tư tưởng, phải vậy không?

Người hỏi: Chính xác, nhưng làm thế nào tôi ra khỏi nó?

KRISHNAMURTI: Bạn không ra khỏi nó, tôi sẽ giải thích nó cho bạn, thưa bạn. Bạn có thấy sự thật rằng người quan sát là vật được quan sát hay không? – sự thật của nó, hợp lý của nó. Bạn có thấy điều đó không? Hay bạn không thấy?

Người hỏi: Nó vẫn chỉ là một nhận định mà nảy ra; sự kiện không hiện diện.

KRISHNAMURTI: Sự kiện không hiện diện à?

Người hỏi: Không, một nhận định của sự đồng ý nảy ra.

KRISHNAMURTI: Nhưng bạn thấy sự kiện đó, phải vậy không? Đừng đồng ý, hay không đồng ý, đây là một vấn đề rất nghiêm túc; tôi muốn rằng tôi có thể nói về thiền định, nhưng không phải lúc này, vì thiền định được hàm ý trong nó. Thưa bạn, hãy thấy sự quan trọng của điều này. Sự kiện là "tôi là sự tức giận" – không phải "tôi" khác biệt với sự tức giận. Đó là sự thật, đó là một sự kiện, phải vậy không? Tôi là sự tức giận; không phải "tôi" tách rời khỏi sự tức giận. Khi tôi ghen tuông, tôi là sự ghen tuông; không phải tôi khác biệt sự ghen tuông. Tôi làm cho chính tôi tách rời khỏi sự ghen tuông bởi vì tôi muốn làm một điều gì đó về nó, kéo dài nó, hay loại bỏ nó hay lý luận nó, bất kỳ nó là gì. Nhưng sự kiện là, cái "tôi" là sự ghen tuông, phải không?

Bây giờ làm thế nào tôi hành động khi tôi ghen tuông, khi cái "tôi" là sự ghen tuông? Trước hết tôi đã nghĩ rằng "tôi" có thể hành động khi tôi tự tách rời chính tôi khỏi sự ghen tuông, tôi đã nghĩ tôi có thể làm điều gì đó về nó, đè nén nó, lý luận nó, hay chạy trốn khỏi nó – làm vô số sự việc. Tôi đã nghĩ tôi đang làm điều gì đó. Ở đây, tôi cảm thấy rằng tôi không đang làm bất kỳ điều gì. Đó là, khi tôi nói rằng "Tôi là sự ghen tuông", tôi cảm thấy tôi không thể chuyển động. Điều đó không đúng sao, thưa bạn?

Hãy nhìn hai sự khác nhau của hoạt động, ở hành động mà xảy ra khi bạn khác biệt sự ghen tuông, đó là không kết

thúc của ghen tuông. Bạn có lẽ chạy trốn nó, bạn có lẽ đè nén nó, bạn có lẽ chuyển đổi nó, bạn có lẽ tẩu thoát, nhưng nó sẽ quay trở lại, nó sẽ luôn luôn ở đó, bởi vì có sự phân chia giữa bạn và sự ghen tuông. Bây giờ có một loại hành động hoàn toàn khác hẳn khi không có phân chia, bởi vì trong đó người quan sát là vật được quan sát, anh ấy không thể làm bất kỳ điều gì về nó. Trước kia, anh ấy đã có thể làm điều gì đó về nó, bây giờ anh ấy cảm thấy anh ấy bị bất lực, anh ấy bị tuyệt vọng, anh ấy không thể làm bất kỳ điều gì. Nếu người quan sát là vật được quan sát, vậy thì không có đang nói, "Tôi có thể hay không thể làm bất kỳ điều gì về nó" – anh ấy là cái gì anh ấy là. Anh ấy là sự ghen tuông. Bây giờ, khi anh ấy là sự ghen tuông, điều gì xảy ra? Tiếp tục đi, thưa bạn!

Người hỏi: Anh ấy hiểu rõ . . .

KRISHNAMURTI: Hãy nhìn nó, từ từ. Khi tôi nghĩ rằng tôi khác biệt sự ghen tuông của tôi, lúc đó tôi cảm thấy rằng tôi có thể làm điều gì đó về nó và trong khi làm điều đó có xung đột. Ở đây trái lại, khi tôi nhận ra sự thật của nó, rằng tôi là sự ghen tuông, rằng cái "tôi", người quan sát, là vật được quan sát, vậy thì điều gì xảy ra?

Người hỏi: Không có xung đột.

KRISHNAMURTI: Yếu tố của xung đột kết thúc. Ở đó xung đột hiện diện, ở đây xung đột không hiện diện. Thế là xung đột là sự ghen tuông. Bạn nắm bắt được chứ? Đã có hành động toàn bộ, một hành động trong đó không còn nỗ lực, vì vậy nó trọn vẹn, tổng thể, nó sẽ không bao giờ quay trở lại.

Người hỏi: Ông đã nói rằng sự phân tích là dụng cụ gây chết người cho tư tưởng hay ý thức. Tôi hoàn toàn đồng ý với ông và ông sắp sửa nói ông muốn khai triển sự bàn luận rằng có những mảnh vỡ trong bộ não hay trong tư tưởng hay trong ý thức mà sẽ chống lại sự phân tích. Thưa ông, tôi sẽ rất cám ơn nếu ông tiếp tục khai triển phần bàn luận đó.

KRISHNAMURTI: Về điều gì, thưa bạn?

Người hỏi: Ông đã đề cập đến những mảnh vỡ sẽ không cấu thành bất kỳ xung đột hay tranh đấu, chúng sẽ chống lại phân tích.

KRISHNAMURTI: Tôi chỉ giải thích, thưa bạn, phải có sự phân chia khi có người quan sát và vật được quan sát, như hai sự việc khác biệt. Thưa bạn, hãy nhìn, đây không là một bàn luận, không có gì để khai triển. Tôi đã trình bày nó khá thấu đáo, dĩ nhiên chúng ta có thể dành nhiều thời gian hơn nữa, bởi vì bạn càng thâm nhập vào nó nhiều bao nhiêu, bạn càng có nó nhiều bấy nhiêu. Chúng ta đã phá vỡ cuộc sống chúng ta thành nhiều mảnh, phải không? – người khoa học, người buôn bán, họa sĩ, người nội trợ và vân vân. Căn bản là gì, gốc rễ của phân chia này là gì? Gốc rễ của phân chia này là người quan sát đang tách rời khỏi vật được quan sát. Anh ấy phá vỡ sống: tôi là một người Ấn độ giáo và bạn là một người Thiên chúa giáo, tôi là một người cộng sản, bạn là một người tư sản. Vì vậy luôn luôn có phân chia này đang xảy ra. Và tôi nói, “Tại sao có phân chia này, điều gì gây ra phân chia này?” – không chỉ trong cấu trúc xã hội, kinh tế phía bên ngoài mà còn sâu xa hơn nhiều. Phân chia này được tạo ra bởi cái “tôi” và cái “không tôi” – cái tôi mà muốn cao quí hơn, nổi tiếng hơn, quan trọng hơn – trái lại cái “bạn” là khác hẳn.

Vì vậy cái “tôi” là người quan sát, cái “tôi” là quá khứ, mà phân chia hiện tại như quá khứ và tương lai. Vì vậy chừng nào còn có người quan sát, người trải nghiệm, người suy nghĩ, phải có phân chia. Nơi nào người quan sát là vật được quan sát, xung đột kết thúc và vì vậy ghen tuông kết thúc. Bởi vì ghen tuông là xung đột, phải vậy không?

Người hỏi: Ghen tuông không là bản chất của con người hay sao?

KRISHNAMURTI: Bạo lực là bản chất của con người à? Tham lam là bản chất của con người à?

Người hỏi: Tôi muốn hỏi ông một câu khác, nếu tôi được phép. Không hiểu tôi đúng hay sai, theo điều gì ông đã cho chúng tôi biết, khi nói rằng vì một con người suy nghĩ trong tâm hồn của anh ấy, anh ấy là như thế phải không? Vì vậy chúng ta phải quan sát những suy nghĩ của chúng ta và hưởng lợi từ trải nghiệm.

KRISHNAMURTI: Chính xác như thế. Khi bạn suy nghĩ, điều gì bạn suy nghĩ, bạn là nó. Bạn nghĩ rằng bạn quan trọng hơn một người nào đó, rằng bạn thấp hèn hơn một ai đó, rằng bạn hoàn hảo, rằng bạn đẹp đẽ hay không đẹp đẽ, rằng bạn tức giận – điều gì bạn suy nghĩ bạn là nó. Điều đó khá đơn giản, phải không? Người ta phải tìm ra liệu có thể sống một cuộc sống mà suy nghĩ có chức năng hợp lý của nó, và thấy khi nào suy nghĩ trở thành không hợp lý. Chúng ta sẽ tìm hiểu điều đó vào ngày mai.

Người hỏi: Tiếp tục với ghen tuông: Khi sự ghen tuông là “tôi”, và “tôi” là sự ghen tuông, xung đột kết thúc, bởi vì tôi biết nó là sự ghen tuông và nó biến mất. Nhưng khi tôi lắng nghe những tiếng ồn ngoài đường phố, và tôi là tiếng ồn, và những tiếng ồn là “tôi”, làm thế nào xung đột có thể kết thúc khi tiếng ồn đó cứ tiếp tục hoài?

KRISHNAMURTI: Điều đó khá đơn giản, thưa bà. Tôi đi xuống con đường và tiếng ồn đó khủng khiếp quá. Và khi tôi nói rằng tiếng ồn đó là “tôi”, tiếng ồn không kết thúc, nó tiếp tục. Đó là câu hỏi phải không? Nhưng tôi không nói rằng tiếng ồn là tôi, tôi không nói rằng đám mây là tôi, hay cái cây là tôi, tại sao tôi phải nói tiếng ồn là tôi? Chúng ta vừa vạch rõ, rằng nếu bạn quan sát, nếu bạn nói, “Tôi lắng nghe tiếng ồn đó”, lắng nghe tổng thể, không có kháng cự, vậy là tiếng ồn đó có lẽ tiếp tục mãi mãi, nó không ảnh hưởng đến bạn. Khoảnh khắc bạn kháng cự, bạn tách rời khỏi tiếng ồn – không đồng hóa chính bạn cùng tiếng ồn – tôi không biết liệu bạn có thấy được sự khác biệt hay không. Tiếng ồn tiếp tục, tôi có thể ngăn chặn chính tôi khỏi nó bằng cách kháng cự nó, đang dựng lên một bức tường giữa

chính tôi và tiếng ồn đó. Vậy thì điều gì xảy ra khi tôi kháng cự một điều gì đó? Có xung đột, phải không? Bây giờ liệu tôi có thể lắng nghe tiếng ồn đó mà không có bất kỳ kháng cự nào hay không?

Người hỏi: Được, nếu ông biết rằng tiếng ồn có lẽ ngừng trong một tiếng đồng hồ nữa.

KRISHNAMURTI: Không, đó vẫn còn là thành phần của kháng cự của bạn.

Người hỏi: Điều đó có nghĩa rằng tôi có thể lắng nghe tiếng ồn trên đường phố trong suốt cuộc đời còn lại của tôi kèm theo khả năng là tôi có lẽ trở nên điếc.

KRISHNAMURTI: Không, hãy lắng nghe, thưa bà, tôi đang nói điều gì đó khác hẳn. Chúng ta đang nói, chừng nào còn có kháng cự, phải có xung đột. Dù tôi kháng cự người vợ của tôi hay người chồng của tôi, dù tôi kháng cự tiếng ồn của con chó đang sủa, hay tiếng ồn trên đường phố, phải có xung đột. Bây giờ làm thế nào người ta có thể lắng nghe tiếng ồn mà không có xung đột – không phải liệu nó sẽ tiếp tục vô tận, hay hy vọng nó sẽ kết thúc – nhưng làm thế nào lắng nghe tiếng ồn mà không có bất kỳ xung đột nào? Đó là điều gì chúng ta đang nói. Bạn có thể lắng nghe tiếng ồn khi cái trí hoàn toàn được tự do khỏi bất kỳ hình thức kháng cự nào – không chỉ với tiếng ồn đó, nhưng với mọi thứ trong cuộc sống – với người chồng, với người vợ, với con cái, với người chính trị. Vì vậy điều gì xảy ra? Lắng nghe của bạn trở nên tinh tường nhiều hơn, bạn trở thành nhạy cảm nhiều hơn, và vì vậy tiếng ồn chỉ là một phần, nó không là tổng thể thế giới. Chính động thái lắng nghe quan trọng hơn tiếng ồn, vì vậy lắng nghe trở thành sự việc quan trọng chứ không phải tiếng ồn.

NEW YORK CITY

Ngày 18 tháng tư năm 1971

– 2 – SỰ LIÊN HỆ

Sự liên hệ. “Bạn là thế giới.” Cái tôi tách rời; sự thoái hóa. Thấy “cái gì là” thực sự. Tình yêu không là gì. “Chúng ta không có đam mê; chúng ta có dục vọng, chúng ta có vui thú.” Hiểu rõ chết là gì. Tình yêu là tánh vĩnh hằng riêng của nó.

Những câu hỏi: Khái niệm về tốt lành và xấu xa; chia sẻ; đau khổ và sợ hãi; làm thế nào được tự do khỏi quá khứ?

KRISHNAMURTI: Tôi muốn nói về sự liên hệ, về tình yêu là gì, về sự tồn tại của con người trong đó được bao hàm đang sống hàng ngày của chúng ta, những vấn đề người ta có, những xung đột, những vui thú và những sợ hãi, và sự việc lạ thường nhất mà con người gọi là chết.

Tôi nghĩ người ta phải hiểu rõ, không phải như một lý thuyết, không phải như một ý tưởng giải trí và phỏng đoán, nhưng như một sự kiện thực sự – rằng chúng ta là thế giới và thế giới là chúng ta. Thế giới là mỗi người chúng ta; cảm thấy điều đó, thực sự gắn kết với nó và không với điều gì khác, tạo ra một cảm thấy của trách nhiệm lớn lao và một hành động mà chắc chắn không là phân chia, nhưng tổng thể.

Tôi nghĩ chúng ta có khuynh hướng quên rằng xã hội của chúng ta, nền văn hóa trong đó chúng ta sống, mà đã quy định chúng ta, là kết quả của sự gắng sức, sự xung đột của con người, sự đau khổ và chịu đựng của con người. Mỗi người chúng ta là nền văn hóa đó; cộng đồng đó là mỗi người chúng ta – chúng ta không tách rời khỏi nó. Để cảm thấy điều này, không phải như một ý tưởng thuộc trí năng hay một khái niệm, nhưng thực sự cảm thấy sự thật của điều này, người ta phải tìm hiểu vấn đề của liên hệ là gì; bởi vì sống của chúng ta, sự tồn tại của chúng ta, được đặt nền tảng trên sự liên hệ. Sống là một chuyển động trong liên hệ. Nếu chúng ta không hiểu rõ điều gì được bao hàm trong

liên hệ, rõ ràng chúng ta không chỉ cô lập chính chúng ta, mà còn tạo ra một xã hội trong đó những con người bị phân chia, không chỉ theo quốc gia, theo tôn giáo, mà còn trong chính họ và vì vậy họ chiếu rọi cái gì họ là vào thế giới bên ngoài.

Tôi không biết liệu bạn đã tìm hiểu sâu sắc vấn đề này cho chính bạn chưa, để tìm ra liệu rằng người ta có thể sống cùng một người khác trong hòa hợp tổng thể, trong hiệp thông hoàn toàn, để cho không có rào chắn, không có phân chia, nhưng một cảm thấy của hợp nhất trọn vẹn. Bởi vì sự liên hệ nghĩa là có liên quan – không phải trong hành động, không phải trong dự án nào đó, không phải trong một học thuyết – nhưng hoàn toàn hợp nhất trong ý nghĩa rằng sự phân chia, từng mảnh giữa những cá thể, giữa hai con người, không tồn tại ở bất kỳ mức độ nào.

Nếu người ta không tìm được sự liên hệ này, dường như đối với tôi khi chúng ta cố gắng mang lại trật tự trong thế giới, thuộc lý thuyết hay công nghệ, chúng ta chắc chắn tạo ra không chỉ những phân chia sâu thẳm giữa con người và con người, mà chúng ta cũng sẽ không thể ngăn cản được sự thoái hóa. Thoái hóa bắt đầu trong không có liên hệ; tôi nghĩ đó là gốc rễ của thoái hóa. Liên hệ như hiện nay chúng ta biết là sự tiếp tục của phân chia giữa những cá thể. Ý nghĩa gốc của từ ngữ cá thể đó có nghĩa là “không thể phân chia”. Một con người trong chính anh ấy không bị phân chia, không bị phân từng mảnh, thực sự là một cá thể. Nhưng hầu hết chúng ta không là những cá thể; chúng ta nghĩ rằng chúng ta là, và vì vậy có sự đối nghịch của cá thể với cộng đồng. Người ta phải hiểu rõ không chỉ ý nghĩa của từ ngữ tánh cá thể đó trong nghĩa lý của quyển từ điển, nhưng còn trong ý nghĩa sâu thẳm mà trong đó không có phân chia gì cả. Điều đó có nghĩa là hợp nhất trọn vẹn giữa cái trí, tâm hồn và các cơ quan thân thể. Chỉ lúc đó một tánh cá thể mới hiện diện.

Nếu chúng ta tìm hiểu thật kỹ càng sự liên hệ lẫn nhau hiện nay của chúng ta, dù nó là mật thiết hay hời hợt, sâu thẳm hay là thoáng qua, chúng ta thấy nó bị phân chia. Người vợ hay người chồng, cậu trai hay cô gái, mỗi người đều sống trong tham vọng riêng của họ, trong theo đuổi ích kỷ và riêng tư của họ, trong cái bọc riêng của họ. Tất cả việc này góp phần vào nhân tố để tạo ra một hình ảnh trong chính họ và vì vậy liên hệ với người khác của họ là qua hình ảnh đó, vì vậy không có liên hệ thực sự.

Tôi không biết liệu bạn có ý thức được cấu trúc và bản chất của hình ảnh này mà người ta đã xây dựng quanh chính người ta và trong chính người ta. Mỗi người luôn luôn đang làm việc này, và làm thế nào có thể có một liên hệ với một người khác, nếu có động cơ, ghen tị, ganh đua, tham lam, riêng tư đó và mọi phần còn lại của những sự việc đó mà được duy trì và được phóng đại trong xã hội hiện đại? Làm thế nào có thể có được sự liên hệ với một người khác, nếu mỗi người chúng ta đang theo đuổi thành tựu riêng tư của mình, thành công riêng tư của mình.

Tôi không biết liệu người ta có ý thức được tất cả điều này hay không. Chúng ta quá bị quy định đến độ chúng ta chấp nhận nó như một qui tắc, như một khuôn mẫu của cuộc sống, rằng mỗi người phải theo đuổi khuynh hướng hay tánh khí riêng của anh ấy, và tuy nhiên lại cố gắng thiết lập sự liên hệ với người khác bất kể điều này. Đó không là điều gì tất cả chúng ta đều đang làm hay sao? Bạn có lẽ lập gia đình và bạn đi làm ở văn phòng hay nhà máy; dù bạn làm bất kỳ việc gì trong suốt một ngày, bạn theo đuổi điều đó. Và người vợ của bạn trong ngôi nhà của cô ấy, cùng những rắc rối riêng của cô ấy, cùng những hão huyền riêng của cô ấy, với tất cả điều đó xảy ra. Sự liên hệ giữa hai con người này ở đâu? Nó ở trong giường ngủ, trong ái ân? Một liên hệ hời hợt như thế, giới hạn như thế, bị trói buộc như thế, trong chính nó không thoái hóa hay sao?

Người ta có lẽ hỏi: vậy thì làm thế nào bạn sẽ sống, nếu bạn không đi làm ở văn phòng, theo đuổi tham vọng đặc biệt riêng của bạn, ham muốn để thành tựu và đạt được riêng của bạn? Nếu người ta không làm được bất kỳ điều nào trong những điều này, người ta phải làm gì đây? Tôi nghĩ đó là một câu hỏi hoàn toàn sai lầm, phải không? Bởi vì chúng ta quan tâm, phải không, tạo ra một thay đổi cơ bản trong toàn cấu trúc của cái trí. Sự khủng hoảng không phải trong thế giới bên ngoài, nhưng trong chính ý thức. Và chừng nào chúng ta còn không hiểu rõ sự khủng hoảng này, không phải một cách hời hợt, không lệ thuộc một triết gia nào, nhưng thực sự tự hiểu rõ sâu thẳm cho chính chúng ta bằng cách tìm hiểu nó và thăm dò nó, chúng ta sẽ không thể tạo ra một thay đổi. Chúng ta quan tâm đến cuộc cách mạng tâm lý và cách mạng này chỉ có thể xảy ra khi có loại liên hệ đúng đắn giữa những con người.

Làm thế nào một liên hệ như thế được tạo ra? Vấn đề rõ ràng, phải không? Làm ơn, hãy chia sẻ vấn đề này cùng tôi, được chứ? Nó là vấn đề của bạn, không phải vấn đề của tôi; nó là sống của bạn, không phải sống của tôi; nó là đau khổ của bạn, phiền muộn của bạn, lo âu của bạn, tội lỗi của bạn. Trận chiến này là sống của người ta. Nếu bạn chỉ lắng nghe một diễn tả, vậy thì bạn sẽ phát giác rằng bạn chỉ đang bơi trên bề mặt và không đang giải quyết được bất kỳ vấn đề nào cả. Nó thực sự là vấn đề của bạn, và người nói chỉ đang diễn tả nó – đang biết rằng sự diễn tả không là sự việc được diễn tả. Chúng ta hãy cùng nhau chia sẻ vấn đề này, đó là: làm thế nào những con người, bạn và tôi, có thể tìm ra một liên hệ đúng đắn trong tất cả mọi hỗn loạn, căm hận, hủy diệt, đồi bại, và những sự việc khủng khiếp này đang xảy ra trong thế giới?

Muốn tìm ra được điều đó, dường như đối với tôi, người ta phải tìm hiểu điều gì đang xảy ra, thấy được cái gì thực sự "là". Không phải điều gì chúng ta thích nghĩ nó nên là, hay cố gắng thay đổi sự liên hệ của chúng ta đến một khái niệm

tương lai, nhưng thực sự quan sát nó là gì ngay lúc này. Khi quan sát sự kiện, sự thật, thực tế của nó, có một khả năng thay đổi nó. Như chúng ta đã nói vào một ngày trước, khi có một khả năng lúc đó có một năng lượng lớn lao. Điều gì làm lãng phí năng lượng là ý tưởng rằng nó không thể thay đổi.

Vì vậy chúng ta phải nhìn sự liên hệ của chúng ta như nó thực sự là ngay lúc này; và quan sát nó là gì, chúng ta sẽ tìm được phương cách tạo ra một thay đổi trong thực tế đó. Vì vậy chúng ta đang diễn tả cái gì thực sự là, đó là: mỗi người sống trong thế giới riêng của anh ấy, trong thế giới của tham vọng, tham lam, sợ hãi của anh ấy, ham muốn thành công và mọi chuyện như thế – bạn biết điều gì đang xảy ra. Nếu tôi lập gia đình, tôi có những trách nhiệm, con cái, và mọi chuyện như thế. Tôi đi làm ở văn phòng, hay một nơi làm việc nào đó, và chúng tôi gặp gỡ nhau, người chồng và người vợ, cậu trai và cô gái, trong giường ngủ. Và đó là điều gì chúng ta gọi là tình yêu, đang sống những cuộc sống tách rời, bị cô lập, đang xây dựng một bức tường kháng cự quanh chúng ta, đang theo đuổi một hoạt động tự cho mình là trung tâm; mỗi người đang tìm kiếm an toàn theo tâm lý, mỗi người đang lệ thuộc vào người còn lại cho sự thanh thản, cho vui thú, cho tình bầu bạn; bởi vì trong sâu thẳm mỗi người đều bị cô độc, mỗi người cần được thương yêu, được ấp ủ, mỗi người đang cố gắng thống trị người khác.

Bạn có thể thấy điều này cho chính bạn, nếu bạn quan sát chính bạn. Liệu có bất kỳ loại liên hệ nào hay không? Không có liên hệ giữa hai con người, mặc dù họ có lẽ có con cái, một ngôi nhà, thực sự họ không có liên hệ gì cả. Nếu họ có một mục đích chung, mục đích đó duy trì họ, giữ họ lại cùng nhau, nhưng đó không là liên hệ.

Nhận ra tất cả việc này, người ta thấy rằng nếu không có liên hệ giữa hai con người, vậy thì thoái hóa bắt đầu – không những ở cấu trúc bên ngoài của xã hội, không những ở hiện tượng đồi bại bên ngoài, mà còn cả đồi bại, thoái hóa, hủy diệt bên trong bắt đầu, khi những con người thực sự không

có liên hệ gì cả, giống như bạn không có. Bạn có lẽ cầm tay người khác, hôn nhau, ngủ chung, nhưng thực ra, khi bạn quan sát rất kỹ càng, liệu có liên hệ nào hay không? Được liên hệ có nghĩa không bị lệ thuộc lẫn nhau, không tẩu thoát khỏi sự cô độc của bạn qua một người khác, không cố gắng tìm sự thanh thản, bầu bạn qua một người khác. Khi bạn tìm kiếm thanh thản qua một người khác, là lệ thuộc và mọi việc còn lại của nó, liệu có thể có sự liên hệ nào hay không? Hay lúc đó các bạn đang lợi dụng lẫn nhau?

Chúng ta không bi quan, nhưng thực sự đang quan sát cái gì là: đó không là sự bi quan. Vì vậy muốn tìm ra sự liên hệ với người khác thực sự có nghĩa là gì, người ta phải hiểu rõ vấn đề của cô độc này, bởi vì hầu hết chúng ta đều bị cô độc khủng khiếp; chúng ta càng già nua bao nhiêu chúng ta càng trở nên cô độc nhiều bấy nhiêu, đặc biệt trong quốc gia này. Bạn có thấy những người già, trông họ như thế nào hay không? Bạn có thấy những tẩu thoát của họ, những vui chơi của họ hay không? Họ đã làm việc suốt cuộc đời của họ và họ muốn tẩu thoát vào một loại giải trí nào đó.

Khi thấy điều này, liệu chúng ta có thể tìm ra một cách sống mà trong đó chúng ta không sử dụng một người khác hay không? – theo tâm lý, theo cảm xúc, không lệ thuộc vào một người khác, không sử dụng một người khác như một phương tiện tẩu thoát khỏi những hành hạ riêng của chúng ta, khỏi những thất vọng riêng của chúng ta, khỏi cô độc riêng của chúng ta.

Hiểu rõ điều này là hiểu rõ sự cô độc là gì. Bạn có khi nào bị cô độc chưa? Bạn biết nó có nghĩa gì không? – rằng bạn không có liên hệ với một người nào khác, hoàn toàn bị tách rời. Bạn có lẽ ở cùng gia đình bạn, trong một đám đông, hay trong một văn phòng, bất kỳ bạn ở đâu, khi ý thức cô độc hoàn toàn này cùng tuyệt vọng của nó bỗng nhiên ập vào bạn. Nếu bạn không giải quyết việc đó trọn vẹn, sự liên hệ của bạn trở thành một phương tiện tẩu thoát và vì vậy nó dẫn đến thoái hóa, đến đau khổ. Làm thế nào người ta hiểu

được cô độc này, ý thức của bị tách rời hoàn toàn này? Muốn hiểu rõ nó người ta phải nhìn vào cuộc sống riêng của người ta. Mọi hành động của bạn không phải là một hoạt động tự cho mình là trung tâm hay sao? Bạn có lẽ thỉnh thoảng từ tâm, rộng lượng, làm cái gì đó mà không có động cơ – đó là những trường hợp hiếm hoi. Tuyệt vọng này không bao giờ có thể xóa tan được qua tẩu thoát, nhưng bằng quan sát nó.

Vì vậy chúng ta đã quay trở lại câu hỏi này, đó là: làm thế nào để quan sát? Làm thế nào quan sát chính chúng ta, để cho trong quan sát đó không có xung đột gì cả? Bởi vì xung đột là thoái hóa, là sự lãng phí năng lượng, nó là trận chiến của cuộc sống chúng ta, từ khoảnh khắc chúng ta được sinh ra cho đến khi chúng ta chết. Liệu có thể sống mà không có một khoảnh khắc của xung đột nào hay không? Muốn làm điều đó, muốn tìm ra điều đó cho chính chúng ta, người ta phải học cách quan sát toàn chuyển động của chúng ta. Có quan sát mà trở thành hợp nhất, mà là sự thật, khi người quan sát không còn, nhưng chỉ quan sát. Chúng ta đã tìm hiểu điều đó vào ngày hôm trước rồi.

Khi không có liên hệ liệu có thể có tình yêu hay không? Chúng ta nói về nó, và tình yêu, như chúng ta biết nó, là liên quan đến ái ân và vui thú, phải không? Một số người trong các bạn nói “Không”. Khi bạn nói “Không”, vậy thì bạn phải không có tham vọng, vậy thì phải không có ganh đua, không có phân chia – như bạn và tôi, chúng tôi và chúng nó. Phải không có sự phân chia của quốc tịch, hay sự phân chia được tạo ra bởi niềm tin, bởi hiểu biết. Vậy thì, chỉ như vậy, bạn mới có thể nói bạn thương yêu. Nhưng với hầu hết mọi người tình yêu đều liên quan đến ái ân và vui thú, và mọi khổ sở theo cùng nó: đố kỵ, thù địch, bạn biết điều gì xảy ra giữa người đàn ông và người phụ nữ. Khi liên hệ đó không là sự thật, trung thực, thăm thẳm, hoàn toàn hợp nhất, vậy thì làm thế nào bạn có thể có hòa bình trong thế giới? Làm thế nào có thể có chấm dứt chiến tranh?

Vì vậy liên hệ là một trong những, hay nói thêm nữa, một sự việc quan trọng nhất trong cuộc sống. Điều đó có nghĩa rằng người ta phải hiểu rõ tình yêu là gì. Chắc chắn, người ta bất chợt bắt gặp nó, thật lạ kỳ, mà không nài xin nó. Khi bạn tìm ra cho chính mình tình yêu không là gì, vậy thì bạn biết tình yêu là gì – không phải thuộc lý thuyết, không phải thuộc từ ngữ – nhưng khi bạn thực sự nhận ra nó không là gì, đó là: không có một cái trí mà ganh đua, tham vọng, một cái trí mà đang gắng sức, đang so sánh, đang bắt chước; một cái trí như thế không thể thương yêu.

Vì vậy liệu bạn có thể, đang sống trong thế giới này, sống trọn vẹn không có tham vọng, hoàn toàn không bao giờ so sánh chính bạn với một người khác? Bởi vì khoảnh khắc bạn so sánh, vậy thì có xung đột, có ganh tị, có ham muốn thành tựu, vượt qua người khác.

Liệu một cái trí và một tâm hồn mà nhớ lại những tổn thương, những sỉ nhục, những sự việc đã làm cho nó vô cảm và đờ đẫn – liệu một cái trí và một tâm hồn như thế có biết tình yêu là gì hay không? Tình yêu là vui thú hay sao? Và tuy nhiên đó lại là điều gì chúng ta đang theo đuổi, có ý thức hay không ý thức. Thần thánh của chúng ta là kết quả của vui thú của chúng ta. Những niềm tin của chúng ta, cấu trúc xã hội của chúng ta, luân lý của xã hội – mà căn bản là vô luân lý – là kết quả của sự theo đuổi vui thú của chúng ta. Và khi bạn nói, "Tôi thương yêu người nào đó", đó là tình yêu hay sao? Tình yêu có nghĩa rằng: không tách rời, không thống trị, không hoạt động tự cho mình là trung tâm. Muốn tìm ra tình yêu là gì, người ta phải phủ nhận tất cả việc này – phủ nhận nó trong ý nghĩa thấy sự giả dối của nó. Khi một lần bạn thấy cái gì đó như là giả đối – mà bạn đã chấp nhận như là thực sự, như là tự nhiên, như là con người – vậy thì có thể bạn không bao giờ quay trở lại với nó; khi bạn thấy một con rắn độc hại, hay một con thú nguy hiểm, bạn không bao giờ đùa giỡn với nó, bạn không bao giờ đến gần nó. Tương tự như vậy, khi bạn thực sự thấy rằng tình yêu không là

những sự việc này, cảm thấy nó, quan sát nó, gặm nhấm nó, sống cùng nó, hoàn toàn gắn kết với nó, vậy thì bạn sẽ biết tình yêu là gì, từ bi là gì – mà có nghĩa đam mê vì mọi người.

Chúng ta không có đam mê; chúng ta có dục vọng, chúng ta có vui thú. Ý nghĩa gốc của từ ngữ đam mê là đau khổ. Tất cả chúng ta đều có đau khổ của một loại này hay loại khác, mất một ai đó, đau khổ của thương xót bản thân, đau khổ của chủng tộc con người, cả tập thể lẫn cá thể. Chúng ta biết đau khổ là gì, cái chết của một ai đó mà bạn nghĩ rằng bạn đã thương yêu. Khi chúng ta trọn vẹn ở cùng đau khổ đó, không cố gắng lý luận nó, không cố gắng tẩu thoát nó, trong bất kỳ hình thức nào qua những từ ngữ hay qua hành động, khi bạn trọn vẹn ở cùng nó, không có bất kỳ chuyển động nào của tư tưởng, vậy thì bạn sẽ tìm ra, từ đau khổ đó có đam mê. Đam mê đó có chất lượng của tình yêu, và tình yêu không có đau khổ.

Người ta phải hiểu rõ toàn vấn đề của tồn tại này, những xung đột, những trận chiến: bạn biết cuộc sống mà người ta sống, quá trống rỗng, quá vô nghĩa. Những người trí năng cố gắng cho nó một ý nghĩa và chúng ta cũng muốn tìm ra ý nghĩa cho cuộc sống, bởi vì cuộc sống không có ý nghĩa như nó được sống. Phải không? Đấu tranh liên tục, làm việc liên tục, đau khổ, phiền muộn, lao dịch mà người ta trải qua trong cuộc sống, tất cả việc đó thực sự không có ý nghĩa – chúng ta trải qua nó như một thói quen. Nhưng muốn tìm ra ý nghĩa là gì, người ta cũng phải hiểu rõ ý nghĩa của chết; bởi vì sống và chết theo cùng nhau, chúng không là hai sự việc tách rời.

Vì vậy người ta phải tìm hiểu chết là gì, bởi vì đó là thành phần thuộc sống của chúng ta. Không phải cái gì đó trong tương lai xa xôi, để phải lẩn tránh, chỉ bị đối diện khi người ta bị bệnh tật không cứu chữa được, trong tuổi già hay trong một tai nạn, hay trong một trận chiến. Bởi vì nó là thành phần thuộc sống hàng ngày của chúng ta để sống mà

không có một hơi thở của xung đột, nên nó là thành phần thuộc sống của chúng ta để tìm ra thương yêu có ý nghĩa gì. Nó cũng là thành phần thuộc sự tồn tại của chúng ta, và người ta phải hiểu rõ nó.

Làm thế nào chúng ta hiểu rõ được chết là gì? Khi bạn đang chết, tại khoảnh khắc cuối cùng, liệu bạn có hiểu rõ cách bạn đã sống hay không? – những căng thẳng, những đấu tranh thuộc cảm xúc, những tham vọng, động cơ; bạn có thể không ý thức được và điều đó làm cho bạn không thể trực nhận rõ ràng. Vậy thì có sự thoái hóa của cái trí trong tuổi già và mọi chuyện như thế. Vì vậy người ta phải hiểu rõ chết là gì ngay lúc này, không phải ngày mai. Như bạn quan sát, tư tưởng không muốn suy nghĩ về nó. Tư tưởng suy nghĩ về tất cả sự việc nó sẽ làm ngày mai – làm thế nào có được những phát minh mới, những phòng tắm tốt hơn, mọi sự việc mà tư tưởng có thể suy nghĩ. Nhưng nó không muốn suy nghĩ về chết, bởi vì nó không biết được chết có ý nghĩa gì.

Ý nghĩa của chết sẽ được tìm ra qua sự tiến hành của tư tưởng hay sao? Làm ơn hãy chia sẻ điều này. Khi chúng ta chia sẻ nó, vậy thì chúng ta sẽ bắt đầu thấy được vẻ đẹp của tất cả điều này, nhưng nếu bạn ngồi đó và để cho người nói tiếp tục, chỉ đang lắng nghe những từ ngữ của ông ta, vậy thì chúng ta không cùng nhau chia sẻ. Cùng nhau chia sẻ hàm ý một chất lượng nào đó, của ân cần, chú ý, thương yêu, tình yêu. Chết là một vấn đề quan trọng. Những người trẻ có lẽ nói rằng: tại sao ông phải thắc mắc về nó? Nhưng nó là thành phần thuộc sống của họ, giống như nó là thành phần thuộc sống của họ phải hiểu rõ sự trong trắng. Đừng chỉ nói rằng, "Tại sao ông lại nói về sự trong trắng, điều đó dành cho những người cổ hủ, điều đó dành cho những thầy tu dại dột." Nó có nghĩa gì khi sống trong trắng cũng là một vấn đề cho những con người, nó cũng là thành phần thuộc sống.

Liệu cái trí có thể hoàn toàn trong trắng? Bởi vì không thể tìm ra làm thế nào sống một cuộc sống trong trắng, người ta bám vào những lời thề trong trắng và trải qua những hành hạ. Đó không là trong trắng. Trong trắng là cái gì đó hoàn toàn khác hẳn. Nó là một cái trí được tự do khỏi tất cả những hình ảnh, khỏi tất cả những hiểu biết; điều đó có nghĩa là hiểu rõ hoàn toàn qui trình của vui thú, và sợ hãi.

Tương tự như vậy, người ta phải hiểu rõ sự việc được gọi là chết này. Làm thế nào bạn tiến tới để hiểu rõ một điều gì đó mà bạn quá kinh hãi? Chúng ta không kinh hãi chết hay sao? Hay chúng ta nói rằng, "Cám ơn Thượng đế tôi sẽ chết, tôi đã có đủ về cuộc sống này cùng tất cả đau khổ của nó, hoang mang, tầm thường, hung tợn, những sự việc máy móc mà người ta bị trói buộc, cám ơn Thượng đế tất cả điều này sẽ kết thúc!" Đó không là một câu trả lời, nó cũng không là lý luận về chết, hay tin tưởng một kiếp sinh lại nào đó, như toàn thế giới Châu á đã tin tưởng. Muốn tìm ra luân hồi có ý nghĩa gì mà là một simh lại trong một tồn tại ở tương lai, bạn phải tìm ra bạn là gì ngay lúc này. Nếu bạn tin vào luân hồi, bạn là gì ngay lúc này? – nhiều từ ngữ, nhiều trải nghiệm, nhiều hiểu biết; bạn bị quy định bởi nhiều nền văn hóa khác nhau, bạn là tất cả những nhận dạng của cuộc sống của bạn, đồ đạc của bạn, ngôi nhà của bạn, tài khoản ngân hàng của bạn, những trải nghiệm vui thú và đau khổ của bạn. Đó là cái gì bạn là, phải không? Hồi tưởng của những thất bại, những hy vọng, những tuyệt vọng, tất cả điều đó là bạn ngay lúc này, và điều đó sẽ được sinh lại trong cuộc đời kế tiếp – một ý tưởng tuyệt vời, phải không?

Hay bạn nghĩ rằng có một linh hồn vĩnh cửu, một thực thể vĩnh cửu. Có bất kỳ thứ gì vĩnh cửu trong bạn hay không? Khoảnh khắc bạn nói có một linh hồn vĩnh cửu, một thực thể vĩnh cửu, thực thể đó là kết quả của suy nghĩ của bạn, hay kết quả của những hy vọng của bạn, bởi vì có quá nhiều không an toàn, mọi thứ trôi nhanh, trong một dòng chảy, trong một chuyển động. Vì vậy khi bạn nói có một cái gì đó

vĩnh cửu, vĩnh cửu đó là kết quả thuộc suy nghĩ của bạn. Và tư tưởng thuộc về quá khứ, tư tưởng không bao giờ được tự do – nó có thể sáng chế bất kỳ điều gì nó thích!

Vì vậy nếu bạn tin tưởng vào một sinh lại ở tương lai, vậy thì bạn phải biết rằng tương lai bị quy định bởi cách bạn sống ngay lúc này, điều gì bạn suy nghĩ, những hành động của bạn là gì, những đức hạnh của bạn là gì? Vì vậy cái gì bạn là ngay lúc này, điều gì bạn làm ngay lúc này, có tầm quan trọng cực kỳ. Nhưng những người kia tin tưởng vào một sinh lại ở tương lai không thèm lưu tâm về điều gì đang xảy ra ngay lúc này, nó chỉ là một vấn đề của niềm tin.

Vì vậy, làm thế nào bạn tìm được chết có nghĩa gì, khi bạn đang sống đầy sinh lực, đầy năng lượng, đầy sức khỏe? Không phải khi bạn mất thăng bằng, hay bệnh tật, hay vào khoảnh khắc cuối cùng, nhưng ngay lúc này, biết rằng những cơ quan thân thể phải cạn kiệt, giống như mọi bộ máy. Bất hạnh thay chúng ta sử dụng bộ máy của chúng ta quá bất kính phải không? Biết rằng cơ quan thân thể kết thúc, bạn có bao giờ suy nghĩ chết có nghĩa gì hay không? Bạn có thể suy nghĩ về nó. Bạn có khi nào thử nghiệm để tìm ra nó có nghĩa gì khi chết phần tâm lý, phía bên trong? – không phải làm thế nào để tìm ra vĩnh cửu, bởi vì vĩnh cửu không thời gian, là ngay lúc này, không ở trong tương lai xa xôi nào đó. Muốn tìm hiểu điều đó, người ta phải hiểu rõ toàn vấn đề của thời gian; không phải thời gian tuần tự, bởi đồng hồ, nhưng thời gian mà tư tưởng đã sáng chế như một tiến hành từ từ của thay đổi.

Làm thế nào người ta tìm ra được cái sự việc lạ lùng này mà tất cả chúng ta phải gặp gỡ vào một ngày này hay một ngày khác? Liệu bạn có thể chết đi phần tâm lý ngày hôm nay, chết đi mọi thứ mà bạn đã biết hay không? Ví dụ: chết đi vui thú của bạn, quyến luyến của bạn, lệ thuộc của bạn, kết thúc nó mà không tranh cãi, không lý luận, không cố gắng tìm ra những phương cách và những phương tiện lẩn tránh nó. Bạn biết chết có nghĩa gì không, không phải phần

thân thể, nhưng tâm lý, phía bên trong? Điều đó có nghĩa rằng kết thúc cái mà có sự tiếp tục; kết thúc tham vọng của bạn, bởi vì đó là điều gì sẽ xảy ra khi bạn chết, phải không? Bạn không thể đem nó theo cùng và ngồi cạnh Thượng đế được. (Tiếng cười) Khi bạn thực sự chết, bạn phải kết thúc quá nhiều việc mà không có bất kỳ tranh cãi nào. Bạn không thể nói với chết, "Hãy cho phép tôi làm xong công việc của tôi, hãy cho phép tôi viết xong quyển sách của tôi, tất cả những việc mà tôi chưa làm, hãy cho phép tôi chữa trị những tổn thương mà tôi đã gây ra cho những người khác" – bạn không có thời gian.

Vì vậy liệu bạn có thể tìm ra làm thế nào sống một cuộc sống ngay lúc này, ngay hôm nay, mà trong đó luôn luôn có một kết thúc với mọi việc mà bạn đã bắt đầu? Dĩ nhiên không phải trong văn phòng của bạn, nhưng phía bên trong kết thúc tất cả những hiểu biết mà bạn đã thâu lượm – hiểu biết là những trải nghiệm của bạn, những kỷ niệm của bạn, những tổn thương của bạn, lối sống so sánh, luôn luôn so sánh bạn với một ai đó. Kết thúc tất cả điều đó mỗi ngày, để cho ngày hôm sau cái trí của bạn được trong sáng và tươi trẻ. Một cái trí như thế không bao giờ có thể bị tổn thương, và đó là hồn nhiên.

Người ta phải tìm ra cho chính mình chết có nghĩa gì; vậy là không còn sợ hãi, vậy là mỗi ngày là một ngày mới mẻ – và tôi thực sự có ý nói điều này, người ta có thể làm được điều này – để cho cái trí của bạn và đôi mắt của bạn thấy cuộc sống như cái gì đó hoàn toàn mới mẻ. Đó là vĩnh cửu. Đó là chất lượng của cái trí mà đã bắt gặp trạng thái không thời gian này, bởi vì nó đã biết chết hàng ngày đối với mọi sự việc nó đã thâu lượm trong suốt ngày có nghĩa gì. Chắc chắn, trong đó có tình yêu. Tình yêu là điều gì đó hoàn toàn mới mẻ mỗi ngày, nhưng vui thú không phải, vui thú có sự tiếp tục. Tình yêu luôn luôn mới mẻ và vì vậy nó là vĩnh cửu riêng của nó.

Các bạn muốn hỏi bất kỳ câu hỏi nào không?

Người hỏi: Thưa ông, giả sử rằng qua tự quan sát khách quan và tổng thể tôi thấy rằng tôi tham lam, ham muốn tình dục, ích kỷ và mọi việc như thế. Vậy thì làm thế nào tôi có thể biết liệu cách sống này là tốt lành hay xấu xa, nếu tôi không có khái niệm trước nào đó về tốt lành? Nếu tôi có trước những khái niệm này, chúng chỉ có thể được rút ra từ tự quan sát.

KRISHNAMURTI: Hoàn toàn đúng, thưa bạn.

Người hỏi: Tôi cũng thấy một khó khăn khác. Dường như ông tin tưởng vào sự chia sẻ, nhưng cùng lúc ông lại nói rằng hai người yêu nhau, hay người chồng và người vợ, không thể đặt nền tảng tình yêu của họ, không nên đặt nền tảng tình yêu của họ, vào sự gây thỏa mãn lẫn nhau. Tôi không thấy bất kỳ điều gì sai trái trong việc gây thỏa mãn lẫn nhau – đó là chia sẻ.

KRISHNAMURTI: Quý ông này nói, "Người ta phải có một khái niệm của tốt lành, nếu không, tại sao người ta phải từ bỏ tất cả tham vọng, ganh tị, tham lam này và mọi chuyện như thế?" Bạn có thể có một công thức hay một khái niệm của điều gì tốt hơn, nhưng liệu bạn có thể có một khái niệm của điều gì tốt lành hay sao?

Người hỏi: Vâng, tôi nghĩ là có.

KRISHNAMURTI: Tư tưởng có thể sinh ra điều gì là tốt lành à?

Người hỏi: Không, tôi có ý khái niệm của tốt lành đó.

KRISHNAMURTI: Vâng, thưa bạn. Khái niệm của tốt lành là sản phẩm của tư tưởng; nếu không làm thế nào bạn có thể hình thành điều gì gọi là tốt lành?

Người hỏi: Những khái niệm chỉ có thể được rút ra từ tự quan sát của chúng ta.

KRISHNAMURTI: Tôi chỉ đang vạch rõ ra điều đó thôi, thưa bạn. Tại sao bạn lại nên có một khái niệm của tốt lành?

Người hỏi: Nếu không làm thế nào tôi biết được liệu rằng cuộc sống của tôi là tốt lành hay xấu xa?

KRISHNAMURTI: Chỉ cần lắng nghe câu hỏi. Chúng ta không biết xung đột là gì hay sao? Tôi phải có một khái niệm của không-xung đột trước khi tôi ý thức được xung đột hay sao? Tôi biết xung đột là gì – đấu tranh, đau khổ. Tôi không biết điều đó, nếu không biết một trạng thái khi không có xung đột hay sao? Khi tôi hình thành điều gì là tốt lành, tôi sẽ hình thành nó tùy theo tình trạng bị quy định của tôi, tùy theo cách suy nghĩ của tôi, cảm thấy của tôi, những đặc điểm riêng biệt của tôi và tất cả những sự việc còn lại của tình trạng bị quy định văn hóa của tôi. Tốt lành phải được chiếu rọi bởi tư tưởng hay sao? – và vậy thì tư tưởng sẽ bảo cho tôi điều gì là tốt lành và xấu xa trong cuộc sống của tôi à? Hay tốt lành không liên quan gì với tư tưởng, hay với một công thức? Tốt lành nở hoa ở đâu? – hãy nói cho tôi biết. Trong một ý niệm? Trong ý tưởng nào đó, trong lý tưởng nào đó ở tương lai? Một khái niệm có nghĩa là một tương lai, một ngày mai. Nó có lẽ rất xa xôi, hay rất gần gủi, nhưng nó vẫn còn trong thời gian. Và khi bạn có một khái niệm, được chiếu rọi bởi tư tưởng – tư tưởng là sự đáp trả của ký ức, sự đáp trả của hiểu biết được tích lũy mà lệ thuộc vào nền văn hóa trong đó bạn đã sống – bạn tìm ra tốt lành trong tương lai, được tạo tác bởi tư tưởng? Hay bạn tìm được nó khi bạn bắt đầu hiểu rõ xung đột, đau khổ và sầu muộn?

Vì vậy trong hiểu rõ “cái gì là” – không phải bằng so sánh “cái gì là” với “cái gì nên là” – trong hiểu rõ đó nở hoa tốt lành. Chắc chắn, tốt lành không liên quan gì với tư tưởng – phải không? Tình yêu liên quan với tư tưởng hay sao? Bạn có thể vun quén tình yêu bằng cách hình thành nó và nói, “Lý tưởng tình yêu của tôi là cái đó hay sao?” Bạn biết điều gì xảy ra khi bạn vun quén tình yêu hay không? Bạn không đang thương yêu. Bạn nghĩ bạn sẽ có tình yêu vào một ngày tương lai nào đó; trong khi chờ đợi bạn lại hung bạo. Vì vậy tốt lành là sản phẩm của tư tưởng hay sao? Tình yêu là sản

phẩm của trải nghiệm, của hiểu biết à? Câu hỏi thứ hai là gì thưa bạn?

Người hỏi: Câu hỏi thứ hai nói về chia sẻ.

KRISHNAMURTI: Bạn chia sẻ cái gì? Chúng ta đang chia sẻ cái gì ngay lúc này? Chúng ta đã nói về chết, chúng ta đã nói về tình yêu, về sự cần thiết của cách mạng tổng thể, về sự thay đổi tâm lý trọn vẹn, không phải sống trong khuôn mẫu cũ kỹ của công thức, của đấu tranh, đau khổ, bắt chước, tuân phục và tất cả những chuyện đó mà con người đã sống qua hàng thiên niên kỷ và đã sản sinh ra cái thế giới hỗn loạn và kỳ diệu này! Chúng ta đã nói về chết. Làm thế nào chúng ta chia sẻ điều đó cùng nhau – chia sẻ hiểu rõ về nó, không phải những câu nói bằng từ ngữ, không phải sự diễn tả, không phải sự giải thích về nó? Chia sẻ có nghĩa gì? – chia sẻ sự hiểu rõ, chia sẻ sự thật mà theo cùng hiểu rõ. Và hiểu rõ có nghĩa gì? Bạn bảo cho tôi một việc gì đó mà nghiêm túc, sinh động, thích đáng, quan trọng và tôi lắng nghe nó trọn vẹn, bởi vì nó đầy sức sống đối với tôi. Muốn lắng nghe sinh động, cái trí của tôi phải yên lặng, phải không? Nếu tôi đang huyên thuyên, nếu tôi đang nhìn nơi nào khác, nếu tôi đang so sánh điều gì bạn nói với điều gì tôi biết, cái trí của tôi không yên lặng. Chỉ khi nào cái trí của tôi yên lặng và lắng nghe trọn vẹn, mới có hiểu rõ của sự thật của sự việc. Cái đó mà chúng ta chia sẻ cùng nhau, nếu không chúng ta không thể chia sẻ; chúng ta không thể chia sẻ những từ ngữ – chúng ta chỉ có thể chia sẻ sự thật của cái gì đó khi cái trí hoàn toàn cam kết đến sự quan sát.

Khi thấy vẻ đẹp của một hoàng hôn, những quả đồi dễ thương, những cái bóng và ánh trăng – làm thế nào bạn chia sẻ nó cùng một người bạn? Bằng cách nói cho anh ấy, “Hãy nhìn quả đồi tuyệt vời kia”? Bạn có lẽ nói như thế nhưng đó là chia sẻ hay sao? Khi bạn thực sự chia sẻ điều gì đó cùng một người khác, nó có nghĩa rằng cả hai đều phải có cùng mãnh liệt, cùng thời điểm, cùng mức độ. Nếu không bạn không thể chia sẻ, phải không? Cả hai phải có cùng chung

một thích thú, ở cùng mức độ, cùng đam mê – nếu không làm thế nào bạn có thể chia sẻ điều gì đó? Các bạn có thể chia sẻ một miếng bánh mì – nhưng đó không phải điều gì chúng ta đang nói.

Muốn thấy cùng nhau – mà là chia sẻ cùng nhau – cả hai chúng ta phải thấy; không phải đồng ý hay không đồng ý, nhưng cùng nhau thấy điều gì thực sự là; không phải diễn giải nó tùy theo tình trang bị quy định của tôi hay tình trạng bị quy định của bạn, nhưng cùng nhau thấy nó là gì. Và vì vậy muốn cùng nhau thấy người ta phải được tự do để quan sát, phải được tự do để lắng nghe. Điều đó có nghĩa rằng không có thành kiến. Rồi thì chỉ lúc đó, cùng chất lượng của tình yêu đó, có chia sẻ.

Người hỏi: Làm thế nào người ta có thể làm yên lặng, hay làm tự do cái trí, khỏi những gián đoạn bởi quá khứ?

KRISHNAMURTI: Bạn không thể làm yên lặng cái trí: chấm hết! Đó là những lừa bịp. Bạn có thể dùng một viên thuốc và làm cho cái trí yên lặng – bạn tuyệt đối không thể làm cho cái trí yên lặng, bởi vì bạn là cái trí. Bạn không thể nói rằng, "Tôi sẽ làm cho cái trí của tôi yên lặng". Vì vậy người ta phải hiểu rõ thiền định là gì – một cách thực sự, không phải điều gì người khác nói nó là. Người ta phải tìm ra liệu cái trí có khi nào là yên lặng; chứ không phải: làm thế nào làm cho cái trí yên lặng. Vì vậy người ta phải tìm hiểu toàn vấn đề của hiểu biết, và liệu cái trí, những tế bào não, mà bị chất nặng bởi những kỷ niệm của quá khứ, có thể tuyệt đối là yên lặng và chỉ vận hành khi cần thiết; và khi nó không cần thiết, hoàn toàn và trọn vẹn là yên lặng.

Người hỏi: Thưa ông, khi ông nói về những liên hệ, ông luôn luôn nói về một người đàn ông và một người đàn bà hay một cô gái và một cậu trai. Cùng sự việc ông nói về những liên hệ này cũng sẽ áp dụng cho một người đàn ông và một người đàn ông, hay một người đàn bà và một người đàn bà phải không?

KRISHNAMURTI: Đồng tính luyến ái à?

Người hỏi: Nếu ông muốn đưa ra từ ngữ đó, vâng, thưa ông.

KRISHNAMURTI: Bạn thấy không, khi chúng ta đang nói về tình yêu, dù nó là của người đàn ông và người đàn ông, người đàn bà và người đàn bà, hay người đàn ông và người đàn bà, chúng ta không đang nói về một loại liên hệ đặc biệt, chúng ta đang nói về toàn chuyển động, toàn ý nghĩa của liên hệ, không phải một liên hệ với một người, hay hai người. Bạn không biết nó có nghĩa gì khi có liên hệ với thế giới hay sao? – khi bạn cảm thấy bạn là thế giới. Không phải như một ý tưởng – điều đó kinh khủng lắm – nhưng thực sự cảm thấy rằng bạn có trách nhiệm, rằng bạn cam kết với trách nhiệm này. Đó là cam kết duy nhất; không phải cam kết qua những quả bom, hay cam kết với một hoạt động đặc biệt, nhưng cảm thấy rằng bạn là thế giới và thế giới là bạn. Nếu bạn không thay đổi trọn vẹn, cơ bản, và tạo ra một thay đổi tổng thể trong chính bạn, dù bạn có làm gì phía bên ngoài, sẽ không có hòa bình cho con người. Nếu bạn cảm thấy cái đó trong máu huyết của bạn, vậy thì những câu hỏi của bạn sẽ liên quan toàn bộ đến hiện tại và tạo ra một thay đổi trong hiện tại, không phải đến những lý tưởng phỏng đoán nào đó.

Người hỏi: Lần cuối chúng ta ở cùng nhau, ông nói với chúng tôi rằng nếu một ai đó có một trải nghiệm đau đớn và nó không được đối diện trọn vẹn, hay bị lẩn tránh, nó chìm vào tầng ý thức bên trong như một mảnh. Làm thế nào chúng ta làm tự do chính chúng ta khỏi những mảnh của những trải nghiệm sợ hãi và đau khổ này để cho quá khứ không kiểm soát chặt chẽ chúng ta?

KRISHNAMURTI: Vâng, thưa bạn, đó là trình trạng bị quy định. Làm thế nào người ta làm tự do chính mình khỏi tình trạng bị quy định này? Làm thế nào tôi làm tự do chính tôi khỏi tình trạng bị quy định của nền văn hóa mà trong đó tôi

được sinh ra? Trước hết, tôi phải tỉnh thức rằng tôi bị quy định – không phải một ai đó bảo cho tôi rằng tôi bị quy định. Bạn hiểu rõ sự khác biệt chứ? Nếu một ai đó bảo với tôi rằng tôi đói, đó là một điều gì hoàn toàn khác hẳn trạng thái đói thực sự. Vì vậy tôi phải tỉnh thức được tình trạng bị quy định của tôi, mà có nghĩa, tôi phải tỉnh thức được nó không chỉ hời hợt, nhưng ở mức độ sâu thẳm hơn. Đó là, tôi phải tỉnh thức tổng thể. Để tỉnh thức như thế, có nghĩa rằng tôi không đang cố gắng ra khỏi tình trạng bị quy định, không đang cố gắng được tự do khỏi tình trạng bị quy định. Tôi phải thấy nó như nó thực sự là, không mang vào một yếu tố khác, như là: muốn được tự do khỏi nó, bởi vì đó là một tẩu thoát khỏi thực tế. Tôi phải tỉnh thức. Điều đó có nghĩa gì? Tỉnh thức được tình trạng bị quy định của tôi một cách tổng thể, không phải từng phần, có nghĩa rằng cái trí của tôi phải nhạy cảm tột độ, phải không? Trái lại tôi không thể tỉnh thức. Nhạy cảm có nghĩa là quan sát mọi sự vật rất, rất kỹ càng – những màu sắc, chất lượng của con người, tất cả những sự vật quanh tôi. Tôi cũng phải tỉnh thức được cái gì thực sự là mà không có bất kỳ chọn lựa. Bạn có thể làm được việc đó không? – không phải cố gắng diễn giải nó, không phải cố gắng thay đổi nó, không phải cố gắng vượt khỏi nó hay cố gắng được tự do khỏi nó – chỉ tỉnh thức trọn vẹn được nó.

Khi bạn quan sát một cái cây, giữa bạn và cái cây có thời gian và không gian, phải không? Và cũng có hiểu biết thuộc thực vật học về nó, khoảng cách giữa bạn và cái cây – mà là thời gian – và sự tách rời hiện diện qua hiểu biết về cái cây. Muốn nhìn cái cây đó mà không có hiểu biết, không có chất lượng của thời gian, không có nghĩa đồng hóa chính mình với cái cây, nhưng quan sát cái cây thật chú ý, để cho những biên giới của thời gian không chen vào nó được; những biên giới của thời gian chen vào chỉ khi nào bạn có hiểu biết về cái cây. Liệu bạn có thể nhìn người vợ của bạn, hay người bạn của bạn, hay bất kỳ cái gì mà không có hình ảnh được

không? Hình ảnh là quá khứ, mà được sắp xếp vào chung bởi tư tưởng, như càu nhàu, dọa nạt, thống trị, như vui thú, tình bạn và tất cả việc đó. Chính là cái hình ảnh mà gây tách rời; chính là cái hình ảnh mà tạo ra khoảng cách và thời gian. Hãy nhìn cái cây đó, hay bông hoa, đám mây, hay người vợ hay người chồng, mà không có hình ảnh!

Nếu bạn có thể làm việc đó, vậy thì bạn có thể quan sát tình trạng bị quy định của bạn một cách tổng thể; vậy thì bạn có thể nhìn nó bằng một cái trí không bị vấy bẩn bởi quá khứ, và vì vậy chính cái trí được tự do khỏi tình trạng bị quy định. Khi nhìn vào chính tôi – như chúng ta thường làm – tôi nhìn như một người quan sát đang nhìn vật được quan sát: chính tôi như vật được quan sát và người quan sát đang nhìn nó. Người quan sát là hiểu biết, là quá khứ, là thời gian, những trải nghiệm được tích lũy – anh ấy tách rời chính anh ấy khỏi vật được quan sát.

Bây giờ, nhìn mà không có người quan sát! Bạn làm việc này khi bạn chú ý tổng thể. Bạn biết chú ý là gì hay không? Đừng đi đến trường để học hỏi chú ý! Chú ý có nghĩa lắng nghe mà không có bất kỳ diễn giải, không có bất kỳ đánh giá nào – chỉ lắng nghe. Khi bạn đang lắng nghe như thế, không có biên giới, không có "bạn" đang lắng nghe. Chỉ có một trạng thái đang lắng nghe. Vì vậy khi bạn quan sát tình trạng bị quy định của bạn, tình trạng bị quy định hiện diện chỉ trong người quan sát, không phải trong vật được quan sát. Khi bạn nhìn mà không có người quan sát, không có cái "tôi" – những sợ hãi của anh ấy, những lo âu của anh ấy và mọi việc như thế – vậy là bạn sẽ thấy, bạn thâm nhập vào một kích thước hoàn toàn khác hẳn.

NEW YORK CITY

Ngày 24 tháng tư năm 1971

– 3 – TRẢI NGHIỆM TÔN GIÁO. THIỀN ĐỊNH

Có một trải nghiệm tôn giáo? Tìm kiếm sự thật; ý nghĩa của sự tìm kiếm. “Một cái trí tôn giáo là gì?” “Chất lượng của cái trí không đang trải nghiệm là gì?” Kỷ luật; đạo đức; trật tự. Thiền định không là một tẩu thoát. Chức năng của hiểu biết và tự do khỏi cái đã được biết. “Thiền định là tìm ra liệu có một lãnh vực đã có sẵn không bị vấy bẩn bởi cái đã được biết.”

“Bước đầu tiên là bước cuối cùng.”

Những câu hỏi: Sự tương đồng của bẩn thỉu; trạng thái tỉnh thức; ý thức; tình yêu; thời gian tâm lý.

KRISHNAMURTI: Chúng ta đã nói rằng chúng ta sẽ cùng nhau nói chuyện về một vấn đề rất phức tạp, đó là: liệu có một trải nghiệm tôn giáo, và những hàm ý của thiền định là gì? Nếu người ta quan sát, khắp thế giới, có vẻ rằng con người luôn luôn đang tìm kiếm cái gì đó vượt khỏi chết riêng của anh ấy, vượt khỏi những vấn đề riêng của anh ấy, cái gì đó mà sẽ vĩnh cửu, trung thực và không thời gian. Anh ấy đã gọi nó là Thượng đế, anh ấy đã cho nó nhiều cái tên; và hầu hết chúng ta tin tưởng cái gì đó của loại này, mà không lần nào thực sự trải nghiệm nó.

Những tôn giáo khác nhau đã hứa hẹn rằng nếu bạn tin tưởng những hình thức nào đó của những nghi lễ, những giáo điều, những đấng cứu rỗi, bạn có lẽ, nếu bạn theo một loại sống nào đó, bắt gặp cái sự việc lạ thường này, bất kỳ cái tên nào mà người ta thích gán ghép cho nó. Và những người đã trực tiếp trải nghiệm nó, đã diễn giải nó tùy theo tình trạng bị quy định của họ, tùy theo niềm tin của họ, tùy theo những ảnh hưởng văn hóa và môi trường sống của họ.

Rõ ràng tôn giáo đã mất đi ý nghĩa của nó, bởi vì đã có những chiến tranh tôn giáo; tôn giáo không trả lời được những vấn đề của chúng ta, những tôn giáo đã tách rời những chủng tộc. Chúng đã tạo ra một loại ảnh hưởng văn

minh nào đó, nhưng chúng đã không thay đổi con người một cách cơ bản. Khi người ta khởi đầu tìm hiểu liệu có một sự việc như trải nghiệm tôn giáo và trải nghiệm đó là gì, tại sao người ta gọi nó là "tôn giáo", chắc chắn đầu tiên người ta phải có nhiều chân thật. Không phải sự chân thật tùy theo một nguyên tắc hay một niềm tin, hay một hình thức cam kết nào đó, nhưng thấy một cách chân thật những sự việc chính xác như chúng là, mà không có bất kỳ biến dạng, không chỉ phía bên ngoài, nhưng cũng còn cả phía bên trong: không bao giờ lừa dối chính mình. Bởi vì lừa dối rất dễ dàng nếu người ta khao khát một loại trải nghiệm nào đó, gọi nó là tôn giáo hay điều gì khác – nếu người ta thực hiện sự tìm kiếm và vân vân. Vậy thì chắc chắn bạn bị trói buộc trong một loại ảo tưởng nào đó.

Người ta phải tìm ra cho chính mình, nếu người ta có thể, trải nghiệm tôn giáo là gì. Người ta cần một ý thức vô cùng của khiêm tốn và chân thật, mà có nghĩa không bao giờ xin xỏ sự trải nghiệm, không bao giờ đòi hỏi cho chính mình một sự thật hay một thành tựu. Vì vậy người ta phải quan sát rất kỹ càng những ham muốn, những quyến luyến và những sợ hãi riêng của người ta và hiểu rõ chúng trọn vẹn, nếu người ta có thể, để cho cái trí không còn cách nào bị biến dạng, để cho sẽ không có ảo tưởng, không lừa dối. Và người ta cũng phải hỏi: trải nghiệm có nghĩa gì?

Tôi không biết liệu bạn đã tìm hiểu câu hỏi đó chưa. Hầu hết chúng ta bị nhàm chán bởi những trải nghiệm thông thường của hàng ngày. Chúng ta mệt mỏi bởi chúng và người ta càng hiểu biết, có trí năng nhiều bao nhiêu, người ta càng muốn sống chỉ trong hiện tại nhiều bấy nhiêu – bất kể điều đó có nghĩa gì – và sáng chế ra một triết lý của hiện tại. Từ ngữ trải nghiệm có nghĩa là đi qua, đi thẳng đến cuối cùng và kết thúc nó. Nhưng bất hạnh thay cho hầu hết chúng ta, mỗi trải nghiệm đều để lại một dấu vết, một kỷ niệm, dễ chịu hay khó chịu, và chúng ta chỉ muốn giữ lại những trải nghiệm dễ chịu. Khi chúng ta đang xin xỏ bất kỳ

loại nào của trải nghiệm thăng hoa, tôn giáo hay tinh thần, trước hết chúng ta phải cố gắng tìm ra liệu có một trải nghiệm như thế, và cũng cả trải nghiệm có nghĩa gì. Nếu bạn trải nghiệm cái gì đó và bạn không thể công nhận nó, vậy thì trải nghiệm đó ngừng hiện diện. Một trong những ý nghĩa cốt lõi của trải nghiệm là sự công nhận. Và khi có sự công nhận, nó đã được biết rồi, nó đã được trải nghiệm rồi, ngược lại bạn không thể công nhận nó.

Vì vậy khi họ nói về trải nghiệm thăng hoa, tôn giáo hay tinh thần – từ ngữ đó đã bị sử dụng sai lầm – bạn phải biết nó rồi, mới có thể công nhận rằng bạn đang trải nghiệm cái gì đó khác hơn một trải nghiệm thông thường. Dường như hợp lý và đúng thực rằng cái trí phải có thể công nhận trải nghiệm, và sự công nhận hàm ý một cái gì đó bạn đã biết rồi, vì vậy nó không là mới mẻ.

Khi bạn muốn trải nghiệm trong lãnh vực tôn giáo, bạn muốn nó bởi vì bạn đã không giải quyết được những vấn đề của bạn, những lo âu, những thất vọng, những sợ hãi và những đau khổ hàng ngày của bạn, vì vậy bạn muốn cái gì đó nhiều hơn nữa. Trong đòi hỏi cho nhiều hơn nữa đó ẩn chứa sự lừa dối. Tôi nghĩ điều đó khá hợp lý và đúng thực. Không phải sự hợp lý đó luôn luôn đúng thực, nhưng khi người ta sử dụng hợp lý và lý luận một cách lành mạnh, thông minh, người ta biết những giới hạn của lý luận. Sự đòi hỏi cho những trải nghiệm căn bản nhiều hơn, sâu thẳm nhiều hơn, rộng rãi nhiều hơn chỉ dẫn đến một mở rộng thêm nữa con đường của cái đã được biết. Tôi nghĩ điều đó là rõ ràng, và tôi hy vọng chúng ta đang hiệp thông, đang chia sẻ lẫn nhau.

Vậy thì cũng trong sự tìm hiểu tôn giáo này người ta đang tìm kiếm để tìm ra sự thật là gì, liệu có một sự thật, liệu có một sự việc như một trạng thái của cái trí vượt khỏi thời gian. Lại nữa tìm kiếm ám chỉ một người tìm kiếm – phải vậy không? Và anh ấy đang tìm kiếm điều gì? Làm thế nào anh ấy sẽ biết rằng điều gì anh ấy đã tìm được trong sự tìm kiếm

của anh ấy là sự thật? Lại nữa, nếu anh ấy tìm ra điều gì là sự thật – ít nhất điều gì anh ấy nghĩ là sự thật – điều đó lệ thuộc vào tình trạng bị quy định của anh ấy, vào những trải nghiệm quá khứ của anh ấy; vậy thì sự tìm kiếm chỉ trở thành một chiếu rọi hơn nữa của những hy vọng, những sợ hãi và những khao khát thuộc quá khứ riêng của anh ấy.

Một cái trí đang tìm hiểu – không đang tìm kiếm – phải hoàn toàn được tự do khỏi hai điều này, đó là, khỏi sự đòi hỏi cho trải nghiệm và sự tìm kiếm cho sự thật. Người ta có thể thấy tại sao, bởi vì khi bạn đang tìm kiếm, bạn tìm đến những người thầy khác nhau, đọc những quyển sách khác nhau, tham gia những nghi lễ khác nhau, tuân theo những vị đạo sư khác nhau và mọi chuyện như thế, giống như đi mua sắm mà chỉ nhìn nơi cửa sổ trưng bày. Một tìm kiếm như thế không có ý nghĩa gì cả.

Vì vậy khi bạn đang tìm hiểu vấn đề này, "Một cái trí tôn giáo là gì, và chất lượng của cái trí mà không còn đang trải nghiệm bất kỳ cái gì ra sao?" – bạn phải tìm ra liệu cái trí có thể được tự do khỏi những đòi hỏi cho trải nghiệm và có thể hoàn toàn kết thúc mọi tìm kiếm. Người ta phải tìm hiểu mà không có bất kỳ động cơ, không có bất kỳ mục đích, những sự kiện của thời gian và liệu có một trạng thái không thời gian. Muốn tìm hiểu điều đó có nghĩa là phải không có niềm tin nào cả, không bị cam kết đến bất kỳ tôn giáo, bất kỳ tổ chức tạm gọi là tinh thần nào, không tuân theo bất kỳ vị đạo sư nào, và vì vậy không có uy quyền – đặc biệt gồm cả uy quyền của người nói. Bởi vì bạn rất dễ dàng bị ảnh hưởng, bạn quá nhẹ dạ, mặc dù bạn có lẽ có học thức cao, có lẽ biết nhiều; nhưng bạn luôn luôn háo hức, luôn luôn muốn, và vì vậy nhẹ dạ.

Vì vậy một cái trí đang tìm hiểu vấn đề của tôn giáo là gì, phải hoàn toàn được tự do khỏi bất kỳ hình thức nào của niềm tin, bất kỳ hình thức nào của sợ hãi; bởi vì sợ hãi, như chúng ta đã giải thích vào một ngày trước, là một nhân tố gây biến dạng, đang tạo ra bạo lực và hung hăng. Vì vậy cái

trí đang tìm hiểu chất lượng của trạng thái và chuyển động tôn giáo, phải được tự do khỏi điều này. Điều đó đòi hỏi chân thật lớn lao và một ý thức của khiêm tốn vô cùng.

Với hầu hết chúng ta, kiêu ngạo là một trong những cản trở chính. Bởi vì chúng ta nghĩ rằng chúng ta biết, bởi vì chúng ta đã đọc nhiều, bởi vì chúng ta đã cam kết chính chúng ta, đã thực hành hệ thống này hay hệ thống kia, đã tuân theo một vị đạo sư nào đó rao giảng triết lý của ông ấy, chúng ta nghĩ rằng chúng ta biết, ít nhất một chút xíu, và đó là sự bắt đầu của kiêu ngạo. Khi bạn đang tìm hiểu một vấn đề lạ thường như thế, phải có sự tự do của thực sự không biết một sự việc về nó. Bạn thực sự không biết, phải không? Bạn không biết sự thật là gì, Thượng đế là gì – nếu có một sự việc như thế – hay một cái trí tôn giáo thực sự là gì. Bạn đã đọc về nó, người ta đã nói về nó trong hàng thiên niên kỷ, đã dựng lên những tu viện, nhưng thực sự họ đang sống dựa vào hiểu biết của những người khác, trải nghiệm và tuyên truyền. Muốn tìm ra, chắc chắn người ta phải gạt đi hoàn toàn tất cả những điều đó, và vì vậy tìm hiểu tất cả điều này là một vấn đề rất nghiêm túc. Nếu bạn muốn đùa giỡn với nó, có mọi loại giải trí tạm gọi là tôn giáo, tinh thần, nhưng chúng không có giá trị gì cả đối với một cái trí nghiêm túc.

Muốn tìm hiểu một cái trí tôn giáo là gì, chúng ta phải được tự do khỏi tình trạng bị quy định của chúng ta, khỏi Thiên chúa giáo của chúng ta, khỏi Phật giáo của chúng ta, với tất cả sự truyền bá của hàng ngàn năm, để cho cái trí thực sự được tự do để quan sát. Điều đó rất khó khăn bởi vì chúng ta sợ ở một mình, đứng một mình. Chúng ta muốn an toàn, cả bên trong lẫn bên ngoài; vì vậy chúng ta lệ thuộc vào những con người, dù đó là vị giáo sĩ, hay vị lãnh đạo, hay vị đạo sư mà nói rằng: "Tôi đã trải nghiệm, đó là lý do tại sao tôi biết." Người ta phải hoàn toàn đứng một mình – không phải cô lập. Có một khác nhau to tát giữa cô lập và hoàn toàn một mình, tổng thể. Cô lập là một trạng thái của

cái trí trong đó sự liên hệ kết thúc, khi trong cuộc sống và hoạt động hàng ngày của bạn bạn đã thực sự dựng lên một bức tường quanh chính bạn, có ý thức hay không ý thức, để cho không bị tổn thương. Rõ ràng cô lập đó ngăn cản mọi hình thức của liên hệ. Cô đơn hàm ý một cái trí không lệ thuộc vào một người khác theo tâm lý, không quyến luyến vào bất kỳ người nào; mà không có nghĩa rằng không có tình yêu – tình yêu không là quyến luyến. Cô đơn hàm ý một cái trí mà sâu thẳm, phía bên trong không có bất kỳ ý thức của sợ hãi và vì vậy không có bất kỳ ý thức của xung đột.

Nếu bạn đi sâu như thế, vậy thì chúng ta có thể tiếp tục tìm ra kỷ luật có nghĩa gì. Với hầu hết chúng ta kỷ luật là một hình thức của luyện tập, của lặp lại; hoặc vượt qua một chướng ngại, hoặc kháng cự hay đè nén, kiểm soát, định hình, tuân phục – tất cả điều đó được hàm ý trong từ ngữ kỷ luật. Nghĩa gốc của từ ngữ đó là học hỏi; một cái trí sẵn lòng học hỏi – không phải tuân phục – phải tò mò, phải có nhiều hứng thú, và một cái trí mà đã biết rồi, không thể học hỏi. Vì vậy kỷ luật có nghĩa học hỏi tại sao người ta kiểm soát, tại sao người ta đè nén, tại sao có sợ hãi, tại sao người ta tuân phục, so sánh, và vì vậy ở trong xung đột. Chính học hỏi đó tạo ra trật tự; không phải trật tự tùy theo một thiết kế hay khuôn mẫu, nhưng trong chính sự tìm hiểu về hoang mang, vô trật tự, có trật tự. Hầu hết chúng ta hoang mang vì hàng tá lý do, mà chúng ta không cần tìm hiểu vào lúc này. Người ta phải học hỏi về sự hoang mang, cuộc sống vô trật tự mà người ta sống theo nó; không phải đem trật tự vào hoang mang, hay vào vô trật tự, nhưng học hỏi về nó. Vậy thì, khi bạn đang học hỏi, trật tự hiện diện.

Trật tự là một sự việc đang sống, không thuộc máy móc, và chắc chắn trật tự là đạo đức. Một cái trí bị hoang mang, đang tuân phục, đang bắt chước, không là trật tự – nó ở trong xung đột. Và một cái trí trong xung đột là vô trật tự và vì vậy một cái trí như thế không có đạo đức. Từ tìm hiểu điều này, từ học hỏi, trật tự hiện diện, và trật tự là đạo đức.

Làm ơn hãy quan sát nó trong chính bạn, thấy rằng người ta bị vô trật tự làm sao đâu trong sống của người ta, quá hoang mang, quá máy móc. Trong tình trạng đó người ta tìm ra một cách sống, mà sẽ có trật tự và thông minh. Làm thế nào một cái trí hoang mang, tuân phục, bắt chước, có thể có bất kỳ loại trật tự nào, bất kỳ loại đạo đức nào? Luân lý xã hội, như bạn quan sát, là hoàn toàn vô luân lý; nó có lẽ được kính trọng, nhưng cái gì được kính trọng thông thường là vô trật tự.

Trật tự là cần thiết, bởi vì chỉ từ trật tự mới có thể có một hành động tổng thể và hành động là sự sống. Nhưng hành động của chúng ta mang lại vô trật tự; có hành động chính trị, hành động tôn giáo, hành động kinh doanh, hành động gia đình – chúng là những hành động phân chia. Và tự nhiên hành động như thế là mâu thuẫn. Bạn là một con người kinh doanh và ở nhà bạn là một người tử tế – ít ra bạn giả vờ như vậy; có mâu thuẫn và vì vậy có vô trật tự. Một cái trí trong vô trật tự không thể hiểu rõ đạo đức là gì. Và ngày nay, khi có sự buông thả của mọi loại, đạo đức và trật tự bị phủ nhận. Cái trí tôn giáo phải có trật tự này, không tùy thuộc vào một khuôn mẫu, hay một thiết kế được đặt ra bởi bạn hay người khác. Nhưng trật tự đó, ý thức của cư xử đúng đắn và chân thật đó, hiện diện chỉ khi nào bạn hiểu rõ vô trật tự, hoang mang, hỗn loạn mà người ta sống trong đó.

Bây giờ tất cả việc này phải được đặt nền tảng cho thiền định. Nếu bạn không đặt những nền tảng, vậy thì thiền định trở thành một tẩu thoát. Bạn có thể đùa giỡn vô tận với loại thiền định đó. Và đó là điều gì hầu hết mọi người đang làm – sống những cuộc sống tầm thường, hoang mang, hỗn loạn và trong một chừng mực nào đó tìm một ngõ ngách để tạo ra một cái trí yên lặng. Và có tất cả những người này mà hứa hẹn cho bạn một cái trí yên lặng, dù nó có lẽ có ý nghĩa như thế nào.

Vì vậy với một cái trí nghiêm túc – và nó là một việc rất nghiêm túc, không phải một trò chơi – người ta phải được tự

do khỏi tất cả niềm tin, khỏi tất cả những cam kết, bởi vì người ta cam kết với tổng thể của sự sống, không phải với một mảnh của nó. Hầu hết chúng ta cam kết với cách mạng vật chất hay chính trị, hay với một hoạt động tôn giáo, với một loại sống tu viện, tôn giáo nào đó và vân vân. Đó là những cam kết gây phân chia. Chúng ta đang nói về tự do, để cho bạn có thể cam kết toàn thân tâm của bạn, toàn năng lượng, sức sống và đam mê của bạn cùng tổng thể của sự sống, không phải một phần của nó. Tiếp theo chúng ta có thể tiếp tục tìm ra thiền định có nghĩa gì.

Tôi không biết liệu bạn đã tìm hiểu điều này chưa. Có thể một số trong các bạn đã đùa giỡn với nó, đã cố gắng kiểm soát những tư tưởng của bạn, đã tuân theo những hệ thống khác nhau, nhưng đó không là thiền định. Người ta phải gạt bỏ những hệ thống mà người ta đã được trao tặng: Zen, thiền định thăng hoa, những loại hệ thống khác đã được mang đến đây từ Ấn độ và Châu á, trong đó con người bị trói buộc. Người ta phải tìm hiểu vấn đề của những hệ thống, những phương pháp này, và tôi hy vọng bạn sẽ theo sát; chúng ta đang cùng nhau chia sẻ vấn đề này.

Khi bạn có một hệ thống để tuân theo, điều gì xảy ra cho cái trí? Những hệ thống và những phương pháp ám chỉ điều gì – một vị đạo sư phải không? Tôi không biết tại sao họ tự gọi chính họ là những vị đạo sư – tôi không thể tìm ra một từ ngữ đủ mạnh mẽ để phủ nhận toàn thế giới của những vị đạo sư, của uy quyền của họ, bởi vì họ nghĩ rằng họ biết. Một con người mà nói rằng "Tôi biết", một con người như thế không biết. Hay nếu một con người nói rằng, "Tôi đã trải nghiệm sự thật", hãy tuyệt đối đừng tin cậy anh ấy. Đây là những người mà cống hiến những hệ thống. Một hệ thống hàm ý luyện tập, tuân theo, lặp lại, thay đổi "cái gì thực sự là" và vì vậy đang làm gia tăng xung đột của bạn. Những hệ thống làm cho cái trí máy móc, chúng không cho bạn tự do, chúng có lẽ hứa hẹn tự do ở khúc cuối, nhưng tự do là ở ngay khởi đầu, không phải ở khúc cuối. Muốn tìm hiểu sự

thật của bất kỳ hệ thống nào, nếu bạn không có tự do tại ngay khởi đầu, vậy thì chắc chắn bạn kết thúc bằng một hệ thống và vì vậy bằng một cái trí không có khả năng của tinh tế, nhạy bén và nhạy cảm. Vậy là người ta có thể gạt bỏ trọn vẹn tất cả những hệ thống.

Điều gì quan trọng không là kiểm soát tư tưởng, nhưng hiểu rõ nó, hiểu rõ nguồn gốc, khởi đầu của tư tưởng, mà ở trong chính bạn. Đó là, bộ não lưu trữ những kỷ niệm – bạn có thể quan sát điều này cho chính bạn, bạn không phải đọc những quyển sách giải thích về nó. Nếu nó đã không lưu trữ những ký ức nó sẽ không có thể suy nghĩ gì cả. Ký ức đó là kết quả của trải nghiệm, của hiểu biết – những sự việc xảy ra của bạn, hay của cộng đồng, của gia đình, của chủng tộc và vân vân. Tư tưởng khởi nguồn từ kho lưu trữ của ký ức đó. Vì vậy tư tưởng không bao giờ tự do, nó luôn luôn cũ kỹ, không có một sự việc như là sự tự do của tư tưởng. Tư tưởng không bao giờ có thể được tự do trong chính nó, nó có thể nói về tự do, nhưng trong chính nó, nó là kết quả của những kỷ niệm, những trải nghiệm và hiểu biết thuộc quá khứ; vì vậy nó cũ kỹ. Tuy nhiên người ta phải có sự tích lũy của hiểu biết này, nếu không người ta không thể vận hành, người ta không thể nói chuyện với một người khác, không thể đi về nhà, và vân vân. Hiểu biết là cần thiết.

Trong thiền định người ta phải tìm ra liệu có một kết thúc cho hiểu biết và vì vậy tự do khỏi cái đã được biết. Nếu thiền định là một tiếp tục của hiểu biết, là tiếp tục của mọi thứ mà con người đã tích lũy, vậy thì không có tự do. Có tự do chỉ khi nào có một hiểu rõ về chức năng của hiểu biết và vì vậy tự do khỏi cái đã được biết.

Chúng ta đang tìm hiểu lãnh vực của hiểu biết, nơi nào có vận hành riêng của nó và nơi nào nó trở thành một cản trở cho sự tìm hiểu thêm nữa. Trong khi những tế bào não tiếp tục vận hành, chúng chỉ có thể vận hành trong lãnh vực của hiểu biết. Đó là công việc duy nhất bộ não có thể làm, vận hành trong lãnh vực của trải nghiệm, của hiểu biết trong

lãnh vực của thời gian – mà là quá khứ. Thiền định là tìm ra liệu đã có sẵn một lãnh vực mà không bị vấy bẩn bởi cái đã được biết.

Nếu tôi thiền định và tiếp tục với điều gì tôi đã học hỏi rồi, với điều gì tôi đã biết rồi, vậy thì tôi đang sống trong quá khứ, trong lãnh vực của tình trạng bị quy định của tôi. Trong đó không có tự do. Tôi có lẽ trang trí cái nhà tù trong đó tôi sống, tôi có lẽ làm mọi loại những sự việc trong nhà tù đó, nhưng vẫn còn có một giới hạn, một rào chắn. Vì vậy cái trí phải tìm ra liệu những tế bào não, mà đã phát triển qua hàng thiên niên kỷ, có thể hoàn toàn yên lặng, và đáp trả đến một kích thước chúng không biết. Điều đó có nghĩa, liệu cái trí có thể hoàn toàn đứng yên hay không?

Đây đã là vấn đề của những con người tôn giáo qua những thế kỷ; họ nhận ra rằng bạn phải có một cái trí rất tĩnh lặng, bởi vì chỉ đến lúc đó bạn mới có thể thấy. Nếu bạn đang huyên thuyên, nếu cái trí của bạn đang liên tục chuyển động, đẩy đưa khắp mọi nơi, rõ ràng nó không thể thấy, nó không thể lắng nghe tổng thể. Vì vậy họ nói rằng, “Kiểm soát nó, nắm chặt nó, giam giữ nó trong một nhà tù”; họ đã không tìm được một phương cách để tạo ra một cái trí mà hoàn toàn và tuyệt đối tĩnh lặng. Họ nói rằng, “Đừng nhượng bộ bất kỳ ham muốn nào, đừng nhìn một người phụ nữ, đừng nhìn những quả đồi xinh xinh, cây cối và vẻ đẹp của quả đất, bởi vì nếu bạn làm như thế, nó có lẽ nhắc nhở bạn về một người phụ nữ, hay một người đàn ông. Vì vậy kiểm soát, giữ chặt, và tập trung.” Khi bạn làm tất cả việc đó, bạn ở trong xung đột, và vì vậy phải có nhiều kiểm soát thêm, nhiều chế ngự thêm. Điều này đã diễn tiến qua hàng thiên niên kỷ, bởi vì họ nhận ra rằng phải có một cái trí tĩnh lặng. Bây giờ, làm thế nào cái trí trở nên tĩnh lặng? – mà không có nỗ lực, không có kiểm soát, không cho nó một biên giới? Khoảnh khắc bạn hỏi “làm thế nào” bạn đang giới thiệu một hệ thống. Vì vậy không có “làm thế nào”.

Liệu cái trí có thể trở nên tĩnh lặng hay không? Tôi không biết bạn sẽ làm gì về nó khi bạn thấy cái vấn đề, khi bạn thấy sự cần thiết, sự thật của có được cái trí tinh tế, nhạy cảm này, mà tuyệt đối tĩnh lặng. Làm thế nào nó xảy ra? Đây là vấn đề của thiền định, bởi vì chỉ một cái trí như thế mới là một cái trí tôn giáo. Chỉ một cái trí như thế mới thấy được tổng thể của sự sống như một đơn vị, như một chuyển động nguyên khối, không bị phân chia. Vì vậy một cái trí như thế hành động tổng thể, không phân chia, bởi vì nó hành động từ tĩnh lặng trọn vẹn.

Nền tảng là một sống của liên hệ trọn vẹn, mà là sống trật tự và vì vậy có đạo đức, một sống đơn giản lạ thường phía bên trong, và vì vậy hoàn toàn mộc mạc – mộc mạc của sự đơn giản thăm thẳm, mà có nghĩa rằng cái trí không đang xung đột. Khi bạn đã đặt nền tảng đó, thật dễ dàng, không có bất kỳ nỗ lực nào – bởi vì khoảnh khắc bạn máy động sự nỗ lực liền có xung đột – bạn thấy sự thật của nó. Vì vậy nó là sự trực nhận của “cái gì là” mà tạo ra một thay đổi cơ bản.

Chỉ cái trí tĩnh lặng mới hiểu rõ rằng trong một cái trí tĩnh lặng có một chuyển động hoàn toàn khác hẳn, một kích thước khác hẳn, một chất lượng khác hẳn. Cái đó không bao giờ có thể diễn tả thành những từ ngữ, bởi vì nó không thể diễn tả được. Cái gì có thể diễn tả được là cái gì đến được điểm mấu chốt này, cái điểm khi bạn đã đặt nền tảng và đã thấy được sự cần thiết, sự thật, và vẻ đẹp của cái trí tĩnh lặng.

Với hầu hết chúng ta, vẻ đẹp ở trong cái gì đó, trong một tòa nhà, trong một đám mây, trong hình thể của một cái cây, trong một khuôn mặt đẹp. Vẻ đẹp là ở “bên ngoài đó”, hay vẻ đẹp là một chất lượng của cái trí mà không có hoạt động tự cho mình là trung tâm? Bởi vì giống như hân hoan, hiểu rõ vẻ đẹp là cốt lõi trong thiền định. Vẻ đẹp là thực sự từ bỏ trọn vẹn cái “tôi”, và đôi mắt mà đã từ bỏ cái “tôi” có thể thấy cây cối, vẻ đẹp của tất cả, sự diễm ảo của đám mây;

điều đó xảy ra khi không có trung tâm như cái “tôi”. Nó xảy ra cho mỗi người chúng ta, phải không? – khi bạn thấy một hòn núi dễ thương, khi bạn bất chợt bắt gặp nó, nó kia kìa ! Mọi thứ đều đã bị gạt đi ngoại trừ sự hoành tráng của quả đồi đó, hòn núi đó, cái cây đó, thu hút bạn trọn vẹn.

Nó giống như một em bé với một đồ chơi – đồ chơi thu hút em bé, và khi món đồ chơi bị hư hỏng đứa bé quay trở lại trong bất kỳ điều gì cậu ấy đang làm, trong sự tinh nghịch và trong sự khóc lóc của cậu ấy. Cũng giống như vậy với chúng ta: khi bạn thấy hòn núi hay cái cây đơn chiếc trên một đỉnh đồi, nó thu hút bạn. Và chúng ta muốn được thu hút bởi một cái gì đó, bởi một ý tưởng, bởi một hoạt động, bởi một cam kết, bởi một niềm tin, hay chúng ta muốn được thu hút bởi một người khác; mà cũng giống như đứa trẻ với món đồ chơi.

Vì vậy vẻ đẹp có nghĩa nhạy cảm – một thân thể nhạy cảm, mà có nghĩa rằng ăn uống đúng đắn, cách sống đúng đắn, và bạn có tất cả những thứ này, nếu bạn đã thâm nhập khá sâu thẳm. Tôi hy vọng bạn sẽ, hay đang thực hiện nó ngay lúc này; vậy thì cái trí, một cách tự động và rõ ràng, không đang biết, sẽ trở nên tĩnh lặng. Bạn không thể làm cho cái trí tĩnh lặng, bởi vì bạn là người tạo ra sự phiền muộn, chính bạn bị bực bội, lo âu, hoang mang – làm thế nào bạn có thể làm cho cái trí tĩnh lặng được? Nhưng khi bạn hiểu rõ tĩnh lặng là gì, khi bạn hiểu rõ hoang mang là gì, đau khổ là gì, và liệu đau khổ có thể kết thúc, và khi bạn hiểu rõ vui thú, vậy thì từ đó một cái trí tĩnh lặng lạ thường hiện diện; bạn không phải tìm kiếm nó. Bạn phải bắt đầu tại khởi đầu và bước đầu tiên là bước cuối cùng, và đây là thiền định.

Người hỏi: Khi ông đặt ra sự tương đồng của hòn núi, những quả đồi, bầu trời đẹp đẽ – điều đó là sai lầm cho những con người này, đó không là sự tương đồng đối với họ – tương đồng là những bẩn thỉu.

Krishnamurti: Đúng, hãy hiểu như thế – tương đồng của những đường phố dơ bẩn ở New York, tương đồng của những điều kiện bần cùng, nghèo khổ, những khu nhà ổ chuột, những cuộc chiến tranh mà mỗi người chúng ta đã góp phần. Bạn không cảm thấy theo cách đó, bởi vì bạn đã tự tách rời, đã tự cô lập; vì vậy, không có sự liên hệ với người khác, bạn trở nên thoái hóa và cho phép sự thoái hóa lan tràn trong thế giới. Đó là lý do tại sao thoái hóa này, bẩn thỉu này, những cuộc chiến tranh này, căm hận này, không thể được kết thúc bởi một hệ thống chính trị hay tôn giáo, hay bất kỳ tổ chức nào khác. Bạn phải thay đổi. Bạn không thấy điều này hay sao? Bạn phải kết thúc trọn vẹn là cái gì bạn là. Không qua ý chí; – thiền định là làm trống không cái trí khỏi ý chí; lúc đó một hành động hoàn toàn khác hẳn xảy ra.

Người hỏi: Nếu người ta có đặc ân của trở nên tỉnh thức tổng thể, sau đó làm thế nào chúng ta có thể giúp đỡ những người bị quy định, mà có sự oán giận sâu kín trong họ?

Krishnamurti: Tại sao, nếu tôi được phép hỏi, bạn sử dụng từ ngữ đặc ân? Có cái gì thiêng liêng hay đặc ân về tỉnh thức? Đó là một việc tự nhiên, phải không, tỉnh thức? Nếu bạn tỉnh thức được tình trạng bị quy định riêng của bạn, sự lao dịch, sự bẩn thỉu, sự tồi tàn, chiến tranh, hận thù, nếu bạn tỉnh thức được tất cả điều đó, bạn sẽ thiết lập một liên hệ với người khác trọn vẹn, bạn có liên hệ với mọi con người khác trong thế giới. Bạn hiểu rõ điều này chứ? Nếu tôi liên hệ với người nào đó trọn vẹn, tổng thể – không phải như một ý tưởng hay một hình ảnh – vậy thì tôi liên hệ với mọi con người trên thế giới. Vậy thì tôi sẽ thấy tôi sẽ không gây tổn thương cho một người khác – họ đang gây tổn thương cho chính họ. Vậy thì hãy đi đi, giảng thuyết, nói chuyện về nó – không phải với ham muốn giúp đỡ người khác, bạn hiểu rõ chứ? – đó là sự việc khủng khiếp nhất khi nói, “Tôi muốn giúp đỡ một người khác”. Bạn là ai mà giúp đỡ một người khác? – kể cả người nói.

Thưa bạn, hãy nhìn, vẻ đẹp của cái cây hay bông hoa không muốn giúp đỡ bạn, nó ở đó; nó dành cho bạn để nhìn sự xấu xa hay vẻ đẹp, và nếu bạn không thể nhìn nó, vậy thì hãy tìm ra tại sao bạn đã trở nên dửng dưng quá, lãnh đạm quá, nông cạn quá và trống rỗng quá. Nếu bạn tìm ra điều đó, vậy thì bạn ở trong trạng thái nơi những dòng nước của sự sống trôi chảy, bạn không phải làm bất kỳ việc gì cả.

Người hỏi: Sự liên hệ giữa thấy chính xác những sự việc như chúng là và ý thức là gì?

Krishnamurti: Bạn chỉ biết được ý thức bởi nội dung của nó, và nội dung của nó là điều gì đang xảy ra trong thế giới, trong đó bạn là một bộ phận. Làm trống không tất cả nội dung đó không là không có ý thức, nhưng có một kích thước hoàn toàn khác hẳn. Bạn không thể giả thuyết về kích thước đó – hãy dành việc đó cho những nhà khoa học, những triết gia. Điều gì chúng ta có thể làm là tìm ra liệu có thể tháo gỡ cái trí bằng cách trở nên tỉnh thức, bằng cách trở nên chú ý tổng thể.

Người hỏi: Chính tôi không biết tình yêu là gì hay sự thật là gì, hay Thượng đế là gì, nhưng ông diễn tả nó như, “Tình yêu là Thượng đế”, thay vì “Tình yêu là tình yêu”. Ông có thể giải thích tại sao ông nói “Tình yêu là Thượng đế” hay không?

Krishnamurti: Tôi đã không nói tình yêu là Thượng đế.

Người hỏi: Tôi đọc một trong những quyển sách của ông . . .

Krishnamurti: Tôi xin lỗi, đừng đọc những quyển sách! (Tiếng cười) Từ ngữ đó đã được sử dụng quá nhiều, nó bị chất đầy bởi những thất vọng và hy vọng của con người. Bạn có Thượng đế của bạn, những người Cộng sản có những Thượng đế của họ. Vì vậy hãy tìm ra, nếu tôi được phép đề nghị, tình yêu là gì. Bạn chỉ có thể tìm ra tình yêu là gì, bằng cách biết nó không là gì. Không phải biết thuộc trí năng, nhưng thực tế trong cuộc sống gạt đi nó không là gì –

ghen tuông, tham vọng và tham lam, tất cả phân chia xảy ra trong cuộc sống, tôi và bạn, chúng tôi và chúng nó, người da đen và người da trắng. Bất hạnh thay bạn sẽ không làm được việc đó bởi vì nó cần năng lượng, và năng lượng chỉ đến khi bạn quan sát cái gì là và không trốn chạy nó. Khi bạn thấy thực sự cái gì là, vậy thì trong thấy nó, bạn có năng lượng để vượt khỏi nó. Bạn không thể vượt khỏi nó nếu bạn cố gắng tẩu thoát khỏi nó, diễn giải nó, hay khuất phục nó. Chỉ quan sát thực sự cái gì là, vậy thì bạn có dư thừa năng lượng, vậy thì bạn có thể tìm ra tình yêu là gì. Tình yêu không là vui thú, và thực sự tìm ra nó, phía bên trong, cho chính bạn, bạn không biết điều đó có nghĩa gì hay sao? Nó có nghĩa rằng không có sợ hãi, không có quyến luyến, không có lệ thuộc, nhưng một liên hệ không phân chia.

Người hỏi: Ông có thể nói về vai trò của nghệ sĩ trong xã hội – anh ấy thực hiện một chức năng vượt khỏi sự riêng tư của anh ấy phải không?

Krishnamurti: Một nghệ sĩ là ai? Một ai đó vẽ một bức tranh, viết một bài thơ, mà muốn diễn tả chính anh ấy qua việc vẽ tranh hay qua việc viết một quyển sách hay một vở kịch. Tại sao chúng ta phân chia nghệ sĩ khỏi phần còn lại của chúng ta? – hay người trí thức khỏi phần còn lại của chúng ta? Chúng ta đã đặt người trí thức ở một mức độ, người nghệ sĩ có lẽ ở một mức độ cao hơn, và người khoa học ở mức độ còn cao hơn nữa. Và sau đó chúng ta nói, “Vai trò của họ trong xã hội là gì?” Câu hỏi không phải là, vai trò của họ là gì, nhưng vai trò của bạn trong xã hội là gì, bởi vì bạn đã tạo ra sự hỗn loạn này. Vai trò của bạn là gì? Hãy tìm ra, thưa bạn. Đó là, tìm ra tại sao bạn sống trong cái thế giới nghèo khó, căm hận và đau khổ này; rõ ràng nó không tác động đến bạn.

Hãy nhìn, bạn đã lắng nghe những buổi nói chuyện này, đã cùng chia sẻ một số những sự việc này, đã hiểu rõ, chúng ta hãy hy vọng, nhiều. Vậy thì bạn trở thành một trung tâm

của liên hệ đúng đắn và vì vậy chính là trách nhiệm của bạn phải thay đổi cái xã hội hủy hoại, thoái hóa, kinh khủng này.

Người hỏi: Thưa ông, ông có thể trình bày về thời gian tâm lý được không?

Krishnamurti: Thời gian là tuổi già, thời gian là đau khổ, thời gian không chú ý. Có thời gian tuần tự theo đồng hồ. Thời gian đó phải tồn tại, ngược lại bạn sẽ không đón kịp chuyến xe buýt của bạn, nấu một bửa ăn, và mọi chuyện như thế. Nhưng có một loại thời gian khác mà chúng ta đã chấp nhận. Đó là, "Ngày mai tôi sẽ là, ngày mai tôi sẽ thay đổi, ngày mai tôi sẽ trở thành"; thuộc tâm lý chúng ta đã tạo ra thời gian – ngày mai. Có một ngày mai, thuộc tâm lý hay không? Chúng ta bị ngập tràn sự kinh hãi khi rất nghiêm túc đặt ra câu hỏi đó. Bởi vì chúng ta muốn ngày mai: "Tôi sẽ vui sướng gặp bạn vào ngày mai, ngày mai tôi sẽ hiểu rõ, cuộc sống của tôi sẽ khác hẳn vào ngày mai, ngày mai tôi sẽ nhận được sự khai sáng." Vì vậy ngày mai trở thành sự việc quan trọng nhất trong cuộc sống của chúng ta. Bạn đã trải qua ái ân ngày hôm qua, tất cả những vui thú, tất cả những đau khổ – dù là bất kỳ việc gì – và bạn muốn nó vào ngày mai, bởi vì bạn muốn cùng vui thú đó được lặp lại.

Hãy đặt câu hỏi đó cho chính bạn và tìm ra sự thật của nó. "Có một ngày mai hay không?" ngoại trừ trong tư tưởng mà chiếu rọi vào ngày mai. Vì vậy ngày mai là sáng chế của tư tưởng như thời gian, và nếu không có ngày mai thuộc tâm lý, điều gì xảy ra trong sống ngày hôm nay? Vậy thì có một cách mạng kinh khủng, đúng chứ? Vậy thì toàn hành động của bạn trải qua một thay đổi cơ bản, phải vậy không? Vậy thì bạn là tổng thể trọn vẹn ngay lúc này, không đang chiếu rọi từ quá khứ, qua hiện tại, vào tương lai.

Điều đó có nghĩa sống, chết hàng ngày. Hãy thực hiện nó, và bạn sẽ tìm ra nó có nghĩa gì khi sống trọn vẹn ngày hôm nay. Đó không phải tình yêu là gì hay sao? Bạn không nói, "Tôi sẽ thương yêu ngày mai", đúng chứ? Bạn thương yêu

hoặc bạn không thương yêu. Tình yêu không có thời gian, chỉ đau khổ có thời gian – đau khổ là tư tưởng, giống như vui thú. Vì vậy người ta phải tìm ra cho chính mình thời gian là gì, và tìm ra liệu có một "không ngày mai". Đó là sống, vậy là có một sự sống mà vĩnh hằng, bởi vì vĩnh hằng không có thời gian.

NEW YORK CITY

Ngày 25 tháng tư năm 1971

III – Hai nói chuyện: J. Krishnamurti và Alain Naudé.

– 1 – GÁNH XIẾC ĐẤU TRANH CỦA CON NGƯỜI

Đối thoại giữa J. Krishnamurti

và Alain Naudé.

Naudé: [1] Ông nói về tổng thể của sự sống. Khi chúng ta nhìn quanh chúng ta có quá nhiều vô trật tự ở khắp nơi; dường như rằng con người rất bị rối loạn. Trong thế giới chúng ta thấy rằng có chiến tranh, vô trật tự sinh thái, vô trật tự chính trị và xã hội, tội phạm, và tất cả những tội lỗi của công nghiệp hóa lẫn dư thừa dân số. Và dường như rằng con người càng cố gắng giải quyết những vấn đề này nhiều bao nhiêu, chúng càng gia tăng nhiều bấy nhiêu. Rồi thì có con người, chính anh ấy, mà đầy những vấn đề. Anh ấy không chỉ có vấn đề của thế giới quanh anh ấy, nhưng còn đầy những vấn đề phía bên trong – cô độc, thất vọng, ganh tị, tức giận – tất cả việc này chúng ta có lẽ gọi là rối loạn. Và chẳng mấy chốc anh ấy chết. Bây giờ chúng ta đã luôn luôn được bảo rằng có cái gì đó mà luôn luôn được gọi là Thượng đế, vĩnh hằng, sáng tạo. Và về điều này con người chẳng biết gì cả. Anh ấy đã cố gắng sống cho điều này, tiếp cận đến điều này nhưng lại nữa nó đã tạo ra những vấn đề. Từ điều gì ông đã trình bày quá nhiều, có vẻ rằng người ta phải tìm ra cách giải quyết ba bộ vấn đề này, ba khía cạnh này của cuộc sống cùng một lúc, bởi vì đây là những vấn đề đang thách thức con người. Có một cách đặt ra câu hỏi phù hợp để cho nó sẽ trả lời ba bộ vấn đề này cùng một lúc hay không?

Krishnamurti: Trước hết, thưa bạn, tại sao chúng ta tạo ra phân chia này? Hay chỉ có một chuyển động mà phải được nhận thấy trên chính làn sóng? Vì vậy đầu tiên chúng ta hãy tìm ra tại sao chúng ta đã phân chia toàn bộ sự tồn tại này thành thế giới bên ngoài tôi, thế giới bên trong tôi, và cái gì đó vượt khỏi tôi. Sự phân chia này hiện diện bởi vì những

hỗn loạn bên ngoài và chúng ta chỉ quan tâm đến hỗn loạn bên ngoài, và hoàn toàn không lưu tâm đến hỗn loạn bên trong? Không tìm ra một giải pháp cho bên ngoài, hay cho bên trong, chúng ta cố gắng tìm ra một giải pháp trong một niềm tin, trong thần thánh?

Naudé: Vâng.

Krishnamurti: Vì vậy khi đặt một câu hỏi thuộc loại này, chúng ta đang giải quyết ba vấn đề tách rời hay như một chuyển động tổng thể.

Naudé: Làm thế nào chúng ta có thể biến chúng thành một chuyển động duy nhất? Chúng được liên quan như thế nào? Hành động gì trong con người mà sẽ làm cho chúng giống hệt nhau?

Krishnamurti: Tôi sẽ không trình bày điều đó lúc này. Tôi muốn hỏi tại sao con người lại phân chia thế giới, toàn bộ sự tồn tại của anh ấy, thành ba loại này? Tại sao? – và từ đó chuyển động. Bây giờ tại sao tôi, như một con người, đã phân chia thế giới bên ngoài tôi khỏi thế giới bên trong tôi, và khỏi thế giới mà tôi đang cố gắng nắm bắt – mà tôi chẳng biết gì cả – và với nó tôi trao tất cả những niềm hy vọng đầy vô vọng?

Naudé: Đúng.

Krishnamurti: Bây giờ tại sao tôi làm việc này? Không quả quyết lắm, chúng ta đang hỏi: đó có phải chúng ta không thể giải quyết cái bên ngoài với những hỗn loạn, hoang mang, hủy hoại, hung tợn, bạo lực của nó và mọi kinh hoàng đang xảy ra, và vì vậy chúng ta quay vào cái bên trong, và hy vọng nhờ đó giải quyết cái bên ngoài? Và vì không thể giải quyết sự hỗn loạn bên trong, sự không đầy đủ bên trong, sự hung tợn, sự bạo lực bên trong và mọi chuyện của nó, vì không thể giải quyết cả hai cái này, sau đó chúng ta rời bỏ cả hai, cái bên ngoài và cái bên trong, để đến một kích thước nào khác?

Naudé: Vâng, nó giống như thế đó. Đó là điều gì chúng ta làm.

Krishnamurti: Đó là điều gì luôn luôn xảy ra quanh chúng ta và trong chúng ta.

Naudé: Vâng. Có những vấn đề bên ngoài mà sinh ra những vấn đề bên trong. Vì không thể giải quyết riêng một vấn đề, hay cả hai, chúng ta tạo ra sự hy vọng về một cái gì khác, trạng thái thứ ba nào đó, mà chúng ta gọi là Thượng đế.

Krishnamurti: Vâng, một tác nhân bên ngoài.

Naudé: Một tác nhân bên ngoài mà sẽ là nguồn an ủi, giải pháp cuối cùng. Nhưng cũng có một sự thật rằng có những sự việc mà thực sự là những vấn đề bên ngoài: mái nhà bị dột, bầu trời đầy ô nhiễm, sông ngòi đang cạn kiệt, có những vấn đề như thế. Và có những cuộc chiến tranh – chúng là những vấn đề bên ngoài có thể thấy được. Cũng có những vấn đề mà chúng ta nghĩ là những vấn đề bên trong, những ao ước, những sợ hãi và những lo âu khép kín và bí mật của chúng ta.

Krishnamurti: Vâng.

Naudé: Có thế giới, và có phản ứng của con người với nó, đang sống trong nó của con người. Và vì vậy có hai thực thể này – ít nhất trong một loại thực tế nào đó chúng ta có thể nói rằng có. Và vì thế có thể hành động đang cố gắng giải quyết những vấn đề thực tế tràn ngập vào trạng thái bên trong của con người và gây ra những vấn đề ở đó.

Krishnamurti: Điều đó có nghĩa rằng chúng ta vẫn còn đang phân chia cái bên ngoài và cái bên trong như hai chuyển động tách rời.

Naudé: Vâng, đúng vậy. Chúng ta làm như thế.

Krishnamurti: Và tôi cảm thấy đó là một tiếp cận hoàn toàn sai lầm. Mái nhà có bị dột và thế giới thì dư thừa dân số, có sự ô nhiễm, có những cuộc chiến tranh, có mọi loại

ma mãnh đang xảy ra. Và vì không thể giải quyết được những việc đó chúng ta quay vào bên trong; giải quyết những vấn đề bên trong chúng ta nương dựa một tác nhân bên ngoài nào đó, vẫn còn xa hơn khỏi tất cả việc này. Trái lại nếu chúng ta có thể xử lý toàn bộ sự tồn tại này như một chuyển động duy nhất, vậy thì có lẽ chúng ta có thể sẽ giải quyết tất cả những vấn đề này một cách thông minh và hợp lý và trong trật tự.

Naudé: Vâng. Dường như đó là điều gì ông nói. Ông làm ơn chỉ cho chúng tôi làm thế nào ba vấn đề này thực sự là một vấn đề?

Krishnamurti: Tôi đang dẫn đến điều đó, tôi đang dẫn đến nó. Thế giới phía bên ngoài của tôi được tạo ra bởi tôi – không phải cây cối, không phải những đám mây, những con ong và vẻ đẹp của đất đai – nhưng sự hiện diện của con người trong liên hệ, mà được gọi là xã hội, cái đó được tạo ra bởi bạn và bởi tôi. Vì vậy thế giới là tôi và tôi là thế giới. Tôi nghĩ đó là việc đầu tiên phải được thiết lập: không phải như một sự việc trừu tượng hay một sự việc thuộc trí năng nhưng trong cảm thấy thực sự, trong nhận thức thực sự. Đây là một sự kiện, không phải một giả thuyết, không phải một khái niệm thuộc trí năng, nhưng nó là một sự kiện rằng thế giới là tôi và tôi là thế giới. Thế giới là xã hội trong đó tôi sống, với văn hóa, luân lý, bất bình đẳng của nó, mọi hỗn loạn đang xảy ra trong xã hội, đó là chính tôi trong hành động. Và văn hóa là cái gì tôi đã tạo ra và cái gì tôi bị trói buộc. Tôi nghĩ rằng đó là một sự kiện tuyệt đối và không thể chối cãi.

Naudé: Vâng, tại sao con người không thấy được điều này trọn vẹn? Chúng ta có những người chính trị, chúng ta có những người sinh thái, chúng ta có những người kinh tế, chúng ta có những người đang cố gắng giải quyết những vấn đề bên ngoài chỉ như những vấn đề bên ngoài.

Krishnamurti: Có thể bởi vì không có loại giáo dục đúng đắn: sự chuyên biệt hóa, sự ham muốn để chinh phục và đi đến mặt trăng rồi chơi golf ở đó, và vân vân và vân vân! Chúng ta luôn luôn muốn thay đổi cái bên ngoài qua đó hy vọng thay đổi cái bên trong. "Tạo ra môi trường đúng đắn" – những người cộng sản đã nói nó hàng trăm lần – "rồi thì cái trí con người sẽ thay đổi theo môi trường đó."

Naudé: Đó là điều gì họ nói. Thật ra, mọi trường đại học nổi tiếng, với tất cả những khoa của nó, với tất cả những chuyên gia của nó, hầu như người ta có thể nói rằng những trường đại học nổi tiếng này được thành lập và được xây dựng trên niềm tin rằng thế giới có thể được thay đổi bởi một lượng hiểu biết đặc biệt trong những khoa khác nhau.

Krishnamurti: Vâng, tôi nghĩ rằng chúng ta đã mất đi sự việc cơ bản này, đó là: thế giới là tôi và tôi là thế giới. Tôi nghĩ rằng cảm thấy đó, không như một ý tưởng, cảm thấy đó mang lại một cách nhìn hoàn toàn khác hẳn vào tổng thể vấn đề.

Naudé: Nó là một cách mạng vĩ đại. Thấy vấn đề như một vấn đề, vấn đề của con người và không phải vấn đề của môi trường của anh ấy, đó là một bước vĩ đại, mà con người sẽ không chấp nhận.

Krishnamurti: Con người sẽ không theo hướng đó. Họ đã quen cái tổ chức bên ngoài này và hoàn toàn bỏ qua điều gì đang xảy ra bên trong. Vì vậy khi người ta nhận ra rằng thế giới là tôi và tôi là thế giới, lúc đó hành động của tôi không bị tách rời, không là cá thể phản kháng cái cộng đồng; cũng không là sự quan trọng của cá thể và sự cứu rỗi của anh ấy. Khi người ta nhận ra rằng thế giới là tôi và tôi là thế giới, vậy thì bất kỳ hành động nào xảy ra, bất kỳ thay đổi nào xảy ra, nó sẽ thay đổi toàn ý thức của nhân loại.

Naudé: Ông muốn giải thích điều đó không?

Krishnamurti: Tôi, như một con người, nhận ra rằng thế giới là tôi và tôi là thế giới: nhận ra, cảm thấy được gắn kết

thăm thẳm, tỉnh thức đầy đam mê về sự thật này.

Naudé: Vâng, rằng thật ra hành động của tôi là thế giới; cách cư xử của tôi là cách duy nhất mà thế giới có, bởi vì những sự kiện trong thế giới là cách cư xử. Và cách cư xử là cái bên trong. Vì vậy cái bên trong và cái bên ngoài là một bởi vì những sự kiện của lịch sử, những sự kiện của cuộc sống, thực ra là điểm tiếp xúc này giữa cái bên trong và cái bên ngoài. Thật ra nó là cách cư xử của con người.

Krishnamurti: Vì vậy ý thức của thế giới là ý thức của tôi.

Naudé: Vâng.

Krishnamurti: Ý thức của tôi là thế giới. Bây giờ sự khủng hoảng ở trong ý thức này, không phải trong tổ chức, không phải trong làm đường sá tốt hơn – phá sập những quả đồi để xây dựng nhiều đường sá hơn.

Naudé: Những xe tăng to hơn, những hỏa tiển liên lục địa.

Krishnamurti: Ý thức của tôi là thế giới và ý thức của thế giới là tôi. Khi có một thay đổi trong ý thức này nó gây ảnh hưởng tổng thể ý thức của thế giới. Tôi không biết bạn có thấy điều đó không?

Naudé: Nó là một sự kiện lạ thường.

Krishnamurti: Nó là một sự kiện.

Naudé: Chính là ý thức đang ở trong vô trật tự; không có vô trật tự ở bất kỳ nơi nào khác.

Krishnamurti: Rõ ràng!

Naudé: Vì vậy những căn bệnh của thế giới là những căn bệnh của ý thức con người, và những căn bệnh của ý thức con người là những căn bệnh của tôi, đau khổ của tôi, vô trật tự của tôi.

Krishnamurti: Bây giờ khi tôi nhận ra rằng ý thức của tôi là ý thức của thế giới, và ý thức của thế giới là tôi, bất kỳ

thay đổi nào xảy ra trong tôi gây ảnh hưởng tổng thể của ý thức.

Naudé: Với việc này con người luôn luôn nói rằng: điều đó nghe rất đúng, tôi có lẽ thay đổi, nhưng vẫn còn có một chiến tranh ở Indo-China!

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng, sẽ có.

Naudé: Và những khu nhà ổ chuột và dư thừa dân số.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, sẽ có. Nhưng nếu mỗi người chúng ta thấy được sự thật của điều này, rằng ý thức của thế giới là ý thức của tôi, và ý thức của tôi là ý thức của thế giới; và nếu mỗi người chúng ta cảm thấy sự trách nhiệm của điều đó – người chính trị, người khoa học, người kỹ sư, viên chức, một người kinh doanh – nếu mọi người đã cảm thấy điều đó, vậy thì cái gì? Và chính là công việc của chúng ta phải làm cho họ cảm thấy điều này; đó là chức năng của con người tôn giáo, chắc chắn như vậy phải không?

Naudé: Đây là một công việc vĩ đại.

Krisshnamurti: Hãy chờ đó, hãy cho phép tôi tiếp tục. Vậy là sau đó nó là một chuyển động. Nó không là một chuyển động cá thể và sự cứu rỗi của anh ấy. Nó là sự cứu rỗi, nếu bạn thích sử dụng từ ngữ đó, của tổng thể của ý thức con người.

Naudé: Tổng thể, và sự lành mạnh thuộc thân thể và tinh thần của chính ý thức, đó là một và trong đó được chứa đựng điều gì có vẻ là cái bên ngoài, và điều gì có vẻ là cái bên trong.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Chúng ta hãy nắm lấy yếu tố này.

Naudé: Vì vậy thực ra điều gì ông đang nói là sự lành mạnh đó, sự thông minh đó, và tổng thể của ý thức đó, thực sự luôn luôn là một thực thể không thể tách rời được.

Krishnamurti: Vâng, điều đó đúng. Bây giờ khi những người mà muốn tạo ra một sự khác biệt của thế giới, những người giáo dục, những tác giả, những người tổ chức, khi họ nhận ra thế giới như nó là lúc này là trách nhiệm của họ, vậy là tổng thể của ý thức con người bắt đầu thay đổi. Đó là điều gì đang xảy ra trong một phương hướng khác, chỉ khi nào họ đang nhấn mạnh sự tổ chức, sự phân chia; họ đang làm chính xác cùng sự việc.

Naudé: Trong một cách tiêu cực.

Krishnamurti: Trong một cách hủy diệt. Vì vậy từ đó câu hỏi phát sinh: liệu ý thức con người này, mà là tôi – mà là cộng đồng, mà là xã hội, mà là văn hóa, mà là tất cả những kinh hoàng được tạo tác bởi tôi trong ngữ cảnh của xã hội, trong nền văn hóa mà là tôi – liệu ý thức này có thể trải qua một thay đổi cơ bản? Đó là câu hỏi. Không phải tẩu thoát vào Thượng đế giả thuyết nào đó, không phải tẩu thoát. Bởi vì khi chúng ta hiểu rõ sự thay đổi trong ý thức này, Thượng đế ở đó, bạn không phải tìm kiếm.

Naudé: Ông làm ơn giải thích sự thay đổi trong ý thức này gồm có cái gì?

Krishnamurti: Đó là điều gì chúng ta sắp sửa trình bày lúc này.

Naudé: Và sau đó có lẽ chúng ta có thể hỏi về thần thánh nếu nó nảy sinh.

Krishnamurti: (Ngừng một chút) Trước hết, liệu có thể có một thay đổi trong ý thức hay không? Hay bất kỳ thay đổi nào được tạo ra có ý thức không là thay đổi gì cả? Nói về một thay đổi trong ý thức hàm ý thay đổi từ việc này sang việc kia.

Naudé: Và cả việc này lẫn việc kia vẫn ở trong ý thức.

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi muốn thiết lập trước nhất. Rằng là khi chúng ta nói phải có một thay đổi trong ý thức, nó vẫn còn trong lãnh vực của ý thức.

Naudé: Cách chúng ta thấy cái rắc rối và cách chúng ta thấy cái giải pháp, mà chúng ta gọi là thay đổi – tất cả vẫn còn trong cùng lãnh vực.

Krishnamurti: Tất cả cùng trong một lãnh vực và vì vậy không thay đổi gì cả. Đó là, nội dung của ý thức là ý thức và hai cái không tách rời. Chúng ta cũng hãy rõ ràng về điểm này. Ý thức được tạo thành do tất cả những sự việc mà đã được thâu lượm bởi con người như trải nghiệm, như hiểu biết, như đau khổ, như hoang mang, hủy hoại, bạo lực – tất cả điều đó là ý thức.

Naudé: Cộng thêm tạm gọi là những giải pháp.

Krishnamurti: Thượng đế, không-Thượng đế, những lý thuyết khác nhau về Thượng đế, tất cả điều đó là ý thức. Khi chúng ta nói về thay đổi trong ý thức chúng ta vẫn đang thay đổi những mảnh từ góc này sang góc khác.

Naudé: Vâng.

Krishnamurti: Di chuyển một chất lượng vào một góc khác của lãnh vực.

Naudé: Đang nhào nặn những chứa đựng của cái hộp khổng lồ này.

Krishnamurti: Vâng, đang nhào nặn những chứa đựng. Và vì vậy…

Naudé: Chúng ta đang thay đổi những thay đổi trong cùng bộ của những sự việc.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Bạn đã giải thích nó hoàn hảo, tốt hơn tôi nhiều. Khi chúng ta nói về thay đổi, thật ra chúng ta đang nghĩ về nhào nặn những chứa đựng – đúng chứ? Điều đó ám chỉ một người nhào nặn và vật anh ấy đang nhào nặn. Nhưng nó vẫn còn trong lãnh vực của ý thức.

Naudé: Có hai câu hỏi nảy sinh. Ông đang nói rằng không có ý thức nào cả ở phía bên ngoài nội dung của ý thức phải không? Và thứ hai, không có thực thể nào cả để nhào nặn,

không có thực thể được gọi là cái "tôi" ở phía bên ngoài nội dung của ý thức này?

Krishnamurti: Chắc chắn là không.

Naudé: Có hai câu phát biểu quan trọng, thưa ông. Ông vui lòng giải thích chúng chứ?

Krishnamurti: Câu đầu tiên là gì?

Naudé: Câu đầu tiên ông đang nói, nếu tôi đã hiểu đúng, là: ý thức này mà chúng ta đang bàn luận, mà là tất cả chúng ta là và tất cả chúng ta có, và chúng ta đã thấy là chính cái vấn đề, ông đang nói rằng ý thức này là chính nội dung của nó, và rằng không có gì được gọi là ý thức phía bên ngoài nội dung của ý thức?

Krishnamurti: Tuyệt đối đúng.

Naudé: Ông đang nói, ở phía bên ngoài những vấn đề của con người, ở phía bên ngoài sự đau khổ của anh ấy, ở phía bên ngoài sự suy nghĩ của anh ấy, ở phía bên ngoài những hình thành cái trí của anh ấy, không có cái gì mà chúng ta gọi là ý thức?

Krishnamurti: Tuyệt đối đúng.

Naudé: Đây là câu phát biểu quan trọng. Ông giải thích điều này được không? Tất cả chúng tôi đều nghĩ và – điều này đã được chấp nhận trên căn bản lý luận bởi những tôn giáo Ấn độ từ sự khởi đầu của thời gian – rằng có một ý thức siêu nhiên ở phía bên ngoài của cái vỏ này mà là ý thức chúng ta đang nói.

Krishnamurti: Muốn tìm ra liệu có một cái gì đó vượt khỏi ý thức này, tôi phải hiểu rõ nội dung của ý thức này. Cái trí phải vượt khỏi chính nó. Sau đó tôi sẽ tìm được liệu có cái gì đó khác hẳn cái này hay không. Nhưng khi quy định rằng có cái gì đó chẳng có ý nghĩa gì cả, nó chỉ là một phỏng đoán.

Naudé: Ông đang nói rằng cái gì thông thường chúng ta gọi là ý thức, và cái gì chúng ta đang nói, là chính nội dung

của ý thức này? Người chứa đựng và vật được chứa đựng là một sự vật không thể tách rời.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

Naudé: Và câu thứ hai ông đang nói là: không có thực thể nào để quyết định, để vận dụng, và để nhào nặn, khi những nội dung được nhào nặn không còn hiện diện.

Krishnamurti: Đó là, ý thức của tôi là ý thức của thế giới, và ý thức của thế giới là tôi. Đây là một sự thật, không chỉ là sự sáng chế của tôi hay bị lệ thuộc vào sự chấp nhận của bạn. Nó là một sự thật tuyệt đối. Cũng vậy nội dung là ý thức: nếu không có nội dung không có ý thức. Bây giờ khi chúng ta muốn thay đổi nội dung, chúng ta đang nhào nặn.

Naudé: Nội dung đang tự nhào nặn chính nó, bởi vì ông có một quan điểm thứ ba, rằng không có ai ở phía bên ngoài của nội dung này thực hiện bất kỳ nhào nặn gì cả.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng.

Naudé: Vì vậy người nhào nặn và nội dung là một, và vật chứa đựng và những chứa đựng là một.

Krishnamurti: Người suy nghĩ ở trong ý thức này nói rằng anh ấy phải thay đổi, chính là ý thức đang cố gắng thay đổi. Tôi nghĩ điều đó khá rõ ràng.

Naudé: Để cho thế giới, ý thức và cái thực thể mà giả sử sẽ thay đổi nó, tất cả là cùng một thực thể, đang lừa bịp, như nó đã là trong ba vai trò khác biệt.

Krishnamurti: Nếu đó là như thế, vậy thì một con người phải thực hiện công việc gì để mang lại một trống không hoàn toàn khỏi nội dung của ý thức? Làm thế nào ý thức đặc biệt này, mà là tôi và thế giới cùng tất cả những đau khổ của nó, làm thế nào nó trải qua sự thay đổi trọn vẹn? Làm thế nào cái trí – mà là ý thức, cùng tất cả những nội dung của nó, cùng hiểu biết được tích lũy của quá khứ – làm thế nào cái trí đó tự làm trống không chính nó khỏi tất cả những nội dung của nó?

Naudé: Nhưng người ta sẽ nói, khi nghe điều gì ông đã nói, vì hiểu nó không chính xác, họ sẽ nói: liệu ý thức đó có thể được trống không. Và khi ý thức đó được trống không, giả sử điều này có thể thực hiện được, nó không dẫn dắt người ta đến một trạng thái mơ màng và hôn trầm đáng kể hay sao?

Krishnamurti: Trái lại. Đã đến được điểm này đòi hỏi nhiều tìm hiểu, nhiều lý luận, hợp lý, và cùng nó có thông minh.

Naudé: Bởi vì một số người có lẽ nghĩ rằng cái ý thức trống không, mà ông nói, là cái gì đó giống như ý thức của đứa bé mới sinh ra.

Krishnamurti: Không, thưa bạn, không phải vậy. Chúng ta hãy từ từ tìm hiểu điều này, từng bước một. Chúng ta hãy bắt đầu lại. Ý thức của tôi là ý thức của thế giới. Thế giới là tôi và nội dung của ý thức của tôi là nội dung của thế giới. Nội dung của ý thức là chính ý thức.

Naudé: Và đó cũng là thực thể mà nói anh ấy ý thức.

Krishnamurti: Bây giờ tôi đang hỏi chính tôi, khi nhận ra tôi là cái đó, vậy thì cái gì được thay đổi?

Naudé: Cái gì được thay đổi mà sẽ giải quyết được ba bộ vấn đề này mà thực sự là một?

Krishanmurti: Cái gì được hàm ý qua từ ngữ thay đổi? Cái gì được hàm ý qua từ ngữ cách mạng? – không phải cách mạng vật chất.

Naudé: Chúng ta đã vượt khỏi điều đó.

Krishnamurti: Cách mạng vật chất là sự hủy diệt ngu ngốc, sơ khai và vô lý nhất.

Naudé: Nó là sự phân chia trong ý thức này.

Krishnamurti: Vâng.

Naudé: Ông đang nói nó là gì mà sẽ khôi phục trật tự cho ý thức này? – một trật tự mà là tổng thể.

Krishnamurti: Liệu có thể có trật tự trong ý thức này hay không?

Naudé: Đó là bước kế tiếp?

Krishnamurti: Đó là điều gì bạn đang hỏi.

Naudé: Vâng. Bởi vì chúng ta thấy rằng sự vô trật tự, mà là đau khổ và phiền muộn, là sự vô trật tự trong ý thức không thể phân chia này, câu hỏi kế tiếp phải là: chúng ta sẽ làm gì về nó?

Krishnamurti: Vâng.

Naudé: Và bởi vì không có thực thể mà có thể làm điều gì đó về nó . . .

Krishnamurti: Chờ đã, đừng chuyển tới vấn đề đó ngay tức khắc.

Naudé: Bởi vì chúng ta đã thấy rằng sự vô trật tự là thực thể.

Krishnamurti: Chúng ta có nhận ra điều đó không? Không. Chúng ta có nhận ra rằng người suy nghĩ là bộ phận của ý thức này và không là một thực thể tách rời phía bên ngoài ý thức này? Chúng ta có nhận ra rằng người quan sát, đang thấy nội dung, đang tìm hiểu, đang phân tích, đang quan sát tất cả nó, là chính nội dung hay không? Rằng người quan sát là nội dung hay không?

Naudé: Vâng.

Krishnamurti: Nhưng phát biểu một sự thật là một việc, thấu triệt nó là một việc khác.

Naudé: Điều đó đúng. Tôi nghĩ rằng chúng ta không hiểu rõ trọn vẹn rằng không có thực thể tách rời khỏi sự việc mà chúng ta đang cố gắng thay đổi này.

Krishnamurti: Khi chúng ta nói về thay đổi dường như nó hàm ý rằng có một thực thể tách rời bên trong ý thức, cái người mà có thể tạo ra một thay đổi.

Naudé: Chúng ta nghĩ rằng ở một mức nào đó chúng ta có thể ra khỏi sự hỗn loạn và quan sát nó, và nhào nặn nó. Chúng ta luôn luôn bảo với chính mình, "Ồ, tôi vẫn còn ở đây để làm việc gì đó về nó." Và thế là chúng ta nhào nặn nhiều hơn và nhiều hơn.

Krishnamurti: Hỗn loạn nhiều hơn, rối loạn nhiều hơn.

Naudé: Một thay đổi của trang trí và những sự việc trở nên tồi tệ hơn.

Krishnamurti: Ý thức của thế giới là ý thức của tôi. Trong ý thức đó là tất cả nội dung của sự nỗ lực của con người, đau khổ của con người, kinh tởm, ma mãnh của con người, tất cả những hoạt động của con người đều ở trong ý thức đó. Trong ý thức đó con người đã tạo ra thực thể này mà nói rằng, "Tôi tách rời khỏi ý thức của tôi." Người quan sát ở đó nói rằng, "Tôi khác biệt với sự việc được quan sát." Người suy nghĩ nói rằng, "Những suy nghĩ của tôi khác biệt với tôi." Đầu tiên, đó là như thế phải không?

Naudé: Tất cả chúng ta đều tin tưởng rằng hai thực thể khác biệt nhau. Chúng ta nói với chính mình, "Tôi không được giận dữ, tôi không được đau khổ, tôi phải tu dưỡng, tôi phải thay đổi chính tôi." Chúng ta luôn luôn đang nói điều này hoặc hàm ý hoặc có ý.

Krishnamurti: Bởi vì chúng ta nghĩ hai sự việc này là tách rời. Lúc này chúng ta đang cố gắng vạch rõ rằng chúng không tách rời, rằng chúng là một, bởi vì nếu không có suy nghĩ không có người suy nghĩ.

Naudé: Điều đó đúng.

Krishnamurti: Nếu không có gì được quan sát không có người quan sát.

Naudé: Có một trăm người quan sát và một trăm người suy nghĩ trong suốt thời gian một ngày. .

Krishnamurti: Tôi chỉ đang nói rằng: điều đó như thế à? Tôi quan sát con chim ưng đuôi đỏ đó đang bay qua. Tôi

thấy nó. Khi tôi quan sát con chim đó, tôi đang quan sát bằng cái hình ảnh tôi đã dựng lên về con chim đó, hay tôi chỉ đang quan sát? Chỉ có sự quan sát thuần túy phải không? Nếu có một hình ảnh, mà là những từ ngữ, ký ức và mọi chuyện quanh nó, vậy thì có một người quan sát đang nhìn ngắm con chim bay ngang qua. Nếu chỉ có sự quan sát, vậy thì không có người quan sát.

Naudé: Ông làm ơn giải thích tại sao có một người quan sát khi tôi nhìn con chim bằng một hình ảnh?

Krishnamurti: Bởi vì người quan sát là quá khứ. Người quan sát là người kiểm duyệt, là hiểu biết, trải nghiệm, ký ức được tích lũy; đó là người quan sát, cùng với chúng anh ấy quan sát thế giới. Hiểu biết được tích lũy của anh ấy khác biệt với hiểu biết được tích lũy của bạn.

Naudé: Ông đang nói rằng toàn ý thức này, mà là vấn đề, không khác biệt với người quan sát mà đang xử lý nó, và điều này dường như sẽ mang chúng tôi đến một bế tắc, bởi vì sự việc chúng tôi đang cố gắng thay đổi là cái người đang cố gắng thay đổi nó? Và câu hỏi là: vậy thì cái gì?

Krishnamurti: Đó chỉ là như thế. Nếu người quan sát là vật được quan sát, bản chất của sự thay đổi trong ý thức là gì? Đó là điều gì chúng ta đang cố gắng tìm ra. Chúng ta nhận ra rằng phải có một cách mạng cơ bản trong ý thức. Làm thế nào điều này sẽ xảy ra được? Nó sẽ xảy ra qua người quan sát phải không? Khi người quan sát tách rời khỏi vật được quan sát, vậy thì sự thay đổi này chỉ là đang nhào nặn những nội dung khác nhau của ý thức.

Naudé: Điều đó đúng.

Krishnamurti: Bây giờ chúng ta hãy theo chầm chậm. Người ta nhận ra rằng người quan sát là vật được quan sát, người suy nghĩ là suy nghĩ, đó là một sự kiện. Chúng ta hãy ngừng ở đó một phút.

Naudé: Ông đang nói rằng người suy nghĩ là tổng thể của tất cả những suy nghĩ này mà tạo ra sự rối loạn phải không?

Krishnamurti: Người suy nghĩ là suy nghĩ dù rằng nó là nhiều, hay một.

Naudé: Nhưng có một khác biệt, bởi vì người suy nghĩ nghĩ về chính anh ấy như một loại thực thể cụ thể rõ ràng. Thậm chí qua cuộc bàn luận này, người suy nghĩ thấy chính anh ấy như một thực thể cụ thể mà tất cả những suy nghĩ này, tất cả những hỗn loạn này lệ thuộc vào nó.

Krishanmurti: Thực thể cụ thể đó, như bạn nói, là kết quả của tư tưởng.

Naudé: Thực thể cụ thể đó được . . .

Krishnamurti: … được xếp đặt vào chung bởi tư tưởng.

Naudé: Được xếp đặt vào chung bởi những tư tưởng của anh ấy.

Krishanmurti: Bởi tư tưởng, không phải "của anh ấy", bởi tư tưởng.

Naudé: Vâng.

Krishnamurti: Và tư tưởng thấy rằng phải có một thay đổi. Thực thể cụ thể này, mà là kết quả của tư tưởng, hy vọng thay đổi cái nội dung.

Naudé: Chính nó.

Krishnamurti: Và vậy là có một trận chiến giữa người quan sát và vật được quan sát. Trận chiến gồm có cố gắng để kiểm soát, thay đổi, định hình, đè nén, tạo tác một hình thù mới, tất cả việc đó, đó là trận chiến luôn luôn diễn ra trong sống của chúng ta. Nhưng khi cái trí hiểu rõ sự thật rằng người quan sát, người trải nghiệm, người suy nghĩ, là suy nghĩ, là trải nghiệm, là vật được quan sát, lúc đó điều gì xảy ra? – đang biết rằng phải có một thay đổi cơ bản.

Naudé: Đó là một sự kiện.

Krishanmurti: Và khi người quan sát, mà muốn thay đổi, nhận ra anh ấy là bộ phận của cái gì phải được thay đổi?

Naudé: Rằng thật ra anh ấy là một tên trộm đang giả vờ làm một người cảnh sát phải bắt giữ anh ấy.

Krishnamurti: Đúng. Vì vậy điều gì xảy ra?

Naudé: Ông thấy đó, thưa Ông, người ta không tin tưởng điều này; họ nói, "Bằng cách vận dụng ý chí tôi đã ngừng hút thuốc, bằng cách vận dụng ý chí tôi đã thức dậy sớm, tôi đã giảm cân và tôi đã học những ngôn ngữ"; họ nói, "Tôi là ông chủ của số mạng của tôi, tôi có thể thay đổi" – mọi người rất tin tưởng điều này. Mọi người tin tưởng rằng trong chừng mực nào đó anh ấy có thể vận dụng ý chí vào cuộc sống riêng của anh ấy, vào cách cư xử riêng của anh ấy, và vào suy nghĩ riêng của anh ấy.

Krishnamurti: Mà có nghĩa gì, người ta phải hiểu rõ ý nghĩa của sự nỗ lực. Nó là gì, tại sao nỗ lực lại hiện diện. Đó là phương cách để tạo ra một thay đổi trong ý thức phải không? Qua nỗ lực, qua ý chí?

Naudé: Vâng.

Krishnamurti: Mà có nghĩa gì vậy? Thay đổi nhờ vào xung đột. Khi có sự vận hành của ý chí, nó là một hình thức của kháng cự; để vượt qua, để đè nén, để phủ nhận, để tẩu thoát – tất cả việc đó là ý chí trong hành động. Điều đó có nghĩa rằng lúc đó cuộc sống là một trận chiến liên tục.

Naudé: Ông đang nói rằng chỉ một yếu tố trong ý thức này đang chi phối một yếu tố khác.

Krishnamurti: Rõ ràng. Một mảnh chi phối một mảnh khác.

Naudé: Và rằng vẫn còn có xung đột phải không? Vẫn còn có vô trật tự bởi chính sự kiện đó. Vâng, điều này rõ ràng rồi.

Krishnamurti: Vì vậy, sự kiện trung tâm vẫn còn tồn tại. Phải có một thay đổi cơ bản trong ý thức và của ý thức. Bây giờ làm thế nào điều này sẽ được tạo ra? Đó là câu hỏi thực sự.

Naudé: Vâng.

Krishanmurti: Chúng ta đã tiếp cận nó bằng cách suy nghĩ rằng một mảnh vỡ cao cấp hơn phần còn lại, hơn những mảnh vở còn lại bên trong lãnh vực của ý thức.

Naudé: Thực sự chúng ta đã tiếp cận như thế.

Krishnamurti: Bây giờ mảnh vỡ đó mà chúng ta gọi là cao cấp, thông minh, có trí năng, có lý lẽ, hợp lý, là sản phẩm của nhiều mảnh vỡ còn lại. Một mảnh vỡ đã đảm trách uy quyền trên những mảnh vỡ còn lại. Nhưng nó vẫn còn là một mảnh vỡ và thế là có một trận chiến giữa nó và nhiều mảnh vỡ còn lại. Và vì vậy liệu có thể thấy rằng sự phân chia này không giải quyết được những vấn đề của chúng ta hay không?

Naudé: Bởi vì nó gây ra sự phân chia và sự xung đột, mà ngay từ khởi đầu đã là vấn đề của chúng ta.

Krishnamurti: Đó là, khi có sự phân chia giữa người đàn ông và người phụ nữ, có sự xung đột. Khi có một phân chia giữa người Đức và người Anh hay người Nga, có xung đột.

Naudé: Và tất cả điều này là sự phân chia trong chính ý thức. Cũng vậy, sự vận dụng của ý chí vào ý thức lại là một phân chia bên trong ý thức.

Krishnamurti: Vì vậy người ta phải được tự do khỏi ý tưởng rằng qua ý chí bạn có thể thay đổi nội dung. Đó là điều quan trọng phải hiểu rõ.

Naudé: Vâng, rằng sự vận dụng của ý chí đơn giản chỉ là sự chuyên chế của một mảnh trên một mảnh khác.

Krishanamurti: Điều đó đơn giản. Người ta cũng nhận ra rằng được tự do khỏi ý chí là được tự do khỏi sự phân chia

này.

Naudé: Nhưng những tôn giáo trên thế gới luôn luôn kêu gọi ý chí chen vào và làm điều gì đó.

Krishnamurti: Vâng. Nhưng chúng ta đang phủ nhận toàn bộ công việc đó.

Naudé: Vâng.

Krishnamurti: Vì vậy một cái trí sẽ làm, hay sẽ không làm gì, khi nó thấy rằng ý chí không là phương cách, khi nó thấy rằng một mảnh vỡ đang thống trị một mảnh vỡ khác vẫn còn là mảnh vỡ và thế là xung đột? – và thế là vẫn còn trong lãnh vực của đau khổ. Lúc đó một cái trí như thế sẽ làm gì?

Naudé: Vâng, đây thực sự là câu hỏi.

Krishnamurti: Bây giờ, với một cái trí như thế liệu có bất cứ việc gì để làm hay không?

Naudé: Khi ông nói điều đó, người ta nói rằng,“Nếu không có việc gì để làm vậy thì gánh xiếc vẫn tiếp tục.”

Krishnamurti: Không, thưa bạn. Hãy nhìn! Gánh xiếc tiếp tục chỉ khi nào có sự vận dụng của ý chí.

Naudé: Ông đang nói rằng gánh xiếc mà chúng ta đang bàn luận và đang cố gắng thay đổi, thật ra được tạo tác bởi ý chí phải không?

Krishnamurti: Ý chí của tôi chống lại ý chí của bạn, và vân vân.

Naudé: Ý chí của tôi chống lại thành phần khác của tôi.

Krishanmurti: Và vân vân.

Naudé: Ham muốn hút thuốc của tôi . . .

Krishnamurti: Chính xác là như thế. Một cái trí mà bắt đầu nói, “Tôi phải thay đổi,” nhận ra rằng một mảnh vỡ đang khẳng định nó phải thay đổi vẫn còn trong xung đột với một mảnh vỡ khác, mà là thành phần của ý thức. Nó hiểu rõ điều đó. Vì vậy nó cũng hiểu rõ rằng ý chí, mà con

người đã trở thành quá quen thuộc, mà anh ấy đã thân thuộc là cách duy nhất để tạo ra sự thay đổi . . .

Naudé: . . . không là nhân tố của thay đổi.

Krishnamurti: Không là nhân tố của thay đổi. Vì vậy một cái trí như thế đã đến được một tầng cao hoàn toàn khác hẳn.

Naudé: Nó đã khai quang nhiều.

Krishnamurti: Một số lượng rác rưởi to tát.

Naudé: Nó đã khai quang sự phân chia giữa cái bên trong và cái bên ngoài; sự phân chia giữa ý thức và nội dung của nó. Nó cũng đã khai quang sự phân chia giữa thực thể ý thức và ý thức tùy thuộc vào anh ấy và vô số những mảnh vỡ. Và nó đã khai quang sự phân chia giữa những mảnh khác nhau trong ý thức đó.

Krishnamurti: Vì vậy điều gì đã xảy ra? Điều gì đã xảy ra cho cái trí mà đã thấy tất cả việc này? Không phải lý thuyết nhưng thực sự cảm thấy nó và nói , "Không còn ý chí nữa trong sống của tôi". Mà có nghĩa không còn kháng cự nữa trong sống của tôi.

Naudé: Điều này thật lạ thường! Nó giống như tìm được bầu trời ở đáy đại dương, một ngày. Nó là một thay đổi rất cơ bản, thật khó khăn khi nói thay đổi đó gây ảnh hưởng đến mức độ nào.

Krishnamurti: Nó đã xảy ra rồi! Đó là quan điểm của tôi.

Naudé: Ông đang nói rằng không còn ý chí nữa, không còn nỗ lực nữa, không còn phân chia nữa giữa cái bên ngoài và cái bên trong…

Krishnamurti: . . . không còn phân chia nữa bên trong ý thức.

Naudé: Không còn phân chia nữa.

Krishnamurti: Rất quan trọng phải hiểu rõ điều đó, thưa bạn.

Naudé: Không còn người quan sát tách rời khỏi cái gì anh ấy vừa quan sát.

Krishnamurti: Mà có nghĩa gì? Không phân chia trong ý thức. Mà có nghĩa ý thức chỉ tồn tại khi có sự xung đột giữa những mảnh vỡ.

Naudé: Tôi không chắc rằng tôi đã hiểu rõ điều đó. Ý thức là những mảnh vỡ của nó hay sao?

Krishnamurti: Ý thức là những mảnh vỡ của nó và ý thức là trận chiến giữa những mảnh vỡ.

Naudé: Ông đang nói rằng có những mảnh vỡ chỉ bởi vì chúng ở trong xung đột, ở trong trận chiến phải không? Khi chúng không đang đấu tranh với nhau chúng không là những mảnh vỡ, bởi vì chúng không đang hành động như những bộ phận. Hành động của một bộ phận vào một bộ phận khác kết thúc. Đó là điều gì nó có nghĩa khi ông nói sự phân chia. Đó là sự phân chia là gì.

Krishnamurti: Hãy thấy điều gì đã xảy ra!

Naudé: Những mảnh vỡ biến mất khi chúng không hành dộng chống lại lẫn nhau.

Krishnamurti: Tất nhiên! Khi người Pakistan và người Ấn độ …

Naudé: . . . không còn đang đánh nhau, không còn người Pakistan và người Ấn độ nữa.

Krishnamurti: Tất nhiên.

Naudé: Ông đang nói rằng đó là sự thay đổi phải không?

Krishnamurti: Hãy chờ đó. Tôi chưa biết được. Chúng ta sẽ tìm hiểu nó. Một cái trí con người đã nhận ra rằng thế giới là "tôi" và tôi là thế giới, ý thức của tôi là ý thức của thế giới, và ý thức của thế giới là tôi. Nội dung của ý thức cùng tất cả những đau khổ của nó và vân vân là ý thức. Và bên trong ý thức đó có một ngàn mảnh vỡ. Một mảnh vỡ của nhiều

mãnh vỡ đó trở thành uy quyền, người kiểm duyệt, người quan sát, người đánh giá, người suy nghĩ.

Naudé: Ông chủ.

Krisshnamurti: Ông chủ. Và vì vậy anh ấy duy trì sự phân chia. Hãy thấy sự quan trọng của điều này! Khoảnh khắc anh ấy đảm trách uy quyền, anh ấy phải duy trì sự phân chia.

Naudé: Vâng. Rõ ràng. Bởi vì nó là một bộ phận của ý thức đang hành động vào phần còn lại của ý thức.

Krishnamurti: Vì vậy anh ấy phải duy trì sự xung đột. Và sự xung đột là ý thức.

Naudé: Ông đã nói rằng những mảnh vỡ là ý thức; và thật ra bây giờ ông đang nói rằng những mảnh vỡ là nội dung?

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

Naudé: Những mảnh vỡ là xung đột. Không có mảnh vỡ nếu không có xung đột?

Krishnamurti: Khi ý thức hoạt động phải không?

Naudé: Khi nó ở trong xung đột.

Krishnamurti: Chắc chắn. Ngược lại có tự do, tự do để quan sát. Vì vậy cách mạng cơ bản trong ý thức, và của ý thức, xảy ra khi không có xung đột gì cả.

MALIBU, CALIFORNIA

Ngày 27 tháng ba năm 1971

– 2 – VỀ TỐT LÀNH VÀ XẤU XA

Nói chuyện giữa J. Krishnamurti

và Alain Naudé

Naudé: Tốt lành và xấu xa thực sự tồn tại, hay chúng chỉ là những quan điểm bị quy định? Có một sự việc như xấu xa và nếu có, nó là gì? Có một sự việc như tội lỗi? Và có một sự việc như tốt lành? Và nó có nghĩa gì khi ở trong tốt lành thực sự lẫn thăm thẳm?

Krishnamurti: Sáng nay tôi đang suy nghĩ về cùng đề mục như những câu hỏi của bạn hàm ý, liệu có một tốt lành tuyệt đối và một xấu xa tuyệt đối: như ý tưởng của Thiên chúa giáo về tội lỗi và ý tưởng của Châu á về Nghiệp – như hành động mà nuôi dưỡng nhiều đau khổ và phiền muộn thêm nữa, và tuy nhiên vượt khỏi sự xung đột của đau khổ và phiền muộn một tốt lành được sinh ra. Vào một ngày khác tôi đã suy nghĩ về điều đó khi trông thấy trên truyền hình vài người đang giết chết những con hải cẩu nhỏ bé. Đó là một sự việc khủng khiếp, tôi đã quay đầu đi thật mau lẹ. Giết chóc luôn luôn là sai lầm, không chỉ những con người mà cả những thú vật. Và những con người tôn giáo, không phải những con người mà tin tưởng tôn giáo, nhưng cái trí tôn giáo thực sự, luôn luôn lánh xa mọi hình thức giết chóc. Dĩ nhiên, khi bạn ăn một cây rau bạn đang giết chóc – một cây rau – nhưng đó là hình thức tối thiểu nhất của giết chóc và hình thức đơn giản nhất của tồn tại: tôi sẽ không gọi đó là giết chóc. Ở Ấn độ, ở Châu âu và ở Châu mỹ người ta đã nhìn thấy sự chấp nhận của giết chóc trong chiến tranh, trong sát nhân có tổ chức, đó cũng là chiến tranh. Cũng vậy "giết chóc" con người bằng những từ ngữ, bằng một cử chỉ, bằng một cái nhìn, bằng khinh miệt: hình thức giết chóc này cũng bị chê trách bởi những người tôn giáo. Nhưng bất kể tất cả việc đó, giết chóc đã và đang xảy ra – giết chóc, bạo lực, hung tợn, dữ dằn, hiếu chiến – cuối cùng tất cả đều dẫn đến, trong hành động hay trong tư tưởng, dẫn đến gây tổn

thương, dẫn đến tàn sát những người khác. Cũng vậy người ta đã nhìn thấy trong những hang động cổ xưa kia ở Bắc Phi và nam Nước Pháp nơi con người đang phô trương sự chiến đấu với những thú vật, nơi có lẽ sự chiến đấu với những điều xấu xa được hiểu rõ. Hay chiến đấu như một hình thức vui chơi, để giết chết cái gì đó, để chinh phục? Vì vậy khi người ta nhìn thấy tất cả việc này, người ta hỏi liệu có một sự việc như xấu xa trong chính nó, hoàn toàn không có tốt lành; và khoảng cách giữa xấu xa và tốt lành là gì. Xấu xa là sự giảm bớt của tốt lành, từ từ chết dần trong xấu xa? Hay tốt lành là sự giảm bớt của xấu xa, dần dần trở nên tốt lành? Đó là, qua khoảng cách thời gian, chuyển động từ tốt lành đến xấu xa, và từ xấu xa đến tốt lành?

Naudé: Ông có ý nói chúng là hai đầu của cùng cây gậy phải không?

Krishnamurti: Hai đầu của cùng cây gậy – hay chúng là hai sự việc hoàn toàn tách rời? Vì vậy xấu xa là gì và tốt lành là gì? Thế giới Thiên chúa giáo, Tòa xử tội của La mã, ngày trước thường đốt cháy con người vì những ý tưởng trái nghịch, nghĩ rằng việc đó là tốt lành.

Naudé: Những người Cộng sản cũng làm như vậy.

Krishnamurti: Những người Cộng sản thực hiện nó trong cách riêng của họ: cho sự tốt lành của cộng đồng, cho sự tốt lành của xã hội, cho sự tốt lành của một nền kinh tế thịnh vượng cho toàn thể con người, và vân vân. Cũng vậy ở Châu á họ đã làm tất cả loại sự việc này trong những hình thức khác nhau. Nhưng chỉ mới đây, luôn luôn có một nhóm người, sống và hiểu rằng giết chóc trong bất kỳ hình thức nào được coi như là xấu xa. Bây giờ tất cả việc đó đang từ từ biến mất, vì những lý do kinh tế và văn hóa.

Naudé: Ông có ý nói một nhóm người xa lánh sự giết chóc…

Krishnamurti: . . . từ từ đang biến mất. Vì vậy nó đó kìa. Bây giờ liệu có một sự việc như tốt lành tuyệt đối, và xấu xa

tuyệt đối hay không? Hay nó là một phân hạng: tốt lành tương đối và xấu xa tương đối?

Naudé: Và liệu chúng có tồn tại như những sự kiện phía bên ngoài của những quan điểm bị quy định hay không? Ví dụ, với người Pháp trong suốt cuộc chiến tranh, người Đức xâm lăng là xấu xa; và tương tự như vậy với người Đức, người lính Đức là tốt lành, anh ấy đại diện cho sự bảo vệ. Bây giờ liệu có một tốt lành và một xấu xa, tuyệt đối hay không? Hay nó chỉ là kết quả của một quan điểm bị quy định?

Krishnamurti: Tốt lành có lệ thuộc vào môi trường sống, vào văn hóa, vào những quy định thuộc kinh tế? Và nếu nó là như vậy, nó có là tốt lành hay không? Tốt lành có thể nở hoa như một quy định thuộc văn hóa, thuộc môi trường sống hay không? Và xấu xa cũng là kết quả của văn hóa thuộc môi trường sống phải không? Nó vận hành bên trong cái khung đó, hay nó vận hành bên ngoài nó? Tất cả những câu hỏi này được hàm ý khi chúng ta hỏi: có một tốt lành tuyệt đối và một xấu xa tuyệt đối hay không?

Naudé: Đúng rồi.

Krishnamurti: Trước hết, tốt lành là gì? Từ ngữ "tốt lành" không liên quan đến từ ngữ "Thượng đế" hay sao? Thượng đế là hình thức cao nhất của tốt lành, sự thật, hoàn hảo, và khả năng để biểu lộ trong liên hệ cái chất lượng của Thượng đế đó, mà là tốt lành; và bất kỳ điều gì đối nghịch được hiểu là xấu xa. Nếu tốt lành được liên quan đến Thượng đế, vậy thì xấu xa được liên quan đến quỉ dữ. Quỉ dữ là những xấu xa, những tối tăm, những, . . .

Naudé: . . . ma mãnh . . .

Krishnamurti: . . . những biến dạng, những sự việc gây hư hại trực tiếp có mục đích, như sự ham muốn gây tổn thương – tất cả việc đó là đối nghịch với tốt lành; đó là, ý tưởng của Thượng đế là tốt lành và quỉ dữ là xấu xa – đúng chứ? Bây giờ trong chừng mực nào đó tôi nghĩ chúng ta đã giải thích

rõ tốt lành là gì và xấu xa là gì. Vì vậy chúng ta đang hỏi liệu có một sự việc như tốt lành tuyệt đối, và xấu xa tuyệt đối không thể nào thay đổi được.

Naudé: Xấu xa như một sự kiện, như một sự việc.

Krishnamurti: Vì vậy trước hết chúng ta hãy tìm hiểu liệu có tốt lành tuyệt đối hay không. Không phải trong ý nghĩa của tốt lành được liên quan đến Thượng đế, hay đang phỏng chừng chính nó đến ý tưởng của Thượng đế, bởi vì lúc đó tốt lành chỉ trở thành phỏng đoán. Bởi vì đối với hầu hết mọi người, thật ra Thượng đế là một tham vọng khi có một niềm tin trong cái gì đó – cái gì đó hoàn hảo, cao quí.

Naudé: Hạnh phúc to tát?

Krishnamurti: Hạnh phúc to tát và vân vân. Bây giờ điều gì là tốt lành? Tôi cảm thấy tốt lành là trật tự tổng thể. Không chỉ phía bên ngoài, nhưng đặc biệt phía bên trong. Tôi nghĩ rằng trật tự có thể là tuyệt đối, như trong toán học tôi tin rằng có sự trật tự hoàn hảo. Và chính là vô trật tự mới dẫn đến hỗn loạn, hủy diệt, phân hạng, đến điều tạm gọi là xấu xa.

Naudé: Vâng

Krishnamurti: Trái lại trật tự tổng thể trong thân tâm của một người, trật tự trong cái trí, trật tự trong tâm hồn của một người, trật tự trong những hoạt động thân thể của một người – sự hòa hợp giữa ba cái này là tốt lành.

Naudé: Lúc trước những người Hi lạp đã nói rằng con người hoàn hảo đã hòa hợp được trong sự hòa đồng tổng thể cái trí của anh ấy, tâm hồn của anh ấy và thân thể của anh ấy.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Vì vậy lúc này chúng ta sẽ nói rằng tốt lành là trật tự tuyệt đối. Và vì hầu hết những con người đều sống trong vô trật tự họ góp phần vào mọi hình thức của ma mãnh, mà cuối cùng dẫn đến sự hủy diệt, đến hung bạo, đến bạo lực, đến vô số tổn thương, cả tinh

thần lẫn vật chất. Với tất cả việc đó một từ ngữ có lẽ được sử dụng: “tội lỗi”. Nhưng tôi không thích từ ngữ: “tội lỗi” đó bởi nó chất đầy ý nghĩa của Thiên chúa giáo, cùng chỉ trích và thành kiến.

Naudé: Tình trạng bị quy định.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Ở Ấn độ và ở Châu á những từ ngữ “xấu xa”, “tội lỗi” luôn luôn bị chất đầy – như “tốt lành” luôn luôn bị chất đầy. Vì vậy liệu chúng ta có thể gạt bỏ tất cả những tích lũy quanh những từ ngữ này và thấy nó hoàn toàn mới mẻ lại. Đó là liệu: có trật tự tuyệt đối trong chính một người hay không? Liệu trật tự tuyệt đối này có thể được tạo ra trong chính một người và vì vậy trong thế giới bên ngoài hay không? Bởi vì thế giới là tôi, và tôi là thế giới; ý thức của tôi là ý thức của thế giới, và ý thức của thế giới là tôi. Vì vậy khi có trật tự bên trong con người lúc đó có trật tự trong thế giới. Bây giờ liệu trật tự này, xuyên suốt, có thể là tuyệt đối? Mà có nghĩa: trật tự trong cái trí, trong tâm hồn và trong những hoạt động thuộc thân thể. Đó là, hòa hợp trọn vẹn. Làm thế nào điều này có thể được tạo ra? Đó là một vấn đề.

Tiếp theo một vấn đề khác là: trật tự là cái gì đó được sao chép theo một mẫu thiết kế phải không? Trật tự được thiết lập trước bởi tư tưởng, bởi trí năng và được sao chép trong hành động bởi tâm hồn? Hay trong liên hệ? Vì vậy trật tự là một bản sao phải không? Làm thế nào trật tự này có thể được tạo ra?

Naudé: Đúng.

Krishnamurti: Trật tự là đạo đức. Và vô trật tự là không đạo đức, là gây hư hại, gây hủy diệt, là không thuần khiết – nếu chúng ta có thể sử dụng từ ngữ đó.

Naudé: Người ta nghĩ về từ ngữ tiếng Phạn “Adharma”.

Krishnamurti: Adharma, vâng. Vì vậy liệu trật tự là cái gì đó được xếp đặt vào chung theo một khuôn mẫu được rút ra

từ hiểu biết, tư tưởng phải không? Hay trật tự ở bên ngoài lãnh vực của tư tưởng và hiểu biết? Người ta cảm thấy có tốt lành tuyệt đối, không phải như một ý niệm thuộc cảm giác, nhưng người ta thấy, nếu người ta thâm nhập vào chính mình thăm thẳm, rằng có một sự việc như thế: tốt lành trọn vẹn, tuyệt đối, không thể thay đổi được, hay trật tự. Và trật tự này không phải là một việc được xếp đặt vào chung bởi tư tưởng; nếu nó như vậy, vậy thì nó theo một mẫu thiết kế, nhưng nếu nó được bắt chước lúc đó sự bắt chước dẫn đến vô trật tự, hay đến tuân phục. Tuân phục, bắt chước, và phủ nhận cái gì là, là khởi đầu của vô trật tự, cuối cùng dẫn đến điều gì có lẽ được gọi là xấu xa. Vì vậy chúng ta đang hỏi: liệu tốt lành, mà là (như chúng ta đã nói) trật tự và đạo đức, nó có là sản phẩm của tư tưởng hay không? Mà có nghĩa liệu nó có thể được vun quén bởi tư tưởng? Đạo đức có khi nào được vun quén hay không? Vun quén hàm ý từ từ hiện diện, mà có nghĩa thời gian.

Naudé: Kết hợp những sự việc để hình thành một ý tưởng tổng thể.

Krishnamurti: Vâng. Bây giờ đạo đức là kết quả của thời gian hay sao? Và vì vậy trật tự là một vấn đề của tiến hóa phải không? Và vì vậy trật tự tuyệt đối, tốt lành tuyệt đối, là một vấn đề của vun quén, tăng trưởng từ từ, tất cả đang bao hàm thời gian à? Như chúng ta đã nói vào một ngày trước, tư tưởng là sự phản hồi của ký ức, hiểu biết, và trải nghiệm, đó là quá khứ, được lưu trữ trong bộ não. Quá khứ hiện diện trong chính những tế bào não. Vì vậy đạo đức ở trong quá khứ và vì vậy nó có thể được tu dưỡng, được hướng thượng? Hay đạo đức, trật tự, chỉ ở trong ngay lúc này? Ngay lúc này không liên quan đến quá khứ.

Naudé: Ông đang nói rằng tốt lành là trật tự và trật tự đó không là sản phẩm của tư tưởng; nhưng trật tự, nếu nó có tồn tại, phải hiện diện trong cách cư xử, cách cư xử trong thế giới và trong liên hệ. Người ta luôn luôn nghĩ rằng cư xử đúng cách trong liên hệ, trong thế giới, phải được lên kế

hoạch, rằng trật tự luôn luôn là kết quả của lên kế hoạch. Và khi người ta nghe ông trình bày, người ta thường xuyên có ý tưởng rằng tỉnh thức, trạng thái của đang là mà ông nói trong đó không có nơi chỗ cho hành động của tư tưởng, họ có cảm thấy rằng đây là một loại năng lượng không hiện diện trong hình thức vật chất của con người, mà không thể có hành động và không thể có liên quan với thế giới của con người và những sự kiện lẫn cách cư xử. Vì vậy họ nghĩ rằng nó không có giá trị thực sự, và không phải điều gì có lẽ ông gọi là một ý nghĩa quan trọng liên quan đến thời gian và quá khứ.

Krishnamurti: Đúng, thưa bạn.

Naudé: Ông đang nói rằng tốt lành là trật tự và trật tự không được lên kế hoạch.

Krishnamurti: Khi chúng ta nói về trật tự, chúng ta có ý rằng trật tự trong cách cư xử, trong liên hệ, không phải một trật tự trừu tượng, không phải một tốt lành trong thiên đàng, nhưng trật tự, tốt lành trong liên hệ và hành động trong ngay lúc này. Khi chúng ta nói về đang lên kế hoạch, rõ ràng phải có đang lên kế hoạch ở một mức độ nào đó.

Naudé: Kiến trúc.

Krishnamurti: Kiến trúc, xây dựng đường rầy xe lửa, đi lên mặt trăng và vân vân, phải có một mẫu thiết kế, một lên kế hoạch, một phương pháp làm việc thông minh và phối hợp đúng cách đang xảy ra. Chắc chắn chúng ta không đang lẫn lộn hai sự việc: phải có đang lên kế hoạch, trật tự, hợp tác, cùng nhau thực hiện những kế hoạch nào đó, một thành phố được xếp đặt hài hòa, một cộng đồng – tất cả việc đó đòi hỏi lên kế hoạch. Chúng ta đang nói về điều gì đó hoàn toàn khác hẳn. Chúng ta đang hỏi liệu có trật tự tuyệt đối trong cách cư xử của con người, liệu có tốt lành tuyệt đối, như trật tự, trong chính một người và vì vậy trong thế giới. Và chúng ta đã nói, trật tự không được lên kế hoạch, không bao giờ có thể được lên kế hoạch. Nếu nó được lên kế hoạch, vậy thì

cái trí đang tìm kiếm an toàn, bởi vì bộ não đòi hỏi an toàn; vì đang tìm kiếm an toàn nó sẽ đè nén, hay hủy diệt, hay gây biến dạng cái gì là và cố gắng tuân phục, bắt chước. Chính sự bắt chước và tuân phục này là vô trật tự, từ đó tất cả những ma mãnh bắt đầu, những loạn thần kinh và những hình thức biến dạng khác của cái trí và tâm hồn. Lên kế hoạch hàm ý hiểu biết.

Naudé: Suy nghĩ.

Krishnamurti: Hiểu biết, suy nghĩ và ra lệnh tư tưởng như những ý tưởng. Vì vậy chúng ta đang hỏi: đạo đức có là kết quả của lên kế hoạch hay không? Rõ ràng nó không phải. Khoảnh khắc sống của bạn được lên kế hoạch theo một khuôn mẫu vậy thì bạn không đang sống, bạn chỉ đang tuân phục theo một tiêu chuẩn nào đó và vì vậy sự tuân phục đó dẫn đến mâu thuẫn trong chính một người. "Cái gì là" và "cái gì nên là", mà nuôi dưỡng mâu thuẫn và thế là xung đột. Chính xung đột đó là nguồn gốc của vô trật tự. Vì vậy trật tự, đạo đức, tốt lành là ở trong khoảnh khắc của ngay lúc này. Và vì vậy nó được tự do khỏi quá khứ. Tự do đó có thể là tương đối.

Naudé: Ông có ý gì vậy?

Krishnamurti: Người ta có lẽ bị quy định bởi văn hóa mà trong đó người ta sống, bởi môi trường sống và vân vân. Người ta hoặc cởi bỏ chính người ta khỏi tất cả tình trạng bị quy định và vì vậy được tự do tuyệt đối ; hoặc có lẽ có sự cởi bỏ từng phần tình trạng bị quy định.

Naudé: Vâng, cởi bỏ một bộ của những quy định . . .

Krishnamurti: . . . và rơi vào một bộ khác.

Naudé: Hay chỉ cởi bỏ một bộ giống như Thiên chúa giáo cùng những điều cấm kỵ của nó.

Krishnamurti: Để cho sự cởi bỏ từ từ dường như có trật tự, nhưng không phải vậy; bởi vì sự cởi bỏ từ từ của tình trạng

bị quy định có lẽ tạm thời cho vẻ bề ngoài của tự do, nhưng nó không là tự do tuyệt đối.

Naudé: Ông đang nói rằng tự do không là kết quả của một sự vận hành riêng biệt liên quan đến một tình trạng bị quy định này hay một tình trạng bị quy định khác phải không?

Krishnamurti: Điều đó đúng.

Naudé: Ông đã nói rằng tự do là ngay tại khởi đầu và không phải tại khúc cuối. Đó là điều gì ông có ý nói phải không?

Krishnamurti: Vâng, đó là như vậy. Tự do là ngay lúc này, không phải trong tương lai. Vì vậy tự do, trật tự, hay tốt lành, là ngay lúc này, mà tự diễn tả chính nó trong cách cư xử.

Naudé: Vâng, nếu ngược lại nó không có ý nghĩa.

Krishnamurti: Nếu ngược lại nó không có ý nghĩa gì cả. Cách cư xử trong liên hệ không phải chỉ với một cá nhân đặc biệt, mà gần gũi với bạn, nhưng cách cư xử với mọi người.

Naudé: Khi không có tất cả những yếu tố đó của quá khứ mà sắp đặt cho hầu hết mọi người cư xử, cái gì sẽ sắp đặt cho chúng ta cư xử? Dường như đối với quá nhiều người tự do này là một sự việc không hiện hữu, một bầu trời trơ trụi, một sự việc phi vật chất. Trong tự do đó, nó là gì mà sẽ sắp đặt cho chúng ta cư xử trong thế giới của con người và những sự kiện bằng trật tự?

Krishnamurti: Thưa bạn, hãy nhìn. Trong nói chuyện vừa qua chúng ta đã nói rằng tôi là thế giới và thế giới là tôi. Chúng ta đã nói ý thức của thế giới là ý thức của tôi. Ý thức của tôi là ý thức của thế giới. Khi bạn đưa ra một câu phát biểu thuộc loại đó, hoặc nó chỉ là từ ngữ và vì vậy không có ý nghĩa gì cả, hoặc nó là một cái gì đó thực sự, đang sống, sinh động. Khi người ta nhận ra rằng nó sinh động, trong sự nhận ra đó là từ bi – từ bi thực sự, không phải cho một hay

hai người, nhưng từ bi cho mọi người, cho mọi thứ. Tự do là từ bi này, mà không phải trừu tượng như một ý tưởng.

Naudé: Như một trạng thái rút lui.

Krishnamurti: Liên hệ của tôi chỉ trong ngay lúc này, không trong quá khứ, bởi vì nếu liên hệ của tôi bị bám rễ trong quá khứ tôi không có liên hệ ngay lúc này. Vì vậy tự do là từ bi, và tự do đó đến khi có sự nhận biết thăm thẳm và thực sự rằng tôi là thế giới, thế giới là tôi. Tự do, từ bi, trật tự, đạo đức, tốt lành là một; và đó là tuyệt đối. Và bây giờ liên hệ nào có không-tốt lành – mà đã được gọi là xấu xa, tội lỗi, tội tổ tông – liên hệ nào có cái đó cùng ý thức tuyệt vời của trật tự này?

Naudé: Mà không là sản phẩm của suy nghĩ, của văn minh, của văn hóa.

Krishnamurti: Sự liên hệ giữa hai cái là gì? Không có liên hệ gì cả. Vì vậy khi chúng ta chuyển động khỏi trật tự này – chuyển động khỏi trong ý nghĩa của cư xử xấu xa – người ta thâm nhập vào lãnh vực của xấu xa, nếu chúng ta có thể sử dụng từ ngữ đó? Hay xấu xa là sự việc gì đó hoàn toàn tách rời khỏi tốt lành?

Naudé: Liệu sự lệch hướng khỏi trật tự của tốt lành là đã có sẵn một lối vào lãnh vực của xấu xa, hay liệu hai cái này không bao giờ tiếp xúc với nhau?

Krishnamurti: Điều đó đúng. Tôi có lẽ cư xử xấu xa. Tôi có lẽ nói dối. Tôi có lẽ gây tổn thương có ý thức hay không ý thức cho người khác, nhưng tôi có lẽ bào chữa nó. Tôi có thể xóa sạch nó bằng cách xin lỗi, bằng cách nói rằng “hãy tha thứ cho tôi”. Nó có thể được làm ngay lập tức.

Naudé: Nó có thể được kết thúc.

Krishnamurti: Vì vậy tôi đang tìm ra cái gì đó, đó là: không-kết thúc được nó, ấp ủ nó trong cái trí của người ta ngày này sang ngày khác, như hận thù, như ác cảm.

Naudé: . . . tội lỗi, sợ hãi . . .

Krishnamurti: . . . điều đó có nuôi dưỡng xấu xa không? Bạn theo kịp chứ?

Naudé: Vâng.

Krishnamurti: Nếu tôi tiếp tục nó, ấp ủ nó trong cái trí của tôi sự ác cảm mà tôi có với bạn, mang theo nó ngày này sang ngày khác, sự ác cảm mà liên quan đến hận thù, ganh tị, ghen tuông, thù địch – tất cả việc đó là bạo lực. Vì vậy sự liên hệ của bạo lực với xấu xa và tốt lành là gì? Chúng ta đang sử dụng từ ngữ "xấu xa" rất ...

Naudé: . . . thận trọng.

Krishnamurti: Thận trọng. Bởi vì tôi không thích từ ngữ đó chút nào cả. Vậy thì sự liên hệ giữa bạo lực và tốt lành là gì? Rõ ràng là không có liên hệ gì cả! Nhưng bạo lực mà tôi đã vun quén – dù rằng nó là sản phẩm của xã hội, sản phẩm của văn hóa, môi trường sống, hay kế thừa từ thú vật – bạo lực đó, bằng cách trở nên tỉnh thức được nó, có thể được lau sạch ngay.

Naudé: Vâng.

Krishnamurti: Không phải một lau sạch dần dần; lau sạch nó như bạn lau sạch một . . . sạch sẽ.

Naudé: . . . lau sạch một vết bẩn khỏi bức tường.

Krishnamurti: Vậy là bạn luôn luôn trong tốt lành đó.

Naudé: Vậy là ông đang nói tốt lành đó là một việc hoàn toàn tiêu cực?

Krishnamurti: Vâng, nó phải là như thế.

Naudé: Và trong cách đó tiêu cực không liên quan gì đến tích cực, bởi vì nó không là kết quả của một suy giảm hay gia tăng từ từ của tích cực. Tiêu cực hiện diện khi tích cực hoàn toàn vắng mặt.

Krishnamurti: Vâng; giải thích nó cách khác. Phủ nhận của ác cảm, phủ nhận của bạo lực và phủ nhận của sự tiếp tục bạo lực, phủ nhận của nó đó là tốt lành.

Naudé: Là trống không.

Krishnamurti: Sự trống không của bạo lực là sự phong phú của tốt lành.

Naudé: Vì vậy tốt lành luôn luôn là tổng thể.

Krishnamurti: Vâng, nó không bao giờ bị vỡ vụn, không bao giờ bị phân chia. Thưa bạn, hãy chờ! Vì vậy có một việc như xấu xa tuyệt đối hay không? Tôi không biết liệu bạn có khi nào suy nghĩ điều này: tôi đã thấy ở Ấn độ một bức tượng nhỏ xíu bằng đất sét mà trong đó những cái kim, hay những cái gai, được ghim vào nó; tôi đã thấy nó rất thường xuyên. Cái hình ảnh được tin tưởng là đại diện cho một con người mà bạn muốn gây tổn thương. Ở Ấn độ có những cái gai rất dài, bạn đã thấy chúng rồi, từ những bụi cây, và chúng được ghim vào những bức tượng nhỏ.

Naudé: Tôi không biết họ đã làm việc đó ở Ấn độ.

Krishnamurti: Tôi đã thấy nó. Bây giờ có một hành động được khẳng định trước để sinh ra tội lỗi trong một người khác, để gây tổn thương một người khác.

Naudé: Một ý định.

Krishnamurti: Cái ý định, sự xấu xa, sâu thẳm, hận thù.

Naudé: Cố ý. Đây phải là sự xấu xa, thưa ông.

Krishanmurti: Liên hệ của nó đến tốt lành là gì – tốt lành là tất cả điều đó mà chúng ta vừa nói? Đây là một ý định thực sự để gây tổn thương con người.

Naudé: Người ta có lẽ nói, vô trật tự được tổ chức .

Krishnamurti: Vô trật tự được tổ chức, đó là vô trật tự được tổ chức của một xã hội mà chối từ tốt lành. Bởi vì xã hội là tôi. Tôi là xã hội; nếu tôi không thay đổi, xã hội không thể thay đổi. Và đây là ý định cố ý để gây tổn thương người khác, dù rằng nó được tổ chức như chiến tranh hay không.

Naudé: Thật ra, chiến tranh có tổ chức là sự biểu lộ to tát hơn của hiện tượng mà ông đang nói ở Ấn độ, ghim những

cái gai xuyên qua những bức tượng nhỏ.

Krishnamurti: Điều này rất phổ biến, điều này cổ xưa như những quả đồi. Vì vậy tôi đang nói sự ham muốn gây tổn thương này, cố ý hay không cố ý, và nhượng bộ nó, và nuôi dưỡng nó, là cái gì? Bạn sẽ gọi nó là xấu xa chứ?

Naudé: Dĩ nhiên.

Krishnamurti: Vậy thì chúng ta sẽ nói rằng ý muốn là xấu xa.

Naudé: Hung hăng là xấu xa. Bạo lực là xấu xa.

Krishnamurti: Chờ đó, hãy thấy nó. Ý muốn là xấu xa, bởi vì tôi muốn gây tổn thương bạn.

Naudé: Dẫu vậy một ai đó có lẽ nói: ý muốn làm cho bạn tốt lành – ý muốn đó cũng xấu xa hay sao?

Krishnamurti: Bạn không thể có ý muốn làm cho tốt lành. Hoặc bạn tốt lành, hoặc không tốt lành, bạn không thể có ý muốn tốt lành. Ý muốn là sự tập trung của tư tưởng như kháng cự.

Naudé: Vâng, ông đã nói rằng tốt lành là sự vắng mặt của một mẫu thiết kế.

Krishnamurti: Vì vậy tôi đang hỏi: xấu xa có liên quan với tốt lành, hay hai sự việc hoàn toàn tách rời? Và có một sự việc như xấu xa tuyệt đối hay không? Có tốt lành tuyệt đối, nhưng xấu xa tuyệt đối không thể tồn tại. Đúng chứ?

Naudé: Vâng, bởi vì xấu xa luôn luôn tích lũy, nó luôn luôn đến một mức độ này hay mức độ kia.

Krishnamurti: Vâng. Vì vậy một con người có ý định sâu đậm để gây tổn thương một người khác – một biến cố nào đó, một tai nạn nào đó, tình yêu hay sự chăm sóc nào đó, có lẽ thay đổi toàn sự việc. Nhưng khi nói rằng có một tội lỗi tuyệt đối, một xấu xa tuyệt đối là sự việc khủng khiếp nhất. Đó là xấu xa.

Naudé: Những người Thiên chúa giáo đã nhân cách hóa xấu xa như quỉ Sa-tăng và như một sức mạnh hầu như không thể thay đổi, hầu như bình đẳng với tốt lành, hầu như bình đẳng với Chúa. Những người Thiên chúa giáo đã tôn vinh xấu xa thành vĩnh cửu.

Krishnamurti: Hãy nhìn, thưa bạn. Bạn đã nhìn thấy những bụi cây kia ở Ấn độ, chúng có những cái gai thật dài, chiều dài gần hai inch.

Naudé: Vâng.

Krishnamurti: Có những con rắn gây độc hại, những con rắn gây chết người, có những thứ khác rất hung tợn trong thiên nhiên, giống như cá mập trắng, con vật khủng kiếp đó mà chúng ta đã thấy vào ngày hôm trước. Đó là xấu xa hay sao?

Naudé: Không.

Krishnamurti: Không à?

Naudé: Không, thưa Ông.

Krishnamurti: Nó đang tự bảo vệ chính nó: cái gai đang tự bảo vệ chính nó chống lại thú vật, để cho những chiếc lá không bị ăn.

Naudé: Vâng và con rắn cũng thế.

Krishnamurti: Vì vậy con rắn cũng thế.

Naudé: Và con cá mập đang tuân theo tự nhiên của nó.

Krishnamurti: Vì vậy hãy thấy nó có ý gì. Bất kỳ cái gì mà tự bảo vệ trong ý nghĩa thân thể không là xấu xa. Nhưng bảo vệ chính bạn phần tâm lý, kháng cự bất kỳ chuyển động nào, dẫn đến vô trật tự.

Naudé: Nếu tôi có thể ngắt ngang ở đây. Đây là một đề tài tranh luận mà nhiều người sử dụng cho chiến tranh. Ví dụ, họ nói rằng xây dựng một quân đội và sử dụng nó ở Đông Nam Á là một loại bảo vệ vật chất mà con cá mập . . .

Krishnamurti: Điều đó quá vô lý cho một đề tài tranh luận. Toàn thế giới bị phân chia vì những lý do vật chất như "quốc gia của tôi" và "quốc gia của bạn", "Thượng đế của tôi" và "Thượng đế của bạn" – việc đó và những lý do kinh tế là nguyên nhân của chiến tranh, chắc chắn như vậy phải không? Nhưng tôi đang cố gắng chuyển tới một điều gì đó khác hẳn. Thiên nhiên rất khủng khiếp trong những cách nào đó.

Naudé: Hung tợn.

Krishnamurti: Nhưng những con người chúng ta nhìn nó và nói rằng: "Đó là xấu xa, kinh tởm làm sao".

Naudé: Sét đánh.

Krishnamurti: Những vụ động đất hủy diệt hàng ngàn người trong một vài giây. Vì vậy khoảnh khắc chúng ta khẳng định rằng có xấu xa tuyệt đối, chính khẳng định đó là phủ nhận tốt lành. Tốt lành hàm ý phủ nhận tổng thể cái tôi. Bởi vì cái "tôi" luôn luôn tách rời. Cái "tôi", "gia đình của tôi", bản ngã, cái con người, cái vị kỷ, là trung tâm của vô trật tự, bởi vì nó là một nhân tố gây phân chia. Cái "tôi" là cái trí, là tư tưởng. Và chúng ta không bao giờ có thể chuyển động khỏi những hoạt động tự cho mình là trung tâm này. Chuyển động trọn vẹn khỏi nó là trật tự, tự do, tốt lành tuyệt đối. Và vẫn còn trong cái vòng tròn tự cho mình là trung tâm nuôi dưỡng vô trật tự; ở đó luôn luôn có xung đột. Và chúng ta nói rằng sự xung đột này do bởi xấu xa, do bởi quỉ dữ, do bởi nghiệp xấu, do bởi môi trường sống, do bởi xã hội; nhưng xã hội là tôi và tôi đã dựng lên xã hội này. Vì vậy nếu cái "tôi" này không hoàn toàn được thay đổi, tôi luôn luôn đang đóng góp, một mức độ to tát hay một mức độ nhỏ bé, vào vô trật tự.

Trật tự có nghĩa là cư xử trong tự do. Và tự do có nghĩa tình yêu và không là vui thú. Khi người ta quan sát tất cả việc này người ta thấy rất rõ ràng rằng có một ý thức lạ thường của trật tự tuyệt đối.

MALIBU, CALIFORNIA

Ngày 28 tháng ba năm 1971

[1] Alain Naudé, nhạc sĩ, trong sáu năm liên hệ gần gũi với K như thư ký và phụ tá của ông, và (như ông nói) trên tất cả như người học trò của ông. Lúc này đang sống ở Mỹ.

IV – Hai nói chuyện: J. Krishnamurti và Swami Venkatesananda

– 1 – Đạo sư và sự tìm kiếm.

Bốn trường phái của Yoga được tìm hiểu cẩn thận.

(Karma, Bhakti, Raja, Gnana Yoga).

Swami Venkatesananda: [1] Krishnaji, tôi đến đây trên tư cách một con người khiêm tốn thưa thỉnh một đạo sư, không phải trong ý nghĩa của tôn sùng anh hùng nhưng trong ý nghĩa chính xác mà từ ngữ đạo sư có nghĩa, đó là người lấy đi sự tối tăm, lấy đi sự dốt nát. Từ ngữ "gu" đại diện cho sự tối tăm của dốt nát và "ru" đại diện cho người lấy đi, người cởi bỏ. Vì vậy đạo sư là ngọn đèn xua tan sự tối tăm của dốt nát và lúc này ông là ngọn đèn khai sáng cho tôi. Chúng tôi ngồi trong căn lều ở đây tại Saanen đang lắng nghe ông và tôi không thể nào kềm hãm được việc hình dung ra những cảnh tương tự; ví dụ như cảnh Buddha đang giảng thuyết cho Bikshus, hay Vasishta đang hướng dẫn Rama trong sân cung điện của Dasaratha. Chúng ta có vài ví dụ về những vị đạo sư này trong Upanishads; trước hết có Varuna, vị đạo sư. Ông ấy chỉ thúc đẩy môn đệ của ông ấy bằng những từ ngữ "Tapasa Brahma . . . Tapo Brahmeti". "Brahman là gì? – Đừng hỏi tôi." Tapo Brahman, tapas, khổ hạnh hay kỷ luật – hay như chính ông thường nói, "Hãy tìm ra" – là Brahman và chính môn đệ phải tìm ra sự thật, mặc dù trải qua những chặng đường. Yajnyavalkya và Uddhalaka đã chấp nhận một tiếp cận trực tiếp nhiều hơn. Yajnyavalkya hướng dẫn người vợ của ông ấy Maitreyi, đã sử dụng phương pháp neti-neti. Ông không thể diễn tả Brahman một cách tích cực, nhưng khi ông loại bỏ mọi thứ khác, nó ở đó. Như ông đã nói vào một ngày trước, tình yêu không thể được diễn tả – "đây là nó" – nhưng chỉ bằng cách loại bỏ cái gì không là tình yêu. Uddhalaka đã sử dụng nhiều cách tương tự để giúp đỡ môn đệ của ông ấy thấy được sự thật và sau đó khóa chặt nó bằng câu nói nổi tiếng Tat-Twam-Asi. Dakshinamurti hướng dẫn những môn đệ của ông ấy bằng sự im lặng và

Chinmudra. Người ta nói rằng Sanatkumaras đã đến ông ấy để xin những lời chỉ dẫn. Dakshinamurti chỉ giữ im lặng và bộc lộ Chimundra và những môn đệ nhìn ông ta và được khai sáng. Người ta tin rằng một người không thể nhận ra sự thật nếu không có sự trợ giúp của vị đạo sư. Rõ ràng thậm chí những người đều đặn đi đến Saanen đều được giúp đỡ rất nhiều trong sự tìm kiếm của họ. Bây giờ, theo ông vai trò của một đạo sư, một người trực nhận hay một người tỉnh thức là gì?

Krisnaji: Thưa bạn, nếu bạn đang sử dụng từ ngữ đạo sư, trong ý nghĩa cổ điển mà là người xua tan tối tăm, xua tan dốt nát, liệu một người khác, dù anh ấy có là gì chăng nữa, được khai sáng hay ngu dốt, thực sự có thể giúp đỡ để xua tan tối tăm này trong chính người ta hay không? Giả sử "A" bị dốt nát và bạn là đạo sư của ông ấy – đạo sư trong ý nghĩa được chấp nhận, người xua tan tối tăm và người mang gánh nặng giùm người khác, người vạch ra – liệu một đạo sư như thế có thể giúp đỡ một người khác? Hay nói khác hơn một đạo sư có thể xua tan bóng tối của một người khác? – không phải lý thuyết nhưng thực tế. Liệu bạn, nếu bạn là đạo sư như thế, có thể xua tan tối tăm của anh ấy, xua tan cho một người khác? Biết rằng anh ấy bất hạnh, rối loạn, không đủ phẩm chất của bộ não, không đủ tình yêu, hay bị đau khổ, liệu bạn có thể xua tan việc đó? Hay anh ấy phải vận dụng hết sức mình vào chính anh ấy? Bạn có lẽ vạch ra, bạn có lẽ nói, "Hãy nhìn, đi qua cái cửa đó," nhưng anh ấy phải vận dụng toàn bộ từ khởi đầu đến tận cùng. Vì vậy, bạn không là một đạo sư trong ý nghĩa được chấp nhận của từ ngữ đó, nếu bạn nói rằng một người khác không thể giúp đỡ được.

Swamiji: Nó chỉ như thế này: "nếu" và "nhưng". Cái cửa ở đó. Tôi phải đi qua. Nhưng có sự dốt nát này về cái cửa ở đâu. Bằng cách vạch ra, ông xua tan sự dốt nát đó.

Krishnaji: Nhưng tôi phải đến đó. Thưa bạn, bạn là đạo sư và bạn chỉ ra cái cửa đó. Bạn đã kết thúc công việc của bạn.

Swamiji: Vì vậy sự tối tăm của dốt nát được xua tan.

Krishnaji: Công việc của bạn được kết thúc và bây giờ phần của tôi là đứng dậy, đi, và thấy cái gì được bao hàm khi đang đi. Tôi phải làm tất cả việc đó.

Swamiji: Điều đó hoàn hảo.

Krishnaji: Vậy là bạn không xua tan sự tối tăm của tôi.

Swamiji: Tôi xin lỗi, nhưng tôi không biết làm thế nào đi ra khỏi căn phòng này. Tôi bị dốt nát về sự hiện diện của cái cửa trong một phương hướng nào đó và vị đạo sư xua tan sự tối tăm của dốt nát đó. Và sau đó tôi thực hiện những bước cần thiết để đi ra.

Krishnaji: Thưa bạn, chúng ta hãy rất rõ ràng. Dốt nát là không có hiểu rõ, hay không có hiểu rõ về chính mình, không phải cái tôi to lớn hay cái tôi nhỏ xíu. Cái cửa là cái "tôi" mà tôi phải đi qua nó. Nó không ở bên ngoài của cái "tôi". Nó không là một cái cửa thực sự như cái cửa được sơn đó. Nó là một cái cửa mà tôi phải đi qua nó. Bạn nói rằng, "Hãy làm việc đó."

Swamiji: Chính xác.

Krishnaji: Lúc đó chức năng của bạn như vị đạo sư được kết thúc. Bạn không trở nên quan trọng. Tôi không đặt những vòng hoa quanh đầu của bạn. Tôi phải làm tất cả mọi việc. Bạn đã không xua tan sự tối tăm của dốt nát. Hay nói cách khác, bạn đã vạch ra cho tôi, "Bạn là cái cửa mà chính bạn phải đi qua."

Swamiji: Nhưng Krishnaji, ông sẽ chấp nhận rằng hành động vạch ra đó là cần thiết?

Krishnaji: Vâng, dĩ nhiên. Tôi vạch ra, tôi làm điều đó. Tất cả chúng ta làm điều đó. Tôi hỏi một người đàn ông trên đường, "Ông làm ơn chỉ cho tôi con đường đến Saanen", và ông ấy bảo cho tôi biết; nhưng tôi không phí thời gian để diễn tả sự tận tụy và nói rằng, "Chúa ơi, ông là người vĩ đại nhất." Việc đó quá trẻ con!

Swamiji: Cám ơn ông, thưa ông. Việc liên hệ gần gũi đến vị đạo sư là gì, có vấn đề của kỷ luật là gì, mà ông đã định nghĩa là học hỏi. Kinh Vedanta phân loại những người tìm kiếm tùy theo phẩm chất, hay sự chín chắn của họ, và lập ra những phương pháp phù hợp cho sự học hỏi. Người môn đệ có trực nhận nhạy bén được trao sự hướng dẫn trong im lặng, hay bằng những từ ngữ đánh thức ngắn gọn như Tat-Twam-Asi, anh ấy được gọi là Uttamadhikari. Người môn đệ có khả năng bình thường được trao cho những chữa trị rõ ràng hơn, anh ấy được gọi là Madhyamadhikari. Những con người tối tăm được giải trí bằng những câu chuyện, những nghi lễ, vân vân, hy vọng có chín chắn vững vàng hơn; anh ấy được gọi là Adhamadhikari. Có lẽ ông sẽ bình phẩm về điều này?

Krishnaji: Vâng, những người khá nhất, những người trung bình, và những người kém cỏi. Điều đó hàm ý, thưa bạn, rằng chúng ta phải tìm ra chúng ta có ý gì qua từ ngữ chín chắn.

Swamiji: Tôi được phép giải thích điều đó chứ? Một ngày trước ông đã nói, "Toàn thế giới đang bừng cháy, bạn phải nhận thấy sự nghiêm trọng của nó." Và điều đó tác động vào tôi nhiều lắm – thậm chí muốn nắm bắt sự thật. Nhưng có lẽ có hàng triệu người không bận tâm; họ không hứng thú. Những người đó chúng ta sẽ gọi là Adhama, những kẻ thấp kém nhất. Có những người khác giống như những người Hippies và vân vân đang chơi đùa với nó, mà có lẽ được giải trí bằng những câu chuyện và những người nói rằng, "Chúng ta là những con người bất hạnh," hay những người nói với bạn rằng, "Chúng ta biết xã hội là một mớ hỗn loạn, chúng ta sẽ uống L.S.D.", và vân vân. Và có nhiều người khác hưởng ứng ý tưởng đó, rằng thế giới đang bừng cháy, và điều đó ngay tức khắc lóe sáng họ. Chúng ta tìm thấy họ ở mọi nơi. Làm thế nào người ta giúp đỡ họ đây?

Krishnaji: Làm thế nào giúp đỡ những người hoàn toàn không chín chắn, những người chín chắn một phần, và

những người tự nghĩ rằng họ chín chắn.

Swamiji: Đúng.

Krishnaji: Muốn làm việc đó, chúng ta phải hiểu rõ chúng ta có ý gì qua từ ngữ chín chắn. Bạn nghĩ chín chắn là gì? Nó có lệ thuộc vào tuổi tác, thời gian hay không?

Swamiji: Không.

Krishnaji: Vì vậy chúng ta có thể loại bỏ điều đó. Thời gian, tuổi tác không thể hiện chín chắn. Vậy thì có sự chín chắn của những con người rất học thức, những con người có khả năng về trí năng cao.

Swamiji: Không, anh ấy có lẽ làm biến dạng và thay đổi những từ ngữ.

Krishnaji: Vì vậy, chúng ta sẽ loại bỏ những người đó. Bạn nghĩ ai là một người chín chắn, trưởng thành?

Swamiji: Người có thể quan sát.

Krishnaji: Hãy chờ đó. Rõ ràng người đi đến nhà thờ, đền chùa, thánh đường được loại bỏ; người trí năng, người tôn giáo và người cảm xúc cũng vậy. Chúng ta nên nói, nếu chúng ta loại bỏ tất cả điều đó, chín chắn hàm ý không tự cho mình là trung tâm – không có cái "tôi" ưu tiên và mọi người khác chỉ là thứ phụ, hay ưu tiên cho những cảm xúc của tôi. Vì vậy chín chắn hàm ý sự vắng mặt của cái "tôi".

Swamiji: Dùng một từ ngữ chính xác hơn, sự phân chia.

Krishnaji: Cái "tôi" mà tạo ra những mảnh vỡ. Bây giờ, làm thế nào bạn cuốn hút được con người đó? Và đối với con người một nửa này và một nửa khác, cái "tôi" và cái "không tôi", mà đùa giỡn với cả hai? Và người còn lại hoàn toàn là cái "tôi", mà tự buông thả trong chính anh ấy? Làm thế nào bạn cuốn hút được ba người này?

Swamiji: Làm thế nào ông đánh thức được ba người này? – đó là vấn đề.

Krishnaji: Hãy chờ! Con người hoàn toàn là cái "tôi", không có sự thức dậy trong anh ấy. Anh ấy không quan tâm. Thậm chí anh ấy không lắng nghe bạn. Anh ấy sẽ lắng nghe bạn nếu bạn hứa hẹn cho anh ấy một cái gì đó, thiên đàng, địa ngục, sợ hãi hay nhiều lợi lộc hơn trong thế giới, nhiều tiền bạc hơn; nhưng anh ấy thực hiện nó với mục đích kiếm được. Vì vậy con người mà ao ước kiếm được, thành tựu, là không chín chắn.

Swamiji: Hoàn toàn đúng.

Krishnaji: Dù rằng Niết bàn, Thiên đàng, Moksha, đạt được hay khai sáng, anh ấy không chín chắn. Bây giờ, bạn sẽ làm gì với một người như thế?

Swamiji: Kể cho anh ấy những câu chuyện.

Krishnaji: Không, tại sao tôi lại phải kể cho anh ấy những câu chuyện, gây rối loạn cho anh ấy nhiều hơn nữa bằng những câu chuyện của tôi hay bằng những câu chuyện của bạn? Tại sao không để anh ấy lại một mình? Anh ấy sẽ không lắng nghe.

Swamiji: Điều đó hung tợn quá.

Krishnaji: Hung tợn về phần ai? Anh ấy sẽ không lắng nghe bạn. Chúng ta hãy thực tế một tí. Bạn đến với tôi. Tôi hoàn toàn là cái "tôi". Tôi không quan tâm bất kỳ điều gì ngoại trừ cái "tôi", nhưng bạn nói rằng "Hãy nhìn kìa, bạn đang gây ra hỗn loạn trong thế giới, bạn đang tạo ra sự đau khổ như thế cho con người", và tôi nói rằng, làm ơn hãy đi đi. Dù trình bày bằng cách nào bạn thích; giải thích nó trong những câu chuyện, che đậy nó bằng những viên thuốc, những viên thuốc ngọt ngào, nhưng anh ấy sẽ không thay đổi cái "tôi". Nếu anh ấy có thay đổi, anh ấy sẽ đến khoảng giữa – cái "tôi" và cái "không tôi". Đây được gọi là tiến hóa. Con người thấp kém nhất đến được khoảng giữa.

Swamiji: Làm thế nào?

Krishnaji: Bằng cách gõ cửa. Cuộc sống xô đẩy anh ấy, dạy dỗ anh ấy. Có chiến tranh, hận thù; anh ấy bị hủy diệt. Hay anh ấy đi vào một nhà thờ. Nhà thờ là một cái bẫy cho anh ấy. Nó không khai sáng anh ấy, nó không nói rằng, "Vì Chúa hãy phá vỡ đi," nhưng nó nói rằng nó sẽ cho anh ấy cái gì anh ấy muốn – sự giải trí, dù rằng giải trí của Jesus, hay giải trí của Hindu, hay Phật giáo, hay Hồi giáo hay bất kỳ tôn giáo nào – nó sẽ cho anh ấy sự giải trí, chỉ cần nhân danh Chúa. Vì vậy chúng giữ anh ấy ở cùng một mức độ, với những bổ sung nhỏ bé, một chút xíu đánh bóng, văn hóa tốt hơn, quần áo đẹp hơn, vân vân. Đó là điều gì đang xảy ra. Anh ấy có thể tạo thành (như bạn vừa nói) tám mươi phần trăm của thế giới, có lẽ nhiều hơn, chín mươi phần trăm.

Swamiji: Ông có thể làm gì?

Krishnaji: Tôi sẽ không thêm vào nó, tôi sẽ không kể cho anh ấy những câu chuyện, tôi sẽ không giải trí cho anh ấy; bởi vì có những người khác đang sẵn sàng giải trí cho anh ấy.

Swamiji: Cám ơn ông.

Krishnaji: Rồi thì có loại ở giữa, cái "tôi" và cái "không tôi", mà làm những đổi mới xã hội, một chút ít tốt lành ở đây và ở kia, nhưng luôn luôn cái "tôi" đang vận hành. Theo xã hội, theo chính trị, theo tôn giáo, trong mọi phương hướng, cái "tôi" đang vận hành. Nhưng lặng lẽ hơn một chút, cùng đánh bóng hơn một chút. Bây giờ với anh ấy bạn có thể nói một chút "Hãy nhìn kìa, một đổi mới xã hội cũng được thôi trong nơi chỗ của nó nhưng nó không dẫn bạn đến đâu cả," và vân vân. Bạn có thể nói chuyện với anh ấy. Có lẽ anh ấy sẽ lắng nghe bạn. Người trước sẽ không lắng nghe bạn gì cả. Người này sẽ lắng nghe bạn, hơi hơi chú ý và có lẽ nói điều này quá nghiêm túc, điều này đòi hỏi quá nhiều công việc và rơi lại khuôn mẫu cũ kỹ của anh ấy. Chúng ta sẽ nói chuyện với anh ấy và để anh ấy lại. Điều gì anh ấy muốn làm tùy thuộc vào anh ấy. Bây giờ có con người còn lại mà đang

ra khỏi cái "tôi", đang bước ra khỏi gánh xiếc của cái "tôi". Đó kìa, bạn có thể nói chuyện với anh ấy. Anh ấy sẽ chú ý nghe bạn. Vậy là người ta nói chuyện với cả ba loại này, không phân biệt giữa những người chín chắn và những người không chín chắn. Chúng ta sẽ nói chuyện với cả ba loại, ba kiểu, và để nó lại cho họ.

Swamiji: Người không quan tâm, anh ấy sẽ bỏ đi.

Krishnaji: Anh ấy sẽ rời khỏi căn lều, anh ấy sẽ rời khỏi căn phòng. Đó là công việc của anh ấy. Anh ấy đi đến nhà thờ, bóng đá, giải trí của anh ấy, hay bất kỳ nơi nào. Nhưng ngay lúc bạn nói rằng "anh không chín chắn và tôi sẽ chỉ bảo anh thêm", anh ấy trở thành . . .

Swamiji: Được khuyến khích.

Krishnaji: Hạt giống của thuốc độc ở đó rồi. Thưa bạn, nếu mảnh đất là đúng, hạt giống sẽ nẩy mầm. Nhưng nói rằng, "Anh chín chắn, và anh không chín chắn", điều đó hoàn toàn sai lầm. Tôi là ai mà bảo một ai đó rằng anh ấy không chín chắn? Điều đó dành cho anh ấy tìm ra.

Swamiji: Nhưng liệu một người ngu dốt có thấy rằng anh ấy là một người ngu dốt hay không?

Krishnaji: Nếu anh ấy là một người ngu dốt chắc chắn anh ấy sẽ không lắng nghe bạn. Bạn thấy không, thưa bạn, chúng ta khởi hành với ý tưởng của muốn giúp đỡ.

Swamiji: Đó là điều gì chúng ta đang đặt nền tảng cho toàn bàn luận của chúng ta.

Krishnaji: Tôi nghĩ sự tiếp cận của muốn giúp đỡ không có giá trị, ngoại trừ trong thế giới y khoa hay trong thế giới công nghệ. Nếu tôi bị bệnh tôi cần đi đến bác sĩ để được điều trị. Ở đây, theo tâm lý, nếu tôi mê muội, tôi sẽ không lắng nghe bạn. Nếu tôi hơi tỉnh táo, tôi sẽ lắng nghe bạn tùy theo trạng thái trống không của tôi, tùy theo những tâm trạng của tôi. Vì vậy đối với một con người mà nói rằng, "Tôi muốn được tỉnh thức thực sự, được duy trì sự tỉnh thức

thuộc tâm lý”, đối với anh ấy bạn có thể nói chuyện. Thế là chúng ta nói chuyện với tất cả họ.

Swamiji: Cám ơn ông. Điều đó khai sáng một hiểu lầm lớn lao. Khi ngồi một mình, tôi phản ảnh lại những điều gì ông đã giải thích lúc sáng sớm. Tôi không thể chế ngự được cảm giác tự nhiên. “A, Buddha đã nói như thế, hay Vasishtha đã nói như thế”, mặc dù ngay tức khắc tôi cố gắng cắt đi những hình ảnh tưởng tượng của từ ngữ để tìm ra ý nghĩa. Ông giúp chúng tôi tìm ra ý nghĩa, mặc dù có lẽ đó không là ý định của ông. Vasishtha và Buddha cũng vậy. Những con người đến đây gặp ông như họ đã gặp những người vĩ đại kia. Tại sao? Có cái gì trong bản chất con người mà tìm kiếm, mà dò dẫm và nắm chặt một cái nạng? Lại nữa, không giúp đỡ họ có lẽ là một tàn nhẫn, nhưng giúp đỡ họ quá nhiều mà không dành cho họ cơ hội để tự suy nghĩ có lẽ là một tàn nhẫn vô cùng. Người ta làm gì đây?

Krishnaji: Câu hỏi là, tại sao con người cần những cái nạng?

Swamiji: Vâng, và liệu có giúp đỡ họ hay không.

Krishnaji: Đó là như thế này: bạn có nên cho họ những cái nạng để dựa dẫm hay không. Hai câu hỏi được bao hàm. Tại sao con người cần những cái nạng? Và liệu bạn là người cho họ những cái nạng phải không?

Swamiji: Người ta nên hay người ta không nên?

Krishnaji: Người ta nên hay người ta không nên, và liệu bạn có khả năng cho họ sự giúp đỡ? – hai câu hỏi đó được bao hàm. Tại sao con người muốn những cái nạng, tại sao con người muốn lệ thuộc vào những người khác, dù đó là Jesus, Buddha, hay những vị thánh cổ xưa, tại sao?

Swamiji: Trước hết, có cái gì đó mà đang tìm kiếm. Chính đang tìm kiếm tự nó có vẻ là tốt lành.

Krishnaji: Vậy sao? Hay nó là sự sợ hãi của họ vì không đạt được cái gì đó mà những vị thánh, những con người vĩ đại,

đã vạch ra? Hay sợ hãi của sai lầm, của không được hạnh phúc, của không được khai sáng, hiểu rõ, hay bất kỳ điều gì bạn gọi nó?

Swamiji: Cho phép tôi được trích dẫn một câu diễn tả hay ho từ Bhagavadgita? Krishna đã nói: bốn loại người đến với tôi. Một con người đang bị phiền muộn; anh ấy đến với tôi để được cởi bỏ sự phiền muộn. Sau đó có con người mà là người hiếu kỳ; anh ấy chỉ muốn biết Thượng đế, sự thật này là gì, và liệu có thiên đàng và địa ngục hay không? Người thứ ba muốn nhiều tiền bạc hơn. Anh ấy cũng đến với Thượng đế và cầu nguyện để có nhiều tiền bạc hơn. Và Gyani, người thông thái, cũng đến. Tất cả họ đều tốt lành, bởi vì tất cả họ, trong chừng mực này hay chừng mực khác, đều đang tìm kiếm Thượng đế. Nhưng trong tất cả những người này, tôi nghĩ người Gyani là người tốt lành nhất. Vì vậy sự tìm kiếm có lẽ vì những lý do khác nhau.

Krishnaji: Vâng, thưa bạn. Có hai câu hỏi này. Trước hết, tại sao chúng ta tìm kiếm? Tiếp theo tại sao con người cần có những cái nạng? Bây giờ, tại sao người ta tìm kiếm, tại sao người ta phải tìm kiếm?

Swamiji: Tại sao người ta phải tìm kiếm – bởi vì người ta phát hiện một cái gì đó đang bị mất mát.

Krishnaji: Điều đó có nghĩa gì? Tôi không được hạnh phúc và tôi muốn hạnh phúc. Đó là một hình thức của tìm kiếm. Tôi không biết khai sáng là gì. Tôi đã đọc nó trong những quyển sách và nó cuốn hút tôi và tôi tìm kiếm nó. Cũng vậy tôi tìm kiếm một công việc tốt hơn, bởi vì có nhiều tiền bạc hơn, nhiều lợi lộc hơn, nhiều tận hưởng hơn và vân vân. Trong tất cả việc này có tìm kiếm, dò dẫm, mong muốn. Tôi có thể hiểu rõ con người mong muốn có một công việc tốt hơn, bởi vì xã hội được cấu thành hiện nay đã xếp đặt quá chặt chẽ đến độ nó bắt buộc anh ấy tìm kiếm nhiều tiền bạc hơn, một công việc tốt hơn. Nhưng thuộc tâm lý, phía bên trong, tôi đang tìm kiếm cái gì? Và khi tôi tìm ra nó, trong

tìm kiếm của tôi, làm thế nào tôi biết được cái gì tôi tìm ra là sự thật?

Swamiji: Có lẽ sự tìm kiếm chấm dứt.

Krishnaji: Đợi đã. Thưa bạn. Làm thế nào tôi biết được. Trong tìm kiếm của tôi, làm thế nào tôi biết được đây là sự thật? Làm sao tôi biết được? Liệu đã khi nào tôi có thể nói "Đây là sự thật"? Vì vậy tại sao tôi phải tìm kiếm nó? Vì vậy điều gì làm cho tôi tìm kiếm? Điều gì làm cho người ta tìm kiếm là câu hỏi cơ bản nhiều hơn là sự tìm kiếm, và nói rằng, "Đây là sự thật." Nếu tôi nói, "Đây là sự thật", tôi phải biết nó rồi. Nếu tôi biết nó rồi, nó không là sự thật. Nó là cái gì đó chết rồi, quá khứ, mà bảo với tôi rằng đó là sự thật. Một vật chết không thể nói cho tôi sự thật là gì.

Vì vậy tại sao tôi tìm kiếm? Bởi vì, trong sâu thẳm tôi bị bất hạnh, trong sâu thẳm tôi bị rối loạn, trong sâu thẳm tôi có sự đau khổ vô cùng và tôi muốn tìm ra một phương cách vượt khỏi nó. Bạn xuất hiện như một đạo sư, như một người khai sáng, hay như một vị thầy, và nói rằng, "Hãy nhìn, đây là con đường để thoát ra." Lý do căn bản cho sự tìm kiếm của tôi là tẩu thoát khỏi nỗi thống khổ này và tôi giả sử rằng tôi có thể tẩu thoát khỏi sự đau khổ, và sự khai sáng đó ở đằng kia, hay trong chính tôi. Làm thế nào tôi có thể tẩu thoát khỏi nó? Tôi không thể ở trong ý nghĩ của lẩn tránh nó, kháng cự nó, chạy trốn khỏi nó; nó ở đó. Bất kỳ nơi nào tôi đi, nó vẫn còn ở đó. Vì vậy điều gì tôi phải làm là tìm ra trong chính tôi tại sao đau khổ đã hiện diện, tại sao tôi đang trải qua đau khổ. Vậy thì, đó có là một tìm kiếm hay không? Không. Khi tôi muốn tìm ra tại sao tôi đang đau khổ, đó không là tìm kiếm. Thậm chí nó không là một nghi vấn. Nó cũng giống như tìm đến một bác sĩ và nói tôi bị đau bụng quá, và ông ấy nói rằng bạn đã ăn loại thức ăn sai lầm. Thế là tôi sẽ tránh thức ăn sai lầm. Nếu nguyên nhân đau khổ của tôi ở trong chính tôi, không nhất thiết được tạo ra bởi môi trường trong đó tôi sống, vậy thì tôi phải tìm ra làm thế nào tôi được tự do khỏi nó cho chính tôi. Bạn có lẽ, như vị

đạo sư, vạch ra rằng đó là cái cửa, nhưng ngay khi bạn vạch ra nó, công việc của bạn chấm dứt. Sau đó tôi phải làm việc, sau đó tôi phải tìm ra làm cái gì, sống như thế nào, suy nghĩ như thế nào, cảm thấy cách sống này như thế nào mà trong đó không còn đau khổ.

Swamiji: Vậy thì tại mức độ đó sự giúp đỡ, sự vạch ra được hợp lý.

Krishnaji: Không được hợp lý, nhưng bạn làm nó tự nhiên.

Swamiji: Giả sử một con người bị mắc kẹt nơi nào đó, khi anh ấy tiến tới, khi đi đến đó, anh ấy vướng phải cái bàn này...

Krishnaji: Anh ấy phải hiểu rằng cái bàn ở đó. Anh ấy phải hiểu rằng khi anh ấy đang đi về phía cái cửa có một chướng ngại trên lối đi. Nếu anh ấy đang tìm hiểu, anh ấy sẽ tìm ra. Nhưng nếu bạn đến và nói rằng "Có cái cửa, có cái bàn, đừng vướng phải nó," bạn đang đối xử với anh ấy như một đứa bé, hướng dẫn anh ấy đi đến cái cửa. Không có ý nghĩa gì đối với nó.

Swamiji: Để cho nhiều sự giúp đỡ, sự vạch ra, được hợp lý?

Krishnaji: Bất kỳ con người được tôn kính nào có tấm lòng nhân hậu sẽ nói rằng, đừng đi đến đó, có một vực thẳm. Lần trước tôi đã gặp một vị đạo sư rất nổi tiếng ở Ấn độ. Ông ấy đã đến gặp tôi. Có một tấm thảm trên sàn nhà và chúng tôi đã nói rất lễ phép với ông ấy, mời ông ấy ngồi trên tấm thảm – và ông ấy lặng lẽ ngồi trên tấm thảm, thiết lập cung cách của vị đạo sư, đặt cái gậy cầm tay phía trước ông ấy và bắt đầu bàn luận – nó là một trình diễn thật tuyệt vời mà ông ấy đã dựng lên! Và ông ấy đã nói: con người cần một đạo sư bởi vì chúng ta, những đạo sư hiểu biết nhiều hơn những người đang theo đuổi; tại sao anh ấy phải trải qua tất cả sự hiểm nguy một mình? Chúng ta sẽ giúp anh ấy. Không thể bàn luận với ông ấy bởi vì ông ấy đã giả sử rằng một mình ông

ấy biết và mọi người khác đều dốt nát. Khoảng mười phút sau ông ấy bỏ đi, đầy bực tức.

Swamiji: Đó là một trong những sự việc khiến Krishnaji nổi tiếng ở Ấn độ! – Kế tiếp, trong khi ông vạch rõ ra sự vô ích hoàn toàn của mù quáng chấp nhận những giáo điều, những công thức, ông sẽ không yêu cầu sự phủ nhận tức khắc của họ. Trong khi truyền thống có thể là một khối đã chết rồi, có lẽ sẽ xứng đáng phải hiểu rõ nó và nguồn gốc của nó; nếu không, khi hủy diệt một truyền thống một ảnh hưởng tương đương có thể nảy sinh.

Krishnaji: Hoàn toàn đúng.

Swamiji: Vì vậy liệu tôi có thể đưa ra một vài niềm tin truyền thống cho sự tìm hiểu của ông để cho chúng ta có lẽ khám phá nơi nào và làm thế nào điều gì ông gọi là "những ý định tốt lành" bị đổi hướng đột ngột đến địa ngục – cái vỏ giam giữ chúng ta? Mỗi nhánh của Yoga tạo những kỷ luật riêng của nó trong những luận điệu cứng ngắt rằng nếu người ta theo đuổi chúng trong tinh thần đúng đắn người ta sẽ chấm dứt được đau khổ. Tôi sẽ liệt kê chúng cho những lời bình phẩm của ông.

Thứ nhất, Karma Yoga: nó đòi hỏi Dharma hay một đời sống đạo đức, mà thường được trải rộng để bao gồm những Varnashrama Dharma. Một câu nói của Krishna "Swadharme . . . Bhayavaha" – dường như đã thể hiện rằng nếu một con người tự nguyện đầu hàng chính anh ấy đến những luật lệ nào đó của cách cư xử, cái trí của anh ấy sẽ được tự do để quan sát và học hỏi với sự trợ giúp của những Bavana nào đó. Ông có thể bình phẩm về những điều này? – cái khái niệm của Dharma và những luật lệ và những quy định:"làm điều này","điều đó đúng", "điều kia sai"…

Krishnaji: Mà thực sự có nghĩa, đặt ra điều gì là cách cư xử đúng đắn, và tôi tự nguyện chấp nhận nó. Có một người thầy đặt ra điều gì là cách cư xử đúng đắn, và tôi đến và tự nguyện, dùng từ ngữ của bạn, bám chặt nó, chấp nhận nó.

Có một sự việc như chấp nhận tự nguyện hay không? Và người thầy nên đặt ra điều gì là cách cư xử đúng đắn, mà có nghĩa ông ấy đã đặt ra cái khuôn mẫu, cái khuôn, tình trạng bị quy định hay sao? Bạn tuân theo sự nguy hiểm của nó? – trong việc đã đặt ra tình trạng bị quy định của anh ấy mà sinh ra cách cư xử đúng đắn, mà sẽ dẫn người ta đến thiên đàng.

Swamiji: Đó là một khía cạnh của nó. Khía cạnh khác mà tôi quan tâm nhiều hơn, là nếu điều đó được chấp nhận, vậy thì cái dụng cụ tâm lý được tự do để quan sát.

Krishnaji: Tôi hiểu. Không, thưa bạn. Tại sao tôi nên chấp nhận nó? Bạn là người thầy. Bạn đặt ra khuôn mẫu của cách cư xử. Làm thế nào tôi biết rằng bạn đúng? Bạn có lẽ sai. Và tôi sẽ không chấp nhận uy quyền của bạn. Bởi vì tôi hiểu rằng uy quyền của những đạo sư, uy quyền của vị giáo sĩ, uy quyền của Giáo hội – tất cả chúng đều đã thất bại. Vì vậy, với một người thầy mới đang đặt ra một luật lệ mới, tôi sẽ nói rằng, "Vì Chúa ông đang đùa giỡn cùng trò chơi đó; tôi không chấp nhận nó." Và liệu có một sự việc như chấp nhận tự nguyện – chấp nhận tự nguyện, tự do? Hay tôi đã bị ảnh hưởng rồi, vì bạn là một người thầy, bạn là con người vĩ đại, và bạn hứa hẹn cho tôi một phần thưởng vào phút cuối của nó, có ý thức hay không ý thức, mà dẫn tôi đến chấp nhận "tự nguyện" nó? Tôi không chấp nhận nó một cách tự do. Nếu tôi tự do, tôi không chấp nhận nó gì cả. Tôi sống đúng đắn.

Swamiji: Vậy là đúng đắn phải đến từ bên trong?

Krishnaji: Rõ ràng, còn gì không phải nữa, thưa bạn? Hãy nhìn vào điều gì xảy ra trong sự tìm hiểu cách cư xử. Họ nói những hoàn cảnh, môi trường, văn hóa phía bên ngoài, tạo ra những loại cư xử nào đó. Đó là, nếu tôi sống trong một môi trường cộng sản cùng sự thống trị của nó, cùng những đe dọa, những trại tập trung của nó, tất cả việc đó sẽ làm cho tôi cư xử trong một cách nào đó; tôi khoác vào một cái

mặt nạ, bị khiếp sợ, và tôi cư xử trong một cách nào đó. Trong một xã hội mà hơi hơi tự do, nơi không có nhiều luật lệ, bởi vì không ai tin tưởng những luật lệ, nơi mọi thứ được cho phép, ở đó tôi chơi đùa.

Swamiji: Bây giờ, cái nào được chấp nhận hơn từ quan điểm tinh thần?

Krishnaji: Không cái nào cả. Bởi vì cách cư xử, đạo đức, là cái gì đó không bị vun quén bởi tôi hay bởi xã hội. Tôi phải tìm ra làm thế nào để sống đúng đắn. Đạo đức là cái gì đó mà không là một chấp nhận của những khuôn mẫu, hay tuân theo một khuôn mẫu xơ cứng của lề thói. Tốt lành không là lề thói. Chắc chắn, nếu tôi tốt lành bởi vì người thầy của tôi nói rằng tôi tốt lành, nó là vô nghĩa. Vì vậy không có sự việc như chấp nhận tự nguyện của cách cư xử đúng đắn mà được đặt ra bởi vị đạo sư, bởi một người thầy.

Swamiji: Người ta phải tìm ra nó cho chính người ta.

Krishnaji: Vì vậy tôi phải bắt đầu tìm hiểu. Tôi phải bắt đầu nhìn, tôi phải tìm ra sống như thế nào. Tôi chỉ có thể sống khi không có sợ hãi.

Swamiji: Có lẽ đáng ra tôi đã giải thích điều này. Theo Shankara nó chỉ được dành cho những người thấp hơn.

Krishnaji: Người nào là thấp và cao? Người chín chắn và người không chín chắn? Shankara hay X Y Z nói rằng, “Đặt ra luật lệ cho những người thấp và cho những người cao” và họ thực hiện nó. Họ đọc những quyển sách của Shankara, hay một người uyên bác nào đó đọc nó cho họ, và họ nói điều đó thật kỳ diệu rồi quay lại và sống cuộc sống riêng của họ. Đây là một sự kiện rõ ràng. Bạn thấy nó ở nước Ý. Họ lắng nghe Đức giáo hoàng – họ lắng nghe nghiêm túc được hai hay ba phút rồi sau đó tiếp tục cuộc sống hàng ngày của họ; không một ai lưu tâm, nó không tạo ra khác biệt nào. Đó là lý do tôi muốn hỏi, tại sao những người tạm gọi là Shankaras, những đạo sư, đặt ra những luật lệ về cách cư xử là gì.

Swamiji: Nếu không sẽ có hỗn loạn.

Krishnaji: Dù thế nào cũng có hỗn loạn rồi. Có hỗn loạn khủng khiếp. Ở Ấn độ họ đã đọc Shankara và tất cả những người thầy được hàng ngàn năm. Hãy nhìn họ!

Swamiji: Có lẽ, theo họ, sự thay thế không thể xảy ra được.

Krishnaji: Sự thay thế là gì? Rối loạn? Đó là điều gì họ đang sống. Thay vì hiểu rõ Shankara tại sao lại không hiểu rõ sự rối loạn trong đó họ đang sống? Nếu họ hiểu rõ sự rối loạn, họ có thể thay đổi được nó.

Swamiji: Có lẽ điều đó dẫn chúng ta đến nghi vấn về Bhawana này nơi một chút xíu tâm lý được bao hàm. Chuyển đến Sadhana của Karma Yoga, trong số những sự việc khác kinh Bhavagad Gita đặt ra một Nimitta Bhawana. Không nghi ngờ gì cả Bhawana là Đang tồn tại và Nimitta Bhawana là đang là một phương tiện không cái tôi trong bàn tay của Thượng đế hay Đang Tồn Tại Vô Hạn. Nhưng nó cũng được sử dụng để có ý nghĩa một thái độ hay một cảm thấy trong hy vọng rằng nó sẽ giúp đỡ một người bắt đầu học hỏi quan sát chính anh ấy và vì vậy Bhawana sẽ tràn ngập thân tâm đang tồn tại của anh ấy. Cho những con người không có bao nhiêu hiểu rõ có lẽ điều đó rất cần thiết; hay liệu điều đó sẽ thường xuyên làm xao lãng họ bằng trạng thái tự dối gạt? Làm thế nào chúng ta sẽ khiến điều này vận hành được?

Krishnaji: Câu hỏi bạn đang hỏi là gì, thưa bạn?

Swamiji: Có kỹ thuật của Bhawana.

Krishnaji: Điều đó hàm ý một hệ thống, một phương pháp, bằng cách luyện tập nó, cuối cùng bạn đạt được sự khai sáng. Bạn luyện tập với mục đích để đến với Thượng đế hay bất kỳ điều gì. Khoảnh khắc bạn luyện tập một phương pháp, điều gì xảy ra? Tôi luyện tập ngày qua ngày cái phương pháp được đặt ra bởi bạn. Điều gì xảy ra?

Swamiji: Có một câu nói nổi tiếng, “Vì bạn suy nghĩ vậy là bạn trở thành”.

Krishnaji: Tôi nghĩ rằng qua luyện tập phương pháp này tôi sẽ đạt được sự khai sáng. Vì vậy tôi làm gì đây? Mỗi ngày tôi luyện tập nó. Tôi trở thành mỗi lúc một máy móc.

Swamiji : Nhưng có một cảm thấy.

Krishnaji: Cái lề thói máy móc đang xảy ra cùng sự cảm thấy được thêm vào, “Tôi thích nó”, “Tôi không thích nó”, “nó là một nhàm chán” – bạn biết đó, có một trận chiến đang xảy ra. Vì vậy bất kỳ điều gì tôi luyện tập, bất kỳ kỷ luật nào, bất kỳ thực hành trong ý nghĩa được chấp nhận của từ ngữ làm cho cái trí của tôi mỗi lúc một chật hẹp hơn, bị giới hạn và xơ cứng, và bạn hứa hẹn tại khúc cuối, thiên đàng. Tôi nói nó giống như những chiến binh được tập tành ngày này qua ngày khác – rèn luyện, rèn luyện – cho đến khi họ không còn là gì cả ngoại trừ những dụng cụ của viên thượng sĩ hay sĩ quan chỉ huy. Cho họ một chút khởi đầu. Vì vậy tôi đang nghi vấn toàn bộ sự tiếp cận của hệ thống và phương pháp hướng về sự khai sáng. Thậm chí trong những nhà máy, một con người chỉ di chuyển một công tắc hoặc đẩy cái này hay cái kia không sản xuất được nhiều bằng con người được tự do học hỏi khi anh ấy làm việc.

Swamiji: Ông có thể đặt điều đó vào Bhawana hay không?

Krishnaji: Tại sao không?

Swamiji: Vì vậy nó vận hành?

Krishnaji: Đây là cách duy nhất. Đó là Bhawana thực sự: học hỏi khi bạn đang sống. Vì vậy hãy thức dậy. Học hỏi khi bạn đang sống, vì vậy hãy tỉnh táo khi bạn đang sống. Nếu dạo bộ và tôi có một hệ thống, một phương pháp của dạo bộ, phương pháp đó là tất cả mà tôi đang quan tâm: tôi sẽ không thấy chim chóc, cây cối, ánh sáng tuyệt vời trên chiếc lá, không gì cả. Và tại sao tôi phải chấp nhận người thầy mà

cho tôi cái phương pháp, cái khuôn mẫu? Ông ấy có lẽ đặc biệt như tôi, và có những người thầy mà rất lạ lùng. Vì vậy tôi khước từ tất cả việc đó.

Swamiji: Lại nữa vấn đề là vấn đề của người bắt đầu.

Krishnaji: Ai là người bắt đầu? Người không chín chắn?

Swamiji: Có thể.

Krishnaji: Vì vậy bạn đang cho anh ấy một món đồ chơi để chơi đùa?

Swamiji: Một loại khai mở nào đó.

Krishnaji: Vâng một món đồ chơi và anh ấy đang thụ hưởng món đồ chơi đó và luyện tập suốt ngày và cái trí của anh ấy vẫn còn nhỏ nhen.

Swamiji: Có lẽ đó cũng là câu trả lời của ông cho nghi vấn về Bhakti Yoga. Lại nữa, trong chừng mực nào đó họ muốn những người này phải phá vỡ.

Krishnaji: Tôi không chắc chắn lắm, thưa bạn.

Swamiji: Tôi sẽ bàn luận Bhakti này. Chuyển đến Bhakti Yoga, Bhakta được khuyến khích thờ phụng Thượng đế ngay cả trong những đền chùa và những hình ảnh, cảm thấy sự hiện diện của thần thánh ở bên trong. Trong khá nhiều lời cầu nguyện, nó được lặp đi và lặp lại, "Ngài là Lan Khắp . . . Ngài là Hiện Diện Mọi Nơi.", vân vân. Krishna yêu cầu những người hiến dâng thấy Thượng đế trong những vật của thiên nhiên và sau đó như "Tất cả". Cùng thời điểm đó nhờ vào japa, hay sự lặp lại của câu kinh cùng sự tỉnh thức tương quan được ý nghĩa của nó, người hiến dâng được yêu cầu trực nhận rằng sự hiện diện của thần thánh phía bên ngoài giống hệt với sự hiện diện của thần thánh phía bên trong. Vẫn vậy cái cá thể nhận ra trạng thái một của anh ấy cùng cái tập thể. Có bất kỳ việc gì sai lầm cơ bản với hệ thống đó?

Krishnaji: Ồ! Vâng, thưa bạn. Khối Cộng sản không tin tưởng Thượng đế nào cả. Những người Cộng sản đã đặt chính thể ở trên Thượng đế. Họ ích kỷ, họ bị kinh hãi, nhưng không có Thượng đế, không những câu kinh, vân vân. Một người khác không biết những câu kinh, japa, sự lặp lại như anh ấy nói, "Tôi muốn tìm ra sự thật là gì. Tôi muốn tìm ra liệu có một Thượng đế hay không. Có lẽ không có sự việc như thế." Và kinh Gita và tất cả kinh khác đều giả sử rằng có. Họ giả sử rằng có Thượng đế. Họ là ai mà bảo cho tôi là có hay không có, kể cả Krishna hay X, Y, Z? Tôi nói nó có lẽ là tình trạng bị quy định riêng của bạn; bạn được sinh ra trong một môi trường đặc biệt và với một tình trạng bị quy định đặc biệt, với một thái độ đặc biệt và bạn tin tưởng điều đó. Rồi sau đó bạn đặt ra những luật lệ. Nhưng nếu tôi khước từ tất cả uy quyền, kể cả những người Cộng sản, kể cả những uy quyền của phương Tây và phương Đông, tất cả uy quyền, lúc đó tôi ở đâu? Lúc đó tôi phải tìm ra, bởi vì tôi không hạnh phúc, tôi bị đau khổ.

Swamiji: Nhưng có lẽ tôi được tự do khỏi tình trạng bị quy định.

Krishnaji: Đó là công việc của tôi – được tự do. Nếu không tôi không thể học hỏi. Nếu tôi vẫn là một người Ấn độ giáo trong suốt cuộc đời của tôi, tôi chấm dứt. Người Thiên chúa giáo vẫn là người Thiên chúa giáo và người Cộng sản đều chết rồi. Nhưng liệu có thể – đó thực sự là một nghi vấn – khước từ tất cả tình trạng bị quy định mà chấp nhận uy quyền? Liệu tôi có thể thực sự khước từ tất cả uy quyền và đứng một mình để tìm ra? Và tôi phải đứng một mình. Trái lại, nếu tôi không đứng một mình trong ý nghĩa sâu thẳm của từ ngữ đó, tôi chỉ đang lặp lại điều gì Shankara, Buddha, hay X, Y, Z đã nói. Mục đích của nó là gì, khi biết rất rõ rằng sự lặp lại đó không là sự thật? Vì vậy, tôi, – chín chắn hay không chín chắn, hay nửa chừng – tôi không được, tất cả họ không được học hỏi để đứng một mình hay sao? Điều đó đau đớn lắm; họ nói rằng, "Chúa tôi ơi, làm sao tôi

có thể đứng một mình?” – không con cái, không Thượng đế, không Bí thư Cộng sản? Có sợ hãi.

Swamiji: Ông nghĩ rằng mọi người có thể vận dụng được điều này?

Krishnaji: Tại sao không, thưa bạn? Nếu bạn không thể, vậy thì bạn bị trói buộc trong nó. Không có số lượng nào của những vị Thượng đế, và những câu kinh, và những ma mãnh sẽ giúp đỡ bạn. Họ có lẽ che đậy nó. Họ có lẽ bỏ nó vào chai. Họ có lẽ nén nó lại và cất trong tủ lạnh. Nhưng nó luôn luôn ở đó.

Swamiji: Bây giờ có phương pháp khác, phương pháp đứng một mình: Raja Yoga. Lại nữa ở đây người học được yêu cầu vun quén những chất lượng đạo đức nào đó mà, ở một khía cạnh, tạo cho anh ấy là một công dân tốt và ở khía cạnh khác, cởi bỏ những rào chắn tâm lý có thể có. Sadhana này, mà chủ yếu là trạng thái tỉnh thức được tư tưởng bao gồm ký ức, tưởng tượng và giấc ngủ, có vẻ gần gần giống như sự giảng dạy của ông. Asana và Pranayama là những trợ giúp, có lẽ . Và thậm chí Dyana của Yoga không được dự tính để mang lại trạng thái tự nhận biết, mà đã được công nhận không là sản phẩm cuối cùng của một chuỗi những hành động. Krishna đã khẳng định rõ ràng rằng Yoga nêu rõ sự trực nhận: “Atma Shuddhaye”. Ông có chấp nhận sự tiếp cận này hay không? Không có nhiều trợ giúp được liên quan ở đây; thậm chí Iswara chỉ là “Purusha Visheshaha”. Nó là một loại đạo sư, không thể thấy được trong qui trình bên trong. Ông có chấp nhận sự tiếp cận này: có phương pháp ngồi tham thiền này và cố gắng khoét sâu vào sâu hơn và sâu hơn.

Krishnaji: Tất nhiên. Vậy thì người ta phải tìm hiểu vấn đề của thiền định.

Swamiji: Và Patanjali định nghĩa thiền định như là, “Sự vắng mặt của tất cả ý tưởng thuộc thế giới hay bất kỳ ý tưởng lạc đề nào.” Đó là Bhakti Sunyam.

Krishnaji: Hãy nhìn kìa, thưa bạn, tôi không đọc gì cả. Ở đây ngay lúc này tôi là: tôi không biết. Tôi chỉ biết rằng tôi bị đau khổ và rằng tôi có một cái trí khá tốt lành. Tôi không có uy quyền – Shankara, Krishna, Patanjali, không ai cả – tôi tuyệt đối một mình. Tôi phải đối mặt với cuộc sống của tôi và tôi phải là một công dân tốt lành – không lệ thuộc những người Cộng sản, những người Tư bản, hay những người Xã hội – công dân tốt lành có nghĩa là cách cư xử, không phải là một công việc ở văn phòng và khác biệt khi ở nhà. Trước hết, tôi muốn tìm ra làm thế nào được tự do khỏi đau khổ này. Tiếp theo bởi vì được tự do, tôi sẽ tìm ra liệu có một sự việc như Thượng đế hay bất kỳ cái gì. Vì vậy làm thế nào tôi sẽ học hỏi để được tự do khỏi gánh nặng khủng khiếp này? Đó là nghi vấn đầu tiên của tôi. Tôi chỉ có thể hiểu rõ nó trong liên hệ với một người khác. Tôi không thể ngồi một mình và đào sâu vào nó bởi vì tôi có lẽ làm biến dạng nó; cái trí của tôi quá mê muội, quá thành kiến. Vì vậy tôi phải tìm ra trong liên hệ – với thiên nhiên, với những con người – cái gì là sợ hãi này, đau khổ này; trong liên hệ, bởi vì nếu tôi ngồi một mình tôi có thể tự lừa dối mình rất dễ dàng. Nhưng bằng cách tỉnh thức trong liên hệ, tôi có thể nắm bắt được nó ngay tức khắc.

Swamiji: Nếu bạn tỉnh thức.

Krishnaji: Đó là điểm mấu chốt. Nếu tôi tỉnh thức, cảnh giác, tôi sẽ tìm ra; và việc đó không mất thời gian.

Swamiji: Nhưng nếu người ta không?

Krishnaji: Vì vậy, vấn đề là thức dậy, tỉnh thức, cảnh giác. Có một phương pháp cho nó không? Hãy theo dõi nó, thưa bạn. Nếu có một phương pháp mà sẽ giúp đỡ tôi tỉnh thức, tôi sẽ luyện tập nó; nhưng đó là tỉnh thức à? Bởi vì trong đó được bao hàm lề thói, sự chấp nhận của uy quyền, sự lặp lại; điều đó dần dần đang làm tỉnh thức của tôi bị xơ cứng. Vì vậy tôi khước từ điều đó: sự luyện tập tỉnh thức. Tôi nói rằng tôi chỉ có thể hiểu rõ đau khổ trong liên hệ và hiểu rõ đó chỉ

đến qua tỉnh thức. Vì vậy tôi phải tỉnh thức. Tôi tỉnh thức vì sự thôi thúc của tôi là kết thúc đau khổ. Nếu tôi đói, tôi muốn có thức ăn và tôi tìm kiếm thức ăn. Trong cùng cách như vậy tôi khám phá ra cái gánh nặng khủng khiếp của đau khổ trong tôi và tôi khám phá nó qua liên hệ – cách tôi cư xử với bạn, cách tôi nói chuyện với mọi người. Trong tiến hành của liên hệ đó, sự việc này được bộc lộ.

Swamiji: Trong liên hệ đó, bạn luôn luôn tự-tỉnh thức, nếu tôi có thể giải thích nó như thế.

Krishnaji: Vâng, tôi thức dậy, tỉnh thức, quan sát.

Swamiji: Nó dễ dàng quá cho một con người bình thường phải không?

Krishnaji: Vâng, nếu một người nghiêm túc và nói rằng, "Tôi muốn tìm ra." Con người bình thường, tám mươi hay chín mươi phần trăm trong số họ, thực sự không quan tâm. Nhưng một người nghiêm túc, anh ấy nói, "Tôi sẽ tìm ra – tôi muốn xem thử liệu cái trí có thể được tự do khỏi đau khổ." Và điều đó chỉ có thể phát giác được trong liên hệ. Tôi không thể sáng chế đau khổ. Trong liên hệ đau khổ đến.

Swamiji: Đau khổ ở bên trong.

Krishnaji: Dĩ nhiên, thưa bạn, nó là một hiện tượng thuộc tâm lý.

Swamiji: Ông sẽ không muốn một người ngồi xuống và tham thiền và mài bén?

Krishnaji: Vậy là chúng ta hãy quay trở lại câu hỏi về thiền định. Thiền định là gì? Không lệ thuộc điều gì Patanjali và những người khác nói bởi vì có lẽ họ hoàn toàn sai lầm. Và tôi có lẽ bị sai lầm khi tôi nói tôi biết cách thiền định. Vì vậy chính người ta phải tìm ra, người ta phải hỏi, "Thiền định là gì?" Thiền định có là đang ngồi yên lặng, đang tập trung, đang kiểm soát tư tưởng, đang quan sát?

Swamiji: Đang quan sát, có lẽ.

Krishnaji: Bạn có thể quan sát khi bạn đang dạo bộ.

Swamiji: Điều đó khó khăn.

Krishnaji: Bạn quan sát khi đang ăn, khi bạn đang lắng nghe mọi người, khi một ai đó nói điều gì đó gây tổn thương bạn, nịnh nọt bạn. Điều đó có nghĩa, bạn phải luôn luôn tỉnh thức – khi bạn đang huênh hoang, khi bạn đang nói những điều giả dối – bạn theo kịp chứ? Muốn quan sát, bạn cần một cái trí rất yên lặng. Đó là thiền định. Toàn thể việc đó là thiền định.

Swamiji: Đối với tôi có vẻ như Patanjali phát triển tuần tự một luyện tập làm cho cái trí yên lặng, không phải trên trận chiến của cuộc sống, nhưng bắt đầu nó khi bạn một mình và mở rộng nó sang liên hệ.

Krishnaji: Nhưng nếu bạn tẩu thoát khỏi trận chiến . . .

Swamiji: Trong một khoảng thời gian chút xíu . . .

Krishnaji: Nếu bạn tẩu thoát khỏi trận chiến bạn đã không hiểu rõ trận chiến. Trận chiến là bạn. Làm thế nào bạn có thể tẩu thoát khỏi chính bạn? Bạn có thể dùng một viên thuốc, bạn có thể giả vờ rằng bạn đã tẩu thoát được, bạn có thể lặp lại những câu kinh, japas và làm tất cả mọi loại sự việc, nhưng trận chiến đang tiếp tục. Bạn nói rằng, "Hãy lặng lẽ đi khỏi nó và sau đó quay trở lại nó." Đó là một phân chia. Chúng ta đang đề nghị rằng, "Hãy nhìn trận chiến bạn có liên hệ; bạn bị trói buộc vào nó: bạn là nó."

Swamiji: Điều đó dẫn chúng ta đến sự học hỏi cuối cùng: bạn là nó.

Krishnaji: Bạn là trận chiến.

Swamiji: Bạn là nó, bạn là trận chiến, bạn là người chiến đấu, bạn đi khỏi nó, bạn ở cùng nó – mọi thứ. Có lẽ đó là điều gì được hàm ý trong Gnana Yoga. Theo Gnana Yoga, người tìm kiếm được yêu cầu tự cung cấp cho anh ấy bốn phương tiện, Viveka, tìm kiếm cái thật sự và gạt bỏ cái giả dối. Vairagya, không tìm kiếm vui thú; Shat Satsampath, mà

có nghĩa sống một cuộc sống thực tế hướng về sự thực hành Yoga này; và Mumukshutva, một hiến dâng trọn vẹn để tìm kiếm Sự Thật. Môn đồ sau đó được tiếp cận một vị đạo sư và Sadhana của ông ấy gồm có Sravana (nghe), Manana (ngẫm nghĩ) và Niryudhyajna (thâm nhập), điều đó tất cả chúng tôi đều thực hiện ở đây. Vị đạo sư chọn lựa những phương tiện khác nhau để khai sáng học trò, mà thường thường được hàm ý nhận ra Tất Cả hay Sự Tồn Tại Tổng Thể. Shankara diễn tả nó như vậy: "Vô hạn một mình là thật, thế giới là không thật. Cá thể không khác biệt vô hạn, vì vậy không có phân chia ở đó." Shankara nói rằng thế giới là Maya mà qua đó ông ấy có ý rằng sự xuất hiện của thế giới là không thật, điều đó người ta phải tìm hiểu và khám phá. Krishna diễn tả nó như vậy trong Gita:"Người thực hành yoga lúc đó ý thức rằng hành động, người làm của hành động, những phương tiện được cần đến, và mục đích mà hành động được hướng đến, tất cả là một tổng thể và vì vậy sự phân chia được vượt qua."

Ông phản ứng như thế nào đối với phương pháp Gnana Yoga này? Trước hết có Sadhana Chaturdhyaya này, mà môn đồ chuẩn bị cho chính anh ấy. Sau đó anh ấy đến vị đạo sư và ngồi và nghe Sự Thật từ vị đạo sư và ngẫm nghĩ nó và thâm nhập sự thật, cho đến khi nó trở thành một cùng anh ấy; và sự thật thường được nói dựa vào những công thức này. Nhưng những công thức này mà chúng ta lặp lại được giả thiết là được nhận ra. Điều này có lẽ có một giá trị nào không?

Krishnaji: Thưa bạn, nếu bạn đã không đọc những quyển này – Patanjali, Shankara, Chan Upanishads, Raja Yoga, Karma Yoga, Bhakti Yoga, Gnana Yoga, không gì cả – bạn sẽ làm gì?

Swamiji: Tôi sẽ phải tìm ra.

Krishnaji: Bạn sẽ làm gì?

Swamiji: Đấu tranh.

Krishnaji: Mà bạn đang làm trong chừng mực nào đó. Bạn sẽ làm gì? Bạn sẽ bắt đầu ở đâu? – không biết về điều gì những người khác đang nói, gồm cả điều gì những người lãnh đạo Cộng sản đã nói – Marx, Engels, Lenin, Stalin. Tôi ở đây, một con người bình thường, tôi không đọc thứ gì cả, tôi muốn biết. Tôi phải bắt đầu ở đâu? Tôi phải làm việc – Karma Yoga – trong một ngôi vườn, như một người nấu bếp, trong một nhà máy, trong một văn phòng, tôi phải làm việc. Và cũng vậy có vợ và con cái: tôi yêu họ, tôi ghét họ, tôi là một người nghiện ngập tình dục, bởi vì đó là sự tẩu thoát duy nhất đã cống hiến cho tôi trong cuộc sống. Tôi ở đây. Đó là bản đồ cuộc sống của tôi, và tôi bắt đầu từ đây. Tôi không thể bắt đầu từ đằng kia; tôi bắt đầu ở đây và tôi tự hỏi chính mình tất cả điều đó là gì. Tôi không biết gì về Thượng đế. Bạn có thể sáng chế, giả vờ: tôi kinh hãi sự giả vờ. Nếu tôi không biết, tôi không biết. Tôi sẽ không trích dẫn những Shankara, những Buddha, hay bất kỳ ai. Vì vậy tôi nói rằng: đây là nơi tôi khởi đầu. Liệu tôi có thể tạo ra trật tự trong sống của tôi? – trật tự, không bị sáng chế bởi tôi hay bởi họ, nhưng trật tự mà là đạo đức. Liệu tôi có thể tạo ra nó? Và muốn đạo đức phải không có trận chiến, không có xung đột trong tôi hay phía bên ngoài. Vì vậy, phải không có hung hăng, không có bạo lực, không có hận thù, không có đối kháng. Tôi khởi đầu từ đó. Và tôi tìm ra rằng tôi bị sợ hãi. Tôi phải được tự do khỏi sợ hãi. Ý thức được nó là tỉnh thức được tất cả việc này, tỉnh thức được tôi đang ở đâu; từ đó tôi sẽ chuyển động, tôi sẽ làm việc. Và sau đó tôi tìm ra rằng tôi có thể một mình – không mang mọi gánh nặng của ký ức, của những Shankara, những Buddha, Marx, Engel – bạn theo kịp không? Tôi có thể một mình bởi vì tôi hiểu rõ trật tự trong sống của tôi; và tôi đã hiểu rõ trật tự bởi vì tôi đã khước từ vô trật tự, bởi vì tôi đã học hỏi về vô trật tự. Vô trật tự có nghĩa xung đột, chấp nhận uy quyền, thỏa hiệp, bắt chước, tất cả điều đó. Đó là vô trật tự, luân lý xã hội là vô trật tự. Từ đó tôi sẽ tạo ra trật tự trong chính tôi; không

phải chính tôi như một con người nhỏ bé ngớ ngẩn ở quá khứ, nhưng như một Con Người.

Swamiji: Ông giải thích nó như thế nào?

Krishnaji: Chính là một con người đang trải qua địa ngục này. Mọi con người đang trải qua địa ngục này. Vì vậy, nếu tôi, như một con người, hiểu rõ điều này, tôi đã khám phá cái gì đó mà tất cả những con người có thể khám phá.

Swamiji: Nhưng làm thế nào người ta biết rằng người ta đang lừa dối chính người ta?

Krishnaji: Rất đơn giản. Trước hết, khiêm tốn: tôi không muốn thành tựu bất kỳ việc gì.

Swamiji: Tôi không biết ông có bất ngờ gặp những con người mà nói, "Tôi là người khiêm tốn nhất trên thế giới."

Krishnaji: Tôi biết. Tất cả đều quá ngu xuẩn. Không có ham muốn, không có thành tựu.

Swamiji: Khi người ta ở trong nó, trong một tô súp, làm sao người ta biết được?

Krishnaji: Dĩ nhiên bạn sẽ biết. Khi ham muốn của bạn nói rằng, "Tôi phải giống ông Smith là vị Thủ tướng, vị tướng lãnh, hay Giám đốc Điều hành", vậy thì có sự khởi đầu của hãnh tiến, kiêu ngạo, thành tựu. Tôi biết khi tôi muốn giống như một vị anh hùng, khi tôi muốn trở thành như Buddha, khi tôi muốn đạt được sự khai sáng, khi ham muốn nói rằng, "Hãy là một cái gì đó." Ham muốn nói ở trong là một cái gì đó có vui thú tuyệt vời.

Swamiji: Nhưng chúng ta vẫn giải quyết gốc rễ của vấn đề trong tất cả việc này?

Krishnaji: Dĩ nhiên chúng ta phải. Cái "Tôi" là gốc rễ của vấn đề. Tự cho mình là trung tâm là gốc rễ của vấn đề.

Swamiji: Nhưng nó là gì? Nó có nghĩa gì?

Krishnaji: Tự cho mình là trung tâm à? Tôi quan trọng hơn bạn, nhà cửa của tôi, tài sản của tôi, thành tựu của tôi, cái

“Tôi” là trước hết.

Swamiji: Nhưng một vị thánh tử đạo có lẽ nói rằng, “Tôi không là gì cả, tôi có thể bị bắn chết.”

Krishnaji: Ai? – họ không như vậy.

Swamiji: Họ có lẽ nói họ hoàn toàn không ích kỷ, không có cái tôi.

Krishnaji: Không, thưa bạn, tôi không quan tâm đến điều gì một ai đó nói.

Swamiji: Ông ấy có lẽ đang phô trương chính ông ấy.

Krishnaji: Chừng nào tôi hoàn toàn rõ ràng trong chính tôi, tôi không đang tự lừa dối mình. Tôi có thể tự lừa dối mình ngay khoảnh khắc tôi có một đo lường. Khi tôi so sánh chính tôi với một người có một chiếc xe Rolls Royce, hay với Buddha, tôi có một sự đo lường. So sánh chính tôi với một ai đó là khởi đầu của ảo tưởng. Khi tôi không so sánh, tại sao tôi phải chuyển động từ đó?

Swamiji: Để là Cái Tôi?

Krishnaji: Dù tôi là bất kỳ điều gì; đó là: tôi xấu xí, tôi đầy tức giận, lừa dối, sợ hãi, điều này và điều kia. Tôi khởi đầu từ đó và xem liệu có thể được tự do khỏi tất cả điều này. Suy nghĩ của tôi về Thượng đế giống như suy nghĩ về việc leo lên những quả đồi kia, mà tôi không bao giờ muốn.

Swamiji: Nhưng thậm chí như thế vào một ngày trước ông đã nói một điều gì đó lý thú: cá thể và tập thể là một. Làm thế nào cá thể nhận ra sự đồng nhất đó với tập thể?

Krishnaji: Nhưng đó là một sự kiện. Ở đây tôi đang sống ở Gstaad; người nào đó đang sống ở Ấn độ, nó là cùng vấn đề, cùng lo âu, cùng sợ hãi – chỉ những biểu lộ khác nhau nhưng gốc rễ của sự việc đều giống hệt. Đó là điểm mấu chốt. Thứ hai, môi trường sống mà đã sản sinh tánh cá thể này và tánh cá thể này đã tạo ra môi trường sống. Tham lam của tôi đã tạo ra xã hội thối nát này. Sự tức giận của tôi, hận

thù của tôi, sự phân chia của tôi đã tạo ra quốc gia và tất cả sự hỗn loạn này. Vì vậy tôi là thế giới và thế giới là tôi. Hợp lý, theo trí năng , theo từ ngữ, nó là như thế.

Swamiji: Nhưng làm thế nào người ta cảm thấy được nó?

Krishnaji: Điều đó chỉ đến khi bạn thay đổi. Khi bạn thay đổi bạn không còn là một người quốc gia. Bạn không còn lệ thuộc vào bất kỳ cái gì.

Swamiji: Theo tinh thần, tôi có lẽ nói tôi không là một người Ấn độ giáo, hay tôi không là một người Ấn độ.

Krishnaji: Nhưng, thưa bạn, đó chỉ là một ma mãnh. Bạn phải cảm thấy nó trong máu huyết của bạn.

Swamiji: Làm ơn giải thích điều đó có nghĩa gì.

Krishnaji: Nó có nghĩa, thưa bạn, khi bạn thấy sự nguy hiểm của chủ nghĩa quốc gia, bạn vượt khỏi nó. Khi bạn thấy sự nguy hiểm của phân chia, bạn không còn lệ thuộc vào mảnh vỡ. Chúng ta không thấy sự nguy hiểm của nó. Đó là tất cả.

SAANEN

Tháng bảy 1969

– 2 – Bốn “mahavakya” từ kinh Upanishads được bàn luận.

Chuyển tải và lý tưởng Bodisattva.

Vedanta và sự kết thúc của hiểu biết.

Swami Venkatesananda: Krishnaji, chúng ta đang ngồi gần nhau và đang tìm hiểu, đang lắng nghe, đang học hỏi. Thậm chí bậc thánh hiền và người tìm kiếm cũng đã làm như thế, và đó là lời giới thiệu khi họ nói về kinh Upanishads. Kinh Upanishads này chứa đựng điều gì được biết đến như là Mahavakyas, Những Lời Giảng Dạy Vĩ Đại, mà lúc đó có lẽ có cùng ảnh hưởng vào người tìm kiếm như những lời của ông tác động vào tôi lúc này. Tôi thỉnh cầu ông diễn tả điều gì ông suy nghĩ về chúng, liệu chúng vẫn còn có giá trị, hay chúng cần sửa đổi và trình bày theo cách khác?

Kinh Upanishads nói lên hình ảnh về sự thật trong những Mahavakya dưới đây:

Prajnanam Brahma:“Ý thức là vô hạn, cái tuyệt đối, sự thật tối thượng.”

Aham Brahmasmi: “Tôi là vô hạn đó”, hay “Cái tôi là vô hạn đó” – bởi vì cái “tôi” ở đây không liên quan đến ý tưởng về chính anh ấy.

Tat Tvam-asi: “Bạn là cái đó”.

Ayam Atma Brahma: “Cái tôi là vô hạn”, hay “Cá thể là vô hạn.”

Đây là bốn Mahavakya được sử dụng bởi bậc thánh hiền cổ xưa để là thông điệp đưa người tìm kiếm về nhà, và họ cũng đang ngồi giống như chúng ta, mặt đối mặt, vị đạo sư và môn đồ, bậc thánh hiền và người tìm kiếm.

Krishnaji: Vâng, câu hỏi là gì, thưa bạn?

Swamiji: Ông nghĩ gì về chúng? Những Mahavakya này bây giờ còn có giá trị hay không? Chúng có cần một sửa đổi hay một trình bày lại?

Krishnaji: Những câu nói này, giống như “Tôi là cái đó”, “Tat Tvam-asi” và “Ayam Atma Brahma”?

Swamiji: Đó là, “Ý thức là Brahman”.

Krishnaji: Thưa bạn, liệu không có một nguy hiểm của lặp lại điều gì đó mà không biết ý nghĩa của nó hay sao? “Tôi là cái đó.” Nó thực sự có nghĩa gì?

Swamiji: “Bạn là cái đó.”

Krishnaji: “Bạn là cái đó.” Cái đó có nghĩa gì? Người ta có thể nói, “Tôi là con sông ”. Con sông đó mà đằng sau nó có khối nước khổng lồ, đang chuyển động, không ngưng nghỉ, đang trôi chảy liên tục và liên tục, qua nhiều quốc gia. Tôi có thể nói, “Tôi là con sông đó.” Câu đó có giá trị bằng câu, “Tôi là Brahman.”

Swamiji: Vâng. Vâng.

Krishnaji: Tại sao chúng ta nói, “Tôi là cái đó”? Và không phải “Tôi là con sông đó,” cũng không phải “Tôi là người đàn ông nghèo khổ đó”, người đàn ông mà không có khả năng, không thông minh, ngu dốt – ngu dốt này được tạo ra bởi di truyền, bởi nghèo khó, bởi bị khinh khi cực độ, tất cả việc đó! Tại sao chúng ta không nói, “Tôi cũng là người đó”? Tại sao chúng ta luôn luôn gắn kết chính mình với cái gì đó mà chúng ta giả sử là cao quý nhất?

Swamiji: “Cái đó”, có lẽ, chỉ có nghĩa rằng cái mà không bị quy định.

YO VAI BHUMA TATSUKHAM

Cái mà không bị quy định.

Krishnaji: Không bị quy định, vâng.

Swamiji: Vì vậy, bởi vì trong chúng ta có sự thôi thúc để phá vỡ tất cả quy định, chúng ta tìm kiếm cái không bị quy định.

Krishnaji: Liệu một cái trí bị quy định có thể, liệu một cái trí mà nhỏ nhen, tầm thường, đang sống dựa vào những giải

trí hời hợt có thể, liệu cái trí đó có thể biết được hay tượng hình nên được, hay hiểu rõ, hay cảm thấy, hay quan sát được cái không bị quy định?

Swamiji: Không. Nhưng nó có thể tự cởi bỏ chính nó.

Krishnaji: Đó là tất cả mà nó có thể làm được.

Swamiji: Vâng.

Krishnaji: Không phải nói rằng, "Có cái không bị quy định, tôi sẽ suy nghĩ về nó", hay "Tôi là cái đó". Quan điểm của tôi là, tại sao chúng ta luôn luôn gắn kết chính mình với điều gì chúng ta nghĩ là cao quý nhất? Không phải điều gì chúng ta nghĩ là thấp hèn nhất?

Swamiji: Có lẽ trong Brahman không có sự phân chia giữa cao quý nhất và thấp hèn nhất, cái không bị quy định.

Krishnaji: Đó là mấu chốt. Khi bạn nói rằng, "Tôi là cái đó", hay "Bạn là cái đó", đó là một câu phát biểu về một sự thật được giả thiết . . .

Swamiji: Vâng.

Krishnaji: . . . mà có lẽ không là sự thật gì cả.

Swamiji: Có lẽ ở đây tôi nên giải thích lại rằng bậc thánh hiền mà nói ra Mahawakyas được tin tưởng đã có một trải nghiệm trực tiếp của nó.

Krishnaji: Bây giờ, nếu ông ấy đã có trải nghiệm của nó, ông ta có thể chuyển tải cho người khác được sao?

Swamiji: (Tiếng cười)

Krishnaji: Và câu hỏi cũng nảy sinh, liệu người ta có thể trải nghiệm thực sự cái gì đó mà không thể trải nghiệm được? Chúng ta sử dụng từ ngữ "trải nghiệm" quá dễ dàng – "nhận ra", "trải nghiệm", "đạt được", "tự nhận biết", tất cả những điều này – liệu người ta có thể thực sự trải nghiệm cảm thấy của trạng thái ngây ngất tột cùng? Chúng ta hãy nắm bắt điều đó trong chốc lát, từ ngữ đó. Liệu người ta có thể trải nghiệm được nó hay không?

Swamiji: Cái vô hạn?

Krishnaji: Liệu người ta có thể trải nghiệm được cái vô hạn? Đây thực sự là một câu hỏi hoàn toàn cơ bản, không chỉ ở đây nhưng trong cuộc sống. Chúng ta có thể trải nghiệm cái gì đó mà chúng ta đã biết rồi. Tôi trải nghiệm việc đã gặp gỡ bạn. Đó là một trải nghiệm, đã gặp gỡ bạn, hay bạn đã gặp gỡ tôi, hay tôi đã gặp gỡ ông X. Và lần sau khi tôi gặp gỡ bạn tôi nhận ra bạn, phải không? Tôi nói, “Vâng, tôi đã gặp anh ấy tại Gstaad.” Vì vậy trong trải nghiệm có yếu tố của công nhận.

Swamiji: Vâng. Đó là trải nghiệm khách quan.

Krishnaji: Nếu tôi đã không gặp bạn, tôi phải đi qua bạn – bạn sẽ đi qua tôi. Có một yếu tố của công nhận, phải không?

Swamiji: Có lẽ.

Krishnaji: Nếu không nó không là một trải nghiệm. Tôi gặp gỡ bạn – đó là một trải nghiệm phải không?

Swamiji: Trải nghiệm khách quan.

Krishnaji: Nó có thể là một trải nghiệm, phải không? Tôi gặp gỡ bạn lần đầu tiên. Vậy thì điều gì xảy ra trong lần gặp gỡ đầu tiên đó giữa hai con người. Điều gì xảy ra?

Swamiji: Một ấn tượng, ấn tượng của ưa thích.

Krishnaji: Một ấn tượng của ưa thích và không ưa thích, như là, “Anh ấy là một người rất thông minh”, hay “Anh ấy là một người ngu dốt”, hay “Anh ấy nên như thế này hay như thế kia”. Tất cả đều dựa vào nền tảng quá khứ thuộc sự nhận xét của tôi, dựa vào những giá trị của tôi, dựa vào những thành kiến của tôi, ưa thích và không ưa thích, dựa vào khuynh hướng của tôi, dựa vào tình trạng bị quy định của tôi. Nền tảng quá khứ đó gặp gỡ bạn và đánh giá bạn. Sự đánh giá, sự nhận xét, là điều gì chúng ta gọi là trải nghiệm.

Swamiji: Nhưng liệu không có, KRISHNAJI, một . . . khác?

Krishnaji: Hãy chờ đã, thưa bạn, cho phép tôi trình bày xong vấn đề này. Rốt cuộc trải nghiệm là sự đáp trả đến một thách thức, phải không? Phản ứng đến một thách thức. Tôi gặp bạn và tôi phản ứng. Nếu tôi không phản ứng gì cả, với bất kỳ ý nghĩa nào của ưa thích, không ưa thích, thành kiến, chuyện gì sẽ xảy ra?

Swamiji: Vâng?

Krishnaji: Chuyện gì xảy ra trong một liên hệ mà trong đó một người – bạn, có lẽ như thế – không có thành kiến, không có phản ứng; bạn đang sống trong một trạng thái hoàn toàn khác hẳn và bạn gặp gỡ tôi. Rồi thì chuyện gì xảy ra?

Swamiji: An bình.

Krishnaji: Tôi phải nhận ra sự an bình đó trong bạn, chất lượng đó trong bạn, nếu không tôi chỉ đi qua bạn. Vì vậy khi chúng ta nói rằng, "Trải nghiệm cái tối thượng", liệu cái trí, mà bị quy định, bị thành kiến, bị sợ hãi, có thể trải nghiệm được cái tối thượng hay không?

Swamiji: Rõ ràng là không.

Krishnaji: Rõ ràng là không. Và sợ hãi, thành kiến, sự hứng khởi, sự ngu dốt, là cái thực thể mà nói, "Tôi sẽ trải nghiệm cái tối thượng". Khi ngu dốt, sợ hãi, lo âu, bị quy định đó kết thúc, liệu có trải nghiệm cái tối thượng hay không?

Swamiji: Trải nghiệm "cái đó".

Krishnaji: Không, tôi vẫn chưa nói rõ ràng. Nếu cái thực thể – mà là sợ hãi, lo âu, tội lỗi và mọi chuyện như thế – nếu cái thực thể đó đã tự làm tan biến chính nó, đã cởi bỏ sợ hãi và vân vân, liệu còn có trải nghiệm hay không?

Swamiji: Bây giờ câu hỏi hay ho đó thực sự đã được diễn tả bằng quá nhiều từ ngữ. Ông ấy đã đưa ra một câu hỏi giống hệt:

VIJNATARAM ARE KENA VIJANIYAT

“Bạn là người biết, làm thế nào bạn có thể biết được người biết? “Bạn là những trải nghiệm!” Nhưng có một gợi ý mà Vedanta đưa ra và đó là: chúng ta đã nói quá nhiều về một trải nghiệm khách quan:

PAROKSANUBHUTI

Không có một trải nghiệm khác hay sao? Không phải vì sự gặp gỡ X Y Z của tôi, nhưng sự cảm thấy “Tôi là”, mà không bị tạo ra bởi vì tôi đã gặp phải ham muốn ở một nơi nào đó, hay bởi vì tôi bị đối diện với ham muốn nào đó. Tôi không đến hỏi một bác sĩ hay một ai đó để khẳng định “Tôi là” đó. Nhưng có cảm thấy này và có hiểu rõ này, “Tôi là”. Trải nghiệm này dường như hoàn toàn khác biệt với trải nghiệm khách quan.

Krishnaji: Thưa bạn, mục đích của trải nghiệm là gì?

Swamiji: Chính xác điều gì ông đã và đang nói: loại bỏ những sợ hãi, và loại bỏ tất cả những phiền toái, tất cả những bị quy định. Để thấy cái gì tôi là, trong sự thật, khi tôi không bị quy định.

Krishnaji: Không, thưa bạn. Tôi có ý nói rằng: tôi ngu dốt.

Swamiji: Tôi ngu dốt à?

Krishnaji: Tôi ngu dốt; và bởi vì tôi gặp bạn, hay X Y Z, mà rất sáng láng, rất thông minh . . . ?

Swamiji: Có sự so sánh.

Krishnaji: So sánh: qua so sánh tôi phát giác rằng tôi rất ngu dốt. Và tôi nói rằng, “Vâng, tôi ngu dốt, tôi phải làm gì đây?”, và chỉ ở nguyên trong trạng thái ngu dốt của tôi. Cuộc sống tiếp tục, một biến cố xảy ra, mà lay động tôi. Trong chốc lát tôi thức dậy và tranh đấu – tranh đấu để không ngu dốt, để thông minh hơn, và vân vân. Vì vậy thông thường trải nghiệm có ý nghĩa của đánh thức bạn dậy, đang cho bạn một thách thức mà bạn phải đáp lại. Hoặc bạn đáp

lại nó trọn vẹn, hoặc không trọn vẹn. Nếu sự đáp lại không trọn vẹn, vậy thì nó trở thành một phương tiện của đau khổ, đấu tranh, xung đột. Nhưng nếu bạn đáp lại đầy đủ, mà là trọn vẹn, bạn là thách thức. Bạn là thách thức, không phải người bị thách thức, nhưng bạn là thách thức. Vì vậy bạn không cần thách thức nào cả, nếu bạn luôn luôn đang đáp lại trọn vẹn đến mọi thứ.

Swamiji: Điều đó thật tuyệt vời, nhưng (cười) làm thế nào người ta đến được đó ?

Krishnaji: A, hãy đợi đấy, thưa bạn. Chúng ta chỉ cần thấy nhu cầu cho trải nghiệm. Tôi nghĩ nó thực sự lạ thường, nếu bạn có thể thâm nhập nó. Tại sao con người lại cần đến không chỉ trải nghiệm khách quan, mà người ta có thể hiểu được – trong việc đi đến mặt trăng họ đã thâu lượm được nhiều thông tin, nhiều dữ kiện . . .

Swamiji: . . . những viên đá . . .

Krishnaji: Có lẽ loại trải nghiệm đó là cần thiết, bởi vì nó làm tăng thêm hiểu biết, hiểu biết của những sự việc khách quan, thực tế. Bây giờ ngoại trừ loại trải nghiệm đó, liệu có bất kỳ nhu cầu cho trải nghiệm nào nữa hay không?

Swamiji: Thuộc chủ quan.

Krishnaji: Vâng. Tôi không thích dùng từ ngữ “chủ quan” và “khách quan”. Liệu có nhu cầu cho trải nghiệm hay không? Chúng ta đã nói rằng: trải nghiệm là sự đáp lại đến một thách thức. Tôi thách thức bạn, tôi hỏi, “Tại sao?” Bạn có lẽ trả lời nó và nói rằng, “Vâng, hoàn toàn đúng, tôi đồng ý với bạn.” “Tại sao?” Nhưng khoảnh khắc có bất kỳ loại kháng cự nào cho câu hỏi đó, “Tại sao?”, bạn đang đáp lại không trọn vẹn rồi. Và vì vậy có xung đột giữa chúng ta, giữa sự thách thức và sự đáp lại. Bây giờ, đó là một việc. Và có một ham muốn để trải nghiệm, chúng ta hãy ví dụ như Thượng đế, cái gì đó Tối thượng, cái cao quý nhất; hay hạnh phúc

tột cùng, hân hoan, vui sướng vô hạn, một ý thức của an bình, bất kỳ từ ngữ nào bạn thích. Liệu cái trí có thể trải nghiệm nó hay không?

Swamiji: Không.

Krishnaji: Vậy thì cái gì trải nghiệm nó?

Swamiji: Ông muốn chúng tôi tìm hiểu cái trí là gì?

Krishnaji: Không.

Swamiji: Cái "Tôi" là gì?

Krishnaji: Tại sao cái "Tôi", tôi hay bạn, cần có trải nghiệm? – đó là quan điểm của tôi – cần có trải nghiệm về cái cao quý nhất, mà hứa hẹn hạnh phúc hay hân hoan, ân lành hay an bình?

Swamiji: Rõ ràng bởi vì trong trạng thái hiện tại chúng ta cảm thấy không trọn vẹn.

Krishnaji: Đó là tất cả. Đó là tất cả.

Swamiji: Đúng.

Krishnaji: Bởi vì đang ở trong một trạng thái không có an bình, chúng ta muốn trải nghiệm một trạng thái mà là an bình thường hằng, vĩnh cửu, tuyệt đối.

Swamiji: Nó không nhiều đến độ tôi bị rối loạn, và có một trạng thái của an bình; tôi muốn biết cảm thấy "Tôi bị rối loạn" này là gì. Có phải cái "Tôi" bị rối loạn, hay cái "Tôi"ngu dốt? Tôi ngu dốt, hay trạng thái ngu dốt chỉ là một quy định mà tôi có thể cởi bỏ?

Krishnaji: Bây giờ cái thực thể mà cởi bỏ nó là ai vậy?

Swamiji: Thức dậy. Cái "Tôi" thức dậy.

Krishnaji: Không, thưa bạn. Đó là sự khó khăn. Trước tiên chúng ta hãy chấm dứt vấn đề này. Tôi bị bất hạnh, đau khổ, chất đầy phiền muộn. Và tôi muốn trải nghiệm cái gì đó không có phiền muộn. Đó là khao khát của tôi. Tôi có một lý tưởng, một mục đích, và bằng cách tranh đấu theo đuổi nó

cuối cùng tôi đạt được lý tưởng đó. Đó là khao khát của tôi. Tôi muốn trải nghiệm lý tưởng đó và bám chặt vào trải nghiệm đó. Đó là điều gì con người muốn – tách rời khỏi tất cả những câu nói khôn ngoan, những cuộc nói chuyện khôn ngoan.

Swamiji: Vâng, vâng; và có lẽ đó là lý do tại sao một bậc thánh hiền vĩ đại khác ở Nam Ấn độ đã nói (trong Tamil):

ASAI ARUMIN ASAI ARUMIN

ISANODAYINUM ASAI ARUMIN

Câu đó rất hay.

Krishnaji: Câu đó có nghĩa gì vậy?

Swamiji: "Xóa sạch tất cả những khao khát này. Thậm chí ham muốn để là một với Thượng đế, xóa sạch nó đi", ông ấy nói.

Krishnaji: Vâng, tôi hiểu. Bây giờ hãy theo dõi, thưa bạn. Nếu tôi – nếu cái trí – có thể làm tự do chính nó khỏi sự thống khổ này, lúc đó nhu cầu cho một trải nghiệm về cái Tối thượng là gì? Sẽ không có.

Swamiji: Không. Chắc chắn rồi.

Krishnaji: Nó không còn bị trói buộc trong tình trạng bị quy định riêng của nó. Vì vậy nó là cái gì đó khác; nó đang sống trong một kích thước khác hẳn. Vì vậy ham muốn để trải nghiệm cái tối thượmg theo căn bản là sai lầm.

Swamiji: Nếu nó là một ham muốn.

Krishnaji: Bất kỳ nó là gì! Làm thế nào tôi biết được cái tối thượng? Bởi vì những bậc thánh hiền đã nói về nó? Tôi không chấp nhận những thánh hiền. Họ có lẽ đang bị vướng trong ảo tưởng, họ có lẽ đang nói hợp lý hay vô lý. Tôi không biết; tôi không quan tâm. Tôi phát hiện rằng chừng nào cái trí còn đang ở trong một trạng thái sợ hãi, nó muốn tẩu thoát khỏi nó, và nó chiếu rọi một ý tưởng của cái Tối thượng, và muốn trải nghiệm cái đó. Nhưng nếu nó tự làm

tự do chính nó khỏi sự đau khổ riêng của nó, vậy thì nó hoàn toàn ở trong một trạng thái khác hẳn. Thậm chí nó không cần đến trải nghiệm bởi vì nó ở một mức độ khác hẳn.

Swamiji: Đúng rồi, đúng rồi.

Krishnaji: Bây giờ, tại sao những bậc thánh hiền, theo điều gì bạn đã trình bày, nói rằng, “Bạn phải trải nghiệm cái đó, bạn phải là cái đó, bạn phải nhận ra cái đó”?

Swamiji: Họ đã không nói , “Bạn phải” . . .

Krishnaji: Diễn tả nó bằng bất kỳ cách nào bạn thích. Tại sao họ phải nói tất cả những việc này? Tại sao không tốt đẹp hơn khi nói rằng, “Hãy nhìn đây, những người bạn của tôi, hãy loại bỏ sợ hãi của bạn đi. Hãy loại bỏ những thù hận ghê tởm của bạn, hãy loại bỏ tánh trẻ con của bạn, và khi bạn đã làm điều đó . . .”

Swamiji: . . . không còn gì nữa tồn tại.

Krishnaji: Không còn gì nữa. Bạn sẽ thấy được vẻ đẹp của nó. Vậy thì, bạn không phải hỏi.

Swamiji: Tuyệt, tuyệt!

Krishnaji: Bạn thấy đó, thưa bạn, cách khác là một trạng thái đạo đức giả; nó dẫn đến đạo đức giả. “Tôi đang tìm kiếm Thượng đế”, nhưng tôi lại luôn luôn bêu xấu mọi người. (Tiếng cười).

Swamiji: Vâng, đó có thể là đạo đức giả.

Krishnaji: Nó là như vậy, nó là như vậy.

Swamiji: Điều đó tiếp tục dẫn tôi đến một câu hỏi cuối cùng và có lẽ rất bất kính.

Krishnaji: Không, thưa bạn, không có bất kính.

Swamiji: Tôi không đang nịnh nọt ông, cũng không đang chê trách ông, KRISHNAJI, khi tôi nói rằng nó là một trải nghiệm tuyệt vời khi ngồi gần ông và nói chuyện cùng ông như thế này. Thông điệp của ông thật vĩ đại, và ông đã nói

trong hơn bốn mươi năm về những sự việc mà ông nghĩ là rất quan trọng cho con người. Bây giờ ba câu hỏi. Ông có nghĩ rằng một con người có thể chuyển tải nó cho một người khác? Vẫn vậy ông có nghĩ rằng những người khác có thể chuyển tải nó cho những người khác? Nếu như thế, làm thế nào đây?

Krishnaji: Chuyển tải cái gì, thưa bạn?

Swamiji: Thông điệp này mà ông đã hiến dâng suốt cuộc đời của ông cho nó. Ông gọi nó là gì? – Ông có lẽ gọi nó là thông điệp.

Krishnaji: Vâng, hãy gọi nó là cái gì bạn thích. Điều đó không đặt thành vấn đề. Tôi là – người mà đang nói, ông ta có đang chuyển tải một thông điệp, ông ta có đang nói cho bạn một thông điệp hay không?

Swamiji: Không. Ông có lẽ gọi nó là một thức dậy, một nghi vấn…

Krishnaji: Không, không. Tôi đang hỏi, thưa bạn. Chỉ thấy nó.

Swamiji: Tôi nghĩ rằng chúng tôi cảm thấy như thế, những người lắng nghe . . .

Krishnaji: Ông ta đang nói gì vậy? Ông ta nói rằng, "Hãy thấy, hãy thấy bạn."

Swamiji: Chính xác.

KRISHNAJI: Không còn gì thêm nữa.

Swamiji: Không còn gì thêm nữa là cốt lõi.

KRISHNAJI: Không còn gì thêm nữa là cốt lõi. Tự thấy chính bạn. Quan sát chính bạn. Thâm nhập vào chính bạn bởi vì trong tình trạng như chúng ta là hiện nay, chúng ta sẽ tạo ra một thế giới kỳ quái. Bạn có lẽ đi đến mặt trăng, bạn có lẽ đi xa hơn nữa, đến sao Venus, sao Mars và tất cả những vì sao khác, nhưng bạn sẽ luôn luôn chuyển bạn đến đằng đó. Đầu tiên hãy thay đổi chính mình! Hãy thay đổi

chính bạn – không phải đầu tiên – thay đổi chính bạn. Vì vậy muốn thay đổi, hãy thấy chính bạn, thâm nhập vào chính bạn – quan sát, lắng nghe, học hỏi. Đó không là một thông điệp. Bạn có thể tự thực hiện nó nếu bạn muốn.

Swamiji: Nhưng một ai đó phải nói . . .

KRISHNAJI: Tôi đang nói với bạn. Tôi nói rằng, "Hãy nhìn, hãy nhìn cái cây tuyệt vời này; hãy nhìn bông hoa African đẹp đẽ này."

Swamiji: Trước khi ông nói điều đó, tôi đã không nhìn nó.

KRISHNAJI: A! Tại sao vậy?

Swamiji: (Tiếng cười)

KRISHNAJI: Tại sao? Nó ở đó, quanh bạn.

Swamiji: Vâng.

KRISHNAJI: Tại sao bạn đã không nhìn?

Swamiji: Có thể có cả ngàn câu trả lời.

KRISHNAJI: Không, không. Tôi đã yêu cầu bạn nhìn bông hoa đó. Bằng cách yêu cầu bạn nhìn bông hoa đó, bạn có nhìn bông hoa đó không?

Swamiji: Tôi có cơ hội, vâng.

KRISHNAJI: Không. Bạn có thực sự nhìn bông hoa đó bởi vì ai đó yêu cầu bạn nhìn hay không?

Swamiji: Không.

KRISHNAJI: Không, bạn không thể. Đó là như thế. Tôi nói với bạn, "Bạn đói." Bạn có đói bởi vì tôi nói câu đó hay không?

Swamiji: Không.

KRISHNAJI: Bạn biết khi bạn đói, và tuy nhiên bạn lại muốn ai đó yêu cầu bạn nhìn một bông hoa.

Swamiji: Tôi có lẽ biết khi tôi đói, nhưng chính là người mẹ mà bảo cho tôi biết thức ăn ở đâu?

KRISHNAJI: Không, không. Chúng ta không đang nói về thức ăn đang ở đâu, nhưng chúng ta đang nói "đói ". Bạn biết khi bạn đói. Nhưng tại sao ai đó phải yêu cầu bạn nhìn một bông hoa?

Swamiji: Bởi vì tôi không đói để khao khát nhìn bông hoa.

KRISHNAJI: Tại sao không?

Swamiji: Tôi thỏa mãn với một cái gì khác.

KRISHNAJI: Không. Tại sao bạn không đang nhìn bông hoa đó? Trước hết tôi nghĩ rằng thiên nhiên không có giá trị gì cho hầu hết chúng ta. Chúng ta nói rằng, "Ồ, tôi có thể nhìn cái cây đó bất kỳ lúc nào tôi muốn." Đó là một việc. Cũng vậy, chúng ta quá tập trung vào những phiền muộn riêng của chúng ta, những hy vọng riêng của chúng ta, những ham muốn và những trải nghiệm riêng của chúng ta, đến độ chúng ta tự khóa chặt chính mình trong một cái cũi của suy nghĩ riêng của chúng ta; và chúng ta không nhìn vượt khỏi nó. Ông ta nói rằng, "Đừng làm việc đó. Hãy nhìn mọi thứ và nhờ vào nhìn mọi thứ bạn sẽ khám phá cái cũi của bạn." Đó là tất cả.

Swamiji: Đó không là một thông điệp hay sao?

KRISHNAJI: Nó không là một thông điệp trong ý nghĩa . . .

Swamiji: Không.

KRISHNAJI: Không thành vấn đề bạn gọi nó là gì – hãy gọi nó là một thông điệp đi. Được rồi. Tôi bảo cho bạn điều đó. Bạn đùa giỡn với nó, hay bạn thâu nhận nó rất nghiêm túc. Và nếu nó rất nghiêm túc với bạn, theo tự nhiên bạn bạn sẽ nói về nó cho một ai đó. Bạn không phải nói rằng, "Tôi sẽ truyền bá về nó . . ."

Swamiji: Không, không.

KRISHNAJI: Bạn sẽ nói rằng, "Hãy nhìn vẻ đẹp của những bông hoa kia."

Swamiji: Vâng.

KRISHNAJI: Bạn nói điều đó. Và con người không lắng nghe bạn. Và đó kìa – chấm dứt! Vậy là sự truyền bá có cần thiết phải không?

Swamiji: Truyền bá, thưa Ông.

KRISHNAJI: Vâng, truyền bá, chính là từ ngữ đó – truyền bá.

Swamiji: Vâng. Chúng ta đang nói về bốn mươi năm nói chuyện này . . .

KRISHNAJI: . . . nhiều hơn bốn mươi năm . . .

Swamiji: Vâng, hàng triệu người đã và đang nói trong nhiều thế kỷ, đang lãng phí . . . của họ.

KRISHNAJI: Chúng ta đã nói, vâng. Chúng ta đã và đang truyền bá . . .

Swamiji: . . . một cái gì đó rất quan trọng, mà tôi chắc ông coi là rất quan trọng.

KRISHNAJI: Nếu không tôi sẽ không tiếp tục.

Swamiji: Tôi đã đọc một số quyển sách mà ông đã xuất bản, nhưng cái trải nghiệm khi đang ngồi và đang nói chuyện với ông này . . .

KRISHNAJI: . . . khác hẳn đọc một quyển sách.

Swamiji: Hoàn toàn, hoàn toàn, khác hẳn!

KRISHNAJI: Tôi đồng ý.

Swamiji: Đêm qua tôi đã đọc một quyển và đã có được một chút ý nghĩa. Làm thế nào người ta tạo ra việc đó được?

KRISHNAJI: Bạn là một người nghiêm túc, và một người nghiêm túc khác có một sự tiếp xúc, có một sự liên hệ, có một đến gần nhau trong trạng thái nghiêm túc. Nhưng nếu bạn không nghiêm túc, bạn sẽ chỉ nói rằng, “Ồ, thật vui khi nói về tất cả những điều này, nhưng nó dẫn đến đâu?” – và bỏ đi.

Swamiji: Vâng.

KRISHNAJI: Chắc chắn, thưa bạn, với bất kỳ loại liên hệ nào mà muốn có ý nghĩa phải có một gặp gỡ ở cùng mức độ, cùng thời điểm, cùng mãnh liệt, nếu không không có sự chuyển tải, không có liên hệ. Và có lẽ đó là điều gì xảy ra khi chúng ta đang ngồi đây. Bởi vì một người cảm thấy sự khẩn cấp của cái gì đó cùng sự mãnh liệt của nó, có một sự liên hệ được thiết lập mà hoàn toàn khác hẳn khi đọc một quyển sách.

Swamiji: Một quyển sách không có sự sống.

KRISHNAJI: Những từ ngữ được in không có sự sống, nhưng bạn có thể cho sự sống vào những từ ngữ được in nếu bạn nghiêm túc.

Swamiji: Vì vậy làm thế nào nó tiếp tục từ đó?

KRISHNAJI: Từ đó bạn nói, liệu có thể chuyển tải sang người khác cái chất lượng khẩn cấp này, cái chất lượng mãnh liệt này, và hành động mà xảy ra ngay lúc này?

Swamiji: . . . thực sự ngay lúc này.

KRISHNAJI: Vâng, không phải ngày mai hay ngày hôm qua.

Swamiji: Hành động, mà có nghĩa quan sát tại cùng mức độ.

KRISHNAJI: Và luôn luôn đang vận hành – đang thấy và đang hành động, đang thấy, đang hành động, đang thấy, đang hành động.

Swamiji: Vâng.

KRISHNAJI: Làm thế nào việc này xảy ra được? Trước hết, thưa bạn, như chúng ta đã nói ngày hôm qua, hầu hết mọi người đều không quan tâm đến tất cả việc này. Họ đùa giỡn với nó. Có rất, rất ít người thực sự nghiêm túc. Chín mươi lăm phần trăm đều nói rằng, "Ồ, nếu ông đang giải trí điều đó được thôi, nhưng nếu ông không giải trí, ông không được

nghinh đón” – giải trí, theo ý tưởng giải trí của họ. Vậy thì bạn sẽ làm gì? Biết rằng chỉ có rất, rất ít người trong thế giới này thực sự nghiêm túc, bạn sẽ làm gì? Bạn nói với họ, và bạn nói với những người muốn được giải trí. Nhưng bạn không quan tâm liệu họ có lắng nghe hay không lắng nghe bạn.

Swamiji: Cám ơn ông, cám ơn ông.

KRISHNAJI: Tôi không nói, “Đối với những người cần những cái nạng, hãy đưa cho họ những cái nạng!”

Swamiji: Không.

KRISHNAJI: Cũng không đối với những người muốn thanh thản, một hướng đi của tẩu thoát, “Hãy đi một nơi nào đó khác . . .”

Swamiji: . . . đến khách sạn Palace! . . .

KRISHNAJI: Thưa bạn, tôi nghĩ, có lẽ đó là điều gì xảy ra trong tất cả những tôn giáo này, tất cả những người tạm gọi là đạo sư. Họ đã nói rằng, “Tôi phải giúp đỡ người này, người kia, người khác.”

Swamiji: Vâng.

KRISHNAJI: Những người dốt nát, những người hơi dốt nát, và những người rất thông minh. Mỗi người phải có một món ăn riêng đặc biệt của họ. Họ có lẽ đã nói điều đó; tôi không quan tâm. Tôi chỉ đưa ra bông hoa, hãy để cho họ ngửi nó, hãy để cho họ dập nát nó, hãy để cho họ nấu nướng nó, hãy để cho họ xé nó ra nhiều mảnh. Tôi không phải làm gì với nó cả.

Swamiji: Ồ, họ tôn vinh thái độ khác đó, lý tưởng Bodhisattva.

KRISHNAJI: Lại nữa, lý tưởng Bodhisattva – nó không là một sáng chế, của riêng chúng ta, niềm hy vọng vô vọng, ham muốn cho một loại thanh thản đó hay sao? Matraiya Bodhisattva, ý tưởng rằng Ngài đã từ bỏ cái Tối thượng

trong cuộc sống, sự khai sáng và đang chờ đợi tất cả con người . . .

Swamiji: Cám ơn ông.

□□□

KRISHNAJI: Vedanta là gì?

Swamiji: Từ ngữ đó có nghĩa là, “Sự kết thúc của Vedas” . . . Không phải trong cái cách của “chấm câu”.

KRISHNAJI: Sự kết thúc của tất cả hiểu biết.

Swamiji: Hoàn toàn đúng, hoàn hoàn đúng. Vâng, sự kết thúc của hiểu biết; nơi mà hiểu biết không còn được đặt thành vấn đề nữa.

KRISHNAJI: Vì vậy, hãy rời bỏ nó.

Swamiji: Vâng.

KRISHNAJI: Tại sao không tiến tới từ đó để diễn tả điều gì nó không là?

Swamiji: Khi tôi đang ngồi và đang lắng nghe ông, tôi đã nghĩ về một bậc thánh hiền khác được nói rằng đã đi đến một con người vĩ đại hơn. Ông ấy hỏi, “Nhìn kìa cái trí của tôi luôn luôn khuấy động; làm ơn hãy bảo cho tôi biết tôi phải làm gì đây?” Và con người vĩ đại trả lời, “Hãy cho tôi danh sách điều gì ông đã biết rồi, để cho tôi có thể tiến tới từ đó.”Ông ấy nói, “Ồ, sẽ phải mất thời gian nhiều lắm, bởi vì tôi có tất cả những công thức, tất cả những câu nói, tất cả việc đó.” Con người vĩ đại trả lời, “Nhưng đó chỉ là một bộ của những từ ngữ. Tất cả những từ ngữ kia được chứa đựng trong những quyển từ điển, nó không có ý nghĩa gì cả. Lúc này ông biết cái gì?” Bậc thánh hiền trả lời, “Đó là điều gì tôi biết. Tôi không biết bất kỳ điều gì khác nữa.”

KRISHNAJI: Vedanta, như nó nói, có nghĩa là sự kết thúc của hiểu biết.

Swamiji: Vâng, nó tuyệt vời. Tôi không bao giờ nghe được như thế trước kia. “Sự kết thúc của hiểu biết.”

KRISHNAJI: Tự do khỏi hiểu biết.

Swamiji: Vâng đúng như thế.

KRISHNAJI: Vậy thì tại sao họ không theo như vậy?

Swamiji: Quan điểm của họ là bạn phải trải qua nó với mục đích vượt khỏi nó.

KRISHNAJI: Trải qua cái gì?

Swamiji: Trải qua tất cả hiểu biết này, tất cả hỗn tạp này, rồi sau đó loại bỏ nó.

PARIVEDYA LOKAN LOKAJITAN

BRAHMANO NIRVEDAMAYAT

Đó là, "Sau khi tìm hiểu tất cả những điều này và phát hiện rằng chúng không có ích gì cho bạn, vậy thì bạn phải loại bỏ nó."

KRISHNAJI: Vậy thì tại sao tôi phải đạt được nó? Nếu Vedanta có nghĩa rằng sự kết thúc của hiểu biết, mà chính từ ngữ đó có nghĩa, sự kết thúc của Vedas, mà là hiểu biết – vậy thì tại sao tôi phải trải qua tất cả qui trình nhọc nhằn để thâu lượm hiểu biết, và sau đó loại bỏ nó đi?

Swamiji: Nếu không như vậy ông sẽ không ở trong Vedanta. Sự kết thúc của hiểu biết là, khi đã đạt được hiểu biết này, đi đến kết thúc của nó.

KRISHNAJI: Tại sao tôi phải đạt được nó?

Swamiji: Ồ, để cho nó có thể được kết thúc.

KRISHNAJI: Không, không. Tại sao tôi phải đạt được nó? Tại sao, từ ngay khởi đầu, tôi không thấy hiểu biết là gì và loại bỏ nó?

Swamiji: Thấy hiểu biết là gì?

KRISHNAJI: Và loại bỏ, loại bỏ tất cả việc đó: không bao giờ tích lũy. Vedanta có nghĩa là sự kết thúc của tích lũy hiểu biết.

Swamiji: Đó là nó. Điều đó đúng.

KRISHNAJI: Vậy thì tại sao tôi phải tích lũy?

Swamiji: Có lẽ, để trải qua.

KRISHNAJI: Trải qua à? Tại sao tôi phải? Tôi biết ngọn lửa cháy. Tôi biết khi nào tôi đói, khi nào tôi phải ăn. Tôi biết tôi không được đánh bạn; tôi không đánh bạn. Tôi không trải qua qui trình đánh bạn, đang thâu lượm hiểu biết rằng tôi sẽ bị đánh lại. Vì vậy tôi xóa sạch mỗi ngày. Tôi tự làm tự do chính tôi khỏi cái gì tôi đã học hỏi, mỗi giây phút. Vì vậy mỗi giây phút là sự kết thúc của hiểu biết.

Swamiji: Vâng, đúng.

KRISHNAJI: Bây giờ bạn và tôi chấp nhận điều đó, đó là một sự thật, đó là cách duy nhất để sống – nếu không bạn không thể sống. Vậy thì tại sao họ đã nói rằng, “Bạn phải trải qua mọi hiểu biết, trải qua tất cả việc này?” Tại sao họ không bảo với tôi, “Hãy nhìn người bạn của tôi ơi, bởi vì bạn sống ngày này sang ngày khác đang thâu lượm hiểu biết, hãy kết thúc nó mỗi ngày đi”? Không phải “Vedanta nói như thế và như thế”.

Swamiji: Không, không.

KRISHNAJI: Hãy sống cùng nó!

Swamiji: Hoàn toàn đúng. Lại nữa sự phân chia, sự phân loại này.

KRISHNAJI: Đó chỉ là như thế. Chúng ta quay trở lại.

Swamiji: Quay trở lại.

KRISHNAJI: Chúng ta quay trở lại một mảnh vỡ, một phân chia của sự sống.

Swamiji: Vâng, nhưng tôi quá dốt nát, tôi không thể đến được đó; vì vậy tôi thích đạt được tất cả . . . này hơn.

KRISHNAJI: Vâng, rồi sau đó loại bỏ nó.

Swamiji: Trong những câu chuyện về tinh thần hay tôn giáo của Ấn độ, đã có những bậc thánh hiền sinh ra đã là những bậc thánh hiền: Ramana Maharishi, Shuka Maharishi, vân vân và vân vân. Ồ, họ được phép xóa sạch hiểu biết, ngay cả trước khi đạt được nó. Và dĩ nhiên trong những trường hợp của họ, sự biện hộ thường thường là họ đã làm tất cả việc đó trước kia rồi . . .

KRISHNAJI: Trong những cuộc đời quá khứ của họ.

Swamiji: Những cuộc đời quá khứ.

KRISHNAJI: Không, thưa bạn, ngoại trừ sự đạt được của hiểu biết và sự kết thúc của hiểu biết, Vedanta nói điều gì nữa?

Swamiji: Vedanta diễn tả sự liên hệ giữa cá thể và vũ trụ.

KRISHNAJI: Vĩnh cửu.

Swamiji: Vũ trụ hay Vô hạn, hay nó là gì chăng nữa. Nó bắt đầu rất hay:

ISAVASYAM IDAM SARVAM

YAT KIMCHA JAGATYAM JAGAT

"Cho đến khi toàn vũ trụ này được lan tỏa bởi . . . duy nhất đó."

KRISHNAJI: Việc duy nhất đó . . .

Swamiji: . . . và vân vân. Và rồi nó hầu như thế này, một đối thoại giữa người thầy và đệ tử của ông ấy.

KRISHNAJI: Thưa bạn, không kỳ lạ sao khi ở Ấn độ luôn luôn có người thầy và đệ tử này, người thầy và đệ tử?

Swamiji: Vâng – vị Đạo sư.

KRISHNAJI: Nhưng họ không bao giờ nói, "Bạn là người thầy cũng như người đệ tử."

Swamiji: Thỉnh thoảng họ đã nói.

KRISHNAJI: Nhưng luôn luôn kèm theo sự do dự, kèm theo sự sợ hãi. Nhưng tại sao? – nếu sự thật là, bạn là người thầy và bạn là người học trò. Trái lại bạn bị mất hút, nếu bạn lệ thuộc vào bất kỳ người nào khác. Đó là một sự thật. Và cũng vậy tôi muốn hỏi tại sao, trong những bài hát, trong văn chương Ấn độ giáo, họ đã ngợi khen vẻ đẹp của nhiên nhiên, cây cối, bông hoa, sông ngòi, chim chóc. Tại sao hầu hết con người ở Ấn độ không có cảm thấy cho tất cả việc đó?

Swamiji: Bởi vì họ chết rồi phải không?

KRISHNAJI: Tại sao vậy? Và tuy nhiên họ lại nói về vẻ đẹp, văn chương, họ trích dẫn Sanskrit, và chính Sanskrit lại là ngôn ngữ tuyệt vời nhất.

Swamiji: Họ không có cảm thấy cho . . .

KRISHNAJI: Và không có cảm thấy cho người nghèo khó.

Swamiji: Vâng, đó là bi kịch tồi tệ nhất trong tất cả.

KRISHNAJI: Cũng không có cảm thấy cho sự tồi tàn, cho sự bẩn thỉu.

Swamiji: Và thiên đàng biết rõ họ nhận được ý tưởng này từ đâu bởi vì nó không tìm thấy được trong bất kỳ quyển kinh thánh nào. Điều đó có nghĩa rằng chúng ta đang lặp lại những quyển kinh mà không nhận ra ý nghĩa của chúng.

KRISHNAJI: Đó là như vậy.

Swamiji: Krishna:

ISVARAH SARVABHUTANAM

HRIDDESSERJUNA TISTHATI

"Tôi đã được ngự trong những tâm hồn của tất cả những sinh vật." Không một ai băn khoăn về những tâm hồn của tất cả những sinh vật. Ông nghĩ điều gì là nguyên nhân? Họ lặp lại nó hàng ngày, mỗi buổi sáng họ được yêu cầu lặp lại một chương của kinh Bhagavad Gita.

KRISHNAJI: Mỗi buổi sáng họ thực hiện những nghi lễ và lặp lại những sự việc.

Swamiji: Bây giờ tại sao những câu kinh đã mất đi ý nghĩa của chúng rồi? Rõ ràng ý nghĩa vĩ đại được đưa vào những từ ngữ bởi những tác giả. Thậm chí chúng ta được yêu cầu lặp lại hằng ngày với mục đích chúng ta có lẽ giữ được chúng . . .

KRISHNAJI: Sinh động.

Swamiji: Giữ chúng sinh động. Khi nào và làm thế nào tôi đã giết chết cái tinh thần? Làm thế nào nó có thể xảy ra được? Làm thế nào ngăn cản được nó?

KRISHNAJI: Bạn nghĩ lý do là gì, thưa bạn? Không, bạn biết tiếng Ấn độ giỏi hơn.

Swamiji: Tôi bị choáng váng bởi nó.

KRISHNAJI: Tại sao bạn nghĩ nó xảy ra? Nó là do dư thừa dân số hay sao?

Swamiji: Không, dư thừa dân số là một kết quả, không phải nguyên nhân.

KRISHNAJI: Vâng, có phải rằng họ đã chấp nhận truyền thống này, uy quyền này . . .

Swamiji: Nhưng truyền thống nói điều gì đó tốt lành.

KRISHNAJI: Nhưng họ đã chấp nhận nó. Họ không bao giờ nghi vấn nó. Thưa bạn, tôi đã thấy những bậc Cao học và Cử nhân ở Ấn độ, họ đã đậu những mảnh bằng, rất thông minh, sáng láng – nhưng họ không biết làm thế nào để đặt một bông hoa trên một cái bàn. Họ không biết gì ngoại trừ ký ức, ký ức, sự vun quén ký ức. Đó không là một trong những nguyên nhân hay sao?

Swamiji: Có lẽ. Chỉ toàn ghi nhớ.

KRISHNAJI: Ghi nhớ mọi thứ.

Swamiji: Mà không suy nghĩ. Tại sao con người lại từ chối suy nghĩ?

KRISHNAJI: Ồ, đó là sự khác biệt – lười biếng, sợ hãi, luôn luôn muốn muốn dẫm lên lối mòn truyền thống để cho anh ấy không đi sai lầm.

Swamiji: Nhưng chúng ta đã loại bỏ truyền thống mà họ nói đã không còn phù hợp cho chúng ta.

KRISHNAJI: Dĩ nhiên. Nhưng chúng ta tìm ra một truyền thống mới mà phù hợp với chúng ta – chúng ta được an toàn.

Swamiji: Chúng ta đã không bao giờ cảm thấy truyền thống lành mạnh là một truyền thống tốt lành phải được giữ gìn.

KRISHNAJI: Hãy quẳng đi mọi truyền thống! Chúng ta hãy tìm ra, thưa bạn, liệu những người thầy, những vị đạo sư và những bậc thánh hiền này, đã thực sự giúp đỡ con người hay không? Marx có thực sự giúp đỡ con người hay không?

Swamiji: Không.

KRISHNAJI: Họ đã áp đặt những ý tưởng của họ vào con người.

Swamiji: Và những người khác đã sử dụng cùng những ý tưởng. . .

KRISHNAJI: Vì vậy tôi nghi vấn toàn bộ sự việc này, bởi vì họ không thực sự quan tâm đến hạnh phúc của con người.

Swamiji: Mặc dù họ nói như thế.

KRISHNAJI: Nếu những người theo chủ nghĩa Marx và tất cả những người lãnh đạo Soviet thực sự quan tâm đến con người vậy thì sẽ không có những trại tập trung. Sẽ có tự do. Sẽ không có những biện pháp đàn áp.

Swamiji: Nhưng tôi đoán họ suy nghĩ rằng, chúng ta phải bỏ tù những người điên khùng . . .

KRISHNAJI: Đó là như thế. Người điên khùng là một người mà nghi ngờ uy quyền của tôi.

Swamiji: Người cai trị của ngày hôm qua có lẽ là người điên khùng của ngày hôm nay.

KRISHNAJI: Điều đó luôn luôn xảy ra, điều đó không thể tránh khỏi, đó là lý do tại sao tôi đang hỏi, liệu không quan trọng phải thúc đẩy con người, một con người, nhận ra rằng anh ấy là người duy nhất chịu trách nhiệm hay sao.

Swamiji: Mỗi một người.

KRISHNAJI: Tuyệt đối! Cho điều gì anh ấy làm, điều gì anh ấy suy nghĩ, điều gì anh ấy hành động. Nếu không chúng ta kết thúc trong ghi nhớ này, và sự tối tăm hoàn toàn này.

Swamiji: Đó là thông điệp của ông. Và làm thế nào bám chặt được nó?

KRISHNAJI: Bằng cách thúc đẩy nó mỗi ngày (Tiếng cười). Và thúc đẩy nó vào chính anh ấy. Bởi vì con người quá hăm hở để đẩy trách nhiệm của anh ấy qua những người khác. Quân đội là nơi tẩu thoát an toàn nhất – bạn được bảo phải làm gì. Bạn không có bất kỳ trách nhiệm nào. Tất cả đều đã được lên kế hoạch sẵn, bạn sẽ làm gì, bạn nên suy nghĩ như thế nào, hành động mang khẩu súng của bạn, bạn bắn như thế nào – và hết! Họ cung cấp cho bạn một bữa ăn, chỗ ngủ, và muốn ái ân bạn có thể đi đến ngôi làng. Đó là sự chấm dứt của nó. Và lạ lùng thay họ lại nói về Nghiệp.

Swamiji: Đó là Nghiệp. PRARABDHA KARMA

KRISHNAJI: Họ đổ lỗi cho Nghiệp.

Swamiji: Đó là Nghiệp – tôi là một người Brahmin, và tôi biết việc gì đã xảy ra. Chúng ta đùa giỡn với Nghiệp đó và tiếp theo nó trở lại tác động vào chúng ta.

KRISHNAJI: Tạo nên những thảm khốc hiện nay ở Ấn độ.

Swamiji: Chúng ta đùa giỡn với ý tưởng về nghiệp và chúng ta đã nói rằng: nó là Nghiệp của bạn, bạn phải chịu đựng. Nghiệp của tôi là tốt lành và vì vậy tôi thoát khỏi tất cả việc đó; tôi là một ông chủ đất. Và bây giờ họ đã lật ngược những cái bàn lại.

KRISHNAJI: Hoàn toàn đúng.

Swamiji: Một người ăn chay – bà ấy là một người ăn chay cuồng tín – đã hỏi tôi, “Liệu sự ăn chay thuần túy có cần thiết cho luyện tập yoga hay không?” Tôi đã trả lời rằng, “Không quan trọng lắm đâu. Chúng ta hãy nói về điều nào đó khác đi.” Và bà ta kinh hãi. Bà ấy đã quay lại gặp tôi và hỏi, “Làm thế nào ông có thể nói điều đó được? Ông không thể nói rằng sự ăn chay có giá trị phụ. Ông phải nói rằng nó có giá trị chính.” Tôi đã trả lời, “Hãy tha thứ cho tôi – tôi đã nói điều gì đó, nhưng nó không đặt thành vấn đề đâu.” Sau đó tôi hỏi bà ấy, “Bà có tin tưởng chiến tranh, những lực lượng phòng vệ, đang bảo vệ quốc gia của bạn và vân vân hay không?” Bà ấy đã trả lời, “Có chứ, “nếu không làm thế nào chúng ta có thể sống được – chúng ta phải tin tưởng.” Tôi hỏi lại, “Nếu tôi gọi bà là kẻ ăn thịt người, bà phản ứng thế nào với câu nói đó? Người đàn ông này giết con thú nhỏ để duy trì cuộc sống của anh ấy, nhưng bà đang giết con người để duy trì cuộc sống của chính bà. Giống như một con thú ăn thịt.” Bà ấy không thích điều đó – nhưng tôi nghĩ sau này bà ấy sẽ hiểu rõ ý nghĩa.

KRISHNAJI: Tốt.

Swamiji: Thật tuyệt vời. Người ta không muốn suy nghĩ. Và tôi giả sử với ông, KRISHNAJI, nếu ông nói sự thật, ông trở nên rất không được ưa chuộng. Một vị giáo sĩ đã nói rằng:

APRIYASYA TU PATHYASYA VAKTA SROTA NA VIDYATE

Rất hay! “Người ta thích nghe những sự việc dễ chịu; dễ chịu để nói và dễ chịu để nghe.”

SAANEN

Ngày 26 tháng bảy năm 1969

[1] Alain Naudé, nhạc sĩ, trong sáu năm liên hệ gần gũi với K như thư ký và phụ tá của ông, và (như ông nói) trên tất cả như người học trò của ông. Lúc này đang sống ở Mỹ.

V – Ba nói chuyện ở Madras

– 1 – NGHỆ THUẬT THẤY

Thấy, không từng phần nhưng tổng thể. “Động thái thấy là sự thật duy nhất.” Chỉ một mảnh của cái trí vô hạn được sử dụng. Ảnh hưởng gây tách rời của văn hóa, truyền thống. “Sống trong một góc nhỏ của một cánh đồng đã bị biến dạng. “Bạn không thể hiểu rõ qua một mảnh vỡ.” Tự do khỏi “cái góc nhỏ”. Vẻ đẹp của thấy.

Ngày hôm trước chúng ta đã nói quan sát là rất quan trọng. Nó hoàn toàn là một nghệ thuật mà người ta phải chú ý rất nhiều. Chúng ta chỉ thấy rất từng phần, chúng ta không bao giờ thấy trọn vẹn bất kỳ cái gì, bằng tánh tổng thể của cái trí chúng ta, hay bằng sự trọn vẹn của tâm hồn chúng ta. Và nếu chúng ta không học hỏi nghệ thuật lạ thường này, đối với tôi dường như chúng ta đang vận hành, đang sống, qua một phần rất nhỏ của cái trí chúng ta, qua một mảnh nhỏ của bộ não. Chúng ta không bao giờ thấy bất kỳ cái gì trọn vẹn, vì những lý do khác nhau, bởi vì chúng ta quan tâm quá nhiều đến những vấn đề riêng của chúng ta, hay chúng ta quá bị quy định, quá bị chất đầy bởi niềm tin, bởi truyền thống, bởi quá khứ, đến độ việc này thực sự ngăn cản chúng ta thấy hay lắng nghe. Chúng ta không bao giờ thấy một cái cây, chúng ta thấy cái cây qua hình ảnh chúng ta có về nó, ý tưởng về cái cây đó; nhưng ý tưởng, hiểu biết, trải nghiệm, hoàn toàn khác hẳn cái cây thực sự. Ở đây người ta được vây quanh bởi rất nhiều cây cối, may mắn thay, và nếu bạn quan sát quanh bạn, khi người nói đang tiếp tục chủ đề thấy, nếu bạn thực sự quan sát nó, bạn sẽ phát giác rằng thấy nó trọn vẹn là một điều khó khăn cực kỳ, để cho không có hình ảnh, không có bức màn, xuất hiện giữa thấy và sự kiện thực sự. Làm ơn hãy thực hiện việc này, đừng nhìn tôi – hãy quan sát cái cây, tìm ra liệu bạn có thể thấy nó trọn vẹn hay không. Bằng trọn vẹn tôi có ý nói rằng với tánh tổng thể của cái trí và tâm hồn của bạn, không phải

một mảnh vỡ của nó, bởi vì chiều nay điều gì chúng ta sẽ tìm hiểu đòi hỏi sự quan sát như thế, thấy như thế, nếu bạn không thực sự thực hiện việc này (không phải là phỏng đoán, lý luận hay tạo ra những chủ đề khác nhau mà chẳng liên quan gì cả) tôi e rằng bạn không thể theo sát điều gì chúng ta sắp sửa cùng nhau tìm hiểu.

Chúng ta không bao giờ thấy, hay thực sự nghe, điều gì người khác đang nói; chúng ta hoặc là đầy cảm giác, cảm tính hay rất trí năng – mà rõ ràng là ngăn cản chúng ta thực sự không thấy được màu sắc, vẻ đẹp của ánh sáng, cây cối, chim chóc, và không lắng nghe những con quạ kia; chúng ta không bao giờ liên hệ trực tiếp với bất kỳ sự việc gì. Và tôi nghi ngờ rất nhiều, liệu chúng ta có liên hệ với bất kỳ thứ gì hay không, thậm chí với những ý tưởng, những tư tưởng, những động cơ, những ấn tượng riêng của chúng ta; luôn luôn có cái hình ảnh mà đang quan sát, ngay cả khi chúng ta quan sát chính chúng ta.

Vì vậy điều cốt lõi là phải hiểu rõ rằng động thái thấy là sự thật duy nhất; không còn gì khác nữa. Nếu tôi biết làm thế nào để thấy một cái cây, hay một con chim, hay một khuôn mặt dễ thương, hay nụ cười của một em bé – nó kìa, tôi không phải làm bất kỳ điều gì nữa. Nhưng thấy con chim đó, chiếc lá đó, lắng nghe tiếng ríu rít của chim chóc, trở nên hầu như không thể được bởi vì cái hình ảnh mà người ta đã dựng lên, không chỉ về thiên nhiên nhưng cũng còn về những người khác. Và những hình ảnh này thực sự ngăn cản chúng ta không thấy và cảm thấy; cảm thấy hoàn toàn khác hẳn cảm giác và cảm tính.

Và, như chúng ta đã nói, chúng ta thấy mọi thứ theo từng mảnh và chúng ta được đào tạo từ thời niên thiếu để nhìn, để quan sát, để học hỏi, để sống trong một mảnh vỡ. Và còn có sự vô hạn của cái trí mà chúng ta không bao giờ tiếp xúc hay biết được; cái trí đó rộng lớn, không thể đo lường được, nhưng chúng ta không bao giờ tiếp xúc được nó, chúng ta không biết được chất lượng của nó bởi vì chúng ta không

bao giờ nhìn vào bất kỳ cái gì một cách trọn vẹn, bằng tánh tổng thể của cái trí chúng ta, của quả tim chúng ta, của hệ thần kinh chúng ta, của đôi mắt chúng ta, của đôi tai chúng ta. Đối với chúng ta từ ngữ, ý tưởng là quan trọng cực kỳ, không phải những động thái thấy và làm. Nhưng khi có ý niệm, mà là một niềm tin, một ý tưởng – vì có cái này – sống theo ý niệm, ngăn cản chúng ta thấy thực sự, làm thực sự. Và vì vậy chúng ta nói rằng chúng ta có những vấn đề về hành động, về làm gì và không làm gì, và xung đột xảy ra giữa hành động và ý tưởng.

Làm ơn hãy quan sát điều gì tôi đang nói, không chỉ nghe những từ ngữ của người nói, nhưng tự quan sát chính bạn, sử dụng người nói như cái gương mà trong đó bạn có thể thấy chính bạn. Điều gì người nói phải trình bày không có tầm quan trọng bao nhiêu, và chính người nói cũng không quan trọng gì cả, nhưng điều gì bạn thâu lượm được từ tự quan sát chính mình mới quan trọng. Nó là như thế bởi vì phải có một cách mạng tổng thể, một thay đổi cơ bản trong những cái trí của chúng ta, trong cách sống của chúng ta, trong cảm thấy của chúng ta, trong những hoạt động hàng ngày của cuộc sống chúng ta. Và để tạo ra một cách mạng sâu thẳm, cơ bản như thế, chỉ có thể được khi chúng ta biết làm thế nào để thấy; bởi vì khi bạn thấy, bạn không chỉ đang thấy bằng đôi mắt của bạn nhưng bạn còn đang thấy bằng cái trí của bạn. Tôi không hiểu liệu bạn có khi nào lái một chiếc xe hơi; nếu bạn đang lái xe bạn không chỉ ý thức bằng mắt được chiếc xe đang đến gần, nhưng cái trí của bạn còn ở xa xa để canh chừng khúc quẹo của con đường, con đường phía bên kia, những chiếc xe khác đang chạy cùng chiều và ngược chiều. Và thấy này không chỉ là thấy qua đôi mắt và hệ thần kinh của bạn, nhưng thấy bằng quả tim của bạn, bằng cái trí của bạn, và bạn không thể thấy trọn vẹn theo lối này nếu bạn đang sống, đang vận hành, đang suy nghĩ, đang hành động trong một mảnh vỡ của cái trí tổng thể.

Hãy quan sát điều gì đang xảy ra trong thế giới – chúng ta đang bị quy định bởi xã hội, bởi văn hóa trong đó chúng ta sống, và văn hóa đó là sản phẩm của con người – không có gì thiêng liêng, hay thần thánh, hay vĩnh cửu về văn hóa. Văn hóa, xã hội, sách báo, máy thu thanh, tất cả những thứ mà chúng ta lắng nghe và nhìn thấy, những ảnh hưởng của chúng mà chúng ta hoặc ý thức được hoặc không ý thức được, tất cả việc này khuyến khích chúng ta sống trong một mảnh rất nhỏ thuộc cánh đồng bao la của cái trí. Bạn trải qua trường trung học, cao đẳng, và học một phương pháp kỹ thuật để kiếm sống; trong bốn mươi, năm mươi năm kế tiếp bạn dành hết cuộc đời của bạn, thời gian của bạn, năng lượng của bạn, tư tưởng của bạn, trong lãnh vực nhỏ xíu chuyên dụng đó. Và có lãnh vực bao la của cái trí. Nếu chúng ta không tạo ra một thay đổi cơ bản trong sự phân chia này, không thể có cách mạng gì cả; sẽ chỉ có những bổ sung, thuộc kinh tế, xã hội hay tạm gọi là văn hóa nhưng con người sẽ tiếp tục trải qua đau khổ, sẽ tiếp tục sống trong xung đột, trong chiến tranh, trong khốn khổ, trong phiền muộn và trong vô vọng.

Trước đây tôi không rõ liệu bạn có đọc trên báo chí, một trong những vị tướng của quân đội Liên xô đã báo cáo lên Nhà nước rằng trong quân đội họ đang huấn luyện những binh lính dưới dạng thôi miên như thế nào – bạn biết nó có nghĩa gì không? Bạn được đưa vào trạng thái bị thôi miên và được dạy cách giết người, cách vâng lời tuyệt đối, vận hành với sự độc lập hoàn toàn, nhưng trong một khuôn mẫu, dưới uy quyền của một người tối cao. Lúc này văn hóa và xã hội đang làm chính xác cùng một sự việc như thế đối với mỗi người trong chúng ta. Văn hóa và xã hội đã thôi miên các bạn. Làm ơn lắng nghe điều này rất cẩn thận, điều này không chỉ được thực hiện trong quân đội ở Liên xô, nhưng nó cũng đang được thực hiện khắp thế giới. Khi bạn đọc hoài kinh Gita, hay kinh Koran, hay lặp lại vài câu kinh nào đó, những từ ngữ nào đó được lặp lại liên tục, bạn sẽ làm

chính xác cùng sự việc. Khi bạn nói rằng, "Tôi là một người Ấn độ giáo", "Tôi là một người Phật giáo", "Tôi là một người Hồi giáo", "Tôi là một người Thiên chúa giáo", cùng cái khuôn mẫu đang được lặp lại, bạn đã bị ghi nhớ, bạn đã bị thôi miên; và công nghệ cũng đang làm chính xác cùng sự việc. Bạn có thể là một luật sư tài giỏi, một kỹ sư hạng nhất, hay một họa sĩ, hay một nhà khoa học vĩ đại, nhưng luôn luôn trong một mảnh vỡ của tổng thể. Tôi không hiểu liệu bạn có thấy việc này, không phải bởi vì tôi diễn tả nó, nhưng thực sự nhìn thấy điều gì xảy ra. Người Cộng sản đang thực hiện nó, người Tư bản đang thực hiện nó, mọi người, những bậc phụ huynh, những trường học, giáo dục, tất cả đều đang định hình cái trí để vận hành trong một khuôn mẫu nào đó, một mảnh vỡ nào đó. Và chúng ta luôn luôn quan tâm tạo ra sự thay đổi trong khuôn mẫu đó, trong mảnh vỡ đó.

Vì vậy, làm thế nào người ta nhận ra điều này, không phải lý thuyết, không phải thuần túy như một ý tưởng, nhưng thấy sự thật của nó – bạn hiểu rõ chứ, thấy sự thật? Sự thật là điều gì đang xảy ra hàng ngày và được nói đến trên báo chí, bởi những nhà chính trị, qua văn hóa và truyền thống, trong gia đình, làm cho bạn phải gọi chính bạn là người Ấn độ, hay bất kỳ người nào bạn nghĩ bạn là. Tiếp theo khi bạn thấy, bạn phải tra hỏi chính mình (tôi chắc chắn bạn sẽ làm nếu bạn thấy nó), và đó là lý do tại sao hiểu rõ cách bạn thấy là điều rất quan trọng. Nếu bạn thực sự thấy nó, vậy thì câu hỏi sẽ là, "Làm thế nào cái trí tổng thể có thể hành động được?" (Tôi không có ý nói cái mảnh vỡ, không phải cái trí bị quy định, cũng không phải cái trí hiểu biết, có giáo dục, cái trí mà sợ hãi, cái trí mà nói rằng, "có Thượng đế" hay "không có Thượng đế", "có gia đình của tôi, gia đình của bạn, quốc gia của tôi, quốc gia của bạn". Vậy thì bạn sẽ hỏi, "Làm thế nào tánh tổng thể của cái trí này có thể hiện diện, làm thế nào nó có thể vận hành trọn vẹn, ngay cả khi đang học một phương pháp kỹ thuật. Mặc dù nó học một

phương pháp kỹ thuật và sống trong sự liên hệ với những người khác, trong xã hội vô trật tự hiện nay – vì đang ấp ủ nghi vấn này trong cái trí, người ta phải hỏi câu hỏi căn bản này: "Làm thế nào tánh tổng thể của cái trí này có thể được trở nên nhạy cảm trọn vẹn, để cho một mảnh vỡ cũng trở thành nhạy cảm. Tôi không biết liệu bạn có hiểu rõ câu hỏi của tôi chưa, chúng ta sẽ bàn về nó trong một cách khác.

Hiện nay chúng ta không nhạy cảm, có những mảnh riêng trong cánh đồng này mà nhạy cảm, nhạy cảm khi cá tính riêng biệt của chúng ta, hay những đặc điểm riêng biệt của chúng ta, hay những vui thú riêng biệt của chúng ta bị khước từ – vậy thì có một trận chiến. Chúng ta nhạy cảm trong những mảnh vỡ, trong những phần riêng, nhưng chúng ta không nhạy cảm tổng thể; vì vậy câu hỏi là, "Làm thế nào cái mảnh vỡ, mà là một bộ phận của tổng thể, mà đang bị làm xơ cứng mỗi ngày, bởi sự lặp lại, làm thế nào cái mảnh vỡ đó cũng có thể được làm nhạy cảm như tổng thể?" Câu hỏi này khá rõ ràng rồi phải không. Làm ơn hãy nói cho tôi biết.

Có lẽ đây là một câu hỏi mới mẻ đối với bạn, có thể bạn chưa bao giờ tự hỏi chính mình về nó. Bởi vì trong mảnh vỡ nhỏ xíu đó của cánh đồng đó mà là sự sống của chúng ta, tất cả chúng ta đều thỏa mãn khi sống cùng một chút phiền muộn và xung đột càng ít bao nhiêu càng tốt, đánh giá nền văn hóa tuyệt vời của cái mảnh nhỏ xíu đó khi so sánh với những nền văn hóa khác, phương Tây, cổ xưa hay bất kỳ nền văn hóa khác. Thậm chí chúng ta không ý thức được những hàm ý của việc này là gì – của sống trong một mảnh nhỏ xíu, một góc của một cánh đồng bao la. Chúng ta không nhận ra rằng chúng ta quan tâm đến cái mảnh nhỏ đó sâu đậm đến chừng nào, và chúng ta đang cố gắng tìm ra những giải pháp cho vấn đề bên trong mảnh vỡ đó, bên trong cái góc nhỏ xíu đó của sự sống bao la này. Chúng ta tự hỏi chính mình, làm thế nào cái trí (mà trong cánh đồng bao la này lại đang bị mê muội, bởi vì chúng ta chỉ quan tâm đến cái mảnh

nhỏ xíu) làm thế nào chúng ta có thể trở nên tỉnh thức trọn vẹn được toàn sự sống này, trở nên nhạy cảm trọn vẹn?

Bây giờ, trước hết không có phương pháp. Bởi vì bất kỳ phương pháp, hệ thống, lặp lại hay thói quen nào, theo cơ bản chỉ là bộ phận của cái góc nhỏ trong cánh đồng đó. (Chúng ta có đang đi cùng nhau, đang chuyển động cùng nhau, hay bạn đang rơi lại đằng sau?) Việc đầu tiên là thấy được sự kiện thực sự của cái góc nhỏ xíu này và những đòi hỏi của nó là gì. Sau đó chúng ta có thể đặt câu hỏi, “Làm thế nào chúng ta đánh thức tổng thể của cái trí được nhạy cảm trọn vẹn?”, bởi vì trong đó có sẵn sự cách mạng trung thực và duy nhất. Khi có nhạy cảm trọn vẹn của tổng thể cái trí, lúc đó chúng ta sẽ hành động hoàn toàn khác hẳn; suy nghĩ, cảm thấy của chúng ta, sẽ hoàn toàn của một kích thước khác hẳn. Nhưng không có phương pháp. Đừng nói, “Làm thế nào tôi đến được, tôi thành tựu được, trở nên nhạy cảm được?” – bạn không thể đi đến trường đại học để trở nên nhạy cảm, bạn không thể đọc những quyển sách hay được dạy bảo phải làm gì để trở nên nhạy cảm. Đây là điều gì bạn đã và đang làm trong cái góc của cánh đồng, và nó đã khiến bạn mỗi lúc càng vô cảm, mà có thể thấy được trong cuộc sống hàng ngày của bạn, với sự lãnh đạm, hung hăng, và bạo lực của nó. (Tôi không biết liệu bạn đã thấy những hình ảnh trên những tạp chí về những người lính Việt và Mỹ đang bị thương hay không. Bạn có lẽ thấy nó và nói rằng, “Tôi cảm thấy tội nghiệp quá”, nhưng điều đó không xảy đến cho bạn, cho gia đình của bạn, cho con trai của bạn.) Vì vậy chúng ta trở nên vô cảm bởi vì chúng ta đang vận hành, đang sống, đang hành động bên trong cái góc nhỏ xíu tầm thường của một cánh đồng bị biến dạng.

Không có phương pháp. Làm ơn hãy nhận ra điều này, bởi vì khi bạn nhận ra nó, bạn được tự do khỏi gánh nặng khủng khiếp của tất cả uy quyền, và vì vậy được tự do khỏi quá khứ. Tôi không hiểu liệu bạn có thấy được điều này hay không. Quá khứ được bao hàm trong nền văn hóa của chúng

ta, mà chúng ta nghĩ là quá tuyệt vời (truyền thống, những niềm tin, những ký ức, sự vâng lời nó), và tất cả việc đó được gạt đi trọn vẹn, mãi mãi, khi bạn nhận ra rằng không có phương pháp thuộc bất kỳ loại nào có thể mang lại sự tự do khỏi “cái ngõ ngách nhỏ xíu đó”. Nhưng bạn phải học hỏi tất cả về cái ngõ ngách nhỏ xíu đó. Vậy là bạn được tự do khỏi cái gánh nặng mà đã làm cho bạn vô cảm. Những người lính được huấn luyện để giết người, rèn luyện ngày này sang ngày khác, ngày này sang ngày khác, vô lương tâm, để cho họ không còn sót lại tính người nào cả. Và đó là loại sự việc đang được thực hiện cho mỗi người chúng ta, hàng ngày, luôn luôn, bởi báo chí, bởi những nhà lãnh đạo chính trị, bởi những vị đạo sư, bởi vị Giáo hoàng, bởi những vị Giám mục, mọi nơi, khắp thế giới.

Bây giờ, vì không có phương pháp, người ta phải làm gì đây? Phương pháp hàm ý luyện tập, lệ thuộc, phương pháp của bạn, phương pháp của tôi, con đường của anh ấy và con đường của một người khác, vị đạo sư của tôi mà biết giỏi hơn một chút, vị đạo sư này mà giả dối, vị đạo sư đó mà không (nhưng tất cả các vị đạo sư đều giả dối, bạn có thể nhận thấy điều này ngay từ lúc đầu, dù rằng họ là những đấng Lạt ma Tây tạng hay những Giáo sĩ Thiên chúa giáo, hay Ấn độ giáo) – tất cả họ đều giả dối bởi vì họ đều vẫn đang vận hành trong cái ngõ ngách nhỏ xíu của một cánh đồng đã bị phỉ nhổ và bị chà đạp và bị phá hoại.

Người ta phải làm gì đây? Lúc này bạn hiểu câu hỏi của tôi chứ? Vấn đề là như thế này: chúng ta không biết chiều sâu và sự vô hạn của cái trí. Bạn có thể đọc về nó, bạn có thể đọc những nhà tâm lý học hiện đại, hay những bậc thầy cổ xưa mà đã nói về nó – đừng tin tưởng họ bởi vì chính bạn phải tìm ra, không lệ thuộc vào ai cả. Chúng ta không biết nó – cái trí – bạn không biết nó, vì vậy bạn không thể có bất kỳ ý niệm nào về nó. Bạn hiểu rõ điều gì chúng ta đang nói hay không? Bạn không thể có bất kỳ ý tưởng nào, bất kỳ

quan điểm nào, bất kỳ hiểu biết nào về nó. Vậy là bạn được tự do khỏi bất kỳ giả thuyết nào, bất kỳ học thuyết nào.

Vì vậy một lần nữa, người ta phải làm gì đây? Tất cả mọi điều mà người ta phải làm là thấy. Thấy cái ngõ, ngôi nhà nhỏ xíu mà người ta đã dựng lên trong một cái góc của một cánh đồng bao la, một tổng thể không thể đo lường được; và đang sống trong đó, đang chiến đấu, đang cãi cọ, đang hoàn thiện (bạn biết tất cả mọi việc đang xảy ra ở đó), thấy nó. Và đó là lý do tại sao điều cốt lõi là phải hiểu rõ thấy có nghĩa gì, bởi vì khoảnh khắc có xung đột bạn lại lệ thuộc vào cái góc bị cô lập đó. Nơi nào có thấy nơi đó không có xung đột. Đó là lý do tại sao người ta phải học hỏi từ ngay khởi đầu – không, không phải khởi đầu, nhưng ngay lúc này – thấy. Không phải ngày mai, bởi vì không có ngày mai – chỉ có sự tìm kiếm vui thú, hay sợ hãi, hay đau khổ mới sáng chế ra "ngày mai". Thực ra không có ngày mai thuộc tâm lý, nhưng bộ não, cái trí đã sáng chế ra thời gian; nhưng chúng ta sẽ tìm hiểu điều này sau đây.

Vậy là điều gì người ta phải làm là thấy. Bạn không thể thấy, nếu bạn không nhạy cảm, và bạn không nhạy cảm nếu bạn có một hình ảnh giữa bạn và sự việc được thấy. Bạn có hiểu không? Vì vậy thấy là động thái của tình yêu. Bạn có biết điều gì khiến cho cái trí tổng thể được nhạy cảm hay không? – chỉ có tình yêu. Bạn có thể học một phương pháp kỹ thuật và cũng cả tình yêu; nhưng nếu bạn có một phương pháp kỹ thuật và không tình yêu bạn sẽ hủy diệt thế giới. Hãy quan sát nó trong chính các bạn, thưa các bạn, hãy tìm hiểu nó trong những cái trí riêng và những quả tim riêng của các bạn và các bạn sẽ thấy nó cho chính các bạn. Thấy, quan sát, lắng nghe, đây là những động thái vĩ đại nhất, bởi vì bạn không thể thấy nếu bạn đang nhìn ra từ cái góc nhỏ xíu đó, bạn không thể thấy điều gì đang xảy ra trong thế giới, nỗi thất vọng, lo âu, sự cô độc, đau khổ, những giọt nước mắt của những người mẹ, những người vợ, những người yêu, của tất cả những người kia mà bị giết chết.

Nhưng bạn phải thấy tất cả việc này, không phải bằng cảm giác, không phải bằng cảm tính, không nói rằng, "Ồ! Tôi chống lại chiến tranh" hay, "Tôi ủng hộ chiến tranh", bởi vì cảm giác và cảm tính đó là điều phá hoại nhất – chúng lẩn trốn những sự kiện và vì vậy lẩn trốn cái gì là. Vì vậy, thấy là cốt lõi. Thấy là hiểu rõ; bạn không thể hiểu rõ qua cái trí, qua trí năng, hay hiểu rõ qua một mảnh vỡ. Có hiểu rõ chỉ khi cái trí tuyệt đối tĩnh lặng, mà có nghĩa rằng khi không còn hình ảnh.

Thấy phá sập tất cả những rào chắn. Hãy nhìn kìa, thưa các bạn, chừng nào còn có sự tách rời giữa bạn và cái cây, giữa bạn và tôi, giữa bạn và người hàng xóm của bạn ("người hàng xóm" đó ở xa hàng ngàn dặm hay bên cạnh cửa sổ), phải có xung đột. Tách rời có nghĩa xung đột, điều đó rất đơn giản. Và chúng ta đã sống trong xung đột, chúng ta đã quen thuộc với xung đột và tách rời. Bạn nhìn nước Ấn độ như một đơn vị thuộc địa lý, thuộc chính trị, thuộc kinh tế, thuộc xã hội, thuộc văn hóa, và giống như vậy ở Châu âu, Mỹ, và Liên xô: những đơn vị tách rời, mỗi đơn vị chống lại đơn vị khác, và tất cả sự tách rời này chắc chắn nuôi dưỡng chiến tranh. Điều này không có nghĩa rằng tất cả chúng ta phải đồng ý, hay nếu chúng ta không đồng ý thì tôi sẽ tranh cãi với bạn; không có không đồng ý, hay đồng ý, khi bạn thấy cái gì đó như nó là. Chỉ khi nào bạn có những quan điểm về cái gì bạn thấy, lúc đó mới có sự không đồng ý và lúc đó mới có sự tách rời. Khi bạn và tôi thấy rằng nó là mặt trăng, vậy thì không có không đồng ý, nó là mặt trăng. Nhưng nếu bạn nghĩ nó là cái gì đó, và tôi nghĩ nó là cái gì khác, vậy thì phải có sự phân chia và do đó có xung đột. Vì vậy khi thấy một cái cây, khi bạn thực sự thấy nó, không có phân chia giữa bạn và cái cây, không có người quan sát đang nhìn cái cây.

Vào một ngày trước chúng tôi cũng đã nói chuyện với một vị bác sĩ rất uyên bác, mà đã sử dụng một loại thuốc được gọi là L.S.D., một liều nhỏ, và có hai vị bác sĩ bên cạnh ông ấy với một máy thâu băng ghi lại điều gì ông ấy đang nói.

Sau một vài giây ông ấy thấy những bông hoa trên bàn trước mặt ông ấy, và giữa những bông hoa và ông ấy không còn không gian nữa. Nó không có nghĩa rằng ông ấy đồng hóa chính mình với những bông hoa, nhưng không còn không gian, mà có nghĩa rằng không còn người quan sát. Chúng tôi không cổ động bạn nên uống thuốc L.S.D., bởi vì nó có những nguy hại riêng của nó; và cũng vậy khi bạn dùng những thứ như thế bạn trở thành một nô lệ cho chúng. Nhưng có một cách đơn giản hơn nhiều, trực tiếp hơn nhiều, tự nhiên hơn nhiều, đó là chính bạn tự quan sát một cái cây, một bông hoa, khuôn mặt của một người; nhìn bất kỳ thứ gì, và nhìn như thế khoảng không gian giữa bạn và chúng không còn tồn tại. Và bạn chỉ có thể nhìn theo lối đó khi có tình yêu – từ ngữ đó mà đã bị sử dụng quá nhiều sai lầm.

Chúng ta sẽ không tìm hiểu chủ đề của tình yêu vào lúc này, nhưng khi bạn có ý thức của quan sát thực sự này, thấy thực sự này, vậy thì thấy đó, mà xảy ra khi có tình yêu, mang theo cùng nó sự loại bỏ lạ thường của thời gian và không gian. Và bạn không thể có được tình yêu nếu không nhận ra vẻ đẹp. Bạn có lẽ nói về vẻ đẹp, viết, vẽ, nhưng nếu bạn không có tình yêu không có gì là vẻ đẹp cả. Không tình yêu có nghĩa rằng bạn hoàn toàn vô cảm. Và bởi vì bạn hoàn toàn vô cảm bạn đang thoái hóa. Quốc gia này đang thoái hóa. Đừng nói rằng, "Những quốc gia kia cũng không đang thoái hóa hay sao?" – dĩ nhiên họ đang thoái hóa, nhưng bạn đang thoái hóa, mặc dù về kỹ thuật bạn là một kỹ sư cực kỳ giỏi, một luật sư xuất sắc, một chuyên viên kỹ thuật, biết cách vận hành những máy vi tính; nhưng bạn đang thoái hóa bởi vì bạn vô cảm với toàn tiến hành của sống.

Vậy thì vấn đề căn bản của chúng ta là – không phải làm thế nào để chấm dứt chiến tranh, không phải vị Thượng đế nào tốt hơn vị Thượng đế nào, không phải hệ thống chính trị nào hay hệ thống kinh tế nào tốt hơn, không phải đảng phái nào xứng đáng được đề cử (tất cả họ đều ma mãnh cả), nhưng vấn đề căn bản nhất cho con người, cho dù anh ấy ở

Mỹ, Ấn độ, Liên xô, hay bất kỳ nơi nào khác, là vấn đề của tự do khỏi “cái góc nhỏ xíu” này. Và cái góc nhỏ xíu đó là chính chúng ta, cái góc nhỏ xíu đó là cái trí tầm thường nhỏ nhen của các bạn. Chúng ta đã tạo ra cái góc nhỏ xíu đó, bởi vì cái trí nhỏ nhen riêng của chúng ta bị phân chia và vì vậy không có khả năng nhạy cảm với tổng thể; chúng ta muốn cái mảnh nhỏ xíu đó được duy trì tình trạng an toàn, an bình, yên lặng, thỏa mãn, vui thú, vì vậy lẩn tránh tất cả đau khổ, bởi vì, theo căn bản, chúng ta đang tìm kiếm vui thú. Và nếu bạn đã tìm hiểu vui thú, vui thú riêng của bạn, đã quan sát nó, đã nhìn ngắm nó, đã đi sâu vào nó, bạn sẽ thấy rằng nơi nào có vui thú, có đau khổ. Bạn không thể có cái này mà không có cái kia; và chúng ta luôn luôn đang đòi hỏi nhiều vui thú thêm và vì vậy đang mời mọc nhiều đau khổ thêm. Và trên nền tảng đó chúng ta đã dựng lên cái mảnh này, mà chúng ta gọi là cuộc sống con người. Thấy là tiếp xúc mật thiết cùng nó và bạn không thể tiếp xúc mật thiết, thực sự cùng nó nếu bạn có những ý tưởng, những niềm tin, những giáo điều, hay những quan điểm.

Vậy là điều quan trọng không phải học hỏi nhưng thấy và lắng nghe. Lắng nghe chim chóc, lắng nghe tiếng nói của vợ bạn, dù rằng khiêu khích, ngọt ngào hay đay nghiến bao nhiêu, lắng nghe nó và lắng nghe tiếng nói riêng của bạn dù rằng nhỏ nhẹ, gắt gỏng, hay hung hăng bao nhiêu. Rồi thì từ lắng nghe này bạn sẽ phát giác rằng tất cả tách rời giữa người quan sát và vật được quan sát kết thúc. Vì vậy không có xung đột tồn tại và bạn quan sát rất cẩn thận đến mức độ chính quan sát đó là kỷ luật; bạn không phải áp đặt kỷ luật. Và đó là vẻ đẹp, thưa các bạn (nếu các bạn chỉ nhận ra nó), đó là vẻ đẹp của thấy. Nếu bạn có thể thấy, bạn không cần làm gì thêm nữa, bởi vì trong thấy đó có tất cả kỷ luật, tất cả đạo đức, đó là chú ý. Và trong thấy đó có mọi vẻ đẹp, và theo cùng vẻ đẹp có tình yêu. Vậy là khi có tình yêu bạn không cần làm gì thêm nữa. Vậy là dù bạn ở đâu, bạn có thiên đàng; vậy là tất cả tìm kiếm đều kết thúc.

MADRAS

Ngày 03 tháng giêng năm 1968

– 2 – TỰ DO

Chia sẻ một cái trí tự do. “Nếu chúng ta có thể bất chợt bắt gặp cái này, nó thực sự là một bông hoa huyền bí.” tại sao con người không có được cái này? Sợ hãi. “Sống” không là sống. Những từ ngữ bị đảm nhận lầm ý nghĩa căn bản. Lãng phí năng lượng. “Cái trí chín chắn không so sánh . . . không đo lường.” Giá trị của “cuộc sống mà bạn sống mỗi ngày . . . nếu không hiểu rõ nó bạn sẽ không bao giờ hiểu rõ tình yêu, vẻ đẹp, hay chết.” Qua phủ nhận, cái đó mà tự nó là sự tích cực, hiện diện.

Khá lý thú và quan trọng nếu chúng ta có thể cùng nhau chia sẻ một cái trí mà không bị hành hạ, mà theo căn bản được tự do, mà không có những rào chắn, mà thấy những sự vật như chúng là, mà thấy rằng một khoảng cách của thời gian gây tách rời con người khỏi thiên nhiên và khỏi những con người khác, mà thấy ý nghĩa kinh hoàng và khủng khiếp của không gian và thời gian, mà biết điều gì thực sự là chất lượng của tình yêu. Nếu chúng ta có thể chia sẻ điều này – không phải thuộc trí năng, không phải trong lối triết lý, trừu tượng, trau chuốt, ranh mãnh nào đó, nhưng thực sự chia sẻ nó, nếu chúng ta có thể thực hiện việc đó tôi nghĩ rằng tất cả những vấn đề của chúng ta sẽ kết thúc. Nhưng chia sẻ này không cùng một người khác, người ta phải có nó trước. Sau đó khi bạn có nó bạn có nó tràn đầy. Và khi có tràn đầy này một người và nhiều người đều giống hệt, giống như một cái cây đầy lá mà trong đó một chiếc lá hoàn hảo và là bộ phận của toàn thể cái cây.

Sáng nay, nếu chúng ta có thể, chia sẻ chất lượng này, không phải với người nói nhưng bằng cách có nó rồi sau đó chia sẻ nó. Vậy là nghi vấn của chia sẻ nó không còn nảy sinh nữa. Nó giống như một bông hoa đầy hương thơm mà không chia sẻ, nhưng luôn luôn ở đó cho bất kỳ người qua đường nào ưa thích nó. Và dù bất kỳ người nào ở rất gần trong vườn, hay rất xa, tất cả đều giống hệt đối với bông

hoa, bởi vì nó đầy hương thơm đó, và vì vậy nó đang chia sẻ cùng mọi thứ. Nếu người ta có thể bất chợt bắt gặp cái này, nó thực sự là một bông hoa huyền bí. Dường như nó chỉ huyền bí bởi vì chúng ta đầy cảm giác và cảm tính, và cảm giác, trong ý nghĩa của cảm tính đó, chẳng có ý nghĩa bao nhiêu; người ta có thể thông cảm, tử tế, rất rộng lượng, hòa nhã và cực kỳ lễ phép nhưng cái chất lượng mà tôi đang nói hoàn toàn khác hẳn tất cả những đức tính này. Và bộ bạn không thắc mắc (không phải trong những từ ngữ trừu tượng, cũng không phải lệ thuộc vào một cái gì đó để đạt được bởi một hệ thống, bởi một triết lý hay bởi đi theo vị đạo sư nào đó) bộ bạn không thắc mắc tại sao con người thiếu vắng cái này hay sao? Họ nuôi dưỡng con cái, họ tận hưởng ái ân, sự trìu mến, một chất lượng chia sẻ cái gì đó cùng nhau trong tình bè bạn, trong tình hữu nghị, trong tình đồng nghiệp, nhưng cái này – tại sao chúng ta lại không có được nó? Vì, khi nó hiện diện, lúc đó tất cả những vấn đề dù chúng có lẽ là vấn đề gì chăng nữa, đều kết thúc. Và thỉnh thoảng, lúc nhàn nhã, bộ bạn đã không tự hỏi, khi bạn đang dạo bộ một mình trên một con đường bẩn thỉu, hay đang ngồi trên xe buýt, hay khi bạn đang hưởng một kỳ nghỉ ở vùng biển, hay trong một cánh rừng có nhiều chim chóc, cây cối, những con suối và những thú hoang, bộ bạn không bao giờ bất chợt phải hỏi – tại sao con người đó, mà đã sống hàng triệu năm, tại sao anh ấy chẳng có được cái này, bông hoa không phai tàn lạ thường này?

Nếu bạn đã đặt ra câu hỏi này, thậm chí vì bỗng nhiên bị tò mò, bạn chắc chắn đã có một ẩn ý, một hàm ý, một bóng gió. Nhưng, có thể bạn đã chưa từng hỏi nó. Chúng ta sống một cuộc sống tầm thường, xơ cứng và đơn điệu trong lãnh vực của những vấn đề và những lo âu riêng của chúng ta đến độ thậm chí chúng ta không bao giờ đặt câu hỏi này. Và nếu chúng ta phải đặt câu hỏi của chính chúng ta này (như chúng ta đang làm hiện nay, đang ngồi dưới cái cây này vào một buổi chiều yên tĩnh, cùng sự náo nhiệt của những con

quạ), tôi tự hỏi câu trả lời của chúng ta sẽ là gì. Mỗi người chúng ta sẽ chân thật đưa ra một câu trả lời thẳng thắn, không mập mờ hay ma mãnh, câu trả lời sẽ là gì nếu bạn đặt câu hỏi này cho chính bạn? Tại sao chúng ta trải qua tất cả những hành hạ khổ sở này, với quá nhiều vấn đề, với vô vàn sợ hãi chất chồng, tuy nhiên câu hỏi này dường như bị xem thường, dường như không có vị trí nào cả. Và nếu bạn phải hỏi tại sao, tại sao người ta đã không tìm ra chất lượng này, tôi tự hỏi câu trả lời của bạn sẽ là gì? Câu trả lời của bạn sẽ tùy theo sự mãnh liệt riêng của bạn khi đặt câu hỏi đó, và sự khẩn thiết của nó. Nhưng chúng ta chẳng mãnh liệt cũng chẳng khẩn thiết và chúng ta không khẩn thiết hay mãnh liệt bởi vì chúng ta không có năng lượng. Muốn nhìn bất kỳ thứ gì, một con chim, một con quạ đậu trên cành cây đang tỉa lông cho chính nó, muốn nhìn nó bằng toàn thân tâm của bạn, bằng đôi mắt, đôi tai, hệ thần kinh, cái trí và quả tim của bạn, muốn nhìn nó trọn vẹn, đòi hỏi năng lượng, nhưng không phải năng lượng tầm thường của một cái trí bị lãng phí mà đã tranh đấu, đã tự hành hạ nó, đầy những gánh nặng không thể đong được. Và hầu hết những cái trí, chín mươi chín phẩy chín phần trăm điều đang xảy ra của những cái trí đều mang gánh nặng khủng khiếp này, sự tồn tại bị tra tấn này. Và vì vậy chúng không có năng lượng, năng lượng là đam mê. Và bạn không thể tìm ra bất kỳ sự thật nào nếu không có đam mê. Từ ngữ “đam mê” (passion) đó được rút ra từ từ ngữ La-tinh cho nghĩa chịu đựng đau khổ mà lại nữa được rút ra từ tiếng Hi-lạp và vân vân. Từ từ ngữ “chịu đựng đau khổ” (suffering) này toàn Thiên chúa giáo tôn sùng sự đau khổ, không phải đam mê. Và họ đã trao tặng từ ngữ “đam mê” (passion) một ý nghĩa đặc biệt. Tôi không biết bạn cho nó ý nghĩa gì, sự cảm thấy của đam mê trọn vẹn, cùng một cuồng nộ đằng sau nó, cùng toàn năng lượng, đam mê đó mà trong nó mọi ham muốn đều bị phơi bày.

Và nếu chúng ta phải hỏi, không chỉ bằng tò mò nhưng bằng tất cả đam mê chúng ta có, lúc đó câu trả lời sẽ là gì?

Nhưng có thể bạn sợ hãi đam mê, bởi vì với hầu hết mọi người đam mê là dục vọng, đam mê mà có được từ ái ân và tất cả việc đó. Hay nó có lẽ đến từ đam mê được cảm thấy qua sự đồng hóa với quốc gia mà chúng ta tùy thuộc, hay đam mê dành cho một thần thánh nhỏ bé tầm thường nào đó, được làm bằng bàn tay hay bằng cái trí; và vì vậy đối với chúng ta, đam mê là sự việc khá kinh hoàng bởi vì nếu chúng ta có đam mê như thế, chúng ta không biết nó sẽ dẫn dắt chúng ta đến đâu. Và vì vậy chúng ta rất cẩn thận tạo cho nó một khe rãnh, dựng lên một hàng rào quanh nó qua những ý tưởng triết lý, những lý tưởng, để cho năng lượng, mà được cần đến cho mục đích giải quyết nghi vấn lạ thường này (và nó hoàn toàn lạ thường nếu bạn tự đặt nó cho chính mình đầy chân thật, thẳng thắn), tại sao chúng ta những con người, mà sống trong những gia đình cùng con cái, bị vây quanh bởi tất cả những lao dịch và hung tợn của thế giới, tại sao, khi có một sự việc mà có thể làm tan biến tất cả việc này, tại sao chúng ta lại không có được nó? Tôi tự hỏi liệu có phải bởi vì chúng ta thực sự không muốn tìm ra hay không? Bởi vì muốn tìm ra bất kỳ điều gì phải có tự do, muốn tìm ra điều gì tôi suy nghĩ, điều gì tôi cảm thấy, điều gì là những động cơ của tôi, muốn tìm ra, không chỉ phân tích theo trí năng, nhưng muốn tìm ra, phải có sự tự do để quan sát. Muốn quan sát cái cây đó, bạn phải được tự do khỏi lo âu, khỏi phiền muộn, khỏi tội lỗi. Muốn quan sát bạn phải được tự do khỏi hiểu biết; tự do là chất lượng của cái trí mà không thể có được qua sự từ bỏ hay hy sinh. Bạn có đang theo dõi tất cả điều này không, hay tôi đang nói chuyện cùng những cơn gió và cây cối đây? Tự do là một chất lượng cốt lõi của cái trí để quan sát. Nó không là tự do khỏi cái gì đó. Nếu bạn được tự do khỏi cái gì đó, đó không là tự do, nó chỉ là một phản ứng. Nếu bạn hút thuốc và bạn bỏ hút thuốc, rồi bạn nói rằng, “Tôi được tự do”, bạn thực sự không tự do mặc dù bạn có lẽ được tự do khỏi thói quen đặc biệt đó. Tự do có liên quan đến toàn bộ máy hình thành thói quen, và muốn hiểu rõ toàn vấn đề của hình thành thói

quen này người ta phải được tự do để quan sát hệ thống máy móc đó. Có lẽ chúng ta cũng sợ hãi sự tự do đó; và vì vậy chúng ta đẩy tự do ra xa chúng ta, trong một thiên đàng nào đó.

Vì vậy có lẽ sự sợ hãi là lý do tại sao chúng ta không có năng lượng của đam mê đó để tự tìm ra cho chính mình tại sao chất lượng của tình yêu kia lại không có trong chúng ta. Chúng ta có mọi thứ khác, tham lam, ganh tị, mê tín, sợ hãi, sự xấu xa của cuộc sống nhỏ nhen tầm thường hàng ngày, thói quen đều đặn đi đến văn phòng hàng ngày trong suốt bốn mươi, năm mươi năm liên tục – không phải rằng người ta không nên đi đến văn phòng, người ta phải, bất hạnh thay, nhưng nó trở thành một lề thói, và lề thói đó, đi đến văn phòng, làm cùng sự việc ngày này sang ngày khác, ngày này sang ngày khác, trong suốt bốn mươi năm, định hình cái trí, làm cho nó xơ cứng, ngu dốt hay thông minh chỉ trong một phương hướng nào đó.

Nó có lẽ là, có thể nó là, rằng mỗi người chúng ta quá kinh hãi cuộc sống, bởi vì nếu không hiểu rõ toàn tiến hành của sống này, chúng ta không bao giờ có thể hiểu rõ không sống là gì. Bạn hiểu rõ chứ? Điều gì chúng ta gọi là sống, nhàm chán hàng ngày, đấu tranh hàng ngày, xung đột hàng ngày bên trong chính mình và bên ngoài của chính mình, những đòi hỏi được che giấu, những thèm khát được che giấu, những tham vọng, những hung bạo, và cái gánh nặng khủng khiếp của đau khổ ý thức được hay không ý thức được – đó là điều gì chúng ta gọi là sống – phải không? Chúng ta có lẽ cố gắng tẩu thoát khỏi nó, đi đến đền chùa, hay một câu lạc bộ, theo một vị đạo sư mới hay trở thành một người lang thang hay nhậu nhẹt, hay tham gia một tổ chức nào đó mà hứa hẹn cho chúng ta một điều gì đó – bất kỳ cái gì để tẩu thoát. Trong sợ hãi có sẵn vấn đề cơ bản của điều gì chúng ta gọi là sống (sợ hãi của không hiện diện, sợ hãi bị quyến luyến, cùng tất cả đau khổ mà nó mang lại – làm thế nào để tách rời – liệu có an toàn thuộc cơ thể, tâm lý, cảm xúc – sợ

hãi về cái đó – sợ hãi về cái không biết được, sợ hãi về ngày mai, sợ hãi về việc người vợ sẽ bỏ bạn, sợ hãi về không có niềm tin và bị cô lập, cô độc, thất vọng tại mỗi khoảnh khắc, sâu thẳm bên trong), đây là điều gì chúng ta gọi là sống, một trận chiến, sự tồn tại đầy đọa với những tư tưởng cằn cỗi. Chúng ta sống như thế này bởi vì đó là cuộc sống của chúng ta, với thỉnh thoảng vài ba phút sáng suốt, thỉnh thoảng những khoảnh khắc rõ ràng mà chúng ta điên cuồng bám víu vào.

Làm ơn, thưa các bạn, đừng chỉ lắng nghe những từ ngữ và đừng bị chúng dẫn dắt; những lời giải thích, những định nghĩa, những diễn tả, không là sự thật. Sự thật là sống của bạn, sự thật là liệu bạn có tỉnh thức được nó, và bạn không thể tỉnh thức được nó qua những từ ngữ của người nói, mà chỉ diễn tả tình trạng bị quy định của bạn và nếu bạn bị trói buộc trong những diễn tả, trong những từ ngữ, vậy thì chắc chắn mãi mãi bạn bị lạc lối. Và đó là cái gì chúng ta là – chúng ta bị lạc lối, chúng ta bất hạnh bởi vì chúng ta đã chấp nhận những từ ngữ, những từ ngữ, những từ ngữ. Vì vậy làm ơn đừng, tôi van xin bạn, đừng bị trói buộc trong những từ ngữ, nhưng hãy quan sát chính bạn, quan sát sống của bạn, sống hàng ngày của bạn mà bạn gọi là sống, mà gồm có đi đến văn phòng, đậu những kỳ thi, có một việc làm, không có việc làm, sợ hãi, gia đình và áp lực xã hội, truyền thống, sự hành hạ của không đạt được, sự rối loạn của sống, toàn bộ sự nhàm chán sâu thẳm của sống mà không có bất kỳ ý nghĩa nào. Bạn có lẽ cho ý nghĩa vào sống, bạn có thể sáng chế như những triết gia và những nhà học thuyết giải thích, như những con người tôn giáo giảng thuyết – sáng chế ra ý nghĩa của sống, đó là công việc của họ. Nhưng sáng chế này đang củng cố thêm những từ ngữ trong khi bạn cần thực chất; bạn được nuôi ăn bằng những từ ngữ, và bạn thỏa mãn với những từ ngữ. Vì vậy muốn hiểu rõ sống này chúng ta phải quan sát nó: tiếp xúc mật thiết cùng nó, không phải có khoảng cách không gian và thời

gian giữa bạn và nó. Bạn không có khoảng cách không gian-thời gian này khi bạn có sự đau đớn cực mạnh của cơ thể, bạn hành động, bạn không lý luận, bạn không cãi cọ về việc liệu có Đại ngã hay không có Đại ngã , linh hồn hay không linh hồn, bạn không bắt đầu trích dẫn kinh Gita, kinh Upanishads, kinh Koran, hay kinh Bible hay vị thánh nào đó. Vậy thì bạn phải mặt đối mặt với sống thực sự. Sống là chuyển động đó mà năng động, đang làm, đang suy nghĩ, đang cảm thấy, những sợ hãi, tội lỗi, nỗi thất vọng – đó là sống. Và người ta phải tiếp xúc mật thiết cùng nó. Và người ta không thể mãnh liệt, đam mê, đầy sức sống trong tiếp xúc, nếu có sự hãi.

Sợ hãi là điều gì làm cho chúng ta tin tưởng, dù là sự tin tưởng của chúng ta ở trong một cộng đồng học thuyết của Cộng sản, hay ý tưởng tôn giáo lãnh đạo của một giáo sĩ hay một linh mục. Tất cả những việc này được sinh ra từ sợ hãi; rõ ràng rằng tất cả những thần thánh, tất cả, là kết quả của sự khốn khổ của chúng ta; và khi chúng ta thờ phụng họ chúng ta đang thờ phụng sự khốn khổ của chúng ta, sự cô độc, sự tuyệt vọng, sự cơ cực và phiền muộn của chúng ta. Làm ơn hãy lắng nghe tất cả điều này – nó là sống của bạn, không phải là sống của tôi. Bạn phải đối mặt điều này và vì vậy bạn phải hiểu rõ sợ hãi. Và bạn không thể hiểu rõ sợ hãi nếu bạn không hiểu rõ sống. Bạn phải hiểu rõ sự ganh tị mà bạn có, sự ganh tị – ghen tuông và ganh ghét mà chỉ là những thể hiện của sự sợ hãi. Và bạn có thể hiểu rõ tổng thể (không phải thuộc trí năng, không có sự việc như là hiểu rõ thuộc trí năng, chỉ có hiểu rõ tổng thể), bạn có thể hiểu rõ tổng thể và nó giống như đang nhìn cảnh mặt trời lặn bằng cái trí của bạn, bằng quả tim của bạn, bằng đôi mắt của bạn, bằng hệ thần kinh của bạn; vậy thì lúc đó bạn hiểu rõ. Và muốn hiểu rõ ghen tuông, ganh tị, tham vọng, hung tợn, bạo lực (hiểu rõ chúng và trao sự chú ý hoàn toàn của bạn ngay khoảnh khắc bất kỳ điều gì xảy ra, ngay khoảnh khắc bạn cảm thấy ganh tị, tức giận, ghen tuông hay đầy hận thù,

hay cảm thấy không chân thật trong bạn), vậy thì, nếu bạn hiểu rõ điều đó, bạn sẽ hiểu rõ sợ hãi. Nhưng bạn không thể coi sợ hãi như một trừu tượng. Thật ra sợ hãi hiện diện trong liên hệ với một cái gì đó. Bạn không sợ hãi người hàng xóm của bạn, chính quyền, người vợ của bạn, hay người chồng của bạn, sợ hãi chết, và vân vân hay sao? Bạn phải quan sát, không phải sự sợ hãi, nhưng tìm hiểu điều gì đã tạo ra sự sợ hãi này.

Bây giờ chúng ta sẽ tìm hiểu sống là gì, cái sự việc mà chúng ta bám vào đầy vô vọng, sống đơn điệu, khổ não, hàng ngày của chúng ta – sống của những người giàu có, của những người bình thường, của những người bị chà đạp – bởi vì tất cả chúng ta đều bị chà đạp bởi xã hội, bởi văn hóa, bởi những tôn giáo, bởi những giáo sĩ, bởi những người lãnh đạo, bởi những vị thánh, và nếu bạn không hiểu rõ điều này bạn sẽ không bao giờ hiểu rõ sợ hãi; vì vậy chúng ta sẽ hiểu rõ sống này và cũng vậy cái nguồn khủng khiếp của sợ hãi, mà được gọi là chết. Và muốn hiểu rõ nó bạn phải có năng lượng, đam mê vô hạn. Bạn biết cách chúng ta làm lãng phí năng lượng của chúng ta như thế nào (Tôi không có ý nói qua ái ân, đó là một vấn đề rất nhỏ, đừng biến nó thành một vấn đề to tát không cần thiết), nhưng người ta phải tìm hiểu trực tiếp, không phải theo Shankara hay bất kỳ những người nào khác, mà đã sáng chế ra hình thức tẩu thoát riêng của họ khỏi cuộc sống.

Muốn tìm ra sống là gì, không những chúng ta phải có năng lượng mà còn cả chất lượng của đam mê cần được duy trì, và trí năng không thể duy trì được đam mê. Và muốn có đam mê đó người ta phải tìm hiểu sự lãng phí năng lượng. Người ta có thể thấy rằng nó là sự lãng phí của năng lượng khi tuân theo một ai đó – bạn hiểu rõ không? – có một người lãnh đạo, có một vị đạo sư, bởi vì khi bạn đi theo bạn đang bắt chước, bạn đang sao chép, bạn đang vâng lời, bạn đang thiết lập uy quyền và năng lượng của bạn bị phân tán. Làm ơn hãy quan sát điều này; làm ơn hãy làm như thế. Đừng

quay trở lại những vị đạo sư của bạn, những xã hội của bạn, những uy quyền của bạn, hãy buông rơi chúng đi như những củ khoai tây nóng. Bạn cũng có thể thấy bạn đã lãng phí năng lượng của bạn như thế nào khi có sự thỏa hiệp. Bạn biết thỏa hiệp là gì hay không? Có thỏa hiệp chỉ khi nào có sự so sánh. Và chúng ta, từ niên thiếu, đã được dạy bảo để so sánh giữa cái gì chúng ta là và cái gì người đứng đầu lớp trong trường học của chúng ta là; so sánh chính chúng ta với cái gì chúng ta đã là ngày hôm qua, cao quí hay không cao quí, so sánh với hạnh phúc chúng ta đã cảm thấy ngày hôm qua, cái gì đó đã ập vào chúng ta mà không báo trước, đột nhiên nó đến, niềm vui khi nhìn một cái cây, những bông hoa, khuôn mặt một người phụ nữ dễ thương, một đứa trẻ hay một người đàn ông, và sau đó chúng ta so sánh cái gì là của ngày hôm nay với cái gì đã là của ngày hôm qua. So sánh này, đo lường này, là khởi đầu của thỏa hiệp. Làm ơn hãy tự mình thấy mấu chốt này. Hãy tìm ra sự thật của nó, rằng khoảnh khắc bạn có một đo lường, mà là sự so sánh, bạn thực sự đang thỏa hiệp với cái gì là. Khi bạn nói rằng người đàn ông đó là một I.C.S., anh ấy kiếm được quá nhiều tiền, anh ấy đứng đầu cái này hay cái kia, bạn đang so sánh, đang đánh giá, đang đặt người đó như một tầm quan trọng, không phải như những con người, nhưng lệ thuộc vào bằng cấp của họ, chất lượng của họ, khả năng kiếm tiền của họ, công việc của họ, những mảnh bằng tiến sĩ của họ và toàn bộ những chữ cái đi trước cái tên của họ; và thế là bạn đang so sánh, so sánh chính mình với một người khác, dù rằng "người khác" đó là một vị thánh, một vị anh hùng, một vị chúa, một ý tưởng, hay một học thuyết – đang so sánh, đang đo lường – và tất cả việc này nuôi dưỡng sự thỏa hiệp mà là một lãng phí năng lượng khủng khiếp. Đây không là vấn đề của khi nào bạn cần ái ân và cái truyền thống đằng sau việc đó. Vì vậy, người ta thấy rằng đây là một lãng phí năng lượng như thế nào và năng lượng bị lãng phí khi bạn buông thả trong những lý thuyết: liệu có một linh hồn hay không linh hồn, liệu có Đại ngã hay không Đại ngã – nó không là

một lãng phí thời gian, một lãng phí năng lượng hay sao? Khi bạn đọc hay lắng nghe một vị thánh nào đó liên tục, hay một vị khất sĩ nào đó, đưa ra những lời bình phẩm về kinh Gita, hay kinh Upanishads – chỉ suy nghĩ về nó! – sự vô lý của nó! – sự trẻ con của nó! Một ai đó giải thích một quyển sách nào đó mà trong chính nó đã chết rồi, được viết bởi một thi sĩ đã chết nào đó, cho nó một ý nghĩa cực kỳ. Tất cả việc này chỉ ra rằng từ cơ bản không chín chắn là một lãng phí năng lượng.

Cái trí không chín chắn so sánh chính nó với cái gì là và cái gì nên là, nhưng chỉ có cái trí không chín chắn mới so sánh. Cái trí chín chắn không có so sánh, cái trí chín chắn không có đo lường. Tôi không hiểu liệu có khi nào bạn nhìn chính mình và quan sát cách bạn so sánh bạn với một người khác, khi nói rằng, "Anh ấy đẹp quá, thông minh quá, khôn khéo quá, nổi bật quá; và tôi chẳng là ai cả, tôi muốn được giống như anh ấy." Hay, "Cô ấy đẹp quá, có một vóc dáng đẹp, có một cái trí rộng lượng, thông minh, sáng láng, tốt lành hơn." Chúng ta suy nghĩ và vận hành trong thế giới đo lường và so sánh này. Và nếu có khi nào bạn vặn hỏi và quan sát có lẽ bạn đã nói rằng, "Không còn so sánh nữa, không còn so sánh với bất kỳ ai, không còn so sánh với người nữ diễn viên đẹp nhất kia." Bạn biết rằng vẻ đẹp không phải trong người nữ diễn viên, vẻ đẹp là cái gì đó tổng thể, không phải trong khuôn mặt, trong vóc dáng, trong nụ cười, nhưng nơi nào có một chất lượng của hiểu rõ tổng thể, tổng thể của toàn thân tâm của một người; khi đó là "tổng thể" thấy, có vẻ đẹp. Làm ơn, hãy quan sát nó trong chính bạn, thử nó, hay tốt hơn hãy thực hiện nó – khi bạn sử dụng từ ngữ "cố gắng", bạn biết một cái trí như thế là cái trí dại dột, tệ hại đến chừng nào; khi nó nói rằng, "Tôi đang nỗ lực hết sức, tôi đang cố gắng", điều này thể hiện rõ một cái trí từ cơ bản là vật chất, bảo thủ, có tánh đo lường mà có nghĩa đang làm tốt hơn mỗi ngày; vì vậy, hãy tìm ra cho chính mình liệu bạn có thể sống, không lý thuyết nhưng thực sự, mà không có so

sánh, đo lường, không bao giờ sử dụng những từ ngữ “tốt hơn” hay “nhiều hơn”. Hãy thấy điều gì xảy ra. Chỉ một cái trí chín chắn như thế mới không đang lãng phí năng lượng, chỉ một cái trí như thế mới có thể sống một cuộc sống rất đơn giản, tôi có ý nói một cuộc sống của tánh đơn giản thực sự, không phải tánh tạm gọi là đơn giản của con người mà ăn một bữa, hay che một cái khố – đó chỉ là sự phô trương – nhưng cái trí không đo lường và vì vậy không đang lãng phí năng lượng.

Vậy là đến điểm mấu chốt. Chúng ta đang lãng phí năng lượng và bạn cần năng lượng này để hiểu rõ lối sống kỳ quái này. Và chúng ta phải hiểu rõ nó, đó là sự việc duy nhất mà chúng ta có, không phải những thần thánh, những kinh Bible, những kinh Gita, hay những lý tưởng; cái gì bạn có là sự việc này – sự hành hạ hằng ngày, sự lo âu hàng ngày. Và muốn hiểu rõ nó, tiếp xúc cùng nó, phải không có không gian giữa chính bạn như người quan sát và cái sự việc như thất vọng, và muốn có được điều này bạn phải có năng lượng thúc đẩy, vô hạn. Muốn có năng lượng đó, nó không thể bị lãng phí vô ích và biến mất – khi việc này xảy ra bạn sẽ hiểu rõ sống là gì. Vậy là không còn sợ hãi về sống, về chuyển động của sự sống. Bạn biết một chuyển động là gì không? Một chuyển động không có kết thúc và không có khởi đầu, và vì vậy chuyển động trong chính nó là vẻ đẹp, niềm vinh quang. Bạn đang theo sát được điều này chứ?

Vậy là sự sống là chuyển động này và muốn hiểu rõ nó phải có tự do, phải có năng lượng. Và hiểu rõ chết là hiểu rõ cái gì đó mà liên quan mật thiết cùng sống. Bạn biết không, vẻ đẹp (không phải trong những bức tranh, không phải trong một con người, không phải trong một cái cây hay trong đám mây hay trong cảnh mặt trời lặn) vẻ đẹp không thể bị tách rời khỏi tình yêu. Và nơi nào có tình yêu và vẻ đẹp, có sống và cũng có chết. Bạn không thể tách rời cái này khỏi cái còn lại. Khoảnh khắc bạn tách rời có xung đột, không có liên hệ. Vậy là chúng ta đã thấy, không phải từng

chi tiết tỉ mỉ hay bao quát, có lẽ, nhưng chúng ta đã thấy sự sống.

Bây giờ chúng ta hãy suy nghĩ, tìm hiểu, nghi vấn của chết này. Bạn có khi nào hỏi tại sao bạn sợ hãi chết hay không? Chắc chắn hầu hết mọi người đều sợ hãi. Thậm chí một số người không muốn biết về nó, hay nếu họ muốn, họ muốn tôn vinh nó. Hay một số người sáng chế ra một lý thuyết, một niềm tin, một tẩu thoát – một tẩu thoát như là sinh lại vào ngày phán xét, hay đầu thai. Đa số người sống ở phương Đông tin vào sự đầu thai – có thể, tất cả các bạn cũng vậy. Đó là, một thực thể vĩnh cửu, hay một ký ức tập thể, được sinh lại trong cuộc sống kế tiếp – phải vậy không? Đó là điều gì tất cả các bạn tin tưởng; để có một cơ hội tốt đẹp hơn, để sống trọn vẹn hơn, để hoàn thiện chính mình, bởi vì cuộc sống này quá ngắn ngủi, cuộc sống này không thể cho bạn tất cả trải nghiệm, tất cả niềm vui, tất cả hiểu biết, vì vậy – chúng ta hãy có một cuộc sống kế tiếp! Bạn muốn một cuộc sống kế tiếp nơi bạn sẽ có thời gian và không gian để hoàn thiện chính mình, vì vậy bạn có niềm tin đó. Đây là tẩu thoát khỏi sự thật – chúng ta không quan tâm đến liệu có hay không có đầu thai hoặc liệu có sự tiếp tục hay không tiếp tục. Điều đó đòi hỏi một phân tích hoàn toàn khác hẳn. Chúng ta có thể thấy vắn tắt làm thế nào cái mà có sự tiếp tục là cái mà đã là, cái mà đã là ngày hôm qua sẽ tiếp tục ngày hôm nay, qua ngày hôm nay để đến ngày mai. Và một tiếp tục như thế ở trong thời gian và không gian. Hiểu rõ này không thuộc trí năng, bạn có thể quan sát nó rất đơn giản cho chính mình. Và chúng ta sợ hãi cái sự việc được gọi là chết này. Chúng ta không chỉ sợ hãi sống mà chúng ta còn sợ hãi cái sự việc không biết được này. Chúng ta sợ hãi cái không biết được, hay sợ hãi cái đã được biết, hay mất đi cái đã được biết? Đó là, gia đình, những trải nghiệm của bạn, sự tồn tại đều đặn hàng ngày của bạn – cái đã được biết – ngôi nhà, mảnh vườn, nụ cười mà bạn đã quen thuộc, thức ăn mà bạn đã ăn trong suốt ba mươi năm, cùng một thức ăn, cùng

một khí hậu, cùng những quyển sách, cùng truyền thống – bạn sợ mất cái đó, phải vậy không? Làm thế nào bạn có thể sợ hãi cái gì đó mà bạn không biết được?

Vì vậy tư tưởng không chỉ sợ hãi mất cái đã được biết nhưng tư tưởng cũng sợ hãi cái gì đó mà nó gọi là chết, cái không biết được. Như chúng ta đã nói, sợ hãi không thể loại bỏ được, nhưng nó có thể được hiểu rõ chỉ khi nào những sự việc sinh ra sợ hãi, như chết, được hiểu rõ. Hiện nay nhờ vào thời gian con người đã đẩy chết ra thật xa; ví dụ những người Ai cập cổ xưa đã trải qua sống để chết. Chết là cái gì đó trong khoảng cách, cái khoảng cách không gian-thời gian đó giữa sống và cái mà chúng ta gọi là chết. Tư tưởng, mà đã phân chia việc này, đã phân chia sống khỏi chết, tư tưởng tách rời nó ra. Hãy tìm hiểu điều này, thưa các bạn, nó rất đơn giản nếu bạn hiểu rõ như thế. Tư tưởng giữ nó tách rời bởi vì tư tưởng đã nói, “Tôi không biết tương lai là gì”; tôi có thể có nhiều lý thuyết nếu tôi tin tưởng vào sự đầu thai, nó có nghĩa rằng tôi phải cư xử, làm việc, hành động, ngay lúc này – nếu tôi tin tưởng điều đó. Điều gì bạn làm có ảnh hưởng khi bạn chết – nhưng bạn không tin tưởng theo lối đó. Bạn tin tưởng vào sự đầu thai như một ý tưởng, một ý tưởng gây an ủi, nhưng khá mơ hồ, vì vậy bạn không cần lưu tâm đến việc gì bạn làm lúc này. Bạn thực sự không tin tưởng vào nghiệp mặc dù bạn nói rất nhiều về nó. Nếu bạn chân thật, thực sự, đầy sức mạnh, tin tưởng vào nó, như bạn tin tưởng vào việc kiếm tiền, vào kinh nghiệm ái ân, vậy thì mỗi từ ngữ, mỗi cử chỉ, mỗi chuyển động của toàn thân tâm của bạn đều có ảnh hưởng bởi vì bạn sẽ phải trả nó trong đời sau. Vậy là sự tin tưởng đó sẽ mang lại một kỷ luật vô cùng – nhưng bạn không tin tưởng, nó là một tẩu thoát, bạn kinh hãi bởi vì bạn không muốn buông bỏ nó.

Và bạn đang buông bỏ cái gì đây? Hãy quan sát nó. Khi bạn nói, “Tôi sợ hãi khi buông bỏ” – bạn sợ hãi cái gì? Buông bỏ cái gì? Làm ơn hãy quan sát nó rất kỹ lưỡng. Gia đình của bạn, người mẹ của bạn, người vợ của bạn, con cái của bạn

phải không? Bạn có khi nào liên hệ với họ không? Hay bạn chỉ liên hệ đến một ý tưởng, đến một hình ảnh? Và khi bạn nói rằng, "Tôi sợ hãi buông bỏ, bị tách rời" – bạn đang suy nghĩ bị tách rời khỏi cái gì? Những ký ức? Chắc chắn là những ký ức, những ký ức của vui thú ái ân, những ký ức của trở thành con người vĩ đại của bạn, hay một con người thấp hèn đang leo lên những bậc thang, những ký ức của tính cách của bạn, những ký ức của tình bằng hữu của bạn – chỉ là những ký ức. Và bạn sợ hãi khi buông bỏ những ký ức đó đi. Dù chúng có lẽ vui vẻ hay buồn bực như thế nào, những ký ức là gì? Chúng không có thực chất gì cả. Vì vậy bạn sợ hãi buông bỏ cái gì đó mà không có giá trị gì cả, ký ức là cái mà có sự tiếp tục, một mớ của những ký ức, một đơn vị, một trung tâm.

Vì vậy khi người ta hiểu rõ sống, đó là, khi người ta hiểu rõ ghen tuông, lo âu, tội lỗi và thất vọng và khi người ta vượt khỏi và ở trên nó, vậy thì sống và chết rất gần gũi nhau. Vậy thì đang sống là đang chết. Bạn biết nếu bạn sống lệ thuộc vào những ký ức, những truyền thống, và cái gì bạn "nên là", bạn không đang sống. Nhưng nếu bạn gạt bỏ đi tất cả việc đó, mà có nghĩa rằng chết đi tất cả mọi điều mà bạn biết – tự do khỏi cái đã được biết – đây là chết, và vậy là bạn đang sống. Bạn đang sống, không phải trong thế giới của những ý tưởng hão huyền nhưng đang sống thực sự, không lệ thuộc vào kinh Vedas, kinh Upanishads mà chẳng có giá trị gì; cái gì có giá trị là cuộc sống mà bạn sống mỗi ngày, đó là cuộc sống duy nhất mà bạn có, và nếu không hiểu rõ nó, bạn sẽ không bao giờ hiểu rõ được hoặc tình yêu, vẻ đẹp, hoặc chết.

Chúng ta quay trở lại vấn đề căn bản đó, nó là: tại sao không có ngọn lửa này trong quả tim chúng ta. Bởi vì nếu bạn đã tìm hiểu rất kỹ càng điều gì đã được nói (không phải thuộc từ ngữ, thuộc trí năng nhưng tìm hiểu nó trong cái trí riêng của bạn, trong quả tim riêng của bạn), vậy thì bạn sẽ biết tại sao bạn không có được nó. Nếu bạn biết tại sao bạn

không có được nó, nếu bạn cảm thấy nó và sống cùng nó, nếu bạn đam mê trong sự tìm kiếm của bạn về việc tại sao bạn không có được nó, vậy thì bạn sẽ phát giác rằng bạn có nó. Qua sự phủ nhận hoàn toàn, sự việc đó mà tự nó là tích cực, mà là tình yêu, hiện diện. Giống như khiêm tốn, bạn không thể vun quén tình yêu. Khiêm tốn hiện diện khi có sự kết thúc hoàn toàn của tự cao, kiêu ngạo, nhưng sau đó bạn sẽ không bao giờ biết khiêm tốn là gì. Với một con người mà biết khiêm tốn là gì là một con người tự cao. Trong cùng cách như vậy khi bạn trao cái trí của bạn và quả tim của bạn, hệ thần kinh của bạn, đôi mắt của bạn, toàn thân tâm của bạn để tìm ra cách sống, để thấy cái gì thực sự "là" và vượt khỏi nó, và phủ nhận hoàn toàn, tổng thể, cuộc sống mà được sống lúc này, trong chính phủ nhận của xấu xa, hung bạo, trong sự phủ nhận hoàn toàn của nó, cái khác lạ hiện diện. Nhưng bạn cũng sẽ không bao giờ "biết" nó. Một người mà biết rằng anh ấy tĩnh lặng, hay biết rằng anh ấy thương yêu, không biết tình yêu là gì, cũng không biết tĩnh lặng là gì.

MADRAS

Ngày 10 tháng giêng năm 1968

– 3 – THIÊNG LIÊNG

Cày xới, không bao giờ gieo hạt. Hình thành ý tưởng. Nhạy cảm không còn trong sống hàng ngày. Chú ý và thông minh. Vô trật tự trong chính chúng ta và thế giới: trách nhiệm của chúng ta. Vấn đề của thấy. Những hình ảnh và tiếp xúc trực tiếp. Thiêng liêng. "Khi bạn có tình yêu đó bạn có thể vất đi tất cả những quyển sách thiêng liêng của bạn."

Người ta có thể mãi mãi tiếp tục đọc sách báo, thảo luận, chất đống những từ ngữ trên những từ ngữ, mà chẳng khi nào thực hiện bất kỳ điều gì về nó. Nó giống như một con người luôn luôn đang cày xới, không bao giờ gieo hạt, và vì vậy không bao giờ thu hoạch. Hầu hết chúng ta đều ở trong vị trí đó. Và những từ ngữ, những ý tưởng, những lý thuyết, đã trở thành quá quan trọng hơn là sống thực tế, mà là đang hành động, đang làm. Tôi không biết liệu có khi nào bạn đã thắc mắc tại sao, khắp thế giới, những ý tưởng, những công thức, những khái niệm, có một quan trọng cực kỳ, không chỉ thuộc khoa học mà còn cả thuộc tôn giáo. Tôi thắc mắc tại sao như thế? Đó là một tẩu thoát khỏi thực tế, khỏi sống đơn điệu, hàng ngày phải không? Hay đó là bởi vì chúng ta nghĩ những ý tưởng và những lý thuyết sẽ giúp đỡ chúng ta sống nhiều hơn – sẽ cho chúng ta tầm nhìn rộng lớn hơn, chiều sâu to tát hơn vào sống? Bởi vì chúng ta nói rằng nếu không có những ý tưởng, nếu không có một ý nghĩa, một mục đích trong sống, sống rất hạn chế, trống rỗng và không có ý nghĩa gì cả. Đó có lẽ là một trong những lý do. Hay, đó là bởi vì chúng ta tìm thấy đang sống, sự hành hạ hàng ngày, lề thói, sự nhàm chán, đang mất hẳn một chất lượng nhạy cảm nên chúng ta hy vọng tìm được từ sự hình thành ý tưởng?

Cuộc sống như chúng ta sống rõ ràng là rất tàn nhẫn, và làm cho chúng ta vô cảm, xơ cứng, nặng nề, ngu xuẩn, và vì vậy chúng ta có lẽ hy vọng qua những ý tưởng, qua sự hình thành ý tưởng trong bộ não, để tạo ra một chất lượng nào

đó của nhạy cảm. Bởi vì chúng ta thấy rằng sống của chúng ta rõ ràng là một công việc lặp lại (ái ân, văn phòng, ăn uống, liên tục nói chuyện về những sự việc mà thực sự không có vấn đề gì cả, xung đột liên tục trong liên hệ), tất cả việc này đã tạo ra sự khô cằn, tạo ra sự hung tợn, và tạo ra sự khắc nghiệt. Và ý thức được điều đó (có lẽ không những tầng ý thức bên ngoài nhưng thăm thẳm bên trong), người ta có lẽ nghĩ rằng những ý tưởng, những lý tưởng, những lý thuyết về Thượng đế, về đời sau, có lẽ cho một chất lượng của tinh lọc, có lẽ đem đến sống đau khổ, nhàm chán này, một ý nghĩa, một quan trọng, một mục đích; có lẽ chúng ta nghĩ rằng việc đó sẽ đánh bóng những cái trí của chúng ta, cho chúng sự sắc bén, cho chúng một chất lượng mà một công nhân bình thường hàng ngày trong cánh đồng hay trong nhà máy không có được. Vì vậy có lẽ đó là một trong những lý do tại sao chúng ta buông thả trong trò chơi đặc biệt này. Nhưng thậm chí khi chúng ta đã được sắc bén và mau lẹ thuộc trí năng bởi tranh cãi, bởi bàn luận, bởi đọc sách báo, điều này thực sự không tạo ra chất lượng của nhạy cảm đó. Và bạn biết rằng tất cả những người kia mà là người có học thức, mà đọc sách báo, mà tạo ra những lý thuyết, mà có thể bàn luận rất hay ho, là những con người đần độn lạ lùng.

Vì vậy tôi nghĩ rằng điều cốt lõi là phải hiểu rõ tánh nhạy cảm, mà xóa sạch sự tầm thường. Bởi vì tôi e rằng hầu hết chúng ta đang trở nên mỗi lúc một tầm thường hơn. Chúng ta không đang sử dụng từ ngữ đó trong bất kỳ một ý nghĩa xúc phạm nào cả, nhưng chỉ quan sát sự thật của tầm thường trong ý nghĩa của là trung bình, có giáo dục kha khá, kiếm sống được và có lẽ có khả năng biện luận lanh lợi, nhưng điều này vẫn để lại cho chúng ta thói hợm hĩnh, tầm thường, không chỉ trong những thái độ của chúng ta mà cả trong những hoạt động của chúng ta. Và sự trưởng thành không mang lại một thay đổi, một chuyển đổi, một cách mạng trong tánh tầm thường (điều này có thể được quan sát

rất rõ ràng), mặc dù người ta có lẽ có một thân thể trưởng thành, tánh tầm thường trong những hình thức khác nhau vẫn tiếp tục.

Có lẽ chúng ta có thể tìm hiểu vấn đề của nhạy cảm này (không chỉ là sự tinh lọc của thân thể, mà rõ ràng là cần thiết), nhưng tìm hiểu vấn đề của nhạy cảm, hình thức cao nhất của nhạy cảm mà là thông minh tột đỉnh; nếu không có nhạy cảm bạn không có thông minh. Lắng nghe con quạ đó, ý thức được nó, cảm thấy chuyển động của nó, không có không gian giữa con quạ và chính bạn (mà không có nghĩa rằng đồng hóa cùng con quạ, vì việc này sẽ quá xuẩn ngốc), nhưng chất lượng đó của một cái trí được mài bén cao độ, thật chú ý, trong đó người quan sát, mà là cái trung tâm, người kiểm duyệt, cùng những ký ức và truyền thống được tích lũy của anh ấy, không hiện diện. Rốt cuộc, nó là một vấn đề của thói quen liên tục, cách chúng ta suy nghĩ, thức ăn chúng ta ăn, cách chúng ta chọn bạn bè của chúng ta, mà chắc chắn là những người bạn của chúng ta bởi vì họ không gây xung đột, họ không gây phiền muộn quá nhiều cho chúng ta. Vì vậy cuộc sống trở nên không chỉ là lặp lại nhưng cũng còn là thói quen, thủ tục. Vậy là tánh nhạy cảm cần sự chú ý.

Bạn biết tập trung là một sự việc gây hủy hoại nhất. Bạn chấp nhận nó, phải không? Tôi đang nói, người nói đang trình bày một điều gì đó hoàn toàn mâu thuẫn với điều gì mà tất cả các bạn cảm thấy là cần thiết. Vì vậy đừng chấp nhận nó, cũng đừng phủ nhận nó, nhưng hãy quan sát nó. Hãy cẩn thận tìm hiểu điều gì đúng và điều gì sai. Điều gì người nói đang nói có lẽ hoàn toàn ngớ ngẩn và vô lý, hay nó có lẽ hoàn toàn đúng. Nhưng chấp nhận hay phủ nhận làm cho bạn vẫn còn như bạn là, đờ đẫn, đần độn, chất đầy những thói quen, vô cảm. Nhưng trong điều gì chúng ta sẽ nói chốc lát nữa và thậm chí ngay lúc này, đừng chấp nhận hay so sánh điều gì bạn biết rồi hay điều gì bạn đã được chỉ bảo hay đọc sách báo, nhưng lắng nghe với mục đích tự tìm

ra cho chính mình điều gì là sự thật. Và muốn chú ý, muốn lắng nghe, bạn phải trao trọn chú ý tổng thể của bạn. Bạn không thể trao trọn chú ý tổng thể của bạn nếu bạn chỉ đang học hỏi để tập trung, hay nếu bạn đang cố gắng tập trung vào vài từ ngữ, hay vào ý nghĩa của những từ ngữ, hay điều gì bạn đã nghe rồi. Nhưng trao trọn chú ý của bạn, và việc này có nghĩa là lắng nghe mà không có bất kỳ rào cản nào, mà không có bất kỳ ngăn cản hay so sánh, hay chỉ trích nào; động thái lắng nghe đó đang trao trọn chú ý tổng thể; vậy là bạn sẽ tự phát giác cho chính mình điều gì là đúng hay sai mà không cần ai chỉ bảo cho biết. Nhưng đây là những sự việc khó khăn nhất khi thực hiện – trao trọn chú ý. Chú ý không đòi hỏi bất kỳ chất lượng nào của ý chí hay ham muốn. Chúng ta vận hành trong khuôn mẫu của ham muốn, mà là ý chí. Đó là, chúng ta nói rằng, "Tôi sẽ chú ý, tôi sẽ cố gắng lắng nghe mà không có những rào cản, mà không còn tất cả những màn che giữa người nói và chính tôi." Nhưng sự vận dụng của chú ý không là chú ý.

Ý chí là sự việc hủy hoại nhất mà con người đã vun quén được. Lại nữa bạn chấp nhận điều đó phải không? Chấp nhận, hay phủ nhận, không là tìm ra sự thật của nó; nhưng muốn tìm ra sự thật của nó bạn phải trao trọn chú ý vào nó, vào điều gì người nói đang trình bày. Rốt cuộc, ý chí là cực điểm của ham muốn – tôi muốn cái gì đó, tôi ham muốn điều gì đó, tôi thèm khát nó và tôi theo đuổi nó. Ham muốn có lẽ là một sợi chỉ rất mỏng manh, nhưng nó được củng cố bởi sự lặp lại liên tục, và việc này trở thành ý chí – "Tôi sẽ" và "Tôi sẽ không". Và ở mức độ khẳng định đó (mà cũng có thể là phủ định), chúng ta vận hành, chúng ta hoạt động và chúng ta tiếp cận cuộc sống. "Tôi sẽ thành công, tôi sẽ trở thành, tôi sẽ cao quí" – tất cả những ham muốn rất kiên định. Và lúc này chúng ta đang nói rằng chú ý không liên quan gì đến ham muốn hay ý chí.

Vậy thì, làm thế nào người ta chú ý được? Làm ơn hãy theo sát điều này. Biết rằng người ta không chú ý (biết rằng

người ta có một lượng tập trung nào đó, một vận dụng của ý chí mà loại trừ và kháng cự, biết rằng bất kỳ hình thức nào của nỗ lực, mà lại nữa là ý chí, không là chú ý), làm thế nào người ta chú ý được? Bởi vì nếu bạn có thể trao trọn chú ý tổng thể vào mọi việc bạn làm (và vì vậy bạn cũng chẳng làm bao nhiêu cả), việc gì bạn làm, bạn làm trọn vẹn bằng quả tim của bạn, bằng cái trí của bạn, bằng hệ thần kinh của bạn, bằng mọi thứ bạn có. Và làm thế nào chú ý này hiện diện được, một cách tự nhiên, không có bất kỳ nỗ lực nào, không có sự vận dụng của ý chí, không sử dụng ý chí như một phương tiện để đạt được cái gì đó? Tôi hy vọng bạn đang theo sát tất cả điều này. Bạn biết, bạn sẽ gặp khó khăn cực kỳ nếu bạn không theo sát điều này từng bước một, bởi vì bạn có thể không quen thuộc với nó; bạn quen thuộc với việc được chỉ bảo phải làm gì, mà bạn làm một cách lặp lại, và bạn nghĩ rằng bạn đã hiểu rõ nó. Nhưng điều gì chúng ta đang cố gắng giải thích là điều gì đó hoàn toàn khác hẳn.

Vậy là chú ý này hiện diện một cách tự nhiên, dễ dàng, khi bạn thấy bạn không chú ý – đúng chứ? Khi bạn tỉnh thức được rằng bạn không chú ý, không đang trao trọn chú ý, tỉnh thức được sự kiện đó là chú ý, và bạn không còn gì phải làm nữa. Bạn hiểu rõ chứ? Qua tiêu cực bạn đến được sự tích cực, nhưng không phải qua theo đuổi sự tích cực. Khi bạn làm mọi việc đó mà không có tiêu cực này bạn làm mọi việc trong một trạng thái không chú ý, và tỉnh thức được hành động trong một trạng thái không chú ý, là chú ý. Điều này làm cho cái trí rất tinh tế, làm cho cái trí tỉnh táo cực kỳ, bởi vì lúc đó không có lãng phí năng lượng. Trái lại sự vận dụng của ý chí là lãng phí năng lượng, giống như tập trung vậy.

Chúng ta đã nói rằng chú ý này là cốt lõi – đừng nói rằng, "Hãy định nghĩa ông có ý gì qua từ ngữ chú ý", bạn có thể tra cứu nó trong một quyển tự điển. Chúng ta sẽ không định nghĩa nó, điều gì chúng ta đang cố gắng làm là, bằng cách phủ nhận cái gì không là, để tự bất chợt bắt gặp nó cho

chính bạn. Chúng ta đang nói, chú ý này là cốt lõi cho sự nhạy cảm, mà là thông minh ở mức độ sâu thẳm hơn. Lại nữa, sử dụng những từ ngữ này rất khó khăn bởi vì không có sự đo lường – khi bạn nói, "sâu thẳm hơn", "nhiều hơn", bạn đang so sánh, và sự so sánh là một lãng phí năng lượng. Vì vậy, nếu điều đó được hiểu rõ, chúng ta có thể sử dụng những từ ngữ để chuyển tải một ý nghĩa mà không là so sánh nhưng thực sự.

Nhạy cảm này ám chỉ thông minh và chúng ta cần thông minh vô cùng để sống, để sống cuộc sống hàng ngày của chúng ta, bởi vì chỉ thông minh mới có thể mang lại một cách mạng tổng thể trong tâm hồn của chúng ta, trong chính tâm điểm của thân tâm chúng ta. Và một thay đổi như thế là cốt lõi, bởi vì con người đã sống hàng triệu năm trong đau khổ, trong vô vọng, luôn luôn đang chiến đấu với chính anh ấy và với thế giới. Anh ấy đã sáng chế ra một hòa bình mà không là hòa bình gì cả; một hòa bình như thế chỉ có giữa hai cuộc chiến tranh, giữa hai cuộc xung đột. Và vì xã hội mỗi lúc mỗi trở nên phức tạp hơn, vô trật tự hơn, ganh đua hơn, phải có sự thay đổi cơ bản, không phải trong xã hội nhưng trong con người mà đã tạo ra xã hội. Con người, như anh ấy là, là một con người rất vô trật tự, anh ấy bị rối loạn; anh ấy tin tưởng, anh ấy không tin tưởng, anh ấy có những lý thuyết và vân vân và vân vân; anh ấy sống trong một trạng thái của xung đột. Anh ấy đã thiết lập một xã hội, một văn hóa mâu thuẫn, với sự giàu có và sự nghèo khổ của nó. Có vô trật tự, không chỉ trong sống của chúng ta, mà cũng còn ở bên ngoài xã hội. Và trật tự là tuyệt đối cần thiết. Bạn biết chuyện gì đang xảy ra trên thế giới – ở đây trong nước Ấn độ – hãy nhìn nó đi! Chuyện gì đang xảy ra? Những trường đại học đã bị đóng cửa, toàn thế hệ những người trẻ đều không có được sự giáo dục; họ sẽ bị hủy hoại bởi những chính trị gia đang cãi cọ về sự phân chia ngôn ngữ xuẩn ngốc nào đó. Rồi thì có chiến tranh Việt nam mà trong đó con người đang bị hủy diệt chỉ vì một ý tưởng. Có những hỗn

loạn chủng tộc ở Mỹ, những sự việc hủy diệt khủng khiếp. Và ở Trung quốc có nội chiến, ở Liên xô, chế độ chuyên chế, đàn áp tự do, ít ra là tự do từ từ – có sự phân chia giữa những dân tộc, sự tách rời vì tôn giáo, tất cả việc này phơi bày sự vô trật tự hoàn toàn. Và vô trật tự này được tạo ra bởi mỗi người chúng ta; chúng ta phải chịu trách nhiệm. Làm ơn hãy thấy rõ trách nhiệm về nó. Thế hệ lớn hơn đã tạo ra thế giới hỗn loạn, bạn đã tạo ra một thế giới hỗn loạn kinh khủng với những lễ nghi của bạn, những vị đạo sư của bạn, với những thần thánh của bạn, với những quốc tịch của bạn, bởi vì bạn chỉ quan tâm đến việc kiếm sống và vun quén một phần của bộ não, phần còn lại bạn lại lơ là, bạn lại gạt đi. Mỗi người phải chịu trách nhiệm cho vô trật tự này trong chính anh ấy và trong xã hội anh ấy sống. Chủ nghĩa Cộng sản và những hình thức độc tài khác sẽ không mang lại trật tự, trái lại họ đang tạo ra vô trật tự nhiều hơn, bởi vì con người cần được tự do.

Vậy là có vô trật tự. Và trật tự là cốt lõi, ngược lại không thể có hòa bình gì cả. Và chỉ trong hòa bình, trong yên lặng, trong vẻ đẹp, tốt lành mới có thể nở hoa. Trật tự là đạo đức, không phải đạo đức được vun quén của một cái trí ma mãnh. Trật tự là đạo đức, và trật tự là một việc đang sống, giống như đạo đức là một việc đang sống. Vì vậy đạo đức không thể được luyện tập như những việc khác. Chúng ta sẽ tìm hiểu điều này, hãy lắng nghe nó. Bạn không thể luyện tập nó cũng như bạn không thể luyện tập khiêm tốn, hay có một phương pháp để tìm ra tình yêu là gì.

Vì vậy trật tự trong ý nghĩa này có cùng khuôn mẫu như toán học; trong toán học cao nhất là trật tự cao nhất, trật tự tuyệt đối. Và trật tự tuyệt đối đó, người ta phải có nó trong chính người ta. Và bởi vì đạo đức không thể được vun quén, gom góp, nên trật tự không thể được tạo ra, được thâu lượm bởi cái trí; nhưng điều gì cái trí có thể làm là tìm ra vô trật tự là gì. Bạn đang theo sát điều này chứ? Bạn biết vô trật tự là gì – sống theo cách chúng ta sống là vô trật tự hoàn toàn.

Như những sự việc đang tồn tại, lúc này mỗi con người đều thể hiện ra phía bên ngoài, không có cộng tác, không có tình yêu, có một dửng dưng hoàn toàn về chuyện gì xảy ra ở Việt nam hay ở Trung quốc, hay ở nhà của người hàng xóm kế bên. Hãy ý thức được vô trật tự này, và từ sự hiểu rõ vô trật tự này, hiểu rõ làm thế nào nó xuất hiện được, nguyên nhân của nó, để cho khi bạn hiểu rõ những nguyên nhân, những lực lượng đang làm việc để tạo ra vô trật tự này, hiểu rõ nó thực sự, không chỉ thuộc trí năng; vậy là từ hiểu rõ đó trật tự sẽ đến. Lúc này chúng ta hãy cố gắng hiểu rõ vô trật tự, mà là sống hàng ngày của chúng ta, hiểu rõ nó, không phải thuộc trí năng hay bằng từ ngữ, nhưng hãy quan sát nó, làm thế nào người ta đã tách rời khỏi những người khác bằng cách là một người Ấn độ giáo, một người Hồi giáo, một người Thiên chúa giáo (Người Thiên chúa giáo với Thượng đế của anh ấy, với những lý tưởng của anh ấy, và người Ấn độ giáo với những lý tưởng của anh ấy, người Hồi giáo với những lý tưởng riêng đặc trưng của anh ấy, và vân vân), hãy quan sát nó, hãy tiếp xúc mật thiết cùng nó, đừng có những thành kiến, nếu không bạn không thể tiếp xúc trực tiếp cùng một con người khác.

Vậy là, từ vô trật tự trật tự hiện diện, và nó hiện diện một cách tự nhiên, dễ dàng, cùng vẻ đẹp và sức mạnh lớn lao, khi bạn tiếp xúc trực tiếp cùng vô trật tự trong chính bạn. Bạn không tiếp xúc trực tiếp cùng vô trật tự, cùng chính bạn, nếu bạn không biết cách quan sát chính bạn. Làm thế nào thấy chính bạn (chúng ta đã tìm hiểu về vấn đề thấy này), làm thế nào quan sát một cái cây, một bông hoa – bởi vì như ngày hôm trước chúng ta đã nói, động thái của thấy là động thái của tình yêu phải không? Động thái của thấy là hành động. Chúng ta sẽ tìm hiểu điều này một chút bởi vì điều này thực sự rất quan trọng.

Khi bạn trao trọn chú ý của bạn, đó là, bằng cái trí của bạn, bằng đôi mắt của bạn, bằng quả tim của bạn, bằng hệ thần kinh của bạn – khi bạn trao chú ý tổng thể, bạn sẽ phát

giác rằng không có cái trung tâm nào cả, không có người quan sát và vì vậy không có sự phân chia giữa vật được quan sát và người quan sát, và bạn loại bỏ được hoàn toàn xung đột, xung đột này được tạo ra bởi sự tách rời, bởi sự phân chia. Dường như điều đó chỉ khó khăn bởi vì bạn không quen cách nhìn vào cuộc sống như thế này. Nó thực sự rất đơn giản. Nó thực sự rất đơn giản nếu bạn biết cách nhìn một cái cây, nếu bạn biết cách nhìn mới mẻ lại cái cây, người vợ của bạn, người chồng của bạn, người hàng xóm của bạn, nếu bạn nhìn mới mẻ lại bầu trời cùng những vì sao của nó, cùng chiều sâu tĩnh lặng của nó – nhìn, thấy và lắng nghe, vậy thì bạn đã giải quyết được toàn vấn đề của hiểu rõ, bởi vì lúc đó không có "hiểu rõ" gì cả, lúc đó chỉ có một trạng thái của cái trí không phân chia và thế là không xung đột.

Muốn bất chợt bắt gặp được cái này một cách tự nhiên, dễ dàng, trọn vẹn, phải có chú ý. Chú ý này chỉ có thể hiện diện dễ dàng khi bạn biết cách nhìn, cách lắng nghe – cách nhìn một cái cây, hay người vợ của bạn, hay người hàng xóm của bạn, hay các vì sao, hay thậm chí ông chủ của bạn, mà không có bất kỳ hình ảnh nào. Rốt cuộc, hình ảnh là quá khứ – quá khứ mà đã được tích lũy qua trải nghiệm, dễ chịu hay khó chịu; và với hình ảnh đó bạn nhìn người vợ của bạn, con cái của bạn, người hàng xóm của bạn, thế giới; với hình ảnh đó bạn nhìn thiên nhiên. Vì vậy cái gì tiếp xúc là ký ức của bạn, hình ảnh mà đã được xếp đặt vào cùng nhau bởi ký ức. Và cái hình ảnh đó nhìn nên không có sự tiếp xúc trực tiếp. Bạn biết khi bạn có đau đớn không có hình ảnh, chỉ có đau đớn, và vì vậy có hành động tức khắc. Bạn có lẽ trì hoãn đi đến bác sĩ, nhưng hành động có liên quan trong đó. Trong cùng cách như vậy khi bạn nhìn và lắng nghe, bạn biết được vẻ đẹp của hành động tức khắc mà trong đó không còn xung đột nào cả. Đó là lý do tại sao rất quan trọng phải biết nghệ thuật nhìn, mà rất đơn giản – nhìn bằng chú ý tổng thể, bằng quả tim của bạn và bằng cái trí của bạn. Và chú ý có nghĩa tình yêu, bởi vì bạn không thể nhìn bầu trời đó và

nhạy cảm cực kỳ nếu có một phân chia giữa chính bạn và vẻ đẹp của cảnh hoàng hôn đó.

Trật tự này chỉ có thể hiện diện khi chúng ta thấy, mà thực sự là tiếp xúc cùng vô trật tự, mà trong chính chúng ta, mà là chúng ta. Chúng ta không ở trong vô trật tự – "chúng ta" là một trạng thái của vô trật tự. Bây giờ khi bạn nhìn chính bạn mà không có bất kỳ hình ảnh nào về chính bạn, thực sự nhìn cái gì bạn là (không phải điều gì Shankara, Buddha, Freud, Jung, hay X Y Z nói, bởi vì lúc đó bạn đang nhìn vào chính bạn theo cái hình ảnh của họ), bạn nhìn vô trật tự trong chính bạn, sự tức giận, sự hung tợn, sự bạo lực, sự dửng dưng, sự lãnh đạm, một động lực liên tục của tham vọng cùng hung bạo kỳ cục của nó – nếu bạn có thể tỉnh thức được điều đó mà không có bất kỳ hình ảnh, không có bất kỳ từ ngữ, và nhìn nó, vậy thì bạn đang tiếp xúc trực tiếp cùng nó. Và khi có tiếp xúc trực tiếp có hành động tức khắc. Có hành động tức khắc khi bạn có đau đớn cực độ, và khi có sự nguy hiểm nghiêm trọng có hành động tức khắc. Và hành động tức khắc này là sự sống, không phải cái sự việc từ trước đến nay chúng ta đã gọi là cuộc sống, mà là một trận chiến, một khốn khổ trong trận chiến đó, vô vọng, những ham muốn che giấu và vân vân; đó là điều gì chúng ta đã gọi là cuộc sống. Làm ơn hãy quan sát điều này trong chính bạn. Ngay lúc này hãy sử dụng người nói như một cái gương mà trong đó bạn thấy chính bạn. Điều gì người nói đang trình bày chỉ là đang phơi bày chính bạn cho chính bạn. Và vậy là hãy nhìn nó, hãy lắng nghe nó và trở nên tiếp xúc trọn vẹn cùng nó, là tổng thể cùng nó, và, nếu bạn như thế, bạn sẽ thấy rằng có hành động tức khắc.

Vậy là quá khứ được xóa sạch. Bạn biết quá khứ là tầng ý thức bên trong. Bạn biết tầng ý thức bên trong là gì hay không? Đừng quay lại với Freud, Jung hay tất cả những người đó, nhưng hãy tự thấy cho chính bạn và tìm ra, không phải qua niềm tin hay sử dụng phương pháp trải nghiệm nào đó, nhưng thực sự quan sát nó. Quá khứ trong bạn là

truyền thống của bạn, những quyển sách bạn đã đọc, những thừa hưởng chủng tộc như người Ấn độ giáo, người Phật giáo, người Hồi giáo, người Thiên chúa giáo, và mọi chuyện như thế, và nền văn hóa trong đó bạn đã sống, những đền chùa, những niềm tin mà đã chuyển giao từ thế hệ này qua thế hệ khác. Việc này tạo thành sự tuyên truyền mà bạn bị lệ thuộc, sự tuyên truyền của bạn; các bạn là những nô lệ cho sự tuyên truyền của năm ngàn năm. Và người Thiên chúa giáo là một nô lệ cho sự tuyên truyền của hai ngàn năm. Anh ấy tin tưởng Jesus Christ và bạn tin tưởng Krishna, hay bất kỳ điều gì bạn tin tưởng, như người Cộng sản tin tưởng cái gì đó khác. Chúng ta là kết quả của sự tuyên truyền. Bạn nhận ra nó có nghĩa gì không? – những từ ngữ, ảnh hưởng của những người khác; vì vậy không có cái gì là khởi nguồn cả. Và muốn tìm ra khởi nguồn của bất kỳ cái gì chúng ta phải có trật tự. Trật tự mà chỉ có thể hiện diện khi có sự kết thúc của toàn bộ vô trật tự trong chính người ta. Bởi vì tất cả chúng ta, ít ra là những người thậm chí có chút ít nghiêm túc, chín chắn và tha thiết, chắc đã phải hỏi liệu có bất kỳ cái gì thiêng liêng, cái gì thánh thiện. Dĩ nhiên câu trả lời là rằng đền chùa, thánh đường, hay nhà thờ không là thiêng liêng, không là thánh thiện, và những hình ảnh trong đó cũng vậy.

Tôi không biết bạn đã thử nghiệm cho chính bạn hay chưa. Hãy lấy một que gậy và đặt nó trên lò sưởi và mỗi ngày đặt một bông hoa trước nó – cho nó một bông hoa – đặt trước nó một bông hoa và lặp lại vài từ ngữ – “Coca-cola”, “Amen”, “Om”, từ ngữ nào không thành vấn đề – bất kỳ từ ngữ nào bạn thích – hãy lắng nghe, đừng cười lảng tránh – hãy thực hiện nó đi và bạn sẽ tìm ra. Nếu bạn thực hiện nó, sau một tháng bạn sẽ thấy rằng nó đã trở thành thiêng liêng như thế nào. Bạn đã đồng hóa mình với que gậy đó, với mảnh đá đó và với nhúm ý tưởng đó mà bạn đã biến nó thành cái gì đó thiêng liêng, thần thánh. Nhưng nó không phải như vậy. Bạn đã trao tặng nó một ý nghĩa của

thiêng liêng từ sợ hãi của bạn, từ thói quen liên tục của truyền thống này, ấp ủ, bị chi phối bởi cái gì đó, mà bạn nghĩ là thiêng liêng. Cái hình ảnh trong đền chùa không thiêng liêng gì hơn một mảnh đá bên lề đường. Vì vậy rất quan trọng phải tìm ra cái gì thực sự là thiêng liêng, cái gì thực sự là thần thánh, nếu thực sự có một việc như thế đó.

Bạn biết đó, con người đã nói về điều này xuyên suốt những thế kỷ, tìm kiếm cái gì đó vĩnh cửu, mà không bị tạo ra bởi cái trí, mà thiêng liêng trong chính nó, cái gì đó không bao giờ bị tác động bởi quá khứ. Con người luôn luôn đang tìm kiếm cái đó. Và con người, khi tìm kiếm cái đó, vì không tìm được nó, đã sáng chế ra tôn giáo, niềm tin có tổ chức. Một con người nghiêm túc phải tìm ra, không phải qua viên đá nào đó, đền chùa hay ý tưởng nào đó, nhưng anh ấy phải tìm ra cái gì là thiêng liêng đích thực, chân chính và vĩnh cửu. Nếu bạn không thể tìm ra nó bạn sẽ luôn luôn tàn nhẫn, bạn sẽ luôn luôn sống trong xung đột. Và chiều nay, nếu bạn muốn, lắng nghe, bạn có lẽ bất chợt bắt gặp nó, không phải qua người nói, không phải qua những từ ngữ của ông ta, không phải qua những câu nói của ông ta, nhưng bạn có lẽ bất chợt bắt gặp nó khi có kỷ luật qua hiểu rõ về vô trật tự. Khi bạn nhìn ngắm, thấy cái gì là vô trật tự; chính động thái thấy được vô trật tự đòi hỏi sự chú ý. Làm ơn hãy theo sát điều này. Bạn thấy không, theo hầu hết chúng ta, kỷ luật là một tập luyện, giống như nó dành cho những người lính, tập luyện, tập luyện từ sáng đến khuya để cho không còn gì cả ngoại trừ nô lệ cho một thói quen. Và đó là điều gì chúng ta gọi là kỷ luật; đàn áp, kiểm soát – đó là sự việc gây chết chóc, đó không là kỷ luật gì cả. Kỷ luật là một sự việc đang sống, nó có vẻ đẹp riêng của nó, tự do riêng của nó. Và kỷ luật này đến một cách tự nhiên, khi bạn biết cách nhìn một cái cây, cách nhìn khuôn mặt người vợ của bạn, người chồng của bạn, khi bạn có thể thấy vẻ đẹp của một cái cây hay một hoàng hôn. Nhìn, quan sát bầu trời đó, ánh sáng rực rỡ của nó, vẻ đẹp của những chiếc lá tương

phản với ánh sáng đó, màu vàng cam, chiều sâu của màu sắc đó, chuyển động mau lẹ của màu sắc đó – thấy nó! Muốn thấy nó bạn phải trao chú ý tổng thể của bạn vào nó. Và trao chú ý tổng thể của bạn có kỷ luật riêng của nó, bạn không cần bất kỳ kỷ luật nào khác. Vì vậy sự việc đó, chú ý đó là việc đang sống, đang chuyển động và tràn đầy sinh lực.

Chú ý này trong chính nó là đạo đức. Bạn không cần một tiêu chuẩn đạo đức nào khác, không cần luân lý (dù sao chăng nữa bạn cũng chẳng có luân lý, ngoại trừ cái luân lý của xã hội mà bạn đã dựng lên áp đặt vào bạn ở một phạm trù, và phạm trù kia là điều gì bạn muốn làm, cả hai đều không liên quan gì đến đạo đức). Đạo đức là vẻ đẹp và vẻ đẹp là tình yêu, và nếu không có tình yêu bạn không có đạo đức và vì vậy không có trật tự. Lại nữa, nếu bạn thực hiện việc đó ngay lúc này, khi người nói đang trình bày về nó, hãy nhìn bầu trời đó bằng toàn thân tâm của bạn, chính động thái nhìn đó có kỷ luật riêng của nó và thế là đạo đức riêng của nó, trật tự riêng của nó. Lúc đó cái trí đến được điểm tột đỉnh của trật tự tuyệt đối và vì nó là trật tự tuyệt đối, chính nó trở thành thiêng liêng. Tôi không biết bạn có hiểu rõ điều này hay không. Bạn biết chứ, khi bạn thương yêu cái cây, con chim, ánh sáng trên dòng nước, khi bạn thương yêu người hàng xóm của bạn, người vợ của bạn, người chồng của bạn, mà không có ghen tuông, tình yêu đó mà không bao giờ tiếp xúc được bởi hận thù, khi có tình yêu đó, tình yêu đó tự nó là thiêng liêng, bạn không còn gì khác mà có thể nhiều hơn thế.

Vì vậy có thiêng liêng đó, không phải trong những sự việc mà con người đã gom góp vào chung, nhưng sự việc mà hiện diện khi con người tách rời chính anh ấy hoàn toàn khỏi quá khứ, mà là ký ức. Điều này không có nghĩa rằng con người trở nên đãng trí, anh ấy phải có ký ức trong một phương hướng nào đó, nhưng ký ức đó sẽ được phát giác là bộ phận của toàn trạng thái này mà trong đó kết thúc sự liên hệ với

quá khứ. Và sự kết thúc của quá khứ đó chỉ có thể hiện diện khi bạn thấy những sự việc như chúng là và tiếp xúc trực tiếp cùng chúng – giống như ánh hoàng hôn tuyệt vời kia. Vậy là từ trật tự, kỷ luật, đạo đức này, kia kìa tình yêu hiện diện. Tình yêu là đam mê vô hạn và vì vậy nó hành động tức khắc. Không có khoảng ngừng thời gian giữa thấy và làm. Và khi bạn có tình yêu đó bạn có thể vất đi mọi quyển sách thiêng liêng của bạn, mọi thần thánh của bạn. Và bạn phải vất đi những quyển sách thiêng liêng của bạn, những thần thánh của bạn, những tham vọng hàng ngày của bạn, để bất chợt bắt gặp tình yêu đó. Đó là thiêng liêng duy nhất có được. Và để bất chợt bắt gặp nó, tốt lành phải nở hoa. Tốt lành – các bạn hiểu chứ, thưa các bạn? – tốt lành chỉ có thể nở hoa trong tự do, không phải trong truyền thống. Thế giới cần sự thay đổi, bạn cần sự cách mạng cơ bản trong chính bạn; thế giới cần sự cách mạng cơ bản này (không phải cách mạng nhuộm máu, Cộng sản, kinh tế mà con người đã cố gắng xuyên suốt lịch sử, mà chỉ dẫn anh ấy đến nhiều đau khổ hơn). Nhưng chúng ta cần sự cách mạng tâm lý, cơ bản, và cách mạng này là trật tự. Và trật tự là hòa bình; và trật tự này, cùng đạo đức và hòa bình của nó, chỉ có thể hiện diện khi bạn tiếp xúc trực tiếp cùng vô trật tự trong sống hàng ngày của bạn. Vậy là từ đó nở hoa tốt lành và vậy là không còn tìm kiếm gì nữa. Vì cái đó mà là, là thiêng liêng.

MADRAS, Ngày 14 tháng giêng năm 1968

[1] Alain Naudé, nhạc sĩ, trong sáu năm liên hệ gần gũi với K như thư ký và phụ tá của ông, và (như ông nói) trên tất cả như người học trò của ông. Lúc này đang sống ở Mỹ.

VI – Bốn đối thoại ở Madras

– 1 – XUNG ĐỘT

Những hình ảnh: chúng ta có ý thức được rằng chúng ta nhìn qua những hình ảnh hay không? Những ý tưởng; khoảng cách giữa những ý tưởng và đang sống hàng ngày; xung đột nảy sinh. "Muốn có sự khai sáng bạn phải có thể thấy." "Sống không xung đột, nhưng không ngủ quên."

Krishnamurti: Tôi nghĩ những gặp gỡ này thực sự không nên gọi là "Những thảo luận", nhưng trái lại nên gọi là những nói chuyện giữa hai con người hay giữa nhiều người chúng ta – nói chuyện về những vấn đề hệ trọng mà trong đó hầu hết chúng ta không những thích thú nhưng còn quả quyết quan tâm nghiêm túc để hiểu rõ những vấn đề liên quan đến nó. Và vì thế những nói chuyện trở thành không chỉ khách quan mà còn rất thân mật. Nó giống như hai con người đang cùng nhau nói về mọi sự việc đầy thân tình và thoải mái – đang tự bộc lộ chính họ cho nhau. Ngược lại, tôi không thấy được sự quan trọng của những nói chuyện như thế này. Điều gì chúng ta đang cố gắng là, phải vậy không, hiểu rõ (không phải bằng trí năng hay từ ngữ hay lý thuyết nhưng thực sự) những nhu cầu cấp bách trong sống là gì, và bằng cách nào con người có thể giải quyết được những vấn đề căn bản sâu thẳm mà mỗi con người đều quan tâm đến. Vì vậy có phải rất rõ ràng – rằng chúng ta đang cùng nhau nói chuyện như hai người bạn đang tự bộc lộ chính họ cho nhau, không chỉ theo từ ngữ đưa ra những quan điểm của họ, nhưng thực sự đang cùng nhau tìm hiểu, suy nghĩ về những vấn đề của họ? Bây giờ nếu điều đó đã rõ ràng, chúng ta sẽ cùng nhau nói về điều gì đây?

Người hỏi: Vào một ngày trước chúng ta đã nói về người quan sát và vật được quan sát, và giải quyết xung đột giữa…

Krishnamurti: Đó là điều gì bạn muốn bàn luận phải không? Làm ơn thưa bạn, tất cả chúng ta hãy tìm ra điều gì mỗi người chúng ta muốn bàn luận rồi sau đó sắp xếp tất cả chúng vào cùng nhau và xem điều gì xảy ra.

Người hỏi: Tại sao ông nói rằng học hỏi văn hóa và nghệ thuật của Ấn độ và những triết thuyết của Ấn độ là bạo lực?

Người hỏi: Phải thực hiện những bước nào để phát triển khả năng cởi bỏ tình trạng bị quy định của chúng ta?

Người hỏi: Cái trí sản sinh ra những hình ảnh, nhưng điều gì được thấy bởi cái trí đều không trung thực.

Krishnamurti: Đó là tất cả điều gì mà chúng ta quan tâm trong sống hàng ngày của chúng ta phải không? Thưa các bạn, sáng nay, chúng ta đang hạ thấp giá trị sự gặp gỡ này thành một trao đổi những ý tưởng thuần túy thuộc từ ngữ và trí năng phải không?

Người hỏi: Suy nghĩ rõ ràng có nghĩa gì?

Người hỏi: Cái "thực tế" là gì?. . .

Người hỏi: Ông gợi ý rằng bạo lực và không-bạo lực là hai thái cực phải không?

Người hỏi: Liệu chúng ta không thể hướng dẫn sống của chúng ta theo những nguyên tắc nào đó hay sao?

Krishnamurti: Chúng ta đã có đủ những câu hỏi chưa? Bạn nghĩ gì đây, thưa các bạn, câu hỏi nào là quan trọng nhất trong tất cả câu hỏi này?

Người hỏi: Chú ý có nghĩa gì?

Krishnamurti: Thưa các bạn, các bạn nghĩ vấn đề quan trọng nhất phải bàn luận là gì? Chúng ta có thể dùng vấn đề của quan sát và suy nghĩ này? Được chứ? Đó là, quan sát, lắng nghe có nghĩa gì, và ai lắng nghe, ai suy nghĩ? Chúng ta hãy đưa nó đến sống hàng ngày và không phải đến những ý tưởng trừu tượng, bởi vì quốc gia này – giống như mọi quốc gia khác trên thế giới – vận hành tại mức độ ý tưởng,

ngoại trừ công nghệ. Chúng ta có ý gì qua từ ngữ thấy? Bạn nghĩ gì?

Người hỏi: Quan sát hơi chú ý một tí.

Krishnamurti: Tại sao bạn nói rằng “hơi một tí”? Thưa bạn, khi chúng ta sử dụng những từ ngữ “Tôi thấy một cái cây”, “Tôi thấy bạn”, “Tôi thấy hay hiểu rõ điều gì bạn đang nói” – bạn có ý gì qua từ ngữ “thấy”? Chúng ta hãy tìm hiểu từ từ nếu bạn không phiền – từng bước một. Khi bạn thấy một cái cây, bạn có ý gì qua thấy đó.

Người hỏi: Chúng ta chỉ nhìn một cách hời hợt.

Krishnamurti: Bạn có ý gì qua từ ngữ nhìn nó một cách “hời hợt”? Khi bạn thấy một cái cây, bạn có ý gì qua từ ngữ “thấy”? Làm ơn chỉ quan tâm đến một từ ngữ đó mà thôi.

Người hỏi: Thoáng thấy được nó.

Krishnamurti: Trước hết, thưa các bạn, các bạn đã nhìn một cái cây chưa? Nếu các bạn đã nhìn rồi, các bạn thấy gì qua hai mắt “đang nhìn” của bạn, hình ảnh của cái cây hay cái cây?

Người hỏi: Hình ảnh của cái cây.

Krishnamurti: Làm ơn hãy cẩn thận, thưa các bạn. Các bạn thấy cái hình ảnh trong ý nghĩa của cấu trúc thuộc tinh thần hoặc ý tưởng về cái cây đó, hay bạn thực sự thấy cái cây?

Người hỏi: Sự tồn tại vật chất của cái cây.

Krishnamurti: Bạn thực sự thấy như thế à? Thưa bạn, có một cái cây . . . Bạn phải có thể thấy một cái cây hay một chiếc lá từ cửa sổ đó như tôi thấy nó. Khi bạn thấy nó bạn thực sự thấy cái gì? Bạn chỉ thấy hình ảnh về cái cây đó hay bạn thực sự thấy chính cái cây đó, mà không có hình ảnh?

Người hỏi: Chúng tôi thấy chính cái cây.

Người hỏi: Chúng tôi hiểu được nó.

Krishnamurti: Trước khi chúng ta hiểu được nó, khi tôi nói rằng "Tôi thấy một cái cây" tôi có thực sự thấy cái cây hay thấy cái hình ảnh mà tôi đã có về cái cây đó? Khi bạn nhìn người vợ của bạn hay người chồng của bạn, bạn có thấy cô ấy hay anh ấy hay thấy cái hình ảnh bạn có về anh ấy hay cô ấy? (Khoảng ngừng) Khi bạn nhìn người vợ của bạn, bạn thấy cô ấy qua những kỷ niệm của bạn, qua trải nghiệm về cô ấy của bạn và những cách cư xử của cô ấy, và qua những hình ảnh đó bạn thấy cô ấy. Và chúng ta cũng làm như vậy với cái cây phải không?

Người hỏi: Khi tôi nhìn một cái cây tôi chỉ thấy một cái cây.

Krishnamurti: A, bạn không là một người thực vật học, bạn là một luật sư và vì vậy bạn nhìn cái cây đó thực sự như một cái cây, nhưng nếu bạn là một người thực vật học, nếu bạn thực sự quan tâm đến cái cây, nó lớn lên như thế nào, nó giống cái gì, sức sống, chất lượng của nó, vậy thì bạn sẽ có những hình ảnh, bạn sẽ có những bức tranh, bạn sẽ so sánh nó với những cây khác, và vân vân. Bạn đang nhìn nó, phải không, bằng một cái nhìn so sánh, bằng hiểu biết thực vật, đang thấy liệu bạn có thích nó hay không, liệu nó có cho bóng mát hay không, liệu nó có đẹp hay không, và vân vân và vân vân. Vì vậy, khi bạn có tất cả những hình ảnh kia, những liên tưởng, những kỷ niệm liên quan đến cái cây đó, lúc đó bạn có thực sự đang nhìn cái cây đó không? Bạn đang nhìn trực tiếp cái cây đó hay có một bức màn giữa cái cây đó và sự nhận biết bằng mắt về nó?

Người hỏi: Tôi tự hỏi mình không hiểu nó là loại cây gì.

Krishnamurti: Như một biểu tượng. Vậy là bạn không thực sự nhìn cái cây đó. Nhưng điều này đơn giản, phải không?

Người hỏi: Một cái cây là một cái cây.

Krishnamurti: Thưa các bạn, dùng ví dụ của cái cây mà tôi thấy thì khá khó hiểu. Chúng ta hãy giải thích nó một cách khác. Bạn nhìn người vợ của bạn hay người chồng của bạn

qua cái hình ảnh bạn đã dựng lên về cô ấy và anh ấy phải không? Hay người bạn của bạn? Bạn đã tạo ra một ấn tượng, và ấn tượng đó đã để lại một hình ảnh, một ý tưởng, một kỷ niệm, đó không phải vậy sao?

Người hỏi: Những ấn tượng của tôi về người vợ của tôi đã tích lũy . . .

Krishnamurti: Vâng, chúng đã củng cố, đã trở nên dày dặc, đã phát triển vững chắc. Vì vậy khi bạn nhìn người vợ hay người chồng của bạn, bạn đang nhìn anh ấy hay cô ấy qua hình ảnh bạn đã dựng lên. Đúng chứ? Điều này đơn giản, phải không? Đây là điều gì tất cả chúng ta đang làm. Bây giờ, chúng ta có thực sự đang nhìn cô ấy hay nhìn cái biểu tượng, những kỷ niệm? – đây có phải là bức màn mà qua đó chúng ta nhìn hay không?

Người hỏi: Làm thế nào chúng ta có thể ngăn cản được việc đó?

Krishnamurti: Nó không là một vấn đề của ngăn cản. Trước hết chúng ta hãy thấy điều gì đang thực sự xảy ra.

Người hỏi: Khi lần đầu tiên ông nhìn một người phụ nữ hay một người đàn ông mà ông không có ấn tượng từ trước.

Krishnamurti: Dĩ nhiên không.

Người hỏi: Vậy thì lúc đó chúng ta không đang nhìn người phụ nữ hay người đàn ông hay sao?

Krishnamurti: Dĩ nhiên bạn có nhìn. Tại sao bạn lại biến nó thành một trừu tượng như thế? Điều gì thực sự xảy ra trong sống hàng ngày? Bạn lập gia đình, bạn sống với một con người, có ái ân, vui thú, đau khổ, những sỉ nhục, bực dọc, nhàm chán, dửng dưng, càu nhàu, dọa nạt, thống trị, vâng lời và mọi chuyện như thế – tất cả việc đó đã tạo ra một hình ảnh trong bạn về người còn lại và qua hình ảnh đó các bạn nhìn lẫn nhau. Đúng không? Vì vậy có phải chúng ta đang nhìn người phụ nữ hay người đàn ông, hay có phải những hình ảnh đang nhìn lẫn nhau?

Người hỏi: Cái hình ảnh là con người.

Krishnamurti: Không, không. Có một khác nhau to tát giữa chúng. Không có một khác biệt à?

Người hỏi: Chúng tôi không biết một cách nào khác.

Krishnamurti: Đó là cách nhìn duy nhất mà bạn biết được.

Người hỏi: Chúng tôi thay đổi những ấn tượng của chúng tôi…

Krishnamurti: Nó là tất cả bộ phận của của cái hình ảnh đó, thưa bạn – thêm vào và bớt đi. Hãy nhìn, thưa bạn. Bạn có một hình ảnh về người nói phải không? Bạn có một hình ảnh về người nói và cái hình ảnh được đặt nền tảng trên tiếng tăm của ông ta, trên điều gì ông ta đã nói lúc trước, trên điều gì ông ta chỉ trích hay điều gì ông ta ưng thuận, và vân vân. Bạn đã dựng lên một hình ảnh. Và qua hình ảnh đó bạn lắng nghe hay nhìn. Đúng chứ? Hình ảnh đó hoặc gia tăng hoặc giảm bớt tùy theo vui thú hay đau khổ của bạn. Và hình ảnh đó rõ ràng đang diễn giải điều gì người nói đang trình bày.

Người hỏi: Chúng tôi cảm thấy một thôi thúc mãnh liệt khi đến những nói chuyện của ông . . .

Krishnamurti: Không, không, thưa bạn. Bạn có lẽ thích "đôi mắt xanh" của tôi hay cái gì đó. Tất cả điều đó đều được bao gồm, thưa bạn. Sự kích thích, sự hứng khởi, cái động cơ – bạn có thể thêm nhiều sự việc vào cái hình ảnh đó!

Người hỏi: Chúng tôi không biết bất kỳ cách nhìn nào khác.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ tìm ra, thưa bạn. Chúng ta không chỉ nhìn con người hay cây cối bằng cách đó, nhưng cũng nhìn những ý tưởng, phải không – học thuyết Cộng sản, học thuyết Xã hội, và vân vân. Chúng ta nhìn mọi thứ qua những ý tưởng. Đúng không? Những khái niệm, những

niềm tin, những ý tưởng, hiểu biết, trải nghiệm, hay điều gì cuốn hút chúng ta. Chủ nghĩa Cộng sản cuốn hút một người này và không cuốn hút một người kia; một người tin tưởng Thượng đế và một người khác không tin tưởng Thượng đế. Đây là tất cả những khái niệm, những hoang tưởng, và ở mức độ đó chúng ta sống. Bây giờ, chúng có bất kỳ giá trị nào không? Bởi vì ở trên một mức độ trừu tượng, thuộc ý tưởng, chúng có bất kỳ giá trị nào không? Chúng có bất kỳ ý nghĩa nào trong cuộc sống hàng ngày hay không? Cuộc sống có nghĩa là đang sống: đang sống có nghĩa liên hệ; liên hệ có nghĩa tiếp xúc; tiếp xúc có nghĩa hợp tác. Những ý tưởng thuộc bất kỳ loại nào có bất kỳ quan trọng nào, trong ý nghĩa đó, trong sự liên hệ hay không? Nhưng sự liên hệ duy nhất mà chúng ta có lại thuộc ý tưởng. Đúng chứ?

Người hỏi: Vậy thì chúng ta phải tìm ra một liên hệ đúng đắn.

Krishnamurti: Không, nó không thuộc một vấn đề của sự liên hệ đúng đắn, thưa bạn. Chúng ta chỉ đang tìm hiểu. Làm ơn hiểu rõ điều này, thưa các bạn. Chúng ta hãy tìm hiểu nó từ từ. Chúng ta đừng vội vã. Chúng ta sống trong những ý tưởng, sống của chúng ta thuộc ý tưởng. Chúng ta hiểu rõ chúng ta có ý gì qua từ ngữ "thuộc ý tưởng" vì vậy chúng ta không cần phân tích từ ngữ đó. Và vì vậy có một đang sống hàng ngày thực tế và một đang sống thuộc ý tưởng. Hay, tất cả đang sống là thuộc ý tưởng? Tôi có sống tùy thuộc vào những ý tưởng của tôi hay không? Một người tin tưởng, chúng ta hãy giả sử như thế, rằng người ta phải không-bạo lực.

Người hỏi: Tôi chưa gặp bất kỳ ai mà thực sự tin tưởng vào bạo lực.

Krishnamurti: Đúng rồi, thưa bạn. Câu hỏi của tôi là: có phải tất cả đang sống là thuộc ý tưởng hay không?

Người hỏi: Dựng lên một ý tưởng là bởi vì thói quen và trở thành một thói quen?

Krishnamurti: Có lẽ chúng ta sẽ có thể bàn về vấn đề đó tiếp theo, nếu chúng ta có thể giải quyết được vấn đề này trước. Câu hỏi của chúng ta là: tất cả đang sống của tôi là thuộc ý tưởng phải không?

Người hỏi: Không có cái sự việc như là sống tự nhiên không ý tưởng hay sao?

Krishnamurti: Có đang sống thuộc ý tưởng và đang sống tự nhiên, nhưng liệu tôi biết đang sống tự nhiên là gì trong khi tôi bị quy định nặng nề, trong khi tôi thừa hưởng quá nhiều truyền thống? – có bất kỳ tự nhiên nào đọng lại hay không? Dù bạn có một ý tưởng hay một tá ý tưởng, nó vẫn còn là một vấn đề của ý tưởng. Làm ơn thưa các bạn, hãy bám vào điều này trong một phút. Tất cả cuộc sống, tất cả đang sống, tất cả liên hệ chỉ thuần túy thuộc ý tưởng phải không?

Người hỏi: Làm thế nào điều đó có thể tồn tại?

Krishnamurti: Bạn không có một ý tưởng, thưa bạn, rằng bạn nên sống theo cách này hay cách kia hay sao”? Vì vậy khi bạn nói, “Tôi phải làm việc này và tôi không được làm việc kia” – nó thuộc ý tưởng. Vì vậy, tất cả đang sống đều thuộc ý tưởng hay có sự khác biệt giữa đang sống không-ý tưởng và đang sống thuộc ý tưởng – và vậy là một xung đột giữa hai người?

Người hỏi: Tôi muốn nói rằng chúng ta có một ý tưởng, nhưng sau trải nghiệm ý tưởng đó được bổ sung.

Krishnamurti: Vâng thưa bạn, những ý tưởng được bổ sung, rõ ràng là như thế – được bổ sung, được thay đổi một chút; nhưng đang sống thuộc ý tưởng khác biệt đang sống hàng ngày hay . . .

Người hỏi: Nó là khác biệt.

Krishnamurti: Hãy chờ thưa bạn, hãy chờ thưa bạn! Tôi muốn phân tích điều này thêm một chút nữa. Đang sống thuộc ý tưởng có khác biệt đang sống hàng ngày, hay có một

khoảng cách giữa hai cái này? Tôi nói rằng có một khoảng cách. Khoảng cách này là gì? Tại sao phải có một khoảng cách?

Người hỏi: (không nghe được)

Krishnamurti: Đó là như thế. Ý tưởng của tôi khác biệt với cái thực tế mà đang xảy ra lúc này. Đúng chứ? Vì vậy có một khoảng cách, một khoảng trống giữa cái gì là, và cái gì nên là, hay cái ý tưởng. Tôi vẫn đang bám vào từ ngữ "ý tưởng".

Người hỏi: Khi ông nói về "cái thực tế", đối với tôi, đó là cái ý tưởng.

Krishnamurti: Không, thưa bạn. Khi bạn bị đau răng nó không là một ý tưởng. Khi tôi bị đau răng nó không là một ý tưởng. Nó là một điều thực tế. Khi tôi đói, nó không là một ý tưởng. Khi tôi có ham muốn tình dục, nó không là một ý tưởng. Nhưng khoảnh khắc kế tiếp tôi nói rằng "Không, tôi không được" hay "Tôi phải", hay "Nó là xấu xa", hay " Nó là tốt lành". Vì vậy có một phân chia giữa cái thực tế, cái gì là, và cái thuộc ý tưởng. Vì vậy có một phân hai. Đúng không?

Người hỏi: Nếu tôi đói, nó không chỉ là một ý tưởng.

Krishnamurti: Đó là điều gì chúng ta đang nói, thưa bạn. Những thôi thúc căn bản, sự đói khát, ái ân và vân vân, là thực tế nhưng chúng ta cũng có những ý tưởng về chúng. Những ý tưởng về phân chia giai cấp và vân vân. Vì vậy, chúng ta đang cố gắng tìm ra tại sao cái khoảng cách này tồn tại và liệu có thể sống mà không có khoảng cách này, chỉ sống cùng cái gì là. Được chứ? Đó là điều gì chúng ta đang cố gắng tìm ra.

Người hỏi: Thú vật chỉ ăn khi chúng bị đói.

Krishnamurti: Nhưng bạn và tôi không là thú vật. Chúng ta có lẽ là thú vật tại những khoảnh khắc nào đó, nhưng thực tế, bây giờ, chúng ta không là thú vật. Vì vậy đừng để chúng ta quay trở lại thú vật, những em bé và những thế hệ trước; chúng ta hãy bám vào chính chúng ta. Có khoảnh

khắc giữa đang sống thực tế và đang sống không thực tế, thuộc khái niệm, thuộc ý tưởng. Đúng chứ, thưa các bạn? Tôi tin tưởng điều gì đó, nhưng niềm tin đó không liên quan gì đến cái thực tế, mặc dù cái thực tế có lẽ đã sản sinh ra niềm tin; cái thực tế không liên quan gì đến niềm tin đó. "Tôi tin tưởng tình huynh đệ toàn cầu." Chúa biết ai có thể tin tưởng nó, nhưng tôi nói rằng, "Tôi tin tưởng tình huynh đệ toàn cầu" – nhưng thực tế tôi đang ganh đua với bạn. Vì vậy cái thực tế của ganh đua với bạn hoàn toàn khác hẳn cái ý tưởng.

Người hỏi: (không nghe được)

Krishnamurti: Từ trước đến nay chúng ta đã giải thích nó khá rõ ràng rồi. Cái thực tế là, "cái gì là" – cái thực sự. Có đói khát trong quốc gia này, nghèo đói, dư thừa dân số, tham nhũng, không hiệu quả, bạo lực, và tất cả những việc như thế. Đó là cái sự kiện, nhưng có sự hình thành ý tưởng rằng chúng ta không nên là cái đó. Đúng chứ? Trong cuộc sống hàng ngày của chúng ta "cái thực tế", "cái gì là", "cái thực sự" là cái gì đó hoàn toàn khác hẳn cái sự kiện thực sự; nó là cái thuộc ý tưởng. Đúng chứ?

Người hỏi: Nhưng điều gì ông gọi là cái thực tế chỉ là một ý tưởng khác, chắc chắn như thế.

Krishnamurti: Không. Tôi đói – đó không là một ý tưởng, tôi bị đói. Nó không được sinh ra từ một kỷ niệm của cơn đói ngày hôm qua. Nếu nó được sinh ra từ cơn đói ngày hôm qua, nó không là thực tế. Ví dụ như ái ân – bạn không phiền nếu tôi nói về ái ân chứ? Chúng ta tất cả . . . nhưng không sao đâu. (Tiếng cười) Sự thôi thúc về tình dục có lẽ ở đó hay có lẽ không ở đó, nhưng nó được kích thích để hiện diện bởi cái hình ảnh mà là tưởng tượng, không là thực tế. Vì vậy tôi đang hỏi tại sao chúng ta có cái thuộc ý tưởng.

Người hỏi: Có lẽ nó là . . .

Krishnamurti: Không, không, thưa bạn. Đừng chỉ trả lời tôi nhưng phải tìm ra liệu bạn có một ý tưởng hay không.

Tại sao tôi có một ý tưởng?

Người hỏi: Có vài sự việc như sự tức giận mà thuộc tâm lý…

Krishnamurti: Tất cả điều đó đều có liên quan, thưa bạn. Khi tôi tức giận, khi có sự cáu kỉnh – nó là một sự kiện. Nó ở đó. Nhưng khoảnh khắc tôi nói, “Nó không được ở đó” nó trở thành thuộc ý tưởng. Nếu bạn nói rằng “Ồ, nạn đói ở Ấn độ chỉ có thể được giải quyết bởi một đảng chính trị đặc biệt nào đó,” vậy thì nó là thuộc ý tưởng – vậy thì bạn không đang giải quyết sự kiện. Người Cộng sản, người Xã hội, những dân biểu – bất kỳ những đảng phái nào, tất cả họ đều nghĩ rằng họ sẽ giải quyết vấn đề của nạn đói nếu bạn theo phương pháp của họ – mà hoàn toàn vô lý, dĩ nhiên. Đói là sự kiện và ý tưởng của đói là ý tưởng, phương pháp, hệ thống. Vì vậy tôi đang hỏi chính mình, tại sao tôi phải có những ý tưởng? (Đừng trả lời tôi, thưa bạn. Hãy đặt cho chính bạn câu hỏi đó.) Tại sao bạn tin tưởng những người Thầy, những vị Đạo sư, Thượng đế, trạng thái hoàn hảo. Tại sao?

Người hỏi: Tôi thắc mắc liệu . . .

Krishnamurti: Hãy lắng nghe điều gì quý ông đầu tiên nói. Ông ấy nói rằng bằng cách có một ý tưởng tôi tự hoàn thiện được chính tôi. Mọi người đều nghĩ điều đó, không chỉ riêng bạn. Bằng cách có một ý tưởng, một mục đích, một nguyên tắc, một vị anh hùng, và vân vân, bạn nghĩ rằng bạn được giúp đỡ để hoàn thiện chính bạn. Bây giờ, điều này thực sự đã làm được gì, nó có hoàn thiện được bạn hay nó tạo ra xung đột, xung đột giữa cái gì là và cái gì nên là?

Người hỏi: Chúng ta sợ hãi, và vì vậy chúng ta thối lui vào những ý tưởng này.

Krishnamurti: Đúng rồi. Bây giờ, chúng ta có thể sống mà không có những ý tưởng được không? Làm ơn chúng ta hãy tiếp tục, từng bước một. Liệu bạn có thể sống mà không có một niềm tin – hãy theo sát điều này chầm chậm – mà không có một ý tưởng, mà không có hy vọng hay thất vọng?

Người hỏi: Chắc chắn chúng ta phải có vài niềm tin . . .

Krishnamurti: Hãy tìm hiểu nó, hãy tìm ra. Trước tiên, tìm ra tại sao bạn có những ý tưởng. Đó có phải bởi vì bạn sợ hãi hay không?

Người hỏi: Người ta phải tranh đấu với những người khác để có những nhu cầu thiết yếu của cuộc sống.

Krishnamurti: Bạn nói rằng người ta phải tranh đấu.

Người hỏi: (Không nghe rõ)

Krishnamurti: Bạn đã không trả lời câu hỏi của quý ông kia. Bạn không tôn trọng lẫn nhau trong tìm hiểu này! Chúng ta hãy tìm ra quý ông kia muốn gì. Bạn biết rằng có hai lý thuyết về việc này, một lý thuyết liên quan đến "quá trình chọn lọc tự nhiên", mà hàm ý tranh đấu liên tục, những cuộc chiến tranh, chủng tộc cao cấp hơn, ý tưởng hoàn hảo hơn, và vân vân. Sau đó còn có một lý thuyết khác, rằng qua bạo lực không thể thay đổi gì cả – theo ý nghĩa căn bản nhất của từ ngữ đó. Tôi không biết tại sao bạn có bất kỳ niềm tin nào về điều này, một lý thuyết này hay lý thuyết kia. Sự kiện thực sự rằng muốn sống còn trong thế giới bạn phải tranh đấu, hoặc rất ma mãnh, khôn ngoan, hung bạo hoặc bóc lột rất tinh tế con người trong một cách hòa nhã và tử tế. Đó là sự kiện. Và tại sao chúng ta có một ý tưởng về nó hay về bất kỳ sự kiện gì khác?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

Krishnamurti: (Hãy chờ đó, hãy chờ đó thưa bạn. Hãy tìm hiểu từ từ. Bạn đi quá mau. Hãy tìm hiểu từ từ.) Đầu tiên có, khi người ta quan sát trong sống hàng ngày của người ta, cái không-ý tưởng và cái có ý tưởng, và tôi hỏi chính mình, và tôi hy vọng bạn cũng đang hỏi chính bạn nữa – tại sao tôi có những ý tưởng – niềm tin rằng chủ nghĩa Cộng sản hay chủ nghĩa Tư bản là phương hướng tuyệt vời nhất của sống? Tại sao? Hay cái ý tưởng rằng có Thượng đế hay không có

Thượng đế. Tại sao chúng ta lại có những ý tưởng như thế, kể cả những ý tưởng về Rama và Sita?

Người hỏi: Nếu không có những ý tưởng chúng ta sẽ ở trong một trạng thái của trống không.

Krishnamurti: Bạn đã tìm ra trống không đó chưa? Đó là một sự kiện à? Đó là như thế à? Bạn thực sự không đang nghiêm túc lắm khi tìm hiểu câu hỏi này. Bạn phải rất chính xác và rất rõ ràng, và không chỉ nhảy từ một ý tưởng này sang một ý tưởng khác. Bạn không đang trả lời câu hỏi. Tại sao bạn có, nếu bạn có, bất kỳ ý tưởng nào? Bạn muốn tẩu thoát khỏi thực tế, khỏi "cái gì là", phải vậy không? (Đó là điều gì quý ông đó nói, thưa bạn . . . Trước tiên chúng ta hãy hiểu rõ câu hỏi đó. "Tẩu thoát khỏi cái gì là.") Tại sao bạn muốn tẩu thoát khỏi cái gì là? Bạn sẽ không muốn tẩu thoát khỏi cái gì là nếu nó là vui thú. Bạn chỉ muốn tẩu thoát khỏi cái gì là khi nó là đau khổ.

Người hỏi: Chúng tôi không biết chính xác "cái gì là", và chúng tôi đang cố gắng hiểu rõ nó.

Krishnamurti: Bạn không biết cái gì là à? Và bạn có ý gì qua từ ngữ đang cố gắng? Bạn không bị đau bao tử hay sao? Bạn không bị tức giận hay sao? Bạn không bị sợ hãi, không bị đau khổ, không bị hoang mang hay sao? Đó là những sự kiện thực sự, thưa bạn, không có cái gì đòi hỏi bạn "phải cố gắng" về chúng. Làm ơn hãy suy nghĩ tất cả điều này, thưa các bạn. Nếu nó chỉ là trường hợp của vui thú chúng ta sẽ không có những ý tưởng gì cả. Chúng ta sẽ chỉ nói rằng "Hãy cho tôi mọi thứ mà sẽ mang lại vui thú cho tôi và không bị phiền muộn về bất kỳ điều gì khác." Nhưng nếu nó là đau khổ chúng ta muốn tẩu thoát khỏi cái gì là, vào một ý tưởng. Đây là sống hàng ngày của chúng ta, thưa các bạn. Không còn điều gì phải tranh cãi về nó. Vì vậy những Thượng đế của bạn, những niềm tin của bạn, những lý tưởng, những nguyên tắc của bạn là một tẩu thoát khỏi đau khổ hàng ngày, những sợ hãi hàng ngày, những lo âu hàng

ngày. Vì vậy, muốn hiểu rõ điều gì đó, liệu chúng ta không thể hỏi: "Những ý tưởng có cần thiết hay không?" Bạn hiểu rõ chứ, thưa bạn? Tôi bị sợ hãi, và tôi thấy điều vô lý của tẩu thoát khỏi sợ hãi đó để vào một cái gì đó mà là một ý tưởng, một niềm tin trong những người Thầy, trong Thượng đế, trong Đời sau, trong dẫn đến một cuộc sống hoàn hảo – bạn biết rồi, trong tất cả cái đống vớ vẩn đó. Tại sao tôi không thể nhìn sự sợ hãi đó? Tại sao tôi phải có những ý tưởng? Và những ý tưởng không ngăn cản tôi nhìn sự sợ hãi đó hay sao? Đúng chứ, thưa các bạn? Vì vậy những ý tưởng là một rào chắn; chúng hành động như một rào chắn mà ngăn cản bạn không nhìn.

Người hỏi: Làm ơn giải thích rõ điều gì ông vừa nói.

Krishnamurti: Giải thích rõ cái gì?

Người hỏi: Làm ơn phân tích nó rõ ràng hơn.

Krishnamurti: Một phân tích rõ ràng hơn? Có lẽ bạn sẽ tự phân tích nó, thưa bạn.

Người hỏi: Ông phân tích nó rõ ràng hơn tôi.

Krishnamurti: Việc đó đặt thành vấn đề gì, ai phân tích nó rõ ràng hơn hay khó hiểu hơn? Điều gì quan trọng là liệu chúng ta có hiểu rõ vấn đề này. Nó khá đơn giản, thưa các bạn. Cuộc sống của tôi rất buồn chán. Tôi sống trong một ngôi nhà nhỏ bé tầm thường cùng một người vợ nhỏ bé xấu xí và tôi bị đau khổ, phiền muộn, và tôi muốn thỏa mãn, tôi muốn hạnh phúc, tôi muốn một thoáng chốc, một khoảnh khắc của hạnh phúc không thể diễn tả được, và vì vậy tôi tẩu thoát đến một cái gì đó mà tôi có thể gọi là X. Đó là toàn thể cái nguyên tắc, phải không? Điều đó không cần sự giải thích thêm nữa, phải không? Và tôi sống ở đó, trong một thế giới thuộc ý tưởng, một thế giới tôi đã hình thành, hay đã thừa hưởng, hay đã được chỉ bảo cho biết. Và đang suy nghĩ và đang sống trong trừu tượng đó mà cho tôi nhiều hài lòng. Nó là một tẩu thoát khỏi sự nhàm chán hàng ngày thực tế của sống. Đúng chứ? Sau đó tôi tự nói với mình, "Tại sao tôi

phải tẩu thoát?” Tại sao tôi không thể sống và hiểu rõ sự nhàm chán khủng khiếp này? Tại sao tôi lãng phí những năng lượng của tôi trong sự tẩu thoát? . . .

Tất cả các bạn đều yên lặng về điều này!

Người hỏi: Ông đang gợi ý một dạng hình thức tồn tại khác tách khỏi bất kỳ điều gì chúng tôi biết.

Krishnamurti: Tôi không đang gợi ý bất kỳ điều gì. Tôi nói, hãy nhìn. Và tôi đang nhìn sự kiện này, rằng tôi đã tẩu thoát, rằng tôi đang tẩu thoát, và tôi thấy nó vô lý biết chừng nào. Tôi phải giải quyết cái gì là, và muốn giải quyết cái gì là tôi cần năng lượng. Vì vậy tôi sẽ không tẩu thoát. Tẩu thoát là một lãng phí năng lượng. Vì vậy, tôi sẽ chẳng quan tâm gì đến những niềm tin, những Thượng đế, những ý tưởng. Tôi sẽ không có ý tưởng gì cả. (Dĩ nhiên là không, thưa bạn, dĩ nhiên là không.) Nếu bạn làm phỏng ngón tay của bạn, và sự đau đớn tạo ra ý tưởng rằng bạn phải không bao giờ đặt ngón tay của bạn trong ngọn lửa, vậy thì ý tưởng đó có giá trị, phải vậy không? Bạn cũng đã có những cuộc chiến tranh, hàng ngàn cuộc chiến tranh. Tại sao bạn không học hỏi từ đó để cho không còn bất kỳ cuộc chiến tranh nào nữa? (Hãy bỏ nó đi, thưa bạn. Bạn hiểu rất rõ điều gì tôi muốn nói.) Chúng ta không phải phân tích tất cả mỗi vấn đề này khi chúng ta tiếp tục bàn luận. Tôi làm phỏng ngón tay của tôi, và tôi nói với chính mình rằng tôi phải cẩn thận sau đó. Hay là, bạn dẫm lên ngón chân của tôi, cả ẩn ý lẫn thực tế, và tôi bị tức giận thực sự, và tôi sôi sùng sục bên trong. Từ đó tôi đã học được một điều gì đó, và tôi nói rằng, “Tôi không được”, hay “Tôi phải”. (Nó cùng là sự việc. Lẩn tránh, dựng lên một kháng cự. Tôi hiểu những sự việc kia rất rõ ràng. Chúng là cần thiết).

Người hỏi: Khi một ai đó làm tôi tức giận tôi ghi nhớ việc đó và lần tới khi tôi gặp anh ấy tôi sẵn sàng đối phó lại anh ấy.

Krishnamurti: Đó là như vậy, thưa bạn! Đó chính xác là như thế! Liệu tôi có thể gặp gỡ anh ấy lần tới mà không có ý tưởng hay không? Anh ấy có lẽ đã thay đổi, nhưng nếu tôi gặp anh ấy với ý tưởng của tôi, rằng anh ấy đã dẫm lên ngón chân tôi, tôi không có liên hệ gì với anh ấy. Vì vậy, liệu có thể, mặc dù bạn đã có một loại trải nghiệm nào đó, liệu có thể sống mà không có ý tưởng hay không? Vậy là chúng ta phải quay lại câu hỏi – "Liệu có thể sống trong thế giới này mà không có bất kỳ ý tưởng nào hay không?"

Người hỏi: Tôi nghĩ không thể như thế được.

Krishnamurti: Chúng ta đừng nói rằng có thể hay không thể. Chúng ta hãy tìm ra. Bạn đã tự tách rời chính bạn khỏi những người khác, thưa các bạn, như những người Ấn độ giáo. Đây là một ý tưởng. (Vâng, bạn là! Chúa của tôi ơi, bạn là ý tưởng.) Bạn có làm lễ cưới cho con gái của bạn với một người Hồi giáo hay không? Chúng ta hãy rõ ràng. Tôi đang đưa ra một ví dụ, thưa bạn. Bạn gây tổn thương tôi, và tổn thương đó còn lưu lại trong ký ức của tôi. Tôi cố gắng tránh bạn nếu tôi có thể. Nhưng rủi thay vì bạn đang sống trong cùng ngôi nhà hay cùng con đường, tôi phải gặp bạn mỗi ngày. Và tôi có một hình ảnh, cái hình ảnh được củng cố, cái ký ức bị làm dày dặc, nó đang gặp gỡ bạn hàng ngày. Vậy thì có một trận chiến đang xảy ra giữa hai chúng ta. Và vì vậy tôi nói với chính mình, liệu có thể sống mà không có hình ảnh đó, để cho tôi thực sự gặp gỡ bạn? Bạn có lẽ đã thay đổi hay bạn có lẽ đã không thay đổi, nhưng tôi sẽ không có hình ảnh. Liệu tôi không thể tìm ra được làm thế nào sống mà không có hình ảnh, để cho cái trí của tôi không bị nhét đầy những hình ảnh. Các bạn theo kịp không, thưa các bạn. Để cho cái trí được tự do, tự do để nhìn, tự do để tận hưởng, tự do để sống.

Người hỏi: Đó là một ý tưởng.

Krishnamurti: Ồ không! Đối với bạn nó là một ý tưởng, nhưng không phải đối với tôi. Tôi nói, "Anh ấy đã gây tổn

thương cho tôi, nhưng tại sao tôi phải mang cái gánh nặng đó?"

Người hỏi: Tôi chỉ cẩn thận cho lần tới thôi.

Krishnamurti: Vâng, nhưng tôi sẽ không tiếp tục lặp lại, "Tôi phải cẩn thận", mà chỉ làm dày dặc thêm ký ức. Tôi nói rằng đó không là cách sống, nhưng tôi chỉ nói như thế cho chính tôi, không phải cho bạn. Tôi không muốn hình ảnh đó và không muốn luôn luôn mang nó theo cùng tôi. Đó không là tự do. Bạn có lẽ đã thay đổi, và tôi cũng vậy tôi thích sống không có một hình ảnh nào cả. Không phải như một ý tưởng, nhưng nó là một sự kiện thực sự rằng tôi không muốn có nó. Thật vô lý cho tôi khi có một hình ảnh về bất kỳ ai đó. Vì vậy chúng ta hãy quay lại những câu hỏi khác.

Người hỏi: Nếu tôi gặp một người tốt, liệu không là một việc tốt khi có một ký ức, một ấn tượng rằng anh ấy là một người tốt hay sao?

Krishnamurti: Một ấn tượng xấu hay một ấn tượng tốt vẫn là một ấn tượng. Không có "hình ảnh tốt" và "hình ảnh xấu". (Bình phẩm không nghe rõ) (Vì thị lực kém bạn phải đi đến một bác sĩ mắt tốt hơn.) Sự phân chia này giữa cái ý tưởng và cái thực tế nuôi dưỡng xung đột. Và một con người muốn tìm hiểu và vượt khỏi cái thực tế phải có toàn năng lượng của anh ấy. Năng lượng đó không thể bị lãng phí qua xung đột. Vì vậy tôi nói với chính mình – và tôi không đang bảo bạn phải làm gì – tôi nói với chính mình, "Thật vô lý khi sống với những ý tưởng." Luôn luôn, tôi sẽ giải quyết những sự kiện, cái gì là, và sẽ không bao giờ bị nhấn chìm trong ý tưởng. Vậy thì sau đó tôi đối diện với câu hỏi, "Làm thế nào tôi nhìn sự kiện, cái gì là?" Tôi không quan tâm đến ý tưởng gì cả. Tôi chỉ quan tâm đến việc quan sát thực sự cái gì là. Đúng chứ?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

Krishnamurti: (Vâng, nhưng bạn tiếp nhận những sự việc theo cách chúng đến cùng một chuỗi của những thói quen.

Những thói quen mà bạn có lẽ ý thức hay không ý thức được . . . Thưa các bạn, chúng ta luôn luôn ra khỏi chủ đề chính.) Vì vậy câu hỏi là, "Liệu tôi có thể sống cùng cái gì là, mà không tạo ra xung đột hay không?" Bạn theo kịp chứ? Tôi tức giận. Đó là một sự kiện. Tôi ghen tuông. Tôi thích và không thích. Đó là một sự kiện. Liệu tôi có thể sống cùng sự kiện đó, cùng cái gì là, mà không tạo ra một vấn đề, một xung đột từ nó hay không?

Người hỏi: Nó không là một suy nghĩ vui vẻ lắm cho tôi! Tôi bị lạc lõng . . . (không nghe rõ)

Krishnamurti: Quý ông này nói rằng ông ấy bị lạc lõng bởi vì ông ấy đang ở mức độ nào đó và người vợ, con cái, người hàng xóm của ông ấy ở một mức độ khác – cao hơn hay thấp hơn.Và vì vậy, ông ấy nói, không có sự hợp tác. Tôi tiếp tục sống và họ tiếp tục sống. Đó là điều gì tất cả chúng ta đều đang làm, thưa bạn. Vì vậy sau đó, cái gì? . . . Bạn thấy, chúng ta sẽ không đến được chủ đề chính, đó là, "Liệu tôi có thể sống, mà không có xung đột, cùng cái gì là hay không?" Và không bị ngủ quên, bởi vì xung đột, chắc chắn có giữ cho người ta hơi hơi tỉnh táo. Tôi đang hỏi, "Liệu có thể sống cùng cái gì là, mà không có xung đột, và vượt khỏi nó hay không?" Tôi ghen tuông. Đó là một sự kiện. Tôi thấy điều đó trong cuộc sống của tôi. Tôi ghen tuông người vợ của tôi, ganh tị người đàn ông mà có nhiều, nhiều của cải vật chất và trí thức – tôi ganh tị. Tôi biết làm thế nào ganh tị đến được. Nó đến qua sự so sánh – nhưng tôi không cần phân tích ganh tị phát sinh như thế nào? Bây giờ liệu tôi có thể sống cùng điều đó, hiểu rõ nó, không có những ý tưởng về nó? Để cho sau khi thấy nó, để cho bằng cách hiểu rõ nó, bằng cách học hỏi cấu trúc và bản chất của nó tôi thực sự đã hiểu rõ được nó và vì vậy có thể vượt khỏi nó, để cho ganh tị không bao giờ dính dáng đến cái trí lại? Bạn thấy không, bạn không quan tâm đến nó. Bạn thực sự không quan tâm đến nó, phải không?

Người hỏi: Không, có chứ. Nếu chúng tôi không quan tâm chúng tôi sẽ không có mặt ở đây, nhưng chúng tôi không hiệp thông cùng ông được.

Krishnamurti: Tại sao? Tại sao bạn không hiệp thông cùng người nói và điều gì ông ta đang trình bày được? Ông ta đã hỏi rất rõ ràng rằng, liệu có thể sống không có những ý tưởng hay không? Và ông ta đã đưa ra một ví dụ về sự ghen tuông. Chúng ta biết được bản chất và cấu trúc của ghen tuông. Bây giờ liệu bạn có thể sống cùng nó và vượt khỏi nó, mà không có xung đột hay không? Vì vậy tại sao không hiệp thông cùng điều gì người nói đang trình bày? Nếu bạn không hiệp thông (không phải bạn, không phải cá nhân bạn, thưa bạn), nó có lẽ là vì bạn thích ganh tị. (Không nghe rõ) Hãy thấy, thưa các bạn – điều gì xảy ra? Tôi ganh tị. Ganh tị đó phát sinh qua sự đo lường. Tôi có ít và bạn có nhiều hơn, hay tôi ngu dốt và bạn rất thông minh. Tôi có một địa vị thấp và bạn có một địa vị cao, bạn có một chiếc xe hơi và tôi không có xe hơi. Vì vậy qua so sánh, qua đo lường ganh tị này phát sinh. Đúng chứ? Điều đó không rõ ràng sao? Vậy là, liệu tôi có thể sống mà không có sự đo lường hay không? Đây không là một ý tưởng.

Người hỏi: Nó là một vấn đề của thỏa hiệp chính chúng ta đến sự kiện rằng có sự bất bình đẳng.

Krishnamurti: Bạn không đang thỏa hiệp, thưa bạn. Tôi đang đặt một câu hỏi cho bạn và bạn đang nói về sự thỏa hiệp giữa màu đen và màu trắng. Vậy thì bạn chỉ sinh ra được màu xám mà thôi. (Tiếng cười) Tôi đang đặt một câu hỏi hoàn toàn khác hẳn. Làm ơn hãy lắng nghe, thưa bạn. Liệu bạn có thể sống cuộc sống hàng ngày tại văn phòng, ở nhà, mà không có bất kỳ đo lường nào, mà không có bất kỳ so sánh nào được không? Không à? Tại sao bạn có so sánh. Bởi vì bạn đã bị quy định từ niên thiếu để so sánh. Hãy theo sát điều này, thưa các bạn. Nó đã trở thành một thói quen, và bạn cứ lặp lại thói quen đó. Và mặc dù thói quen đó tạo ra đau khổ, rối loạn và mọi chuyện như thế, bạn không thèm

lưu tâm. Bạn cứ tiếp tục với thói quen. Bây giờ, điều gì sẽ làm cho bạn tỉnh thức được bản chất của thói quen so sánh này? Một người nào đó đang ép buộc bạn tỉnh thức được thói quen này phải không? Nếu Chính phủ phải nói rằng, "Bạn không được ganh tị", vậy thì bạn sẽ tìm những cách khác của ganh tị, những cách khác tinh tế hơn. Những tôn giáo đã cố gắng làm việc này, nhưng bạn đã vượt khỏi tất cả những tôn giáo. Vì vậy bằng cách ép buộc bạn không ganh tị bạn sẽ phản kháng lại nó, và phản kháng đó là bạo lực. Bạn hiểu rõ không, thưa các bạn. Nếu tôi không ép buộc bạn vào một góc phòng và nói rằng, "Bạn phải làm việc này", và bạn sẽ đá lại tôi. Nhưng nếu bạn tỉnh thức được thói quen mà bạn đã vun quén được trong bốn mươi, hai mươi hay mười năm của so sánh chính bạn với một người khác, lúc đó điều gì xảy ra? Bạn thấy đó, bạn không quan tâm đến việc này. Tôi đã mất bạn. Bởi vì bạn không quan tâm đến việc phá vỡ những thói quen của bạn. Người Cộng sản có những thói quen của anh ấy, và người không-Cộng sản có những thói quen của anh ấy, và hai người kia đang chiến đấu với nhau. Đó là điều gì đang xảy ra trên thế giới. Bạn có thói quen của bạn khi tin tưởng cái gì đó, và tôi không có thói quen tin tưởng. Vì vậy, sự liên hệ của chúng ta là gì? Chẳng có liên hệ gì cả!

Vậy là chúng ta quay lại một việc rất đơn giản, và Chúa biết tại sao các bạn ngồi đây và lắng nghe. Điều này đang trở thành một thói quen phải không?

Người hỏi: Chúng tôi hy vọng như thế.

Krishnamurti: Bạn hy vọng nó sẽ trở thành một thói quen!

Người hỏi: Chúng tôi hy vọng được khai sáng.

Krishnamurti: Bạn sẽ không được, thưa bạn, muốn được khai sáng bạn phải có một cái trí rất rõ ràng, bạn phải có thể thấy.

Người hỏi: Ông đã nói . . . (không nghe rõ)

Krishnamurti: Không thưa bạn, tôi đã không nói điều đó. Tôi đã không nói điều đó. Tôi sẽ không quay lại tất cả vấn đề đó – vô ích. Bạn thấy rằng bạn không đối diện cái thực tế, "cái gì là"! Bạn muốn sống trong những ý tưởng, và tôi không muốn sống trong những ý tưởng, vì Chúa: tình yêu không là một ý tưởng. Và bởi vì bạn không có tình yêu, bạn sống trong những ý tưởng. (Và tất cả các bạn đều lắc đầu và đồng ý và tiếp tục với những thói quen của các bạn.) Vì vậy tại sao bạn lắng nghe, tại sao bạn đến đây, bởi vì khi chúng ta nói về những sự việc thực tế này bạn lảng tránh – bỗng nhiên bạn ra khỏi mấu chốt đang bàn luận! Bất hạnh, hay may mắn, người nói đã nói trong suốt bốn mươi hai năm. Và khi nó đến điểm mấu chốt – mà là sống không ganh tị – bạn không còn ở đó nữa!

Người hỏi: Sự thật là chúng tôi không muốn bị xáo trộn.

Krishnamurti: Vậy thì đừng bị xáo trộn. Hãy đi đi! Tại sao bạn đến đây? Bạn không nhận được bất kỳ "poonyum" nào từ nói chuyện này, poonyum là phần thưởng. Đây là một nghi vấn căn bản, và làm ơn hãy lắng nghe. Nó là một vấn đề căn bản – sống không còn xung đột, nhưng không ngủ quên. Sống không ý tưởng cần có thông minh lạ thường và nhiều năng lượng. Và tôi nói rằng khi bạn sống trong những ý tưởng bạn đang lãng phí năng lượng. Và bạn nói rằng, "Ồ, đó là một ý tưởng rất hay", và bạn vẫn còn sống ở đó trong những ý tưởng. Bạn nói rằng, "Tôi là một người Cộng sản, tôi tin tưởng Chúa, tôi không tin tưởng Chúa và vân vân." Và vì vậy tôi tự hỏi chính mình, "Điều gì sai trái vậy?"

Người hỏi: Có một thôi thúc muốn biết nhiều hơn nữa.

Krishnamurti: Vậy thì hãy nhặt một bộ sách bách khoa hay một quyển từ điển và bạn sẽ biết nhiều hơn. Biết trung thực nhiều hơn, có nghĩa rằng biết nhiều hơn nữa về chính mình. Nếu không chỉ có sự dốt nát. Bạn có lẽ nổi bật thuộc công nghệ, nhưng nếu bạn không biết về chính mình bạn là một con người dốt nát. Tôi đây nè, và tôi nói rằng, "Tôi phải

biết tại sao tôi sống trong những ý tưởng. Tôi muốn phân tích nó, muốn hiểu rõ nó.” Không phải rằng tôi phải hay tôi không được sống trong những ý tưởng, nhưng tôi muốn biết tại sao. Và khi tôi thấy tôi biết tại sao. Bởi vì sống của tôi quá tầm thường, nhàm chán, nhỏ nhen, và để tẩu thoát khỏi sống đó tôi lang thang vào những ý tưởng – và tôi có những ý tưởng tuyệt vời, những ý tưởng sáng chói, những ý tưởng được sáng chế bởi Lenin, hay Trotsky hay Neru hay Gandhi, không đặt thành vấn đề của ai. Tôi tẩu thoát vào những ý tưởng đó nhưng tôi vẫn còn tức giận, tôi vẫn còn ganh tị, tôi vẫn còn buồn chán. Vì vậy, tại sao tôi phải sống trong những ý tưởng? Vì vậy tôi nói rằng, “Tôi sẽ không sống như thế nữa, bởi vì sống như thế là ngu xuẩn.” Tôi sẽ không sống như thế! Nhưng bạn không nói điều đó.

Người hỏi: Chúng ta có hiểu rõ ý nghĩa của từ ngữ hay không?

Krishnamurti: Tôi e rằng chúng ta không hiểu rõ bất kỳ điều gì cả. Vì vậy chúng ta sẽ phải bắt đầu lại. Thật quá chán!

Người hỏi: Nó là điều gì đó cần được tìm hiểu và chúng tôi phải suy nghĩ kỹ càng về nó.

Krishnamurti: Thực sự à! Nếu tôi đánh bạn, bạn sẽ biết việc đó! Nếu bạn bị sỉ nhục, hay đau đớn, bạn không nói rằng bạn sẽ suy nghĩ về nó. Việc này quá hiển nhiên, nhưng bạn nhai lại một câu nói và nghĩ rằng bạn đã hiểu điều đó. Vì vậy chúng ta mất đi sự hiệp thông cùng nhau khi chúng ta không đang nói về những ý tưởng. Khi chúng ta nói về những ý tưởng, chúng ta có sự hiệp thông. Khi chúng ta nói về Thượng đế (nếu tôi đủ ngu xuẩn để nói về Thượng đế), vậy thì cả hai chúng ta hiệp thông. Nhưng khi bạn bàn về một sự kiện thực tế – về tham lam, ganh tị – vậy thì chúng ta không còn hiệp thông cùng nhau nữa. Bạn biết không, thưa các bạn, điều gì đang xảy ra trong thế giới? Thế giới cũng là nước Ấn độ nữa. Làm thế nào Ấn độ đang bị thoái hóa, bạn

không biết điều đó hay sao? Không chỉ ở đây, mà còn trong thế giới. Và có thể bạn không thể làm bất kỳ điều gì về nó. Ít nhất, có thể có một ít người sẽ giữ ngọn đèn cháy sáng. Đó là tất cả. Nhưng điều đó tùy các bạn, thưa các bạn.

MADRAS

Ngày 02 tháng giêng năm 1968

– 2 – THEO ĐUỔI VUI THÚ

Quan tâm đến mình và hy sinh vì mình. Cần sự thỏa mãn. Những mức độ của sự thỏa mãn. Sự thỏa mãn tâm lý có bất kỳ ý nghĩa nào không? "Một vũng xoáy của sự tổn thương và đau khổ bên trong." Sự hung hăng. Theo đuổi vui thú. "Không có gốc rễ của thiên đàng trong vui thú – chỉ có gốc rễ của sự dửng dưng và đau khổ." Quan sát là kỷ luật riêng của nó.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ cùng nhau nói gì sáng nay đây? (Khoảng ngừng).

Người hỏi: Chúng ta được phép theo đuổi điều gì chúng ta đã nói lần trước chúng ta đã gặp nhau ở đây, liên quan đến những ý tưởng? Liệu chúng ta có thể sống mà không có những ý tưởng, những niềm tin hay không?

Krishnamurti: Bạn không nghĩ rằng trước khi chúng ta có thể tìm hiểu vấn đề đó hay bất kỳ vấn đề nào khác liệu không quan trọng, khi phải suy xét, suy xét kỹ càng, không những một ai khác, nhưng, điều gì quan trọng hơn là, tỉnh thức rõ ràng được chính mình. Dường như đối với tôi rất quan trọng phải suy xét những động cơ riêng của người ta, những thái độ, những niềm tin, những cách sống, những thói quen, những truyền thống của người ta, cách người ta suy nghĩ và tại sao người ta suy nghĩ theo cách đó. Bởi vì tôi không thấy làm thế nào chúng ta có thể có sự thông minh nếu chúng ta không tỉnh thức được sự lý luận và không-lý luận riêng của chúng ta, nếu chúng ta không tỉnh thức được những thái độ xúc cảm riêng của chúng ta và những niềm tin khoáng đạt hay nhỏ nhen của chúng ta. Tôi không thấy làm thế nào chúng ta có thể tạo ra bất kỳ loại thông minh nào trong cuộc sống của chúng ta (thông minh là một cách sống chân thật và lành mạnh) nếu chúng ta không tỉnh thức được điều gì chúng ta đang nói và vì vậy suy xét mọi thứ, không chấp nhận một sự việc về chính chúng ta hay những người khác. Tôi nghĩ rằng nếu chúng ta khởi sự từ đó – mà

không có nghĩa rằng chúng ta phải nghi ngờ mọi thứ vì việc này sẽ là một hình thức khác của không thông minh. Nhưng nếu chúng ta có thể suy xét, vậy thì tôi nghĩ rằng sáng nay trong khi đang cùng nhau nói chuyện về vấn đề đó, điều gì chúng ta sẽ khám phá, sẽ có được chút giá trị nào đó.

Người hỏi: Chúng ta có thể tiếp tục về điều gì ông vừa nói hay không?

Người hỏi: Ông sẽ tiếp tục về chủ đề không gian và thời gian chứ?

Người hỏi: Ông sẽ giải thích về vị bác sĩ uống thuốc L.S.D. và xóa tan không gian bên trong chính anh ấy, liên quan đến người quan sát và điều được quan sát?

Người hỏi: Chúng ta có thể bàn luận về sự ganh tị và những hoạt động của nó hay không?

Krishnamurti: Thưa bạn nếu tôi được phép đặt cho bạn một câu hỏi – sự quan tâm gắn bó, căn bản, sâu thẳm của bạn trong cuộc sống là gì?

Người hỏi: (Không nghe được)

Krishnamurti: Đó là sự quan tâm căn bản sâu thẳm của bạn, phải không, thưa bạn? Khá mơ hồ phải không? Nếu bạn bỏ qua tất cả những vấn đề quanh co, gián tiếp, hai nghĩa loanh quanh vấn đề mấu chốt và nếu bạn giải quyết một vấn đề trực tiếp và chân thật, bạn sẽ biết được điều gì là sự quan tâm toàn bộ, gắn bó, căn bản của bạn chứ?

Người hỏi: Được tự do.

Người hỏi: Chúng tôi muốn được hạnh phúc.

Người hỏi: Tôi thực sự quan tâm đến chính mình . . .

Krishnamurti: . . . như hầu hết mọi người chúng ta đều như thế, quan tâm đến sự tiến bộ của tôi, quan tâm đến công việc của tôi, quan tâm đến gia đình nhỏ xíu của tôi, có một vị trí tốt hơn, nhiều thanh danh hơn, nhiều quyền hành hơn, chi phối những người khác, và vân vân và vân vân. Tôi

nghĩ rằng sẽ hợp lý, phải vậy không, tự thú nhận với chính mình rằng đó là điều gì hầu hết chúng ta quan tâm – tôi trước, và mọi người khác là thứ yếu.

Người hỏi: Và điều đó rất sai trái.

Krishnamurti: Tôi không nghĩ nó sai trái. Có gì sai trái về nó đâu? Bạn thấy không, thưa bạn, đó là điều gì chúng ta luôn luôn làm. Bây giờ chúng ta hãy nắm lấy sự kiện đó. Hầu hết chúng ta đều quan tâm, trong cái góc nhỏ xíu mà chúng ta sống, không chỉ phía bên ngoài mà còn cả phía bên trong. Chúng ta quan tâm đến nó, nhưng chúng ta không bao giờ, khiêm tốn, chân thật, tự thú nhận điều đó. Nếu chúng ta làm như vậy chúng ta hơi xấu hổ về nó và vì vậy chúng ta đưa ra những lời bình phẩm như thế này: "Tôi không nghĩ rằng điều đó là đúng", "Điều đó là sai trái", "Điều đó không giúp đỡ được nhân loại", và tất cả mọi chuyện. Vì vậy nó ở đó. Từ căn bản người ta quan tâm đến chính người ta và người ta nghĩ rằng điều đó là sai trái (vì những lý do khác nhau, thuộc học thuyết, thuộc truyền thống, và vân vân). Cái sự kiện hàng ngày thực tế là rằng người ta quan tâm đến chính người ta, và bạn nghĩ rằng điều đó là sai trái. Nhưng điều gì bạn suy nghĩ là không thích đáng, nó không có giá trị gì cả. Tại sao lại đưa ra nhận xét đó? Tại sao lại nói "Điều đó là sai trái"? Nó là một ý tưởng, phải vậy không? – nó là một quan niệm? Cái gì là là cái sự kiện, đó là sự kiện người ta quan tâm đến chính người ta.

Người hỏi: Tôi không biết liệu có đúng khi đặt ra một câu hỏi hay không?

Krishnamurti: Đúng chứ. Đặt câu hỏi đi, thưa bạn.

Người hỏi: Khi tôi làm một điều gì đó cho những người khác tôi cảm thấy thỏa mãn hơn. Tôi thấy rằng quan tâm đến chính mình không gây thỏa mãn, nhưng làm việc cho một trường học hay giúp đỡ một người khác mang lại thỏa

mãn hơn là nghĩ về chính mình, mà hoàn toàn không gây thỏa mãn

Krishnamurti: Sự khác biệt là gì? Bạn muốn sự thỏa mãn – đó là quan tâm đến chính mình. Hãy theo sát điều này, thưa bạn, cho chính bạn. Nếu bạn đang tìm kiếm sự thỏa mãn khi giúp đỡ những người khác và vì vậy việc đó cho sự thỏa mãn nhiều hơn, bạn vẫn còn quan tâm đến bạn, về điều gì sẽ cho bạn sự thỏa mãn nhiều hơn. Tại sao lại mang bất kỳ ý tưởng học thuyết nào vào nó? Người ta muốn tự do bởi vì nó gây thỏa mãn nhiều hơn và sống một cuộc sống nhỏ nhen tầm thường không gây thỏa mãn. Vì vậy tại sao lại có suy nghĩ hai mặt này? Tại sao lại nói một phía gây thỏa mãn và phía kia không. Bạn hiểu chứ, thưa bạn? Tại sao không nói rằng – tôi thực sự muốn sự thỏa mãn dù nó ở trong ái ân, trong tự do, hay trong giúp đỡ những người khác, trong trở thành một vị thánh vĩ đại, hay một người chính trị, hay kỹ sư, hay luật sư. Tất cả nó cùng là một qui trình, phải vậy không? Sự thỏa mãn trong nhiều cách, cả tiềm ẩn lẫn hiển lộ, đó là điều gì chúng ta muốn. Đúng không? Khi chúng ta nói rằng chúng ta muốn tự do chúng ta muốn nó bởi vì chúng ta nghĩ rằng có lẽ nó gây thỏa mãn khủng khiếp; và sự thỏa mãn tột độ, dĩ nhiên, là ý tưởng kỳ lạ của đáp ứng cho mình này.

Người hỏi: Vậy là chúng ta phải loại bỏ sự tìm kiếm thỏa mãn này.

Krishnamurti: À, không thưa bạn. Hãy chờ đó thưa bạn. Loại bỏ sự thỏa mãn không là tự do. Tự do là cái gì đó hoàn toàn khác hẳn; không là cái gì đó có được từ cái gì khác. Nếu tôi loại bỏ hay làm tự do chính tôi khỏi sự thỏa mãn, tôi đang làm tự do chính tôi khỏi nó bởi vì tôi tìm kiếm một sự thỏa mãn lớn lao hơn nhiều. Không à? Vì vậy tại sao không tìm ra lý do chúng ta muốn thỏa mãn? Không phải “chúng ta không nên” đó, nó chỉ là một ý tưởng, một công thức, và vì vậy có mâu thuẫn, và vì vậy có xung đột. Vì vậy chúng ta hãy tìm hiểu một vấn đề duy nhất. Hầu hết chúng ta ao ước, ham muốn, tìm kiếm, khao khát sự thỏa mãn. Đúng chứ?

Người hỏi: Tôi không nghĩ như thế.

Krishnamurti: Bạn không nghĩ như thế. Tại sao không, thưa bạn?

Người hỏi: Tôi không quan tâm đặc biệt đến sự thỏa mãn, nhưng tôi muốn biết tại sao tôi lại không thỏa mãn?

Krishnamurti: (Ồ! Chúa ơi!) Làm thế nào bạn biết rằng bạn không thỏa mãn. Bởi vì bạn đã biết sự thỏa mãn! (Tiếng cười) Đừng cười thưa các bạn, vì Chúa, đừng cười. Làm ơn, đây không là sự luồn lách khôn khéo của tranh luận. Tại sao tôi lại không thỏa mãn? Bởi vì tôi đã lập gia đình và việc đó không làm tôi thỏa mãn; bởi vì tôi đi đến đền chùa và việc đó không cho tôi sự thỏa mãn; (hãy theo sát tất cả điều này). Tôi đến những buổi họp mặt và việc đó chẳng có ý nghĩa gì cả; tôi nhìn cây cối và không cảm thấy gì cả; và thế là dần dần tôi không còn thỏa mãn với mọi thứ tôi nhìn, hay có được hay đã cảm thấy. Điều đó có nghĩa gì? Tôi đang tìm kiếm một thỏa mãn mà trong đó không có sự không thỏa mãn! Không à? Đây không là một câu nói khôn khéo; nó là điều hiển nhiên, phải không? Không à, thưa bạn? Hãy nhìn kìa, mỗi người chúng ta đang tìm kiếm sự thỏa mãn mặc dù anh ấy không thỏa mãn. Đúng chứ? Bây giờ, tại sao chúng ta tìm kiếm sự thỏa mãn? – Không phải rằng nó đúng hay nó sai, nhưng cái hệ thống máy móc của sự tìm kiếm này là gì? (Khoảng ngừng lâu). Bạn chờ đợi tôi phân tích nó giùm bạn phải không?

Người hỏi: Trong vài lãnh vực thiết yếu chúng ta phải tìm kiếm sự thỏa mãn để sống.

Krishnamurti: Vâng thưa bạn, dĩ nhiên có những nhu cầu thiết yếu; nhưng hãy đợi đó, thưa bạn, trước khi chúng ta đến điều đó, liệu chúng ta có thể tìm ra tại sao chúng ta tìm kiếm sự thỏa mãn hay không? Hãy tìm hiểu nó, thưa bạn. Thỏa mãn là gì?

Người hỏi: Tôi nghĩ chúng tôi cần một số nhận thức về vấn đề ông trình bày đó với mục đích để phân biệt rõ ràng cho

chính chúng tôi cái gì sẽ cho chúng tôi sự hạnh phúc vĩnh cửu.

Krishnamurti: Đừng chỉ sử dụng những từ ngữ, nhưng hãy suy nghĩ nó một chút nữa, chỉ suy nghĩ nó thôi. Tôi không biết bất kỳ điều gì về nhận thức – nó không có ở đây, nếu tôi được phép đề nghị. Chúng ta không đang bàn luận việc đó, thưa bạn, và chúng ta cũng không đang nói về vĩnh cửu hay không vĩnh cửu. Chúng ta muốn tìm ra tại sao chúng ta, những con người luôn luôn đang tìm kiếm sự thỏa mãn.

Người hỏi: (Khán giả gợi ý nhiều lý do nhưng hầu như không thể nghe được.) Chúng tôi tìm kiếm sự thỏa mãn bởi vì chúng tôi muốn thay đổi.

Krishnamurti: Hãy chờ một tí, thưa các bạn, chỉ một tí thôi, thưa các bạn. Thức ăn gây thỏa mãn cho bạn, phải vậy không – có một bữa ăn ngon? Tại sao vậy? Bởi vì tôi đói, và thật là tốt khi loại bỏ cái cảm giác bụng bị trống rỗng. Hãy tìm hiểu một chút nữa, thẳng đến tình dục. Gây rất thỏa mãn, điều đó rõ ràng. Tất cả các bạn đều im lặng! Tiếp theo, khi có một vị trí mà trong đó bạn thống trị những người khác, điều đó cũng gây rất thỏa mãn, phải vậy không? Bạn cảm thấy có quyền hành, bạn cảm thấy bạn ở trong một vị trí để ra lệnh cho những người khác làm mọi việc, và vì thế việc đó gây rất thỏa mãn. Người ta tìm kiếm những phương pháp khác nhau để tìm ra sự thỏa mãn – qua thức ăn, qua tình dục, vị trí, qua những đức hạnh khác nhau, và vân vân. Tại sao vậy? Người ta có thể hiểu rõ khi bạn thèm muốn thức ăn để cho bạn cảm thấy thỏa mãn khi bạn ăn nó, nhưng tại sao chuyển đến mức độ khác cho sự thỏa mãn; và có một sự việc như thế hay sao? Tôi cảm thấy được thỏa mãn với thức ăn, tôi muốn nhiều loại thức ăn, và, nếu tôi có tiền và ăn nó ngon miệng, tôi kiếm nó. Tôi cũng muốn một vị trí tốt trong xã hội, một vị trí rất được kính trọng, mà gây thỏa mãn nhiều bởi vì ở đó tôi cảm thấy an toàn, với một ngôi nhà to lớn, một người cảnh sát đứng canh ở cổng, và mọi chuyện như thế. Sau đó tôi muốn có thêm nữa về nó – một ngôi nhà

lớn hơn và hai người cảnh sát, và vân vân. Bây giờ, sự thèm khát thỏa mãn này là gì? Các bạn hiểu rõ không, thưa các bạn, sự thèm khát, nó là cái gì? Tôi có một thèm khát thức ăn và tôi ăn nó – nếu tôi có thể có nó. Nhưng thèm khát vị trí – chúng ta hãy xem xét khía cạnh đó. Hầu hết chúng ta đều muốn vị trí – như người kỹ sư giỏi nhất, hay vị luật sư giỏi nhất, hay vị chủ tịch của một tổ chức nào đó, hay điều này hay điều kia. Tại sao? Ngoại trừ tiền bạc nó mang lại, ngoại trừ sự thoải mái, tại sao lại có sự thèm khát này?

Người hỏi: Tôi muốn thể hiện cho những người khác việc gì tôi có thể làm.

Krishnamurti: Mà là, làm cho những người gần bên cảm thấy ganh tị.

Người hỏi: (Nhiều câu bình phẩm ngắt ngang, không nghe rõ)

Krishnamurti: (Đó là như thế à? Hãy chờ đó thưa bạn – bạn đã không nghe quý ông kia, thưa bạn.) Nếu bạn không có vị trí của bạn, bạn sẽ không là ai cả. Cởi bỏ những cái áo choàng của vị Giáo hoàng, hay những vị Khất sĩ không còn đi lang thang nữa và ông ấy sẽ chẳng còn là ai cả. Đó là như thế phải không? Vì vậy chúng ta sợ hãi không là ai cả, và đó là lý do tại sao chúng ta muốn có vị trí phải không? Để được đánh giá là một học giả vĩ đại, một triết gia, một giáo viên? Nếu bạn thấy mình ở trong vị trí đó nó gây rất thỏa mãn – có tên của bạn được in trên tờ báo, và người ta đến với bạn và mọi chuyện như vậy. Đó là lý do tại sao chúng ta làm tất cả việc này? Đó là, phía bên trong chúng ta chỉ là những con người tầm thường với những đau khổ đang dày xéo, xung đột, cãi cọ trong gia đình, cay đắng, lo âu và sợ hãi liên tục ở đó. Và có một vị trí phía bên ngoài nơi tôi được coi như một công dân rất được kính trọng, điều đó gây rất thỏa mãn. Đúng chứ? Tại sao chúng ta muốn vị trí bên ngoài này, tôi hỏi, và bạn đáp lại rằng "Tôi muốn nó bởi vì trong sống

hàng ngày của tôi, tôi chỉ là một con người nhỏ nhen tội nghiệp.” Đúng chứ? Đó là như thế? (Khoảng ngừng lâu).

Người hỏi: (Nhiều câu gợi ý không nghe được).

Krishnamurti: Điều gì thực sự đang xảy ra? Chúng ta đã đến được một mấu chốt nào đó, thưa bạn, chúng ta hãy bám sát nó; mấu chốt này là người ta phát giác rằng người ta muốn một vị trí mà sẽ gây thỏa mãn bởi vì bên trong người ta . . . chỉ là một người nhỏ nhen tầm thường. Nhưng có một người cảnh sát đứng canh ở cổng cho tôi một quan trọng khủng khiếp. Đúng không? Điều này rõ ràng, phải không? Chúng ta không phải tìm hiểu tất cả việc đó, phải không?

Người hỏi: Chúng ta phải phơi bày chính mình, thưa ông.

Krishnamurti: Tôi đang phơi bày bạn bây giờ! Bạn có lẽ không muốn được phơi bày nhưng đó là sự thật! – tôi là một thực thể đau khổ nhỏ nhen bên trong, với tất cả mọi loại giáo điều, những niềm tin trong Thượng đế, những nghi lễ và tất cả việc đó – một vũng xoáy của những ma mãnh và đau khổ bên trong, và phía bên ngoài tôi muốn có một người cảnh sát đứng canh ở cổng! Bây giờ tại sao tôi phải có sự thèm khát vị trí bên ngoài này? Bạn hiểu rõ không? Tại sao vậy?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

Krishnamurti: Không thưa bạn. Làm ơn hãy tìm hiểu nó. Tại sao chúng ta muốn? Lý do gì? Đừng rút gọn nó đến từ ngữ “ích kỷ”, thưa bạn.

Người hỏi: (Đóng góp dài không nghe rõ)

Krishnamurti: Thưa bạn, thưa bạn. Hãy nhìn, thưa bạn! Bạn không có một thèm khát cho vị trí, cho quyền hành, cho thanh danh, để được công nhận như một con người vĩ đại, có sự nổi tiếng, sự tai tiếng, và vân vân? Bạn không có ham muốn này à?

Người hỏi: (Bình phẩm không nghe rõ)

Krishnamurti: Bạn thấy cách bạn đang tẩu thoát khỏi điều này! Bạn không có ham muốn này à, thưa bạn?

Người hỏi: Vâng.

Krishnamurti: Cuối cùng chúng ta cũng đến điểm mấu chốt! Bây giờ tại sao? Hãy tìm hiểu nó, thưa bạn. Tại sao? Tại sao bạn thèm khát một vị trí? Đừng nói do bởi những hoàn cảnh nên tôi đã bị đặt trong vị trí đó bởi xã hội, nên tôi đã bị quy định theo lối đó.

Người hỏi: Tôi ham muốn trong cùng cách như khi tôi bị đói tôi thèm muốn thức ăn.

Krishnamurti: Ồ không thưa bạn! Ồ không! Bạn thấy rằng chúng ta không thể đối diện điểm mấu chốt này gì cả!

Người hỏi: Những gợi ý thêm nữa. (Không nghe được)

Krishnamurti: Chúng ta hãy nghiêm túc. Buông thả trong tất cả những từ ngữ này là điều quá xuẩn ngốc. Bạn thực sự không đang suy nghĩ gì cả. Thưa bạn, đây là một câu hỏi rất đơn giản. Mọi người khắp thế giới đều muốn một vị trí – dù trong xã hội, trong gia đình, hay ngồi cạnh Thượng đế, “phía bên phải của Cha”. Mọi người đều muốn một vị trí, có một thèm khát đối với nó. Tại sao vậy?

Người hỏi: (không nghe rõ)

Krishnamurti: Không thưa bạn! Đừng tuôn ra những từ ngữ. Hãy phân tích nó, thưa bạn, đừng chỉ trả lời! Tại sao bạn muốn có nó?

Người hỏi: Đó là điều tự nhiên.

Krishnamurti: Tự nhiên à? Ồ thưa bạn! Bạn nói một điều rồi sau đó chuyển sang một điều khác. Bạn có khi nào để ý những con thú không, thưa bạn? Bạn có một sân nuôi gà; bạn có khi nào nhận thấy rằng luôn luôn có một con gà đang mổ một con khác? Có trật tự của hành động mổ. Vì vậy có lẽ chúng ta đã thừa hưởng sự việc này – muốn thống trị, muốn gây chiến, muốn tìm kiếm một vị trí là một hình thức

của hung hăng. Không phải sao? Dĩ nhiên có chứ. Tôi có ý nói một vị thánh mà muốn tìm kiếm một vị trí liên quan đến sự thánh thiện của ông ấy cũng hung hăng như một con gà đang mổ con gà khác trong sân! Tôi không biết liệu bạn có theo kịp tất cả điều này không. Bạn không à? Có lẽ chúng ta đã thừa hưởng sự thôi thúc hung hăng để thống trị này, đó là, để có một vị trí. Đúng không? Và điều này liên quan đến cái gì, sự hung hăng này, để có một vị trí trong xã hội (một vị trí mà phải được công nhận bởi những người khác, nếu không nó không là vị trí gì cả)? Tôi phải luôn luôn ngồi trên cái bục. Tại sao vậy? (Khoảng ngừng) Làm ơn hãy tiếp tục suy nghĩ điều này đi, thưa các bạn. Tôi đang phải trình bày mọi vấn đề. Tại sao bạn có sự hung hăng này? (Khán giả gợi ý điều gì đó.) Không thưa bạn. Nó không phải một vấn đề của cái gì đó đang thiếu sót. Ồ, làm thế nào chúng ta sẽ bàn luận cùng một nhóm người mà không bao giờ muốn tìm hiểu bất kỳ điều gì.

Người hỏi: (Không nghe rõ).

Krishnamurti: Đó là một trong những lý do, thưa bạn. Nhưng, chúng ta hãy quan sát điều này, thưa bạn. Có sự hung hăng. Đúng chứ? Khi tôi muốn có một vị trí trong xã hội, mà được công nhận bởi xã hội, đó là một hình thức của hung hăng. Bây giờ, tại sao tôi lại hung hăng?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

Krishnamurti: Bạn thấy không, bạn không vận dụng điều đó cho chính bạn. Bạn không tìm ra, trong chính bạn, tại sao bạn lại hung hăng. Hãy quên đi “vị trí trong xã hội” chúng ta đã phân tích điều đó lúc nảy. Tại sao chúng ta hung hăng?

Người hỏi: Để đạt đến điều gì chúng ta muốn, điều gì chúng ta nhắm đến.

Krishnamurti: Và bạn nhắm đến cái gì? (Chúng ta đã nói điều đó rồi, thưa bạn. Chúng ta đã rời khỏi điều đó rồi.) Câu hỏi bây giờ là, “Tại sao chúng ta hung hăng? Làm ơn hãy tìm

hiểu nó, thưa bạn. Người chính khách hung hăng, một quan chức quan trọng hung hăng, dù trong kinh doanh hay trong tôn giáo họ đều hung hăng – tại sao vậy?

Người hỏi:: Trạng thái hung hăng bắt nguồn từ sợ hãi.

Krishnamurti: Đó là như thế à? Có lẽ! Hãy tìm ra cho chính bạn, thưa bạn. Bạn hung hăng trong gia đình. Tại sao vậy? Trong văn phòng, trên xe buýt, và vân vân. Tại sao bạn hung hăng? Đừng giải thích nó, thưa bạn. Chỉ tìm ra tại sao bạn là như thế.

Người hỏi: Tại sao tôi lại sợ hãi không là gì cả?

Krishnamurti: Hãy quan sát! Như người đàn ông kia vừa nói, sợ hãi có lẽ là nguyên nhân của sự hung hăng này bởi vì xã hội được cấu trúc để cho một công dân mà có một vị trí được tôn trọng được đối xử bằng một lễ phép lớn lao, trái lại một con người không có vị trí gì cả bị quẳng vào một xó – đưa vào quân đội và đến Việt nam, để bị giết chết. Vì vậy tại sao chúng ta hung hăng? Đó là bởi vì chúng ta sợ hãi không là ai cả phải không? Đừng trả lời nó, thưa các bạn, hãy tìm hiểu nó! Tìm hiểu nó trong chính bạn! Hay là, chúng ta sợ hãi bởi vì nó đã trở thành một thói quen. Tìm kiếm một vị trí đã trở thành một thói quen. Chúng ta thực sự không sợ hãi, nhưng nó đã trở thành một thói quen. Tôi không biết liệu bạn có theo kịp điều này hay không? Nếu do bởi sợ hãi làm cho chúng ta hung hăng, đó là một sự việc. Nhưng nó có lẽ là động lực của xã hội mà đang làm cho bạn sợ hãi. Bạn biết không thưa các bạn, họ đã làm một cuộc thí nghiệm, đặt những con chuột, hàng ngàn con chuột, trong một căn phòng rất nhỏ. Và khi chúng ở đó chúng mất đi mọi ý thức của sự cân đối. Con mẹ mà sắp sửa có con nhỏ, con chuột mẹ, không thèm quan tâm nữa, bởi vì áp lực của không gian, bởi vì không gian chật chội, sự kiện rằng có quá nhiều chuột đang sống cùng nhau làm cho chúng điên dại. Hãy theo sát điều này. Trong cùng cách như vậy, nếu con người sống trong một thành phố rất, rất đông đúc và không có nhiều

không gian, nó làm cho họ cũng rất hung hăng, làm cho họ thô bạo. Những con thú cần không gian để kiếm ăn; chúng có quyền về lãnh thổ, giống như những con chim. Chúng thiết lập lãnh thổ của chúng và chúng săn bắt những con thú khác bén mãng vào lãnh thổ đó. Vì vậy chúng có những quyền về lãnh thổ, và quyền về tình dục – tất cả những con thú đều có những quyền này. Và quyền về tình dục không có sự quan trọng lớn lao như quyền về lãnh thổ. Đúng chứ? Dĩ nhiên một số các bạn có lẽ biết tất cả điều này. Vậy là chúng ta có lẽ hung hăng bởi vì chúng ta không có đủ không gian quanh chúng ta về phần vật lý. Bạn đang theo sát tất cả điều này chứ? Và điều này có lẽ là một trong những lý do vì sao chúng ta hung hăng. Một gia đình đang sống trong một căn phòng nhỏ, hay trong một ngôi nhà nhỏ cùng mười người các bạn trong đó, bạn bùng nổ, bị tức giận chẳng vì lý do gì cả. Vì vậy con người phải có không gian, và bởi vì anh ấy không có đủ không gian về phần vật lý, đó có lẽ là một trong những lý do gây ra sự hung hăng. Và người ta có lẽ hung hăng bởi vì người ta sợ hãi. Bây giờ bạn lệ thuộc vào loại nào? Bạn hung hăng bởi vì bạn bị sợ hãi phải không?

Người hỏi: (Gợi ý không nghe rõ.)

Krishnamurti: Vậy là, bạn đang nói rằng, hãy bảo đảm được sự an toàn vật chất của tôi rồi sau đó tôi sẽ không hung hăng. Nhưng có một sự việc như sự an toàn được bảo đảm trong cuộc sống hay sao? Và vì thế đó là lý do căn bản tại sao chúng ta sợ hãi – khi biết rằng không có sự an toàn vĩnh cửu nào như thế. Ở Việt nam không có an toàn. Ở đây bạn có lẽ có một chút an toàn nhưng nơi nào có chiến tranh không có an toàn gì cả và, khi một trận động đất xảy ra, nó hủy diệt mọi thứ – và vân vân. Vì vậy, hãy tìm hiểu điều này cho chính các bạn, thưa các bạn, và tìm ra liệu sự hung hăng của bạn được sinh ra từ sợ hãi, hay từ sự kiện rằng bạn bị vây bủa một cách chật chội, cả bên ngoài lẫn bên trong. Phía bên trong bạn không có tự do – thuộc trí năng bạn không có tự do, bạn lặp lại điều gì những người khác đã

nói. Những sáng chế về công nghệ, xã hội, cộng đồng, tất cả điều đó được cảm thấy liên tục như một áp lực vào bạn khiến bạn không còn khả năng gặp gỡ và vì vậy bạn nổ tung, bạn cảm thấy vô vọng. Bây giờ, nó là loại nào – bạn lệ thuộc vào loại nào? Hãy tìm ra, thưa các bạn. (Khoảng ngừng lâu.) Nếu bạn bị sợ hãi, và vì vậy bạn hung hăng, làm thế nào bạn sẽ giải quyết được sự sợ hãi này? Và nếu bạn được tự do khỏi sợ hãi bạn sẽ mất đi niềm vui thú của hung hăng, bạn không bận tâm khi bị sợ hãi chứ? Và vì biết rằng bạn sẽ mất đi niềm vui thú của hung hăng, bạn không thèm sợ hãi phải không? Đúng chứ? Bạn có theo sát điều này không? (Khoảng ngừng) Sợ hãi gây khó chịu lắm nhưng hung hăng lại dễ chịu hơn. Đúng chứ? Và vậy là tôi không bị bận tâm khi bị sợ hãi chút chút bởi vì sự hung hăng cùng vui thú của nó cân bằng sự sợ hãi.

Người hỏi: Tôi ý thức được những khó khăn của tình huống.

Krishnamurti: A, tôi không biết bạn ý thức được điều gì, thưa bạn. Hãy tìm hiểu nó. Tôi chỉ đang hỏi bạn. Vì vậy bạn có lẽ thích hung hăng hơn, nhưng cùng lúc lại bị sợ hãi. Vì vậy bạn thực sự không lưu tâm đến sợ hãi hay hung hăng.

Người hỏi: (Không nghe rõ.)

Krishnamurti: Thưa các bạn, đây là một vấn đề rất khó khăn bởi vì mỗi người sẽ giải thích sự hung hăng theo cách riêng của anh ấy. Nhưng nếu bạn có thể đối diện với vấn đề của sợ hãi này và xem thử liệu chúng ta có hiểu rõ sợ hãi đồng thời xem thử liệu có một khả năng được tự do khỏi sợ hãi, và điều đó được thấu suốt, vậy thì sẽ còn có sự hung hăng – sự tử tế của bạn, sự tử tế của tôi, sự tử tế của anh ấy hay của cô ấy nữa hay không? Bạn theo sát điều này chứ thưa bạn? Vì vậy chúng ta hãy nắm lấy yếu tố này. Sợ hãi gây ra hung hăng phải không? Dĩ nhiên như thế. Tôi sợ hãi khi không có bất kỳ niềm tin nào và thế là tôi hung hăng vì niềm tin tôi có. Vì vậy sợ hãi đã sinh ra sự hung hăng liên

quan đến niềm tin! Điều đó đơn giản. Đúng chứ? (Tất cả các bạn đang hưởng một giấc ngủ sáng sớm phải không, hay cái gì!) Vậy là, liệu có thể được tự do khỏi sợ hãi hay không? (Cuối cùng chúng ta đã đến được điểm mấu chốt!) Người ta chỉ đặt ra câu hỏi đó khi người ta thực sự muốn được tự do khỏi sợ hãi. Liệu có thể sống không sợ hãi hay không? Nó là một vấn đề rất phức tạp. Nó không là nói rằng, "Vâng, chúng ta phải sống không sợ hãi" và nhai lại những câu nói về nó. Nhưng liệu người ta có thể sống không sợ hãi được không? Nó có nghĩa gì? Theo vật chất, nó có nghĩa gì? Chúng ta sẽ tìm hiểu từng bước một. Theo vật chất nó có nghĩa gì khi sống không sợ hãi? Liệu có thể được, trong xã hội này như nó được cấu trúc, trong một văn hóa theo loại này, dù là văn hóa Cộng sản hay văn hóa hiện tại, hay một văn hóa cổ xưa, liệu có thể sống trong một xã hội mà không có sợ hãi hay không?

Người hỏi: Không thể được.

Krishnamurti: Tại sao vậy? Lạ lùng quá, thưa các bạn! Khi người ta đến được những câu hỏi căn bản thì tất cả các bạn lại rất im lặng.

Người hỏi: Tôi chỉ suy nghĩ về điều gì sẽ xảy ra cho cuộc sống của tôi.

Krishnamurti: Bạn sợ rằng nếu bạn có sự an toàn vĩnh cửu trong một xã hội ổn định, bạn sẽ không có sợ hãi phải không? (Không nghe rõ) (Vâng thưa bạn. Điều đó được hiểu, thưa bạn.) Vì thế bạn sẽ không sợ hãi nếu bạn có một sự bảo đảm rằng cuộc sống, sự tồn tại hàng ngày mà bạn quen thuộc sẽ không bị quấy rầy khỏi cái khuôn mẫu bạn đã quen thuộc. Đúng không? Và trên nền tảng đó chúng ta xây dựng xã hội. Rõ ràng là như thế. Đó là điều gì người Cộng sản đã làm. Vì vậy bạn nói rằng không thể sống trong một xã hội mà không có sợ hãi. Đó là như thế phải không? Không à?

Người hỏi: Tôi nghĩ rằng phải có thể được nhưng tôi không biết làm thế nào để thực hiện nó.

Krishnamurti: À! Nếu bạn nghĩ rằng nó có thể thực hiện được, đó chỉ là một ý tưởng. Sự thật là rằng người ta sợ hãi sống trong một xã hội như nó là, mà không có sự hãi. Đúng chứ?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

Krishnamurti: (Chúng ta đang làm điều đó, thưa bạn. Đó là điều gì chúng ta đang bàn luận, thưa bạn.) Một trong những sợ hãi của chúng ta là rằng muốn sống trong một xã hội người ta phải hung hăng. Chúng ta hãy chấp nhận điều đó trong chốc lát rằng – muốn sống trong một xã hội thuộc bất kỳ loại nào, Cộng sản, Tư bản, hay Ấn độ giáo, hay Hồi giáo bạn phải hung hăng và vì vậy bị sợ hãi với mục đích để tồn tại. Hãy để nó ở đó. Bây giờ chúng ta sợ hãi ở mức độ nào của sự tồn tại của chúng ta? Tôi có thể hiểu rõ rằng tôi sợ hãi vì tôi có lẽ không đủ lương thực cho ngày mai và vì vậy tôi sắp xếp để tàng trữ nó trong một tháng hay hai ngày và tôi sẽ bảo vệ nó và thấy rằng không ai ăn cắp được nó. Và tôi sợ rằng Chính phủ sẽ xuất hiện và làm điều này hay điều kia, và vì vậy tôi sợ hãi. Tôi có thể hiểu rõ điều đó. Bây giờ có phải chúng ta chỉ hung hăng ở đó, ở mức độ đó. Chúng ta chỉ sợ hãi ở mức độ đó phải không?

Người hỏi: Phía bên trong chúng ta cũng giống như thế.

Krishnamurti: Chúng ta có ý nói gì qua từ ngữ “phía bên trong”? Từ ngữ đó có nghĩa gì, thưa bạn?

Người hỏi: (Không nghe rõ. Nhiều lời bình phẩm.)

Krishnamurti: Vậy là có sợ hãi ở mức độ khác. Nó được gợi ý rằng có sự sợ hãi trong liên hệ, và vì vậy chúng ta hung hăng trong liên hệ. Bây giờ tại sao chúng ta sợ hãi trong liên hệ? (Tôi không biết từ ngữ “chân thật” có nghĩa gì, thưa bạn.) Tại sao chúng ta sợ hãi trong liên hệ? Bạn sợ hãi người vợ của bạn hay người chồng của bạn, hay người hàng xóm của bạn hay ông chủ của bạn phải không? Tôi biết đó là một sự việc khá khủng khiếp khi thú nhận rằng bạn sợ hãi người vợ của bạn! Người ta sợ hãi mọi liên hệ. Tại sao vậy?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

Krishnamurti: Tại sao tôi sợ hãi? Làm ơn hãy đơn giản về nó bởi vì chẳng mấy chốc nó trở nên rất phức tạp và nếu chúng ta không đơn giản ngay từ đầu chúng ta sẽ không hiểu được bất kỳ điều gì cả. Tại sao tôi sợ hãi người vợ của tôi hay người hàng xóm của tôi, hay ông chủ của tôi (mà là liên hệ) – tại sao?

Người hỏi: (Nhiều lời bình phẩm, không nghe rõ.)

Krishnamurti: Người bạn thân mến của tôi, bạn chưa lập gia đình! Vì vậy hãy để đó trong chốc lát. Tai ương của bạn sẽ đến mau thôi!

Người hỏi: Có sợ hãi trong liên hệ bởi vì "anh ấy" hay "cô ấy" hay "ông chủ của tôi" có thể chối từ cho tôi cái gì đó. (Lời bình phẩm thêm nữa nghe không rõ.)

Krishnamurti: Làm thế nào bạn bàn luận điều này khi bạn sẽ không đi từng bước một! Đừng nhảy vọt, đừng kết luận. Bạn sợ hãi người hàng xóm của bạn, ông chủ của bạn phải không? Sợ hãi – bạn biết rồi. Ông ấy có lẽ đuổi việc bạn. Ông ấy có lẽ không cho bạn lên lương, ông ấy có lẽ không khuyến khích bạn. Và cũng vậy bạn có lẽ sợ hãi người vợ của bạn vì cô ấy thống trị, cô ấy càu nhàu, cô ấy bắt nạt, cô ấy không đẹp. Vì vậy người ta sợ hãi. Tại sao vậy? Bởi vì người ta thèm khát sự tiếp tục. Chúng ta tìm hiểu chầm chậm hơn vào việc đó. Tôi xin lỗi khi quả quyết rằng phải tìm hiểu chầm chậm, từng bước một. Tôi sợ hãi người vợ của tôi, vì sao vậy? Tôi sợ hãi bởi vì – nó rất đơn giản – cô ấy bắt nạt tôi và tôi không muốn bị bắt nạt. Tôi khá nhạy cảm và cô ấy hung hăng, và tôi bị trói buộc với cô ấy qua nghi lễ, qua hôn nhân, qua con cái. Và vì vậy tôi sợ hãi. Cô ấy thống trị tôi và tôi không thích điều đó. Đúng không thưa các bạn? Tôi sợ hãi vì lý do đó, bởi vì tôi khá nhạy cảm và tôi thích làm những công việc khác hẳn. Tôi muốn nhìn ngắm cây cối, tôi muốn vui đùa với con cái, tôi muốn đi làm muộn, hay làm việc này việc kia, và cô ấy bắt nạt tôi và tôi không thích bị

bắt nạt. Vậy là tôi bắt đầu sợ hãi cô ấy. Đúng không? Và cũng vậy, nếu tôi chống lại và nói rằng "Đừng bắt nạt tôi" cô ấy sẽ kềm hãm vui thú ái ân của cô ấy, vui thú của tôi với cô ấy. Vậy là tôi sợ hãi điều đó. Đúng chứ thưa các bạn? Các bạn vẫn rất im lặng về việc này! Các bạn là một thế hệ rất lạ lùng! Tôi sợ hãi bởi vì cô ấy muốn gây ra một cuộc cãi cọ với tôi, và vân vân. Vậy thì tôi sẽ phải làm gì đây? Tôi sợ hãi và tôi bắt buộc phải liên hệ với cô ấy. Cô ấy thống trị tôi, cô ấy bắt nạt tôi, cô ấy ra lệnh cho tôi mọi việc, cô ấy khinh miệt tôi. Và, nếu tôi là một người đàn ông mạnh mẽ, tôi có sự khinh miệt đối với cô ấy. Bạn biết đó! Vì vậy tôi sẽ làm gì đây? Tôi sợ hãi. Tôi thừa nhận sự kiện đó, hay tôi lại che giấu nó đi và nói rằng "Nó là cái nghiệp của tôi", "Nó là tình trạng bị quy định của tôi", bạn biết không – bạn phàn nàn chống lại xã hội và môi trường sống quanh bạn.

Người hỏi: Tôi nghĩ rằng người ta phải chịu đựng trong im lặng.

Krishnamurti: Chịu đựng trong im lặng! Dù sao đi nữa bạn cũng đã làm việc đó.

Người hỏi: Ly dị cô ấy!

Krishnamurti: Ly dị quá tốn kém và mất quá nhiều thời gian, vì vậy bạn sẽ làm gì đây?

Người hỏi: Chịu đựng nó.

Krishnamurti: Bây giờ điều gì xảy ra? Hãy theo sát nó, thưa các bạn. Điều gì xảy ra? Bạn bị sợ hãi và bạn chịu đựng nó. Vì vậy điều gì đang xảy ra cho bạn? Bạn bị sợ hãi và bạn quen thuộc sự sợ hãi này. Bạn quen thuộc với sự bắt nạt này, quen thuộc với môi trường sống, vì vậy dần dần bạn trở nên đờ đẫn hơn và đờ đẫn hơn. Dần dần bạn mất đi mọi nhạy cảm. Bạn không còn nhìn ngắm cây cối mà bạn đã nhìn ngắm trước kia nữa, bạn không bao giờ nở nụ cười. Thế là dần dần bạn trở nên xơ cứng. Chính xác đó là điều gì đã xảy ra với các bạn thưa quí bạn và thưa quí cô. Bởi vì các bạn đã quen thuộc với nó. Các bạn đã quen thuộc với cái xã hội thối

tha này, với những đường sá bẩn thỉu này. Bạn không nhìn ngắm những con đường bẩn thỉu và bầu trời đáng yêu của một buổi chiều tối. Vì vậy sợ hãi (sự không hiểu rõ nó của bạn) kéo bạn đến tình trạng xơ cứng. Các bạn sẽ làm gì đây, thưa các bạn! Đừng chỉ nói rằng "Vâng, ông hoàn toàn đúng". Người bác sĩ đã chẩn đoán căn bệnh của bạn và ông ấy hỏi bạn sẽ làm gì đây? Bạn đã quen thuộc với kinh Upanishads, kinh Gita, sự bẩn thỉu, khu nhà tồi tàn, sự bắt nạt của người vợ, sự dọa nạt của những người chính trị, bạn đã hoàn toàn vô cảm, xơ cứng. Bạn có lẽ đưa ra những bài giảng thuyết khôn ngoan, đọc sách báo và trích dẫn và tất cả việc đó, nhưng phía bên trong bạn xơ cứng. Vì vậy bạn sẽ làm gì đây? (Khoảng ngừng) Không trả lời à.

Người hỏi: Loại bỏ tất cả việc đó đi.

Krishnamurti: Làm thế nào? Bằng một cử chỉ đáng yêu?

Người hỏi: Loại bỏ sự liên hệ.

Krishnamurti: Bước ra khỏi cuộc đời cô ấy, và cuộc đời con cái hay sao? Rồi rơi vào một cái bẫy khác? Vậy thì bạn sẽ làm gì đây thưa bạn?

Người hỏi: Tìm ra tại sao cô ấy bắt nạt tôi.

Krishnamurti: Cô ấy sẽ không nói cho tôi biết. Cô ấy có những đau khổ riêng của cô ấy. Cô ấy có . . . Chúa biết những vấn đề gì. Có lẽ, cô ấy không thỏa mãn về ái ân. Có lẽ cô ấy bị bệnh tật – Ồ, có lẽ có hàng tá sự việc. Bạn biết, cô ấy cảm thấy rằng cô ấy phải được nghỉ ngơi, có một ngày nghỉ, trải qua một thời gian nào đó mà không có người chồng của cô ấy, tách rời anh ấy, đi nghỉ ngơi. Vì vậy từ cô ấy tôi phải tìm ra tại sao cô ấy bắt nạt tôi. Trước tiên, tôi phải giải quyết chính tôi. Chúa ơi. Các bạn, những con người thật là quá quắt . . . Vì vậy tôi sẽ làm gì đây?

Người hỏi: Kháng cự lại cô ấy.

Krishnamurti: Tôi không thể làm việc đó.

Người hỏi: Cố gắng thỏa hiệp.

Krishnamurti: Ồ Chúa ơi! Cô ấy giữ cá tánh của cô ấy và tôi giữ cá tánh của tôi. Vì vậy tôi sẽ làm gì đây?

Người hỏi: Bạn trở nên dửng dưng.

Krishnamurti: Đó là điều gì bạn đã làm rồi. Bạn đã hoàn toàn dửng dưng với mọi thứ – với cây cối, với vẻ đẹp, với cơn mưa, với những đám mây, với sự bẩn thỉu, với người vợ, với con cái. Bạn hoàn toàn dửng dưng.

Người hỏi: Có lẽ chúng ta phải nghi vấn mọi thứ mà chúng ta chấp nhận từ trước đến nay.

Krishnamurti: Hãy nhìn thưa bạn, nó là một vấn đề nghiêm trọng nhiều hơn là chỉ những trao đổi bằng lời nói này. Bởi vì bạn đã trở nên dửng dưng, lãnh đạm – qua sợ hãi, qua sự dọa nạt bởi những Thần thánh, kinh Upanishads, kinh Gita, bởi những nhà chính trị, bởi người vợ. Bạn đã trở nên xơ cứng, phải vậy không? Vì vậy làm thế nào bạn thức giấc được sự xơ cứng này và quẳng nó đi? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Tôi đã bị làm xơ cứng bởi người vợ của tôi, bởi những lặp lại của những quyển sách thiêng liêng đáng sợ, bởi xã hội tôi sống, tôi đã trở nên hoàn toàn vô cảm. Tôi không quan tâm đến điều gì xảy ra cho tôi hay điều gì xảy ra cho những người khác. Tôi đã trở nên lãnh đạm, khô khan. Tôi công nhận điều đó. Đó là một sự kiện. Bạn có lẽ không công nhận nó. Bạn có lẽ nói, "Ồ lúc này hay lúc khác tôi có lẽ trải qua những thời điểm kha khá nhạy cảm ". Những lúc này hay lúc khác đó chẳng có giá trị gì cả khi toàn thời gian bị xơ cứng. Vì vậy, tôi phải làm gì đây? Tôi công nhận việc đó như một sự kiện. Và vấn đề là không phải làm thế nào loại bỏ được nó! Tôi không chỉ trích nó. Tôi nói, "Đó là một sự kiện." Thế là tôi sẽ làm gì đây? Ồ, thưa các bạn. Tôi sẽ làm gì đây?

Người hỏi: Tôi cảm thấy vô vọng.

Krishnamurti: Vậy là bạn không thể làm gì cả, rồi sau đó bạn có nguyên một chính thể Ấn độ như nó là bây giờ! Bây giờ tôi muốn làm một việc gì đó; tôi thực sự làm. Bạn, những

Thượng đế của bạn, những quyển sách tôn giáo của bạn, xã hội, nền văn hóa mà trong đó bạn đã lớn lên, tất cả những việc này đã biến tôi thành vô cảm và xơ cứng không thể tin nổi. Vì vậy tôi sẽ làm gì? Ồ, thưa các bạn. Tôi sẽ làm gì đây?

Người hỏi: Kết thúc toàn bộ sự việc.

Krishnamurti: Kết thúc à? Tôi sợ hãi phải kết thúc, đúng chứ? Trước hết tôi có ý thức, tôi có nhận rõ rằng tôi dửng dưng hay không? Các bạn có nhận rõ không, thưa các bạn? (Các bạn thật là một thế hệ kỳ lạ!) (Khoảng ngừng lâu.) Được rồi, thưa các bạn, tôi sẽ nói hết việc này. Tôi trở nên vô cảm, và tôi thấy những lý do cho việc này trong người vợ của tôi, trong gia đình tôi, dư thừa dân số, trọng tải khủng khiếp của mười ngàn năm truyền thống, những nghi lễ vô tận, những bẩn thỉu bên trong ngôi nhà và bên ngoài ngôi nhà, và vân vân. Tôi thấy những lý do tại sao cái trí bị làm xơ cứng, qua giáo dục và vân vân. Đó là sự kiện. Bây giờ tôi sẽ làm gì đây? Trước hết tôi không muốn sống theo lối đó. Đúng không? Tôi không thể sống theo lối đó. Nó còn tồi tệ hơn một con thú. (Ồ! Các bạn không hứng thú à.)

Người hỏi: Làm ơn hãy tiếp tục.

Krishnamurti: Vì vậy trước hết tôi thấy nguyên nhân, và hậu quả, và tôi thấy không thể sống theo lối đó được nữa. Bây giờ điều gì làm cho tôi nói rằng, "Không thể sống theo lối đó được nữa"? Làm ơn hãy theo sát tất cả điều này. (Thưa các bạn. Làm ơn đừng ho.) Điều này đòi hỏi chú ý nhiều lắm. Điều gì khiến tôi nói rằng, "Tôi không được sống theo lối đó nữa"? (Khoảng ngừng lâu) Tôi bị vô cảm. Nếu nó gây đau khổ và tôi muốn thay đổi, lúc đó tôi đang thay đổi bởi vì tôi nghĩ rằng một cái gì đó sẽ cho tôi sự vui thú lớn lao hơn. (Ồ, các bạn không thấy tất cả việc này!) Tôi muốn thay đổi bởi vì tôi thấy rằng một cái trí mà quá xơ cứng thực sự không đang sống và phải có thay đổi. Nếu tôi thay đổi bởi vì nó gây đau khổ – hãy theo sát điều này, làm ơn – nếu tôi thay đổi vì nó gây đau khổ vậy thì tôi đang theo đuổi vui thú. Đúng

chứ? Và sự theo đuổi vui thú là nguyên nhân của trạng thái vô cảm này. Vô cảm này đã bị gây ra bởi vì tôi đã tìm kiếm vui thú – vui thú trong gia đình, trong những vị Chúa, trong kinh Upanishads, kinh Koran, kinh Bible, trong Giáo hội. Và tất cả việc đó đã khiến tôi đến tình trạng này – xơ cứng. Nguồn gốc của chuyển động đã là vui thú, và nếu tôi chống lại việc này lại nữa nó sẽ là sự theo đuổi của vui thú!

Bạn có đang theo sát tất cả điều này không? Tôi đã nhận ra cái gì đó! Tôi đã nhận ra rằng nếu tôi thay đổi bởi động cơ của vui thú tôi sẽ quay trở lại cùng vòng luẩn quẩn cũ. Làm ơn, thưa các bạn, hãy hiểu rõ điều này – bằng những quả tim của bạn, không phải bằng những cái trí nhỏ nhen ngu xuẩn của bạn. Hiểu rõ điều này bằng những quả tim của các bạn – rằng khi bạn đã bắt đầu tìm kiếm vui thú bạn phải kết thúc trong tai họa, mà là tình trạng xơ cứng. Nếu bạn phá vỡ được xơ cứng đó bởi vì bạn muốn một loại vui thú khác vậy thì bạn quay trở lại cùng vòng luẩn quẩn. Vì vậy tôi đang nói rằng, “Hãy nhìn điều gì tôi đang làm!” Vì vậy tôi phải rất cảnh giác về vui thú. Tôi sẽ không phủ nhận nó, bởi vì nếu tôi phủ nhận nó tôi đang tìm kiếm một vui thú khác, vui thú lớn lao hơn. Vì vậy tôi thấy rằng vui thú dẫn cái trí đến những thói quen mà tạo ra xơ cứng hoàn toàn. Tôi treo bức tranh đó trên tường vì nó cho tôi niềm vui lớn lao. Tôi đã ngắm nghía nó trong viện bảo tàng hay trong phòng trưng bày tranh và tôi nói rằng, “Ồ đó là bức tranh đẹp làm sao!” Tôi mua nó, nếu tôi có tiền, và treo nó trong phòng của tôi. Tôi ngắm nghía nó hàng ngày – và nói rằng “Đẹp quá”. Vậy thì tôi đã quen thuộc với nó. Bạn hiểu rõ chứ? Vì vậy vui thú ngắm nghía nó mỗi ngày đã tạo ra một thói quen mà bây giờ ngăn cản tôi không thấy được nữa. Tôi không biết liệu bạn có hiểu rõ điều này. Giống như ái ân! Cái thói quen như thế, quen thuộc đến một điều gì đó, là sự bắt đầu của dửng dưng. Bạn đang theo sát tất cả điều này chứ? Bạn quen thuộc với sự bẩn thỉu của ngôi làng kế bên khi bạn đi ngang qua nó hàng ngày. Những cậu bé và những cô bé

đang làm bẩn con đường – sự bẩn thỉu, tồi tàn, bụi bặm. Bạn quen thuộc với nó, và sau đó bạn đã quen thuộc với nó. Cùng cách như vậy bạn đã quen thộc với vẻ đẹp của cây cối, đơn giản bạn không nhìn nó nữa. Vậy là tôi đã khám phá ra rằng nơi nào tôi theo đuổi vui thú phải có, sâu thẳm bên trong nó, gốc rễ của xơ cứng. Ồ! Làm ơn hãy thấy điều này! Không có gốc rễ thiên đàng trong vui thú, chỉ có gốc rễ của dửng dưng và đau khổ.

Vậy là tôi sẽ làm gì nếu tôi thấy điều đó rất rõ ràng? Vui thú là một việc cám dỗ! Bạn hiểu rõ chứ? Tôi nhìn ngắm một cái cây: nó là một thú vị lớn lao. Nhìn ngắm một đám mây đen đầy nước mưa và cái cầu vồng, và điều này dường như là một sự việc lạ thường. Đó là một vui thú, đó là một hài lòng, đó là một tận hưởng kỳ diệu. Tại sao tôi không thể để nó lại ở đó. Bạn hiểu rõ chứ? Tại sao tôi phải nói rằng, "Tôi phải cất giữ nó lại"? (Tôi không biết liệu bạn có đang theo sát tất cả điều này hay không.) Sau đó vào ngày kế tiếp tôi thấy đám mây đen khác, đầy nước mưa, và những chiếc lá đang nhảy múa trong gió, ký ức của ngày hôm qua đã làm hỏng cảnh đang thấy này. Tôi đã trở nên vô cảm. Vì vậy tôi sẽ phải làm gì đây? Tôi không thể phủ nhận vui thú, nhưng điều này không có nghĩa tôi nuông chiều vui thú. Vì vậy bây giờ tôi hiểu rõ rằng chắc chắn vui thú nuôi dưỡng sự dửng dưng. Tôi thấy được nó. Tôi thấy nó như một sự kiện giống như tôi thấy cái mirophone – không phải như một ý tưởng, không phải như một lý thuyết, không phải như một suy nghĩ, nhưng như một sự kiện thực sự. Đúng chứ? Vậy là tôi đang nhìn ngắm sự vận hành của vui thú. Bạn theo kịp chứ? Qui trình của vui thú là cái gì tôi đang nhìn ngắm. Như, "Tôi thích bạn" và "Tôi không thích một ai khác nữa", mà lại nữa trong cùng khuôn mẫu. Tất cả những đánh giá của tôi đều dựa vào thích và không thích. Tôi thích bạn bởi vì bạn được kính trọng. Tôi không thích bạn bởi vì bạn không được kính trọng. Bạn là một người Hồi giáo, hay một người Ấn độ giáo, hay bạn có những thỏa mãn ái ân này và tôi thích những

thỏa mãn ái ân khác – và vân vân. Bạn theo kịp không? Thích và không thích. Vì vậy tôi nhìn ngắm nó. Và lại nữa thích và không thích là một thói quen, mà tôi đã vun quén qua vui thú. Lúc này cái trí đang nhìn ngắm toàn chuyển động của vui thú, và bạn không thể nhìn ngắm nó nếu bạn chỉ trích nó. Các bạn có đang theo sát điều này không? Vậy là điều gì đã xảy ra cho cái trí của tôi? Hãy nhìn ngắm nó, thưa bạn. Điều gì đã xảy ra cho cái trí của tôi? (Ồ! bạn chỉ tuôn ra những từ ngữ. Bạn không biết bạn đang nói gì.) (Điều đó đúng, thưa bạn.) Nó đã trở nên nhạy cảm hơn nhiều. Đúng chứ? Vì vậy thông minh hơn nhiều. Bây giờ thông minh đó đang vận hành, không phải thông minh của tôi hay thông minh của bạn, chỉ là thông minh. Tôi không hiểu bạn có đang theo sát điều này không. Trước kia, đã có trạng thái dửng dưng và tôi không thèm lưu tâm. Cái trí không thèm lưu tâm đến việc liệu tôi có sống giống như một con heo hay không. Và tôi nhận ra rằng tôi phải thay đổi. Và tôi thấy muốn thay đổi đến một vui thú lớn hơn vẫn là quay trở về cùng một hỗn độn. Vậy là cái trí đã nhận ra cái gì đó, đã thấy cái gì đó. Không phải bởi vì ai đó đã nói về nó – nhưng nó đã thấy cái gì đó rất rõ ràng – rằng nơi nào có sự theo đuổi vui thú, việc này chắc chắn nuôi dưỡng sự dửng dưng. Vì vậy cái trí đã được mài bén. Và nó đang quan sát vui thú trong từng chuyển động. Và bạn chỉ có thể quan sát bất kỳ cái gì đó một cách tự do, nếu không kềm hãm, chỉ trích hay đánh giá. Vì vậy cái trí đang quan sát. Và nó nói rằng “Điều gì là sai trái với tôi, tại sao tôi không thể nhìn ngắm một cái cây, tại sao tôi không thể nhìn ngắm khuôn mặt đẹp đẽ của một em bé hay của người phụ nữ?” Tôi không thể nhắm mắt lại – mù quáng chạy trốn đến dãy Himalayas. Nó ở đó. Đúng chứ? Vì vậy tôi sẽ làm gì? Không nhìn à. Quay đầu đi khi tôi đi ngang qua một người phụ nữ hay sao? (Mà điều gì những vị khất sĩ làm, họ biết được tất cả những ma mãnh cũ kỹ và tất cả việc đó.) Vì vậy tôi sẽ phải làm gì đây? Vì vậy tôi nhìn. Bạn hiểu không? Tôi nhìn. Tôi ngắm cái cây đó, vẻ đẹp của cành cây, vẻ đẹp uốn lượn

của cái cây. Tôi nhìn khuôn mặt đẹp đó, thật cân đối, nụ cười, đôi mắt. Tôi nhìn. Hãy theo sát điều này. Khi tôi nhìn, không có vui thú. Bạn có nhận thấy được nó không? Bạn có nắm bắt được nó không? Bạn hiểu rõ điều gì chúng ta đang nói chứ? Khi tôi nhìn, còn có chỗ nào dành cho vui thú không? Tôi không nhìn bằng sự sợ hãi, nói rằng, "Chúa tôi ơi! Tôi đang vướng vào cái bẫy của vui thú!" Nhưng tôi nhìn, cho dù nó là cái cây, cái cầu vồng, đường bay của con chim, hay một người phụ nữ đẹp, hay một người đàn ông. Tôi nhìn. Trong nhìn đó không có vui thú. Vui thú chỉ nảy sinh khi tư tưởng chen vào.

Bây giờ nếu không hiểu rõ toàn tiến hành này – những vị thánh, những con người xấu xa không chín chắn được gọi là những vị thánh, những vị Rishi, những tác giả, họ đều đã chỉ trích việc này. Đừng nhìn, họ nói. Và thế là – nhìn. Và khi bạn thấy rất rõ ràng không có vui thú hay không vui thú. Nó ở đó. Vẻ đẹp của khuôn mặt, dáng đi, cái áo, vẻ đẹp của cái cây. Một giây sau tư tưởng chen vào và nói rằng, "Đó là một phụ nữ đẹp". Và tất cả sự tưởng tượng, ái ân, những gợi ý, những ly kỳ, bắt đầu. Các bạn có theo sát được tất cả điều này không, thưa các bạn, và các bạn sẽ làm gì về nó đây? Điều gì xảy ra? Tư tưởng chen vào, và điều gì quan trọng lúc này không là vui thú, bởi vì điều đó đã được hiểu rồi, không có gì phải giải thích thêm về nó. Hãy nhìn điều gì đã xảy ra. Cái trí đã trở nên nhạy cảm lạ thường, và vì vậy có kỷ luật cực kỳ, kỷ luật cực kỳ nhưng không qua một kỷ luật bị áp đặt. Bằng cách nhìn ngắm rằng tôi xơ cứng, vô cảm – nhìn ngắm nó, và nhìn ngắm nó – cái trí đã trở nên nhạy cảm. Nhìn ngắm là kỷ luật. Tôi tự hỏi liệu bạn có nắm bắt được điều này! Không có sự trấn áp trong loại kỷ luật mà cần thiết cho mục đich thấy. Vậy là cái trí đã trở nên nhạy cảm cực kỳ, kỷ luật cao độ, và vậy là mộc mạc – không phải sự mộc mạc liên quan đến quần áo hay thức ăn, tất cả việc đó đều quá không chín chắn và trẻ con. Và lúc này cái trí nói rằng nó đang nhìn ngắm vui thú và nó thấy rằng sự tiếp tục

của vui thú được tạo tác bởi tư tưởng. Đúng không? Vậy là tôi đã thâm nhập vào một kích thước hoàn toàn khác hẳn. Bạn hiểu rõ chứ? Một kích thước mà trong đó tôi phải làm việc rất cần cù và không một ai sẽ nói cho tôi về nó. Tôi có thể nói cho bạn, nhưng bạn phải làm việc đó cho chính bạn. Vì vậy tôi hỏi – "Tại sao tư tưởng lại chen vào tất cả việc này?" Tôi nhìn cái cây đó, tôi nhìn người phụ nữ đó, tôi nhìn người đàn ông đi ngang qua trong chiếc xe sang trọng, một chiếc xe đẹp được lái bởi một người tài xế, và tôi nói rằng "Được rồi". Nhưng tại sao tư tưởng lại chen vào? Tại sao vậy? (Khoảng ngừng lâu) (Khán giả đưa ra một gợi ý) Không thưa bạn, không thưa bạn. Tôi đã không học nghệ thuật của nhìn ngắm. Hãy lắng nghe điều này. Tôi đã không học nó. Khi tôi đã nói "Tôi thấy được sự xơ cứng, vô cảm" tôi thực sự đã không thấy nó. Hãy thấy nó – đừng thay đổi sự vô cảm, nhưng chỉ thấy nó. Vì vậy lúc này, tôi đang hỏi chính mình, "Tại sao tư tưởng lại chen vào bức tranh đó?" Tại sao tôi không thể chỉ nhìn cái cây đó, hay người phụ nữ đó, hay chiếc xe hơi đó? Tại sao? Tại sao tư tưởng lại chen vào việc này?

Người hỏi: Ký ức xuất hiện như một rào chắn.

Krishnamurti: Hãy tự đặt ra cho chính bạn câu hỏi, thưa bạn, và đừng nói rằng "Ký ức xuất hiện như một rào chắn". Bạn vừa nghe ai khác nói điều đó. Bạn đã nghe tôi nói điều đó hàng tá lần, và bạn lặp lại và quăng lại những từ ngữ đó vào tôi. Chúng không có ý nghĩa gì đối với tôi cả. Tôi đang đưa ra một câu hỏi hoàn toàn khác hẳn. Tôi đang hỏi tại sao tư tưởng cứ chen vào nó. (Lời gợi ý từ khán giả) Hãy hỏi chính bạn, thưa bạn, và tìm ra câu trả lời. Tại sao có sự ngăn cản liên tục này của tư tưởng? Bạn hiểu rõ chứ thưa bạn? Rất lý thú nếu bạn tìm hiểu nó cho chính bạn. Lúc này bạn không thể nhìn vào bất kỳ việc gì mà không có tư tưởng, mà không có một hình ảnh, mà không có một biểu tượng. Tại sao? (Khoảng ngừng lâu) Bạn muốn tôi trả lời nó phải không? Một quý ông ngồi rất thoải mái và nói rằng "Vâng".

“Làm ơn trả lời nó đi, được chứ thưa ông?” Và nó sẽ chẳng tạo ra sự khác biệt gì cho quý ông đó. (Điều đó đúng, và nó đã trở thành một thói quen. Suốt năm mươi năm qua, bất kỳ điều gì bạn đã thực hiện) Nếu nó là một thói quen, vậy thì tôi sẽ làm gì đây? Tôi có thấy thói quen như một ý tưởng hay thực sự như một thói quen – bạn thấy sự khác biệt chứ? Nếu bạn thấy vậy thì bạn phải tìm cho ra.

MADRAS

Ngày 05 tháng giêng năm 1968

– 3 – THỜI GIAN, KHÔNG GIAN VÀ

CÁI TRUNG TÂM

Lý tưởng, ý tưởng, và “cái gì là”. Cần hiểu rõ sự chịu đựng đau khổ: phiền muộn, cô độc, sợ hãi, ganh tị. Cái trung tâm vị kỷ. Không gian và thời gian của cái trung tâm. Liệu có thể không có một trung tâm của cái tôi và vẫn sống trong thế giới này hay không? “Chúng ta sống trong nhà tù của suy nghĩ riêng của chúng ta.” Thấy cấu trúc của cái trung tâm. Nhìn không có cái trung tâm.

KRISHNAMURTI: Sáng nay chúng ta sẽ cùng nhau xem xét điều gì đây?

Người hỏi: Ký ức tâm lý là gì, và làm thế nào nó được khắc sâu vào bộ não?

Người hỏi: Ông sẽ tìm hiểu vấn đề của vui thú và tư tưởng được chứ?

Người hỏi: Ý tưởng về cuộc sống, và về thế giới này là gì?

KRISHNAMURTI: Các bạn muốn bàn luận vấn đề đó à? “Ý tưởng về cuộc sống và về thế giới này là gì?” Và cũng vậy, người suy nghĩ là gì, và tư tưởng . . . Bạn nói gì đây, thưa các bạn, tôi rất vui lòng về bất kỳ điều gì chúng ta bàn luận.

Người hỏi: Chúng ta có thể tiếp tục nói về tư tưởng? Buổi nói chuyện vừa qua đã kết thúc bằng vấn đề của thời gian và không gian.

Người hỏi: Chúng ta có thể nói thêm một chút, giải thích thêm một chút, về thời gian, không gian và cái trung tâm, mà chúng ta đang nói ngày hôm trước?

Người hỏi: Tại sao chúng ta lại muốn bàn luận điều gì đó từ “ngày hôm trước”? Điều đó đã qua rồi kia mà.

KRISHNAMURTI: Có lẽ nếu chúng ta bàn luận vấn đề của một ý tưởng về cuộc sống, và đang sống này, chúng ta sẽ bất chợt bắt gặp được vấn đề của thời gian, không gian và cái trung tâm. Tôi nghĩ tất cả những vấn đề khác đều sẽ được

bao gồm trong đó. Ý tưởng về cuộc sống là gì? Chúng ta có ý gì qua từ ngữ ý tưởng, cái từ ngữ? Ấp ủ, tưởng tượng, tạo tác. Một thế giới thuộc ý tưởng là một thế giới của những ý tưởng, những công thức, một thế giới của những lý thuyết, một thế giới của sự hình thành thuộc học thuyết tưởng tượng. Đó là điều gì chúng ta muốn nói đến, phải không, khi chúng ta nói về những ý tưởng? Một thế giới thuộc ý tưởng, một thế giới thuộc học thuyết. Trước hết, vị trí của nó trong những liên hệ của chúng ta với những người khác, trong bối cảnh đang sống, là gì? Sự liên hệ giữa thế giới thuộc ý tưởng là gì, mà trong chừng mực nào đó chúng ta đã diễn tả hay giải thích bằng từ ngữ, sự liên hệ giữa thế giới ý tưởng đó, và đang sống hàng ngày thực tế là gì? Có bất kỳ liên hệ gì hay không? Tôi bị đau răng; đó là một sự kiện rõ ràng. Và ý tưởng về không bị đau răng là một không thực tế. Sự kiện là, tôi bị đau răng. Cái còn lại là một tưởng tượng, một ý tưởng. Bây giờ sự kiện, "cái gì là", đang sống hàng ngày thực tế, có liên hệ gì với công thức, ý tưởng? Nó có bất kỳ sự liên hệ gì không? Bạn tin tưởng, ít ra một số trong các bạn, những người Ấn độ giáo tin tưởng rằng có Đại ngã. (Chúng ta đang bàn về một đề tài nhạy cảm.) Rằng có cái gì đó thường hằng. Đó là một ý tưởng, một học thuyết, một giả thuyết, phải vậy không? Không à? Shankara hay Vedanta hay con chim nào đó đã nói rằng có Đại ngã này, hay nó là gì chăng nữa, một thực thể tinh thần. Đó chỉ là một ý tưởng, phải không?

Người hỏi: Còn nhiều hơn điều đó.

KRISHNAMURTI: Nhiều hơn nữa sao?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Người ta nói rằng có cái gì đó vĩnh cửu…

Người hỏi: (Không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: (Tôi không giả sử, thưa bạn.) Có lý thuyết này, thưa bạn, ý tưởng rằng có một trạng thái thường

hằng, một sự thật bên trong mỗi người, Thượng đế, hay bất kỳ từ ngữ nào bạn thích gọi nó. Tất cả những người Thiên chúa giáo, những người Hồi giáo đều nói như vậy, và những người khác dùng những từ ngữ khác. Ở đây bạn sử dụng một loạt những từ ngữ. Bây giờ, đó không là một ý tưởng mà không có thực tế gì cả hay sao?

Người hỏi: Bây giờ nó là một ý tưởng, nhưng trong dòng thời gian chúng ta hy vọng khám phá sự việc đó cho chính chúng ta.

KRISHNAMURTI: Khi bạn giả sử rằng có một sự việc nào đó, một cái gì đó, vậy thì chắc chắn bạn sẽ không khám phá ra nó! Theo tâm lý, qui trình này rất đơn giản. Nhưng tại sao lại giả sử bất kỳ điều gì?

Người hỏi: Tôi thương yêu một người phụ nữ đẹp nhất trên thế giới, nhưng tôi không bao giờ thấy cô ấy. Mặc dù tôi đã không thấy cô ấy nhưng nó là một sự kiện rằng cô ấy đẹp.

KRISHNAMURTI: Ồ, hãy ngừng nói điều đó đi, thưa bạn. Nó hơi hơi không giống thế đâu. Điều này sẽ dẫn đến trạng thái điên khùng mà thôi. Chúng ta có những học thuyết, những ý tưởng – lý tưởng của con người hoàn hảo, lý tưởng của điều gì nên làm, một con người tự do nên hành động, suy nghĩ, cảm thấy, sống như thế nào và vân vân. Nhưng đây là tất cả những ý tưởng, phải vậy không?

Người hỏi: Chắc chắn rằng điều gì ông gọi "cái gì là" cũng là một ý tưởng!

KRISHNAMURTI: Vậy à? Khi bạn bị đau răng thực sự, đó là một ý tưởng à: khi bạn bị đau khổ thực sự bởi vì bạn không có việc làm, không có lương thực, đó là một ý tưởng hay sao? Khi một người nào đó mà bạn thương yêu bị chết và bạn đau khổ vô cùng, đó là một ý tưởng à?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Cái gì! Một cơn đau răng không là thực tế sao? Tất cả các bạn đang sống ở đâu vậy? Khi chết đến vì tuổi già hay trong một tai nạn bạn gãy một chân, hoặc là việc gì chăng nữa – nó thuộc lý thuyết, khó hiểu sao? Nó là một ý tưởng à? Thưa bạn, bây giờ chúng ta đang bàn về những ý tưởng. Một ý tưởng về cuộc sống. Tại sao bạn muốn những ý tưởng?

Người hỏi: Để làm cho cuộc sống có một chất lượng.

KRISHNAMURTI: Tại sao tôi phải làm cho cuộc sống có một chất lượng? Tôi sống, tôi chịu đựng đau khổ.

Người hỏi: (Không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Đó chỉ là như thế. "Làm thế nào bạn chặn đứng việc này, hình thành một ý tưởng về sống?" Tại sao bạn muốn hình thành một ý tưởng về sống; những sự việc nên giống như cái gì? Thực tế về sống là gì, bạn hỏi. Thực tế của sống là đó kìa, nó là đau khổ. Có đau khổ, có vui thú, có thất vọng, có phiền muộn.

Người hỏi: Chúng chỉ có vẻ thực tế.

KRISHNAMURTI: Bạn có ý gì, "chỉ có vẻ thực tế"? Ồ, bạn có ý rằng nó là một ảo tưởng! Bạn có ý rằng không có gì như vui thú, đau khổ, chiến tranh? Rằng đây là một thế giới đáng yêu? (Tiếng cười). Khi họ tước mất việc làm của bạn bạn nói rằng không có sự việc như thế, phải không! Khi bạn không có lương thực, bạn nói rằng đó là một ảo tưởng, phải không? Không à? Vậy thì bạn đang nói về điều gì? Bạn nói rằng nó không là thực tế à? Bạn có ý gì?

Bạn nói rằng một ý tưởng là một phương tiện dẫn đến một kết thúc? Đây thực sự là một thế giới lạ lùng quá. Tất cả chúng ta đang nói về điều gì đây! Chúng ta đã phân tích rất cẩn thận từ ngữ "ý tưởng" đó, nó có nghĩa gì? Đúng chứ? Quý ông kia nói rằng nhiều người cần ý tưởng. Ồ hãy giữ lấy điều đó, thưa bạn, hãy giữ lấy điều đó.

Người hỏi: Tôi đã không nói điều đó. Tôi đã nói rằng nhiều người cần hiểu rõ từ ngữ "ý tưởng".

KRISHNAMURTI: Chúng ta đã vừa giải thích nó. Vì vậy chúng ta hãy tiếp tục với nó. Chúng ta đã hỏi ý tưởng có liên hệ gì với đang sống hàng ngày. Đang sống hàng ngày là sự quần quại hàng ngày của đi đến văn phòng, sự quần quại hàng ngày của bị hành hạ bởi cô độc, đau khổ và vân vân. Cái đó, mà là cái thực tế, mà là cái gì là, mà là điều gì đang xảy ra hàng ngày trong sống của chúng ta, có liên hệ gì, cái đó liên quan gì với ý tưởng?

Người hỏi: Tôi có thể nói một điều gì đó được không?

KRISHNAMURTI: Rất hài lòng, thưa bạn. Bạn có quyền tham gia.

Người hỏi: (Một câu nói dài. Không nghe rõ.)

KRISHNAMURTI: À! Ông ấy nói rằng nếu chúng ta thực sự hiểu rõ ý tưởng, sống sẽ khác đi, và ông ấy trích dẫn vài quý ông khác, tôi không biết họ. Tại sao tôi phải hiểu rõ những ý tưởng? Khi tôi đầy đau khổ, khi tôi không có lương thực, khi đứa con trai tôi chết, khi tôi bị điếc, câm, dốt nát – ý tưởng có liên quan gì với tất cả cái đó? Ý tưởng là từ ngữ, khái niệm, lý thuyết. Nó có một ảnh hưởng quan trọng gì cho sự cô độc dằn vặt của tôi hay không?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Cái gì thưa bạn, cái gì thưa bạn! Tôi nghĩ chúng ta phải tiếp tục với nó, nếu không chúng ta sẽ chẳng đi đến đâu cả. Chúng ta không sẵn lòng đối diện với những sự kiện và chúng ta lượn quanh cùng những từ ngữ. Thực tế không là một ý tưởng; thực tế là sống hàng ngày của tôi đúng chứ? Thực tế rằng tôi đang bị hành hạ, và đau khổ không là một lý thuyết, không là một khái niệm, nó là một tiến hành thực tế trong sống. Vì vậy tôi tự bảo chính mình – tại sao tôi có những ý tưởng về đau khổ? Nó là một lãng phí khi có những ý tưởng về đau khổ. Vậy là tôi không

muốn những ý tưởng, tôi muốn hiểu rõ sự đau khổ. Đúng chứ?

Vậy thì vấn đề là – đau khổ là gì? Có đau khổ thuộc thân thể, như đau răng, đau dạ dày, đau đầu, và bệnh tật, và cũng có đau khổ ở một mức độ khác hẳn, ở mức độ thuộc tâm lý. Bây giờ, làm thế nào tôi có thể được tự do khỏi việc đó. Tự do khỏi sự đau khổ bên trong. Tôi có thể đến bác sĩ để điều trị đau đớn thuộc thân thể. Nhưng có đau khổ thuộc tâm lý trong ý nghĩa mà tôi phải chịu đựng. Tôi chịu đựng cái gì? Người ta có đau khổ về cái gì, thưa bạn?

Người hỏi: Cô độc và sợ hãi.

KRISHNAMURTI: Đúng rồi! Cô độc và sợ hãi. Và tôi muốn được tự do khỏi nó, bởi vì cô độc và sợ hãi này luôn luôn là một gánh nặng, chúng làm tối tăm suy nghĩ của tôi, tầm nhìn của tôi, cách tiếp cận của tôi, cách hành động của tôi. Vì vậy, vấn đề của tôi là làm thế nào được tự do khỏi sợ hãi, không phải từ bất kỳ lý thuyết nào; các bạn đã quá phấn khích và say mê khi viện dẫn những lý thuyết. Tôi không chấp nhận bất kỳ lý thuyết nào về bất kỳ điều gì cả. Vì vậy làm thế nào tôi loại bỏ được sợ hãi. Một ý tưởng sẽ giúp tôi loại bỏ được sợ hãi hay sao? Đó là điều gì bạn đang nói lúc nãy, thưa bạn; nhưng liệu có một ý tưởng về sợ hãi sẽ giúp tôi loại bỏ được sợ hãi đó hay không? Bạn nói "Có", bạn nói rằng "nó là một suy nghĩ khoa học", "nó là một nền tảng cho thực tế", nó là một "kết luận hợp lý". Hãy dùng một ví dụ đơn giản, thưa bạn, và tự tìm ra câu trả lời cho chính bạn. Đừng đưa vào những dữ kiện sinh học, lý luận và khoa học. Có sợ hãi; liệu một ý tưởng của không-sợ hãi sẽ giúp bạn loại bỏ được sự sợ hãi hay không? Thưa bạn, đừng lý thuyết về nó. Bạn có một sợ hãi, phải không? Không à? Đừng chỉ loanh quanh bằng những từ ngữ. Bạn có sợ hãi, phải không? Liệu một ý tưởng sẽ giúp bạn loại bỏ được sợ hãi đó hay sao? Hãy suy nghĩ ra đi, thưa bạn; hãy thâm nhập nó. Đừng quay lại lý thuyết nào đó, thưa bạn. Làm ơn bám chặt một vấn đề. Có sợ hãi. Bạn sợ hãi người vợ của bạn; bạn sợ hãi

chết, sợ hãi bạn có lẽ mất việc làm của bạn. Liệu bất kỳ lý thuyết, ý tưởng nào, sẽ giúp bạn loại bỏ được những sợ hãi đó hay sao? Bạn có thể tẩu thoát khỏi chúng. Nếu bạn sợ hãi chết bạn có thể tẩu thoát khỏi sợ hãi đó bằng cách tin tưởng vào luân hồi, nhưng sợ hãi vẫn còn đó. Bạn không muốn chết, mặc dù bạn có lẽ tin tưởng vào tất cả những loại vớ vẩn kia, sự thật là sợ hãi vẫn còn đó. Những ý tưởng không giúp bạn loại bỏ được sợ hãi.

Người hỏi: Chúng có lẽ dần dần giúp chúng tôi được tự do.

KRISHNAMURTI: Dần dần à? Bạn sẽ bị chết trước thời gian đó. Thưa các bạn, đừng lý thuyết, vì ơn Chúa. Những bộ não vô dụng thích lý thuyết này!

Người hỏi: Không phải đang tẩu thoát cũng là cố gắng và loại bỏ được sợ hãi hay sao?

KRISHNAMURTI: Ồ, chúng ta thật trẻ con! Bạn có thể tẩu thoát khỏi người vợ của bạn, nhưng người vợ của bạn vẫn còn ở nhà.

Người hỏi: Bạn có thể thay đổi cách sống của bạn.

KRISHNAMURTI: Thưa các bạn, chúng ta hãy đơn giản điều này đi, bạn biết sợ hãi là gì, phải không? Bạn biết bạo lực là gì, đúng chứ? Liệu một lý thuyết của không-bạo lực sẽ giúp bạn loại bỏ được bạo lực hay sao? Hãy dùng một sự kiện đơn giản đó. Bạn bạo lực; đó là một thực tế. Trong sống hàng ngày của bạn bạn bạo lực, và liệu bạo lực đó sẽ được hiểu rõ qua một ý tưởng, ý tưởng của không-bạo lực hay sao? (Khoảng ngừng lâu)

Người hỏi: (Câu nói dài nghe không rõ.)

KRISHNAMURTI: Bạn đang nói gì vậy, thưa bạn! Chúng ta đang nói tiếng Anh! Bạn có hiểu tiếng Anh không, thưa bạn? Chúng ta đang nói về bạo lực. Bạn có khi nào bạo lực chưa, thưa bạn?

Người hỏi: Thỉnh thoảng.

KRISHNAMURTI: Tốt. Bây giờ bạn đã loại bỏ bạo lực bởi một ý tưởng à?

Người hỏi: Thấy rằng người ta bạo lực người ta tự bảo mình phải bình tĩnh.

KRISHNAMURTI: Tôi tự hỏi liệu chúng ta có đang nói cùng ngôn ngữ hay không? Tôi đầu hàng vấn đề đó! Bạn tiếp tục đi, thưa bạn.

Người hỏi: (Tiếp tục câu nói không nghe rõ.)

KRISHNAMURTI: Được rồi, thưa bạn. Bạn thắng rồi.

Người hỏi: (Câu nói không nghe rõ nữa.)

KRISHNAMURTI: Cám ơn Chúa, thưa bạn, bạn không cai trị thế giới. Bạn đang làm mất thời gian. Bạn đang lãng phí thời gian. Bạn đang sống trong một thế giới không thực tế.

Người hỏi: (Tiếp tục cãi cọ. Không nghe rõ.)

KRISHNAMURTI: Đó là điều gì chúng ta đang nói, thưa bạn. Hãy đối diện chính sự kiện đó. Và bạn chỉ có thể đối diện sự kiện nếu bạn không có những lý thuyết về sự kiện. Đúng chứ? Và rõ ràng các bạn, các quý ông của thế hệ già hơn không muốn đối diện sự kiện. Các bạn thích sống trong một thế giới của những ý tưởng. Làm ơn hãy sống ở đó, thưa các bạn. Bây giờ chúng ta hãy tiếp tục. Câu hỏi là, liệu cái trí có thể được tự do khỏi sợ hãi hay không? Bây giờ sợ hãi là gì? Chúng ta cảm thấy sợ hãi. (Chúng ta đang quay trở lại câu hỏi của bạn, thưa bạn.) (Không phải câu hỏi của bạn, thưa bạn. Bạn muốn sống trong một thế giới của những lý thuyết; hãy sống ở đó. Tôi đang trả lời quý ông kia.) Bạn hỏi rằng ai là thực thể hay cái con người mà nói rằng “Tôi sợ hãi”? Bạn đã ghen tuông, phải không, ganh tị? Và ai là cái con người mà nói rằng “Tôi ganh tị”?

Người hỏi: Cái tôi. Có một ý thức của cái tôi.

KRISHNAMURTI: Bây giờ ai là cái tôi? Thưa bạn, làm ơn hãy phân tích nó. Bạn biết phân tích là gì không? Tìm hiểu

nó, từng bước một. Cái tôi là ai? Hãy suy nghĩ ra nó thưa bạn, và đừng trích dẫn Shankara, Buddha, hay X Y Z! Khi bạn nói rằng "Tôi bị sợ hãi", ai là cái "Tôi"?

Người hỏi: (Nhiều gợi ý không nghe rõ.)

KRISHNAMURTI: Đừng trích dẫn. Làm ơn hãy suy nghĩ ra nó, thưa các bạn.

Người hỏi: Có phải là tư tưởng tự hình thành về chính nó như một vĩnh cửu ở khoảnh khắc có ganh tị?

KRISHNAMURTI: Bây giờ khoảnh khắc đó là gì khi tư tưởng đó tự coi chính nó như vĩnh cửu? Tôi ganh tị. Tôi ý thức được rằng tôi ganh tị. Bây giờ ai là thực thể đó, tư tưởng đó mà nói "Tôi ganh tị"?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Ồ làm ơn, thưa bạn! Bạn không phân tích nó; bạn chỉ đưa ra một câu phát biểu! Làm ơn hãy tìm hiểu nó, thưa bạn. Bạn nói rằng tại khoảnh khắc đó, khi tư tưởng đó đưa ra câu phát biểu "Tôi ganh tị", tư tưởng đó, trong thời điểm đó, tự suy nghĩ rằng chính nó là vĩnh cửu. Đúng chứ? Bây giờ, tại sao tư tưởng đó suy nghĩ rằng chính nó là vĩnh cửu? Không phải rằng tư tưởng đã công nhận một cảm thấy tương tự mà nó đã có trước kia hay sao? Hãy tìm hiểu chầm chậm, từng bước một. Tôi ganh tị. Bạn biết ganh tị là gì – tôi trở nên ý thức được rằng tôi ganh tị, bây giờ tôi đang hỏi – "Ai là cái thực thể mà đã trở nên ý thức được? Và làm thế nào thực thể đó hay tư tưởng đó biết rằng nó là " sự ganh tị?" Tư tưởng đó biết rằng nó là sự ganh tị bởi vì nó đã cảm thấy sự ganh tị. Ký ức của sự ganh tị trước kia xuất hiện và cái con người mà cảm thấy nó nói rằng, "Đây lại là nó." Đúng chứ? Đây là sự ganh tị mà tôi đã có trước kia. Nếu không bạn sẽ nghĩ về nó hoàn toàn khác hẳn. Bởi vì tư tưởng đã có thể công nhận cảm thấy đó, tư tưởng đã có thể gọi nó là "sự ganh tị". Nó đã trải nghiệm cùng cảm thấy đó trước kia. Vì vậy nó nói rằng ("nó" là tư tưởng) . . . (Ngắt ngang từ khán giả.) Thưa các bạn, tôi biết điều này rất phức

tạp vì thế chúng ta phải tìm hiểu chầm chậm từng bước một. (Thưa các bạn, các bạn làm ơn đừng ho nữa – ngay lập tức tất cả các bạn.) (Tiếng cười) Đây là một vấn đề rất khó khăn khi tìm hiểu và nếu bạn không trao toàn chú ý của bạn, bạn không thể nào hiểu rõ bản chất rất tinh tế và phức tạp của nó. Chúng ta nói rằng – trước hết có sự ganh tị; người ta ý thức được sự ganh tị đó; rồi sau đó tư tưởng nói, "Trước kia tôi đã có cảm thấy đó." Trái lại bạn sẽ không thể nhận ra cảm thấy đó mà bạn đã gọi là "sự ganh tị". Điều gì người ta đã có như một trải nghiệm trước kia được trao cho sự vĩnh cửu, sự tiếp tục qua công nhận điều gì đang xảy ra lúc này. Vì vậy, tư tưởng có sự tiếp tục bởi vì tư tưởng là sự đáp lại của ký ức. Đúng chứ? Tư tưởng đó, mà là kết quả của ký ức ngày hôm qua nói rằng, "Đây lại là nó, nó là sự ganh tị; bằng cách gọi nó là sự ganh tị và công nhận nó, tư tưởng đã cho nó một sức sống mạnh mẽ hơn. Tư tưởng là sự đáp lại của một cái bọc của những kỷ niệm mà cấu thành truyền thống, hiểu biết, kinh nghiệm và vân vân, và tư tưởng đó công nhận cái cảm thấy, mà nó có lúc này, "sự ganh tị". Vì vậy, tư tưởng là cái trung tâm, hay ký ức là cái trung tâm! Đúng chứ? (Khoảng ngừng) Thưa các bạn, cái trung tâm của bạn nói, "Nó là ngôi nhà của tôi, tôi sống ở đó, nó thuộc về tôi theo luật pháp" và vân vân. Bạn có những kỷ niệm nào đó, những kỷ niệm vui thú và đau khổ. Toàn cái bọc của chúng là cái trung tâm, phải không? Cái trung tâm là bạo lực, dốt nát, tham vọng và tham lam – nó có đau khổ, thất vọng và vân vân. Cái trung tâm đó tạo ra không gian quanh chính nó. Không như thế sao? Không à? (Lời ngắt ngang). (Tìm hiểu chầm chậm, thưa các bạn . . . Một khoảng trống? . . . À, quý ông kia muốn tôi lặp lại điều gì tôi vừa nói. Xin lỗi, thưa bạn, tôi không thể lặp lại nó, tôi không thể nhớ điều gì tôi đã nói.)

Chúng ta sẽ trình bày nó cách khác. Có cái microphone này. Quanh nó có không gian. Đó là cái trung tâm, và nó có không gian quanh nó, và nó hiện diện trong không gian;

như căn phòng này có không gian bên trong nó. Nhưng cũng vậy căn phòng này có không gian bên ngoài nó. Vì vậy cái trung tâm có một không gian nhỏ xíu trong chính nó, và cũng có không gian bên ngoài nó. (Tôi không đang nói về sự sáng tạo. Chỉ yên lặng lắng nghe.) Làm ơn hãy quan sát điều này, thưa bạn, làm ơn tìm hiểu nó, làm ơn quan sát nó thấu đáo, không chỉ thuộc trí năng. Nó vui lắm nếu bạn thực sự tìm hiểu nó. Nhưng nếu bạn tạo ra lý thuyết về nó vậy thì cuộc bàn luận có thể tiếp tục vô tận và nó chẳng dẫn đến đâu cả. Đây là cái trung tâm, và cái trung tâm là một cái bọc của những kỷ niệm. (Nó lý thú lắm, thưa các bạn. Làm ơn tìm hiểu nó.) Cái trung tâm là một cái bọc của những kỷ niệm, một cái bọc của những truyền thống, và cái trung tâm đã được tạo ra bởi căng thẳng, qua áp lực, qua ảnh hưởng. Cái trung tâm là kết quả của thời gian, bên trong lãnh vực của văn hóa – văn hóa Ấn độ giáo, văn hóa Hồi giáo, và vân vân. Vì vậy đó là cái trung tâm. Bây giờ cái trung tâm đó, bởi vì nó là một trung tâm, có không gian bên ngoài nó, rõ ràng như thế. Và bởi vì sự chuyển động, nó có không gian trong chính nó. Nếu nó không chuyển động nó sẽ không có không gian. Nó sẽ không-hiện diện. Bất kỳ cái gì có thể chuyển động phải có không gian. Vì vậy có không gian, bên ngoài cái trung tâm và bên trong nó. Và cái trung tâm luôn luôn đang tìm kiếm không gian rộng lớn hơn, để chuyển động rộng rãi hơn. Nói khác đi, cái trung tâm là ý thức. Đó là, cái trung tâm có những biên giới mà nó công nhận như “cái tôi”. Chừng nào còn có một trung tâm, nó phải có một chu vi. Dĩ nhiên. Và nó cố gắng mở rộng phạm vi của cái chu vi – bằng thuốc men, mà bây giờ được gọi là “sự lan rộng ảo giác của cái trí”– qua tham thiền, qua vô vàn hình thức của ý chí, và vân vân. Nó cố gắng mở rộng cái không gian mà nó biết được như là “ý thức”, để làm cho nó lan ra rộng hơn và rộng hơn và rộng hơn. Nhưng, chừng nào nó còn là một trung tâm, không gian của nó phải luôn luôn bị giới hạn. Đúng chứ? Vì vậy chừng nào còn có một trung tâm, không gian phải luôn luôn bị giam hãm – giống như một tù nhân đang

sống trong nhà tù. Anh ấy tự do đi bộ trong sân nhưng anh ấy luôn luôn là một tù nhân. Anh ấy có lẽ có một cái sân lớn hơn, anh ấy có lẽ có một tòa nhà tốt hơn, những căn phòng tiện nghi hơn, với những phòng tắm và mọi chuyện như thế, nhưng anh vẫn còn bị giam hãm. Chừng nào còn có một trung tâm, phải có sự giới hạn của không gian, và vì vậy cái trung tâm không bao giờ được tự do! Nó giống như một tù nhân nói rằng "Tôi được tự do", ở bên trong những bức tường của nhà tù. Anh ấy không được tự do. Nhiều người có lẽ vô tình nhận ra rằng không có cái sự việc như tự do bên trong lãnh vực của ý thức, với một trung tâm, và vì vậy họ hỏi liệu có thể mở rộng ý thức, lan rộng ý thức – bằng văn chương, bằng âm nhạc, bằng nghệ thuật, bằng thuốc men, bằng những tiến hành khác nhau. Nhưng chừng nào còn có một trung tâm, người quan sát, người suy nghĩ, người nhìn ngắm, dù anh ấy làm gì sẽ còn ở trong những bức tường của nhà tù. Đúng chứ thưa bạn? Làm ơn đừng nói "Vâng". Bởi vì có khoảng cách giữa biên giới và cái trung tâm, thời gian chen vào, bởi vì anh ấy muốn vượt khỏi nó, thăng hoa nó, đẩy nó lan rộng thêm nữa. Tôi không biết bạn theo sát được điều này không? Thưa bạn, chúng ta không đang bàn về những lý thuyết, nhưng nếu bạn làm điều này thực sự trong chính bạn bạn sẽ thấy vẻ đẹp của sự việc này.

Người hỏi: Ông làm ơn giải thích về khuynh hướng lan rộng.

KRISHNAMURTI: Bạn biết nó có nghĩa gì, lan rộng. Một sợi dây thun, bạn có thể kéo căng nó, nhưng nếu bạn kéo nó vượt quá một giới hạn nào đó, nó bị đứt. (Vâng thưa bạn, nó sẽ bị đứt khi vượt quá một giới hạn nào đó). Đang sống trong một căn nhà nhỏ ở Madras, tôi cảm thấy rằng không có không gian ở đó. Với gia đình của tôi, với những lo âu của tôi, với văn phòng của tôi, những truyền thống của tôi – nó quá nhỏ nhen, và tôi muốn phá vỡ nó. Lại nữa có ham muốn để lan rộng. Và khi xã hội nhồi nhét tôi, dồn ép tôi vào một cái góc nào đó, tôi nổ tung – mà lại nữa là một phản kháng

với mục đích lan rộng. Và khi người ta sống trong một căn hộ nhỏ ở một con đường rất đông đúc và không có vùng quê thoáng đãng để hít thở và không có cơ hội đến đó, tôi trở nên bạo lực. Những con thú làm việc này. Chúng có những quyền thuộc lãnh thổ bởi vì chúng muốn có không gian để săn mồi trong đó, và chúng ngăn cản bất kỳ con vật nào khác xâm phạm vào khu vực đó. Đúng chứ, thưa bạn? Vì vậy, mọi thứ cần sự lan rộng – thương mại, côn trùng, thú vật và con người, tất cả đều phải có không gian. Không chỉ bên ngoài, nhưng cả bên trong. Và cái trung tâm nói rằng, "Tôi có thể lan rộng bằng cách uống một viên thuốc." Nhưng bạn không phải uống một viên thuốc để có một trải nghiệm thuộc loại lan rộng này. Tôi không phải uống rượu để biết say xỉn là gì! Tôi biết say xỉn là gì, tôi thấy nó! Tôi không phải uống rượu!

Người hỏi: (Không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Không thưa bạn, làm ơn thưa bạn, đừng mang vào những sự việc khác. Điều này rất phức tạp thưa bạn. Nếu bạn tìm hiểu nó từ từ, bạn sẽ hiểu rõ nó. Cái trung tâm, là tù nhân của sự giới hạn riêng của nó, muốn lan rộng. Nó tìm kiếm sự lan rộng qua sự đồng hóa – với Thượng đế, với một ý tưởng, với một lý tưởng, với một công thức, với một ý niệm. Làm ơn theo sát điều này, thưa bạn! Và nó nghĩ rằng nó có thể sống khác hẳn, ở một mức độ khác hẳn, mặc dù nó đang sống trong một nhà tù khốn khổ. Vì vậy những ý tưởng trở thành quan trọng lạ lùng đối với một tù nhân, bởi vì anh ấy biết rằng anh ấy không thể trốn thoát. Và cái trung tâm là tư tưởng – chúng ta đã tìm hiểu điều đó – vậy thì tư tưởng cố gắng lan rộng bằng cách đồng hóa với cái gì đó – với quốc gia, với gia đình, với phe nhóm, với nền văn hóa – bạn biết rồi, lan rộng, lan rộng. Nhưng nó vẫn đang sống trong nhà tù! Chừng nào còn có một trung tâm, không có tự do: đúng chứ? (Đừng đồng ý thưa bạn. Với tất cả các bạn nó chỉ là một lý thuyết, và một lý thuyết cũng ngang bằng một lý thuyết khác mà thôi.) Vì vậy, hãy thấy nó làm gì! Nó sáng

chế ra thời gian như một phương tiện tẩu thoát. Tôi sẽ từ từ tẩu thoát khỏi cái nhà tù này. Đúng chứ? Tôi sẽ luyện tập, tôi sẽ tham thiền, tôi sẽ làm điều này và sẽ không làm điều kia. Dần dần, ngày mai, ngày mai, cuộc đời kế tiếp, tương lai. Nó không những đã tạo ra không gian bị giới hạn, nhưng nó cũng đã tạo ra thời gian! Và nó đã trở thành một nô lệ cho một không gian và một thời gian của riêng nó. A ! Bạn hiểu rõ điều này chứ, thưa các bạn?

Người hỏi: Làm thế nào mà ký ức . . . (không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Nó rất đơn giản, thưa bạn. Lúc nãy bạn đã hỏi câu hỏi đó rồi. Nó rất đơn giản nếu bạn tự nhìn nó cho chính bạn. Một ai đó đánh bạn, lăng mạ bạn, và bạn có một ký ức của việc đó. Tôi đánh bạn, và bạn bị tổn thương, bạn bị lăng mạ, bạn bị biến thành nhỏ xíu và bạn không thích điều đó, và điều đó vẫn còn trong bộ não của bạn, trong ý thức của bạn, ký ức về tôi đã lăng mạ bạn hay đã nịnh nọt bạn. Vì vậy ký ức đó vẫn còn và lần tới khi bạn gặp tôi và bạn nói với chính mình, "Người đó đã lăng mạ tôi". "Người đó đã nịnh nọt tôi". Cái ký ức đáp trả khi bạn gặp lại tôi. Đó là tất cả, nó rất đơn giản. Đừng lãng phí thời gian với nó.

Người hỏi: Chúng ta ở đâu, sau những bàn luận và nói chuyện này?

KRISHNAMURTI: Tôi e rằng tôi không thể nói cho bạn được. Nếu bạn hiểu rõ điều gì đang được nói và sống cùng nó vậy thì bạn sẽ ở trong một thế giới hoàn toàn khác hẳn. Nhưng nếu bạn không sống cùng nó, hàng ngày, vậy thì bạn sẽ chỉ đang sống như bạn là. Đó là tất cả.

Vì vậy trước hết vấn đề là chừng nào còn có một trung tâm, và chúng ta biết chúng ta có ý gì qua từ ngữ "cái trung tâm", phải có thời gian và không gian bị giới hạn. Đó là một sự kiện, khi bạn quan sát nó trong sống hàng ngày của bạn. Bạn bị trói buộc vào ngôi nhà của bạn, vào gia đình của bạn, vào người vợ của bạn, và sau đó vào cộng đồng, vào xã hội,

và sau đó vào văn hóa của bạn và vân vân và vân vân. Vì vậy toàn sự việc này là cái trung tâm – văn hóa, gia đình, quốc gia – nó đã tạo ra một biên giới, mà là ý thức, mà luôn luôn bị giới hạn. Và nó cố gắng lan rộng cái biên giới này, mở rộng những bức tường, nhưng cái tổng thể vẫn còn bên trong nhà tù. Vì vậy đó là việc đầu tiên, đó là điều gì đang xảy ra thực sự, trong sống hàng ngày của chúng ta. Vậy thì câu hỏi nảy sinh (làm ơn hãy lắng nghe, đừng trả lời theo lý thuyết bởi vì điều đó không có giá trị gì cả), liệu có thể không có cái trung tâm và sống trong thế giới này được không? Đó là vấn đề thực sự. Liệu không có một trung tâm và vẫn sống trọn vẹn, đầy đủ, trong thế giới này? Bạn nói gì đây?

Người hỏi: Người ta có thể chỉ là một chấm.

KRISHNAMURTI: Nhưng một chấm vẫn còn là trung tâm! Không, thưa bà, đừng trả lời câu hỏi này. Nếu bà chỉ trả lời điều đó có nghĩa bà đã không thâm nhập vào nó.

Người hỏi: (Không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Đó là như vậy. Tôi đã biết bạn đã nói điều đó, thưa bạn; nhưng bạn vẫn còn bên trong cái chu vi. Bạn không . . . Bạn tiếp tục . . . thưa bạn, bạn có khi nào đến một nhà tù chưa? Không phải bạn, thưa bạn, theo cá nhân. Bạn có khi nào viếng thăm một nhà tù chưa? Nếu bạn đã viếng thăm một nhà tù bạn sẽ thấy rằng họ đang mở rộng những bức tường ra. Những căn phòng lớn hơn, những nhà tù lớn hơn, nhiều hơn và nhiều hơn. Nhưng bạn vẫn còn bên trong một nhà tù. Chúng ta giống như thế. Chúng ta sống bên trong nhà tù của suy nghĩ riêng của chúng ta. Với đau khổ của chúng ta, nền văn hóa của chúng ta, nói rằng "Tôi là một người Brahmin, một người không-Brahmin, tôi ghét điều này, tôi thích điều này và tôi không thích điều kia, tôi thương yêu điều này và không thương yêu điều kia", và vân vân. Chúng ta sống trong nhà tù này, tôi có lẽ mở rộng nó thêm một chút nữa nhưng nó vẫn là một nhà tù. Vì vậy câu

hỏi này nảy sinh (làm ơn đừng trả lời, bởi vì đây là một câu hỏi rất căn bản mà bạn không thể trả lời loáng thoáng bằng vài từ ngữ) bạn phải tìm ra nó trong cuộc sống, trong đang sống hàng ngày. Vì vậy chúng ta đang hỏi: "Liệu có thể sống trong thế giới này, làm hoàn toàn công việc của bạn, làm mọi thứ bằng sức sống mãnh liệt, mà không có một trung tâm, biết cái trung tâm là gì, và biết rằng muốn sống trong thế giới bạn cần ký ức?" Bạn hiểu rõ điều này không, thưa bạn? Bạn cần ký ức để đi đến văn phòng, để vận hành ở đó. Nếu bạn là một lái buôn bạn cần một ký ức để lường gạt những người khác hoặc không lừa gạt, dù bạn làm gì chăng nữa. Bạn cần ký ức, và tuy nhiên phải được tự do khỏi ký ức mà tạo ra cái trung tâm. Bạn có thấy sự khó khăn hay không? . . . Vì vậy bạn sẽ làm gì đây? (Ngắt ngang) Thưa bạn, làm ơn đừng trả lời, bạn đã quay trở lại những lý thuyết. Khi tôi bị đau răng, đau bao tử, hay tôi bị đói và tôi đến nhà bạn, bạn cho tôi cái gì? Những lý thuyết à? Hay bạn đuổi tôi ra ngoài? Đây là một vấn đề to lớn. Nó không chỉ dành cho nước Ấn độ. Nó là vấn đề khắp thế giới, một vấn đề của mọi con người.

Bây giờ, liệu có một phương pháp để loại bỏ cái trung tâm hay không? Bạn theo kịp chứ? Một phương pháp? Có hay không? Phương pháp lệ thuộc thời gian, rõ ràng là như thế, và vì vậy một phương pháp là không đúng đắn, dù nó là phương pháp của Shankara, Buddha, hay vị đạo sư thân thuộc của bạn, hay không vị đạo sư, hay bạn sáng chế ra nó. Thời gian không có giá trị, và tuy nhiên, nếu bạn không được tự do khỏi cái trung tâm đó bạn không tự do. Vì vậy bạn phải luôn luôn đau khổ. Vì vậy một người mà nói rằng, "Liệu có một kết thúc cho đau khổ hay không?" phải tìm ra câu trả lời cho điều này – không phải trong một quyển sách, không phải trong lý thuyết nào đó. Người ta phải tìm ra, thấy nó. Đúng chứ? Vì vậy nếu không phương pháp, không hệ thống, không người lãnh đạo, không đạo sư, không đấng cứu rỗi – tất cả điều này đều mở đầu cho thời gian – vậy thì,

điều gì sẽ xảy ra, điều gì bạn sẽ làm? Đã đến được mấu chốt này, điều gì đã xảy ra cho cái trí của bạn? Điều gì đã xảy ra cho cái trí của bạn mà đã tìm hiểu điều này, rất cẩn thận, đã không vội vã nhảy đến những kết luận, những lý thuyết, cũng không nói “Nó rất tuyệt vời”; nhưng khi nó đã làm việc này, thực sự, từng bước một, đã đến được mấu chốt này, đã đặt được câu hỏi này, điều gì đã xảy ra cho một cái trí như thế?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Ồ không. Làm ơn thưa bạn. Điều gì đã xảy ra cho cái trí của bạn, nếu bạn đã làm việc này? Không, không. Nó đã là cái gì đó mà đã xảy ra cho nó. Không bạn chỉ đang phỏng đoán, thưa bạn. Đừng phỏng đoán. Nó không là một trò chơi phỏng đoán. Cái trí của bạn đã trở nên rất năng động, phải không? Bởi vì muốn phân tích rất cẩn thận, không bao giờ bỏ sót một vấn đề, một cách hợp lý, từng bước một, bạn phải vận dụng bộ não của bạn, bạn phải vận dụng lý luận, bạn phải vận dụng kỷ luật. Vì vậy cái trí đã trở nên nhạy cảm lạ thường, phải vậy không? Cái trí, bằng cách đang quan sát điều gì nó đang làm, điều gì nó đã làm, mà đang xây dựng cái trung tâm, bằng cách chỉ đang quan sát, cái trí đã trở nên tỉnh táo lạ thường. Đúng không? Bạn đã không làm điều gì để biến nó thành tỉnh táo, nhưng chỉ bằng cách đang thấy chuyển động của tư tưởng, từng bước một, nó đã trở nên rõ ràng kinh ngạc. Vì vậy, khi rõ ràng rồi, nó đưa ra câu hỏi, “Làm thế nào cái trung tâm này biến mất được?” Khi nó đã đặt câu hỏi đó nó đang thấy sẵn rồi toàn cấu trúc của cái trung tâm. Đang thấy, thực sự bằng mắt, như tôi thấy cái cây đó, tôi cũng thấy cái này.

Người hỏi: Cái thực thể mà thấy cái hành động là gì?

KRISHNAMURTI: Thưa bạn, tôi đã nói rằng cái trí . . . Bạn quay trở lại cái gì đó, thưa bạn, tôi rất xin lỗi nhưng chúng ta không thể quay lại. Không tốt gì cả khi quay lại cái gì đó mà bạn đã không thực sự sống khi chúng ta đã theo cùng

nhau. Bạn thụ động nhưng lại nghĩ rằng bạn đã trở nên năng động bằng cách đặt một câu hỏi như thế này: "Cái thực thể mà thấy là ai?" Nhưng bạn đã thực sự không hiểu rõ, không quan sát, cái trung tâm được hình thành như thế nào – qua ký ức, qua truyền thống, qua văn hóa người ta sống trong đó, gồm cả tôn giáo và mọi chuyện như thế. Cái trung tâm đã được hình thành qua những áp lực về kinh tế, và vân vân. Cái trung tâm đó tạo ra không gian, ý thức, và nó cố gắng lan rộng. Cái trung tâm đó đang nói với chính nó (không một ai khác đang yêu cầu nó) "Tôi nhận ra rằng tôi đang sống trong một nhà tù, và rõ ràng muốn được tự do khỏi đau khổ, sầu muộn, phải không còn cái trung tâm." Nó thấy việc này. Chính cái trung tâm thấy nó – không phải một ai khác nữa ở trên hay ở dưới đang bảo cái trung tâm. Vì vậy cái trung tâm nói rằng, khi đang thấy chính nó, "Liệu tôi có thể không hiện diện?" (Khoảng ngừng lâu) Điều đó có nghĩa rằng chúng ta phải quay câu hỏi của thấy này. Nếu bạn không hiểu rõ điều đó, bạn không thể đến được nó.

Người hỏi: (Câu gợi ý không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: À, không, không. Thấy, không có cảm xúc, cảm tính, thích và không thích. Mà không có nghĩa rằng bạn thấy cái gì đó mà không có cảm giác.

Người hỏi: (Câu ngắt ngang không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Đó là điều gì tất cả các bạn đều làm, thưa bạn. Bạn thấy bẩn thỉu đó trên con đường mỗi ngày – và tôi đã ở đây trong suốt hai mươi hay ba mươi năm qua, và tôi thấy sự bẩn thỉu đó mỗi ngày. Dĩ nhiên bạn thấy nó mà không có cảm giác. Nếu bạn cảm giác được, bạn sẽ làm một việc gì đó về nó. Nếu bạn cảm giác sự thối nát của tham nhũng trong quốc gia này bạn sẽ làm một việc gì đó. Nhưng bạn không làm. Nếu bạn thấy sự vô hiệu quả của Chính phủ, nếu bạn thấy được tất cả những phân chia ngôn ngữ đang hủy hoại quốc gia này, nếu bạn cảm giác nó, nếu bạn đam

mê về nó, bạn sẽ làm một việc gì đó. Bạn không làm. Mà có nghĩa rằng bạn không thấy nó gì cả.

Người hỏi: (Ngắt ngang không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: À, không, không. "Bạn thấy cuộc sống lớn hơn" – "cuộc sống lớn hơn là gì"? Bạn thấy làm thế nào bạn muốn biến đổi mọi thứ đến cái gì đó khác nữa! Bạn không thể nhìn bất kỳ cái gì trong một lối ngay thẳng, đơn giản, chân thật. Vì vậy, nếu bạn không làm nó, chúng ta có thể ngồi đây và thảo luận cho đến ngày Tận thế. Thấy là gì, nó là cái này, nó là cái kia hay sao? Nhưng nếu bạn thực sự thấy cái cây, mà không có không gian và thời gian, và vì vậy không có cái trung tâm, vậy thì, khi không có cái trung tâm và bạn nhìn cái cây, có không gian vô hạn, không gian không thể đo lường được. Nhưng trước tiên, người ta phải học hỏi, hay quan sát, hay nghe thấy như thế nào. Nhưng bạn sẽ không làm nó. Bạn sẽ không bắt đầu cái sự việc rất phức tạp được gọi là sống, một cách rất đơn giản. Tánh đơn giản của bạn được đặt vào một cái khố và đi lại bằng phương tiện hạng bét, và thực hiện cái được gọi là tham thiền, hay bất kỳ điều gì bạn làm. Nhưng đó không là đơn giản. Đơn giản là nhìn những sự việc như chúng là – thấy. Thấy cái cây, mà không có cái trung tâm.

MADRAS, Ngày 09 tháng giêng năm 1968

– 4 – MỘT NGHI VẤN CƠ BẢN

Suy nghĩ rõ ràng có liên quan gì với sống hàng ngày? Gặp gỡ hiện tại bằng quá khứ. Làm thế nào sống cùng ký ức và hiểu biết công nghệ nhưng vẫn được tự do khỏi quá khứ? Sống hai mặt: đền chùa, văn phòng. Làm thế nào sống không tách rời? – trả lời từ một ý tưởng là tách rời thêm nữa. Im lặng trước sự vô hạn của một nghi vấn cơ bản. "Bạn có thể sống trọn vẹn đến độ chỉ có hiện tại năng động ngay lúc này?"

KRISHNAMURTI: Sáng nay chúng ta sẽ cùng nhau nói chuyện về điều gì đây?

Người hỏi: Tình yêu không là một phương pháp hay sao?

Người hỏi: Thưa ông, tôi có đúng khi giả sử rằng thời gian và không gian là một trong những vấn đề của chúng ta?

Người hỏi: Sự liên hệ giữa ký ức và tư tưởng là gì?

Người hỏi: Chúng ta phải có ký ức để vận hành trong sự tồn tại hằng ngày, những phát triển về công nghệ và vân vân, nhưng ký ức cũng không là một trở ngại hay sao?

KRISHNAMURTI: Tôi không biết liệu bạn đã nghe những câu hỏi trước hay không? – tôi nên lặp lại chúng. Trước hết, tình yêu có là một phương pháp hay không?

Người hỏi: Tình yêu không là một phương pháp hay sao?

KRISHNAMURTI: Tình yêu không là một phương pháp hay sao? – một ý tưởng hay, phải không? Câu hỏi còn lại là gì?

Người hỏi: Sự liên hệ giữa tư tưởng và ký ức.

KRISHNAMURTI: Và câu hỏi của bà, thưa bà, là – ký ức cần thiết trong sự tồn tại hàng ngày, trong sự phát triển công nghệ và vân vân, nhưng ký ức cũng không là một trở ngại hay sao? Bạn muốn đưa thêm những vấn đề nào nữa hay không?

Người hỏi: Chúng ta muốn tỉnh thức được mọi tư tưởng, cảm thấy và hành động, nhưng tư tưởng, cảm thấy và hành động liên tục bị tô màu và sau đó được xóa sạch khi cái trí tĩnh lặng. Làm thế nào điều đó có thể xảy ra được?

KRISHNAMURTI: Đó thực sự là điều gì tất cả các bạn đều quan tâm phải không?

Người hỏi: Chúng ta có vô trật tự trong sống hàng ngày của chúng ta – làm thế nào chúng ta có thể khởi sự tạo ra trật tự được?

KRISHNAMURTI: Chúng ta có vô trật tự trong sống hàng ngày, làm thế nào chúng ta có thể khởi sự tạo ra trật tự? Câu hỏi đó đúng như thế phải không, thưa bạn?

Người hỏi: Hay chúng ta phải chờ đợi một sự thay đổi đến từ sự thỏa hiệp riêng của nó?

Người hỏi: Suy nghĩ rõ ràng là gì?

KRISHNAMURTI: Được rồi. Chúng ta hãy chấp nhận câu hỏi đó – được chứ? Và chúng ta có thể trả lời những câu hỏi của các bạn rồi đồng thời mang tất cả chúng vào câu hỏi này. Việc đó được không?

Suy nghĩ rõ ràng là gì? Chúng ta sẽ bàn luận câu hỏi đó được chứ? Và nếu chúng ta có thể, liên quan nó với đang sống hàng ngày của chúng ta. Suy nghĩ rõ ràng là gì? Suy nghĩ có khi nào rõ ràng được không? Chúng ta không nên tìm hiểu quá vội vàng. Trước hết, chúng ta hãy tìm ra chúng ta có ý gì qua từ ngữ rõ ràng, và chúng ta có ý gì qua từ ngữ suy nghĩ. Chúng ta có ý gì qua từ ngữ rõ ràng? Rõ ràng – khi bạn nhìn qua dòng nước trên một cái hồ và thấy được đáy cái hồ đó bạn thấy mọi thứ rất rõ ràng, những viên đá cuội, những con cá, những gợn sóng trên dòng nước và vân vân. Và bạn thấy rất rõ ràng, trong ánh sáng rực rỡ, hình thể của cái cây, chiếc lá, cành cây, bông hoa – chúng ta có ý gì qua từ ngữ rõ ràng?

Người hỏi: Một ấn tượng trực tiếp.

KRISHNAMURTI: Ồ! Không. Một ấn tượng đường nét chính xác, đó là nó à?

Người hỏi: Hiểu rõ hoàn toàn.

KRISHNAMURTI: Rõ ràng có nghĩa hiểu rõ hoàn toàn. Chúng ta vẫn chưa đến mức độ đó. Chúng ta đang nói về từ ngữ "rõ ràng" có nghĩa gì?

Người hỏi: Tự do khỏi bất kỳ rào chắn nào.

Người hỏi: Thấy những sự việc như chúng là, thực sự thấy những sự việc như chúng là.

Người hỏi: Thấy không có không gian.

Người hỏi: Thưa ông, thỉnh thoảng chúng tôi không được rõ ràng nếu chúng tôi cùng lúc nhìn mặt trăng và một đám mây chúng tôi thấy mặt trăng đang chuyển động và không phải những đám mây.

KRISHNAMURTI: Thưa bạn, chúng ta đang nói về một từ ngữ, ý nghĩa của từ ngữ đó, ý nghĩa gốc của nó.

Người hỏi: Nhiều chi tiết hơn.

Người hỏi: Tôi nghĩ nó có một liên hệ nào đó với ánh sáng, thưa ông, thấy.

KRISHNAMURTI: Làm ơn chỉ chờ một tí thôi trước khi chúng ta nói bất kỳ điều gì khác. Chúng ta có ý gì qua từ ngữ "rõ ràng"? Tôi thấy bạn rõ ràng, tôi thấy cây cối, những vì sao của một buổi tối, rất rõ ràng.

Người hỏi: Mà không có chướng ngại.

KRISHNAMURTI: Không có chướng ngại. Khi đôi mắt có thể thấy mọi thứ rất, rất rõ ràng. Thấy, đó là điều gì chúng ta có ý nói, khi không có chướng ngại, không có rào chắn, không có bức màn, không có sương mù, và nếu mắt của bạn bị cận thị bạn đeo kính vào để nhìn rõ ràng hơn khoảng cách xa và vân vân. Rõ ràng – đúng chứ – điều đó rõ ràng phải không? Tôi nghĩ rằng chúng ta rõ ràng về ý nghĩa của từ ngữ đó.

Vậy thì chúng ta có ý gì qua từ ngữ suy nghĩ?

Người hỏi: Lý luận.

KRISHNAMURTI: Suy nghĩ thưa bạn, nó có ý nghĩa gì?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Thưa bạn, hãy nhìn kìa. Người nói đang đưa ra cho bạn một câu hỏi. Suy nghĩ là gì?

(Ngắt ngang từ khán giả)

KRISHNAMURTI: Người nói đang đưa ra cho bạn một câu hỏi: Suy nghĩ là gì?

(Nhiều lời ngắt ngang hơn)

KRISHNAMURTI: Người nói đang hỏi bạn: suy nghĩ là gì? Và thậm chí bạn không thèm dành ra không gian và thời gian để tìm ra suy nghĩ là gì. Một câu hỏi đang đặt ra cho bạn, nó là một thách thức cho bạn. Và bạn lầm bầm qua chuyện khác! Bạn không nói: "Bây giờ làm thế nào tôi tìm ra được suy nghĩ là gì? Suy nghĩ xảy ra như thế nào? Khởi nguồn hay sự bắt đầu của suy nghĩ là gì?" Nó là một thách thức và bạn phải đáp lại nó. Và muốn đáp lại nó bạn phải (nếu bạn muốn đáp lại nó trọn vẹn) bạn phải tìm hiểu suy nghĩ là gì, làm thế nào nó xảy ra được. Người nói hỏi bạn – suy nghĩ là gì? Và cái trí làm gì khi nó nhận được thách thức này? Bạn có tìm kiếm không?

Người hỏi: Chúng ta đang làm gì bây giờ.

KRISHNAMURTI: Làm ơn hãy lắng nghe một tí. Bạn sẽ có cơ hội của bạn, thưa bạn. Hãy cho người nói tội nghiệp này một cơ hội. Khi câu hỏi đó được đặt ra cho bạn sự vận hành mà cái trí của bạn trải qua là gì? Bạn tìm câu trả lời cho câu hỏi đó ở đâu?

Người hỏi: Cái trí.

KRISHNAMURTI: Thưa bạn, hãy quan sát nó, hãy nghĩ ra nó, hãy tìm hiểu nó – tôi hỏi bạn nơi bạn sống hay tên của bạn là gì – câu trả lời của bạn là ngay lập tức, phải vậy

không? Tại sao nó là ngay lập tức? Bởi vì bạn đã lặp lại tên của bạn đến hàng trăm lần, hàng ngàn lần, và bạn biết bạn sống ở đâu. Vì vậy giữa câu hỏi và câu trả lời không có không gian ở khoảng giữa – đúng chứ? Nó là ngay tức khắc. Tôi hỏi bạn khoảng cách giữa Madras và Delhi hay New York là bao nhiêu, và có một khoảng ngần ngừ – đúng chứ? Lúc đó bạn lùng sục trong ký ức, trong cái gì bạn đã học hay bạn đã đọc và bạn nói rằng, "Ồ khoảng cách nhiều dặm lắm". Vì vậy bạn đã mất thời gian giữa câu hỏi và câu trả lời, có một khoảng trống của thời gian – đúng chứ, thưa các bạn?

Bây giờ điều gì xảy ra khi có câu hỏi, "Suy nghĩ là gì?" Làm thế nào bạn tìm ra được điều đó?

Người hỏi: Cái trí của người ta phải vận dụng để mang ra tất cả những câu trả lời.

KRISHNAMURTI: Bạn làm gì, thưa bạn?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Bạn lục lọi vào ký ức và bạn nhận được cái gì từ nó? Câu trả lời là gì?

Người hỏi: Chúng ta lục lọi nó thêm tí nữa và thêm tí nữa và rồi cố gắng tập hợp những trả lời này vào cùng nhau.

KRISHNAMURTI: Thưa bạn hãy nhìn. Tôi đang hỏi bạn lúc này, sáng hôm nay, đừng chờ đến ngày mốt cho đến khi bạn và tôi đã đi rồi hay đã chết rồi, nhưng tôi đang hỏi bạn lúc này – suy nghĩ là gì? Và bạn – hoặc bạn tìm ra hoặc bạn không biết – đúng chứ? Nó là gì?

Người hỏi: Nó là qui trình của một cái trí đang cho một câu trả lời.

KRISHNAMURTI: Bạn có ý gì qua từ ngữ qui trình của cái trí?

Người hỏi: Thưa ông, ông đang nhằm vào điều gì? – tôi không hiểu?

KRISHNAMURTI: Tôi đang nhằm vào điều gì? Hãy chờ một tí thưa bạn, bạn đã đặt ra một câu hỏi. Tôi đang nhằm vào điều gì? Điều gì tôi đang nhằm vào rất đơn giản. Tôi muốn biết, khi câu hỏi đó được đặt ra, "Suy nghĩ là gì?", tôi muốn tìm ra nó là gì (Những lời ngắt ngang từ khán giả.) Thưa bạn hãy cho người khác một cơ hội, đừng trả lời vội như thế. Tôi muốn tìm ra suy nghĩ là gì – làm thế nào nó xảy ra được, sự bắt đầu của nó là gì? Đúng chứ? Rất đơn giản, thưa bạn. Bây giờ nó là gì, làm thế nào nó xảy ra được? Đó là, bạn đã đặt cho tôi một câu hỏi – nói rằng, "Suy nghĩ là gì?" – và tôi thực sự không biết – đúng chứ? Hay tôi biết, tôi biết toàn qui trình của nó – nó vận hành như thế nào, nó bắt đầu như thế nào, hệ thống máy móc của nó là gì – đúng chứ? Không à?

Người hỏi: Người ta cảm thấy nó vận hành như thế nào nhưng tôi không thể giải thích được.

KRISHNAMURTI: Người ta cảm thấy nó vận hành như thế nào nhưng người ta không có thể giải thích được. Nhìn, hãy dùng một sự việc rất đơn giản, thưa bạn. Tôi hỏi bạn tên bạn là gì. Bạn nghe những từ ngữ và sau đó điều gì xảy ra?

Người hỏi: Thật ra bạn chỉ trả lời.

(Nhiều lời bình phẩm khác – không nghe rõ.)

KRISHNAMURTI: Bạn trả lời, phải không? Nói tên của bạn là như thế và như thế. Điều gì đã xảy ra ở đó?

Người hỏi: Tôi dựa dẫm vào ký ức của tôi và ký ức của tôi đáp lại.

KRISHNAMURTI: Điều đó đúng, thưa bạn, đó là tất cả. Cái câu hỏi – đối với câu hỏi đó ký ức của bạn đáp lại và trả lời – đúng không? Bây giờ tôi hỏi bạn – suy nghĩ là gì? – và tại sao ký ức của bạn không đáp lại?

Người hỏi: Bởi vì . . . (không nghe rõ).

KRISHNAMURTI: Nó có lẽ, thưa bạn, hãy tìm hiểu nó, hãy tìm ra – tại sao bạn không trả lời suy nghĩ là gì? Dù bạn biết

hay bạn không biết. Nếu bạn biết, bạn sẽ nói, nếu bạn không biết bạn sẽ nói rằng, "Xin lỗi tôi không biết". Nó là gì vậy?

Người hỏi: Tôi không biết.

KRISHNAMURTI: Quý ông này không biết. Chúng ta đang cố gắng trả lời câu hỏi, "Suy nghĩ rõ ràng là gì?" Trong chừng mực nào đó chúng ta đã hiểu rõ ý nghĩa của những từ ngữ tánh minh bạch, trạng thái rõ ràng, không còn ngờ vực. Và chúng ta đang phát giác rằng khá khó khăn để tìm ra suy nghĩ là gì. Chúng ta nói nó là sự đáp lại của ký ức với một thách thức – đúng không? Và đáp lại đó đến từ những ký ức, hiểu biết, trải nghiệm được tích lũy. Điều này rất đơn giản, thưa bạn. Bạn học một ngôn ngữ sau khi đã nghe nó từ thời niên thiếu, bạn có thể lặp lại nó bởi vì bạn đã lưu trữ những từ ngữ, ý nghĩa của từ ngữ đó, từ ngữ đó liên hệ đến sự việc và vân vân, và bạn có thể nói được bởi vì bạn đã lưu trữ từ vựng, những từ ngữ, cấu trúc và vân vân. Ký ức đáp lại và sự đáp lại của ký ức là suy nghĩ. Bây giờ nguồn gốc của suy nghĩ, bắt đầu của suy nghĩ là gì? Chúng ta biết rằng sau khi tích lũy ký ức, chúng ta đáp lại và sự đáp lại là suy nghĩ. Bây giờ tôi cũng muốn tìm ra – đó là, với mục đích để tìm ra suy nghĩ rõ ràng là gì – tôi muốn tìm ra sự bắt đầu của ký ức là gì? Điều đó khó khăn quá hay không, trừu tượng quá hay không?

Người hỏi: Nó là tình trạng bị quy định của chúng ta.

KRISHNAMURTI: Không, tôi e rằng tôi đang trình bày quá nhanh. Xin lỗi. Được rồi, thưa các bạn. Tôi sẽ không tìm hiểu nó. Suy nghĩ là gì – chúng ta biết ngay bây giờ đây! Vậy là khi bạn đáp lại, khi tư tưởng là sự đáp lại của ký ức và ký ức là quá khứ (trải nghiệm, hiểu biết, truyền thống được tích lũy, và vân vân) đáp lại đó là điều gì mà chúng ta gọi là suy nghĩ, dù nó hợp lý, không hợp lý, cân bằng, không cân bằng, sáng suốt, lành mạnh, nó vẫn còn là suy nghĩ. Bây giờ

làm ơn theo sát điều kế tiếp, suy nghĩ có thể được rõ ràng hay không?

Người hỏi: Không, nó luôn luôn bị quy định.

KRISHNAMURTI: Không, làm ơn hãy tìm cho ra. Suy nghĩ có thể được rõ ràng hay không?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Bạn thấy rằng bạn chỉ đang giả thuyết. Bạn sống dựa vào sự trừu tượng và đó là lý do tại sao bạn không thể thực tế được. Bạn sống dựa vào những khái niệm, những ý tưởng, những lý thuyết và khi bạn chuyển động khỏi lãnh vực đó bạn hoàn toàn bị mất phương hướng: khi bạn phải trả lời một điều gì đó trực tiếp, của chính bạn, bạn bị rối loạn. Chúng ta đã hỏi, "Liệu suy nghĩ, mà là kết quả của ký ức (ký ức luôn luôn là quá khứ, không có ký ức đang sống) liệu suy nghĩ, mà là của quá khứ, có thể được rõ ràng hay không?" Đây là một câu hỏi rất lý thú, thưa các bạn. Quá khứ có thể sinh ra hành động rõ ràng hay không? Bởi vì hành động là suy nghĩ – đúng chứ?

Người hỏi: Vâng, đó là một sự thật.

KRISHNAMURTI: Thưa các bạn, chúng ta đã hiểu rõ câu hỏi hay chưa? Trong chừng mực nào đó chúng ta đã phân tích từ ngữ "rõ ràng", và trong chừng mực nào đó chúng ta đã phân tích suy nghĩ là gì? Vì vậy việc kế tiếp chúng ta đang hỏi là, liệu quá khứ có thể (mà là kết quả của một quá khứ lâu dài, mà không là đang sống, và vì vậy luôn luôn cũ kỹ) liệu sự việc cũ kỹ đó, quá khứ, có thể được rõ ràng hay không? Bạn hiểu chứ, thưa bạn? Nếu tôi làm bất kỳ điều gì từ truyền thống, (mà là quá khứ, dù cao quí, đê tiện, hay ngu xuẩn đến chừng nào) – nếu tôi làm bất kỳ điều gì từ truyền thống, hành động đó có thể được rõ ràng hay không?

Người hỏi: Nó không thể bởi vì ký ức và truyền thống lệ thuộc vào quá khứ . . .

KRISHNAMURTI: Tôi đang hỏi, thưa bạn, liệu hành động được sinh ra từ quá khứ, việc đang làm, mà luôn ở trong hiện tại, việc đang làm, không phải "đã làm" hay "tôi sẽ làm", nhưng việc đang làm thực sự – nó có thể được rõ ràng hay không.

Người hỏi: Từ ngữ hành động và từ ngữ rõ ràng không liên quan gì với nhau. "Rõ ràng" ứng dụng vào thấy mọi thứ.

KRISHNAMURTI: Được rồi. Liệu hành động đó có thể được trong sáng, mới mẻ, trực tiếp, trực tiếp như khi bạn gặp ngọn lửa và bạn tránh ngay. Vì vậy tôi đang hỏi, "Khi chúng ta sống và vận hành trong hình bóng của quá khứ, liệu có bất kỳ sự rõ ràng nào hay không?" Hãy bỏ cái hành động đi bởi vì điều đó gây bối rối cho bạn – tôi biết tại sao nó gây bối rối cho bạn – bởi vì bạn không bao giờ quen thuộc với hành động, bạn quen thuộc với suy nghĩ thuộc khái niệm. Và khi bạn bị đối diện với hành động, bạn bị rối loạn, bởi vì cuộc sống của bạn bị rối loạn, và đó là công việc của bạn.

Vì vậy, khi bạn hành động từ quá khứ, từ truyền thống, liệu nó là hành động, nó là cái gì đó đang sống?

Người hỏi: Tại sao phải có bất kỳ sự khác biệt nào giữa rõ ràng và hành động?

KRISHNAMURTI: Ồ! Chúng ta có thể bàn luận luận điều này đến khi nào chán nản. Nhưng tôi chỉ đang hỏi, thưa bạn. Tất cả các bạn đều chất đầy truyền thống, phải vậy không? – những người theo chủ nghĩa truyền thống. Bạn nói điều này hay điều kia là thiêng liêng, hay lặp lại một sloka nào đó, hay, nếu bạn không làm bất kỳ điều gì như thế, bạn có truyền thống riêng của bạn, trải nghiệm riêng của bạn, mà bạn liên tục lặp lại. Bây giờ sự lặp lại này có tạo ra hiểu rõ, minh bạch, trong sáng, mới mẻ hay không?

Người hỏi: Nó là một trợ giúp cho sự hiểu rõ hoàn cảnh hiện tại.

KRISHNAMURTI: Quá khứ là một trợ giúp cho sự hiểu rõ hiện tại hay sao?

Người hỏi: Những sự việc tách rời.

KRISHNAMURTI: Hãy chờ tí thưa bạn, hãy chờ tí thưa bạn. Hãy quan sát nó. Quá khứ giúp đỡ bạn hiểu rõ hiện tại hay sao?

Người hỏi: Quá khứ là . . .

KRISHNAMURTI: Chỉ lắng nghe, thưa bạn, điều gì bà ấy đã nói. Bạn có hàng ngàn và hàng ngàn cuộc chiến tranh, nó giúp bạn ngăn ngừa tất cả những cuộc chiến tranh phải không? Bạn có sự phân chia giai cấp – người Brahmin hay không-Brahmin và tất cả hận thù liên quan – hiện nay quá khứ giúp bạn được tự do khỏi tất cả mọi giai cấp phải không?

Người hỏi: Nó nên.

KRISHNAMURTI: Nó nên như vậy – vậy thì chúng ta bị lạc lối rồi! Khi bạn nói, "Nó nên" nó là một ý tưởng, nó không là một hành động. Bạn sẽ vẫn còn là người Brahmin, bạn sẽ vẫn còn mê tín, bạn sẽ vẫn còn bạo lực.

Người hỏi: Người ta không muốn được tự do khỏi quá khứ.

KRISHNAMURTI: Không thành vấn đề liệu bạn được tự do hay không – đừng được tự do khỏi nó, hãy sống trong đau khổ của bạn. Nhưng nếu bạn muốn hiểu rõ vấn đề được gọi là suy nghĩ rõ ràng này và vượt khỏi nó, bạn phải đối diện những sự việc nào đó. Nếu bạn nói rằng, "Ồ, tôi không muốn thay đổi những truyền thống của tôi" . . .

Người hỏi: Ông không thể giúp đỡ chúng tôi để ít ra tạo ra một…?

KRISHNAMURTI: Chúng ta đang làm việc đó, thưa bạn, chúng ta đang làm việc đó. Hãy nhìn thưa bạn, nếu quá khứ là một trợ giúp, nếu truyền thống là một trợ giúp, nếu văn

hóa là một trợ giúp, để sống ngay lúc này, trọn vẹn, rõ ràng, hạnh phúc, thông minh và nở hoa trong tốt lành, vậy thì có một giá trị – nhưng có không? Bạn, cùng tất cả truyền thống của bạn, có sống hạnh phúc hay không?

Người hỏi: Quá khứ giống như đang quan sát qua một miếng kính bị ám khói.

KRISHNAMURTI: Đúng rồi. Vậy là quá khứ không thực sự giúp đỡ bạn.

Người hỏi: Một chút xíu.

KRISHNAMURTI: Đừng nói "Không", bởi vì bạn chỉ đang nói về một ý tưởng khác; nếu bạn không làm nó, tự cắt đứt chính bạn khỏi quá khứ, bạn không thể nói, "Vâng, điều đó không tốt".

Người hỏi: Chúng tôi có cơ hội hiểu rõ ông bởi vì chúng tôi đã lắng nghe ông trong nhiều năm. Một đứa trẻ không có cơ hội như thế.

KRISHNAMURTI: "Chúng tôi có cơ hội hiểu rõ ông bởi vì chúng tôi đã lắng nghe ông trong bốn mươi năm – một đứa trẻ không có cơ hội – và mọi chuyện như thế!" Tại sao bạn bận tâm về việc lắng nghe người nói? Thậm chí trong một ngày hay, tồi tệ hơn, trong suốt bốn mươi năm? Tất cả việc đó là một thảm kịch! Tôi không biết bạn, con người sống ở đâu.

Và vì vậy chúng ta hãy quay lại vấn đề. Khi tôi luôn luôn đang bận tâm đến quá khứ, tôi không thấy bất kỳ điều gì rõ ràng trong hiện tại, chắc chắn như thế. Tôi cần đôi mắt để thấy, nhưng nếu tôi luôn luôn đang bận tâm đến quá khứ, tôi không thể thấy hiện tại. Điều gì tôi cần làm là thấy hiện tại, và tôi không thể thấy hiện tại bởi vì tôi bị chất đầy quá khứ, chất đầy truyền thống của tôi. Truyền thống nói với tôi "Thật khủng khiếp khi có một người vợ đã ly dị"; hay tánh kính trọng của tôi nói với tôi rằng "Con người đó hư đốn lắm bởi vì anh ấy không có đạo đức", (dù việc đó có nghĩa gì

chăng nữa). Tất cả chúng ta làm việc này. Vì vậy điều gì xảy ra cho tình cảm của tôi, cho sự tử tế của tôi với con người đó? Thành kiến của tôi, mà là truyền thống, ngăn cản tôi không tử tế hay thương yêu con người đó?

Quá khứ có lẽ giúp đỡ trong lãnh vực công nghệ, nhưng nó không giúp đỡ trong lãnh vực của sống. Tôi biết hiện nay điều này là lý thuyết, và bạn sẽ lặp lại điều này mãi không chán rồi tưởng rằng bạn đã hiểu rõ nó. Vậy là câu hỏi nảy sinh: vì tư tưởng thuộc quá khứ và tôi phải sống trọn vẹn trong hiện tại để hiểu rõ hiện tại, bằng cách nào quá khứ được xóa sạch và tuy nhiên vẫn hữu dụng? Đó là ý nghĩa của câu hỏi của bạn. Bạn đã hiểu câu hỏi của tôi chứ? Tôi phải sống, phải sống trong thế giới này, và tôi cần hiểu biết công nghệ để đi làm việc – bạn biết tất cả mọi việc được bao hàm trong nó, khoa học, hệ thống văn phòng; đây là trường hợp nếu bạn là một giáo sư hay thậm chí nếu bạn là một lao công. Và tôi cũng thấy – tôi đã hiểu rõ cái gì đó sáng nay – rằng muốn sống trọn vẹn, tổng thể, quá khứ không được chen vào; vậy là tôi tự nói với mình, "Làm sao điều này có thể được? Làm sao tôi có thể sống trong thế giới công nghệ đầy hiệu quả, hợp lý, với càng lúc càng nhiều công nghệ, và tuy nhiên sống ở một mức độ khác, hay thậm chí ở cùng mức độ, mà không có sự can thiệp của quá khứ?" Trong lãnh vực công nghệ tôi phải có quá khứ, trong lãnh vực khác của cuộc sống – không quá khứ. Chúng ta có hiểu được điều này không?

Người hỏi: Vâng, bây giờ chúng tôi có một hiểu rõ.

KRISHNAMURTI: A, tốt! Và tôi tự hỏi mình (đừng cười, thưa bạn) – lúc này tôi tự hỏi mình làm thế nào có thể thực hiện được điều này?

Người hỏi: Sống hai mặt có thể được hay sao?

KRISHNAMURTI: Không, bạn thấy, điều gì bạn đang sống là "sống hai mặt". Bạn đi đến đền chùa, mặc vào những miếng vải thô, bạn biết cách thực hiện nghi lễ, tiếng reng

của những cái chuông và tất cả tiếng leng keng. Và cùng lúc bạn sống tại mức độ công nghệ. Bạn đang sống cuộc sống hai mặt, và bạn nói rằng, "Có thể được hay không?" Dĩ nhiên nó có thể được vì bạn đang sống với nó. Chúng ta đang nói về cuộc sống hai mặt. Hãy tìm hiểu sự phức tạp của vấn đề này, rằng một người phải có hiểu biết công nghệ và rằng phải có sự tự do khỏi hiểu biết, khỏi quá khứ. Bây giờ, làm thế nào điều này có thể xảy ra được? Cuộc sống hai mặt mà bạn đang sống bây giờ đang tồn tại, và vì vậy bạn đang tạo ra một đống hỗn loạn của cuộc sống, bạn đi đến đền chùa và cùng lúc vận hành một cái máy. Bạn mặc vào những miếng vải thô khi này, hay bất kỳ việc gì bạn làm, và đi đến văn phòng khi khác. Đó là một hình thức của không thông minh. Bây giờ, làm thế nào điều này có thể xảy ra được? Bạn đã hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ, thưa các bạn? Các bạn bảo cho tôi biết làm thế nào nó có thể được? Các bạn nói nó không là một cuộc sống hai mặt hay sao?

Người hỏi: Sử dụng hiểu biết công nghệ chỉ khi nó cần thiết và không sử dụng trong những hướng khác.

KRISHNAMURTI: Nhưng bạn phải luôn luôn sử dụng hiểu biết như thế – đi đến nơi làm việc, đi đến ngôi nhà của bạn, đi theo con đường, khi bạn nhìn một cái cây, khi bạn thực hiện những công việc văn phòng, và vân vân; quá trình thuộc trí năng luôn luôn đang vận hành. Người ta không thấy điều này. Bạn không thể tách rời nó, đúng không? Hãy tìm hiểu chầm chậm, hãy tìm hiểu chầm chậm. Bạn không thể phân chia sống thành cuộc sống công nghệ và cuộc sống không-công nghệ. Đó là điều gì bạn đã làm và vì vậy bạn đang sống một cuộc sống hai mặt. Vậy là chúng ta đang hỏi, "Liệu có thể sống trọn vẹn đến mức độ bộ phận được bao gồm trong tổng thể hay không? Đúng chứ? Bạn đang nắm được điều này chứ? Hiện nay chúng ta sống cuộc sống hai mặt, bộ phận, chúng ta giữ nó tách rời, đi đến văn phòng, học một công nghệ, tất cả việc đó, và đi đến nhà thờ hay đền chùa và rung những cái chuông. Vì vậy bạn đã phân

chia sống và vì vậy có xung đột trong sống của bạn giữa bộ phận và tổng thể. Và chúng ta đang yêu cầu một sự việc hoàn toàn khác hẳn, sống để cho không còn phân chia nào cả. Tôi không biết liệu bạn có thấy điều này?

Người hỏi: Ông muốn chúng tôi . . .

KRISHNAMURTI: Không, không, tôi không muốn bạn làm bất kỳ việc gì cả.

Người hỏi: (Không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Ồ không, thưa bạn. Bạn không đang gặp gỡ câu hỏi này – làm ơn hiểu rõ điều gì người nói đang cố gắng chuyển tải. Đừng quay lại điều gì đó ông ta đã nói về ký ức tâm lý và những sự việc như thế. Đó là một bộ của những từ ngữ mà bạn đã học hỏi. Hãy tìm ra điều gì người nói đang cố gắng giải thích ngay lúc này. Liệu tôi có thể sống một cuộc sống trong đó không có phân chia gì cả (ái ân, Chúa, công nghệ, tức giận) – bạn theo kịp không? Một cuộc sống trong đó không phân chia, không những mảnh vỡ?

Người hỏi: Khoảnh khắc có một kết thúc đến những sự việc này...

KRISHNAMURTI: Thưa bạn – làm ơn thưa bạn, đừng chỉ tuôn ra những từ ngữ. Bây giờ hãy tiếp tục: Làm thế nào tôi, mà sống trong những mảnh vỡ, nhiều mảnh vỡ chứ không chỉ là hai (toàn cuộc sống của tôi như tôi sống hiện nay là sự tồn tại theo mảnh vỡ, mà là kết quả của quá khứ, mà là kết quả của câu nói của tôi, “Điều này đúng, điều kia sai”, “Đây là thiêng liêng, đó không là thiêng liêng” hay “Công nghệ và tất cả mọi chuyện như thế không đặt thành vấn đề, người ta phải kiếm sống, nhưng đi đến một đền chùa nào đó lại quan trọng vô cùng”) – làm thế nào tôi có thể sống không còn phân chia? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ, thưa bạn, ngay lúc này?

Làm thế nào? (Không phải “theo phương pháp gì”, bởi vì khoảnh khắc bạn đưa ra một phương pháp bạn đã giới thiệu sự phân chia). “Làm thế nào tôi sẽ thực hiện được nó?” là câu hỏi, nhưng ngay lập tức bạn nói rằng, “Hãy chỉ cho tôi phương pháp” và “phương pháp” có nghĩa rằng: một phương pháp bạn luyện tập bị phản kháng với cái gì khác và vì vậy toàn sự việc này lại quay về nơi chúng ta đã bắt đầu. Vì vậy không có phương pháp. Nhưng câu hỏi “Làm thế nào” chỉ là đang hỏi, đang tìm ra, không phải đang tìm kiếm một phương pháp. Bây giờ, làm thế nào sống đến độ không còn phân chia gì cả? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi không, thưa bạn? Điều đó có nghĩa không phân chia gì cả ở bất kỳ mức độ nào của thân tâm của tôi, của sự tồn tại của tôi.

Người hỏi: Thân tâm là gì, thưa Ông?

KRISHNAMURTI: Thân tâm là gì à? – tôi xin lỗi chúng ta không đang bàn luận điều đó, thưa bạn. Bạn thấy rằng thậm chí bạn chẳng chú ý gì cả. Bạn nhặt ra một từ ngữ như “thân tâm” hay một cụm từ như “mục đích của sống là gì”, và thế là bạn trôi giạt theo từ ngữ đó. Nhưng đó không là điều gì chúng ta đang nói. Hãy nhìn kìa, thưa bạn, làm thế nào tôi sống để cho không có sự phân chia gì cả? Tôi không nói rằng, “Ồ, tôi sẽ tham thiền” – mà trở thành một phân chia khác, hay “Tôi không được tức giận”, “tôi phải là cái này hay cái kia”; tất cả những câu nói này đều bao hàm sự phân chia. Liệu tôi có thể sống không còn bất kỳ mảnh vỡ nào, không bị xé rời ra? Đúng chứ, thưa bạn? Bạn đã hiểu rõ câu hỏi chưa?

Bây giờ, ai sẽ trả lời cho bạn? Bạn sẽ quay lại với ký ức à? Điều gì kinh Gita đã nói, điều gì kinh Upanishads đã nói, điều gì Freud đã nói, hay người nào khác đã nói? Nếu bạn quay trở lại và cố gắng tìm ra điều gì họ đã nói về cách sống không phân chia, vậy thì việc đó sẽ là một phân chia khác, phải không?

Người hỏi: Tại sao lại quan trọng khi con người không tìm kiếm sự trợ giúp của những thứ như thế?

KRISHNAMURTI: Nếu bạn không tìm kiếm sự trợ giúp của những thứ như thế, vậy thì bạn ở đâu? Làm thế nào bạn tìm ra được điều này? Làm thế nào bạn tìm ra phương cách sống đến độ không còn phân chia gì cả? Ồ, thưa các bạn, các bạn không thấy được vẻ đẹp của việc này.

Người hỏi: Bằng sự hòa nhập.

KRISHNAMURTI: Tôi đã biết bạn đưa ra câu trả lời đó. (Tiếng cười) Người hỏi nói rằng, "Bằng sự hòa nhập" – hòa nhập cùng cái gì? Hòa nhập cùng tất cả những mảnh vỡ? Hay xếp đặt tất cả những mảnh vỡ lại cùng nhau? Và cái thực thể mà đang xếp đặt tất cả những mảnh vỡ lại cùng nhau là ai? Nó là Đại ngã hay Vũ trụ hay Thượng đế hay Linh hồn hay Jesus Christ hay Krishna? Tất cả điều đó là phân chia – bạn theo kịp không? Vì vậy bạn có thách thức này, và làm thế nào bạn đáp lại nó, đó là quan trọng nhất – bạn hiểu rõ không? Bạn bị thách thức, làm thế nào bạn đáp lại nó?

Người hỏi: Bạn vận dụng nó trong cuộc sống để cho bạn trở nên hòa hợp.

KRISHNAMURTI: A, đáng yêu thật! Khi nào? (Tiếng cười).

Người hỏi: Mỗi ngày.

KRISHNAMURTI: Không có ngày, mỗi ngày.

Người hỏi: Mỗi buổi sáng.

KRISHNAMURTI: Bây giờ, hãy thấy điều gì bạn đang làm. Bạn chỉ đang điều chỉnh chính bạn đến thách thức đó. Bạn không đang trả lời nó. (Tiếng cười) Bạn đáp lại điều này như thế nào, thưa bạn?

Người hỏi: Nó không là vấn đề của đáp lại gì cả bởi vì chúng tôi đang cố gắng gặp gỡ ông bằng từ ngữ.

KRISHNAMURTI: Hãy tìm ra, thưa bạn, bạn đang làm gì. Hãy tìm ra. Đây là một thách thức và bạn không thể quay lại bất kỳ quyển sách nào – đúng không? Bạn không thể quay lại cái uy quyền của bạn, kinh Gita và tất cả rác rưởi đó. Vì vậy bạn sẽ làm gì đây? Bạn thấy rằng tôi có thể tiếp tục giải thích, thưa bạn, nhưng bạn sẽ chỉ chấp nhận nó, vì bạn đã chấp nhận quá nhiều sự việc, và tiếp tục. Vì vậy chúng ta hãy quan sát nó.

Đây là một thách thức mới. Thách thức là tôi đã sống trong những mảnh vỡ suốt cuộc đời tôi (quá khứ, hiện tại và tương lai, Chúa và quỉ dữ, xấu xa và tốt lành, hạnh phúc và không hạnh phúc, tham vọng và không tham vọng, bạo lực và không-bạo lực, thù hận, tình yêu và ganh tị) đây là tất cả những mảnh vỡ; tất cả sống của tôi, tôi đã sống theo lối đó.

Người hỏi: (Không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Chúng ta đã trải qua tất cả việc đó, thưa bạn. Hãy dành cho người nói hai phút nữa, bạn sẽ vui lòng chứ?

Bây giờ câu trả lời là gì? Tôi đã sống một cuộc sống phân chia, hủy hoại, vỡ vụn và bây giờ tôi phải sống – bây giờ thách thức được đưa ra cho tôi là: "Làm thế nào tôi có thể sống mà không còn bất kỳ phân chia nào?" Đó là thách thức của tôi. Bây giờ làm thế nào tôi đáp lại nó? Tôi đáp lại nó bằng cách nói rằng, "Tôi thực sự không biết" – đúng chứ? Tôi thực sự không biết. Tôi không giả vờ biết. Tôi không giả vờ nói "Vâng, đây là câu trả lời". Khi một thách thức được đưa ra cho bạn, một thách thức mới, đáp lại theo bản năng – tôi không có ý nói bản năng – sự đáp lại đúng đắn là khiêm tốn: "Tôi không biết." Đúng chứ? Nhưng bạn không nói điều đó. Bạn không thể chân thật nói rằng bạn không biết? Bạn có thể, tốt. Vậy thì bạn có ý gì qua cảm giác đó, "Tôi không biết"?

Người hỏi: (Nghe không rõ)

KRISHNAMURTI: Đừng trả lời nó vội quá, hãy tìm ra. Hãy sử dụng những tế bào não của bạn.

Người hỏi: Sự công nhận sự kiện, thưa ông.

KRISHNAMURTI: Tôi đã công nhận sự kiện, nếu không thậm chí tôi sẽ không trả lời nó.

Người hỏi: Tôi không có phương tiện để tìm ra. Tôi không biết và tôi không biết phương tiện để tìm ra.

KRISHNAMURTI: Bây giờ hãy đợi. Tôi không biết – đúng chứ? Lúc này trạng thái của cái trí là gì – làm ơn theo sát nó, lắng nghe thật yên lặng – trạng thái của cái trí mà nói "tôi thực sự không biết là gì"?

Người hỏi: Không có . . . ?

KRISHNAMURTI: Ồ, Chúng ta đó kìa! Các bạn, con người quá khờ khạo.

Người hỏi: Tôi không biết.

(Những lời bình phẩm khác – không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Ồ, các bạn quá thiếu chín chắn, giống như trẻ em trong lớp học! Đây là một câu hỏi rất nghiêm túc mà chúng ta đang đặt ra và bạn chỉ tuôn ra nhiều từ ngữ, thậm chí các bạn không có sự khiêm tốn để lắng nghe và tìm ra cho chính mình.

Người hỏi: Nó không dễ dàng, tôi không biết.

KRISHNAMURTI: Khi chúng ta nói, khi bạn nói, khi người đàn ông đó vừa nói lúc nãy, anh ấy không biết, trạng thái của cái trí là gì mà đã trả lời "Tôi không biết"?

Người hỏi: Đang chờ đợi.

KRISHNAMURTI: Bạn đang chờ đợi à – thưa bạn, bạn bao nhiêu tuổi rồi?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Ồ, thưa bạn. Khi tôi nói "Tôi không biết", tôi thực sự không biết. Nhưng có phải tôi đang chờ đợi

để tìm ra, hay mong đợi một ai đó nói cho tôi biết – đúng chứ? Tôi đang chờ đợi. Vì vậy khi tôi nói "Tôi không biết", nó không là một sự kiện thực sự rằng tôi không biết, bởi vì tôi hy vọng một ai đó bảo cho tôi biết, hay tôi sẽ tìm ra. Bạn có theo sát điều này không? Đúng chứ. Vậy thì bạn đang chờ đợi, phải không? Tại sao bạn đang chờ đợi? Ai sẽ bảo cho bạn? Ký ức của bạn phải không? Nếu ký ức của bạn sẽ bảo cho bạn, bạn quay lại trong cái khe rãnh cũ kỹ. Vậy là bạn đang chờ đợi cái gì? Vậy là bạn nói rằng "Tôi sẽ không chờ đợi" – bạn theo kịp không thưa bạn? – không có chờ đợi. Không "trong khi chờ đợi" – bạn theo sát điều này chứ? Tôi không hiểu liệu bạn có theo sát không. Vì vậy khi bạn nói rằng "Tôi không biết", nó có nghĩa là không một ai biết – đúng chứ? Bởi vì nếu bất kỳ ai bảo cho tôi, anh ấy sẽ bảo cho tôi từ sự phân chia – không à? Vì vậy tôi không biết, vì vậy không có đang chờ đợi, không có câu trả lời – đúng chứ? Vì vậy tôi không biết. Vậy thì tôi tìm ra cái gì là trạng thái của cái trí mà nói rằng "Tôi không biết" – bạn đang theo sát nó chứ? Nó không đang chờ, không đang mong đợi một câu trả lời, không đang hướng về một ký ức, một uy quyền nào đó, nó ngừng lại – tất cả việc đó đã kết thúc. Đúng chứ? Vì vậy cái trí – hãy theo sát điều này từng bước một – vì vậy cái trí yên lặng trong sự đối diện một thách thức mới. Nó yên lặng bởi vì nó không thể đáp lại thách thức mới. Tôi không biết liệu bạn có đang gặp gỡ điểm này không; đúng chứ, thưa các bạn? (Không. Không. Bạn không hiểu à?)

Bạn biết rằng khi bạn thấy một hòn núi tuyệt vời, vẻ đẹp, chiều cao của nó, sự cao quí, sự tinh khiết của nó, nó bắt buộc bạn yên lặng, phải bặt tăm không? – điều này có lẽ kéo dài một giây nhưng vẻ đẹp hùng vĩ của nó làm cho bạn bặt tăm. Và một giây sau tất cả phản ứng bắt đầu. Bây giờ nếu bạn thấy sự thách thức trong cùng cách như vậy – nhưng bạn không thấy bởi vì cái trí của bạn đang huyên thuyên – vì vậy bạn không thấy được sự quan trọng hay vô hạn của câu hỏi này, đó là: liệu tôi có thể sống (sống có nghĩa ngay lúc

này, không phải ngày mai hay ngày hôm qua, hay một giây sau, hay một giây trước) liệu tôi có thể sống mà không có phân chia hay không? Nó là một câu hỏi vô hạn – đúng chứ? Tại sao bạn không yên lặng?

Người hỏi: Bởi vì tôi muốn sống không phân chia.

KRISHNAMURTI: À – mà có nghĩa gì?

Người hỏi: Tôi muốn thoát khỏi nó.

KRISHNAMURTI: Mà có nghĩa gì? Hãy tìm hiểu nó. Bạn không thấy được sự vô hạn của câu hỏi. Tất cả mọi điều mà bạn muốn làm là vào một trạng thái khác, vì vậy bạn không thấy được mấu chốt của câu hỏi. Tại sao bạn không? Bám theo nó đi. Bạn có thấy nó, khi bạn thấy hòn núi tuyệt vời, lấp lánh tuyết trong bầu trời xanh trong sáng cùng những cái bóng sâu, to lớn, và sự tĩnh lặng tuyệt đối. Tại sao bạn không thấy điều này trong cùng cách như vậy? Bởi vì bạn muốn sống trong lối cũ kỹ. Bạn không quan tâm đến việc thấy trọn vẹn ý nghĩa của câu hỏi đó, nhưng bạn lại nói, "Vì Chúa hãy mau lẹ bảo cho tôi làm thế nào đến được đó".

Người hỏi: Tôi đang tìm kiếm giải pháp làm thế nào đến được đó rồi.

KRISHNAMURTI: Điều đó đúng. Vì vậy bạn càng quan tâm với giải pháp hơn là với câu hỏi. Mà có nghĩa gì?

Người hỏi: Tôi sẽ không nhận được nó.

KRISHNAMURTI: Không. Mà có nghĩa gì? Hãy thấy nó, thấy nó, đừng trả lời vội – mà có nghĩa gì?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Không, thưa bà, hãy bám chặt nó.

Người hỏi: (Không nghe rõ)

KRISHNAMURTI: Bạn đã hiểu câu hỏi chưa? Bạn không thấy được sự vô hạn của câu hỏi này bởi vì bạn muốn đạt được nó, đến được nó, bạn quá tham lam. Vì vậy sự tham lam của bạn ngăn cản bạn không thấy được sự vô hạn của

nó. Vì vậy điều gì là quan trọng? (Hãy theo sát nó từng bước một.) Không phải sự vô hạn nhưng sự tham lam của bạn. Tại sao bạn tham lam – về điều gì đó mà bạn không hiểu gì cả? (Thưa bạn, nếu bạn không phiền, sự theo đuổi của tôi giống như theo đuổi điều gì người con gái của bạn nói?)

Người hỏi: Sự thỏa mãn!

KRISHNAMURTI: Bây giờ, hãy thấy tại sao. Tại sao bạn tham lam, khi thậm chí bạn không hiểu rõ điều gì được bao hàm trong nó? Vì vậy bạn nói, " Tôi ngu xuẩn làm sao khi tham lam cái gì đó mà tôi không biết nó có nghĩa gì" – đúng không? Vì vậy điều gì tôi phải làm là không, không tham lam nhưng tìm ra những hàm ý, vẻ đẹp, sự thật, mỹ miều của sự việc đó. Tại sao bạn không làm điều đó, thay vì nói rằng "Tôi phải đạt được nó"?

Vì vậy bạn đáp lại một câu hỏi mới, một thách thức mới, luôn luôn từ cái cũ kỹ. Tham lam là từ cái cũ kỹ. Vì vậy liệu không thể cắt đứt trọn vẹn quá khứ hay sao? Bạn hiểu rõ chứ? Chính quá khứ mà gây tách rời, mà tạo ra sự phân chia, làm vỡ vụn cuộc sống. Vì vậy câu hỏi của tôi là: liệu có thể được tự do trọn vẹn khỏi quá khứ, để cho tôi có thể sống một cách công nghệ hay không? Tôi không biết liệu bạn có theo sát được việc này không? Liệu tôi có thể được tự do khỏi quá khứ, liệu tôi có thể được tự do khỏi là một người Ấn độ giáo, người Phật giáo, người Hồi giáo, người Thiên chúa giáo, hay bất kỳ điều gì khác? Không phải là "liệu tôi có thể"; tôi phải như vậy. Thật ngu xuẩn cho tôi khi lệ thuộc vào bất kỳ giai cấp nào, bất kỳ tôn giáo nào, bất kỳ phe nhóm nào. Nó đi khỏi rồi. Không có thời gian để suy nghĩ về nó như bạn đã gợi ý. Nó đã đi mất rồi – bạn theo kịp không? Vậy là liệu có thể cắt đứt trọn vẹn khỏi quá khứ; nếu bạn có thể thực hiện được điều đó trong một phương hướng bạn có thể thực hiện nó tổng thể. Đúng chứ? (Ồ, không, bạn không thấy.)

Liệu bạn có thể, từ khoảnh khắc này, được tự do trọn vẹn khỏi quốc tịch của bạn, truyền thống của bạn, văn hóa của bạn, quá khứ của bạn hay không? Nếu bạn không thể, bạn sống trong phân chia, và thế là mãi mãi cuộc sống trở thành một bãi chiến trường. Và không ai sẽ giúp đỡ bạn trong việc này. Không vị đạo sư, không người Cộng sản, không bất kỳ ai sẽ giúp đỡ bạn làm nó. Và trong tâm điểm của những quả tim của các bạn, các bạn biết điều này rất rõ. Ồ, thưa các bạn? Vì vậy tư tưởng luôn luôn cũ kỹ – đúng không? Hãy khám phá điều này cho chính mình, đừng lặp lại theo tôi – hãy tự khám phá nó. Và bạn thấy rằng bạn đã khám phá ra một sự việc lạ lùng như thế nào. Vậy là nếu bạn khám phá ra điều này – rằng tư tưởng thực sự là cũ kỹ – vậy là tất cả quá khứ – những Shankara, những Buddha, Christ, toàn bộ quá khứ đều biến mất. Không à? Nhưng bạn không khám phá nó mà. Bạn sẽ không cố gắng khám phá nó; bạn không muốn khám phá nó.

Người hỏi: Không thưa ông, có sự sợ hãi của bị lạc lối.

KRISHNAMURTI: Ồ, bị lạc lối, dù sao chăng nữa bạn cũng bị lạc lối rồi!

Người hỏi: Không bị lạc lối hoàn toàn.

KRISHNAMURTI: Nhưng bạn đã bị lạc lối, thưa các bạn. Bạn đang nói gì vậy? Bạn đã bị lạc lối quá rõ ràng. Chỉ một con người bị lạc lối mới mãi mãi ở trong xung đột. Bạn bị lạc lối nhưng bạn không công nhận rằng bạn bị lạc lối. Vì vậy tư tưởng luôn luôn cũ kỹ; vậy thì, nó là gì – điều đó quá khó khăn để tìm hiểu lúc này – tôi chỉ đặt nó ra trước cho bạn và các bạn sẽ thấy cho chính các bạn – vậy thì cái gì mà thấy điều gì đó mới mẻ? Các bạn hiểu không, thưa các bạn? Tư tưởng luôn luôn cũ kỹ – hãy theo sát điều này cẩn thận – khi Adi Shankara, con chim cổ xưa đó, đã nói một điều gì đó, tư tưởng của ông ấy đã cũ kỹ rồi – bạn hiểu rõ chứ? Vì vậy điều gì ông ấy đã nói đã không bao giờ mới mẻ, trong hệ thống từ ngữ được sáng chế riêng của ông ấy, ông ấy đã lặp lại

điều gì đó mà ông ấy đã nghe lúc trước, rồi bạn nhai lại những tư tưởng của ông ấy. Vì vậy tư tưởng không bao giờ mới mẻ và có thể không bao giờ mới mẻ, và đang sống lúc này, hàng ngày, là cái gì đó hiện tại năng động; nó luôn luôn năng động, trong hiện tại. Vì vậy khi bạn cố gắng hiểu rõ hoạt động trong hiện tại, bằng quá khứ, mà là tư tưởng, vậy thì bạn không hiểu gì cả; vậy thì có sự phân chia, và cuộc sống trở thành một xung đột. Vì vậy liệu bạn có thể sống trọn vẹn đến độ chỉ có hiện tại năng động ngay lúc này hay không? Và bạn không thể sống theo lối đó nếu bạn không hiểu rõ và do đó tự cắt đứt trọn vẹn chính bạn khỏi quá khứ, bởi vì chính bạn là quá khứ. Bạn thấy rằng, bất hạnh thay bạn sẽ tiếp tục chỉ lắng nghe – nếu tôi tình cờ đến đây năm tới bạn sẽ lặp lại cùng một mớ từ ngữ cũ kỹ.

Người hỏi: Thưa ông, nếu chúng ta không ở trong quá khứ, nhưng ở trong hiện tại, việc đó cũng không trở thành quá khứ và tương lai – làm thế nào chúng ta biết rằng chúng ta đúng?

KRISHNAMURTI: Bạn không phải chắc chắn rằng bạn đúng – sai lầm! Tại sao bạn lại sợ hãi về đúng hay sai? Nhưng câu hỏi của bạn không có giá trị gì cả bởi vì bạn chỉ đang nói chuyện, bạn chỉ đang lý thuyết hóa. Bạn đang nói, “Nếu điều này xảy ra, điều kia sẽ xảy ra”. Nhưng nếu bạn đưa nó vào hành động, lúc đó bạn sẽ biết rằng không có sự việc như là “đi lạc lối”.

Người hỏi: Thưa ông, khi chúng ta trở về nhà chúng ta thấy con cái của chúng ta và cái quá khứ chen vào.

Người hỏi: Shankara có lẽ không còn nữa.

KRISHNAMURTI: Tôi hy vọng điều đó đã qua rồi. Shankara có lẽ không còn hiện diện nhưng những đứa trẻ vẫn còn. (Tiếng cười) Những đứa trẻ là quá khứ hay sao? Các em là quá khứ trong một ý nghĩa. Và bởi vì các em là những con người đang sống, liệu bạn có thể giáo dục các em sống trọn vẹn, trong cách chúng ta đang nói không?

Người hỏi: Được thôi thưa ông, ông đã trả lời nó, xin lỗi.

KRISHNAMURTI: Điều đó có nghĩa rằng tôi phải giúp chúng thông minh, tôi phải giúp chúng nhạy cảm, bởi vì tánh nhạy cảm, tánh nhạy cảm cao độ là thông minh cực kỳ. Vì vậy nếu không có những trường học quanh bạn, bạn phải giúp đỡ các em ở nhà để nhạy cảm, để nhìn ngắm cây cối, nhìn ngắm những bông hoa, lắng nghe chim chóc, trồng một cái cây nếu bạn có một cái vườn nhỏ – hay nếu bạn không có vườn, hãy trồng một cái cây trong chậu và nhìn ngắm nó, ấp ủ nó, tưới nước nó, không xé những chiếc lá của nó. Và bởi vì những trường học không muốn các em được nhạy cảm, được giáo dục, được thông minh (những trường học chỉ tồn tại để đậu những kỳ thi và kiếm được một việc làm) bạn phải giúp đỡ các em ở nhà, giúp đỡ các em bàn luận cùng bạn, tại sao bạn đến một đền chùa, tại sao bạn thực hiện nghi lễ này, tại sao bạn đọc kinh Bible, kinh Gita – bạn theo kịp không? – để cho các em luôn luôn đang bày tỏ sự nghi ngờ về bạn, để cho bạn hay bất kỳ người nào khác không trở thành một uy quyền. Nhưng tôi sợ rằng bạn sẽ không làm bất kỳ việc này bởi vì khí hậu, lương thực, truyền thống quá đè nặng bạn, vì vậy bạn luôn lách đi và sống một cuộc sống xấu xa khủng khiếp. Nhưng tôi nghĩ, nếu bạn có năng lượng, động cơ, đam mê, đó là cách duy nhất để sống.

MADRAS

Ngày 12 tháng giêng năm 1968

VII – BẢY NÓI CHUYỆN Ở SAANEN, SWITZERLAND

– 1 – QUAN TÂM CHÍNH CỦA BẠN LÀ GÌ?

Đam mê và mãnh liệt được cần đến. Cái bên trong và cái bên ngoài; liệu chúng có thể bị phân chia?

Những câu hỏi: Vui thú và quan tâm; Thượng đế; trẻ em và giáo dục; nhiều quan tâm khác nhau; ý nghĩa của những cuộc biểu tình; của tình yêu, sự thật và trật tự.

Tôi nghĩ, bởi vì chúng ta sắp có nhiều nói chuyện và bàn luận chúng ta nên tiếp nhận rất thoải mái mọi vấn đề, thư giãn, và vận dụng cái trí của chúng ta vào điều gì chúng ta sẽ cùng nhau nói chuyện và bàn luận. Trước hết, tôi không chắc rằng bạn, như một cá thể, như một con người, có thực sự quan tâm. Tôi nghĩ rằng người ta phải tìm ra điều đó. Sự quan tâm chính, ý định sâu xa và vĩnh viễn của bạn là gì, và trong khám phá được nó, liên đới sự khám phá đó đến tất cả những hoạt động thuộc sống của người ta. Người ta có lẽ thích thú, quan tâm một cách sâu xa, vào thế giới như nó là hiện nay – với bạo lực, những hỗn loạn thảm khốc, những phân chia chính trị, và sự thoái hóa mà chắc chắn là sự kết thúc, không chỉ bên ngoài mà còn cả bên trong. Trong khám phá cho chính mình sự quan tâm sâu xa chính của chúng ta, tiếp theo chúng ta sẽ tìm ra cho chính mình sự liên hệ với nhau của chúng ta tùy theo quan tâm đó là gì. Nếu quan tâm đó khá mơ hồ, hời hợt, trên bề mặt, lệ thuộc vào hoàn cảnh sống và vào ngọn gió phe phẩy trong bất kỳ phương hướng nào, vậy thì những hoạt động của chúng ta, cả bên ngoài lẫn bên trong, sẽ là không chủ định, sẽ không có ý nghĩa lâu dài sâu xa nào. Nhưng trong suốt những nói chuyện và những bàn luận sắp tới này, liệu chúng ta có thể tìm được sự quan tâm chính của chúng ta là gì. Bạn đang ngồi đây, đang lắng nghe điều gì được nói ra, liệu bạn thực sự quan tâm đến thế giới và vị trí của bạn trong thế giới, sự liên hệ của bạn với một người khác, sự liên hệ của bạn, thuộc chính trị, thuộc kinh tế, thuộc tôn giáo, và thuộc xã

hội, liệu bạn thực sự quan tâm – vì bạn phải như thế – sự quan tâm thực sự sâu xa của bạn trong sống là gì? Nó là tìm kiếm tiền bạc – làm ơn lắng nghe tất cả điều này rất cẩn thận – tiền bạc, vị trí, chắc chắn, an toàn? Nếu đó là sự quan tâm liên tục, mạnh mẽ, thực sự của bạn, vậy thì người ta phải thấy được những hậu quả của sự quan tâm như thế. Hay liệu đây là sự quan tâm của bạn, động cơ chính thực sự của bạn – khi suy xét thế giới là gì và sự liên hệ của bạn với thế giới là gì – liệu sự quan tâm của bạn không chỉ là thay đổi chính bạn mà còn cả thay đổi thế giới quanh bạn, và thấy tất cả những hàm ý của sự quan tâm đó? Hay liệu sự quan tâm chính của bạn là bạn muốn thiết lập một liên hệ cá nhân với một người khác thật trọn vẹn, tổng thể, để cho không còn xung đột, vậy thì bạn cũng phải nhận ra được những kết quả của việc đó?

Và liệu sự quan tâm của bạn là – và điều này khó khăn hơn nhiều – cố gắng tìm ra vị trí thích hợp của tư tưởng là gì, như cái có thể đo lường được và cái không thể đo lường được? Trong cố gắng tìm ra sự quan tâm của chúng ta ở phương hướng nào, mỗi người chúng ta – không phải sự quan tâm chung nhưng sự quan tâm riêng của bạn – và liệu bạn đã sẵn sàng hiến dâng trọn vẹn cho sự quan tâm đó, không phải đùa giỡn với nó, không phải bất thình lình chấp nhận nó và phủ nhận nó tùy theo những hoàn cảnh, tùy theo ưa thích và không-ưa thích riêng của bạn, và tùy theo những ảnh hưởng của môi trường sống?

Vì vậy, khi biết được sự quan tâm của bạn, trong suốt bốn tuần lễ này nếu chúng ta đã sẵn sàng để thâm nhập điều này thật trọn vẹn, thế là chúng ta có thể thiết lập một liên hệ giữa chính bạn và người nói; và vì vậy cũng thiết lập liên hệ của bạn với thế giới, và với người hàng xóm của bạn, và với người bạn thân thiết của bạn.

Vì vậy đó là điều gì chúng ta sẽ thực hiện trong suốt những tuần lễ này: tìm ra liệu bạn đã sẵn sàng để khám phá một cách chính xác khả năng và quan tâm chính của bạn

nằm ở đâu. Và liệu sự quan tâm đó là tách rời hay sự quan tâm đó liên quan đến tất cả những con người. Nếu nó là tách rời, đó là, bạn đang tìm kiếm sự hưởng thụ đặc biệt riêng của bạn, sự cứu rỗi đặc biệt riêng của bạn, sự an toàn đặc biệt riêng của bạn, một vị trí trong thế giới, vậy thì khi cùng nhau nói chuyện về nó chúng ta sẽ tìm được giá trị của sự quan tâm như thế, liệu nó có bất kỳ ý nghĩa nào hay không; và, liệu sự quan tâm của bạn, liệu mục đích sâu thẳm của bạn có phải là tìm ra làm thế nào để sống một sống hoàn toàn khác hẳn. Đang chấp nhận những sự việc như chúng là, bạo lực, hung tợn, hỗn loạn, bại hoại, hận thù, đối địch, đang nhìn thấy tất cả việc đó, liệu rằng cái trí của con người, cái trí của bạn, cái trí của mỗi người, có thể hoàn toàn thay đổi để cho, như một con người bạn không chỉ tạo ra một cách mạng cơ bản trong chính bạn mà còn cả bên ngoài nữa. Cách mạng bên ngoài và cách mạng bên trong không tách rời nhau. Chúng ta đang nói về cách mạng – không phải bạo lực vật chất khi ném bom, nhân danh hòa bình khi đang giết chết những người khác, đang hủy diệt. Đó không là cách mạng gì cả, đó chỉ là sự hủy diệt khờ dại. Tôi không biết liệu bạn đã quan sát khắp thế giới – trước hết thế hệ trẻ đang ở thời kỳ nở hoa, đang sống trong thế giới của "vẻ đẹp" và tưởng tượng, và bởi vì không nở hoa trọn vẹn, họ sử dụng những loại thuốc kích thích khác nhau và mọi chuyện như thế; và khi điều đó không thành công họ trở nên bạo lực. Và hiện nay chúng ta đang ở trong một thế giới của bạo lực hoàn toàn. Tôi không hiểu liệu bạn đã theo dõi những sự kiện ở phương Đông, ở vùng Trung đông, ở Mỹ và ở những nơi nào khác.

Vì vậy người ta phải tìm ra, nếu bạn rất nghiêm túc – và tôi hy vọng như thế, bởi vì nếu bạn không nghiêm túc sẽ chẳng xứng đáng khi bạn phải ngồi ở đây cả tiếng đồng hồ, tốt hơn bạn nên đi dạo, nhìn những hòn núi, cây cối, và chơi đùa – nhưng nếu bạn rất nghiêm túc, và tôi hy vọng như thế, vậy thì bạn phải tìm ra, bởi vì chúng ta đang lớn tuổi

hơn, những ngày tháng của chúng ta đang ngắn lại, năng lực của chúng ta đang trở nên xơ cứng lại khi chúng ta già đi, và thế giới đang tạo tác quá nhiều phiền muộn cho chúng ta. Vì vậy mỗi người trong chúng ta cần thiết phải tìm ra mục đích của bạn, ý định của bạn, quan tâm của bạn, là gì. Tiếp theo nếu bạn tìm ra rồi chúng ta có thể bàn luận, chúng ta có thể cùng nhau thực hiện một chuyến hành trình. Bởi vì người nói biết chính xác ý định của ông ta, động cơ của ông ta, quan tâm của ông ta là gì; và nếu sự quan tâm của bạn hoàn toàn khác biệt vậy thì sự chuyển tải của chúng ta sẽ khó khăn lắm. Nhưng nếu sự quan tâm của bạn là hiểu rõ toàn hiện tượng của thế giới này mà chúng ta, như những con người đang sống trong đó – không phải như những chuyên viên kỹ thuật – vậy thì chúng ta có thể cùng nhau nói chuyện, vậy thì chúng ta có thể cùng nhau thiết lập sự hiệp thông của chúng ta, vậy thì chúng ta có thể cùng nhau thực hiện một chuyến hành trình. Nếu không những nói chuyện và bàn luận này sẽ chẳng có ý nghĩa bao nhiêu. Làm ơn hãy luôn luôn ghi nhớ trong cái trí rằng, mặc dù bạn ở đây cho một kỳ nghỉ trong những rặng núi hay những quả đồi và những con suối và tất cả những khu giải trí dành cho du lịch, bất kể tất cả việc đó, chúng ta có một cơ hội để ngồi cùng nhau nguyên một tiếng đồng hồ. Bạn biết việc đó hoàn toàn gây hứng thú, ngồi với nhau nguyên một tiếng đồng hồ để cùng nhau nói về những vấn đề của chúng ta, mà không có bất kỳ thái độ đạo đức giả, không có bất kỳ sự giả vờ, không đưa ra một hào nhoáng vô lý nào cả. Có nguyên một giờ cùng nhau là một việc lạ thường nếu bạn đến để suy nghĩ về nó, bởi vì chúng ta hiếm khi nào ngồi cùng nhau để nói về những vấn đề nghiêm túc với bất kỳ ai trong nguyên một tiếng đồng hồ. Bạn có lẽ đi làm việc nguyên một ngày, nhưng cùng nhau trải qua sáu mươi phút và nhiều hơn nữa để tìm hiểu, để tra xét, một cách nghiêm túc, tất cả những vấn đề của con người chúng ta, bằng sự thư thả, có chủ ý, bằng thương yêu vô cùng – không cố gắng áp đặt một quan điểm vào người khác, bởi vì chúng ta không đang giải quyết

những quan điểm, những ý tưởng, hay những lý thuyết. Điều gì chúng ta quan tâm là thiết lập một sự liên hệ lẫn nhau, và điều đó chỉ có thể thực hiện được nếu chúng ta biết được những quan tâm lẫn nhau của chúng ta, và những quan tâm đó sâu thẳm đến chừng nào, và năng lượng nào bạn phải vận dụng để khám phá giải pháp cho những vấn đề chính thuộc sống của chúng ta. Bởi vì sống của chúng ta không khác biệt với phần còn lại của thế giới. Chúng ta là thế giới. Tôi không nghĩ nhiều người chúng ta nhận ra, một cách sâu thẳm, một cách liên tục, rằng chúng ta là thế giới và thế giới là chúng ta. Tôi nghĩ sự hiểu rõ này phải được bám rễ lâu dài, sâu thẳm trong chúng ta. Bởi vì chúng ta đã tạo ra cấu trúc xã hội tùy theo ham muốn của chúng ta, tùy theo những tham vọng, tham lam, ganh tị, bạo lực của chúng ta, và nếu chúng ta muốn thay đổi xã hội đó chúng ta phải thay đổi chính chúng ta. Điều đó có nghĩa rằng một tiếp cận cơ bản, đơn giản đến toàn vấn đề. Nhưng rủi thay chúng ta nghĩ rằng bằng cách thay đổi cấu trúc bên ngoài – ném bom, phân chia chính trị, và vân vân – rằng bằng một điều kỳ diệu nào đó tất cả chúng ta sẽ trở thành những con người hoàn hảo. Tôi e rằng sự thay đổi đó không bao giờ thành công được.

Vì vậy, khi nhận ra rằng chúng ta là thế giới, thực sự cảm thấy nó, không phải như một câu phát biểu bằng từ ngữ hay một lý thuyết nhưng thực sự cảm thấy nó trong quả tim của bạn, và điều đó khó khăn cực kỳ bởi vì giáo dục của chúng ta, văn hóa của chúng ta đã đặc biệt nhấn mạnh rằng bạn tách rời khỏi thế giới, rằng bạn như một cá thể có trách nhiệm với chính bạn, và không phải có trách nhiệm hoàn toàn với toàn thế giới này; rằng bạn như một cá thể được tự do làm điều gì bạn ưa thích, trong ý nghĩa giới hạn. Nhưng chúng ta không là những cá thể, chúng ta là kết quả của văn hóa mà chúng ta sống trong nó. Cá thể có nghĩa là một cụ thể, một thực thể mà không bị vỡ vụn, mà là tổng thể. Và chúng ta không là cá thể đó. Chúng ta bị vỡ vụn, phân chia,

mâu thuẫn trong chính chúng ta, vì vậy chúng ta không là những cá thể. Vậy là, khi thấy tất cả điều đó, quan tâm chính của chúng ta trong sống là gì?

Hãy dành thời gian suy nghĩ về nó, hãy cho nó vài phút. Chúng ta có thể cùng nhau ngồi yên lặng, để tìm ra điều đó. Có phải rằng bạn có những vấn đề về tình dục và bạn không thể giải quyết chúng, và vì vậy vấn đề đó trở thành vấn đề chính ? Có phải rằng bạn muốn sống an bình, trong một thế giới quá hỗn loạn, thoái hóa và bạo lực? Có phải rằng bạn có nhiều, nhiều vấn đề – những liên quan cá nhân, xã hội, kinh tế – và bạn muốn giải quyết tất cả những vấn đề kia một cách trọn vẹn, tổng thể? Hay, sự quan tâm của bạn là sự đổi mới xã hội, và bạn hiến dâng cho nó, đến sự đổi mới xã hội? Và nếu bạn như thế, vậy thì sự liên hệ của bạn với xã hội đó là gì? Và nếu bạn quan tâm tìm ra sự giới hạn của tư tưởng – và tư tưởng là giới hạn, dù rằng có năng lực, hợp lý, có kinh nghiệm và kỹ thuật, có thể phát minh, tạo ra một thế giới công nghệ tuyệt vời, lại nữa hôm nay là một chủ đề rất giới hạn – nếu bạn muốn tìm ra liệu có một cái gì đó vượt khỏi tư tưởng – cái có thể đo lường được và cái không thể đo lường được.

Vậy là, bạn phải quan sát tất cả những vấn đề này. Vì vậy chúng ta sẽ bắt đầu từ đâu? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Từ đâu chúng ta – bạn và tôi – sẽ bắt đầu bàn luận về vấn đề của chúng ta? Chúng ta sẽ bắt đầu ở đầu đó, mà là, cái có thể đo lường được và cái không thể đo lường được, hay, chúng ta sẽ bắt đầu bàn luận, để tạo ra sự thay đổi ở đầu này, mà là, sự thay đổi môi trường vật chất – với tất cả sự ô nhiễm, vỡ vụn, thối nát, thoái hóa của nó? Vì vậy chúng ta sẽ bắt đầu từ đâu? Điều đó tùy thuộc nơi bạn mà thôi!

Người hỏi: Thưa ông, tôi không chắc rằng chúng ta là thế giới, và thế giới là chúng ta.

Krishnamurti: Đó là vấn đề chính của bạn à? Đừng bận tâm điều gì tôi nói. Hãy gạt bỏ nó đi! Vấn đề của bạn là gì,

sự quan tâm chính của bạn là gì, và liệu bạn có năng lượng, khả năng, hứng thú, sự mãnh liệt để giải quyết vấn đề đó?

Làm ơn, lúc này đừng đặt những câu hỏi, chúng ta sẽ có thời gian dành cho câu hỏi thời gian sau. Bạn theo kịp chứ? Bây giờ chúng ta hãy cùng nhau ngồi lại, dành vài ba phút, tìm ra quan tâm chính của bạn trong sống là gì. Tìm được điều này rất quan trọng – không phải điều gì người nói trình bày, mà hoàn toàn không liên quan, nhưng sự quan tâm của bạn là gì, và bạn sẽ trao những năng lượng của bạn để theo đuổi sự quan tâm đó đến chừng nào; sâu thẳm như thế nào, đam mê như thế nào, mãnh liệt như thế nào – bởi vì nếu bạn không có đam mê, không có hứng thú, không có mãnh liệt, vậy thì – nếu tôi được phép nói rõ – sự thoái hóa đã chen vào, và nơi nào có sự thoái hóa chắc chắn chết là điều không tránh khỏi.

Vì vậy chúng ta sẽ bắt đầu từ đầu nào – ở đầu đó, hay đầu này? Hay sống có thể được phân chia theo cách đó? Làm ơn lắng nghe cẩn thận. Liệu toàn chuyển động của sống này, toàn sự tồn tại của những con người này, có thể được phân chia quá dễ dàng như thế? Làm ơn lắng nghe. Đừng đồng ý hay không-đồng ý. Chỉ lắng nghe thôi. Trước hết tôi sẽ thiết lập một an toàn vật chất, một liên hệ vật chất, một trật tự hoàn toàn thuộc vật chất, thuộc xã hội, thuộc kinh tế, và sau khi thiết lập nền tảng, dựng lên một ngôi nhà đầy đủ ở đây, rồi tiếp theo chuyển từ đầu này đến đầu còn lại. Bạn đang theo kịp chứ? Hay, nó là một chuyển động tổng thể, nguyên vẹn, không phân chia, không vỡ vụn, nhưng một chuyển động tròn đều. Dù bạn khởi hành ở đâu, hai đầu này đều liên quan.

Bạn thấy rằng chúng ta muốn có một trật tự vật chất hoàn toàn, và chúng ta phải có trật tự – trong sống của chúng ta cũng như phía bên ngoài. Làm ơn hãy lắng nghe điều này. Chúng ta phải có trật tự. Không phải trật tự của quân đội, không phải trật tự của thế hệ già nua, cũng không phải trật tự của thế hệ trẻ tuổi – xã hội buông thả là vô-trật tự, và vì

vậy nó vỡ vụn, thoái hóa – và trật tự già nua cũng vỡ vụn và thoái hóa, cùng tất cả những bạo lực, những chiến tranh, sự ngạo mạn, sự phân chia của nó và mọi chuyện còn lại. Nhưng bởi vì thấy được cả hai vô-trật tự này, vô-trật tự buông thả và vô-trật tự được xếp đặt có trật tự của thế hệ già nua, bởi vì thấy được cả hai, người ta nhận ra rằng phải có một loại trật tự hoàn toàn khác hẳn. Đúng chứ? Bạn theo kịp không? Chúng ta đang gặp gỡ lẫn nhau? Làm ơn, chúng ta đang hiệp thông cùng nhau chứ? Và trật tự đó phải bao gồm cả sự an toàn vật chất cho mọi người. Đúng chứ? Không phải chỉ cho vài người giàu có hay cho một ít người có vị trí tốt hay có năng lực, và vân vân, phải có sự an toàn vật chất cho mọi người. Bạn hiểu rõ không? Hơn sáu triệu người từ phương Đông đã định cư ở Ấn độ. Bạn hiểu điều đó có nghĩa gì – không chỉ dành cho những người tị nạn chính trị nhưng cũng dành cho quốc gia nghèo đói này mà đã nghèo đói sẵn rồi! Và làm thế nào bạn có thể thiết lập được trật tự ở đó? Và trật tự đó, mà là vô-trật tự hoàn toàn – đã được tạo ra bởi những thế hệ già nua, cùng những phân chia chính trị của họ, những phân chia quốc gia và tôn giáo của họ. Bạn đang theo sát tất cả điều này? Và vô-trật tự hay cái sự việc tạm gọi là buông thả mà đang xảy ra cho những người trẻ tuổi – vì họ nói rằng đó là vô-trật tự, chúng tôi không liên quan gì đến những người già nua cả, chúng tôi muốn một loại trật tự khác hẳn, và vì vậy chúng tôi sẽ làm điều gì chúng tôi ưa thích. Đó không là trật tự! Cả trật tự già nua lẫn trẻ tuổi đều là vô-trật tự. Tôi ao ước bạn hiểu rõ điều này. Và bởi vì nhận ra điều này, người ta thấy rằng phải có trật tự vật chất, an toàn vật chất, cho tất cả những con người trong thế giới.

Bạn biết điều này đã là giấc mơ của những người cách mạng, của những người lý tưởng, của những người triết lý, và họ nghĩ qua sự cách mạng vật chất họ có thể thiết lập nó; nhưng nó đã không thành công – họ đã tạo tác hàng trăm cách mạng và điều đó đã không xảy ra. Hãy quan sát thế

giới Cộng sản, cùng những phân chia của họ, cùng những quân đội của họ, cùng chế độ chuyên chế của họ và tất cả những nỗi kinh hoàng đang xảy ra trong phần còn lại của thế giới – và không có trật tự ở đó nữa.

Vì vậy, qua sự hiểu rõ tất cả điều này đầu tiên người ta nhận ra rằng người ta phải có trật tự vật chất. Và liệu trật tự đó phụ thuộc vào luật pháp, vào việc tái tổ chức của văn hóa và ảnh hưởng thuộc môi trường sống xã hội – hay trật tự đó phụ thuộc trọn vẹn vào con người, vào mỗi người chúng ta – cách chúng ta sống, cách chúng ta suy nghĩ, cách chúng ta hành động trong những liên hệ của chúng ta với nhau? Bây giờ, nếu chúng ta bắt đầu với điều đó – đó là, sống trong thế giới mà quá hủy hoại, quá hỗn loạn, quá hung bạo và vân vân, làm thế nào tôi, như một con người, bạn, như một con người, sẽ tạo ra được trật tự trong thế giới này? Trật tự đó phụ thuộc vào bạn hay phụ thuộc vào người làm chính trị? Trật tự đó phụ thuộc vào bạn, hay phụ thuộc vào người giáo sĩ, vào bạn hay vào người triết lý, vào bạn hay vào một lý tưởng không tưởng? Bạn đang theo sát tất cả điều này chứ? Trật tự đó phụ thuộc vào cái gì? Chúng ta đang chuyển động cùng nhau chứ? Nếu bạn phụ thuộc vào người giáo sĩ, hay vào người chính trị, hay vào một lý thuyết, hay vào một niềm tin, một lý tưởng – vậy thì hãy tìm hiểu xem điều gì xảy ra! Vậy thì bạn đang tuân phục đến cái khuôn mẫu được đặt ra bởi một người chính trị, hay bởi một người lý thuyết, hay bởi một lý tưởng không tưởng, và vậy là có một xung đột giữa chính bạn và điều gì bạn nghĩ nên là.

Vì vậy liệu bạn đã sẵn sàng, liệu sự quan tâm thực sự, sâu thẳm của bạn, là để nhìn thấy, nhận biết và hiểu rõ rằng trật tự này trong xã hội chỉ có thể được tạo ra bởi bạn, chứ không phải bất kỳ người nào khác. Chúng ta chịu trách nhiệm cho trật tự đó – bởi thái độ của chúng ta, bởi cách sống của chúng ta, những tư tưởng của chúng ta, tổng thể của nó – và liệu đó là sự quan tâm của bạn? Bởi vì người ta phải sống, khi thế giới ở trong hủy diệt, hỗn loạn, đau khổ

và phiền muộn như thế, người ta phải sống – nếu bạn muốn hiểu rõ tất cả sự hỗn loạn này – người ta phải sống trong trật tự trọn vẹn, tổng thể. Và nếu bạn quan tâm, nếu bạn trao năng lượng của bạn, khả năng của bạn, đam mê của bạn để tìm ra trật tự đó là gì – vậy thì chúng ta có thể bàn luận. Bạn đã hiểu rõ quan điểm của tôi chứ? Vậy thì chúng ta có thể tìm hiểu nó. Vậy thì chúng ta sẽ cùng nhau chia sẻ vấn đề. Vậy thì bạn sẽ không chỉ là một người đứng ngoài nhìn vào; đó là vấn đề của bạn và bạn phải vận dụng năng lượng vào nó! Bây giờ chúng ta sẽ tiến tới từ đó, đúng chứ? Chúng ta sẽ tìm hiểu từ đó phải không? Bạn nói gì đây?

Người hỏi: Vâng, vâng.

Krishnamurti: Ồ tốt! Khi bạn nói "vâng" – hãy bám vào nó. Ngày mai đừng thay đổi bởi vì bạn yêu một cô gái hay một cậu trai, hay bạn trông thấy một chiếc xe mới toanh. Có những chiếc xe đẹp, tôi đã thấy một chiếc! Vì vậy nếu đó là sự quan tâm sâu sắc, thực sự của bạn, vậy thì bạn phải đam mê. Đúng chứ? Bạn biết đam mê là gì hay không? Tôi không đang nói về sự thèm khát. Tôi không đang nói về sự đam mê vật chất, sự đam mê tình dục, tôi đang nói về đam mê đó mà đến khi có sự quan tâm sâu sắc. Ví dụ, nếu người ta quan tâm sâu sắc, không phải hời hợt, không phải bởi vì nó mang lại một phần thưởng, nhưng thực sự muốn tìm được liệu đau khổ có thể kết thúc. Đau khổ – bạn biết rồi, buồn bực, sầu muộn, lo lắng, sợ hãi – nếu điều đó có thể kết thúc, vậy thì bạn sẽ phát giác rằng từ đó sự mãnh liệt, sự đam mê hiện diện. Vậy là lúc này, nếu nó là ý định của bạn để tìm ra cho chính mình, liệu có thể, đang sống trong thế giới này, tạo ra được một trật tự như thế trong chính bạn, bởi vì bạn là thế giới và thế giới là bạn. Đúng chứ? Bây giờ, chúng ta đưa ra những câu hỏi. Tôi đã nói bốn mươi lăm phút rồi, tôi nghĩ như thế. Vì vậy chúng ta hãy tiếp tục.

Người hỏi: Ông đã nói rằng bạn phải có đam mê, nhưng lúc trước ông đã nói rằng khi bạn già nua sự đam mê của bạn trở nên xơ cứng, vì vậy người ta phải làm gì?

Krishnamurti: Những đam mê của chúng ta trở nên xơ cứng khi chúng ta già nua. Có lẽ những đam mê thuộc thân thể của bạn sẽ như thế, những tuyến hạch của bạn sẽ không làm việc hiệu quả nữa. Nhưng chúng ta không đang nói về sự đam mê của người trẻ, hay của người già, hay về sự biến mất của đam mê đó. Chúng ta đang nói rằng khi có một quan tâm, bạn hiểu chứ, thưa bạn, một quan tâm, một vấn đề khẩn thiết mà bạn phải quan tâm, như một con người – không phải với kỹ thuật của bạn, với tài năng của bạn, với năng lực của bạn – tôi không đang nói về điều đó. Nếu bạn có một quan tâm, và bạn sống cùng quan tâm đó, vậy thì từ sự sống của quan tâm sâu thẳm đó sự đam mê hiện diện, mà không biến mất chỉ vì bạn đã có mái tóc hoa râm.

Người hỏi: Điều gì xảy ra khi ông có sự quan tâm sâu thẳm này nhưng lại cũng có sự ham muốn cho vui thú?

Krishnamurti: Tôi hiểu rồi. Bạn có sự quan tâm sâu thẳm cho điều gì đó, và cũng vậy bạn bị cuốn hút bởi vui thú. Lúc đó có sự xung đột giữa hai, vì vậy người ta phải làm gì? Đó là câu hỏi phải không?

Vui thú ở một phía và sự quan tâm sinh động, sâu thẳm, lâu dài ở một phía khác. Làm ơn, đợi một chút – hãy lắng nghe nó. Vui thú, và sự quan tâm sinh động – chúng khác nhau, vậy thì có một mâu thuẫn phải không? Nếu tôi quan tâm sinh động để tạo ra trật tự trong chính tôi, và vì vậy trong thế giới quanh tôi, điều đó trở thành vui thú sâu đậm nhất và sinh động nhất của tôi. Tôi có lẽ có một chiếc xe hơi, tôi có lẽ nhìn một cô gái, tôi có lẽ nhìn những quả đồi và vân vân – nhưng chúng là tất cả những sự việc tầm thường, thoáng chốc mà sẽ không mâu thuẫn với sự quan tâm sinh động, vĩnh viễn của tôi mà là vui thú duy nhất của tôi. Bạn thấy rằng chúng ta phân chia vui thú trong chính chúng ta: chúng ta nói thật tuyệt vời khi có một chiếc xe đẹp – hay bất kỳ thứ gì. Xin lỗi tôi không được trở lại những chiếc xe hơi! Thật tuyệt vời khi nghe nhạc. Có sự hài lòng vô cùng khi nghe nhạc; nó có lẽ làm êm dịu hệ thần kinh của bạn, nó có

lẽ làm yên lặng bạn bởi âm điệu, vẻ đẹp của nó, chất lượng âm thanh của nó có lẽ dẫn dắt bạn đến những nơi xa xôi và xa xôi – và trong đó có vui thú vô cùng. Nhưng vui thú đó không làm hư hỏng hay xóa sạch quan tâm sinh động của bạn, ngược lại. Khi bạn có điều gì đó quan trọng lạ thường trong sống của bạn, và chính sự quan trọng lạ thường đó trở thành vui thú, vậy thì tất cả vui thú khác trở thành thứ phụ. Trong đó không có sự mâu thuẫn. Nhưng khi chúng ta không chắc chắn được sự quan tâm chính của chúng ta trong sống, vậy thì chúng ta bị cuốn đi trong những phương hướng khác bởi những vui thú và những mục tiêu khác, và thế là có một mâu thuẫn.

Vì vậy người ta phải tìm được – và tôi hy vọng bạn sẽ tìm được, trong suốt những ngày này – điều gì là quan tâm chính của bạn mà trong đó tất cả đam mê và vui thú vĩnh viễn đều hiện diện. Nhưng nếu bạn không quan tâm đến nó, nếu bạn không có vui thú lạ thường trong nó, nếu bạn hoàn toàn không chìm ngập trong nó, một cách đam mê, sinh động, mãnh liệt, vậy thì bạn bị xao lãng bởi những vui thú khác và vì vậy có một mâu thuẫn. Điều đó rõ ràng chứ?

Người hỏi: Ông không nghĩ rằng trật tự này trong thế giới chỉ có thể hiện diện bằng cách trao cho Thượng đế vị trí Ngài nên có trong sống của chúng ta hay sao? Tất cả sự hỗn loạn tồn tại trong thế giới ngày nay là bởi vì chúng ta sống mà không có ý tưởng về Thượng đế?

Krishnamurti: Nếu tôi đã hiểu đúng, quý ông đó nói rằng muốn tạo ra trật tự này chúng ta nên xếp vị trí thứ nhất cho Thượng đế. Điều đó đúng không, thưa bạn? Bây giờ, hãy chờ một tí. Tất cả các bạn đã hiểu rõ câu hỏi chứ? Rằng nếu chúng ta không có hiểu biết về Thượng đế, cảm thông Thượng đế, sự hiểu rõ về sự việc đó được gọi là Thượng đế, vậy thì trật tự trở thành máy móc, giả tạo, và vì vậy có thể thay đổi được. Đúng chứ, thưa bạn? Người hỏi nói rằng sự quan trọng thứ nhất phải là Thượng đế, và tiếp theo trật tự sẽ đến từ đó. Đúng chứ? Bây giờ, làm ơn, thưa bạn, chúng ta

đang cố gắng tìm hiểu câu hỏi, chúng ta không đang cố gắng phủ nhận hay bênh vực. Chúng ta đang cố gắng tìm ra. Chúng ta đang cố gắng tìm hiểu. Sự khó khăn của chúng ta là rằng tất cả chúng ta đều diễn giải tùy theo văn hóa của chúng ta, quá khứ của chúng ta, sợ hãi, vui thú của chúng ta, ý thức về an toàn của chúng ta, và vân vân và vân vân. Chúng ta cố gắng diễn giải, tưởng tượng Thượng đế là gì tùy theo quá khứ của chúng ta. Điều đó rõ ràng. Không à? Và cái sự thật tối thượng, không đang biết nó, không có hiểu biết về nó, sự thật đó mang lại trật tự à? Hay, bạn phải có trật tự vật chất trước, mà có thể đo lường được, và khi đã thiết lập trật tự đó tiếp theo chúng ta có thể tìm ra cái không thể đo lường được, mà trong đó trật tự là điều gì đó hoàn toàn khác hẳn. Bạn hiểu rõ câu hỏi chứ? Chúng ta có đang gặp gỡ lẫn nhau, hay bạn đã quên câu hỏi rồi!

Bạn biết không, điều này đã là quan điểm của tất cả những con người tôn giáo trong thế giới. Họ nói rằng: hãy trao toàn thân tâm của bạn đến Thượng đế, và sau đó bạn sẽ có trật tự hoàn hảo trong thế giới. Và mỗi tôn giáo, mỗi giáo phái, diễn giải Thượng đế đó là gì. Và bởi vì được nuôi dưỡng trong văn hóa của niềm tin, chúng ta chấp nhận điều đó. Trái lại nếu người ta thực sự muốn tìm ra Thượng đế là gì, nếu có một sự việc như thế, hay cái gì đó mà không thể đặt tên được, mà không thể diễn tả được thành những từ ngữ, nếu đó là sự quan tâm chính thuộc sống của bạn, chính quan tâm đó tạo ra trật tự. Mà có nghĩa rằng muốn tìm ra sự thật tôi phải sống hoàn toàn khác hẳn. Phải có mộc mạc mà không khắc nghiệt; phải có tình yêu vô hạn. Và tình yêu không thể hiện diện nếu có sợ hãi, hay nếu cái trí của tôi đang theo đuổi vui thú. Vì vậy, muốn tìm ra sự thật đó tôi phải hiểu rõ về chính tôi, và cấu trúc lẫn bản chất của chính tôi. Và cấu trúc lẫn bản chất của chính tôi có thể đo lường được bởi tư tưởng. Nó có thể đo lường được trong ý nghĩa rằng tư tưởng có thể nhận biết được hoạt động của nó, nó đã tạo tác cái gì, nó đã phủ nhận cái gì, nó đã chấp nhận cái

gì. Và khi người ta nhận ra những giới hạn của tư tưởng, vậy thì có lẽ chúng ta có thể thâm nhập cái vượt khỏi tư tưởng.

Người hỏi: Vấn đề của cha mẹ là, chúng tôi phải dạy bảo điều gì cho con cái chúng tôi?

Krishnamurti: Đây là câu hỏi của bạn, thưa bạn – chúng ta phải nói điều gì cho con cái chúng ta đây? Tôi xin lỗi vì bạn có con cái. Bạn phải nói gì với con cái của bạn trong thế giới hỗn loạn này? Đúng chứ? Chúa của tôi ơi! Chờ một chút, chờ một chút, chúng ta sẽ tìm hiểu nó.

Trước hết, sự liên hệ của chúng ta với con cái của chúng ta là gì? Làm ơn hãy nhớ rằng chúng ta đang tìm hiểu cùng nhau. Sự liên hệ của chúng ta với con cái của chúng ta là gì? Bạn rời nhà di làm nếu bạn là một người đàn ông, và bạn trở về nhà trễ vào buổi chiều. Nếu bạn là người mẹ bạn có tham vọng riêng của bạn, những động cơ riêng của bạn, sự cô độc riêng của bạn, những đau khổ riêng của bạn, được thương yêu và không được thương yêu, và mọi chuyện như thế, nấu nướng, rửa chén đĩa, và con cái phải được chăm sóc, và không đủ tiền bạc, và thế là bạn lại ra ngoài để kiếm tiền. Đúng chứ? Phong trào Giải Phóng Phụ Nữ – bạn biết đó là gì, giải phóng phụ nữ. Rồi thì sự liên hệ của bạn với con cái là gì – bạn có liên hệ nào không? Làm ơn, chúng ta đang tìm hiểu, tôi không đang nói rằng bạn không có nó; chúng ta đang tìm hiểu. Và, khi con cái lớn lên, bạn giao phó các em cho trường học, đúng chứ, nơi đó cũng có những em bé khác, đều bị lạc lõng, đều bắt chước, tuân phục, thành lập những băng đảng. Và chúng vào trường học này để được dạy cách đọc và cách viết. Tìm hiểu, làm ơn hãy tìm hiểu nó.

Bạn có vấn đề không chỉ về con cái riêng của bạn mà còn về những trẻ em khác, những em nhỏ đang phạm tội, tất cả đều giống nhau, đang bắt chước, đang tuân phục, đang dọa nạt. Đúng chứ? Quan hệ của bạn với người con của bạn là gì? Bây giờ nếu bạn thực sự quan tâm sâu sắc trong một câu hỏi này: đó là, bạn có con cái, và bạn phải giáo dục các em

đúng cách – nếu đó là quan tâm sâu sắc của bạn vậy thì bạn phải tìm ra ý nghĩa của tất cả sự giáo dục là gì? Nó chỉ là để phát triển một loại hiểu biết công nghệ đặc biệt nào đó để cho các em sẽ kiếm sống trong một thế giới mỗi lúc đang trở nên ganh đua khốc liệt nhiều hơn, bởi vì có nhiều người hơn trên thế giới và vì vậy càng ngày càng có ít việc làm hơn? Vì Chúa hãy đối diện tất cả điều này. Thế giới được phân chia bởi quốc tịch, chính phủ cai trị cùng quân đội, hải quân của họ, bộ máy giết chóc của họ – nếu bạn chỉ quan tâm đến sự phát triển hiểu biết công nghệ, vậy thì hãy nhìn tất cả những hậu quả của việc đó. Cái trí trở nên mỗi lúc một máy móc, và khi bạn nhấn mạnh vào hiểu biết công nghệ thuộc máy móc bạn lơ là toàn khía cạnh của sống. Và khi các em lớn lên các em vào đại học nếu các em may mắn – hay không may mắn – vào đại học, và càng lúc các em càng bị định hình, tuân phục, đặt trong một cái cũi. Đó là sự quan tâm của bạn? Đó là trách nhiệm của bạn? Và bởi vì các em không muốn bị đặt trong một cái cũi nên có một phản đối. Và khi phản đối đó không mang lại bất kỳ kết quả nào, có bạo lực.

Vì vậy bạn, như một người cha hay người mẹ, làm thế nào sẽ giáo dục con cái sống khác hẳn? Đúng chứ? Liệu bạn có thể hình thành, hay xây dựng một loại hệ thống giáo dục mới mẻ; hay liệu bạn, với sự giúp đỡ của những người khác, có thể bắt đầu một ngôi trường mà sẽ hoàn toàn khác hẳn? Điều đó có nghĩa bạn phải có tiền bạc, những con người quan tâm cùng sự việc, một nhóm người thực sự hiến dâng cho nó. Và, nếu bạn là một người cha hay người mẹ, liệu không phải trách nhiệm của bạn để nhìn thấy những ngôi trường như thế được sáng lập hay sao? Mà có nghĩa bạn phải làm việc cho nó. Bạn hiểu chứ, thưa các bạn, sống không là một trò đùa. Điều này là sự quan tâm của bạn? Nếu bạn là một người cha hay người mẹ, điều này là sự quan tâm của bạn? Hay, bạn, như một người cha, cùng những tham vọng, những tham lam, những đố kỵ riêng của

bạn, vị trí, văn phòng của bạn, quan tâm đến công việc của bạn, có được lương cao hơn, những chiếc tủ lạnh tốt hơn, và – tiếp tục phải không? Bạn phải thấy tất cả điều này. Vì vậy, giáo dục bắt đầu ở đâu – trong trường học, hay nơi bạn? Điều đó có nghĩa, bạn đang luôn luôn tự-giáo dục chính bạn – như một người cha, như một con người?

Người hỏi: Có bất kỳ điều gì trong giáo dục, hay trẻ em chỉ đến trường để sẽ là điều gì chúng ta là?

Krishnamurti: Có một sự việc như là sự giáo dục, hay con cái chúng ta sắp sửa trở thành chính xác như chúng ta là? Bạn biết, tôi được người ta bảo, Socrates, ở Athens, phàn nàn về giới thanh niên trong thời ông ấy. Ông ấy đã nói rằng các em không cư xử đứng đắn, không tôn trọng những người lớn tuổi hơn, các em đang sống buông thả, và tất cả những chuyện như thế. Sự phàn nàn đó đã từ 300 hay 400 năm trước công nguyên. Và chúng ta vẫn còn đang phàn nàn về con cái của chúng ta! Vì vậy chúng ta đang hỏi: sự giáo dục trẻ em tập trung vào việc đào tạo các em giống như chúng ta, giống như những con khỉ khác, hay, giáo dục có nghĩa không chỉ hiểu rõ khía cạnh công nghệ của sống mà còn cả toàn lãnh vực bị bỏ quên của sống – toàn bộ của nó, không chỉ một mảnh của nó, mà có nghĩa gồm cả phần tinh thần, tất cả những cảm xúc, bạn theo kịp chứ, toàn công việc của sự tồn tại? Bởi vì bạn bỏ quên tất cả điều đó và chỉ quan tâm đến một mảnh, vậy là có hỗn loạn và bạo lực trong thế giới.

Người hỏi: Ông đang nói rằng chúng ta chỉ nên có một quan tâm chính phải không? Liệu chúng ta không nên quan tâm đến nhiều sự việc, đến chiến tranh, đến ô nhiễm? Ông phải biết những việc này, phải không?

Krishnamurti: Thưa bạn, khi có một quan tâm chính, lúc đó bạn quan tâm đến mọi thứ.

Người hỏi: Mọi thứ là một.

Krishnamurti: Mọi thứ là một, tôi đã nói điều đó. Khi tôi quan tâm đến trật tự, không chỉ trật tự trong chính tôi nhưng trật tự trong thế giới. Tôi không muốn những chiến tranh. Tôi cảm thông với những người đó, bởi vì họ không có trật tự. Bạn biết điều gì đang xảy ra? Vì vậy tôi quan tâm đến ô nhiễm và nghèo đói, chiến tranh. Chiến tranh bị tạo ra bởi những quốc tịch, bởi những chính phủ, những người chính trị, những phân chia của những nhóm tôn giáo và vân vân. Khi suy nghĩ tất cả điều đó, tôi muốn trật tự, không phải trật tự cho tôi. Trong muốn trật tự tôi phải tìm được trật tự ở mọi thứ quanh tôi. Mà có nghĩa rằng tôi làm việc cho trật tự, tôi hiến dâng cho trật tự, và tôi đam mê cho trật tự. Điều đó có nghĩa rằng tôi không có quốc tịch, không . . . bạn theo kịp chứ, thưa bạn? Vô-trật tự là bạo lực, vì vậy tôi phải tìm ra trong chính tôi làm thế nào để không-bạo lực, để hoàn toàn kết thúc tất cả bạo lực.

Người hỏi: Ông có tin tưởng vào sự biểu tình hay không?

Krishnamurti: Bạn muốn biểu tình à, bạn muốn lên xuống con đường để biểu dương cùng một nhóm người muốn kết thúc chiến tranh ở Việt nam? Chiến tranh Việt nam, hay bạn muốn kết thúc tất cả những chiến tranh? Đúng chứ? Liệu bạn có thể biểu tình để kết thúc tất cả những chiến tranh? Hay bạn chỉ có thể biểu tình để kết thúc một chiến tranh đặc biệt? Làm ơn hãy suy nghĩ về điều này, hãy trao quả tim của bạn đến điều này. Tôi có thể biểu tình cho sự kết thúc một chiến tranh ở Trung đông hay một chiến tranh đặc biệt, nhưng khi tôi quan tâm đến sự kết thúc tất cả chiến tranh, không chỉ trong chính tôi nhưng cả phía bên ngoài, làm thế nào tôi có thể biểu tình cùng một nhóm người được? Liệu tôi có thể? Liệu bạn cũng muốn kết thúc chiến tranh, giống như tôi muốn kết thúc chiến tranh? Bạn hiểu chứ? Nó có nghĩa rằng không quốc tịch, không có những khác biệt ngôn ngữ, không những khác biệt tôn giáo, và mọi việc như thế. Không, những người bạn của tôi, bạn không thể biểu tình vì

nó, nhưng bạn phải sống cùng nó. Và khi bạn sống cùng nó, trong ngay sống đó là một biểu tình.

Người hỏi: Tình yêu và sự thật có mang lại trật tự hay không?

Krishnamurti: Nhưng liệu chúng ta biết tình yêu là gì? Liệu chúng ta biết sự thật là gì? Liệu bạn có thể thương yêu nếu bạn ghen tuông? Nếu bạn tham vọng? Nếu bạn tham lam? Và liệu sự thật là cái gì đó cố định, được thiết lập, hay nó là một sự vật đang sống, đang chuyển động, sinh động, bạn theo kịp chứ? – và vì vậy không có con đường dẫn đến nó. Bạn phải tìm ra điều này.

Tôi đã nói được một tiếng mười lăm phút – chúng ta đã – điều đó đã đủ cho buổi sáng đầu tiên hay chưa? Chúng ta sẽ có mười bốn nói chuyện như thế này, vì vậy đối với buổi đầu tiên, đủ rồi. Bạn có đủ những vấn đề để nghiền ngẫm. Hãy trao tặng ngày này của bạn cho nó đến khi chúng ta gặp gỡ lại vào ngày mốt.

SAANEN

Ngày 18 tháng 7 năm 1971

– 2 – TRẬT TỰ

Cái trí chỉ biết vô-trật tự. Trạng thái của “không-biết”. “Cái tôi” là thành phần của văn hóa, mà là vô-trật tự.

Những câu hỏi: Liệu cái trí có thể quan sát? Phân tích; vị đạo sư: sự liên hệ với Krishnamurti; liệu bạn có thể nhìn vào chính bạn?

Chúng ta sẽ tiếp tục nói chuyện về điều gì chúng ta đã nói ngày hôm qua? Chúng ta đã nói về trật tự, và trong một thế giới hoàn toàn bị hỗn loạn, bị phân chia, trong một thế giới quá bạo lực và tàn nhẫn, khi quan sát điều này người ta nên nghĩ rằng sự quan tâm chính của chúng ta trong sống sẽ là mang lại trật tự, không chỉ trong chính chúng ta mà con cả phía bên ngoài. Trật tự không là thói quen. Thói quen trở thành máy móc và mất đi tất cả sinh lực của nó, khi những con người trở nên chỉ có trật tự trong một ý nghĩa máy móc của từ ngữ đó. Và trật tự, như chúng ta đã nói ngày hôm qua, bao phủ không chỉ sống đặc biệt riêng của chúng ta mà còn tất cả sống quanh chúng ta, trong thế giới bên ngoài và sâu thẳm bên trong.

Làm thế nào người ta, bởi vì ý thức được vô-trật tự này, hỗn loạn này, làm thế nào người ta sẽ tạo ra trật tự trong chính mình, mà không có bất kỳ xung đột nào – làm ơn lắng nghe tất cả điều này – mà không có bất kỳ xung đột nào và không chỉ biến nó thành thói quen, lề thói, máy móc và loạn thần kinh? Đúng chứ? Bởi vì người ta đã quan sát những người kia mà rất trật tự, họ có một sự cứng ngắt nào đó, họ không có sự mềm dẻo, họ không nhanh nhẹn, họ trở nên khá khô khan, tự cho mình là trung tâm bởi vì họ theo một khuôn mẫu đặc biệt mà họ nghĩ là trật tự, và dần dần khiến điều đó trở thành loạn thần kinh; bởi vì ý thức được điều đó, trật tự đó trở thành máy móc, loạn thần kinh, và vẫn vậy người ta phải có trật tự trong sống của người ta. Làm thế nào điều này xảy ra được? Đó là điều gì sáng nay chúng ta sẽ cùng nhau tìm hiểu. Tôi hy vọng bạn đã suy gẫm về một

số câu hỏi mà chúng ta đang bàn luận ngày hôm kia, và bạn rất mải mê cùng nó.

Trước tiên người ta phải có trật tự thuộc phần thân thể, phải không? Một nhạy cảm cao độ, nếu tôi được phép sử dụng từ ngữ “kỷ luật” – chúng ta sẽ tìm hiểu từ ngữ đó – kỷ luật cực kỳ, nhạy cảm, sinh động, không phải một thân thể lờ đờ, bởi vì điều đó tác động vào cái trí. Và làm thế nào người ta sẽ có một cơ quan hết sức nhạy cảm mà không cứng ngắt, không cằn cỗi, không bị cưỡng bách vào một khuôn mẫu đặc biệt mà cái trí nghĩ là trật tự, và thế là cưỡng bách thân thể tuân phục vào một khuôn mẫu, hay vào một thiết kế đã được sắp xếp bởi cái trí. Đúng chứ? Chúng ta có đang theo sát điều này không? Đó là một trong những vấn đề, chúng ta sẽ quay lại nó.

Và cũng phải có trật tự trong toàn tổng thể của cái trí – cái trí là bộ não; và cái trí là năng lực để hiểu rõ, để quan sát hợp lý, sáng suốt, không bị trói buộc trong những ham muốn, những mục đích, những dự tính mâu thuẫn nhau. Và chất lượng tổng thể của cái trí này, làm thế nào nó sẽ có trật tự tổng thể, trật tự của cả cái trí và thân thể, mà không có tuân phục, mà không có sự cưỡng bách của loại kỷ luật nào đó được thiết lập bởi cái trí, và một cái trí có thể quan sát một cách rất rõ ràng, hợp lý, sáng suốt, và vận hành một cách tổng thể, nguyên vẹn trong mọi lãnh vực, không bị tách rời? Đầu tiên hãy thấy sự khó khăn của chúng ta, điều gì được bao hàm trong tất cả việc này. Người ta phải có trật tự, điều đó tuyệt đối cần thiết. Điều đó tất cả chúng ta đều đồng ý. Đúng chứ? Trật tự đó là gì chúng ta sẽ cùng nhau tìm hiểu, bởi vì trong thế giới có trật tự của thế hệ già nua, mà thực sự là vô-trật tự hoàn toàn khi người ta quan sát những hoạt động của nó trong thế giới, trong thế giới kinh doanh, trong thế giới tôn giáo, trong thế giới kinh tế, trong thế giới quốc gia và vân vân, vô-trật tự hoàn toàn. Và trong phản ứng đến việc đó có xã hội buông thả, thế hệ buông thả hoàn toàn đối nghịch với thế hệ già nua, mà cũng là vô-trật

tự – phải không? Làm ơn hãy quan sát điều này. Một phản ứng là một vô-trật tự. Đúng chứ? Và làm thế nào cái trí, cùng tất cả những tinh tế của tư tưởng, cùng tất cả những hình ảnh mà tư tưởng đã tự-xây dựng quanh chính nó, những hình ảnh mà nó đã xây dựng không chỉ về một thế giới chung quanh nhưng còn về nó nên là gì, và thế là sống trong một mâu thuẫn – "cái nên là" và "cái gì là" – làm thế nào một cái trí như thế sẽ có trật tự trọn vẹn, tổng thể để cho không còn phân chia, không còn phản ứng đến một khuôn mẫu mà nó nghĩ là đúng và vì vậy mâu thuẫn, đối nghịch, và từ đối nghịch đó sinh ra bạo lực?

Bây giờ, bởi vì thấy tất cả điều đó, làm thế nào cái trí, cái trí của bạn, sẽ có trật tự trọn vẹn, tổng thể trong hành động, trong suy nghĩ, trong mọi chuyển động thuộc cả phần thân thể lẫn tâm lý. Đúng chứ? Tôi hy vọng trước hết bạn thấy câu hỏi, bạn hiểu rõ câu hỏi, thấy được nó phức tạp như thế nào. Và những con người tôn giáo khắp thế giới đã nói rằng bạn có thể có trật tự chỉ nhờ vào một niềm tin trong một sống cao quý hơn, niềm tin nơi Thượng đế, niềm tin nơi cái gì đó phía bên ngoài, và tùy theo niềm tin đó dùng biện pháp kỷ luật để tuân phục, điều chỉnh, bắt chước, cưỡng bách toàn cấu trúc và bản chất của cái tinh thần cũng như trạng thái tâm lý của bạn. Đúng chứ? Và có nguyên một nhóm người theo chủ nghĩa cư xử mà nói rằng môi trường sống ép buộc bạn cư xử hợp lý, nếu bạn không cư xử đúng cách nó hủy diệt bạn. Và có nguyên một nhóm người tin tưởng và tuân phục vào niềm tin đó, dù rằng nó là niềm tin Công sản, niềm tin tôn giáo hay một niềm tin thuộc kinh tế, xã hội.

Vậy là khi thấy tất cả điều này, sự phân chia, sự mâu thuẫn trong chúng ta cũng như trong xã hội, trong thế giới, và văn hóa tương phản chống lại văn hóa, văn hóa đang tồn tại, tất cả đều nói rằng phải có trật tự trong thế giới. Quân đội nói điều này, phải có trật tự; những giáo sĩ nói phải có trật tự và vân vân – bạn thấy nó, phải có trật tự. Và trật tự có tính máy

móc? Trật tự được tạo ra qua kỷ luật? Trật tự được tạo ra qua sự tuân phục, bắt chước, kiểm soát? Hay, trật tự mà chúng ta sắp sửa trình bày, không liên quan gì đến tất cả điều đó; có nghĩa là, nó không liên quan gì đến sự kiểm soát, đến kỷ luật trong ý nghĩa được chấp nhận thông thường của từ ngữ đó, nó không liên quan gì đến sự tuân phục, đến sự điều chỉnh và vân vân.

Bây giờ chúng ta hãy nhìn toàn ý tưởng của sự kiểm soát này, liệu nó có mang lại trật tự – mà không có nghĩa chúng ta đang chống lại sự kiểm soát, chúng ta đang cố gắng hiểu rõ và bởi vì chúng ta hiểu rõ, chúng ta khám phá điều gì đó hoàn toàn khác hẳn. Bạn đang theo sát tất cả điều này chứ? Tôi đang trình bày quá nhanh à? Tôi hy vọng bạn quan tâm đến nó giống như tôi, và cũng đam mê nó nữa, không chỉ tình cờ lắng nghe một ý tưởng thuộc lý thuyết, chúng ta không đang bàn luận những học thuyết, hay giả thuyết, chúng ta đang quan sát thực sự điều gì đang xảy ra, thực sự. Và khi thấy điều gì là giả dối, và chính sự nhận biết của thấy điều gì giả dối là sự thật. Đúng chứ? Bạn nhận được nó chứ? Bạn hiểu rõ chứ? Tôi không được sử dụng từ ngữ "nhận được nó". Đúng không? Chúng ta sẽ tiếp tục chứ?

Vì vậy trước hết điều gì được hàm ý trong sự kiểm soát? Bởi vì đó là điều gì tất cả văn hóa của chúng ta được đặt nền tảng, tất cả giáo dục của chúng ta, tất cả sự dạy dỗ con cái, và trong chính chúng ta sự thôi thúc muốn kiểm soát. Bây giờ điều gì được hàm ý trong sự kiểm soát đó? Chúng ta không bao giờ hỏi tại sao chúng ta nên kiểm soát? Bây giờ chúng ta sẽ tìm hiểu toàn nghi vấn đó. Sự kiểm soát hàm ý, phải không, một người kiểm soát và vật được kiểm soát. Đúng chứ? Làm ơn hãy chú ý điều này. Người kiểm soát và vật được kiểm soát. Tôi bị tức giận, tôi phải kiểm soát sự tức giận. Và nơi nào có sự kiểm soát có xung đột – tôi phải và tôi không được. Và rõ ràng rằng sự xung đột gây biến dạng cái trí. Đúng không? Một cái trí lành mạnh, trong sáng, minh mẫn khi không có xung đột gì cả, để cho nó vận hành mà

không có bất kỳ sự kháng cự nào. Vậy thì một cái trí như thế là một cái trí lành mạnh, minh mẫn. Và sự kiểm soát phủ nhận điều đó. Đúng chứ? Bởi vì trong kiểm soát có sự xung đột, có sự mâu thuẫn, có sự ham muốn để bắt chước, để tuân phục vào một khuôn mẫu, mà bạn nghĩ bạn phải làm. Đúng chứ? Điều này rõ ràng không? Chúng ta sẽ tiếp tục từ đó?

Vì vậy sự kiểm soát không là trật tự. Làm ơn, bạn hiểu chứ? Hiểu rõ điều này rất quan trọng. Qua sự kiểm soát người ta không bao giờ có thể có được trật tự, bởi vì trật tự hàm ý vận hành một cách rõ ràng, đang thấy tổng thể, không có mọi biến dạng; nhưng nơi nào có xung đột phải có biến dạng, và sự kiểm soát hàm ý sự đè nén, sự tuân phục, sự điều chỉnh và sự phân chia giữa người quan sát và vật được quan sát. Đúng chứ? Bây giờ làm ơn khi bạn lắng nghe điều gì đang được nói, cái trí phải đang được tự do chính nó khỏi văn hóa cũ kỹ của sự kiểm soát. Được chứ? Bạn đang thực hiện nó phải không?

Chúng ta sẽ tìm ra hành động hay tạo ra trật tự mà không có sự kiểm soát là gì – không phải rằng chúng ta đang phủ nhận toàn cấu trúc của sự kiểm soát. Nhưng chúng ta đang thấy sự giả dối của nó và thế là từ đang thấy đó sự thật của trật tự hiện diện. Bạn có nắm được nó không? Chúng ta đang theo sát cùng nhau chứ? Có à? Theo sát không phải bằng từ ngữ nhưng thực sự, đang thực hiện nó khi chúng ta đang theo sát. Bởi vì điều gì chúng ta đang cố gắng làm là cùng nhau tạo ra một thế giới hoàn toàn khác hẳn, một văn hóa hoàn toàn khác hẳn, một con người sống mà không còn bất kỳ xung đột, và chỉ một cái trí như thế có thể sống không có bất kỳ biến dạng và biết được tình yêu là gì. Sự kiểm soát trong bất kỳ hình thức nào nuôi dưỡng sự biến dạng, sự xung đột và một cái trí không lành mạnh. Và văn hóa cũ kỹ đã nói rằng bạn phải có kỷ luật. Và kỷ luật này bắt đầu với trẻ em trong những trường học, trong những trường cao đẳng, trong những gia đình, xuyên suốt sống. Bây giờ từ

ngữ discipline đó không có nghĩa là rèn luyện, không có nghĩa là tuân phục, không có nghĩa là đè nén, nhưng từ ngữ đó có nghĩa "học hành". Bạn đang theo kịp chứ? Từ ngữ discipline có nghĩa là học hành. Một cái trí đang luôn luôn học hành, luôn luôn, thực sự ở trong một trạng thái của trật tự. Bạn đang theo kịp tất cả điều này chứ? Chính cái trí không đang học hành mới nói rằng, "Tôi đã học hành", vậy là một cái trí như thế tạo tác vô-trật tự. Đúng chứ? Chúng ta có đang theo cùng nhau không? Bạn biết rằng tôi không bao giờ kỷ luật chính tôi, không bao giờ, về bất kỳ điều gì. Và cái trí khước từ bị tập luyện, bị máy móc, tuân phúc, đè nén – tất cả điều đó được hàm ý trong kỷ luật. Và tuy nhiên chúng ta đã nói phải có trật tự. Đúng chứ? Và làm thế nào trật tự này sẽ hiện diện mà không có kỷ luật trong ý nghĩa được chấp nhận của từ ngữ đó? Đúng chứ? Tôi hy vọng bạn cũng đang suy nghĩ – phải không? Tôi không chỉ là một người duy nhất làm việc ở đây sáng nay, phải không?

Chúng ta đang hỏi: làm thế nào cái trí có được trật tự, trật tự tổng thể, vừa cả thân thể lẫn tinh thần, cả phần sinh lý cũng như phần tâm lý, mà không có kiểm soát, mà không có ý nghĩa được chấp nhận của từ ngữ kỷ luật đó, và hoàn toàn được tự do mà không có bất kỳ ý thức của tuân phục và bắt chước? Chúng ta có theo cùng nhau hay không? Đúng chứ? Khi thấy được vấn đề, mà rất phức tạp, như chúng ta đã thấy, câu trả lời của bạn cho nó là gì? Nếu bạn đang vận dụng cái trí của bạn, nếu bạn đang thực sự quan tâm sâu sắc đến nghi vấn của trật tự này, không chỉ bên trong chính bạn nhưng cũng còn cả bên ngoài, câu trả lời của bạn cho nó là gì, làm thế nào bạn tìm được câu trả lời cho sự thôi thúc để có được trật tự này, mà không nằm trong sự kiểm soát, trong ý nghĩa được chấp nhận của từ ngữ kỷ luật, tuân phục và cũng cả sự phủ nhận toàn bộ của uy quyền, mà là tự do. Đúng chứ? Bởi vì khi bạn có uy quyền vậy thì trong sự chấp nhận của uy quyền đó có sự tuân phục, có một tuân

theo và điều đó nuôi dưỡng xung đột, và vì vậy điều đó nuôi dưỡng vô-trật tự. Bạn đang theo kịp chứ?

Vì vậy không có sự kiểm soát trong ý nghĩa được chấp nhận của từ ngữ kỷ luật đó, và toàn cấu trúc lẫn bản chất của uy quyền, mà phủ nhận sự tự do. Và tuy nhiên phải có trật tự. Đúng chứ? Bạn biết uy quyền trong ý nghĩa của bị áp đặt; sự chấp nhận của trải nghiệm riêng của bạn mà sau đó trở thành uy quyền của hiểu biết đặc biệt của bạn hay hiểu biết của người khác. Hãy thấy được những phức tạp của nó. Có uy quyền của luật pháp, của người cảnh sát, luật pháp của văn minh và vân vân. Và sự tự do khỏi uy quyền của những người lớn tuổi, niềm tin, uy quyền của những đòi hỏi, những trải nghiệm, hiểu biết riêng của người ta, tất cả điều đó phủ nhận sự tự do. Vì vậy làm thế nào người ta sẽ, bởi vì thấy tất cả điều này, không phải chỉ bằng từ ngữ, nhưng thấy được trạng thái thực sự như nó là, và đó là điều gì thế giới là, đó là điều gì giáo dục của chúng ta là, đó là điều gì văn hóa của chúng ta là – sự liên hệ thuộc tôn giáo, kinh tế, xã hội, gia đình, tất cả đều được đặt nền tảng trên việc này, mà đã dẫn đến sự hỗn loạn hoàn toàn, đến sự đau khổ cực kỳ, những chiến tranh, sự phân chia của thế giới và những con người. Bây giờ khi thấy được tất cả điều này, làm thế nào người ta sẽ tạo ra trật tự? Đó là vấn đề của bạn. Bạn hiểu chứ? Bạn sẽ trả lời vấn đề đó như thế nào nếu bạn quan tâm một cách thực sự, đam mê, sâu thẳm trong việc cố gắng mang lại trật tự trong sống của bạn, cũng như là bên ngoài, câu trả lời của bạn là gì? Liệu bạn sẽ dựa dẫm vào những quyển sách, những vị giáo sĩ, những người triết lý, những vị đạo sư, người mới đây nhất mà nói rằng, “Tôi được khai sáng, hãy đến và tôi sẽ bảo cho bạn tất cả về nó”? Bạn sẽ dựa dẫm vào ai để tìm ra làm cách nào sống một sống hoàn toàn có trật tự, sau khi phủ nhận tất cả điều này, mọi tuân phục, uy quyền, kỷ luật, kiểm soát và vân vân? Làm ơn, bạn phải trả lời câu hỏi này. Được chứ?

Bây giờ liệu chúng ta có thể cùng nhau, bởi vì người nói không là vị đạo sư của bạn, tuyệt đối không. Tôi sẽ không như thế. Làm ơn hãy nhận ra điều này. Bởi vì tôi ghê tởm những đệ tử, họ là những người phá hoại nhất. Và bạn không học hành được bất kỳ điều gì từ người nói, không gì cả, vì vậy ông ta không là uy quyền của bạn. Đúng chứ? Vì vậy hãy cùng nhau, bởi vì bạn không-biết, bạn chỉ quan sát "cái gì là", và bạn không-biết làm thế nào để tạo ra trật tự từ "cái gì là". Đúng chứ? Bạn đang theo sát điều này phải không? Chúng ta đã giải thích, đã quan sát cùng nhau sự thật của điều gì đang xảy ra, và bạn không-biết điều gì sẽ là kết quả của sự tìm hiểu này. Đúng chứ? Và người nói cũng đến với nó mới mẻ lại. Vì vậy chúng ta, cả hai chúng ta đều đang tiếp cận vấn đề một cách mới mẻ – mới mẻ trong ý nghĩa bạn không-biết làm thế nào tạo ra trật tự từ sự hỗn loạn này. Bởi vì nếu bạn nói, "trật tự nên như thế", vậy thì bạn đang phản ứng đến "cái gì là", trong đang đối nghịch với "cái gì là" bạn đang phát biểu điều gì đó mà là một phản ứng nên không có giá trị gì cả. Đúng chứ? Vì vậy cả hai chúng ta đều đang tiếp cận vấn đề một cách hoàn toàn mới mẻ. Chúng ta đã chỉ tìm hiểu sự kiện thực sự của điều gì đang xảy ra trong thế giới và trong chính chúng ta, sự kiện thực sự. Bây giờ chúng ta sẽ cùng nhau tìm ra trật tự là gì. Bạn không chấp nhận bất kỳ điều gì người nói trình bày, làm ơn hãy hoàn toàn bảo đảm điều đó. Bởi vì, nếu bạn chấp nhận nó, sự liên hệ của chúng ta hoàn toàn thay đổi. Nhưng liệu chúng ta đang cùng nhau tìm hiểu, đang hoàn toàn quan tâm đến đề tài này, đó là, nhận ra trạng thái hỗn loạn, vô-trật tự trong thế giới, và trong chính chúng ta, trong sống của chúng ta, nó kinh khủng làm sao, vô-trật tự làm sao, đang thấy sự kiện thực sự của nó, và sau đó chúng ta cần sự mãnh liệt lẫn sự đam mê để tìm ra trật tự là gì.

Vì vậy chúng ta sẽ cùng nhau tìm ra – cùng nhau. Vì vậy chúng ta sẽ tìm ra học hành có nghĩa gì. Đúng chứ? Không phải từ tôi, nhưng bằng quan sát "cái gì là" và học hành từ

đó. Đúng chứ? Học hành, mà có nghĩa nó là một hiện tại năng động của động từ "học hành" đó, mà là một chuyển động liên tục của học hành, không phải là đã học hành – đã học hành áp dụng vào, mà hoàn toàn khác biệt với liên tục đang học hành. Bạn thấy sự khác biệt không? Chúng ta đang cùng nhau học hành. Chúng ta không đang lưu trữ hiểu biết và sau đó hành động tùy theo hiểu biết đó, vậy thì việc đó trở thành mâu thuẫn. Vậy thì trong đó có kiểm soát và mọi chuyện của nó bắt đầu. Trái lại một cái trí luôn luôn đang học hành không có uy quyền, không có kiểm soát, không có kỷ luật, nhưng ngay học hành đó đòi hỏi trật tự. Đúng chứ? Bạn, làm ơn hãy tự quan sát về chính bạn, bạn đang ở trong một trạng thái học hành, hay đang chờ đợi được chỉ bảo cho biết? Làm ơn hãy tự-quan sát về chính mình. Đang học hành hay đang chờ đợi một ai khác như tôi đến và chỉ bảo cho bạn biết trật tự là gì? Nếu bạn đang chờ đợi để tìm ra từ người khác trật tự là gì, vậy thì bạn lệ thuộc vào người đó, hay vào quyển sách đó, hay vào vị giáo sĩ đó, hay vào cấu trúc đó và vân vân. Vậy là chúng ta đang cùng nhau học hành. Đó là trạng thái cái trí của bạn phải không, rằng bạn đã hiểu rõ sự kiểm soát và tất cả những hàm ý của từ ngữ đó, đã hiểu rõ và vì vậy được tự do? Đã hiểu rõ điều gì được hàm ý trong ý nghĩa chính thức của từ ngữ "discipline" học hành đó và cũng vậy hoàn toàn nhận biết được ý nghĩa của từ ngữ "authority" uy quyền đó. Nếu không, bạn không thể học hành, đúng chứ?

Học hành hàm ý một cái trí tò mò, không-biết, háo hức để tìm ra, rất quan tâm – cái trí của bạn có giống như thế, quan tâm, nói, "Tôi không biết trật tự là gì, tôi sẽ tìm ra"? Rất tò mò và đam mê, quan tâm sâu sắc – liệu cái trí của bạn giống như thế, và vì vậy sẵn lòng để học hành – không phải từ một người khác nhưng học hành, động thái của quan sát? Bởi vì sự kiểm soát trong ý nghĩa được chấp nhận của từ ngữ kỷ luật đó, chính là uy quyền mà ngăn cản sự quan sát. Bạn thấy điều đó? Chúng ta hiểu nó? Cái trí chỉ có thể

học hành khi nó được tự do, khi nó không-biết. Nếu không bạn không thể học hành.

Vì vậy liệu cái trí của bạn có được tự do, để quan sát thế giới và quan sát về chính mình hay không? Và bạn không thể quan sát nếu bạn đang nói rằng, “Điều này đúng và điều kia sai”, “Tôi phải kiểm soát, tôi phải đè nén, tôi phải vâng lời, tôi phải không vâng lời” – bạn theo kịp không? Tất cả điều đó đang xảy ra và bạn không được tự do để học hành. Nếu bạn nói rằng, “Tôi phải sống một sống buông thả”, vậy thì bạn không được tự do để học hành. Nếu bạn đang tuân phục, bạn không được tự do để học hành. Đúng chứ? Bạn đang tuân phục khi bạn để tóc dài, râu dài? Tôi đang tuân phục vì tôi mặc một cái áo sơ mi và cái quần dài? Mái tóc ngắn? Làm ơn hãy tìm ra. Tuân phục không phải chỉ vào một khuôn mẫu đặc biệt, vào một cấu trúc đặc biệt của xã hội, hay một niềm tin; nhưng đang tuân phục trong những sự việc nhỏ xíu. Và một cái trí như thế không thể học hành bởi vì đằng sau sự tuân phục này có toàn bộ ý thức của sợ hãi này, và người trẻ lẫn người già đều có, và đó là lý do tại sao họ tuân phục.

Vì vậy muốn tìm ra trật tự là gì, và phải có trật tự, một việc đang sống không phải một việc máy móc, một việc đẹp đẽ, bạn hiểu rõ chứ, sự trật tự của vũ trụ, sự trật tự mà tồn tại trong toán học, sự trật tự mà tồn tại trong thiên nhiên, trong tương quan giữa những thú vật khác nhau trong thiên nhiên, sự trật tự, mà chúng ta những con người đã khước từ hoàn toàn bởi vì trong chính chúng ta hoàn toàn vô-trật tự, mà có nghĩa mâu thuẫn, phân chia, bị kinh hãi và mọi chuyện tương tự như thế. Bây giờ tôi đang hỏi chính tôi, và bạn, liệu cái trí của tôi có thể học hành bởi vì nó không biết trật tự là gì. Nó biết sự phản ứng đến vô-trật tự, nhưng không-phản ứng hãy tìm ra cho chúng ta liệu nó có thể học hành, và vì vậy được tự do để quan sát. Đó là, liệu cái trí của bạn có nhận biết được tất cả những vấn đề này – nhận biết được sự kiểm soát, kỷ luật, uy quyền và sự đáp trả liên tục

của phản ứng, cấu trúc – bạn có nhận biết được tất cả điều này? Bạn có ý thức được điều này trong chính bạn khi bạn sống từ ngày sang ngày? Hay bạn chỉ ý thức được khi nó được chỉ ra cho bạn? Làm ơn thấy rõ sự khác biệt. Bạn chỉ ý thức được khi nó được vạch ra cho bạn, hay bạn ý thức được mà không cần nó được vạch ra, bạn hiểu rõ nó chứ? Bây giờ nó là cái gì? Làm ơn hãy tìm hiểu nó. Nó là cái gì? Bởi vì nó đã được vạch ra cho bạn, thế là bạn trở nên ý thức, mà những vấn đề khác riêng của nó đã bao gồm? Hay bạn có nhận biết được toàn cấu trúc của sự hoang mang, kỷ luật, kiểm soát, đè nén – bạn biết không – sự tuân phục, tất cả điều đó bởi vì bạn đang quan sát, đang sống, đang nhìn ngắm. Vậy thì nó là của riêng bạn, trái lại người khác là thứ phụ. Bây giờ nó là gì?

Với hầu hết chúng ta nó là thứ phụ bởi vì chúng ta là những con người phó bản, đúng chứ? Tất cả hiểu biết của chúng ta là nhai lại, những truyền thống của chúng ta là nhai lại. Có lẽ chỉ một hoặc hai hoạt động là hoàn toàn thuộc riêng của chúng ta, hay không của người khác. Vì vậy liệu người ta có nhận biết được, bạn và tôi có ý thức được, liệu chúng ta có ý thức được rằng nó là sự nhận biết trực tiếp của riêng chúng ta, và không phải học hành từ một người khác? Bây giờ nếu nó được học hành từ một người khác, người ta phải gạt bỏ sự việc đó hoàn toàn, phải không? Đúng chứ? Lúc này bạn phải gạt bỏ mọi sự việc mà người nào đó đã chỉ bảo cho bạn, giống như nó đã xảy ra vừa lúc nãy bởi người nói về những hàm ý của sự kiểm soát, kỷ luật, uy quyền và vân vân, vậy thì bạn trở nên ý thức được rằng điều gì đã được vạch ra cho bạn phải hoàn toàn bị phủ nhận với mục đích để học hành. Bạn đang theo kịp chứ? Vì vậy nếu bạn đã phủ nhận điều gì những người khác đã nói, bạn thực sự đang học hành, phải không?

Bây giờ chúng ta hãy cùng nhau tìm ra trật tự có nghiã gì – đúng chứ? Làm thế nào bạn tìm ra trật tự là gì khi bạn không biết bất kỳ điều gì về nó – bạn hiểu chứ? Bạn đang

theo kịp chứ? Ồ Chúa ơi, đừng nhìn ngơ ngác như thế, làm ơn! Khi bạn không biết bất kỳ điều gì về nó, trật tự là gì, làm thế nào bạn tìm được? Bạn chỉ có thể tìm được bằng cách tìm hiểu trạng thái của cái trí mà đang tìm hiểu trật tự là gì. Bạn nắm được điều gì tôi đang trình bày hay không? Bạn đang hiểu rõ điều gì tôi đang giải thích chứ? Hãy nhìn – tôi không biết trật tự là gì, tôi biết vô-trật tự là gì. Tôi hoàn toàn quen thuộc với vô-trật tự là gì, toàn văn hóa vô-trật tự của xã hội hiện nay này, tôi biết nó rất rõ; nhưng tôi không biết trật tự là gì. Tôi có thể tưởng tượng trật tự là gì, tôi có thể lý luận trật tự là gì, nhưng những lý thuyết, những tưởng tượng, những phỏng đoán không là trật tự, vì vậy tôi gạt bỏ điều đó. Đúng chứ? Tôi thực sự không biết trật tự là gì. Đúng chứ? Cái trí của tôi – làm ơn lắng nghe điều này rất cẩn thận – cái trí của tôi biết vô-trật tự là gì, làm thế nào nó xảy ra, văn hóa gì, tình trạng bị quy định của văn hóa đó, và những con người, tôi nhận biết được tất cả điều đó, tôi ý thức được tất cả điều đó, và điều đó là vô-trật tự hoàn toàn. Bây giờ tôi thực sự không-biết trật tự là gì. Bây giờ trạng thái của cái trí là gì khi nói, "Tôi không-biết"? Bạn đang theo kịp điều này chứ? Trạng thái của cái trí mà nói, "Tôi thực sự không-biết" là gì? Trạng thái của cái trí đó đang chờ đợi một câu trả lời, đang chờ đợi được chỉ bảo cho biết, đang mong đợi tìm ra trật tự? Nếu nó đang mong đợi tìm ra trật tự, nếu nó chờ đợi để được chỉ bảo cho biết, vậy thì nó ở trong một trạng thái đang-biết, đúng chứ? Bạn đang theo sát điều này phải không? Tôi thực sự không-biết. Nó không đang chờ đợi để được chỉ bảo, nó không đang chờ đợi một câu trả lời. Nó năng động cực kỳ, nhưng nó không-biết. Nhưng nó biết cái gì là vô-trật tự hoàn toàn, và thế là phủ nhận tất cả điều đó. Vì vậy cái trí, một cái trí như thế mà nói rằng, "Tôi không-biết" hoàn toàn được tự do. Thế là bởi vì nó đã phủ nhận vô-trật tự, bởi vì nó được tự do nó đã tìm được trật tự. Bạn hiểu điều này không? Tôi e rằng bạn không hiểu! Nó thực sự rất tuyệt vời nếu bạn thâm nhập điều này. Làm ơn .

Trước hết chúng ta đã bắt đầu bằng cách nói rằng phải có trật tự trong thế giới này. Và chúng ta đã nói trật tự được thiết lập bởi thế hệ già nua cùng văn hóa của họ, qua sự kiểm soát, qua kỷ luật, qua tuân phục, qua đè nén, qua uy quyền, áp đặt, sợ hãi, thống trị, thiên đàng và địa ngục. Và trong quan sát cẩn thận điều đó bởi vì tất cả điều đó là chính người ta, người ta thấy sự vô-trật tự hoàn toàn cả bên ngoài lẫn bên trong, ngoại trừ thỉnh thoảng vài tia sáng rõ ràng, đó không là trật tự, chúng chỉ là những lóe sáng mà thôi. Và sự quan tâm, sự đam mê, sự mãnh liệt để khao khát có trật tự phủ nhận mọi văn hóa mà đã tạo ra vô-trật tự. Bạn theo kịp tất cả điều này chứ? Nó đã phủ nhận điều đó. Điều đó không là trật tự. Đó cũng không là trật tự, xã hội buông thả, đó cũng không là trật tự, cùng bạo lực của chúng, cùng đặc trưng của chúng – và mọi chuyện còn lại. Tôi không-biết trật tự là gì và tôi không-đang chờ đợi người nào đó chỉ bảo cho tôi trật tự là gì. Và cái trí của tôi, bởi vì nó đã phủ nhận mọi thứ vô-trật tự, tổng thể mà không chặn đứng điều gì, nó đã hoàn toàn làm trống không cái tủ, vì vậy nó được tự do, vì vậy nó có thể học hành. Và bởi vì nó được hoàn toàn tự do, mà có nghĩa không bị phân chia, nó ở trong một trạng thái trật tự. Bạn đã hiểu rõ điều này chứ?

Bây giờ cái trí của bạn ở trong trật tự? Tổng thể chứ? Nếu không đừng tiến xa thêm nữa. Không người nào, không người thầy, không vị đạo sư, không đấng cứu rỗi, không những người triết lý cổ xưa và hiện đại, không ai có thể dạy bảo bạn trật tự là gì, thế là bạn phủ nhận mọi uy quyền, thế là bạn được tự do khỏi sợ hãi để tìm ra trật tự là gì. Lúc này bạn có ý thức được cái trí của bạn, bạn có ý thức được chính bạn, sống của bạn, không phải cuộc sống nghỉ ngơi, không phải cuộc sống ngồi đây một tiếng đồng hồ lắng nghe một buổi nói chuyện, nhưng sống hàng ngày của bạn, sống gia đình của bạn, sống quan hệ lẫn nhau của bạn. Bạn có ý thức được trong sống đó, sống hàng ngày, đơn điệu, nhàm chán, lề thói, văn phòng, những cãi cọ, càu nhàu, những hung

hăng, bạo lực – bạn có ý thức được rằng tất cả điều đó là kết quả của một văn hóa mà hoàn toàn vô-trật tự – sống của bạn? Và nhận biết được rằng từ vô trật tự đó bạn không thể lượm lặt và chọn ra điều gì bạn nghĩ là trật tự. Đúng chứ? Vì vậy liệu bạn có ý thức được rằng sống của người ta là vô-trật tự? Và sự quan tâm, sự đam mê, sự mãnh liệt để khao khát tìm ra trật tự, ngọn lửa của nó, nếu bạn không có ngọn lửa đó vậy thì bạn sẽ nhặt lên và chọn lựa điều gì bạn nghĩ là trật tự từ vô-trật tự. Vì vậy bạn có thể, một cách chân thật, quan sát về chính bạn – bằng sự chân thật lạ thường, bạn biết, mà không có bất kỳ ý thức đạo đức giả nào, kiểu nói nước đôi nào – biết cho chính bạn rằng sống của bạn là vô-trật tự, và liệu bạn có thể gạt bỏ tất cả để tìm ra trật tự là gì?

Bạn biết rằng gạt bỏ vô-trật tự không khó khăn lắm. Tôi biết chúng ta đã tạo ra nhiều bi kịch và nhiều hứng khởi và mọi chuyện như vậy. Bạn biết khi bạn thấy cái gì đó rất nguy hiểm, một vách núi đứng, một con thú hoang, hay một con người nguy hiểm, bạn tránh nó ngay lập tức, phải không, phải không? Không cãi cọ, không chần chừ, không trì hoãn, có hành động ngay tức khắc. Trong cùng cách như vậy khi bạn thấy sự nguy hiểm, sự nguy hiểm hoàn toàn của vô-trật tự, có hành động ngay tức khắc mà là phủ nhận, phủ nhận toàn bộ, về toàn văn hóa mà đã tạo ra vô-trật tự này, mà là chính bạn. Đúng chứ? Tôi nên ngừng ở đây. Bây giờ có lẽ các bạn muốn đưa ra những câu hỏi về tất cả điều này.

Người hỏi: Liệu nó là một vấn đề của quan sát như thế nào bởi vì chúng ta không được tự do?

Krishnamurti: Người hỏi nói rằng liệu nó là một vấn đề của quan sát như thế nào. Điều đó không đúng sao, thưa bạn? Đó là như thế phải không? Liệu bạn, liệu người ta có được tự do khi quan sát? Đó là điều gì chúng ta đang nói. Chúng ta không được tự do khi quan sát. Bạn không muốn quan sát, đúng chứ? Liệu bạn thực sự muốn quan sát tất cả những sự vật mà bạn nắm bắt, mà bạn ấp ủ, mà bạn nghĩ là

quan trọng, mà được vây quanh bởi nhiều sự hỗn loạn, liệu bạn có thể quan sát tất cả việc đó? Cố gắng lên, thưa các bạn. Nó không là vấn đề của tôi. Liệu bạn có thể quan sát về chính bạn mà không có bất kỳ biến dạng nào? Liệu bạn có khi nào nhìn vào chính bạn, không phải một hình ảnh nhìn vào một hình ảnh khác? Bạn đang theo kịp chứ?

Người hỏi: Chúng tôi không ở đây để tuân phục vào một khuôn mẫu nào đó? Ông nói suốt một tiếng đồng hồ và sau đó chúng tôi đặt ra vài câu hỏi. Liệu đó cũng là một khuôn mẫu?

Krishnamurti: Đó là một khuôn mẫu à? Tôi nói chuyện một tiếng đồng hồ, người ta đặt ra những câu hỏi, đó cũng là một khuôn mẫu à? Bạn có thể biến bất kỳ cái gì thành một khuôn mẫu. Ngồi trên một cái ghế là một khuôn mẫu, ngồi dưới đất trở thành một khuôn mẫu. Nhưng đây là một khuôn mẫu hay sao? Nếu nó là một khuôn mẫu chúng ta hãy phá vỡ đi. Tôi sẽ ngồi dưới đất, liệu điều đó sẽ gây ra bất kỳ khác biệt nào, và bạn nói chuyện suốt cả tiếng đồng hồ và tôi sẽ lắng nghe? (Tiếng cười) Không tôi không đang đùa giỡn, làm ơn.

Bạn thấy rằng tôi đang đặt ra một câu hỏi, đó là: bạn đã có khi nào nhìn vào chính bạn hay chưa? Không phải trong cái gương, khuôn mặt của bạn, việc trang điểm của bạn và mọi chuyện như thế, bạn có khi nào nhìn vào chính bạn hay chưa? Bạn biết nhìn vào chính bạn có nghĩa gì? Nhìn vào chính bạn thực sự như bạn là? Điều đó có gây kinh hãi cho bạn không? Bạn bị kinh hãi bởi vì bạn có một hình ảnh về chính bạn, phải không? Bạn nghĩ rằng tôi giỏi hơn điều đó, tôi cao quí hơn việc đó, hay tôi xấu xí làm sao, già cỗi, ma mãnh, bệnh tật, ngu xuẩn làm sao. Tất cả điều này ngăn cản bạn đang nhìn, phải không? Không à? Tôi chỉ muốn nhìn thấy tôi như tôi là. Tôi không muốn nhặt ra và chọn lựa từ điều gì tôi thấy. Tôi chỉ muốn nhìn ngắm. Liệu việc đó cần nhiều can đảm? Không, xin lỗi. Sự quan tâm muốn quan sát tôi là gì khiến cho tôi nhìn, không phải sự sợ hãi của tìm

được tôi là gì. Tôi không hiểu liệu bạn đang gặp gỡ điều này. Tôi thực sự, đầy sinh lực, vô cùng quan tâm trong thấy tôi là gì, dù nó là gì chăng nữa – bạn có vậy không? Những liên hệ của tôi, liệu tôi nói dối hay nói thật, liệu tôi sợ hãi, liệu tôi tham lam, tham vọng, bạn biết tất cả những chuyển động tinh tế mà len lỏi vào và ra khỏi sống của tôi. Bây giờ làm thế nào tôi nhìn vào chính tôi được? Liệu cái trí của tôi có quan sát về chính nó? Điều đó có nghĩa, một suy nghĩ, đang tự-tách rời, quan sát về những suy nghĩ khác phải không? Vậy là một suy nghĩ đó đã tự-tách rời khỏi những suy nghĩ khác, vậy là suy nghĩ đó nói, "điều này đúng", "điều này sai", "điều này tốt", "điều này xấu", "tôi sẽ giữ điều này," "tôi sẽ không giữ điều này", "tôi kinh hãi làm sao", "xấu xí làm sao" – bạn theo kịp chứ? Đó là đang quan sát à? Khi một suy nghĩ tự-tách rời khỏi phần còn lại của những suy nghĩ khác, liệu một suy nghĩ như thế có thể đang quan sát? Hay bạn chỉ có thể quan sát về chính bạn khi không có sự tách rời của suy nghĩ? Tất cả điều này đang trở nên quá khó khăn phải không? Đúng chứ? Tôi không hiểu tại sao.

Người hỏi: Tôi xin phép đưa ra một câu hỏi?

Krishnamurti: Vâng.

Người hỏi: Vận hành vào sự kiện là một trong những phương cách để lẩn tránh một khủng hoảng?

Krishnamurti: Vận hành vào một sự kiện, muốn làm điều gì đó về sự kiện, đó là một trong những phương cách để lẩn tránh sự khủng hoảng. Hãy chờ một tí thưa bạn, chúng ta sẽ trả lời điều đó nhưng trước hết chỉ lắng nghe điều này.

Bạn có khi nào nhìn vào chính bạn hay chưa? Khuôn mặt của bạn, cách cư xử của bạn như thế nào, tại sao bạn cư xử trong một cách nào đó, những phản ứng thần kinh của bạn, những cựa quậy ngón tay của bạn, mà bạn không ý thức được gì cả, không nhận biết được thân thể của bạn đang làm gì, liệu bạn có ý thức được tất cả việc đó hay không? Bạn đi đứng như thế nào, bạn nói năng như thế nào, bạn

lắng nghe như thế nào? Và bạn có ý thức được chính bạn, những tư tưởng của bạn, những cảm thấy của bạn, những động cơ, hoàn toàn ý thức được hay không? Chỉ quan sát, không sửa đổi, chỉ quan sát.

Người hỏi: Thật khó khăn để không phân tích.

Krishnamurti: Khi bạn đang phân tích bạn không đang quan sát.

Người hỏi: Tôi biết.

Krishnamurti: Bạn không-biết bởi vì nếu biết bạn sẽ không phân tích. Hãy quan sát, tôi muốn xem thử có gì trong cái tủ của cái trí tôi, cái gì được lưu trữ ở đó, tôi muốn đọc tất cả những sự việc nó chứa đựng bởi vì nội dung của cái trí là cái trí. Đúng chứ? Bạn có đang theo kịp điều này không? Liệu điều này đang trở nên quá khó khăn? Tôi muốn nhìn thấy tôi là gì, không chỉ trong suốt những tiếng đồng hồ đang thức – đang đi bộ, đang nói chuyện, những cử chỉ, dáng điệu, văn phòng, ái ân, tức giận, vui thú, sự thỏa mãn khi thấy những quả đồi, những dòng suối, cây cối, chim chóc, những đám mây, trong những tiếng đồng hồ đang thức – nhưng tôi cũng còn muốn nhìn thấy chính tôi khi tôi đang ngủ, điều gì đang xảy ra. Phải không? Phải không? Ồ, bạn không làm! Bạn nghĩ rằng bạn làm. Bạn biết nó có nghĩa gì khi bạn muốn học hành về chính mình? Nó có nghĩa rằng làm việc chăm chỉ, quan sát hàng ngày, đang quan sát, đang quan sát, đang quan sát. Mà không có nghĩa đang quan sát tự cho mình là trung tâm, chỉ đang quan sát, giống như đang quan sát một con chim, chuyển động của một đám mây, bạn không thể thay đổi chuyển động của một đám mây. Vì vậy hãy quan sát trong cùng cách như vậy.

Và câu hỏi tiếp theo là: liệu cái trí có thể quan sát được điều gì nó đang làm khi nó đang ngủ? Tôi sẽ không trình bày điều đó, nó cũng vậy thôi – chúng ta sẽ tìm hiểu điều đó sau nếu bạn muốn.

Người hỏi: Tôi muốn nhìn vào sự liên hệ của chúng ta – ông với chúng tôi. Ông nói rằng ông không là vị đạo sư nhưng ông nói và chúng tôi lắng nghe. Chúng tôi đưa ra những câu hỏi và ông trả lời chúng. Vì vậy liệu chúng ta có thể nhìn vào sự liên hệ của chúng ta?

Krishnamurti: Liệu chúng ta có thể nhìn vào sự liên hệ của chúng ta. Bạn nói chuyện, chúng tôi lắng nghe, chúng tôi dường như thâm nhập vào điều gì bạn đang nói và vì vậy liệu chúng ta có thể bàn luận về sự liên hệ của chúng ta? Đúng chứ thưa bạn. Liệu chúng ta đang cùng nhau thực hiện một chuyến hành trình, cùng nhau? Hay bạn chỉ đang theo sau? Đó là trách nhiệm của bạn phải bảo cho tôi biết, không phải trách nhiệm của tôi phải bảo cho bạn. Bạn đang làm gì? Cùng nhau hay đang bị dẫn dắt? Nó là gì? Nếu bạn đang bị dẫn dắt, nếu bạn đang theo sau, không có sự liên hệ, bởi vì ông ta nói, "Đừng theo sau". Ông ta không là uy quyền của bạn, vị đạo sư của bạn. Nhưng nếu bạn quả quyết theo sau, nếu bạn quả quyết lắng nghe với mục đích để học hành điều gì ông ta đang nói, vậy thì chúng ta không có liên hệ, phải không? Nhưng nếu bạn nói, "Nhìn kìa, tôi muốn học hành, chúng ta cùng nhau, cùng nhau đang thực hiện một chuyến hành trình vào thế giới lạ thường này mà trong đó chúng ta sống, trong thế giới mà là tôi, và tôi muốn thẩm thấu vào cái tôi đó, tôi muốn học hành, vậy thì chúng ta cùng nhau, chúng ta có một liên hệ. Đúng chứ?

Người hỏi: Liệu có thể thực sự cùng nhau nếu hoàn cảnh vật lý là như thế. Ông ngồi trên đó và chúng tôi đang ngồi dưới đây.

Krishnamurti: Nó không tạo ra bất kỳ khác biệt nào khi ông ngồi trên bục và chúng tôi ngồi ở dưới. Tôi tình cờ ngồi trên bục này vì nó thuận tiện hơn, bởi vì bạn có thể thấy lão già tội nghiệp đó và ông ta có thể thấy bạn. Nếu tôi ngồi dưới đó không ai trong số họ có thể thấy tôi. Chắc chắc chiều cao không tạo ra bất kỳ khác biệt nào, phải không, khi chúng ta đang nói về cùng nhau thực hiện một chuyến hành

trình dù bạn cao, lùn, hay dù rằng bạn vai to hay rộng hay đang ngồi – chúng ta đang cùng nhau thực hiện một chuyến hành trình vào thế giới mà trong đó không có chiều cao lẫn chiều sâu, không chiều rộng. Nó là thế giới mà chúng ta đang cố gắng hiểu rõ.

Vì vậy tôi sẽ trở lại câu hỏi này, đó là: bạn có khi nào đã nhìn vào chính bạn hay chưa? Bạn có khi nào đã nhìn vào chính bạn trong một khoảng thời gian, giống như bạn nhìn vào chính bạn trong cái gương khi bạn cạo râu, khi bạn chải tóc, khi bạn trang điểm và mọi chuyện như thế? Bạn có khi nào đã dành ra mười phút, như khi bạn đã làm tại một cái gương, đang nhìn vào chính bạn, không có bất kỳ chọn lựa, không có bất kỳ ý thức của đánh giá hay phê bình, chỉ đang quan sát về chính bạn? Chúng ta sẽ tìm hiểu tất cả điều đó vào ngày kia.

SAANEN

Ngày 20 tháng 7 năm 1971

– 3 – CHÚNG TA CÓ THỂ HIỂU RÕ VỀ CHÍNH MÌNH?

Vấn đề hiểu rõ về chính mình là vấn đề quan sát. Quan sát không có phân chia, không có cái "tôi". Phân tích, những giấc mộng và giấc ngủ. Vấn đề "người quan sát" và vấn đề thời gian. "Khi bạn quan sát về chính bạn mà không có đôi mắt của thời gian, ai hiện diện ở đó khi quan sát?"

Những câu hỏi: Những hình ảnh nào đó có cần thiết không? Sự đánh giá bị mất giá trị bởi trạng thái rối loạn của chúng ta phải không? Xung đột.

Chúng ta đã nói rằng chúng ta sẽ cùng nhau nói chuyện về vấn đề của nhìn vào chính chúng ta này. Tôi ước rằng một số các bạn sẽ tìm hiểu vấn đề này thay vì tôi. Trước hết, tôi cảm thấy, hầu hết chúng ta đều sống một sống khá giả tạo và mãn nguyện khi theo đuổi một sống như thế, và gặp gỡ tất cả những vấn đề của sự tồn tại của chúng ta một cách hời hợt và thế là làm gia tăng những vấn đề của chúng ta bởi vì những vấn đề của chúng ta rất phức tạp, khá sâu sắc và cần nhiều thấu suốt lẫn hiểu rõ. Nhưng hầu hết chúng ta muốn xử lý những vấn đề khá hời hợt tùy theo truyền thống cũ kỹ, hay điều chỉnh chính chúng ta đến một khuynh hướng hiện đại và không bao giờ giải quyết một cách tổng thể và trọn vẹn bất kỳ những vấn đề nào của chúng ta, như chiến tranh, xung đột, bạo lực và vân vân. Và chúng ta cũng có khuynh hướng nhìn vào chính chúng ta một cách khá hời hợt, không biết làm thế nào để xuyên thấu thăm thẳm vào chính chúng ta. Hoặc chúng ta quan sát về chính chúng ta bằng một sự ghê tởm nào đó, bằng một kết luận nào đó đã được soạn thảo sẵn rồi, hoặc nhìn vào chính chúng ta với hy vọng thay đổi cái gì chúng ta là.

Tôi nghĩ điều đó rất quan trọng, phải không, rằng chúng ta nên hiểu rõ chính chúng ta một cách tổng thể, trọn vẹn, bởi vì như chúng ta đã nói vào một ngày trước, chúng ta là thế giới, và thế giới là chúng ta. Đây là một sự thật tuyệt đối, và nó không chỉ là một câu phát biểu bằng từ ngữ, hay một

lý thuyết, nhưng nó là điều gì đó mà người ta cảm thấy rất sâu sắc, cùng tất cả những khốn khổ, phiền muộn, vui thú, tàn nhẫn, sự phân chia quốc tịch, tôn giáo của nó. Và người ta không bao giờ có thể giải quyết bất kỳ vấn đề nào trong những vấn đề này nếu không thực sự hiểu rõ về chính chúng ta, bởi vì chính chúng ta là thế giới. Và nếu tôi hiểu rõ về chính tôi, có một đang sống trong một kích thước hoàn toàn khác hẳn. Liệu mỗi người chúng ta có thể hiểu rõ về chính chúng ta, không chỉ tại mức độ hời hợt của những cái trí chúng ta, nhưng còn thực sự thẩm thấu tại mức độ sâu thẳm, không ý thức được của thân tâm chúng ta? Và như chúng ta đã nói vào ngày hôm kia rằng đó là điều gì chúng ta sẽ cùng nhau bàn luận.

Khi chúng ta nói: chúng ta đang cùng nhau bàn luận, không có nghĩa rằng tôi nói và bạn nghe, nhưng chúng ta đang cùng nhau chia sẻ. Tôi thực sự có ý về điều đó – chia sẻ nó. Ngược lại sẽ chẳng vui vẻ gì cả, cho cả bạn lẫn tôi. Và làm thế nào tôi, hay bạn, làm thế nào người ta sẽ nhìn vào chính người ta được? Liệu có thể nhìn vào chính mình một cách trọn vẹn, mà không có sự phân chia của tầng ý thức bên ngoài và những tầng ý thức sâu thẳm hơn mà chúng ta hoàn toàn, có lẽ, không nhận biết được? Liệu có thể quan sát, thấy được toàn chuyển động của "cái tôi", cái ngã, cái tôi là gì, bằng một cái trí không phân tích, để cho trong chính quan sát của nó có một hiểu rõ tổng thể ngay tức khắc? Đó là điều gì chúng ta sẽ tìm hiểu. Vì vậy làm ơn, như chúng ta đã nói, chúng ta sẽ cùng nhau chia sẻ nó. Bạn sẽ làm việc cực nhọc giống như tôi sẽ làm việc. Thời tiết khá nóng nhưng chúng ta hãy đổ mồ hôi ra bởi vì đây là một nghi vấn rất quan trọng. Đây đã là nghi vấn trong suốt đời sống tôn giáo, xuyên suốt những văn hóa khác nhau: liệu người ta có thể vượt khỏi chính người ta để tìm ra sự thật, để tìm ra điều gì đó mà không thể đo lường được bởi cái trí, mà không còn bất kỳ ảo tưởng nào? Và trong tiến hành của sự tìm kiếm vượt khỏi chính mình này, người ta đã bị trói

buộc trong những hình thức khác nhau của những chuyện thần thoại, thần thoại của Thiên chúa giáo, thần thoại của Ấn độ giáo, toàn thế giới thần thoại, mà trở thành hoàn toàn không cần thiết và không liên quan.

Vì vậy liệu có thể nhìn vào chính chúng ta một cách không phân tích và thế là quan sát mà không có "cái tôi" đang quan sát? Chúng ta sẽ tìm hiểu tất cả điều này. Tôi muốn hiểu rõ về chính tôi và tôi biết bản thân tôi là rất phức tạp. Nó là một sự việc đang sống. Không phải một chuỗi chết rồi của những ký ức, những tai nạn, những trải nghiệm, hiểu biết; nó là một sự việc đang sống, đang chuyển động, đang sinh động. Bạn không thể nói rằng, "Tôi đứng yên" – điều đó không thể được. Nó là một sự việc đang sống, như xã hội là một sự việc đang sống, bởi vì chúng ta đã tạo ra nó. Bây giờ, liệu có thể quan sát mà không có người quan sát đang quan sát về sự việc được gọi là vật được quan sát? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi? Bởi vì nếu, có người quan sát đang quan sát, luôn luôn anh ấy quan sát qua sự tách rời, qua sự phân chia, và thế là bất kỳ nơi nào có sự phân chia, cả trong chính tôi và phía bên ngoài, phải có xung đột – những xung đột quốc gia phía bên ngoài, những xung đột tôn giáo phía bên ngoài, những xung đột kinh tế và vân vân. Và phía bên trong có lãnh vực rộng lớn này, không phải chỉ được quan sát hời hợt, một lãnh vực rộng lớn mà hầu như chúng ta chẳng biết gì cả. Vì vậy nơi nào có một quan sát mà trong đó có sự phân chia như "cái tôi" và "cái không tôi", hay như người quan sát và vật được quan sát, hay như người suy nghĩ và vật được suy nghĩ, hay như người trải ngiệm và vật được trải nghiệm, trong đó có một phân chia, vậy thì có một xung đột. Làm ơn chúng ta hãy rõ ràng về vấn đề này, tất cả chúng ta, không chỉ bạn và tôi, một người trong chúng ta, tất cả chúng ta. Khi tôi nhìn vào chính tôi như một người đứng ngoài đang quan sát phía bên trong vậy thì có sự phân chia, rõ ràng là như thế. Bạn như một người Thiên chúa giáo, và nếu tôi tình cờ là một người Cộng sản, vậy thì có một trận

chiến giữa chúng ta. Bạn một người Ấn độ giáo, một người Hồi giáo, và tất cả việc đó, có xung đột. Tương tự như vậy khi có một tách rời trong sự quan sát của chúng ta, rằng tôi khác biệt với sự việc tôi quan sát, vậy thì luôn luôn phải có xung đột, đúng chứ? Làm ơn đây không là sự truyền đạt bằng từ ngữ, đây là một sự kiện thực sự. Và liệu bạn thấy sự kiện này như thực sự, không như một lý thuyết?

Vì vậy, liệu có thể – tôi không đang nói, nó có thể hay không thể, chúng ta sẽ tìm ra cho chính chúng ta – liệu có thể quan sát mà không có sự phân chia này? Và khi tìm ra điều đó chúng ta hy vọng đến được sự nhận biết mà trong đó không còn phân chia bởi sự phân tích. Đúng chứ? Đó là, tôi tự phân tích về chính tôi như người quan sát và sự việc được quan sát. Điều này đang trở nên khá phức tạp phải không?

Trước tiên, khi quan sát về chính tôi, có một sự kiện thực sự của tách rời này. Khi tôi quan sát về chính tôi tôi nói rằng, “Điều này tốt, điều này xấu”, “Điều này đúng, điều này sai”, “Điều này có giá trị, điều này không có giá trị”, “Điều này có liên quan, điều này không có liên quan”. Vì vậy khi tôi nhìn vào chính tôi, người quan sát bị quy định bởi văn hóa mà trong đó anh ấy đã sống, vì vậy người quan sát là ký ức, là thực thể bị quy định, người quan sát là “cái tôi”. Và tùy theo nền tảng của “cái tôi” anh ấy đánh giá, anh ấy nhận xét; nếu tôi là một người Cộng sản, Ấn giáo, Phật giáo và mọi chuyện như thế, tôi quan sát chính tôi theo tình trạng bị quy định của tôi và hy vọng tạo ra một thay đổi trong vật được quan sát tùy theo tình trạng bị quy định của tôi. Đó là một sự kiện. Đó là điều gì chúng ta luôn luôn đang làm, đang hy vọng thay đổi cái gì được quan sát qua sự phân tích, qua sự kiểm soát, qua sự đổi mới và vân vân. Lại nữa đó là một sự kiện.

Vì vậy tôi muốn tìm ra tại sao sự phân chia này lại tồn tại. Và tôi bắt đầu phân tích để tìm ra nguyên nhân. Rốt cuộc, mọi phân tích không chỉ là để tìm ra nguyên nhân nhưng

còn phải vượt khỏi nó nữa. Đúng chứ? Tôi tức giận hay tham lam, ghen tuông, hung bạo hay bất kỳ nó là gì, bạo lực, loạn thần kinh, và tôi bắt đầu phân tích nguyên nhân của bạo lực này, nguyên nhân của trạng thái loạn thần kinh này và vân vân và vân vân và vân vân. Bây giờ trong phân tích điều gì được bao gồm? Làm ơn theo sát điều này. Đây là thành phần thuộc văn hóa của chúng ta, bởi vì chúng ta được đào tạo từ niên thiếu để phân tích, suy nghĩ việc gì đang xảy ra để giải quyết tất cả những vấn đề của chúng ta; hàng khối sách đã viết về nó, tất cả những người tâm lý học, mọi chuyện như thế, là để hiểu rõ nguyên nhân và vượt khỏi nó. Bây giờ phân tích ngụ ý thời gian, phải không, thời gian? Tôi cần nhiều thời gian để phân tích về chính tôi. Đúng chứ? Tôi phải phân tích, tìm hiểu, rất cẩn thận mọi phản ứng, mọi biến cố, mọi tư tưởng, theo sát nó đến nguyên nhân và tất cả việc đó phải mất thời gian. Đúng chứ? Và trong thời gian phân tích những biến cố khác đang xảy ra, những điều xảy ra khác, những phản ứng khác, mà tôi không thể hiểu rõ một cách mau lẹ. Đúng chứ? Đó là một vấn đề, phải mất thời gian.

Và phân tích cũng hàm ý rằng mọi thứ được phân tích phải trọn vẹn và được kết thúc, và nếu nó không được phân tích đúng cách, thế là điều tìm được đều không đúng đắn, và với kết luận không đúng đắn đó tôi sẽ tìm hiểu trải nghiệm tiếp theo, biến cố tiếp theo. Vì vậy tôi đang luôn luôn tìm hiểu bằng những ý tưởng không đúng đắn, những giá trị không đúng đắn và thế là đang gia tăng sự hiểu biết không đúng đắn. Tôi không biết liệu tôi có đang chuyển tải nó đúng đắn? Tôi có lẽ đang dùng những từ ngữ sai lầm, nhưng chúng ta sẽ sửa đổi những từ ngữ. Và sự phân tích cũng hàm ý người phân tích và vật được phân tích, dù rằng người phân tích là vị giáo sư, người chuyên môn, người tâm lý, hay chính bạn, hay người bạn của bạn. Người phân tích đang tìm hiểu và duy trì sự phân chia, đang nuôi dưỡng sự phân chia và thế là đang gia tăng sự xung đột. Tất cả những điều này, và còn

nhiều hơn nữa, được hàm ý trong sự phân tích – thời gian, sự đánh giá về mọi trải nghiệm, mọi tư tưởng, một cách trọn vẹn, mà là điều không thể thực hiện được, và sự phân chia được tạo ra bởi người quan sát và thế là gia tăng sự xung đột. Người ta thấy điều đó, không chỉ thuộc trí năng, nhưng thực sự, nó là như thế.

Và câu hỏi khác là: tôi có thể tìm hiểu cái trí của tôi, hoạt động hời hợt hàng ngày của cái trí, nhưng làm thế nào tôi hiểu rõ, tìm hiểu những tầng sâu thẳm hơn – bạn hiểu chứ? Bạn có đang theo kịp tất cả điều này? Nó có vui không? Bởi vì tôi muốn hiểu rõ về chính tôi một cách trọn vẹn, tôi không muốn để lại một ngõ ngách nào, một đốm đen nào mà không được tìm hiểu. Tôi muốn mọi thứ trong tôi được phơi bày để cho không còn sự việc nào mà cái trí không hoàn toàn được hiểu rõ. Bởi vì nếu có một ngõ ngách mà không được tìm hiểu thì ngõ ngách đó gây biến dạng tất cả tư tưởng, tất cả hoạt động. Và sự phân tích cũng hàm ý sự trì hoãn của hành động. Đúng chứ? Bởi vì khi tôi đang phân tích về chính tôi, tôi không đang hành động, tôi đang chờ đợi cho đến khi nào sự phân tích của tôi hoàn tất, sau đó có lẽ tôi sẽ hành động đúng đắn: mà có nghĩa không-hành động. Thế là sự phân tích là sự phủ nhận hành động. Bạn đang theo kịp tất cả điều này chứ? Hãy thấy được điều gì được bao hàm đến: thời gian, hiểu rõ trọn vẹn mọi thứ trong mỗi phân tích, mà không thể thực hiện được; vậy là sự phân chia giữa người phân tích và vật được phân tích và vậy là sự xung đột; và phân tích là sự phủ nhận hoàn toàn hành động, hành động có nghĩa ngay lúc này, không phải ngày mai. Hãy hiểu rõ tất cả điều này, liệu cái trí có thể hiểu rõ hoàn toàn những ngõ ngách bị che giấu hay không?

Và, liệu có thể hiểu rõ nó qua giấc mộng? Bởi vì tất cả điều này được hàm ý trong hiểu rõ về chính tôi. Đó là, liệu có thể qua những giấc mộng, và những gợi ý của tầng ý thức bên trong hay cái sự việc được che giấu, trong suốt giấc ngủ. Những người chuyên môn nói rằng bạn phải nằm mộng.

Nếu bạn không nằm mộng, nó là một thể hiện của một loại trạng thái loạn thần kinh nào đó. Và nhờ vào những giấc mộng, nó giúp đỡ bạn hiểu rõ tất cả những hành động của cái trí bị che giấu. Có quá nhiều điều về tất cả việc này – đúng chứ, tôi sẽ tiếp tục. Bây giờ ý nghĩa của những giấc mộng là gì? Chúng ta có nên nằm mộng hay không? Hay những giấc mộng chỉ là sự tiếp tục thuộc sống hàng ngày của chúng ta trong một hình thức được biểu tượng hóa. Bạn đang theo kịp tất cả điều này chứ? Chúng ta đang cùng nhau tiếp tục chuyến hành trình của chúng ta. Tôi hy vọng bạn đi trước tôi, đó là tất cả! Nếu bạn tìm hiểu cẩn thận những giấc mộng riêng của bạn, liệu bạn không tìm ra – không phụ thuộc vào những người chuyên môn, những người phân tích, làm ơn hãy loại bỏ những con chim líu lo đó, nhưng hãy tìm hiểu nó cho chính bạn – trong suốt ngày bạn bị bận rộn bởi tất cả những việc nhỏ nhen của sống – bếp núc, văn phòng, bạn biết mọi chuyện như thế, những cãi cọ, những chọc tức đang xảy ra trong sự tồn tại và trong quan hệ hàng ngày, hình ảnh đang đánh nhau với hình ảnh. Và khi bạn đi ngủ, ngay trước khi bạn đi ngủ bạn đang rà soát mọi sự việc đã xảy ra trong suốt ban ngày. Bạn không từng làm như thế hay sao? Không à? Ồ chúa ơi! Điều này không xảy đến cho bạn rằng ngay trước khi bạn chìm vào giấc ngủ, hay nằm xuống, bạn rà soát lại những sự việc xảy ra suốt ngày – rằng đáng ra bạn nên làm việc này, đáng ra bạn nên nói điều đó, tôi ước rằng bạn đã hành động khác hẳn, bạn bị tức giận, ghen tuông, bạn biết, bạn rà soát lại toàn chu kỳ của nguyên một ngày, những suy nghĩ của bạn, những hoạt động của bạn, bây giờ tại sao cái trí làm việc đó? Làm ơn theo sát điều này cẩn thận. Tại sao cái trí làm việc đó – rà soát lại những sự việc xảy ra và những biến cố của ban ngày? Cái trí làm việc đó bởi vì nó muốn thiết lập lại trật tự? Đúng chứ? Bạn đang theo sát điều này chứ? Không à? Bạn không nghĩ như thế sao? Đừng đồng ý với tôi, bởi vì tôi không thích như vậy. Cái trí rà soát lại mọi chuyện của suốt ban ngày bởi vì nó muốn xếp đặt mọi thứ trong trật tự,

ngược lại khi bạn ngủ bộ não làm việc và cố gắng tạo ra trật tự trong chính nó. Đúng chứ? Bởi vì bộ não chỉ vận hành một cách bình thường, lành mạnh, trong trật tự tuyệt đối. Đúng chứ?

Vì vậy, nếu không có trật tự suốt ban ngày, nó cố gắng thiết lập trật tự trong lúc thân thể nghỉ ngơi, yên lặng, và sự thiết lập của trật tự đó là một phần của giấc mộng. Bạn đang theo kịp tất cả điều này chứ? Liệu bạn chấp nhận tất cả điều này, điều gì người nói đang trình bày. Tôi hy vọng không!

Khán giả: Không.

Krrishnamurti: Không. Tôi rất vui. Đừng đồng ý hay không- đồng ý. Hãy tìm ra. Tìm ra cho chính bạn, không lệ thuộc vào người triết lý nào đó, người phân tích nào đó, người tâm lý nào đó, nhưng cho chính bạn hãy tìm ra rằng một ngày vô-trật tự, một sống vô-trật tự, phải thiết lập trật tự và chỉ như thế bộ não mới vận hành một cách lành mạnh, hiệu quả, bình thường. Và khi có vô-trật tự, những giấc mộng là cần thiết để mang lại trật tự, dù rằng trật tự đó ở sâu thẳm hay trên bề mặt. Thế là, bởi vì đang tra xét tất cả điều này, người ta hỏi: liệu có cần thiết phải nằm mơ? Bởi vì rất quan trọng không nên nằm mơ, phải có một cái trí yên lặng tuyệt đối khi bạn đang ngủ, lúc đó toàn cái trí của bạn, toàn bộ não của bạn, toàn thân thể của bạn có thể tự làm mới mẻ lại. Nhưng nếu nó đang làm việc, đang làm việc, đang làm việc khi bạn ngủ nó kiệt sức, và nó trở nên loạn thần kinh, quá căng thẳng và tất cả những chuyện như thế.

Vậy là: liệu có thể không nằm mơ? Làm ơn tôi đang tự đặt ra tất cả những câu hỏi này bởi vì tôi muốn hiểu rõ về chính tôi. Nó là thành phần của hiểu rõ về chính tôi, không chỉ là tìm hiểu những giấc mộng, hay đang nhìn thấy sự quan trọng hay không-quan trọng của những giấc mộng, nhưng vì có sự kiện rằng nếu không có hiểu rõ trọn vẹn về chính người ta, tất cả hành động trở thành mâu thuẫn, hời hợt và

tạo ra càng nhiều và càng nhiều và càng nhiều những vấn đề. Trong hiểu rõ về chính tôi, truyền thống cũ nói rằng: phân tích, tự xem xét nội tâm. Và tôi thấy sự giả dối của nó. Tôi phủ nhận nó bởi vì nó là giả dối, mặc dù tất cả những người tâm lý đều nói điều trái nghịch, hay một vài người nói như thế. Và trong quan sát về chính người ta, người ta hỏi: tại sao người ta phải nằm mơ? Liệu có thể có một cái trí tuyệt đối yên lặng khi nó ngủ? Bạn đang đặt câu hỏi này, tôi không hỏi, tôi chỉ đang gợi ý điều đó cho bạn. Tôi phải tìm ra. Bây giờ làm thế nào tôi sẽ tìm ra được? Đó là: làm thế nào tôi sẽ tìm ra bởi vì tôi nhận ra rằng khi hệ thống máy móc tĩnh, yên lặng, nó có thể thâu gom năng lượng nhiều hơn và vì vậy vận hành hiệu quả hơn. Đúng chứ? Đó là, thưa các bạn, hãy nhìn: nếu thân thể không nghỉ ngơi, đang liên tục bị thúc đẩy từ sáng đến đêm chẳng mấy chốc nó sẽ bị kiệt quệ, nó sẽ bị sụp đổ. Nếu thân thể có thể nghỉ ngơi mười phút, hai mươi phút mỗi ngày, bạn biết cho nó thư giãn ban ngày, nó có nhiều năng lượng hơn. Cùng cách như vậy, suốt ban ngày cái trí năng động lạ thường, đang nhìn ngắm, đang quan sát, đang chỉ trích, đang bênh vực, và đang ghen tuông, ganh ghét, bạn biết rồi, đấu tranh, cãi cọ, tham vọng – tất cả mọi việc như thế. Và khi nó đi ngủ, cùng động lực như thế đang tiếp tục xảy ra. Vì vậy tôi đang tự hỏi liệu cái trí khi đang ngủ có thể tuyệt đối yên lặng? Chỉ nhìn vẻ đẹp của câu hỏi, không phải câu trả lời. Bởi vì nếu thân thể yên tĩnh lạ thường, không có cử động, không bị căng thẳng hệ thần kinh, bạn biết tất cả những việc mà người ta làm, tuyệt đối yên tĩnh, thư giãn, không bị bắt buộc yên tĩnh, vậy thì nó mới mẻ lại, vậy thì nó thâu gom năng lượng. Vì vậy tôi muốn tìm ra liệu cái trí có thể tuyệt đối yên lặng trong suốt đêm khi nó ngủ. Và tôi thấy nó có thể yên lặng nếu mọi biến cố, mọi xảy ra trong suốt thời gian ban ngày được hiểu rõ ngay tức khắc, không bị mang theo. Các bạn đang bám sát tất cả điều này chứ. Nếu tôi mang theo một vấn đề từ ngày hôm nay sang ngày hôm sau, cái trí cố định vào vấn đề đó. Nhưng nếu cái trí có thể giải quyết vấn đề ngay tức khắc,

ngày hôm nay, vấn đề đó chấm dứt. Nó có lẽ gặp gỡ vấn đề khác và kết thúc nó. Vì vậy liệu cái trí có thể hoàn toàn tỉnh thức mỗi ngày để những vấn đề không tồn tại, đến tối bạn có một phiến láng bóng, sạch sẽ, trong sáng? Bạn đang theo kịp tất cả điều này? Vậy thì bạn sẽ tìm ra, nếu bạn thực hiện được điều này, không phải đùa giỡn với nó, thực sự làm việc cùng nó, vậy thì bạn sẽ thấy bộ não, bởi vì nó cần nghỉ ngơi, trở nên rất yên lặng – thậm chí mười phút yên lặng cũng đủ lắm rồi. Và nếu bạn theo đuổi điều đó rất, rất sâu, thăm thẳm, những giấc mộng trở thành hoàn toàn không cần thiết, bởi vì không còn gì để nằm mộng nữa. Bạn không còn quan tâm đến tương lai của bạn. Làm ơn hãy theo sát điều này. Đến tương lai của bạn, bởi vì liệu bạn sắp sửa là một bác sĩ giỏi giang, hay một người khoa học vĩ đại, hay một người viết văn, hay sắp sửa đạt được sự khai sáng, chúng ta không quan tâm đến tương lai gì cả. Bạn không thấy được vẻ đẹp của nó. Vậy là cái trí không còn đang chiếu rọi bất kỳ điều gì trong thời gian.

Bây giờ bởi vì đã phát biểu tất cả điều đó, liệu tôi có thể, liệu cái trí có thể, mà thực sự là người quan sát, không chỉ người quan sát bằng thị lực, đôi mắt và vân vân, nhưng liệu cái trí có thể quan sát mà không tách rời? Lúc này bạn hiểu rõ chứ? Bạn đang theo kịp chứ? Không có sự tách rời? Mà là, người quan sát và vật được quan sát. Bởi vì chỉ có vật được quan sát, không còn người quan sát. Tôi tự hỏi liệu bạn có nắm được tất cả điều này?

Bây giờ chúng ta hãy tìm hiểu người quan sát là gì – nếu bạn có năng lượng để tiếp tục sự tìm hiểu này. Người quan sát là gì? Chắc chắn người quan sát là quá khứ – quá khứ, là ngày hôm qua hay cách đây vài giây, hay quá khứ của nhiều, nhiều, nhiều năm, nhiều năm như một thực thể bị quy định có văn hóa, sống trong một văn hóa đặc biệt. Đúng chứ? Người quan sát là quá khứ. Người quan sát là tổng thể của những trải nghiệm quá khứ. Người quan sát là hiểu biết – phải không? Khi tôi nói, “Tôi biết bạn bởi vì tôi đã gặp bạn

ngày hôm qua”, khi tôi nói, “Tôi là một người Ấn độ giáo, Thiên chúa giáo, Tin lành, Cộng sản, Hồi giáo” – nó là quá khứ, tôi đã bị quy định trong văn hoá mà tôi đã được nuôi dưỡng. Vì vậy người quan sát là quá khứ. Đúng chứ? Điều này rõ ràng, phải không? Bạn cần tranh luận sự thật này à? Người quan sát ở trong lãnh vực của thời gian – giải thích nó phức tạp thêm một tí. Người quan sát là quá khứ, mà qua hiện tại được bổ sung đến tương lai. Và tương lai vẫn là người quan sát. Không phải sao? Khi anh ấy nói, “Tôi sẽ là điều đó”, anh ấy đã chiếu rọi “điều đó” từ hiểu biết quá khứ, hoặc là vui thú, đau khổ, phiền muộn hoặc là hài lòng, sợ hãi và vân vân, và nói, “tôi phải trở thành điều đó”. Có nghĩa là, quá khứ đang lướt qua hiện tại và bị bổ sung, tương lai, là một chiếu rọi của quá khứ. Đúng chứ? Vì vậy người quan sát là quá khứ. Đó là, bạn sống trong quá khứ – phải không? Chỉ cần suy nghĩ về điều đó. Bạn là quá khứ và bạn sống trong quá khứ. Và đó là sống của bạn. Đúng chứ? Những kỷ niệm quá khứ, những vui thú quá khứ, những hồi tưởng quá khứ, những sự việc bạn đã tận hưởng – và những thất bại, không thành công, đau khổ, mọi thứ đều trong quá khứ. Và qua đôi mắt của người quan sát bạn bắt đầu nhận xét hiện tại, sự việc đang sống, đang chuyển động. Đúng chứ? Chúng ta có đang theo cùng nhau?

Vậy là, khi tôi nhìn vào chính tôi, tôi đang nhìn bằng đôi mắt của quá khứ, và vì vậy tôi chỉ trích, bênh vực, đánh giá, và nói, “Điều này đúng, sai, tốt, xấu” tùy theo văn hoá, truyền thống, hiểu biết, trải nghiệm mà người quan sát đã thâu lượm được. Thế là nó ngăn cản sự quan sát về sự việc đang sống, mà là “cái tôi”. Và “cái tôi” đó có lẽ không là cái tôi gì cả. Tôi chỉ biết “cái tôi” như quá khứ. Tôi không hiểu liệu bạn đang theo sát điều này? Khi người Hồi giáo nói rằng anh ấy là một người Hồi giáo, anh ấy là quá khứ, bị quy định bởi văn hoá mà anh ấy đã được nuôi dưỡng. Hay người Thiên chúa giáo, người Cộng sản. Bạn theo kịp chứ? Toàn sự việc đều được đặt nền tảng trên điều này. Vì vậy khi chúng

ta nói về sống chúng ta đang nói về sống trong quá khứ. Và thế là có xung đột giữa quá khứ và hiện tại, bởi vì tôi bị quy định như một người Hồi giáo, hay chúa biết cái gì, tôi không thể gặp gỡ hiện tại đang sống, mà đòi hỏi rằng tôi phải phá vỡ tình trạng bị quy định của tôi. Và tình trạng bị quy định của tôi được nuôi dưỡng một cách cố ý bởi người cha của tôi, ông bà của tôi, bạn biết không, giam giữ tôi trong biên giới chật hẹp của niềm tin của họ, truyền thống của họ, của những ma mãnh của họ, của đau khổ của họ. Đúng chứ? Đây là điều gì chúng ta luôn luôn đang làm, không chỉ là tình trạng bị quy định bởi quá khứ, văn hóa mà chúng ta đã sống, mà còn bởi mọi biến cố, trải nghiệm, đang xảy ra, chúng ta đang sống trong quá khứ. Tôi thấy một cảnh hoàng hôn đẹp và tôi nói rằng, "Tuyệt vời làm sao, hãy nhìn ánh sáng, những cái bóng, những tia sáng mặt trời, ánh sáng màu xanh, những quả đồi" – và nó được lưu trữ và kỷ niệm đó hành động vào ngày mai, nói rằng, "Tôi phải nhìn mặt trời đó lại, tìm ra vẻ đẹp đó lại". Và thế là tôi không thể tìm ra nó, đấu tranh để tìm ra nó – đi đến một viện bảo tàng – bạn theo kịp không? Toàn gánh xiếc bắt đầu.

Bây giờ liệu tôi có thể nhìn vào chính tôi bằng đôi mắt không bao giờ bị tiếp xúc bởi thời gian hay không? Thời gian bao hàm sự phân tích, thời gian bao hàm sự bám chặt vào quá khứ, thời gian bao hàm toàn qui trình của mơ mộng, hồi tưởng, tập hợp quá khứ và bám chặt vào nó – tất cả việc đó. Liệu tôi có thể nhìn vào chính tôi mà không có đôi mắt của thời gian hay không? Hãy đặt câu hỏi đó cho chính bạn. Đừng nói rằng bạn có thể, hay bạn không thể. Bạn không biết đâu. Và khi bạn nhìn vào chính bạn mà không có đôi mắt của thời gian, vậy thì còn cái gì nữa để nhìn hay không? Làm ơn đừng trả lời tôi. Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi không? Tôi đã nhìn vào chính tôi bằng chất lượng, bản chất lẫn cấu trúc của thời gian, quá khứ. Tôi đã nhìn vào chính tôi qua đôi mắt của quá khứ. Tôi không có đôi mắt khác để nhìn. Tôi đã nhìn vào chính tôi như một người Thiên chúa giáo, hay

một cái gì đó khác, mà là quá khứ. Vì vậy đôi mắt của tôi không có khả năng nhìn vào chính tôi, vào “cái gì là”, mà không có thời gian, mà là quá khứ. Đúng chứ? Bây giờ tôi đang đặt ra một câu hỏi, đó là: liệu đôi mắt có thể quan sát mà không có quá khứ?

Bây giờ hãy cho phép tôi giải thích khác đi: Tôi có một hình ảnh về chính tôi, không phải chỉ được tạo ra bởi văn hoá trong đó tôi đã sống mà còn bởi tôi cũng có hình ảnh đặc biệt riêng về chính tôi, tách khỏi văn hoá, phải không? Chúng ta có rất nhiều hình ảnh, tôi có một hình ảnh về bạn, tôi có một hình ảnh về người vợ của tôi, con cái của tôi, người lãnh đạo chính trị của tôi, vị giáo sĩ của tôi, và tôi có một hình ảnh về điều gì tôi nên là, điều gì tôi không nên là, và tôi có một hình ảnh mà văn hoá đã áp đặt vào tôi. Vì vậy tôi có vô số những hình ảnh. Bạn không có chúng hay sao? Không à?

Khán giả: Có chứ.

Krishnamurti: Rất vui! Bây giờ làm thế nào bạn nhìn mà không có một hình ảnh? Bởi vì nếu bạn nhìn bằng một hình ảnh nó là một biến dạng – rõ ràng như thế. Phải không? Nếu tôi nhìn bạn bằng một hình ảnh mà tôi có về bạn, mà đã được đặt vào cùng nhau bởi vì ngày hôm qua bạn tức giận tôi. Bạn tức giận tôi ngày hôm qua và sự tức giận đó đã tạo nên một hình ảnh về bạn. Đúng chứ? Rằng bạn không còn là người bạn của tôi nữa, bạn xấu xa, bạn là như thế này hay thế kia. Bây giờ hình ảnh đó gây biến dạng sự nhận biết khi tôi gặp lại bạn lần sau. Đúng chứ? Vì vậy cái hình ảnh đó là quá khứ, và tất cả những hình ảnh của tôi là quá khứ. Và tôi không dám xóa sạch tất cả những hình ảnh kia bởi vì tôi không biết nó sẽ là gì nếu không có một hình ảnh. Thế là tôi bám vào một hay hai hình ảnh. Thế là cái trí lệ thuộc vào một hình ảnh cho sự sống còn của nó. Tôi tự hỏi liệu bạn có theo kịp tất cả điều này? Vì vậy liệu cái trí có thể quan sát mà không có bất kỳ hình ảnh nào – mà không có bất kỳ hình ảnh nào về cái cây, đám mây, những quả đồi, những dòng

nước đang chảy, hình ảnh người vợ của tôi, con cái của tôi, người chồng của tôi, cô tôi, không có bất kỳ hình ảnh nào trong liên hệ. Chính do hình ảnh mới tạo ra xung đột trong liên hệ. Đúng chứ? Tôi không thể hòa thuận với vợ tôi bởi vì cô ấy đã dọa nạt tôi. Điều đó đã được tạo dựng ngày này sang ngày khác, hình ảnh đó, hình ảnh đó ngăn cản bất kỳ loại liên hệ nào; có lẽ chúng ta ngủ chung với nhau, điều đó không liên quan. Và có một trận chiến. Vì vậy, liệu cái trí có thể nhìn, quan sát mà không có bất kỳ hình ảnh nào của thời gian, bất kỳ hình ảnh nào mà đã được tập hợp vào cùng nhau bởi thời gian hay không? Điều đó có nghĩa rằng liệu cái trí quan sát mà không có bất kỳ hình ảnh nào? Điều đó có nghĩa quan sát mà không có người quan sát, mà là quá khứ, mà là "cái tôi"? Liệu tôi có thể nhìn bạn mà không có "cái tôi" như một thực thể bị quy định? Bạn đang theo sát tất cả điều này chứ?

Người hỏi: Không thể được?

Krishnamurti: Không thể được à? Làm thế nào bạn biết rằng không thể được? Khoảnh khắc bạn nói không thể được, thế là bạn đã tự- khoá chặt bạn rồi. Và nếu bạn nói rằng có thể được, nó cũng đang tự-khoá chặt bạn. Nhưng nếu bạn nói rằng, chúng ta hãy tìm ra, chúng ta hãy tìm hiểu, chúng ta hãy thâm nhập nó, vậy thì bạn sẽ phát giác rằng cái trí có thể quan sát mà không có đôi mắt của thời gian. Và khi nó quan sát như thế, có gì ở đó để được quan sát? Tôi đã bắt đầu học hành về chính tôi – tôi đã tìm hiểu tất cả những điều có thể xảy ra được, phân tích, tất cả điều đó, và tôi thấy rằng người quan sát là quá khứ. Điều này phức tạp nhiều hơn, người quan sát – người ta có thể tìm hiểu nhiều hơn về nó nhưng từng này đã đủ rồi. Tôi thấy người quan sát là quá khứ, và cái trí sống trong quá khứ, bởi vì bộ não được tiến hóa trong thời gian, mà là quá khứ. Và trong quá khứ có sự an toàn. Đúng chứ? Ngôi nhà của tôi, người vợ của tôi, niềm tin của tôi, giai cấp của tôi, vị trí của tôi, danh tiếng của tôi, cái tôi nhỏ xíu đáng nguyền rủa của tôi – trong đó có sự an

toàn, sự bảo đảm vô cùng. Và tôi đang hỏi, liệu cái trí có thể quan sát mà không có những thứ này? Và nếu nó quan sát thì còn có gì để thấy, ngoại trừ những quả đồi, những bông hoa, những màu sắc, con người – bạn theo kịp chứ? Liệu còn có gì trong tôi để được quan sát? Vậy là cái trí hoàn toàn được tự do. Và bạn nói rằng, mấu chốt của được tự do đó là gì? Mấu chốt là: một cái trí như thế không có xung đột. Và một cái trí như thế hoàn toàn được yên lặng và an bình, không còn bạo lực. Và một cái trí như thế có thể tạo ra một văn hoá mới mẻ – một văn hoá mới mẻ không phải một văn hoá đối nghịch của cái cũ kỹ, nhưng một văn hoá tuyệt đối mới mẻ, nơi chúng ta sẽ không còn xung đột gì cả. Điều đó người ta phải khám phá, không phải như một lý thuyết, như một câu phát biểu bằng lời, nhưng như một sự kiện thực sự trong chính người ta rằng cái trí có thể quan sát tổng thể và vì vậy không có đôi mắt của quá khứ và vì vậy cái trí là cái gì đó hoàn toàn khác hẳn.

Bây giờ bạn muốn bàn luận câu hỏi này mà chúng ta đã nói về nó hay không?

Người hỏi: Tôi nghĩ rằng tất cả chúng ta đều thấy sự nguy hiểm của những hình ảnh này. Nhưng tại những thời điểm nào đó những hình ảnh nào đó lại cần thiết – nếu ai đó đâm bạn bằng một con dao hình ảnh này sẽ giúp bạn bởi vì nó sẽ cứu mạng sống của bạn. Vì vậy làm thế nào chúng ta có thể chọn lựa giữa những hình ảnh hữu ích và không hữu ích này?

Krishnamurti: Người hỏi nói rằng tất cả chúng ta sống bằng những hình ảnh. Một số là hữu ích, có lẽ cần thiết, bảo vệ, những số khác lại không. Hình ảnh của một con cọp, khi bạn ở trong rừng, bảo vệ phần nào cho bạn. Và hình ảnh bạn có về người bạn, người vợ, con cái của bạn, hay bất kỳ hình ảnh gì, hình ảnh đó hủy diệt sự liên hệ. Bây giờ làm thế nào người ta có thể chọn lựa giữa hai hình ảnh này? Những hình ảnh cần phải giữ lại, và những hình ảnh không cần phải giữ lại. Bạn nắm được điều này chứ? Bạn đã hiểu rõ

câu hỏi chứ? Những hình ảnh nào tôi nên giữ lại, và những hình ảnh nào tôi nên xóa sạch? Người hỏi nói, những hình ảnh, một số chúng dùng để tự-bảo vệ, bảo vệ người ta, một số khác lại phá hoại. Bây giờ tôi sẽ chọn lựa như thế nào đây? Đúng chứ? Tôi không biết. Chúng ta sẽ tìm ra.

Trước hết, tại sao bạn chọn lựa? Làm ơn hãy lắng nghe câu hỏi của tôi. Tại sao chúng ta chọn lựa? Cấu trúc, bản chất của sự chọn lựa là gì? Tôi chọn lựa chỉ khi nào tôi bị hoang mang. Đúng chứ? Khi có sự rối loạn, khi có sự hoang mang, khi không có sự rõ ràng. Vậy thì tôi nói rằng, "Tôi không biết phải làm gì, có lẽ tôi sẽ làm việc này". Đúng chứ? Khi bạn thấy cái gì đó rất rõ ràng, không còn chọn lựa nữa. Đúng không? Chỉ một cái trí bị hoang mang mới chọn lựa. Và chúng ta đã chọn lựa những sự việc lạ kỳ nhất trong sống. Chúng ta gọi điều đó là tự do, sự chọn lựa – chọn lựa những chính khách của bạn – bạn tuân theo – chọn lựa cái này hay cái kia. Và tôi nói với chính mình, tại sao tôi phải chọn lựa? Tôi đang đến nghi vấn đó, thưa bạn, hãy tìm hiểu cẩn thận điều này cùng tôi. Tại sao tôi phải chọn lựa? Tôi chọn lựa giữa hai đống đồ, hai vật liệu, nhưng đó không phải điều gì chúng ta đang nói. Chúng ta đang nói về sự chọn lựa mà là kết quả của sự hoang mang, không rõ ràng, lẫn lộn, vậy thì tôi phải chọn lựa, điều đó thể hiện một cái trí rất rõ ràng không có sự chọn lựa. Đúng chứ? Bây giờ cái trí của bạn không bị hoang mang hay sao? Tôi đang tiếp cận nghi vấn đó, thưa bạn. Hãy thâm nhập nó từng bước một. Cái trí của bạn có bị hoang mang? Chắc chắn là có, nếu không bạn sẽ không ngồi ở đây. Và từ sự hoang mang đó bạn chọn lựa và thế là gia tăng thêm sự hoang mang.

Vì vậy bạn nói, tôi có quá nhiều hình ảnh, một số dùng để tự-bảo vệ, một số khác lại không cần thiết. Liệu có bất kỳ chọn lựa nào ở đó không? Hãy lắng nghe cẩn thận. Liệu sự chọn lựa cần thiết ở đó? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Tôi có nhiều, nhiều, nhiều hình ảnh về mọi thứ, những quan điểm, những đánh giá, những thẩm định, tôi càng có nhiều ý

kiến bao nhiêu tôi càng nghĩ rằng cái trí của tôi càng rõ ràng bấy nhiêu. Và những hình ảnh tôi có rất phong phú. Và tôi hỏi những hình ảnh nào trong số này là quan trọng, có liên quan và những hình ảnh nào lại không? Bây giờ tại sao tôi phải chọn lựa? Sự chọn lựa chỉ phát sinh khi tôi bị hoang mang về những hình ảnh nào tôi phải giữ lại, về những hình ảnh nào tôi phải loại bỏ. Bạn đang theo kịp tất cả điều này chứ? Hãy bám sát nó, hãy cẩn thận theo kịp điều này. Tôi chọn lựa khi tôi không biết những hình ảnh nào tôi phải loại bỏ. Bây giờ thực thể mà đang chọn lựa là ai? Chắc chắn là hiểu biết. Hiểu biết là quá khứ. Hãy theo kịp điều này. Quá khứ mà đã tạo ra những hình ảnh, hàng tá hình ảnh, chọn lựa cái nào nó sẽ giữ lại và cái nào nó sẽ loại bỏ. Vậy là bạn đang chọn lựa tùy theo quá khứ, và thế là sự chọn lựa của bạn luôn luôn bị hoang mang. Vì vậy đừng chọn lựa. Chờ đã! Chờ đã! Thấy nó. Thấy nó. Đừng chọn lựa. Vậy thì điều gì xảy ra nếu bạn không chọn lựa? Chắc chắn bạn sẽ không bị xe buýt cán qua. Nhưng chính sự chọn lựa, đang chọn lựa, duy trì những hình ảnh. Tôi không biết bạn có hiểu rõ điều này không?

Có chứ, thưa bạn?

Người hỏi: Ông đã nói rằng tất cả chúng tôi đều bị hoang mang nếu không chúng tôi sẽ không hiện diện ở đây.

Krishnamurti: Đó là một phần thôi, thưa bạn. Tiếp tục đi.

Người hỏi: Làm thế nào, nếu tôi bị hoang mang, làm thế nào tôi có thể lắng nghe ông mà không đánh giá mọi điều ông đang nói?

Krishnamurti: Chính xác là như vậy, thưa bạn. Đó là điều gì chúng ta sợ hãi. Người hỏi nói rằng, nếu tôi bị hoang mang, mà thực sự là như thế, làm thế nào tôi có thể lắng nghe ông một cách rõ ràng – đúng chứ? Nhưng bạn không đang lắng nghe! Phải không?

Người hỏi: Thỉnh thoảng.

Krishnamurti: Chờ đó. Chờ đó. Thỉnh thoảng. Chúng ta không đang nói về thỉnh thoảng, chúng ta đang nói: ngay lúc này liệu bạn đang lắng nghe? Khi bạn đang lắng nghe bằng chú ý, bạn biết chứ, bằng thương yêu, bằng ân cần, bạn biết chứ, khi bạn đang lắng nghe, bạn bị hoang mang à? Chỉ khi nào bạn không đang lắng nghe và bạn lại muốn lắng nghe, vậy thì sự hoang mang phát sinh. Nhưng ngay khoảnh khắc của lắng nghe – bạn biết không – sự hoang mang ở đâu? Và bởi vì nhớ lại khoảnh khắc đó khi bạn đã lắng nghe quá trọn vẹn, sau đó bạn nói với chính mình, "Tôi vô cùng ao ước rằng tôi có thể có lại sự chú ý đó". Đợi đã! Vậy thì bạn có xung đột. Đúng chứ? Vậy thì bạn nói rằng, "Làm thế nào trở lại trạng thái lắng nghe đó?" Hãy thấy điều gì đã xảy ra. Ký ức của trạng thái lắng nghe đó vẫn còn lưu giữ và sự kiện thực sự đã qua rồi, vì thế ký ức của bạn sau đó nói rằng, "Tôi phải lắng nghe cẩn thận hơn nữa." Vì vậy có sự mâu thuẫn. Trái lại nếu bạn lắng nghe trọn vẹn, ở ngay khoảnh khắc lắng nghe tổng thể trọn vẹn đó, không có hoang mang. Khoảnh khắc đó là đủ rồi. Đừng cố gắng quay trở lại nó. Nhặt lại nó mười phút sau. Nhưng ý thức được trong suốt mười phút kia rằng bạn đã không-chú ý. Đúng không? Bạn nắm bắt được tất cả điều này không?

Được chứ thưa bạn?

Người hỏi: Văn hóa mà đang trỗi dậy từ cái trí yên lặng này, liệu nó sẽ được an bình?

Krishnamurti: Tôi không biết, thưa bạn. Đó là giả thuyết. Quý ông này đặt câu hỏi: nếu cái trí của tất cả chúng ta được an bình vậy thì chúng ta sẽ có một văn hóa mới mẻ mà sẽ là một văn hóa của sự an bình tuyệt đối. Bạn thấy cái trí của chúng ta làm việc như thế nào.

Người hỏi: Tôi vẫn chưa nói xong.

Krishnamurti: Ồ, tôi nghe không rõ.

Người hỏi: Ồ, nếu . . .

Krishanmurti: Không nếu!

Người hỏi: Liệu con người sẽ xung đột với cấu trúc hiện nay của xã hội?

Krishnamurti: Liệu con người sẽ xung đột với cấu trúc hiện nay của xã hội? Nếu tôi an bình liệu tôi sẽ xung đột với cấu trúc của xã hội? Và tôi có ý nói gì qua từ ngữ "Xung đột với cấu trúc"? Tiếp tục đi, hãy tìm hiểu thưa bạn, đừng chờ đợi tôi giải thích nó.

Người hỏi: Xung đột do bởi sự ganh đua?

Krishnamurti: Ganh đua à? Tôi muốn thiết lập cho chính tôi, những ý tưởng của tôi, những niềm tin của tôi – bạn theo kịp không? Chính xác đó là điều gì họ đang làm. Không à?

Người hỏi: Thưa ông, nếu ai đó nói rằng, "Hãy cầm khẩu súng này và bắn" – ông nói, "Không", ông đang ở trong xung đột.

Krishnamurti: Nếu ai đó yêu cầu tôi cầm khẩu súng và bắn người nào đó – tôi sẽ không làm. Câu hỏi là gì?

Người hỏi: Nếu ông nói, "Tôi sẽ không làm" ông đang trong xung đột.

Krishnamurti: Chắc chắn là không. Họ sẽ đưa tôi vào tù? Được thôi. Nhưng tôi không xung đột với họ. Nếu một văn hoá thuốc men nói rằng bạn phải sử dụng thuốc và tôi nói, " Tôi xin lỗi tôi không muốn uống thuốc" – họ bị xung đột, hay tôi bị xung đột? Tôi không bị. Họ bị xung đột! Mấu chốt của tất cả điều này là gì?

Người hỏi: Có hai mặt để xung đột.

Krishanmurti: Không. Không có hai mặt. Tôi không muốn có sự xung đột. Tôi, như một con người tôi đã tìm hiểu toàn vấn đề của xung đột, bên ngoài lẫn bên trong, và tôi đã tìm hiểu nó khá thấu đáo và tôi nói – giả sử, nếu tôi loại bỏ hoàn toàn mọi ý thức bạo lực trong tôi – nếu bạn trong xung đột tôi sẽ làm gì? Nếu bạn đánh tôi, nếu bạn yêu cầu tôi cầm

một khẩu súng và bắn một ai đó, nếu bạn có bạo lực, nó là vấn đề của bạn, không phải vấn đề của tôi.

Người hỏi: Nếu một người yêu cầu ông bắn một ai đó, ông có thể nói rằng: anh ấy bị xung đột với tôi, tôi không xung đột với anh ấy.

Krishnamurti: Nhưng tôi không xung đột với anh ấy, tại sao tôi phải bắn anh ấy? Chờ tí, chờ tí! Lúc này, ở đây có ai đưa cho tôi một khẩu súng hay không? Bạn không đưa cho tôi một khẩu súng, phải không? Bắn một ai đó? Tại sao vấn đề phát sinh? Bạn thấy vấn đề phát sinh bởi vì lúc này chúng ta đang bắt đầu phỏng đoán. Bạn sẽ làm gì nếu bạn an bình. Hãy tìm ra làm thế nào để sống an bình trước, và rồi thì câu hỏi sẽ được trả lời sau.

Người hỏi: Liệu xung đột đến từ sự tưởng tượng?

Krishnamurti: Khi hai người cãi cọ, nó đến từ sự tưởng tượng à? Hãy nhìn! Hãy quan sát nó. Tôi quyến luyến bạn. Quyến luyến, lệ thuộc vào bạn. Đúng chứ? Lệ thuộc theo cảm xúc, tâm lý, vật chất, tình dục, kinh tế. Tôi lệ thuộc vào bạn. Và vào một sáng đẹp trời bạn nói, “Đi đi” với tôi. “Tôi thích người nào khác”. Vậy là xung đột phát sinh. Đúng chứ? Đó là sự tưởng tượng sao? Đó là một sự kiện bởi vì tôi lệ thuộc vào bạn cho tình bằng hữu và vân vân và vân vân. Và khi bạn quay lại chống đối tôi, tôi bị lạc lõng. Đó không là sự tưởng tượng. Đó là một sự kiện thực sự. Vậy thì tôi bắt đầu tìm ra tại sao tôi lại lệ thuộc vào bạn. Tôi muốn tìm ra. Lại nữa đó là tôi muốn tìm ra bởi vì nó là thành phần của hiểu rõ về chính tôi, bạn hiểu không, tại sao tôi lại lệ thuộc vào bạn. Hãy chờ tí! Bạn không lệ thuộc vào bất kỳ ai hay sao? Thuộc tâm lý, bên trong? Bạn có thể hoàn toàn đứng một mình không? Thưa bạn, phía bên trong? Bạn không thể đứng một mình vì bạn cần người đưa sữa, người đưa thư, đường xe lửa, vân vân, vân vân, nhưng phía bên trong hoàn toàn một mình, không bị lệ thuộc.

Vì vậy tôi phải tìm ra tại sao tôi bị lệ thuộc. Tại sao? Trước hết, tôi bị cô độc. Tôi không biết làm thế nào vượt khỏi trạng thái cô độc này. Tôi kinh hãi nó. Sâu thẳm bên trong tôi không có câu trả lời làm thế nào giải quyết sự việc khủng khiếp này mà được gọi là cô độc. Bạn không biết tất cả điều này sao? Vì thế, khi không biết làm thế nào để giải quyết nó, tôi tự-quyến luyến vào những con người, vào những ý tưởng, vào những nhóm người, vào những hoạt động, bạn biết không, vào việc biểu tình, vào việc leo núi và mọi chuyện như thế. Nếu tôi có thể giải quyết hoàn toàn vấn đề cô độc này để cho ý tưởng đó không còn tồn tại nữa. Bây giờ làm thế nào tôi vượt khỏi được cái sự việc khủng khiếp này mà con người đã luôn luôn chiến đấu phía bên trong, bởi vì bị cô độc, không đầy đủ, không trọn vẹn, anh ấy nói, có Thượng đế, có cái này, có cái kia, chiếu rọi một tác nhân bên ngoài. Vậy thì làm thế nào tôi sẽ được tự do khỏi trạng thái cô độc này? Bạn muốn tìm hiểu nó không? Bạn có mệt mỏi không, mười hai giờ kém mười lăm rồi đó.

Chúng ta nên ngừng ở đây. Tôi nghĩ đây là một vấn đề quá phức tạp. Đó là, làm thế nào chính cái trí được tự do khỏi gánh nặng khủng khiếp của điều gì nó gọi là trạng thái cô độc này. Bạn có khi nào nhận ra điều gì chúng ta làm từ trạng thái cô độc này? Những kinh hoàng nào chúng ta phạm phải? Chúng ta sẽ tìm hiểu vấn đề này lần sau.

SAANEN

Ngày 22 tháng 7 năm 1971

– 4 – CÔ ĐỘC

Luôn bận tâm đến mình. Liên hệ. Hành động trong liên hệ và sống hàng ngày. Những hình ảnh gây tách rời: hiểu rõ được sự tạo tác hình ảnh.“Tự-quan tâm là hình ảnh chính của tôi”. Liên hệ không xung đột có nghĩa tình yêu.

Những câu hỏi: Liệu cái ngã có thể có sự đam mê không động cơ? Những hình ảnh; ma túy và những chất kích thích..

Chúng ta có thể cùng nhau tiếp tục nói chuyện về chủ đề chúng ta đã ngừng lại ngày hôm trước? Chúng ta đang cùng nhau nói về trật tự. Tôi nghĩ rằng chúng ta đã tìm hiểu nó khá thấu suốt. Và tiếp theo chúng ta đã tìm hiểu vấn đề của trật tự bên trong chính chúng ta, không chỉ phía bên ngoài mà còn cả phía bên trong. Không thể có trật tự bên trong, và một cách tự nhiên phía bên ngoài, nếu không có hiểu rõ về chính mình. Và lần trước chúng ta đã tìm hiểu vấn đề đó khi chúng ta gặp gỡ ở đây. Chúng ta đang nói về cô độc, và tôi nghĩ hiểu rõ toàn vấn đề của cô độc là điều rất quan trọng. Tôi nghĩ hầu hết chúng ta đều nhận ra rằng chúng ta là, khi chúng ta dám đối mặt với nó, những con người tách rời, cô độc kinh khủng. Và nếu chúng ta có ý thức, hay không ý thức, nhận biết được nó, chúng ta muốn tẩu thoát khỏi nó bởi vì chúng ta không biết cái gì đằng sau nó, cái gì xuyên suốt nó và vượt khỏi nó. Và bởi vì sợ hãi chúng ta tẩu thoát khỏi nó qua quyến luyến, qua hoạt động, qua mọi hình thức giải trí thuộc thế tục hoặc thuộc tôn giáo. Tôi nghĩ điều này khá rõ ràng khi người ta quan sát nó trong chính người ta. Chúng ta, qua hoạt động hàng ngày của chúng ta, qua những thái độ và cách suy nghĩ của chúng ta, chúng ta tự-tách rời chính chúng ta, mặc dù chúng ta có lẽ có sự liên hệ mật thiết nhưng chúng ta luôn luôn đang vận hành, đang suy nghĩ về chính chúng ta. Và kết quả của nó là – nếu bạn có thể tìm hiểu, vì sắp tới đây chúng ta sẽ – nhiều cô lập, cô độc hơn, lệ thuộc nhiều hơn vào những sự việc bên ngoài,

quyến luyến nhiều hơn và cuối cùng sự đau khổ từ nó. Tôi không hiểu liệu bạn có nhận biết được tất cả điều này? Và sáng nay có lẽ, vì chúng ta đang ngồi đây trong một giờ hay hơn nữa, chúng ta có thể nhận biết được, nếu bạn muốn, sự việc được gọi là cô lập, cô độc này trong những liên hệ, những quyến luyến, lệ thuộc và đau khổ của chúng ta. Đây là điều gì luôn luôn đang xảy ra, nếu người ta có quan sát, vô tận trong chính chúng ta.

Hoạt động của chúng ta là tự cho mình là trung tâm. Chúng ta đang suy nghĩ vô tận về chính chúng ta, chúng ta mạnh khoẻ như thế nào, hay không mạnh khoẻ, rằng chúng ta phải thiền định, ngồi đúng cách, rằng chúng ta phải tiến bộ, chúng ta phải thay đổi, chúng ta phải có việc làm tốt hơn, nhiều tiền bạc hơn, sự liên hệ tốt hơn – tôi và của tôi – bạn theo kịp chứ? Cái vòng tròn vĩnh viễn, cái vòng tròn hiểm độc mà mãi mãi đang xảy ra. Tôi đang ngồi cạnh Thượng đế – dĩ nhiên là phía bên phải! Và tôi đạt được sự khai sáng. Tôi phải thành tựu điều này hay điều kia trong sống này. Chúng ta luôn luôn quan tâm và hiến dâng cho chính chúng ta. Và lại nữa đó là một sự kiện rõ ràng hàng ngày. Và từ sự quan tâm đó những hoạt động của chúng ta, dù chúng ta đi đến văn phòng, nhà máy, bất kỳ hoạt động nào chúng ta làm, thuộc xã hội, đều quan tâm đến sự thịnh vượng của thế giới – nó luôn luôn là tôi và thế giới. Tự-quan tâm này tạo ra, qua công việc hàng ngày của nó, những lao dịch hàng ngày, sự liên hệ hàng ngày, một qui trình gây cô lập. Lại nữa tôi nghĩ điều này khá rõ ràng. Và sự cô lập này kết thúc, nếu người ta thâm nhập nó khá sâu thẳm và thấu đáo, thâm nhập vào một cảm giác của cô độc, hoàn toàn bị cô độc, bị cô lập, không có bất kỳ liên quan nào với bất kỳ thứ gì, mặc dù bạn có lẽ đang ở trong một đám đông người, hay ngồi bên cạnh người bạn của bạn, bỗng nhiên nó ập vào bạn cảm giác của cô độc này, cái ý thức hoàn toàn bị cắt đứt khỏi sự liên hệ này. Tôi không hiểu liệu bạn có nhận biết

được nó? Có chứ? Hay đây là điều gì đó mà bạn không có hiểu biết?

Nếu bạn nhận biết được nó, và trở nên ý thức được, đang biết nó, nó đó kìa, chúng ta cố gắng tẩu thoát khỏi nó, phải không – công việc, càu nhàu, suy nghĩ về thiền định như một tẩu thoát. Tất cả việc này, đúng không, thể hiện rằng cái trí, dù nó là gì chăng nữa, nông cạn, hay sâu sắc, hay hời hợt, hay chỉ trói buộc trong hiểu biết công nghệ, cái trí luôn luôn đang bận tâm đến chính nó, phải tự-cắt đứt nó khỏi mọi hình thức của liên hệ. Và liên hệ là sự việc quan trọng nhất trong sống, bởi vì nếu chúng ta không có sự liên hệ đúng đắn với một người – làm ơn lắng nghe điều này – nếu chúng ta không có sự liên hệ đúng đắn với một người, bạn không thể có sự liên hệ đúng đắn với bất kỳ người nào khác, bạn có thể tưởng tượng bạn sẽ có liên hệ tốt hơn với một người khác, nhưng nó chỉ là một liên hệ tưởng tượng bằng từ ngữ. Nhưng nếu bạn hiểu rõ sự liên hệ là gì, sự liên hệ giữa hai con người và thế là sự liên hệ với phần còn lại của thế giới, vậy thì sự cô lập, sự cô độc cùng tất cả đau khổ của nó, hoàn toàn có một ý nghĩa khác hẳn.

Vì vậy sự liên hệ là gì? Chúng ta sẽ quay trở lại sau khi xác nhận sự liên hệ là gì, để cố gắng tìm ra tại sao con người lại quá cô độc như thế, muốn được thương yêu, không có tình yêu, tự-tách rời chính họ, cả phần thân thể và tâm lý, và thế là trở thành loạn thần kinh. Bạn không gặp quá nhiều người bị loạn thần kinh kỳ lạ hay sao? Dĩ nhiên gồm cả chính chúng ta, không phải những người khác! Một chút mất cân bằng, cố định vào một cá tính đặc biệt nào đó. Tất cả việc này phát sinh, dường như đối với tôi, nếu bạn tìm hiểu nó cẩn thận và thâm nhập nó, từ sự thiếu vắng hoàn toàn của sự liên hệ đúng đắn.

Vì vậy trước khi chúng ta bắt đầu hiểu rõ làm thế nào kết thúc được sự cô độc này, sự đau khổ này, sự phiền muộn lẫn lo âu thuộc sự tồn tại của con người này, người ta phải tìm hiểu vấn đề của sự liên hệ này. Có liên hệ có nghĩa gì?

Chúng ta có liên hệ gì với một người khác? Hay chúng ta nghĩ rằng chúng ta có, mặc dù tư tưởng khẳng định rằng chúng ta có liên hệ nhưng thật ra có lẽ chúng ta chẳng có liên hệ gì cả bởi vì nếu – lại nữa nó có vẻ – nếu chúng ta không tìm ra rằng một con người có thể sống với một người khác, thân mật hay không, tình dục hay không, nếu người ta không tìm ra một cách sâu thẳm sự thật của sự liên hệ, có vẻ chắc chắn những con người phải chấm dứt trong đau khổ, trong hoang mang và trong xung đột, dù họ đến nhà thờ, dù họ tin tưởng Thượng đế, dù họ làm công tác xã hội, hay dù họ chấp nhận những hình thức tin tưởng khác nhau và mọi chuyện như thế, việc đó hoàn toàn không giá trị gì cả nếu những con người đã không thiết lập được giữa chính họ một liên hệ mà trong đó không có xung đột nào cả. Và điều đó có thể được không? Liệu bạn và tôi có thể, có lẽ bạn có thể có một liên hệ rất tốt với tôi, bởi vì tôi sẽ ở đây đến tuần tới hay tuần sau nữa, và nó chấm dứt. Nhưng liệu bạn có một liên hệ đúng đắn – có lẽ chúng ta không nên dùng từ ngữ "đúng đắn" – một sự liên hệ với một người khác, và sự liên hệ này có ý nghĩa gì? Liệu có thể có một liên hệ giữa hai con người nếu mỗi người cứ bận tâm về chính anh ấy, nếu mỗi người chỉ quan tâm đến những tham vọng, những buồn rầu, những lo âu riêng của anh ấy, chức vụ trong thế giới của anh ấy, tiếng tăm của anh ấy – bạn biết tất cả những điều xuẩn ngốc đó mà con người trải qua hay không? Khi một con người bị trói buộc trong mạng lưới đó, liệu anh ấy có bất kỳ sự liên hệ nào với một người khác hay không?

Làm ơn hãy tìm hiểu nó và chúng ta sẽ thâm nhập nó bởi vì chúng ta đang cùng nhau chia sẻ sự việc này, chúng ta không chỉ đang lắng nghe một bài giảng đạo buổi sáng. Liệu bạn biết câu chuyện của những bài giảng: một ngày một người thầy đã giảng thuyết trong nhiều năm trước một số ít khán giả được chọn lựa. Vào một ngày khi ông ấy leo lên bục giảng, ông ấy thấy một con chim nhỏ đến và đậu bên cửa sổ, và nó bắt đầu hót; và nó hót trong vài phút. Hót

xong, nó bay đi, và người giảng đạo nói rằng, “Sáng nay bài giảng chấm dứt”. Tôi ước rằng chúng ta có thể làm như vậy ở đây ngay lúc này! Điều đó sẽ tuyệt vời lắm, phải không? Ít ra đối với tôi nó cũng là như vậy.

Vì vậy sự liên hệ là gì? Liệu có thể có một liên hệ nếu mỗi người có một vấn đề, dù tầm thường, dù phức tạp, liệu có một liên hệ khi mỗi người đang theo đuổi sự leo thang địa vị của anh ấy hay không? Liệu có thể có một liên hệ khi mỗi người đang theo đuổi khuynh hướng riêng nhỏ nhoi của anh ấy? Liệu có một liên hệ khi có sự tham vọng, tham lam, ganh tị, khi mỗi người có một niềm tin – làm ơn hãy theo sát tất cả điều này – một niềm tin mà anh ấy bám vào hay không? Liệu có thể có bất kỳ liên hệ nào giữa một người đàn ông và một phụ nữ khi một người là người Thiên chúa giáo và người kia là người Tin lành, hay một người Ấn độ giáo hay một người Phật giáo, đang cố gắng tu hành? Vì vậy sự liên hệ là gì? Bởi vì dường như đối với tôi điều đó là một trong những sự việc quan trọng nhất trong sống, bởi vì đang sống là liên hệ. Nếu không có sự liên hệ đúng đắn, không có đang sống gì cả, lúc đó chỉ là một chuỗi của những xung đột, hoặc là kết thúc trong ly dị, hoặc trong ly thân, hoặc bị cô lập cùng tất cả những lo âu, những quyến luyến, những sợ hãi của nó và tất cả những sự việc mà bao hàm trong ý thức của sự cô lập hoàn toàn này. Tôi chắc chắn rằng bạn biết tất cả điều này. Người ta càng già nua bao nhiêu, không những về tuổi tác nhưng còn cả trong quan sát người ta càng nhận ra – tôi phải cẩn thận ở đây, sự quan sát không thuộc vấn đề của thời gian, tôi phải rút lại từ ngữ đó. Người ta quan sát được rằng trong sống sự liên hệ sinh động đến chừng nào. Và rõ ràng chẳng có bao nhiêu người đã phá sập được rào chắn hiện diện giữa chính họ và một người khác. Và muốn phá vỡ rào chắn này, cùng tất cả những hàm ý trong nó, không chỉ rào chắn vật chất, người ta phải tìm hiểu rất sâu sắc câu hỏi của hành động này. Đúng chứ? Chúng ta đang theo kịp nhau hay không?

Hành động là gì? Hành động không là hành động tương lai, hay hành động quá khứ, nhưng đang hành động – nó là kết quả của một kết luận và đang hành động theo kết luận đó à? Hay nó được đặt nền tảng trên niềm tin nào đó và hành động theo niềm tin đó? Hay nó được đặt nền tảng trên trải nghiệm nào đó và hành động theo trải nghiệm và hiểu biết đó? Và nếu nó là như thế, vậy thì hành động luôn luôn trong quá khứ. Không phải sao? Và vì vậy sự liên hệ của chúng ta luôn luôn trong quá khứ, không trong hiện tại. Chúng ta đang gặp gỡ nhau chứ?

Hãy nhìn, nếu tôi có một liên hệ với một người khác, trong liên hệ đó – và sự liên hệ là hành động, rõ ràng như thế, trong liên hệ đó qua nhiều ngày, nhiều năm, hay một tuần lễ, tôi đã dựng lên một hình ảnh về cô ấy, hay anh ấy. Và tùy theo hình ảnh tôi đã dựng lên đó, tôi hành động. Và cô ấy hành động tùy theo hình ảnh cô ấy đã dựng lên đó. Và hình ảnh này là sự liên hệ giữa cô ấy và tôi, hay giữa anh ấy và bạn. Đúng chứ? Bạn đang theo kịp tất cả điều này? Làm ơn hãy quan sát những cái trí riêng của các bạn, hoạt động trong liên hệ riêng của bạn và chẳng mấy chốc bạn sẽ tìm ra được sự thật và giá trị của câu phát biểu này. Sự liên hệ của chúng ta được đặt nền tảng trên những hình ảnh. Đúng chứ? Và làm thế nào có được một liên hệ với người khác nếu nó chỉ là một liên hệ của những hình ảnh? Bạn hiểu chứ? Không à? Được rồi tôi sẽ tiếp tục. Tệ quá! Nếu bạn không hiểu vậy thì bạn không hiểu rõ nó. Điều đó tùy thuộc bạn.

Bởi vì trong sống, tôi quan tâm có được sự liên hệ đúng đắn, một liên hệ không xung đột, và một liên hệ mà tôi không đang sử dụng một người khác, và không đang trục lợi một người khác, hoặc vì tình dục, hoặc vì những lý do vui thú, hay tình bè bạn. Và tôi thấy muốn có một liên hệ như thế mà trong đó tuyệt đối không có xung đột, bởi vì nếu có một xung đột nó hủy diệt bất kỳ hình thức nào của liên hệ, bởi vì tôi phải giải quyết xung đột đó ngay tại trung tâm, không phải ở vòng ngoài. Và tôi chỉ có thể kết thúc xung đột

đó bằng cách hiểu rõ hành động, không chỉ trong sự liên hệ mà còn trong sống hàng ngày. Tôi muốn tìm ra liệu hoạt động của tôi có đang tách rời hay không, đang dựng lên một bức tường quanh chính tôi, bức tường là tôi quan tâm đến chính bản thân tôi, đến tương lai của tôi, đến hạnh phúc của tôi, đến sức khoẻ của tôi, đến Thượng đế của tôi, đến niềm tin của tôi, đến thành công của tôi, đến đau khổ của tôi – bạn theo kịp chứ? Hay sự liên hệ của tôi không liên quan gì với chính bản thân tôi? Bạn đang theo kịp chứ? Chính bản thân tôi là trung tâm, và hành động tùy theo cái tôi, tùy theo sự thoả mãn của tôi, vinh quang của tôi, hạnh phúc của tôi, nó phải tách rời. Và nơi nào có sự tách rời, sự cô lập phải có sự quyến luyến, và sự lệ thuộc. Và khi có một ngờ vực trong quyến luyến và lệ thuộc đó, vậy thì có đau khổ, và sự đau khổ hàm ý sự tách rời trong bất kỳ sự liên hệ nào. Tôi thấy điều đó rất rõ ràng, mà không phải bằng từ ngữ, hay bằng trí năng, nhưng thực sự – một sự kiện thực sự.

Vì vậy làm thế nào tôi, người trong nhiều năm đã dựng lên những hình ảnh về chính tôi, và những hình ảnh về một người khác, đã tách rời chính tôi qua hành động, qua niềm tin và vân vân, làm thế nào tôi được tự do khỏi những hình ảnh này? Đó là câu hỏi đầu tiên của tôi. Những hình ảnh của Thượng đế của tôi, tôn giáo của tôi, tình trạng bị quy định của tôi, những hình ảnh mà tôi phải đạt được sự nổi danh, hay đạt được sự khai sáng, mà là cùng sự việc, đạt được sự thành công và vì vậy sợ hãi sự thất bại. Bạn đang theo kịp tất cả điều này? Vì vậy tôi có nhiều, nhiều hình ảnh về chính bản thân tôi và về bạn, bây giờ làm thế nào tôi được tự do khỏi chúng? Nó giải quyết được qua sự phân tích? Chúng ta đã giải thích nó vào ngày trước. Sự kết thúc của những hình ảnh, sự dựng lên của những hình ảnh, liệu nó kết thúc qua qui trình phân tích? Chắc chắn không, mà chúng ta đã tìm hiểu vào ngày trước, và tôi sẽ không trình bày lại nó nữa. Vậy thì tôi sẽ phải làm gì đây? Nó là một vấn đề – bạn hiểu chứ – nó là một vấn đề và tôi phải kết thúc được vấn đề đó,

không phải để dành nó cho ngày hôm sau. Tôi cũng đã giải thích về điều đó. Bởi vì nếu tôi không kết thúc vấn đề của tôi ngày hôm nay, vấn đề đó tạo ra vô-trật tự, phiền muộn, và bộ não cần trật tự để vận hành một cách lành mạnh và bình thường, không loạn thần kinh. Tôi phải thiết lập trật tự ngay bây giờ, suốt ban ngày, ngược lại cái trí của tôi lo âu về nó, có những giấc mộng và mọi chuyện như thế, và không thể tươi mát được vào sáng hôm sau. Lại nữa chúng ta đã tìm hiểu điều đó tại nói chuyện nào đó trước đây rồi. Vậy là tôi phải kết thúc được vấn đề của dựng lên và ngăn cản những hình ảnh. Đúng chứ?

Bây giờ làm thế nào thực hiện được điều này? Bằng cách không tạo tác một hình ảnh-siêu nhiên, chắc chắn là vậy. Đúng chứ? Tôi có nhiều hình ảnh – giả sử tôi có, tôi không có hình ảnh nào cả, cám ơn Chúa – giả sử tôi có nhiều hình ảnh, bởi vì không thể giải quyết được chúng, khuynh hướng của tôi là phải được tự do khỏi những hình ảnh này, cái trí tạo tác một hình ảnh-siêu nhiên – cái tôi cao hơn, Đại ngã, những dạng khác nhau của những tác nhân bên ngoài, dù rằng những tác nhân bên ngoài thuộc trí năng hay người Anh hai của thế giới Cộng sản, hay thế giới tôn giáo; nếu không tạo ra một hình ảnh cao hơn, phải có sự kết thúc của tất cả những hình ảnh mà tôi đã thâu lượm. Bây giờ làm thế nào thực hiện được điều này? Tôi hy vọng bạn quan tâm đến điều này. Bởi vì nếu tôi có bất kỳ hình ảnh nào, sẽ không thể nào có được sự liên hệ đúng đắn; bởi vì những hình ảnh gây tách rời, và nơi nào có sự tách rời phải có xung đột, không chỉ thuộc quốc gia nhưng còn giữa những con người. Điều đó rõ ràng. Vì vậy làm thế nào tôi sẽ được tự do khỏi tất cả những hình ảnh mà tôi đã thâu lượm trong sống của tôi, để cho cái trí hoàn toàn được tự do và trong sáng, và tươi trẻ để cho nó có thể quan sát mới mẻ lại toàn chuyển động của sống? Đúng chứ?

Bây giờ trước hết tôi phải tìm ra làm thế nào những hình ảnh này hiện diện được, không qua sự phân tích. Đúng chứ?

Đó là, tôi phải học quan sát. Bây giờ sự quan sát được đặt nền tảng trên sự phân tích à? Tôi quan sát, tôi thấy. Đó là kết quả của thời gian, của phân tích, của luyện tập à? Hay nó là một động thái bên ngoài của thời gian? Tôi thua cuộc rồi. Tôi vô cùng quan tâm đến điều này bởi vì, bạn thấy rằng con người đã cố gắng vượt khỏi thời gian bằng những ma mãnh, và họ đã luôn luôn thất bại. Con người đã cố gắng, bởi vì biết rằng anh ấy không thể xóa sạch vô vàn những hình ảnh này, thế là anh ấy đã sáng chế một hình ảnh-siêu nhiên, và anh ấy trở thành một nô lệ cho hình ảnh đó và thế là anh ấy không được tự do, dù hình ảnh-siêu nhiên đó là một trạng thái hay bất kỳ điều gì, nó vẫn không là sự tự do, nó là một hình ảnh khác. Làm ơn cẩn thận theo sát điều này. Và bởi vì vô cùng quan tâm đến sự kết thúc của những hình ảnh, bởi vì chỉ nhờ thế mới có thể có sự liên hệ đúng đắn với một người khác, vậy thì quan tâm của tôi là liệu ngay tức khắc tôi có thể kết thúc tất cả những hình ảnh – không phải thay đổi một hình ảnh này bằng một hình ảnh khác, mà sẽ chẳng dẫn đến đâu cả, dĩ nhiên là như thế. Vì vậy tôi phải tìm ra liệu có thể phá vỡ hệ thống máy móc của cái trí mà xây dựng những hình ảnh.

Vì vậy tôi phải tìm hiểu câu hỏi nhận biết có nghĩa gì – xin lỗi vì đã phải khiến vấn đề hơi phức tạp một tí, nhưng không sao đâu. Bởi vì điều đó có lẽ giải quyết được vấn đề của tôi. Vấn đề của tôi là sự kết thúc của tất cả những hình ảnh, bởi vì điều đó cho sự tự do, và nơi nào có tự do nơi đó mới có thể có sự liên hệ đúng đắn, một liên hệ trung thực, mà trong đó mọi hình thức của xung đột đều kết thúc.

Vì vậy trạng thái nhận biết này có nghĩa gì? Nhận biết hàm ý một chú ý mà trong đó không có sự chọn lựa. Tôi không thể chọn lựa một hình ảnh trên một hình ảnh khác. Nếu như thế không có sự kết thúc của hình ảnh đó. Vì vậy tôi phải tìm được điều gì là sự nhận biết mà trong đó không có sự chọn lựa nhưng chỉ có sự quan sát thuần khiết, đang thấy thuần khiết. Chúng ta đang theo cùng nhau?

Bây giờ đang thấy là gì? Tôi quan sát một cái cây, hay một hòn núi, những quả đồi, mặt trăng, những dòng nước đang chảy như thế nào, tôi nhìn ngắm nó như thế nào? Không chỉ có sự quan sát bằng mắt nhưng còn cả cái trí có một hình ảnh về cái cây, đám mây, hòn núi, con sông. Con sông đó có một cái tên, con sông đó tạo ra một âm thanh dễ chịu, hay khó chịu. Tôi luôn luôn đang quan sát, đang nhận biết những sự vật, dựa vào ưa thích hay không-ưa thích, dựa vào sự so sánh. Và liệu có thể quan sát, lắng nghe con sông đó mà không có bất kỳ sự chọn lựa nào? Lắng nghe mà không có bất kỳ chống đối, bất kỳ quyến luyến, bất kỳ diễn tả bằng từ ngữ? Làm ơn, bạn thực hiện việc này khi chúng ta đang nói chuyện. Nó là bài tập buổi sáng của bạn. Liệu tôi có thể lắng nghe con sông đó mà không có bất kỳ ý thức của quá khứ? Liệu tôi có thể quan sát nhiều hình ảnh khác nhau này mà không có bất kỳ sự chọn lựa nào, mà có nghĩa rằng không có bất kỳ phê bình chúng, hay quyến luyến chúng, không có bất kỳ ưa thích, chỉ quan sát? Bạn có thể thực hiện được không? Bạn không thể, phải không? Tại sao vậy? Tại sao tôi không thể – làm ơn hãy đặt cho bạn câu hỏi đó – tại sao tôi không thể quan sát tất cả những hình ảnh mà tôi có, mà không có bất kỳ thành kiến, không có bất kỳ ưa thích, tại sao? Tại sao tôi không thể làm được? Có phải cái trí của tôi đã quen thuộc với những thành kiến, những ưa thích? Hay nó lười biếng, không đủ năng lượng cần thiết? Hay bởi vì nó thực sự không muốn được tự do khỏi bất kỳ hình ảnh nào nên bám vào một hình ảnh nhỏ xíu đặc trưng riêng của nó? Mà có nghĩa cái trí khước từ thấy sự thật, sự kiện rằng tất cả sự tồn tại là liên hệ, và khi có xung đột trong liên hệ đó vậy thì sống trở thành một đau khổ, một hoang mang, cô độc, bạn biết tất cả những chuyện theo sau nó.

Vì vậy liệu cái trí thấy được sự thật rằng nơi nào có xung đột, không có sự liên hệ – sự thật của nó, sự kiện của nó? – thấy có nghĩa không qua từ ngữ. Bây giờ làm thế nào bạn, làm thế nào người ta được tự do khỏi những hình ảnh mà

người ta có? Trước hết tôi phải tìm ra những hình ảnh hiện diện như thế nào, chúng xảy ra như thế nào, cái hệ thống máy móc của nó là gì. Bạn có thể thấy rằng khi bạn không đang chú ý tại ngay khoảnh khắc của sự liên hệ thực sự, đó là, khi bạn đang nói chuyện, khi bạn đang càu nhàu, khi có sự hung tợn, khi có một lời chửi mắng, ngay khoảnh khắc khi bạn không hoàn toàn chú ý, vậy thì cái hệ thống máy móc của dựng lên một hình ảnh bắt đầu. Đúng chứ? Đó là, khi cái trí không hoàn toàn chú ý tại ngay khoảnh khắc của hành động, vậy thì bộ máy của dựng lên những hình ảnh bắt đầu. Đúng chứ? Đó là khi bạn nói điều gì đó với tôi mà tôi không thích, hay tôi thích, và nếu tại ngay khoảnh khắc đó tôi hoàn toàn không chú ý, vậy thì bộ máy đó bắt đầu. Nếu tôi chú ý, tỉnh thức, vậy thì không có việc dựng lên những hình ảnh. Đúng chứ? Đúng chứ? Mà có nghĩa tại ngay khoảnh khắc khi cái trí hoàn toàn tỉnh thức, không bị xao nhãng, không bị kinh hãi, hay phủ nhận điều gì đang được nói, tại ngay khoảnh khắc đó khi cái trí hoàn toàn tỉnh thức, vậy thì không thể có một hình ảnh. Bạn thử việc này, hãy thực hiện nó trong suốt ngày. Vậy thì điều gì xảy ra cho tất cả những hình ảnh mà người ta đã thâu lượm? Lúc này tôi đã tìm được làm thế nào để ngăn ngừa việc dựng lên những hình ảnh, nhưng điều gì xảy ra cho tất cả những hình ảnh mà tôi đã thâu lượm? Bạn đang theo kịp vấn đề chứ? Bạn làm gì với chúng đây? Tôi hy vọng bạn đang làm việc chăm chỉ như tôi – được không? Tôi nghi ngờ lắm!

Rõ ràng đây không là vấn đề của bạn, bởi vì nếu đây là vấn đề mãnh liệt, sinh động, sâu sắc thực sự của bạn, về sống của bạn, bạn đã tìm được câu trả lời, bạn không đang ngồi ở đó chờ đợi tôi tìm câu trả lời và sau đó bạn sao chép lại. Bây giờ điều gì xảy ra cho tất cả những hình ảnh mà bạn đã thâu lượm? Bạn biết rằng bạn có nhiều hình ảnh, được che giấu trong cái tủ của cái trí bạn? Và liệu bạn có thể giải quyết tất cả chúng từng chút một, một hình ảnh này sau hình ảnh khác? Và điều đó mất một thời gian vô hạn, phải

không? Trong khi bạn đang giải quyết một hình ảnh bạn đang tạo tác một hình ảnh khác, vì vậy không có sự kết thúc cho cái qui trình của dần dần loại bỏ một hình ảnh tiếp theo một hình ảnh khác.

Vì vậy bạn đã tìm ra được một sự thật, đó là: bạn không thể loại bỏ những hình ảnh từng chút một, cái này qua cái kia; vì vậy phải có một cái trí, bởi vì nó đã hiểu rằng không thể loại bỏ những hình ảnh một cái này qua một cái khác, bởi vì nó đã thấy được điều đó, sự thật của nó, vậy thì cái trí, khi nó nhận biết được nó đang tạo tác một hình ảnh, trong sự chú ý đó tất cả những hình ảnh khác biến mất. Tôi tự hỏi liệu bạn có hiểu rõ? Bạn nắm bắt được nó chứ? Không à.

Như chúng ta đã vừa nói, những hình ảnh được hình thành khi cái trí không chú ý. Làm ơn hãy nhớ kỹ điều đó. Khi cái trí không chú ý, vậy thì những hình ảnh được hình thành. Và hầu hết cái trí của chúng ta đều không chú ý, không có sự chú ý. Thỉnh thoảng bạn có chú ý, phần thời gian còn lại bạn không chú ý. Trong những thời điểm của không chú ý đó, những hình ảnh được hình thành. Và khi bạn, một cách chú ý nhận biết được một hình ảnh, và một cách chú ý nhận biết được làm thế nào bộ máy vận hành, vậy thì trong sự chú ý đó tất cả những hình ảnh đều xóa sạch, tất cả những hình ảnh, cả những hình ảnh quá khứ lẫn đang dựng lên những hình ảnh hiện tại. Điều gì quan trọng là trạng thái của chú ý. Đúng chứ? Không phải bạn có bao nhiêu hình ảnh. Tôi tự hỏi liệu bạn hiểu rõ? Làm ơn nắm bắt điều này. Làm ơn hiểu rõ điều này bởi vì đây là điều quan trọng nhất. Tôi sẽ ngồi đây suốt năm tiếng đồng hồ cho đến khi bạn hiểu rõ nó! Bởi vì nếu bạn có thể thực sự nắm bắt được điều này một lần, bạn sẽ hiểu rõ toàn bộ máy của cái trí.

Bạn thấy rằng hầu hết chúng ta không thể giải quyết những vấn đề của chúng ta. Chúng ta không biết làm thế nào để giải quyết chúng. Và thế là chúng ta sống cùng chúng, và chúng trở thành thói quen của chúng ta, chúng

trở thành giống như một bộ áo giáp mà bạn không thể xuyên thủng được. Và khi bạn có một vấn đề không được giải quyết vậy thì bạn không có năng lượng, năng lượng mà bạn có bị nuốt trọn bởi vấn đề. Và vì vậy bạn không có năng lượng. Và bởi vì không có năng lượng bạn rơi vào thói quen của nó. Vì vậy bạn phải tìm ra, nếu bạn nghiêm túc, nếu bạn thực sự muốn sống một sống trong đó không còn xung đột gì cả, bạn phải tìm ra làm thế nào kết thúc được một vấn đề ngay tức khắc, khẩn cấp, một vấn đề con người. Mà có nghĩa trao toàn chú ý cho vấn đề đó, đó là, không tìm kiếm một đáp án cho vấn đề – làm ơn theo dõi điều này – không tìm kiếm một đáp án cho vấn đề bởi vì nếu bạn đang tìm kiếm một đáp án thế là bạn đang ra khỏi vấn đề, trái lại nếu bạn ở lại cùng vấn đề một cách trọn vẹn và chú ý, vậy thì trong chính vấn đề đó là đáp án, không phải ra khỏi vấn đề.

Hãy nhìn thưa các bạn, hãy cho phép tôi giải thích nó cách khác. Tất cả chúng ta đều biết đau khổ là gì, cả thân thể lẫn tâm lý, phía bên trong. Sự đau đớn phần thân thể, người ta có thể giải quyết nó bằng những phương pháp điều trị khác nhau và không cho phép kỷ niệm của sự đau đớn đó tồn tại. Bạn theo kịp chứ? Bây giờ nếu bạn nhận biết được sự đau đớn đó, và trong ngay sự nhận biết đó bạn sẽ thấy kỷ niệm của sự đau đớn quá khứ biến mất. Và thế là bạn có năng lượng để gặp gỡ sự đau đớn lần kế tiếp, nếu bạn có nó, sự đau đớn thân thể. Theo tâm lý tất cả chúng ta đều đã chịu đựng đau khổ trong những mức độ khác nhau, mãnh liệt nhiều hơn, hay ít hơn, chúng ta đã trải qua đau khổ của loại này hay loại khác. Theo bản năng khi chúng ta trải qua đau khổ chúng ta muốn chạy trốn khỏi nó – nhà thờ, giải trí, thượng đế, bóng đá, bạn biết rồi, bất kỳ cái gì để tẩu thoát khỏi nó, đọc sách – tôi sẽ không nói tất cả những điều vô lý chúng ta làm. Bây giờ nếu cái trí có chú ý, và không chạy trốn khỏi trạng thái đau khổ gì cả, vậy thì bạn sẽ thấy từ chú ý hoàn toàn đó không chỉ có năng lượng, mà có nghĩa đam mê, nhưng cũng kết thúc sự chịu đựng đau khổ. Trong

cùng cách như vậy, tất cả những hình ảnh có thể kết thúc ngay tức khắc khi không có ưa thích về bất kỳ hình ảnh nào. Điều này rất quan trọng: khi không có ưa thích về bất kỳ hình ảnh nào. Bởi vì bạn không có ưa thích, bạn không có thành kiến, vậy thì bạn chú ý, vậy thì bạn thấy. Trong sự quan sát đó không chỉ có sự hiểu rõ của việc dựng lên những hình ảnh nhưng còn cả sự kết thúc của tất cả những hình ảnh. Nếu bạn đã không nhận được nó, tệ quá, tôi phải tiếp tục.

Vậy là tôi thấy sự quan trọng của liên hệ, và có thể có một liên hệ mà không có bất kỳ xung đột, mà có nghĩa tình yêu. Tình yêu không là hình ảnh. Tình yêu không là vui thú. Tình yêu không là ham muốn. Tình yêu không là cái gì đó phải được vun quén, nó không bị lệ thuộc vào ký ức. Và liệu tôi có thể sống một sống, sống hàng ngày, mà không có bất kỳ ý thức nào của tự-quan tâm về chính mình? Tự-quan tâm về chính mình là hình ảnh cơ bản của tôi. Đúng chứ? Liệu tôi có thể sống mà không có bất kỳ hình ảnh cơ bản nào, và thế là hành động, mà không tạo ra sự tách rời, cô độc và đau khổ? Đúng chứ?

Bây giờ bạn muốn nói chuyện, bàn luận? Có chứ thưa bạn?

Người hỏi: Khi người ta nhìn vào phía bên trong, và dường như trải nghiệm một đam mê sâu thẳm muốn hiểu rõ, không động cơ, nhưng bằng chút ít chân thật bạn phát giác rằng thật ra cảm thấy này là một ao ước để có sự trải nghiệm của sự thật và thế là liệu cái tôi có thể, mà hôm nay tất cả chúng ta đều biết, trải nghiệm sự đam mê không lý do và dường như cốt lõi này và thấy sự khác biệt cốt lõi của hai cảm thấy đó?

Krishnamurti: Bạn cho phép tôi thở một chút nhé? Tôi sẽ dịch lại nó chốc lát nữa. Tôi sẽ lặp lại câu hỏi đó là gì. Chúng ta hãy nghỉ một tí nhé, nếu bạn không phiền.

Người hỏi nói – làm ơn sửa lại tôi nếu tôi lặp lại không đúng – người hỏi đưa ra câu hỏi: cái ngã, cái tôi, muốn trải nghiệm cái gì đó là sự thật, cái gì đó vượt khỏi cái tôi. Người hỏi đặt câu hỏi: liệu cái ngã, cái tôi, có thể trải nghiệm sự thật? Đúng chứ thưa bạn? Đó là một phần của câu hỏi, phải không?

Người hỏi: Liệu chúng ta có thể có sự đam mê không động cơ mà cần thiết để trực nhận sự thật?

Krishamurti: Liệu cái tôi có thể có – tôi đang lặp lại câu hỏi – sự đam mê không động cơ, mà một mình nó có thể tạo ra sự trực nhận sự thật? Đúng chứ? Liệu cái tôi có thể có sự đam mê mãnh liệt, mà cần thiết, sự đam mê, năng lượng, sức sống, thôi thúc mãnh liệt đó, để hiểu rõ, trực nhận cái đó mà không thuộc cái tôi – đúng chứ?

Bây giờ trước hết, cái tôi là gì? Khi bạn nói "cái tôi", khi bạn nói: "cái tôi", liệu tôi có thể trải nghiệm cái sự việc thực sự, cái sự việc lạ thường, "cái tôi" đó là gì? Bạn nghĩ "cái tôi" đó là gì? "Cái tôi" đó là kết quả của sự giáo dục của bạn, "cái tôi" đó là kết quả của những xung đột của bạn, những văn hoá của bạn, sự liên hệ của bạn với phần còn lại của thế giới, sự tuyên truyền mà đã nhồi nhét bừa bãi vào cái trí của bạn trong hai ngàn năm hay mười ngàn năm, "cái tôi" đó mà quyến luyến vào đồ đạc của bạn, người vợ của bạn, người chồng của bạn – đúng chứ – "cái tôi" đó nói, "Tôi muốn được hạnh phúc", "Tôi đã thành tựu" – tất cả điều đó. Nó là "cái tôi", phải không? Không à? "Cái tôi" mà nói, "Tôi là một người Thiên chúa giáo", "cái tôi" mà nói, "Tôi là một người Cộng sản" – người Hồi giáo, người Ấn độ giáo, và tất cả những phân chia khủng khiếp. Bây giờ liệu "cái tôi" đó, mà cô lập, mà bởi chính cấu trúc và bản chất của nó bị giới hạn, và vì vậy đang tạo ra sự tách rời, liệu "cái tôi" đó có bất kỳ sự đam mê nào không? Nó có thể có sự đam mê về vui thú, mà khác hẳn sự đam mê chúng ta đang nói? Rõ ràng như thế phải không. Vì vậy chỉ bằng sự kết thúc của "cái tôi" thì mới có đam mê. Và chỉ một cái trí được tự do khỏi tất cả

những thành kiến, những quan điểm, những đánh giá, “bạn nên là gì” – bị quy định – chỉ một cái trí như thế mới có thể có đam mê, mãnh liệt, và vì vậy có thể thấy cái là.

Người hỏi: Vâng.

Krishnamurti: Bạn nói, vâng. Đó chỉ là một câu nói bằng từ ngữ, hay bạn thực sự thấy sự thật của nó và vì vậy bạn được tự do?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

Krishnamurti: Dĩ nhiên, thưa bạn. Điều đó đúng. Hãy chờ một tí, thưa bạn. Tôi đã hiểu một chút tiếng Tây ban nha, bây giờ anh ấy đang làm mất khả năng đó!

Người hỏi: (Tiếp tục bằng tiếng Tây ban nha – không nghe rõ)

Krishnamurti: Bạn nắm bắt được nó không, thưa bạn?

Người hỏi: Những hình ảnh này mà ở trong chính chúng tôi gây lãng phí năng lượng.

Krishanmurti: Dĩ nhiên. Vâng thưa bạn. Điều đó đúng. Ồ Chúa ơi! Câu hỏi là: những hình ảnh này mà người ta có, một hay nhiều hình ảnh, liệu chúng gây lãng phí năng lượng? Và thế là tất cả mọi chuyện còn lại của nó. Bạn nói gì đây? Rõ ràng. Nếu tôi có một hình ảnh về chính tôi và đó là sự đối nghịch với hình ảnh của bạn, phải có xung đột và thế là phải có một lãng phí năng lượng, không phải như thế à? Đừng lãng phí thời gian vào việc này.

Người hỏi: Liệu một người được tự do khỏi mọi vấn đề có thể có sự liên hệ với những người đầy những vấn đề?

Krishnamurti: Đúng. Liệu một người được tự do khỏi tất cả những vấn đề có thể, liệu ông ta có thể có bất kỳ sự liên hệ nào với một người đầy những vấn đề? Ồ bạn đã trả lời nó. Bạn đã không trả lời câu hỏi hay sao? Liệu ông ta có thể? Nếu bạn được tự do khỏi những vấn đề, thực sự, không chỉ tưởng tượng, thực sự được tự do khỏi mọi vấn đề mà những

con người có – chết, tình yêu, đau khổ, vui thú – bạn biết rồi, những vấn đề – liệu tôi có thể có bất kỳ sự liên hệ nào với bạn nếu tôi có nhiều vấn đề của tôi? Dĩ nhiên là không. Vậy thì tôi làm gì đây? Bạn không có những vấn đề – hãy lắng nghe điều này – và tôi có những vấn đề, vậy thì tôi làm gì đây? Hoặc là tôi quẳng bạn đi, đẩy bạn ra xa, hoặc tôi bắt đầu tôn thờ bạn. Đúng chứ? Tôi đặt bạn lên bệ thờ và nói rằng, "Ồ! Ông ta là một người lạ thường làm sao. Ông ta là một con người lạ thường, ông ta không có những vấn đề". Và tôi lại có, thế là tôi bắt đầu tôn sùng bạn, tôi bắt đầu theo sau bạn, tôi lắng nghe bất kỳ điều gì bạn nói, hy vọng tôi sẽ giải quyết được những vấn đề của tôi bằng cách theo sau bạn. Mà có nghĩa là gì? Tôi sẽ hủy hoại bạn bằng những vấn đề của tôi. Bởi vì tôi quăng bạn ra xa, bây giờ tôi chấp nhận bạn bằng cách tôn sùng bạn mà có nghĩa tôi cũng sẽ giết chết bạn.

Người hỏi: Liệu có bất kỳ hy vọng nào cho chúng tôi?

Krishnamurti: Tất cả đều phụ thuộc vào bạn. Nếu bạn nghiêm túc. Nếu bạn thực sự quan tâm sâu sắc trong giải quyết trọn vẹn những vấn đề của bạn, vậy thì bạn có sự mãnh liệt và sinh lực để giải quyết chúng. Không phải nếu bạn đùa giỡn với chúng một ngày rồi ngày hôm sau lại tìm hiểu.

Vâng, thưa bà?

Người hỏi: (Bằng tiếng Pháp)

Krishnamurti: Vâng, quý bà kia nói: chúng ta dường như nhìn mọi thứ từ một khoảng cách, qua một đoạn đường, qua một tầm nhìn hạn hẹp. Đúng chứ? Phải vậy không thưa bà?

Người hỏi: Tôi xin phép đưa ra một câu hỏi?

Krishnamurti: Vâng thưa ông.

Người hỏi: Krishnaji, lần cuối khi ông ở Amsterdam vào tháng năm, vào cuối nói chuyện đầu tiên, có một cậu trai đứng dậy với một vấn đề. Vấn đề thuốc kích thích và ông đã

nói – tôi sẽ không cố gắng giúp đỡ bạn bỏ dùng thuốc kích thích – và ông giải thích trong cách này . . . . Và toàn hội trường khoảng vài ngàn người đã lặng tăm và sau đó không ai nói một lời. Câu hỏi riêng của một người là: liệu có thể có bất kỳ việc gì thêm mà chúng ta có thể làm để giúp giới trẻ hay không?

Krishnamurti: Quý ông kia hỏi rằng: chúng ta có thể làm gì để ngăn ngừa những người khác dùng thuốc kích thích? Bạn có dùng thuốc kích thích ở đây không?

Người hỏi: Không.

Krishnamurti: Tôi hiểu câu hỏi của bạn, thưa bạn.

Người hỏi: Chúng tôi uống cà phê, chúng tôi uống rượu.

Krishnamurti: Hãy chờ đã, thưa bạn. Hãy chờ đã. Chúng tôi uống cà phê, chúng tôi uống rượu, chúng tôi hút thuốc lá, chúng tôi làm mọi loại sự việc, kể cả dùng thuốc kích thích, cần sa, cỏ hasish, thuốc phiện và heroin – đúng chứ? Bây giờ bạn muốn tìm hiểu điều này phải không?

Người hỏi: Vâng.

Krishnamurti: Tốt! Tại sao bạn sử dụng chúng? Cà phê – làm ơn lắng nghe điều này – cà phê, trà, cần sa, heroin, rượu – tại sao? Cà phê, trà là những chất kích thích, phải không? Không à?

Khán giả: Vâng.

Krishnamurti: Tôi biết. Tôi biết. Tôi không dùng chúng nhưng tôi biết. Cà phê, trà là những chất kích thích. Theo tâm lý bạn có lẽ cần một vài hình thức của kích thích. Đúng không? Một số người cần chúng. Và liệu rượu, thuốc lá cũng giống như dùng thuốc kích thích? Hãy tiếp tục trả lời nó.

Khán giả: Vâng.

Krishnamurti: Chờ tí đã. Bạn nói uống rượu cũng giống như dùng thuốc kích thích.

Người hỏi: Không.

Người hỏi: Có.

Krishnamurti: Hãy chờ. Hãy chờ. Làm ơn đừng đứng về phía này hay phía kia. Một người nói rằng, không, và một người nào khác lại nói, có. Vậy thì chúng ta ở đâu? Tôi đang hỏi: tại sao chúng ta dùng bất kỳ những thứ này? Có phải bạn cần những chất kích thích hay không? Bạn cần được thúc đẩy, được khuyến khích, được kích thích? Tiếp tục trả lời đi? Bạn đã quá nhanh khi nói, có, bây giờ hãy trả lời điều này. Bóng đá, kích thích. Rượu, kích thích. Trà, thuốc lá, heroin, tất cả những thứ còn lại. Tại sao bạn cần chúng?

Người hỏi: Để tẩu thoát.

Krishnamurti: Để tẩu thoát. Uống một cốc rượu và bạn hạnh phúc, vì vậy nó được thực hiện mau lẹ!

Người hỏi: Vâng.

Krishnamurti: Hãy chờ, hãy chờ. Hãy chờ đã. Vì vậy bạn cần những chất kích thích trong những hình thức khác nhau. Ở đây bạn đang được kích thích bởi tôi phải không?

Người hỏi: Vâng.

Krishanmurti: Hãy chờ đã. (Tiếng cười). Làm ơn chú ý một chút. Bạn đang bị kích thích bởi người nói phải không? Đừng nói, không, và quý ông này lại nói, có. Làm ơn. Hãy tìm hiểu nó. Bạn đang được kích thích? Nếu bạn như thế thì người nói cũng tốt như một viên thuốc. Vậy thì bạn lệ thuộc vào người nói, như bạn lệ thuộc vào thuốc men hay cà phê, trà, và vân vân. Tôi đang hỏi tại sao bạn lệ thuộc, không phải đúng hay sai, hay nên, không nên. Tại sao bạn lệ thuộc vào bất kỳ những chất kích thích này?

Người hỏi: Chúng tôi không trả lời để bênh vực. Chúng tôi có thể thấy nó có hành động như thế và như thế vào chúng tôi, nhưng chúng tôi không cần bị lệ thuộc.

Krishnamurti: Ông ấy nói rằng, chúng ta có thể thấy hành động của nó nhưng chúng ta không cần bị lệ thuộc. Nhưng bạn bị lệ thuộc khi chất kích thích đó hết tác dụng và bạn

cần nhiều kích thích hơn, mà có nghĩa rằng bạn bị lệ thuộc. Tôi có lẽ uống LSD vào buổi sáng và dẹp nó đi, thực hiện một chuyến đi hay bất kỳ việc gì, nhưng nó hạ gục tôi và tôi dùng lại nó vào ngày mốt. Vì vậy tôi lệ thuộc nó. Bây giờ tôi đang hỏi tại sao cái trí con người bị lệ thuộc – làm ơn lắng nghe điều này – lệ thuộc vào ái ân, vào thuốc men, vào rượu, hay bất kỳ hình thức kích thích nào từ bên ngoài. Tất cả việc này là thuộc tâm lý. Đúng chứ. Cà phê, trà có lẽ thuộc vật chất bởi vì chúng ta ăn uống không đúng cách, chúng ta sống sai lầm, chúng ta quá buông thả và vân vân và vân vân, chúng ta cần vài hình thức của kích thích. Nhưng tại sao chúng ta muốn bị kích thích trong bất kỳ hình thức khác, thuộc tâm lý? Đó có phải bởi vì trong chính chúng ta, chúng ta quá nghèo khó? Vâng. Đó là như thế phải không? Bởi vì chúng ta không có những bộ não, có khả năng để làm điều gì đó hoàn toàn khác hẳn, và không lệ thuộc tất cả việc này? Vậy thì nếu bạn lệ thuộc, rượu, cà phê, trà, thuốc kích thích – thuốc kích thích nghiêm trọng hơn rượu hay trà, hay cà phê, bởi vì thuốc kích thích, do điều gì tôi đã được giải thích từ những bác sĩ mà đã nghiên cứu điều này khá thấu đáo, rằng nó hủy hoại những tế bào não.

Người hỏi: Rượu không như thế sao?

Krishnamurti: Hãy đợi. Nó hủy hoại những tế bào não, rượu có thể hủy hoại nó từ từ, rất nhiều năm, nhưng thuốc kích thích lại rất, rất nghiêm trọng bởi vì nó ảnh hưởng đến thế hệ tương lai của bạn, con cái của bạn. Vì vậy nếu bạn nói, "Ồ, tôi không bận tâm điều gì sẽ xảy đến cho cháu chắt của tôi, tôi muốn thoả mãn trong thuốc kích thích" – điều đó chấm dứt sự bàn luận. Nhưng tôi đang nói, điều gì xảy ra cho cái trí của bạn khi bạn lệ thuộc vào cái gì đó, dù nó là cà phê, trà, tình dục, bất kỳ việc gì bạn muốn, vẫy một lá cờ?

Người hỏi: Tôi mất sự tự do của tôi.

Krishnamurti: Bạn không chỉ – bạn thấy rằng bạn nói những điều này nhưng bạn không sống cùng nó. Đúng chứ?

Nó hủy hoại sự tự do phải không? Nó không, khi bạn lệ thuộc vào thứ gì đó, nó không biến bạn thành một nô lệ cho rượu, bạn phải có rượu, rượu martini, bất kỳ thứ gì bạn uống. Vì vậy dần dần cái trí của bạn trở nên xơ cứng qua sự lệ thuộc. Và vì vậy nó đã được thiết lập, từ xa xưa, ở Ấn độ, rằng bất kỳ con người tôn giáo nào mà thực sự sùng đạo sẽ không bao giờ chạm vào bất kỳ thứ này. Nhưng thưa bạn, bạn không thèm quan tâm. Bạn nói, "Tôi cần sự kích thích". Bạn biết, có một lần tôi gặp một người đàn ông đã sử dụng nhiều thuốc kích thích, LSD và ông ấy nói: "Tôi đến viện bảo tàng sau khi đã dùng LSD và tôi thấy những màu sắc rực sáng hơn, mọi thứ nổi bật sắc nét hơn, có vẻ đẹp". Nhưng cái trí dần dần bị hủy hoại, ông ấy có lẽ thấy ánh sáng dễ thương của cảnh hoàng hôn, nhưng cái trí của ông ấy đang bị bào mòn, đang chết dần, chấm dứt, sau một năm hay hai năm ông ấy chỉ còn là một thực thể không còn suy nghĩ. Bây giờ nếu bạn thích tất cả loại ngu xuẩn đó, hãy đến với nó. Nhưng nếu bạn không thích nó, hãy hoàn toàn dẹp bỏ nó khỏi bạn. Tôi nghĩ từng đó là đủ rồi, phải không?

SAANEN

Ngày 25 tháng 7 năm 1971

– 5 – TƯ TƯỞNG VÀ CÁI KHÔNG THỂ ĐO LƯỜNG

Liệu tư tưởng có thể giải quyết những vấn đề của chúng ta? Chức năng của tư tưởng. Lãnh vực của tư tưởng và những chiếu rọi của chúng. Liệu cái trí có thể thâm nhập vào cái không thể đo lường? Nhân tố của ảo tưởng là gì? Sợ hãi thân thể và tinh thần và những tẩu thoát. Cái trí mà liên tục đang học hành.

Câu hỏi: Liệu người ta có thể quan sát mà không nhận xét và đánh giá? Sự nhận biết là thấy cái gì đó tổng thể? Liệu từ ngữ có thể được sử dụng để diễn tả một trạng thái không-từ ngữ?

Tôi hy vọng sáng nay bạn đã chuẩn bị để tìm hiểu điều gì đó mà đòi hỏi nhiều suy nghĩ, và thấu triệt, không chỉ bằng từ ngữ, thuộc trí năng, mà còn bằng không-từ ngữ. Tôi hoàn toàn không biết phải bắt đầu từ đâu bởi vì theo cá nhân tôi muốn tìm hiểu điều gì đó mà dường như đối với tôi có nhiều hứng thú và quan trọng, và cần sự suy nghĩ rất sáng suốt, có lý luận, khách quan. Và tôi hy vọng bạn đã chuẩn bị sẵn sàng cho điều đó. Tôi không biết kết quả của nó sẽ là gì, nhưng chúng ta sẽ cố gắng.

Hầu hết chúng ta đều cảm thấy rằng thế giới quá hỗn loạn – nếu bạn cho phép một kẻ điên khùng tổ chức thế giới anh ấy không thể làm tốt hơn điều gì như hiện nay. Và nhiều người cảm thấy rằng phải có sự thay đổi môi trường sống – thuộc chính trị, kinh tế, ô nhiễm không khí, chấm dứt những chiến tranh, nhiều nghèo đói và cùng lúc lại có giàu có khủng khiếp, sự phân phối không đồng đều và vân vân. Hầu hết chúng ta đều nghĩ rằng trước tiên những điều này phải được thay đổi – thay đổi hoàn toàn phía bên ngoài, môi trường sống, rồi sau đó con người sẽ có thể giải quyết chính anh ấy một cách hợp lý hơn, thông minh hơn. Nhưng tôi nghĩ vấn đề còn sâu sắc hơn, phức tạp hơn là chỉ thay đổi trong những hoàn cảnh bên ngoài. Tôi nghĩ hầu hết những cái trí có giáo dục và chín chắn – tôi có ý qua từ ngữ có giáo

dục không phải trong ý nghĩa thông thường của từ ngữ đó, nhưng cái trí mà đã quan sát những biến cố trong thế giới, hành động buông thả của giới trẻ và thái độ rất đạo đức giả của thế hệ già nua – và cái trí chín chắn tạm gọi là có giáo dục, nhận biết được rằng vấn đề sâu sắc hơn nhiều, phức tạp hơn nhiều, cần đến một tiếp cận hoàn toàn khác hẳn đến vấn đề mà bạn quen thuộc.

Tôi hoàn toàn không biết phải bắt đầu từ đâu. Tôi nghĩ đó là một sự thật. Và người ta cũng thấy rằng tất cả nỗ lực này của con người, phía bên ngoài cũng như bên trong – đi đến mặt trăng và thay đổi chính người ta, cái trí của người ta và quả tim của người ta – chúng ta nghĩ tất cả đều có thể thực hiện được bởi tư tưởng. Chúng ta đã trao quá nhiều sự quan trọng cho chức năng của tư tưởng – một cách hợp lý, khách quan, hay không hợp lý, hay loạn thần kinh. Xuyên suốt mọi thời đại, như người ta thấy, tư tưởng đã đảm trách một vai trò quan trọng lạ thường. Tư tưởng có tánh đo lường, và sự đo lường bởi tư tưởng để tạo ra trật tự và thay đổi này rất bị giới hạn, và rõ ràng đã không thành công – nó có thay đổi nhưng hời hợt và không triệt để. Tư tưởng, toàn bộ máy của suy nghĩ, đã đảm trách một nhiệm vụ mà đã tạo ra sự quy định hiện nay của thế giới này, tôi nghĩ điều đó không thể phủ nhận được. Và chúng ta nghĩ tư tưởng có thể thay đổi, không chỉ những biến cố và những sự việc xảy ra phía bên ngoài, và sự ô nhiểm và mọi chuyện như thế, nhưng người ta cũng nghĩ rằng bằng cách sử dụng cẩn thận tư tưởng người ta có thể thay đổi tình trạng bị quy định của con người, phương cách hành động, phương cách sống của con người. Và lại nữa điều đó rất rõ ràng: rằng tư tưởng có cần thiết để mang lại trật tự trong thế giới. Đó là, nếu tư tưởng được tổ chức, được suy nghĩ một cách cẩn thận, khách quan, lành mạnh, chúng ta nghĩ có thể thay đổi môi trường sống; và môi trường sống cùng sự ô nhiễm, nghèo đói của nó và tất cả mọi chuyện như thế cần đến những thay đổi lớn lao. Lại nữa tôi nghĩ điều đó rất rõ ràng. Và toàn thế giới công nghệ

trong đó chúng ta sống đều đặt nền tảng trên tư tưởng cùng sự đo lường của nó. Và tư tưởng chỉ có thể vận hành khi có không gian. Tư tưởng tạo ra không gian riêng của nó – không gian là thời gian, khoảng cách từ đây đến đó, sự đo lường. Và toàn thế giới hiện đại được xây dựng dựa vào đó. Đúng chứ?

Tôi có thể tiếp tục được chứ? Và sự đo lường, mà là chính bản chất của suy nghĩ, cùng không gian của nó, rõ ràng là rất, rất bị giới hạn, bởi vì tư tưởng bị quy định. Tư tưởng là sự phản ứng của toàn ký ức, mà là quá khứ; sự phản ứng đến quá khứ khi nó bị thách thức là tư tưởng. Phải không? Bạn đang theo cùng tôi chứ? Hay tôi đang nói chuyện một mình đây?

Và rõ ràng tư tưởng không kết thúc được chiến tranh. Trái lại tư tưởng đã nuôi dưỡng những chiến tranh, sự phân chia, cả về tôn giáo, kinh tế, xã hội và vân vân. Trong chính nó tư tưởng là nguyên nhân của sự phân chia. Và chức năng của tư tưởng là gì – tư tưởng là sự đáp lại của hiểu biết, và hiểu biết luôn luôn ở trong quá khứ. Từ hiểu biết đó tư tưởng có thể chiếu rọi tương lai, đang bổ sung qua những hoạt động của hiện tại. Đúng chứ? Và bởi vì hiểu biết của nó, tư tưởng có thể chiếu rọi một tương lai của thế giới nên là gì. Nhưng rõ ràng thế giới nên là gì không bao giờ xảy ra được. Những người triết lý, những người thầy tạm gọi là tôn giáo, đã chiếu rọi một thế giới trong tương lai, được đặt nền tảng trên hiểu biết thuộc quá khứ của chúng ta, và đang chiếu rọi cái gì đó từ quá khứ mà sẽ là sự phản ứng đối nghịch hay được bổ sung của quá khứ, và thế là tư tưởng không bao giờ mang con người lại cùng nhau. Lại nữa đó là một sự thật.

Trái lại tư tưởng ham muốn được vận hành trong hiểu biết, và nó chỉ có thể vận hành trong hiểu biết, và hiểu biết lại có tánh đo lường, tư tưởng không bao giờ tạo ra sự liên hệ thực sự giữa con người và con người. Đúng chứ? Vì vậy tôi đang tự hỏi: chức năng của hiểu biết là gì, mà là cái đã được biết, mà là quá khứ, sự vận hành của phản ứng đến

quá khứ đó, mà là tư tưởng, trong sống hàng ngày là gì? Đúng chứ? Bạn có khi nào đặt câu hỏi này?

Người ta sống dựa vào tư tưởng, người ta hành động dựa vào tư tưởng. Tất cả những toan tính của chúng ta, tất cả những liên hệ của chúng ta, và tất cả cách cư xử của chúng ta đều dựa vào tư tưởng, mà là hiểu biết, và hiểu biết đó là đo lường, trong chừng mực nào đó, nhiều hay rộng lớn, nó là đo lường. Và hiểu biết luôn luôn trong lãnh vực của cái đã được biết. Và liệu con người, liệu bạn và tôi, có thể nhận ra sự quan trọng của hiểu biết và thấy được những giới hạn của nó và vượt khỏi nó? Đó là vấn đề của tôi – bạn hiểu rõ chứ? Đó là điều gì tôi muốn tìm ra. Bởi vì tôi thấy rằng nếu bạn luôn luôn đang vận hành trong lãnh vực của hiểu biết, bạn sẽ luôn luôn là những tù nhân, rất bị giới hạn với những biên giới chật chội hay mở rộng nào đó mà luôn luôn đo lường được. Và vì vậy cái trí sẽ luôn luôn bị giam giữ trong những biên giới của hiểu biết. Đúng chứ? Tôi đang tự hỏi liệu hiểu biết, mà là trải nghiệm, dù được thâu lượm trong vài ngày qua, hay trong nhiều, nhiều thế kỷ, liệu cái trí đó có thể làm tự do con người để cho anh ấy có thể vận hành hoàn toàn khác hẳn, để cho anh ấy luôn luôn không đang sống trong quá khứ, mà là hiểu biết? Chúng ta có đang gặp gỡ chứ?

Bạn biết câu hỏi này đã được đặt ra hoàn toàn khác hẳn bởi nhiều người thực sự rất nghiêm túc, đặc biệt trong thế giới tôn giáo: liệu con người luôn luôn bị trói buộc bởi thời gian, mà là hiểu biết? Đó là, bị trói buộc vào quá khứ, hiện tại và tương lai. Và họ đã luôn luôn đặt ra câu hỏi này – ít nhất những học giả, những người thông thái, và những đạo sư vĩ đại mà đã nói chuyện với tôi – họ luôn luôn hỏi tôi liệu con người có thể vượt khỏi thời gian – không phải thời gian tưởng tượng thuộc khoa học – bạn đang theo kịp chứ? – nhưng thực sự không là một nô lệ cho thời gian, bởi vì thời gian có thể đo lường được, hiểu biết có thể đo lường được, hành động trong lãnh vực của hiểu biết là đo lường được, và

vì vậy nếu con người không tự-giải thoát anh ấy khỏi lãnh vực đó, anh ấy sẽ luôn luôn là một nô lệ. Bạn có lẽ trang hoàng lãnh vực đó, bạn có lẽ làm mọi loại sự việc trong lãnh vực đó, biến nó trở nên đẹp đẽ, không bị ô nhiễm – bạn biết đó – không có nghèo đói và vân vân, nhưng anh ấy sẽ luôn luôn sống trong sự giới hạn của lãnh vực đó, mà là thời gian, đo lường, hiểu biết. Đúng chứ? Bạn sẽ tự-đặt câu hỏi đó cho chính mình chứ? Làm ơn hãy thực hiện! Đó là: liệu con người luôn luôn bị trói buộc vào quá khứ cùng những hiểu biết, trải nghiệm và hành động của nó? Nếu anh ấy như thế, anh ấy có thể không bao giờ được tự do. Đúng không? Anh ấy luôn luôn bị quy định và từ tình trạng bị quy định đó anh ấy có lẽ chiếu rọi một ý tưởng của sự tự do, một thiên đàng nơi anh ấy sẽ ngồi bên phải chúa – hay bên tay trái, nó tùy thuộc vào loại niềm tin tôn giáo nào bạn có. Và vì vậy tẩu thoát khỏi sự kiện thực sự của thời gian, bằng cách chiếu rọi một ý tưởng, một niềm tin, một khái niệm, anh ấy có thể tẩu thoát vào một ảo tưởng mà có lẽ là không thời gian, nhưng vẫn còn là một ảo tưởng. Đúng chứ?

Bây giờ tôi muốn tìm ra liệu con người có thể vận hành trong thế giới này, nhưng lại đang được tự do khỏi thời gian. Có thời gian tuần tự – hôm nay, ngày mai và ngày kia, Thứ ba, Thứ tư, Thứ năm, tuần tới, tháng tới, năm tới. Nếu tôi không có thời gian tuần tự, tôi sẽ nhỡ chuyến xe lửa, chuyến xe buýt. Và tôi nhận ra rằng thời gian tuyệt đối phải tồn tại để vận hành, để làm việc gì đó. Và thời gian đó đo lường được. Thời gian luôn luôn đo lường được. Và hành động của thời gian, mà là hiểu biết, là cần thiết; ngược lại tôi không thể nói tiếng Anh, tôi sẽ không thể tìm ra nơi nào tôi sống, hay đi xe lửa, đi đến văn phòng, làm việc trong nhà máy và vân vân. Hiểu biết như thời gian và hành động là cần thiết. Và nếu đó là việc duy nhất trong đó tôi sống, và vận hành và chuyển động, tôi bị trói buộc hoàn toàn, tôi là một nô lệ. Và cái trí của tôi quan sát, nhìn, hỏi, và muốn tìm ra liệu nó có thể được tự do khỏi chuỗi thời gian này? Đúng chứ? Đó là,

tôi nhận thấy hiểu biết là cần thiết – để viết một lá thư, để làm bất kỳ việc gì tôi phải có hiểu biết. Và tôi cũng thấy rằng hiểu biết, vì đo lường được, luôn luôn bị giới hạn. Và cái trí phản kháng chống lại ý tưởng là một nô lệ của thời gian – thời gian là truyền thống, thế hệ già nua hơn, thế hệ trẻ hơn, khoảng cách giữa già và trẻ, tất cả điều đó là thời gian. Và khi bị trói buộc trong điều đó cái trí phản kháng chống lại toàn ý tưởng của sống trong một văn hoá được đặt nền tảng trên tư tưởng, và thời gian, và hiểu biết. Đúng chứ? Tôi nghĩ rằng tôi đã giải thích đầy đủ.

Bây giờ tôi muốn tìm ra – cái trí muốn tìm ra liệu nó có thể vượt khỏi thời gian? Đó là, thâm nhập vào cái vô hạn, mà có khoảng không gian riêng của nó, và sống trong thế giới đó và vận hành cùng sự hiểu biết? Sống trong một thế giới tuyệt đối không đo lường, tự do khỏi thời gian, và tuy nhiên vẫn vận hành cùng thời gian, cùng hiểu biết, cùng tất cả thành tựu công nghệ mà tư tưởng đã mang lại? Bạn đang nắm rõ quan điểm của tôi chứ? Không à? Đây là một câu hỏi rất quan trọng phải đặt ra. Và những người tôn giáo, vì không thể thâm nhập vào cái gì đó mà không đo lường được, đã sáng chế ra một khái niệm về tự do, mà là một ảo tưởng bởi vì khái niệm đó là kết quả của tư tưởng, và vì vậy vẫn còn ở trong lãnh vực của thời gian và hiểu biết.

Bây giờ liệu tôi có thể, cái trí này có thể tìm hiểu chất lượng và bản chất của cái vô hạn, khi biết rất rõ rằng bất kỳ hình thức nào của ảo tưởng, một chiếu rọi của tư tưởng, vẫn còn nằm trong lãnh vực của thời gian và thế là hiểu biết? Vì vậy cái trí phải hoàn toàn được tự do khỏi bất kỳ chuyển động nào mà có lẽ tạo ra ảo tưởng. Bạn có đang theo kịp điều này? Bởi vì rất dễ dàng để tưởng tượng người ta ở trong một thế giới không thời gian và mê đắm trong nó, bị loạn thần kinh, có những ảo tưởng kỳ dị, và nghĩ rằng bạn đã có được Thượng đế bên tay phải! Tất cả điều đó là ảo tưởng. Vì vậy điều gì gây ra ảo tưởng? Bạn theo kịp không? Điều gì tạo ra ảo tưởng? Sự lừa dối, một cái trí bị bệnh tâm

thần phân liệt, tách rời, loạn thần kinh. Đúng chứ? Điều gì tạo ra một ảo tưởng như thế? Nhân tố của ảo tưởng là gì? Chúng ta đang theo cùng nhau? Tôi xin phép tiếp tục chứ? Tôi biết, tôi biết, bạn muốn tôi tiếp tục và bạn chỉ lắng nghe. Làm ơn, đừng làm việc đó, không vui gì cả đâu. Bởi vì bạn phải thực hiện việc này, bạn biết không, thực sự làm nó, đó là tự-biết cho chính bạn rất rõ ràng sự giới hạn, sự nô lệ, vào hiểu biết. Và tuyệt đối cần thiết phải biết việc đó, trái lại bạn không thể làm điều gì cả.

Và cũng ý thức được, nhận biết được, rằng người ta có thể tự-lừa dối mình một cách rất kỳ lạ, tưởng tượng rằng bạn có những tầm nhìn lạ thường và tất cả những ngu xuẩn đó. Vì vậy người ta phải tìm hiểu nghi vấn này rất, rất cẩn thận. Trước hết không được tự-lừa dối chính mình trong bất kỳ tình huống nào, không đạo đức giả, không có những tiêu chuẩn hai mặt, tiêu chuẩn riêng tư và tiêu chuẩn công chúng, nói một việc và làm việc khác, suy nghĩ điều gì đó và nói điều gì đó khác. Điều đó đòi hỏi sự chân thật vô cùng, mà có nghĩa tôi phải tìm được điều gì là nhân tố mà tạo ra, gây ra trong cái trí, sự lừa dối, đạo đức giả, nói hai lời, ảo tưởng, những biến dạng loạn thần kinh khác nhau. Nếu cái trí không rất rõ ràng về bất kỳ sự biến dạng nào, nó không thể thâm nhập vào cái vô hạn. Đúng chứ?

Vì vậy bạn nghĩ điều gì mang lại những ảo tưởng – những ảo tưởng của cái vô hạn, những ảo tưởng của một ý thức lớn lao rằng bạn đã tìm được sự thật, rằng bạn đã nắm được trong bàn tay của bạn tất cả sự khai sáng – bạn biết rồi – những sự việc, những qui trình loạn thần kinh mà người ta có? Điều gì là nguyên nhân, mà không phân tích, tự-thấy cho chính mình rất rõ ràng nơi nào sự biến dạng xảy ra? Sự biến dạng là đạo đức giả, sự biến dạng là tưởng tượng, nơi nào sự tưởng tượng không nên len lỏi vào. Nó có thể được, sự tưởng tượng khi bạn vẽ một bức tranh, khi viết một bài thơ, viết một quyển sách, một quyển tiểu thuyết, một truyện trinh thám, nhưng nếu bạn sử dụng tưởng tượng và nói rằng

“Cái vô hạn đó hiện diện”, vậy thì bạn bị trói buộc. Đúng chứ? Vì vậy tôi phải tìm ra nhân tố của ảo tưởng, biến dạng – không phải chỉ tìm ra mà còn phải được hoàn toàn tự do khỏi nó. Đúng chứ? Bạn đã đặt câu hỏi này cho chính bạn chưa? Không có những tiêu chuẩn hai mặt, sống cá nhân và sống công chúng, nói chuyện nước đôi, tin tưởng một điều và làm một điều khác, là một người Thiên chúa giáo với tất cả những ý tưởng và huyền thoại về Chúa Jesus và tất cả điều đó, và cùng lúc – bạn biết đó – lại bạo lực, hung hăng, thú tính và vân vân, nói về tình huynh đệ và hiến dâng cho chủ nghĩa quốc gia, cho những phân chia. Vì vậy tất cả điều này là những thể hiện của sự biến dạng.

Và tôi muốn tìm ra liệu cái trí có thể hoàn toàn được tự do khỏi bất kỳ nhân tố nào gây biến dạng? Đúng chứ? Lúc này điều gì gây biến dạng cái trí? Tôi được phép tìm hiểu nó chứ? Nhân tố của sự biến dạng là tư tưởng. Đó là, tư tưởng nuôi dưỡng sợ hãi, giống như tư tưởng nuôi dưỡng vui thú. Tư tưởng nói, “Tôi phải thâm nhập vào trạng thái không thời gian đó bởi vì nó hứa hẹn sự tự do và có lẽ có cái gì đó hơn thế nữa cho tôi”. Nó muốn thành tựu, nó muốn đạt được, bởi vì có lẽ bạn có trải nghiệm lạ thường hơn ở đó? Đúng chứ? Thế là tư tưởng, mà là hiểu biết, khi nó vận hành hợp lý, khách quan, thông minh, không là một nhân tố gây biến dạng. Đúng chứ? Muốn đi đến mặt trăng – nếu bạn loạn thần kinh bạn không thể đi đến mặt trăng, nếu bạn là một chuyên viên loạn thần kinh trong công nghệ bạn không thể sắp đặt mọi vật vào cùng nhau. Nhưng khi bạn đến được mặt trăng bạn vẫn còn là người Nga hay người Mỹ, mà là loạn thần kinh, và ở đó bạn cắm một lá cờ hay làm tất cả những sự việc trẻ con, ngu xuẩn, mà vẫn là hành động của tư tưởng. Bạn theo kịp tất cả điều này chứ?

Vì vậy nhân tố chính – làm ơn lắng nghe điều này – nhân tố của biến dạng là sợ hãi và sự đòi hỏi vui thú qua sự thỏa mãn. Đúng chứ? Vì vậy cái trí phải hoàn toàn được tự do khỏi sợ hãi. Nó có thể được hay không? Đừng nói được hay

không được. Bạn không biết gì cả. Chúng ta hãy tìm hiểu. Làm ơn thấy sự quan trọng của điều này. Yếu tố của biến dạng là sợ hãi. Yếu tố của biến dạng là sự đòi hỏi vui thú, thỏa mãn, thụ hưởng, sự đòi hỏi – không phải chính vui thú nhưng đòi hỏi có vui thú – bạn đang theo kịp tất cả điều này – tất cả những cấu trúc tôn giáo đạo đức của chúng ta đều được đặt nền tảng trên đó. Vì vậy tôi đang tự hỏi chính mình: liệu cái trí này, cái trí con người, cái trí con người mà là kết quả của thời gian, mà cùng bộ não của nó là toàn nội dung của ký ức, bao quát hay giới hạn, nông cạn hay rộng rãi, có thể đo lường được, liệu cái trí này có thể hoàn toàn được tự do khỏi sợ hãi, ngược lại sự biến dạng xảy ra?

Bây giờ có sợ hãi thuộc thân thể – sợ hãi những con rắn, bóng tối, những con thú hoang, không chỉ trong cánh rừng mà còn trong văn minh, sợ hãi cái không biết được, sợ hãi mất đi điều gì người ta có, sợ hãi chết, sợ hãi không được thương yêu, sợ hãi không đạt được, sợ hãi không thành tựu, không trở thành, sợ hãi cô độc, sợ hãi không có những liên hệ – bạn theo kịp không? – sợ hãi. Chính những sợ hãi rất, rất nhỏ, những sợ hãi thân thể và những sợ hãi phức tạp nhiều hơn và nhiều hơn, những sợ hãi thuộc tâm lý; bắt đầu bằng sợ hãi thân thể và dần dần thâm nhập vào những sợ hãi phức tạp hơn. Liệu cái trí có thể được tự do khỏi tất cả những sợ hãi, không chỉ ở mức độ tầng ý thức bên ngoài mà còn ở mức độ sâu thẳm hơn? Đúng chứ?

Tôi phải tìm ra điều này. Cái trí phải thật tàn nhẫn để tìm ra điều này, ngược lại tôi đi vào một thế giới của ảo tưởng, biến dạng. Những sợ hãi thuộc thân thể, đó là, những đau đớn thuộc thân thể, bệnh tật, sức khỏe kém, tất cả chúng ta đều biết những đau đớn thân thể, và những đau đớn thân thể để lại một kỷ niệm, phải không? Đúng chứ? Tuần trước tôi bị đau răng nhiều, hay bất kỳ việc gì, và đau đớn đó đã để lại một dấu vết trong bộ não và ký ức của nó – làm ơn hãy theo sát điều này – và ký ức đó, mà là tư tưởng, nói rằng “Tôi không được có đau đớn đó vào ngày mai hay tuần tới. Vì

Chúa hãy cẩn thận. Hãy làm những việc đúng đắn, ăn uống đúng cách, hãy tỉnh táo". Tư tưởng đang suy nghĩ về sự đau đớn của quá khứ chiếu rọi vào sự đau đớn của tương lai, và do đó sợ hãi tương lai. Đúng chứ? Bạn đang theo sát điều này? Nó rất đơn giản. Bây giờ khi sự đau đớn thân thể xảy ra, tình cờ xảy ra, sống cùng nó và kết thúc nó và không chuyển nó đi. Nếu bạn chuyển nó đi, vậy thì sợ hãi len lỏi vào. Đúng chứ? Đó là, tôi đã gặp phải sự đau đớn quá chừng cách đây vài ngày, hay cách đây một tháng, và tôi thấy sự quan trọng khi không có sợ hãi. Đó là sự đòi hỏi mãnh liệt, sinh động của tôi, rằng phải không có sợ hãi, luôn luôn nhớ điều đó – bạn biết, đang canh chừng nó. Khi sự đau đớn xảy ra, hãy kết thúc được nó, trải qua trọn vẹn cùng nó – không đồng hóa cùng nó và tiếp tục chuyển nó đi, nhưng hãy kết thúc nó. Và muốn kết thúc sự đau đớn đã qua rồi đó, bạn phải sống cùng nó, phải không, không nói rằng, " Chúa ơi, làm thế nào tôi có thể ra khỏi nó thật mau lẹ?" Tự-thương xót – bạn biết mọi điều vô lý vây quanh sự đau đớn. Liệu bạn có thể làm tất cả điều này? Không à. Liệu bạn có thể, khi bạn có đau đớn, sống cùng nó, không phàn nàn, làm bất kỳ điều gì cần thiết để kết thúc sự đau đớn, và khi sự đau đớn qua rồi nó chấm dứt, không mang nó theo cùng. Tư tưởng chuyển nó đi tiếp, chứ không phải sự đau đớn. Sự đau đớn chấm dứt nhưng tư tưởng, mà là sự đáp trả của ký ức, ký ức đó đã được thiết lập khi bạn có đau đớn và nói bạn không được có nó, khi bạn có đau đớn liệu nó không thể dựng lên ký ức được không? Đúng chứ? Liệu bạn có thể thực hiện được việc đó? Bạn biết điều này có nghĩa gì không? Hoàn toàn tỉnh thức khi bạn có đau đớn. Chú ý trọn vẹn và không thả nó đi. Đúng chứ? Hãy thực hiện nó nếu bạn hứng thú.

Vì vậy bạn biết làm thế nào để tiếp xúc cùng những sợ hãi thuộc thân thể. Không đặt thành vấn đề sự đau đớn đó đang hành hạ đến chừng nào. Tiếp theo có mọi loại sợ hãi thuộc tâm lý mà còn phức tạp hơn nhiều. Lại nữa sự phức tạp bị gây ra bởi tư tưởng. Tôi muốn là một người vĩ đại và tôi

không là một người vĩ đại. Và có sự đau khổ của không là vĩ đại. Tôi cảm thấy thấp kém ghê lắm bởi vì tôi đã tự-so sánh chính tôi với một ai đó mà tôi nghĩ là giỏi giang hơn và tôi cảm thấy tôi thấp kém, và thế là tôi đau khổ từ việc đó, mà là tất cả sự đo lường của tư tưởng. Đúng chứ? Và tôi sợ hãi chết, kết thúc tất cả những sự việc tôi sở hữu. Chúng ta sẽ tìm hiểu điều đó vào một lần khác, toàn vấn đề của nó. Bạn biết toàn bộ sự phức tạp thuộc tâm lý của tư tưởng – tư tưởng luôn luôn muốn được bảo đảm và luôn luôn sợ hãi cái không chắc chắn, luôn luôn muốn thành tựu, vì biết rằng nó có lẽ thất bại. Và thế là có một trận chiến giữa hành động của tư tưởng và chính tư tưởng – bạn đang theo kịp tất cả điều này.

Vì vậy liệu sợ hãi có thể kết thúc hoàn toàn? Đang ngồi ở đây lắng nghe người nói, tại khoảnh khắc hiện tại này bạn không bị sợ hãi, không có sợ hãi bởi vì bạn đang lắng nghe. Và bạn không thể gợi lên sự sợ hãi, mà sẽ là điều giả tạo. Nhưng bạn có thể hiểu rằng khi bạn bị quyến luyến hay bị lệ thuộc, sự lệ thuộc và quyến luyến này được đặt nền tảng trên sự sợ hãi. Thế là, chắc chắn bạn có thể nhận ra những quyến luyến của bạn, những lệ thuộc của bạn, thuộc tâm lý đang lệ thuộc vào người vợ của bạn, người chồng của bạn, quyển sách của bạn hay bất kỳ thứ gì. Và nếu bạn quan sát một cách chặt chẽ sự quyến luyến đó, nhìn ngắm nó, vậy là bạn sẽ tìm ra trong sự quyến luyến đó có gốc rễ của nó, mà là sợ hãi, không thể ở một mình, đang muốn sự bầu bạn – bạn biết tất cả những công việc của nó, cảm thấy nghèo khó, thiếu thốn, bạn biết rồi, đang lệ thuộc người nào đó. Đó kìa bạn thấy toàn cấu trúc của sợ hãi. Bây giờ liệu bạn có thể, bị lệ thuộc, bị quyến luyến, liệu bạn có thể thấy được những bao hàm của sợ hãi trong nó và không bị quyến luyến, không bị lệ thuộc một cách tâm lý. Liệu bạn có thể?

Bây giờ hãy thử nghiệm. Chúng ta có thể đùa giỡn với những từ ngữ, với những ý tưởng, nhưng khi nó trở thành sự kiện thực sự chúng ta lại thối lui. Vì vậy khi bạn thối lui và

không đối diện sự kiện bạn không quan tâm đến sự hiểu rõ về ảo tưởng, thế là bạn thích sống trong ảo tưởng hơn là ra khỏi nó. Đúng chứ? Vì vậy đừng là người đạo đức giả. Tôi ưa thích điều này, tôi ưa thích sống trong một ảo tưởng, trong lừa dối. Hãy đối diện nó. Vậy thì bạn sẽ bắt gặp sợ hãi và vậy thì bạn có thể tẩu thoát khỏi nó, bạn có thể sử dụng mọi loại ma mãnh và mỗi lúc bị loạn thần kinh nhiều hơn, nhưng nếu bạn ưa thích điều đó – hãy ở trong nó, đừng chiến đấu với nó. Bạn hiểu chứ? Bạn càng chiến đấu với nó nhiều bao nhiêu bạn càng có nhiều sợ hãi bấy nhiêu. Nhưng nếu bạn hiểu rõ toàn bản chất của sợ hãi mà là sự lệ thuộc, và tất cả việc đó, và đối mặt với nó, nhìn ngắm nó, vậy thì khi bạn quan sát bạn không chỉ nhận biết được những sợ hãi hời hợt ở tầng ý thức bên ngoài, mà còn cả xuyên thấu một cách sâu thẳm vào những ngõ ngách của cái trí bạn. Bạn đang làm việc này chứ? Thế là sợ hãi kết thúc trọn vẹn, và thế là nhân tố của sự biến dạng kết thúc.

Và nếu bạn đang theo đuổi hay đang đòi hỏi vui thú mà cũng là một nhân tố của ảo tưởng. Tôi không thích vị đạo sư này, nhưng tôi thích vị đạo sư kia. Đạo sư của tôi tốt lành hơn đạo sư của bạn. Tôi sẽ đi đến những ngõ ngách xa xôi nào đó của thế giới – Ấn độ, Nhật bản hay bất kỳ nước nào – và tìm sự thật, sự thật ở ngay góc đường, ở đây, không phải ở đó.

Vì vậy khi có sự đòi hỏi cho vui thú – bạn hiểu rõ không? – tình dục, trong bất kỳ hình thức nào, đây phải là một nhân tố gây biến dạng. Bởi vì vui thú, vui thú, bạn biết rồi, sự thưởng thức, là đúng đắn, phải không? Nó rất đáng yêu, nó rất tốt lành khi thưởng thức bầu trời, mặt trăng, những đám mây, những quả đồi, những cái bóng – bạn biết không – có những sự vật đẹp đẽ, quả đất. Nhưng cái trí – tư tưởng nói, “Tôi phải có nó nhiều hơn và nhiều hơn và nhiều hơn. Tôi phải lặp lại vui thú này, sự thưởng thức này, ngày mai tôi phải có nó”. Và tất cả những thói quen của thuốc kích thích, nhậu nhẹt đều được đặt nền tảng trên điều này – bạn biết

rồi – tất cả. Mà lại nữa là hoạt động của tư tưởng. Khi thấy hòn núi trong ánh hoàng hôn, những đỉnh núi tuyết và những cái bóng trong thung lũng tối đen, và đang thưởng thức nó đầy đam mê, vẻ đẹp, vẻ dễ thương của nó, ánh sáng mềm dịu, sau đó tư tưởng nói, "Tôi phải có điều đó lại vào ngày mai. Nó quá đẹp". Thế là tư tưởng đang đòi hỏi vui thú, theo đuổi trải nghiệm của hoàng hôn đó trên những quả đồi kia, và duy trì kỷ niệm. Và lần tới bạn thấy hoàng hôn mà ký ức được củng cố thêm. Vì vậy sợ hãi và vui thú là những nhân tố gây biến dạng – những đòi hỏi của vui thú và sợ hãi là những nhân tố gây biến dạng. Đúng chứ? Liệu cái trí có thể nhìn ngắm hoàng hôn đó, sống trọn vẹn cùng nó tại ngay khoảnh khắc đó, chấm dứt nó và bắt đầu lại vào ngày mai? Bạn theo kịp chứ? Để cho cái trí luôn luôn được tự do khỏi cái đã được biết. Bạn đang theo kịp tất cả điều này? Mặc dù cái đã được biết phải được sử dụng nhưng nó luôn luôn được tự do. Đúng chứ?

Vậy là có một tự do, mà không đo lường được. Bạn có thể không bao giờ nói, "Tôi được tự do" – bạn hiểu không, đó là một kinh tởm. Mọi điều bạn có thể tìm hiểu là chức năng của tư tưởng trong hiểu biết và liệu có bất kỳ hành động nào mà không đo lường được, không ở trong lãnh vực của cái đã được biết? Bạn đang học hành liên tục. Một cái trí đang học hành liên tục không có sợ hãi và thế là một cái trí như thế có thể thâm nhập vào cái không thể đo lường được.

Các bạn có muốn đưa ra bất kỳ câu hỏi nào?

Người hỏi: Liệu người ta có thể quan sát mà không có bất kỳ đánh giá, mà không có bất kỳ nhận xét, mà không có bất kỳ thành kiến? Liệu điều đó có thể được, hay nó chỉ là một loại ma mãnh khác của cái trí, một lừa dối? Ông thấy một hòn núi và ông công nhận nó là một hòn núi, không phải một con voi. Chắc chắn, để phân biệt theo cách này, phải có sự nhận xét và đánh giá.

Krishnamurti: Vâng thưa bạn. Vâng thưa bạn. Tôi đã hiểu câu hỏi. Tôi được phép tìm hiểu nó chứ? Câu hỏi là: liệu người ta có thể quan sát mà không có bất kỳ đánh giá, không có bất kỳ nhận xét, không có bất kỳ thành kiến, liệu điều đó có thể được, hay điều đó là một ma mãnh khác của cái trí, một lừa dối? Bạn thấy một hòn núi và bạn công nhận nó là một hòn núi, nó không phải một con voi.

Người hỏi: Ông thấy nó.

Krishnamurti: Bạn thấy nó. Chờ một chút thưa bạn. Bạn thấy nó nhưng bạn công nhận nó như một hòn núi. Nhưng bạn không nói rằng, "Đó là một con voi". Nó là một hòn núi. Bây giờ hãy chờ một chút. Bạn thấy nó, bạn công nhận nó và sự công nhận chỉ có thể được khi đã có ký ức được thiết lập như hòn núi. Dĩ nhiên, ngược lại bạn thông thể thấy nó.

Người hỏi: Tôi nhớ hồi còn nhỏ khi tôi đến Thụy sĩ, lần đầu tiên tôi thấy một hòn núi mà không có bất kỳ hồi tưởng nào. Nó rất, rất đẹp.

Krishnamurti: Vâng thưa bạn. Khi bạn thấy nó lần đầu tiên bạn không nói nó là một hòn núi. Ai đó đã bảo cho bạn biết nó là một hòn núi. Và lần sau bạn thấy nó bạn công nhận nó như một hòn núi.

Người hỏi: Tôi thích nó hơn những sự vật xấu xí.

Krishnamurti: Hãy chờ. Dĩ nhiên, thưa bạn. Bạn thích hòn núi đó hơn tòa nhà xấu xí. Không đặt thành vấn đề nó là gì. Nhưng khi bạn quan sát có toàn qui trình của sự công nhận. Bạn không lầm lẫn nó với một ngôi nhà, với một con voi, với một con cá sấu, nó là một hòn núi. Bây giờ, lúc đó vấn đề khó khăn chen vào: quan sát mà không có từ ngữ. Nó là một hòn núi. Tôi thích nó. Tôi không thích nó. Tôi ao ước có một ngôi nhà trên quả đồi đó – bạn theo kịp không – mọi việc như thế. Chỉ quan sát nó. Ở đó, nó khá dễ dàng, phải không? Bởi vì những hòn núi không ảnh hưởng đến sống của bạn. Nhưng người chồng của bạn, người vợ của bạn, người chính trị của bạn, vị giáo sĩ của bạn, người hàng xóm của bạn,

người bạn trai của bạn, người bạn gái của bạn, cái đó có ảnh hưởng đến bạn. Vì vậy bạn không thể nhìn người bạn của bạn, hay cô gái, hay cậu trai mà không có sự đánh giá, mà không có hình ảnh. Đó là nơi vấn đề phát sinh. Đúng chứ? Liệu bạn có thể nhìn hòn núi, và nhìn người vợ, người chồng, cô gái của bạn hay bất kỳ nhìn vào sự vật gì mà không có bất kỳ hình ảnh nào hay không? Hãy xem thử điều gì xảy ra! Nếu bạn có thể nhìn không có một hình ảnh vậy thì bạn đang nhìn lần đầu tiên. Đúng không? Vậy thì bạn đang nhìn quả đất, những vì sao, những hòn núi, những người chính trị xấu xa và mọi chuyện như thế, lần đầu tiên. Và điều đó có nghĩa đôi mắt của bạn trong sáng, không bị chất nặng bởi những kỷ niệm của quá khứ. Đó là tất cả. Liệu bạn có thể nhìn cái cây đó mà không có một hình ảnh của cái cây đó? Bạn hiểu rõ chứ? Hãy tìm hiểu nó đi. Hãy thực hiện nó đi. Bạn sẽ tìm ra vẻ đẹp tuyệt vời trong nó.

Người hỏi: Nếu ông nhìn theo lối đó, giống như ông nhìn hòn núi, mà không nhận biết một nhà máy gây tác động xấu ra sao cho môi trường của nó, ông không thể hành động.

Krishanmurti: Ồ, vâng, bạn có chứ. Khi bạn nhìn một nhà máy theo lối đó bạn không thể làm gì cả à? Trái lại, nó đang gây ô nhiễm không khí, tất cả sự phun khói đó, bạn biết không, bạn muốn làm việc gì đó. Không thưa bạn, đừng lẫn lộn nó. Hãy giữ nó thật đơn giản. Hãy thực hiện nó và bạn sẽ thấy hành động gì phát sinh từ nó.

Người hỏi: Liệu sự nhận biết là đang thấy cái gì đó một cách tổng thể, và liệu nó là từ từ hay tức khắc?

Krishnamurti: Liệu sự nhận biết – tôi đang diễn giải câu này thưa bạn – liệu rằng sự nhận biết, đang thấy cái gì đó một cách tổng thể, nó là từ từ hay tức khắc? Đó là câu hỏi phải không? Đó là câu hỏi của bạn phải không, thưa bạn? Bạn hiểu rõ câu hỏi? Liệu tôi tự-quan sát trọn vẹn, toàn bộ thân tâm của tôi, mọi phản ứng, mọi sợ hãi, những tận hưởng, theo đuổi vui thú – bạn biết không, tất cả việc đó –

tại một thoáng nhìn, hay tôi phải làm nó từ từ? Đúng không? Bạn nghĩ gì đây? Nếu tôi làm nó từ từ, một ngày nhìn vào một phần của chính tôi, ngày hôm sau vào một phần khác của chính tôi – bạn theo kịp không – từ từ, điều đó được hay không? Điều gì xảy ra? Ngày hôm nay tôi nhìn vào một mảnh của chính tôi và khi tôi nhặt lên một mảnh khác của chính tôi vào ngày mai, sự liên hệ của mảnh đầu tiên với mảnh thứ hai là gì? Và trong khoảng ngừng giữa sự nhận biết của mảnh đầu tiên đó với mảnh thứ hai, những nhân tố khác đã hiện diện. Và thế là sự tìm hiểu và tiếp cận, và quan sát bị phân chia này, dẫn đến nhiều phức tạp, nó không có giá trị. Vì vậy lúc đó câu hỏi của tôi sẽ là: liệu tôi có thể, cái trí này có thể quan sát trọn vẹn ngay tức khắc? Đúng chứ?

Người hỏi: Khi ông quan sát trọn vẹn ngay tức khắc, không có gì cả. Tiếp theo đó là cái tôi phải không?

Krishnamurti: Hãy chờ một chút thưa bà, chúng ta hãy ngừng một tí. Vì vậy liệu tôi có thể nhìn vào chính tôi một cách không-phân chia – bạn hiểu chứ thưa bạn? Tôi đã được giáo dục, bị quy định để nhìn vào chính tôi một cách phân chia, nhìn vào thế giới một cách phân chia – người Thiên chúa giáo, người Cộng sản, người Xã hội, người Tin lành giáo, người Ấn độ giáo, người Hồi giáo, người Phật giáo, Zen – bạn theo kịp không – tôi đã được nuôi dưỡng, được giáo dục trong văn hóa này, đó là nhìn vào thế giới một cách phân chia, như một người Do thái, như một người Anh, như một người Thiên chúa giáo – bạn biết rồi – hàng đống chuyện phá hoại như thế! Vậy là bởi vì bị quy định trong văn hóa này, tôi không thể có một tầm nhìn tổng thể. Đúng chứ? Vì vậy tiếp theo sự quan tâm chính của tôi là, được tự do khỏi nền giáo dục bị phân chia này – đúng chứ? Không phải liệu tôi có thể thấy một cách trọn vẹn hay không-trọn vẹn, nhưng làm cho cái trí được tự do khỏi sự phân chia. Đúng chứ? Không là người Thiên chúa giáo, không là người Tin lành – bạn biết tất cả mọi chuyện như thế. Xóa sạch tất cả những việc đó đi. Tôi chỉ có thể xóa sạch tất cả những việc

đó ngay tức khắc khi tôi thấy sự thật của nó. Đúng chứ? Tôi không thể thấy sự thật của nó nếu tôi nói, "Tôi thích là một người Ấn độ giáo", bởi vì là một người Ấn độ giáo cho tôi một vị trí nào đó, tôi khoác vào một cái áo và gây ấn tượng nhiều người xuẩn ngốc! Và tôi thỏa mãn trong quá khứ bởi vì truyền thống nói rằng chúng ta là một trong những chủng tộc cổ xưa nhất, và điều đó cho tôi sự thỏa mãn vô cùng. Nhưng nếu tôi thấy sự giả dối của tất cả điều đó, thấy sự thật của nó, tôi có thể thấy sự thật chỉ khi nào tôi thấy sự giả dối – sự thật ở trong sự giả dối.

Người hỏi: Ông đã dùng những từ ngữ để diễn tả một trạng thái không-từ ngữ của cái trí. Đây không là một mâu thuẫn hay sao?

Krishnamurti: Ông đã và đang sử dụng những từ ngữ để diễn tả cái không thể diễn tả được; và không có một mâu thuẫn trong đó hay sao? Đúng chứ thưa bạn? Ông đã và đang sử dụng những từ ngữ để diễn tả cái không thể diễn tả được và đó không là một mâu thuẫn hay sao? Bây giờ hãy chờ một chút. Sự diễn tả không là điều được diễn tả. Đúng chứ? Đúng chứ thưa bạn? Tôi có thể diễn tả hòn núi nhưng sự diễn tả không là hòn núi. Nhưng nếu tôi bị trói buộc trong sự diễn tả, như hầu hết mọi người đều như thế, vậy thì bạn không bao giờ thấy được hòn núi. Không có mâu thuẫn trong điều đó. Và làm ơn hãy rất cẩn thận. Tôi đã không diễn tả cái không thể thể đo lường được – đúng chứ? Tôi đã nói rằng bạn không thể thâm nhập cái không thể đo lường được đó, dù nó là gì chăng nữa, nếu nó hiện diện, nếu cái trí không hiểu rõ toàn công việc của tư tưởng. Đúng chứ? Tôi đã không diễn tả nó. Tôi chỉ đã diễn tả toàn sự vận hành của tư tưởng trong hành động liên quan đến hiểu biết và thời gian. Chúng ta đã tìm hiểu điều đó, cái không thể đo lường được không thể nào tìm hiểu được. Tôi nghĩ từng đó đã đủ cho ngày hôm nay, phải không?

SAANEN

Ngày 27 tháng 7 năm 1971

– 6 – HÀNH ĐỘNG CỦA Ý CHÍ VÀ NĂNG LƯỢNG

ĐƯỢC CẦN ĐẾN CHO SỰ THAY ĐỔI CƠ BẢN

Năng lượng vô hạn được cần đến; sự lãng phí của nó. Ý chí là sự kháng cự. Ý chí là sự khẳng định của "cái tôi". Có hành động không chọn lựa, không động cơ hay không? "Nhìn bằng đôi mắt không bị quy định." Nhận biết không chọn lựa về tình trạng bị quy định. Thấy và phủ nhận sự giả dối. Tình yêu không là gì. Đối diện nghi vấn của chết. "Sự kết thúc năng lượng như 'cái tôi' là khả năng nhìn vào chết". Năng lượng nhìn vào cái không biết được:năng lượng tột đỉnh là thông minh.

Những câu hỏi: Chúng tôi hiểu một cách trí năng, nhưng không thể sống cùng nó; liệu một con người có thể sống cùng nó? Làm thế nào để lắng nghe? Những cảm thấy và những cảm xúc không là nguyên nhân của bạo lực?

Sáng nay tôi muốn nếu tôi được phép, tìm hiểu nhiều vấn đề bởi vì chúng ta sẽ chỉ còn một nói chuyện nữa và phần thời gian còn lại sẽ dành cho những bàn luận.

Tôi nghĩ chắc chắn rằng người ta cần nhiều năng lượng – năng lượng, sức sống, sự hứng thú, sự mãnh liệt và sự đam mê để tạo ra một thay đổi trong chính chúng ta, nhưng cũng để, nếu bạn quan tâm đến hiện tượng bên ngoài, thấy điều gì chúng ta có thể làm cho phần còn lại của thế giới trong sự tiến hành của tự-thay đổi chính chúng ta. Không chỉ làm thế nào để bảo toàn năng lượng, nhưng cũng còn cả làm thế nào để gia tăng nó. Chúng ta không ngừng lãng phí năng lượng – nói chuyện vô ích, có vô số quan điểm về mọi thứ, sống trong một thế giới của những khái niệm và những công thức và mãi mãi xung đột với chính chúng ta. Tất cả điều này thể hiện một lãng phí năng lượng – xung đột, những quan điểm, những kết luận, những hình ảnh, những công thức và vân vân – tôi nghĩ, những việc này làm lãng phí năng lượng. Nhưng ngoài những điều này còn có một

nguyên nhân sâu xa hơn mà làm lãng phí năng lượng vô hạn được cần đến để không những thay đổi, tạo ra một thay đổi trong chính chúng ta mà còn để thâm nhập rất, rất sâu vào những giới hạn riêng của tư tưởng chúng ta. Chúng ta cần một lượng vô hạn của năng lượng. Và những người cổ xưa đã nói rằng bạn phải kiểm soát tình dục, chế ngự những giác quan của bạn thật chặt chẽ, đưa ra những lời thề khác nhau để cho bạn không lãng phí năng lượng của bạn, tập trung năng lượng của bạn vào Thượng đế hay bất kỳ điều gì. Tất cả những hình thức như thế cũng là một lãng phí năng lượng bởi vì rõ ràng là khi bạn đưa ra một lời thề, đó là một hình thức của kháng cự. Thấy tất cả điều đó, người ta cần có một năng lượng không chỉ để tạo ra một thay đổi hời hợt phía bên ngoài mà còn một thay đổi hay cách mạng sâu thẳm phía bên trong, và để vượt khỏi điều đó người ta cần có một ý thức lạ thường của năng lượng mà không có nguyên nhân, mà không có động cơ, mà có thể tuyệt đối yên lặng để cho chính sự yên lặng đó có chất lượng bùng nổ riêng của nó. Chúng ta sẽ tìm hiểu tất cả điều đó. Tôi không biết liệu bạn có quan tâm đến nó không nhưng nếu bạn không, tệ quá, tôi sẽ tiếp tục!

Trước hết người ta thấy con người lãng phí năng lượng của họ biết chừng nào – những cãi cọ, những ghen tuông, ý thức lo lắng kỳ cục này và sự theo đuổi vô tận những vui thú, đòi hỏi nó, sợ hãi và vân vân – điều đó khá rõ ràng, đó là một lãng phí năng lượng. Và cũng vậy liệu không là một lãng phí năng lượng khi có vô số quan điểm và những niềm tin về mọi thứ – người ta nên cư xử như thế nào, người ta nên làm gì và vân vân? Và liệu không là một lãng phí năng lượng khi có những công thức, những khái niệm? Và trong văn hóa này chúng ta được khuyến khích để có những khái niệm, để có những công thức dựa vào đó chúng ta sống. Bạn không có những công thức, những khái niệm trong ý nghĩa có những hình ảnh, bạn nên là gì, điều gì sẽ xảy ra, nhận thức của tư tưởng mà phủ nhận “cái gì là” và hình thành

"cái gì nên là"? Tất cả những nỗ lực như thế là một lãng phí năng lượng. Và tôi hy vọng chúng ta có thể tiếp tục từ đó.

Và lý do căn bản gây lãng phí nhiều năng lượng là gì? Cả hai chúng ta đều đang tìm hiểu, chúng ta đang cùng chia sẻ sự tìm hiểu này. Tôi muốn tìm ra, ngoại trừ sự thừa hưởng văn hóa thông thường mà người ta đã có được, chúng ta lãng phí năng lượng như thế nào, có nhiều vấn đề sâu thẳm hơn, đó là: liệu sống có thể vận hành, đang sống, tiếp tục sống hàng ngày mà không có bất kỳ hình thức của kháng cự nào? Rõ ràng một kháng cự là ý chí. Tôi biết tất cả các bạn đều được nuôi dưỡng dựa vào ý chí trong ý nghĩa rằng bạn phải, bạn không được, nên, không nên, kiểm soát – bạn biết rồi – ý chí. Ý chí tách rời khỏi sự kiện. Ý chí là sự khẳng định của cái tôi – làm ơn theo sát tất cả điều này – của "cái tôi" tách rời khỏi "cái gì là". Đúng chứ? Ý chí là sự ham muốn, sự biểu lộ của ham muốn là ý chí. Và một cách hời hợt hay sâu thẳm, chúng ta vận hành trong khẳng định của sự kháng cự về ham muốn này như ý chí, mà không liên quan đến sự kiện, lệ thuộc vào sự ham muốn của "cái tôi", cái ngã. Đúng chứ? Chúng ta đang gặp gỡ nhau. Đúng chứ?

Vì vậy tôi đang hỏi: liệu có thể sống trong thế giới này mà không có sự vận hành của ý chí, đang biết ý chí là gì? Ý chí là một hình thức của kháng cự. Ý chí là một hình thức của phân chia, tôi muốn chống lại cái gì đó mà tôi không muốn, tôi phải chống lại cái gì đó mà tôi không được. Vì vậy ý chí đang xây dựng một bức tường trong hành động chống lại hình thức hành động khác. Chúng ta đang cùng nhau? Đúng chứ? Tôi không muốn đi một mình đâu. Chúng ta chỉ biết hành động hoặc là tuân phục vào một công thức, vào một khái niệm, hoặc là phỏng chừng tùy theo một lý tưởng, và hành động trong liên hệ đến lý tưởng đó, đến khuôn mẫu đó, đến công thức đó. Đó là điều gì chúng ta gọi là hành động. Và trong hành động đó có xung đột. Không chỉ có sự mô phỏng của "cái gì nên là" mà chúng ta đã chiếu rọi như một lý tưởng, và theo điều đó hành động, và vì vậy có xung

đột giữa hành động và lý tưởng. Đúng chứ? Bởi vì trong đó luôn luôn có một phỏng chừng, một bắt chước, một tuân phục. Tôi hy vọng chúng ta đang quan sát những hoạt động riêng của chúng ta, những cái trí riêng của chúng ta, chúng ta vận dụng ý chí trong hành động như thế nào. Và tôi cảm thấy đó là một lãng phí hoàn toàn của năng lượng. Và tôi sẽ giải thích tại sao.

Như chúng ta đã nói, ý chí tách trời khỏi sự kiện, khỏi "cái gì là" và lệ thuộc vào "cái tôi", điều gì nó mong muốn, không phải điều gì nó là nhưng điều gì nó mong muốn. Và mong muốn đó lệ thuộc vào những hoàn cảnh, môi trường sống, văn hóa của nó và vân vân, tách rời khỏi sự kiện – vì vậy có mâu thuẫn. Vì vậy có một kháng cự chống lại "cái gì là" và đó là sự lãng phí của năng lượng.

Và hành động có nghĩa là đang làm ngay lúc này, không phải ngày mai hay đã hành động, hành động ở trong hiện tại. Bây giờ liệu có thể có một hành động không-ý tưởng, không-công thức, không-khái niệm, một hành động mà trong đó không có kháng cự như ý chí, và vì vậy nếu có ý chí có mâu thuẫn và kháng cự và nỗ lực, mà là một lãng phí của năng lượng? Vì vậy tôi muốn tìm ra liệu có hành động mà không có bất kỳ ý chí nào mà là sự khẳng định của "cái tôi" như kháng cự? Bạn có quan tâm tất cả điều này không?

Khán giả: Có chứ.

Krishnamurti: Các bạn thật may mắn. Tôi nghi ngờ nó, nhưng được thôi, tôi sẽ tiếp tục. Bởi vì bạn thấy rằng chúng ta là những nô lệ của văn hóa hiện nay. Chúng ta là văn hóa và nếu có một hành động khác hẳn, một loại sống khác hẳn và vì thế một loại văn hóa hoàn toàn khác hẳn, không phải một văn hóa đối nghịch nhưng là cái gì đó hoàn toàn khác hẳn, người ta phải hiểu rõ toàn vấn đề của ý chí này. Ý chí lệ thuộc vào văn hóa cũ kỹ mà trong đó được bao hàm tham vọng, động cơ – bạn biết không – toàn sự khẳng định và hung hăng của "cái tôi". Và nếu có một lối sống hoàn toàn

khác hẳn người ta phải hiểu rõ mấu chốt trọng điểm này, đó là: liệu có thể có một hành động không một công thức, không một khái niệm, không một lý tưởng, không một niềm tin, không một hành động được đặt nền tảng vào hiểu biết mà là quá khứ và vì vậy không-hành động – hãy theo sát tất cả điều này – và vì vậy bị quy định và khi bị quy định nếu nó lệ thuộc vào quá khứ, chắc chắn nó phải tạo ra sự không-hòa hợp và thế là xung đột? Vì vậy tôi muốn tìm ra – cả hai chúng ta, chúng ta đang tìm hiểu – liệu có một hành động mà trong đó ý chí không thâm nhập vào và do đó chọn lựa?

Ngày hôm trước chúng ta đã nói, nơi nào có sự hoang mang phải có sự chọn lựa. Một con người thấy mọi sự việc rất rõ ràng, không loạn thần kinh hay cố chấp, anh ấy không chọn lựa. Vì vậy chọn lựa, ý chí, kháng cự, "cái tôi" trong hành động là một lãng phí của năng lượng. Và liệu có hành động không-liên quan đến tất cả điều này, để cho cái trí sống trong thế giới này, đang vận hành trong lãnh vực của hiểu biết, và tuy nhiên lại được tự do để hành động mà không có sự cản trở của hiểu biết bị giới hạn? Bạn biết đó là một khó khăn cực kỳ khi chuyển tải tất cả điều này bằng từ ngữ, đặc biệt cho nhiều người như thế này. Với hai hay ba người đang ngồi cùng nhau, chúng ta có thể thâm nhập chủ đề này rất mau lẹ, chúng ta sẽ có sự tiếp xúc trực tiếp, sự hiệp thông trực tiếp, đó là, sự hiệp thông chia sẻ cùng nhau khi chúng ta theo cùng nhau rất nhạy bén, không chỉ ở mức độ từ ngữ mà còn ở mức độ sâu thẳm hơn, không-từ ngữ. Chúng ta nói, tôi nói, người nói nói rằng có hành động như thế – một hành động mà trong đó không có kháng cự, không có sự can thiệp của quá khứ, không có sự phản ứng của "cái tôi". Bây giờ, hành động đó là ngay tức khắc bởi vì nó không ở trong lãnh vực của thời gian – thời gian là ngày hôm qua, cùng tất cả hiểu biết, trải nghiệm, mà hành động hôm nay và tương lai đã được thiết lập sẵn bởi quá khứ rồi. Có một hành động mà ngay tức khắc và vì vậy trọn vẹn, mà trong đó ý chí không vận hành. Và muốn tìm được hành động đó

cái trí của tôi phải học hành cách quan sát, cách nhìn ngắm. Nếu cái trí thấy mà lệ thuộc vào công thức, điều gì bạn nên là, hay điều gì tôi nên là, vậy thì hành động đó thuộc quá khứ? Đúng chứ? Bây giờ tôi đang hỏi: liệu có một hành động không bị thúc đẩy, mà ở trong hiện tại và không tạo ra mâu thuẫn, lo âu, xung đột? Như tôi đã nói, cái trí được đào tạo, được nuôi dưỡng trong một văn hóa mà tin tưởng và vận hành và hành động cùng ý chí, rõ ràng một cái trí như thế không thể hành động theo ý nghĩa chúng ta đang trình bày, bởi vì nó bị quy định và vì vậy nó không thể. Liệu cái trí, cái trí của bạn, có thể thấy tình trạng bị quy định này và được tự do khỏi nó để hành động khác hẳn hay không? Đúng chứ? Nếu tôi, nếu cái trí của tôi bị đào tạo, bị giam giữ trong sự giáo dục, toàn sự việc như thế, để vận hành theo ý chí, vậy thì nó không thể hiểu rõ nó hành động mà không có ý chí là gì. Vì vậy quan tâm của tôi không phải làm thế nào để tìm ra hành động không có ý chí ra sao, nhưng trái lại tìm ra liệu rằng cái trí của tôi có thể được tự do khỏi tình trạng bị quy định của nó, mà là tình trạng bị quy định của ý chí. Đúng chứ? Đó là sự quan tâm của tôi. Và tôi thấy, khi tôi nhìn vào chính bản thân tôi, mọi thứ tôi làm đều có động cơ bí mật, là kết quả của lo âu, sợ hãi nào đó, sự đòi hỏi cho vui thú và vân vân. Bây giờ liệu cái trí đó có thể làm tự do chính nó ngay tức khắc để hành động khác hẳn? Đúng chứ? Bạn đang theo kịp điều gì tôi đang nói?

Vì vậy tôi phải học hành, cái trí phải học hành cách nhìn ngắm. Đó là vấn đề mấu chốt cho tôi. Cái trí này, mà là kết quả của thời gian, kết quả của nhiều nền văn hóa, trải nghiệm hiểu biết khác nhau, liệu nó có thể nhìn bằng đôi mắt không bị quy định? Đó là liệu nó có thể vận hành ngay tức khắc và được tự do khỏi tình trạng bị quy định của nó? Vì vậy tôi phải học hành để nhìn ngắm tình trạng bị quy định của tôi mà không có bất kỳ ham muốn để thay đổi, để thăng hoa và vượt khỏi nó. Đúng chứ? Tôi phải có thể nhìn ngắm nó như nó là. Đúng chứ? Nếu tôi muốn thay đổi nó

vậy thì lại nữa tôi tạo ra hành động của ý chí. Nếu tôi muốn tẩu thoát khỏi nó, lại nữa một kháng cự. Nếu tôi chấp nhận điều gì đó và phủ nhận những điều khác, lại nữa nó là sự chọn lựa. Và như chúng ta đã nói rõ, chọn lựa là hỗn loạn. Vì vậy liệu tôi có thể, cái trí này có thể, nhìn ngắm mà không có bất kỳ kháng cự, không có bất kỳ chọn lựa? Liệu tôi có thể nhìn những hòn núi, những quả đồi, cây cối, người hàng xóm của tôi, người vợ của tôi, người chồng của tôi, con cái của tôi, những người chính trị, những vị giáo sĩ, mà không có bất kỳ hình ảnh? Hình ảnh là quá khứ. Đúng chứ?

Vì vậy tôi phải có thể, cái trí phải có thể nhìn ngắm. Vì vậy khi tôi nhìn ngắm "cái gì là" trong chính tôi và trong thế giới, thực sự "cái gì là" mà không có kháng cự, vậy thì từ sự quan sát đó có hành động ngay tức khắc mà không là kết quả của ý chí. Nắm được nó chứ?

Bây giờ chúng ta sẽ tìm hiểu điều gì đó từ vấn đề này, đó là: tôi muốn tìm ra làm thế nào để sống một sống trong thế giới này đang hành động, không đang lẩn trốn vào một tu viện, không tẩu thoát đến Niết bàn nào đó hay những khẳng định của vị đạo sư nào đó rằng nếu bạn làm việc này bạn sẽ có được cái đó – tất cả trò vô lý xuẩn ngốc đó. Hãy gạt tất cả thứ đó đi, tôi muốn làm thế nào sống trong thế giới này mà không có bất kỳ kháng cự, không có bất kỳ ý chí nào – mà chúng ta đã tìm hiểu một chút rồi. Và tôi cũng muốn tìm ra tình yêu là gì. Vì vậy cái trí của tôi, mà đã bị quy định vào sự đòi hỏi của vui thú, vào sự đòi hỏi của hài lòng, thỏa mãn, và vì vậy kháng cự, tất cả điều đó không là tình yêu. Đúng chứ? Vì vậy tình yêu là gì? Bạn biết muốn tìm ra "cái gì là", người ta phải phủ nhận, gạt đi trọn vẹn, cái gì nó không là. Qua phủ nhận đến được tích cực, không tìm kiếm tích cực nhưng đến được tích cực khi hiểu rõ cái gì nó không là. Đúng chứ? Đó là, nếu tôi muốn tìm ra sự thật là gì, vì không biết nó là gì, tôi phải có thể thấy được điều gì là giả dối. Nếu tôi không thể nhận biết được điều gì là giả dối, tôi không thể thấy điều gì là sự thật. Đúng chứ? Vì vậy tôi phải tìm ra điều gì là giả

dối. Điều gì là giả dối? Mọi thứ mà tư tưởng đã xếp đặt vào chung, ngoại trừ thuộc công nghệ, đều là giả dối. Đó là, tư tưởng đã xếp đặt vào chung "cái tôi" Đúng không? "Cái tôi", cái ngã cùng ký ức của nó, cùng sự hung hăng của nó, cùng sự tách rời của nó, cùng những tham vọng, ganh đua, bắt chước, sợ hãi của nó, và những kỷ niệm quá khứ, tất cả đều đã được xếp đặt vào cùng nhau bởi tư tưởng, giống như tư tưởng đã xếp đặt vào cùng nhau những sự việc lạ thường một cách máy móc. Vì vậy tư tưởng, là "cái tôi", mà ngay bản chất của nó không phải thực sự, là giả dối. Vậy là khi cái trí hiểu rõ rằng nó là giả dối, sự thật hiện diện ở đó.

Tương tự như thế khi cái trí thực sự thâm nhập sâu thẳm vào điều gì là tình yêu, thâm nhập, không nói rằng "nó là cái này", "nó là cái kia", thâm nhập – vậy thì nó phải thấy điều gì tình yêu không là và hoàn toàn buông bỏ nó, ngược lại bạn không thể tìm được sự thật, rõ ràng là như thế. Đúng chứ? Người ta có thể làm việc đó hay không? Ví dụ, tình yêu không là tham vọng. Đúng chứ? Bạn theo kịp không? Tất cả các bạn đều đồng ý, phải không? Chúng ta đồng ý phải không? Một cái trí tham vọng muốn thành tựu, muốn trở nên có quyền lực, hung hăng, ganh đua, bắt chước, một cái trí như thế không thể nào hiểu rõ tình yêu là gì. Chúng ta thấy điều đó, phải không? Liệu có bất kỳ ngờ vực nào về điều đó? Ồ, chúa ơi! Ồ nếu bạn có những ngờ vực, bạn cứ tiếp tục thôi. Bây giờ liệu cái trí có thể thấy được sự giả dối của nó, rằng một cái trí tham vọng không thể có tình yêu, và buông bỏ nó ngay tức khắc bởi vì nó là giả dối? Đúng không? Bởi vì chỉ khi nào bạn phủ nhận hoàn toàn cái đó mà là giả dối vậy thì cái còn lại hiện diện.

Vì vậy chúng ta thấy rất rõ ràng, có lẽ bằng từ ngữ, bằng trí năng, nhưng không phải thực sự, rằng cái trí đang tìm kiếm sự đạt được, sự thành công hoặc trong thế giới, hay thế giới tạm gọi là tinh thần, ngồi cạnh chúa, tìm kiếm sự khai sáng, bạn biết rồi, cái động cơ để tìm ra, để thành tựu là tham vọng. Vì vậy liệu cái trí có thể thấy được sự giả dối

của nó và buông bỏ trọn vẹn nó ngay tức khắc? Nếu không bạn không thể tìm ra cái gì là. Nếu không bạn không bao giờ tìm ra được tình yêu là gì. Và tình yêu không là ghen tuông, phải không? Tình yêu không là sở hữu. Tình yêu không là lệ thuộc. Đúng chứ? Liệu bạn thấy điều đó? Không mang nó theo cùng bạn đến ngày hôm sau nhưng buông bỏ nó ngay tức khắc. Động thái buông bỏ nó ngay tức khắc không lệ thuộc vào ý chí. Nó lệ thuộc vào liệu bạn có thực sự nhìn thấy sự giả dối của nó. Đúng chứ? Bạn đồng ý không? Và vì vậy khi bạn buông bỏ cái đó mà là giả dối, mà không là, cái còn lại hiện diện.

Bây giờ, tình yêu là vui thú? Nó đã trở nên hơi khó khăn một tí rồi. Tình yêu là sự thành tựu? Thưa bạn hãy quan sát: người ta phải tìm hiểu điều này khá sâu xa nếu bạn thực sự muốn có một cái trí mà có tình yêu. Bạn phải tìm hiểu nó rất, rất sâu xa. Chúng ta đang hỏi, liệu vui thú, sự hài lòng, sự thành tựu, là tình yêu? Ngày hôm trước chúng ta đã tìm hiểu rằng sự đòi hỏi cho vui thú là sự tiếp tục của tư tưởng, mà theo đuổi vui thú như là ham muốn và ý muốn tách rời khỏi "cái gì là"? Chúng ta đã kết hợp tình yêu với tình dục; và bởi vì có vui thú trong tình dục chúng ta đã biến nó thành một điều kỳ diệu, nó đã trở thành điều quan trọng nhất trong sống. Không à? Không phải dành cho chúng ta, những người già! Nhưng chúng ta đã biến tình dục thành một trong những sự việc quan trọng nhất trong sống. Và trong đó chúng ta đã cố gắng tìm ra ý nghĩa sâu thẳm nào đó, sự thật sâu thẳm, cảm nghĩ về sự hợp nhất lớn lao, một trạng thái hợp nhất, và một sự việc thăng hoa nào khác trong sống. Nó đã trở nên quan trọng bởi vì chúng ta không có gì khác nữa trong sống. Hiểu biết trở nên khá nhàm chán, mô phỏng, tuân theo một người nào đó, trở nên tầm thường, theo đuổi tiền bạc là được thôi và nếu không có tiền bạc bạn không thể có tình dục. Vì vậy tình dục và vui thú trở thành sự việc kinh ngạc nhất trong văn minh. Và đó là điều gì chúng ta gọi là tình yêu.

Vì vậy vui thú là tình yêu? Và cũng vậy tại sao tình dục có một ý nghĩa như thế trong sống chúng ta? Có lẽ chúng ta không có cái gì khác nữa. Có lẽ trong mọi lãnh vực khác chúng ta đã máy móc quá rồi. Không còn cái gì là khởi nguồn trong chính chúng ta, không còn cái gì là sáng tạo, không phải trong ý nghĩa tạo ra những bức tranh và những bài hát, những bài thơ, đó là một bộ phận rất hời hợt của cái đó mà thực sự là một ý thức của trạng thái sáng tạo. Vì vậy trong chừng mực nào đó chúng ta là loại người thứ hai, tình dục trở thành quan trọng lạ thường và vì vậy vui thú. Và đó là lý do tại sao chúng ta gọi nó là tình yêu và đằng sau cái mặt nạ đó, chúng ta làm tất cả mọi loại ma mãnh.

Vì vậy liệu chúng ta có thể tìm ra tình yêu là gì? Bạn biết điều này mãi mãi đã là một vấn đề, nó không chỉ được đặt ra vào lúc này. Con người đã tìm hiểu điều này và không thể tìm được nó, anh ấy nói rằng, “ Hãy yêu chúa”, “Hãy yêu một ý tưởng”, “Hãy yêu chính thể”, “Hãy yêu người hàng xóm của bạn” – không phải rằng bạn không nên yêu người hàng xóm của bạn, nhưng những việc này đã trở thành chỉ là một vận hành của xã hội, không phải là tình yêu mà thực sự luôn luôn mới mẻ. Vì vậy tình yêu không là sản phẩm của tư tưởng, mà là vui thú. Như chúng ta đã nói tư tưởng là cũ kỹ, không được tự do, nó là sự phản ứng của quá khứ. Và vì vậy tình yêu không liên quan gì với tư tưởng. Và hầu hết sống của chúng ta là một trận chiến, như chúng ta biết – sự căng thẳng, sự lo âu, tội lỗi, sự thất vọng, ý thức cô độc vô cùng, đau khổ, đó là sống của chúng ta. Đó thực sự là “cái gì là”. Và chúng ta không sẵn lòng đối diện với điều đó. Và bây giờ liệu cái trí có thể đối diện với tất cả điều đó, không kháng cự nó? Và khi bạn đối diện với tất cả điều đó mà không có chọn lựa và kháng cự, điều gì xảy ra? Khi bạn đối diện nó, không cố gắng chế ngự sợ hãi, chế ngự ghen tuông, điều này hay điều kia, nhưng thực sự nhìn vào nó mà không có bất kỳ ý thức muốn thay đổi nó, chinh phục nó, kiểm soát nó, chỉ quan sát nó trọn vẹn, trao toàn chú ý của bạn vào nó

– mà là sống của chúng ta, sống hàng ngày cực nhọc của chúng ta, sống hàng ngày với thói trưởng giả, không-trưởng giả của chúng ta. Quan sát nó. Điều gì xảy ra? Vậy thì bạn có năng lượng vô hạn, bởi vì năng lượng này đã bị lãng phí trong kháng cự nó, trong chế ngự nó, trong thoát khỏi nó, trong cố gắng hiểu rõ nó, trong cố gắng thay đổi nó? Vì vậy khi bạn nhìn sống này như nó là, lúc đó không có một thay đổi của "cái gì là" hay sao? Và thay đổi đó xảy ra chỉ khi nào bạn có năng lượng này mà trong đó sự vận hành của ý chí không tồn tại.

Bạn biết rằng chúng ta thích những giải thích, chúng ta thích những lý thuyết, chúng ta chiều chuộng những triết lý phỏng đoán và chúng ta bị cuốn theo bởi tất cả điều đó – mà rõ ràng là một lãng phí thời gian và năng lượng. Và lúc này khi người ta quan sát sống như nó là, đau khổ, nghèo đói, ô nhiễm, sự phân chia bi thảm của những con người và những quốc gia, những chiến tranh, như nó là, mà mỗi con người đã tạo ra, nó đã không hiện diện một cách kỳ diệu, mỗi người chúng ta chịu trách nhiệm cho tất cả điều này. Và muốn thay đổi tất cả điều này chúng ta phải đối diện cái gì thực sự là.

Và cũng vậy chúng ta phải đối diện với một trong những sự kiện quan trọng nhất trong sống, chết. Không à? Đó là một trong những sự việc mà con người đã luôn luôn lẩn tránh. Những văn minh cổ xưa và những văn minh hiện đại đã cố gắng vượt khỏi điều đó, bằng cách này hay cách khác chinh phục nó, tưởng tượng rằng có sự bất tử, sống sau khi chết, bất kỳ điều gì ngoại trừ đối diện nó. Bây giờ làm thế nào một cái trí có thể đối diện cái gì đó mà nó biết tuyệt đối không là gì cả? Bạn biết, bất hạnh thay, hầu hết chúng ta, nếu tôi có thể nói như thế, đã đọc rất nhiều về tất cả những sự việc này. Có thể bạn đã đọc những người triết lý, những vị giáo sư Ấn độ, đã chỉ bảo cho chúng ta, đã nói rằng, hay bạn đã đọc những người triết lý khác, hoặc sự đào tạo thuộc Thiên Chúa giáo riêng của bạn. Bạn chứa đầy những hiểu

biết, những khẳng định, những quan điểm của những người khác. Bạn bị bắt buộc để là như thế mặc dù có lẽ bạn không thừa nhận điều đó một cách có ý thức, nhưng nó ở đó trong máu huyết của bạn, bởi vì bạn đã được nuôi dưỡng trong văn minh này, trong văn hóa này. Và đây là điều gì đó mà bạn tuyệt đối không biết gì cả. Tất cả mọi điều bạn biết là bạn bị sợ hãi. Đó là mọi điều bạn biết. Sợ hãi đến một sự kết thúc – và đó là chết có nghĩa gì. Sợ hãi ngăn cản bạn không nhìn ngắm nó, bởi vì sợ hãi đã ngăn cản bạn không-sống – bạn hiểu chứ – không đang sống cùng lo âu, đau khổ, sầu muộn, tham vọng, tội lỗi – bạn biết tất cả những điều tàn nhẫn đó. Vì vậy sợ hãi đã ngăn cản bạn không-sống, và sợ hãi ngăn cản bạn không nhìn ngắm chết là gì. Và thế là, sợ hãi phải cần có sự thanh thản. Vì vậy có toàn ý thức của sự sống lại, làm mới mẻ lại của đời sống mới mẻ và vân vân và vân vân – mà chúng ta sẽ không tìm hiểu bởi vì điều gì chúng ta quan tâm là đối diện sự kiện này: liệu cái trí của bạn có thể đối diện với thực tế của một kết thúc, bởi vì đó là điều gì sẽ xảy ra, một cách hợp lý hay không-hợp lý, trong khi bạn khỏe mạnh hay không khỏe mạnh, bị tàn tật hay khá sung sức, tuổi già, bệnh tật, tai nạn, bất kỳ điều gì có thể xảy ra. Liệu cái trí có thể nhìn ngắm nghi vấn không đáp án vô cùng quan trọng này? Liệu bạn có thể nhìn ngắm nó như thể lần đầu tiên? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi? Lần đầu tiên, không có ai chỉ bảo cho bạn phải làm gì, bởi vì biết rằng để tìm kiếm sự thanh thản là một tẩu thoát khỏi sự kiện. Vì vậy như thể lần đầu tiên, liệu bạn có thể đối diện cái gì đó mà không thể tránh né được?

Vì vậy trạng thái của cái trí ra sao mà có thể nhìn ngắm cái gì đó mà nó biết tuyệt đối không biết gì cả ngoại trừ có một cái chết thuộc cơ quan, các bộ phận cơ thể kết thúc? Phải không? Qua sự hư hỏng của quả tim, qua căng thẳng, qua những xúc động, vân vân, vân vân, bệnh tật và vân vân. Nhưng nghi vấn, nghi vấn thuộc tâm lý là: liệu cái trí có thể đối diện cái gì đó, khi biết rằng cái trí tuyệt đối không biết

gì cả về cái gì đó và chỉ nhìn ngắm nó, sống cùng nó, hiểu rõ nó trọn vẹn? Mà có nghĩa, liệu cái trí có thể nhìn ngắm chết mà không có ý thức của sợ hãi, khoảnh khắc bạn có sợ hãi bạn có chọn lựa, khoảnh khắc bạn có sợ hãi bạn có ý chí, có kháng cự, và đó là một lãng phí của năng lượng. Sự kết thúc của năng lượng như "cái tôi" là khả năng của nhìn ngắm chết.

Bây giờ muốn đối diện cái gì đó mà tôi không biết đòi hỏi năng lượng vô hạn, phải không? Không phải những đòi hỏi, muốn đối diện cái gì đó mà tôi tuyệt đối không biết gì cả, tôi chỉ có thể đối diện được cái đó khi nào không có ý chí, không có kháng cự, không có chọn lựa – bạn theo kịp chứ – không lãng phí của năng lượng. Muốn đối diện cái gì đó không biết được phải có dạng tột đỉnh của năng lượng. Và khi có năng lượng tổng thể đó, liệu có chết hay không? Có một sợ hãi về chết? Hay có một sợ hãi về tiếp tục? Có sợ hãi về không-tồn tại, hay tồn tại, đang sống, hay không-đang sống, chỉ khi nào tôi đã sống một sống của kháng cự, ý chí và chọn lựa. Và khi cái trí bị đối diện với cái không biết được và tất cả những sợ hãi này không còn nữa – sự lãng phí năng lượng – có năng lượng vô hạn. Và khi có năng lượng tột đỉnh đó, mà là thông minh, có chết hay không? Bạn tìm ra đi.

Làm ơn, bây giờ bạn muốn đặt ra câu hỏi nào nữa?

Người hỏi: Thưa ông, sáng nay ông đã đặt nhiều câu hỏi về những tôn giáo, và họ nói gì, mà thúc đẩy tôi hỏi như thế này: làm thế nào tôi có thể hiểu rõ ở mức độ trí năng điều ông nói, nó dường như hợp lý, dường như có lý luận, nó có ý nghĩa tuy nhiên tôi thiếu sự đam mê.

Krishnamurti: Điều gì ông nói theo trí năng, theo từ ngữ, tạo ra ý nghĩa nào đó. Tôi hiểu, người hỏi nói, sự hợp lý của nó, nhưng trong chừng mực nào đó nó không xuyên thấu, không thâm nhập sâu lắm, không tiếp xúc được cái nguồn của những sự việc để cho tôi có thể phá vỡ được – đúng chứ thưa bạn? Bạn đã hiểu rõ câu hỏi chưa?

Tôi chấp nhận theo trí năng, theo từ ngữ điều gì ông nói nhưng nó vẫn không tác động đến tôi nhiều lắm, nó không gây ra một ý thức của sức sống, quan tâm thúc đẩy, đang khuấy động đó của – không cảm xúc, không cảm tính, không hứng khởi, không nhiệt tình, tất cả việc đó đều thuộc loại vô ích – nhưng một ý thức trọn vẹn của đang sống cùng nó. Đúng chứ thưa bạn? Tôi e rằng đó là trường hợp cho hầu hết mọi người.

Người hỏi: Hầu hết mọi người không sợ hãi chết nhưng sợ hãi chịu đựng sự đau khổ.

Krishnamurti: Làm ơn đừng trả lời, đừng giải thích. Chúng ta hãy tìm hiểu. Quý ông kia nói rằng, điều gì ông nói là hợp lý, theo trí năng tôi đồng ý và vân vân, nhưng tôi không cảm thấy nó sâu thẳm trong quả tim của tôi và vì vậy không tạo ra một sự thay đổi, một cách mạng trong bản thân tôi và sống một loại sống hoàn toàn khác hẳn. Và tôi nói rằng đó là trường hợp cho hầu hết chúng ta. Chúng ta đã trải qua một phần chặng đường, cùng nhau thực hiện một chuyến hành trình được một khoảng ngắn và rồi thối lui. Tiếp tục sự quan tâm được mười phút và phần còn lại của một tiếng đồng hồ lại nghĩ về điều gì khác. Rời đây sau nói chuyện và tiếp tục sống hàng ngày của bạn – bạn biết – hèn hạ, hay tốt lành, hay cao cả, hay xấu xa. Bây giờ tại sao điều này xảy ra? Tại sao điều này xảy ra rằng bạn hiểu rõ nó theo trí năng, theo từ ngữ, theo lý luận, và lại rõ ràng nó không thẩm thấu sâu thẳm cùng bạn để cho bạn sẽ, giống như một ngọn lửa, đốt cháy đi cái cũ kỹ? Hãy chờ đó thưa bạn, hãy lắng nghe, từ từ, từ từ. Tại sao điều này không xảy ra được? Có phải do không có sự quan tâm? Có phải nó do bởi một ý thức của uể oải, lười biếng đã bám quá chặt? Tìm hiểu nó thưa bạn, tìm hiểu nó. Không quan tâm? Nếu nó là không quan tâm, tại sao? Tại sao bạn không quan tâm? Khi ngôi nhà đang cháy – ngôi nhà của bạn, con cái của bạn sẽ lớn lên, bị giết chết – bạn theo kịp chứ? – tất cả những sự việc khủng khiếp sẽ xảy ra – tại sao bạn không quan tâm? Bạn bị đui mù, vô cảm,

dửng dưng, lãnh đạm? Hay sâu thẳm bên trong bạn không có năng lượng và vì vậy bạn uể oải, lười biếng, không thèm quan tâm – bạn biết không? Hãy chờ thưa bạn, hãy tìm hiểu nó, đừng đồng ý – làm ơn thưa các bạn, đừng đồng ý hay không-đồng ý, hãy tìm hiểu nó. Hay bạn đã trở thành quá vô cảm bởi vì bạn có những vấn đề riêng của bạn – bạn biết không – bạn muốn thành tựu, bạn là người hèn kém, bạn là người cao quý, bạn bị lo âu, bạn có nhiều sợ hãi – tất cả điều đó. Những vấn đề của bạn đang bóp nghẹt bạn và thế là bạn chẳng còn quan tâm đến bất kỳ điều gì khác ngoại trừ ưu tiên giải quyết những vấn đề của bạn. Nhưng những vấn đề của bạn là những vấn đề của người khác, những vấn đề của bạn là kết quả của văn hóa này mà chúng ta sống trong đó. Làm ơn hãy lắng nghe, thưa các bạn.

Vì vậy nó là cái gì? Dửng dưng, vô cảm, lãnh đạm hoàn toàn? Hay toàn văn hóa, toàn đào tạo của bạn, đã là trí năng, từ ngữ, những triết lý của bạn là từ ngữ, những lý thuyết, sản phẩm của những bộ não vô cùng ma mãnh. Và bạn đã được nuôi nấng trong đó. Toàn giáo dục của bạn được đặt nền tảng trên đó. Có phải vì rằng – làm ơn lắng nghe điều này – có phải vì rằng tư tưởng đã được trao cho sự quan trọng cực kỳ, cái trí, cái trí công nghệ, khôn khéo, ranh mãnh, có khả năng, có hiệu quả, cái trí mà có thể đo lường, xây dựng, chiến đấu, tổ chức, và bạn đã được đào tạo trong đó, và bạn đáp lại ở mức độ đó, nói, "Vâng, theo trí năng, theo từ ngữ, tôi đồng ý với ông, tôi thấy được sự hợp lý của nó, sự phối hợp đúng cách của nó", và bạn không thể vượt khỏi nó bởi vì cái trí của bạn bị trói buộc trong những vận hành của tư tưởng mà là đo lường. Nó có thể đo lường, tư tưởng có thể đo lường, không phải chiều sâu hay chiều cao, nhưng ở mức độ riêng của nó – tôi sẽ không tìm hiểu tất cả việc đó.

Vì vậy đây thực sự là một vấn đề quan trọng cho mọi người bởi vì hầu hết chúng ta đều đồng ý với tất cả điều này, theo

từ ngữ, theo trí năng, nhưng trong chừng mực nào đó ngọn lửa không bùng cháy được.

Vâng thưa bạn muốn hỏi gì?

Người hỏi: Tôi nghĩ rằng không có sự thay đổi bởi vì thật ra những nghi vấn quan trọng không những ở mức độ trí năng nhưng còn ở mức độ khác mà là mức độ của sự quan tâm, mức độ của giai cấp, mức độ của những sự việc tâm lý mà quy định chúng ta.

Krishnamurti: Đó là điều gì chúng ta đã nói, thưa bạn. Đó là điều gì tôi đã nói, thưa bạn. Không có sự thay đổi, quý ông này nói, bởi vì theo tâm lý, theo kinh tế, theo xã hội, trong giáo dục chúng ta bị quy định. Chúng ta là kết quả của văn hóa trong đó chúng ta sống. Và ông ấy nói rằng chừng nào còn không có sự thay đổi trong chúng ta, chúng ta sẽ không có sự quan tâm sâu sắc. Chính xác đó là điều gì chúng ta đang trình bày, thưa bạn. Vì vậy tôi đang hỏi tại sao mặc dù bạn lắng nghe tất cả điều này một cách hợp lý và tôi hy vọng, với một cái trí lành mạnh, tại sao điều này không thắp sáng một ngọn lửa để cho bạn thiêu rụi tất cả những vấn đề này? Làm ơn hãy tự-hỏi chính các bạn.

Vâng thưa bạn hỏi gì?

Người hỏi: Tôi không hiểu liệu những tranh cãi và những chiến tranh là những kết quả của văn hóa, hay không có văn hóa?

Krishnamurti: Bạn có thể dùng từ ngữ “văn hóa” trong những cách khác hẳn. Nó là không-văn hóa mà tạo ra chiến tranh hay nó là có-văn hóa mà tạo ra chiến tranh? Bạn có thể đùa giỡn với những từ ngữ.

Làm ơn thưa bạn, hãy tìm hiểu điều này, hãy tìm ra: một cách hợp lý, một cách hời hợt, theo từ ngữ, bạn có đồng ý tại sao cái đó không thẩm thấu sâu thẳm trong bạn? Hãy vất hết tiền bạc của bạn cái đó sẽ tiếp xúc cùng bạn. Bỏ đi tình dục của bạn cái đó sẽ tiếp xúc cùng bạn. Xóa sạch ý thức về

quan trọng của bạn, vậy thì bạn sẽ đấu tranh. Gạt bỏ những thần thánh của bạn, chủ nghĩa dân tộc của bạn, những thói trưởng giả tầm thường của bạn, và vân vân, bạn sẽ nỗ lực hết sức mình. Mà tất cả thể hiện rằng thuộc trí năng chúng ta có khả năng về bất kỳ cái gì – lên mặt trăng và vân vân, thuộc công nghệ. Chúng ta sống dựa vào mức độ của tư tưởng, và tư tưởng không thể thắp sáng ngọn lửa, mà thay đổi con người. Điều gì thay đổi con người là đối diện tất cả điều này, nhìn vào nó, và luôn luôn không sống trên một mức độ rất, rất hời hợt.

Người hỏi: Sáng nay ông nói rằng khi bạn có khả năng nhìn ngắm chết như cái tuyệt đối không biết được, điều đó bao hàm rằng bạn cũng có khả năng nhìn ngắm sống như nó là và cũng bao hàm rằng bạn có khả năng hành động.

Krishanmurti: Đúng rồi, thưa bạn. Đúng rồi, thưa bạn.

Người hỏi: Rằng bạn đang ở trong một trạng thái của ngay lúc này.

Krishnamurt: Đúng rồi, thưa bạn. Ông ta nói rằng khi bạn có khả năng – hãy chờ một chút, từ ngữ capable khả năng là một từ ngữ khó. Khả năng có nghĩa là làm việc, có khả năng tạo tác cái gì đó – lại nữa một ý nghĩa khó của từ ngữ đó – bạn biết bạn có thể bồi dưỡng khả năng. Đúng chứ? Tôi có thể bồi dưỡng khả năng để chơi golf, quần vợt, sắp xếp các bộ phận máy móc vào cùng nhau. Lúc này chúng ta không đang dùng từ ngữ capacity khả năng trong ý nghĩa của thời gian. Bạn hiểu rõ không? Khả năng bao hàm thời gian, phải không? Đó là, tôi không có khả năng bây giờ nhưng cho tôi một năm tôi sẽ có thể nói tiếng Ý, tiếng Pháp, hay xếp đặt các bộ phận máy móc vào cùng nhau – khả năng bao hàm thời gian. Nếu bạn đã hiểu khả năng như thời gian, tôi không có ý như vậy. Tôi có ý rằng quan sát cái không biết được mà không có bất kỳ sợ hãi, quan sát, sống cùng nó. Điều đó không cần khả năng. Tôi đã nói rằng bạn sẽ thực

hiện được nó nếu bạn biết điều gì là giả dối, và phủ nhận tất cả giả dối.

Vâng thưa bạn muốn hỏi gì?

Người hỏi: Nó là một vấn đề của chúng ta không biết làm thế nào để lắng nghe.

Krishnamurti: Chúng ta không biết làm thế nào để lắng nghe.

Người hỏi: Ông đã nói rằng đây là một trong những sự việc khó khăn nhất khi thực hiện, lắng nghe.

Krishnamurti: Vâng thưa bạn. Đây là một trong những sự việc khó khăn nhất khi thực hiện, lắng nghe. Bạn có ý nói một người, mà cam kết vào hoạt động xã hội và đã dâng trọn sống của người ấy cho nó, và vì những lý do tâm lý khác nhau luôn luôn sắp sửa lắng nghe mọi điều này? Hay một người mà nói, "Tôi đã giữ lời thề sống độc thân" – liệu anh ấy có lắng nghe tất cả điều này? Không thưa bạn. Lắng nghe là một nghệ thuật. Đúng chứ? Đó không đủ cho ngày hôm nay hay sao. Vâng, thưa bạn muốn hỏi gì?

Người hỏi: Ông nói rằng sự khó khăn ở trên mức độ trí năng và rằng chúng ta không cho phép những cảm thấy của chúng ta và những cảm xúc của chúng ta chen vào những liên hệ với những người khác của chúng ta. Nhưng tôi có ấn tượng nó chính xác là sự đối nghịch. Tôi nghĩ hầu hết những rắc rối trong thế giới bị gây ra bởi những cảm xúc và những đam mê không kiểm soát được, có thể bị sinh ra từ không-hiểu rõ. Nhưng chúng là những đam mê.

Krishnamurti: Quý ông kia nói rằng: Chúng ta không sống trên mức độ trí năng, chúng ta sống bằng những cảm xúc giả dối, cùng những lo âu và sầu muộn và tức giận và ghen ghét nhỏ nhen tầm thường của chúng ta – những cảm xúc. Bởi vì chúng ta không biết làm thế nào để khuất phục những điều đó chúng ta sống một sống đau khổ – đúng chứ thưa bạn?

Người hỏi: Bạo lực.

Krishnamurti: Bạo lực, dĩ nhiên, điều đó được hiểu rõ. Bây giờ bạn sống một sống cảm xúc, một sống tình cảm, mà cần khuất phục? Cảm xúc, đó là, bạn biết rồi, sự hứng khởi, sự vui thú và tất cả sự nhiệt thành, tình cảm đó, bạn sống trong thế giới đó? Và khi bạn sống trong thế giới đó, và khi nó trở nên khá mất trật tự vậy thì trí năng chen vào và sau đó bạn bắt đầu kiểm soát nó, nói, "Tôi không được" nhưng trí năng luôn luôn thống trị.

Người hỏi: Hay nó bênh vực..

Krishnamurti: Dĩ nhiên thưa bạn, bênh vực hay chỉ trích. Tôi có lẽ đầy cảm xúc nhưng trí năng chen vào và nói, hãy theo dõi, hãy cẩn thận, hãy cố gắng kiểm soát bạn. Vì vậy trí năng luôn luôn thống trị, mà là tư tưởng. Không à. Ồ Chúa ơi! Đúng chứ thưa bạn. Chúng ta hãy tìm hiểu nó.

Hãy theo dõi, trong sự quan hệ của tôi với người khác tôi bị tức giận, bị khiêu khích, có cảm xúc, trong sự quan hệ của tôi. Vậy thì điều gì xảy ra? Điều đó dẫn đến rắc rối. Có một cãi cọ xảy ra giữa hai con người. Sau đó tôi cố gắng kiểm soát nó, mà là tư tưởng, bởi vì nó đã dựng lên một khuôn mẫu cho chính nó, điều gì không nên, hay điều gì nó nên là, nói rằng, "Tôi phải kiểm soát". Đúng chứ? Vì vậy tiếp theo chúng ta nói rằng, phải có sự kiểm soát nếu không mối quan hệ phải chấm dứt. Tất cả điều đó không là qui trình của suy nghĩ hay sao? Một qui trình thuộc trí năng? Và trí năng đảm trách một vai trò quan trọng trong sống của chúng ta, đó là tất cả mọi vấn đề chúng ta đã giải thích rõ ràng. Chúng ta không đang nói rằng những cảm xúc là đúng hay sai, hay trung thực, nhưng tư tưởng cùng sự đo lường của nó luôn luôn đang nhận xét, đang đánh giá, đang kiểm soát, đang chế ngự và vì vậy tư tưởng ngăn cản bạn không-đang nhìn. Đó là tất cả, thưa các bạn. Chúng ta sẽ gặp nhau vào ngày mốt.

SAANEN

Ngày 29 tháng 7 năm 1971

– 7 – TƯ TƯỞNG, THÔNG MINH, VÀ CÁI KHÔNG THỂ ĐO LƯỜNG

Những ý nghĩa khác nhau của không gian. Không gian mà chúng ta suy nghĩ và hành động từ đó; không gian mà tư tưởng đã dựng lên. Làm thế nào người ta có không gian vô hạn? "Vác gánh nặng của chúng ta và lại tìm kiếm sự tự do." Tư tưởng mà không tự-phân chia chính nó đang chuyển động trong trải nghiệm. Ý nghĩa của thông minh. Hòa hợp: cái trí, quả tim và các cơ quan thân thể. "Tư tưởng thuộc thời gian, thông minh không thuộc thời gian." Thông minh và cái vô hạn.

Những câu hỏi: Hatha Yoga. Liệu có sự tách rời của người quan sát và vật được quan sát trong thế giới công nghệ? Sự nhận biết và giấc ngủ.

Bạn biết chúng ta đã nói về những tình trạng mâu thuẫn khác nhau của thế giới, phía bên ngoài của chúng ta như nó đã là – những người tị nạn chính trị, những bị hành hạ của họ, và nỗi kinh hoàng của chiến tranh, sự nghèo đói, sự phân chia quốc gia, và những phân chia tôn giáo của con người, và sự bất công của kinh tế và xã hội. Nó không chỉ là những câu phát biểu bằng từ ngữ nhưng là những sự kiện thực sự của điều gì đang xảy ra trong thế giới – bạo lực, hỗn loạn cực kỳ, sự thù hận và mọi hình thức của bại hoại. Và cùng hiện tượng như vậy trong chính chúng ta, chúng ta đang xung đột với chính chúng ta, bất hạnh, thất vọng, đang tìm kiếm điều gì đó mà chúng ta không biết nhưng chúng ta đang tìm kiếm, chúng ta bạo lực, hung hăng, hư hỏng và phiền muộn, cô độc khủng khiếp và chịu đựng nhiều đau khổ. Và trong chừng mực nào đó dường như chúng ta không thể thoát khỏi, không thể được tự do khỏi những quy định này. Chúng ta đã cố gắng áp dụng nhiều hình thức chữa trị về cách cư xử, những luật lệ thuộc tôn giáo và những theo đuổi của họ, sống trong tu viện, một sống hiến dâng, từ bỏ, kiềm chế, và sự tìm kiếm mù quáng, đi từ quyển sách này đến quyển sách khác, hay từ vị đạo sư

tôn giáo này đến một vị khác, những đổi mới chính trị, những cách mạng. Chúng ta đã thử qua quá nhiều sự việc, và tuy nhiên trong chừng mực nào đó chúng ta dường như không thể giải thoát mình ra khỏi sự hỗn loạn khủng khiếp này, trong chính chúng ta, cũng như phía bên ngoài. Và chúng ta đi theo vị đạo sư mới nhất mà đưa ra một hệ thống nào đó, thuốc chữa trị mọi bệnh tật, phương pháp nào đó để lết ra khỏi sự đau khổ riêng của chúng ta, và lại nữa điều đó dường như không thể giải quyết được bất kỳ vấn đề nào của chúng ta. Và tôi nghĩ rằng một con người bình thường ở đây hỏi, "Tôi biết tôi là tất cả những điều này, bị trói buộc trong một cái bẫy của văn minh, đau khổ, một sống khá chật hẹp, nhỏ nhen và phiền muộn; tôi đã thử thực hiện việc này và việc kia, nhưng trong chừng mực nào đó tất cả hỗn loạn này vẫn còn trong tôi, tôi sẽ làm gì đây, làm thế nào tôi sẽ thoát khỏi tất cả hỗn loạn này?

Chúng ta đã nói, đã đưa ra nhiều sự việc khác nhau trong suốt bảy nói chuyện này, về trật tự, sợ hãi, đau khổ, tình yêu và chết, phiền muộn, và vào cuối ngày, vào cuối những gặp gỡ này; đối với hầu hết mọi người, chúng ta vẫn ở nơi mà chúng ta đã bắt đầu, có lẽ những thay đổi được bổ sung một chút, ở vòng ngoài một chút, nhưng ngay tại gốc rễ của thân tâm chúng ta, toàn cấu trúc và bản chất của chúng ta, trong chừng mực nào đó vẫn còn y nguyên như nó đã là. Và làm thế nào tất cả những việc này sẽ thực sự được bật ra, bùng nổ, để cho khi bạn rời khỏi nơi này, ít nhất trong một ngày, trong một tiếng đồng hồ, sẽ có cái gì đó hoàn toàn mới mẻ, một sống thực sự có ý nghĩa, có một quan trọng, có chiều sâu và chiều rộng.

Tôi muốn, nếu sáng nay tôi được phép, một buổi sáng khá đẹp, tôi không hiểu liệu bạn có thấy những quả đồi, những hòn núi, con sông và những cái bóng đang trải dài ra của buổi sáng, và những cây thông sẫm màu tương phản bầu trời xanh, và những quả đồi diệu kỳ kia đầy ánh sáng và bóng râm – vào một buổi sáng như thế này, ngồi trong một

cái lều và nói về những sự việc nghiêm túc dường như khá vô lý khi mọi thứ quanh chúng ta đang reo hò hân hoan, đang la hét đến tận những bầu trời về vẻ đẹp của quả đất và sự đau khổ của con người. Nhưng bởi vì chúng ta có mặt ở đây, bất hạnh hay không bất hạnh, sáng nay tôi muốn tiếp cận toàn vấn đề trong một cách khác hẳn. Bạn chỉ lắng nghe nó, không chỉ nghĩa lý của những từ ngữ, không chỉ những diễn tả, bởi vì sự diễn tả, như chúng ta đã nói vào một ngày trước, không bao giờ là vật được diễn tả, khi bạn diễn tả những quả đồi, cây cối, sông ngòi, những cái bóng, nhưng nếu bạn không tự-thấy chúng cho chính bạn, bằng quả tim của bạn và cái trí của bạn, sự diễn tả chẳng có ý nghĩa bao nhiêu. Giống như diễn tả món ăn ngon cho một người đang đói, anh ấy phải có thức ăn và không chỉ những từ ngữ và mùi vị của những từ ngữ đó.

Tôi hoàn toàn không biết làm thế nào để trình bày tất cả điều này một cách khác hẳn. Tôi sẽ cố gắng. Tôi hoàn toàn không biết được nó sẽ dẫn đến đâu, tôi đã không chuẩn bị trước, đã không suy nghĩ mọi vấn đề một cách hợp lý rồi đến đây và phun ra, nhưng tôi muốn tìm hiểu – nếu bạn muốn cùng tôi – một cách khác hẳn khi quan sát tất cả điều này, từ một kích thước hoàn toàn khác hẳn. Không phải kích thước thông thường của tôi và bạn, và của chúng ta và của họ, và những vấn đề của tôi và những vấn đề của họ, làm thế nào để kết thúc điều này và làm thế nào để đạt được cái đó, làm thế nào để trở nên đẹp đẽ, thông minh, tốt lành và cao quý hơn, nhưng trái lại cùng nhau thấy liệu chúng ta có thể quan sát tất cả hiện tượng này từ một kích thước khác hẳn. Và có lẽ một số người chúng ta không quen thuộc với kích thước đó, chúng ta không biết liệu có một kích thước khác hẳn, chúng ta có lẽ phỏng đoán về nó, chúng ta có lẽ tưởng tượng, nhưng sự phỏng đoán và tưởng tượng không là sự kiện. Thế là bởi vì chúng ta chỉ đang giải quyết những sự kiện và không phải những phỏng đoán, những niềm tin, những học thuyết; tôi nghĩ, chúng ta cần phải không những

lắng nghe điều gì người nói sắp sửa trình bày, nhưng còn cố gắng vượt khỏi những từ ngữ và những giải thích. Mà có nghĩa bạn cũng phải chú ý, và quan tâm, tỉnh thức trọn vẹn được ý nghĩa của một kích thước mà có thể chúng ta đã không bao giờ tiếp xúc được. Và liệu sáng nay tôi có thể thấy kích thước đó, không phải bằng đôi mắt trần của tôi nhưng bằng đôi mắt của sự thông minh khách quan và vẻ đẹp và sự quan tâm.

Tôi không hiểu liệu có khi nào bạn suy nghĩ về không gian. Nơi nào có không gian có sự yên lặng. Không phải không gian được tạo ra bởi tư tưởng nhưng một không gian không biên giới, một không gian không thể đo lường, không thể hợp tác, không được sắp xếp vào chung, một không gian mà thực sự không thể tưởng tượng được. Bởi vì khi con người có không gian, không gian thực sự, chiều rộng và chiều sâu và ý thức không đo lường được của sự lan rộng, không phải của ý thức anh ấy mà chỉ là một hình thức khác của tư tưởng đang tự-lan rộng chính nó bằng sự đo lường, từ một trung tâm – nhưng ý thức của không gian đó mà không được hình thành bởi tư tưởng. Bây giờ khi có loại không gian đó có sự yên lặng tuyệt đối. Và với sự đông đúc của những thành phố, sự ồn ào, và những người giảng thuyết mâu thuẫn và những đạo sư của họ, sự bùng nổ dân số, phía bên ngoài càng ngày càng có nhiều sự kiềm hãm, càng ngày càng có ít không gian. Tôi không biết bạn có nhận thấy trong thung lũng này những cao ốc mới đang mọc lên, nhiều người hơn, càng ngày càng nhiều xe cộ gây ô nhiễm, tất cả những kinh hoàng đang xảy ra theo cùng những thành phố đông đúc.

Vì vậy phía bên ngoài càng ngày càng có ít không gian, bạn đi vào bất kỳ con đường nào trong những thị trấn đông đúc và bạn sẽ nhận thấy điều này, đặc biệt ở phương Đông. Nếu có lần nào bạn đi đến đó bạn sẽ thấy hàng ngàn người đang ngủ trên vỉa hè, chen chúc, đang sống trên vỉa hè. Và hãy quan sát những thành phố lớn, New York, London hay nơi nào bạn muốn, Paris, hầu như không có không gian,

những ngôi nhà nhỏ bé, họ đang sống trong những loại ngăn kéo, bị vây kín, bị nhốt bên trong. Và nơi nào không có không gian có bạo lực – không có không gian theo kinh tế, theo xã hội, không gian trong cái trí riêng của chúng ta; và vì vậy phần nào đó chúng ta chịu trách nhiệm cho bạo lực này bởi vì chúng ta không có không gian. Và trong cái trí riêng của chúng ta không gian mà chúng ta tạo ra là sự tách rời, một bức tường được dựng lên quanh chính chúng ta. Làm ơn hãy quan sát điều này trong chính các bạn không phải vì người nói đang trình bày về nó. Không gian của chúng ta là một không gian của cô lập và rút lui, chúng ta không muốn bị tổn thương nữa, chúng ta bị tổn thương khi chúng ta còn trẻ và những dấu vết của sự tổn thương này vẫn tồn tại, và thế là chúng ta rút lui, chúng ta kháng cự, chúng ta xây dựng một bức tường quanh chính chúng ta và quanh những người kia mà chúng ta nghĩ rằng chúng ta thương yêu, và hành động đó có một không gian rất bị giới hạn. Giống như nhìn qua bức tường vào ngôi vườn của người khác, hay vào cái trí của một người khác, nhưng vẫn vậy bức tường ở đó. Và trong thế giới đó có rất ít không gian. Trong không gian, chật hẹp, nhỏ bé đó, không gian bé tí khá tầm thường đó, từ đó chúng ta hành động, chúng ta suy nghĩ, chúng ta thương yêu, chúng ta vận hành. Và từ trung tâm đó chúng ta cố gắng đổi mới thế giới, gia nhập đảng phái này hay đảng phái kia. Và từ cái lỗ chật hẹp nhỏ xíu đó, mà chắc chắn ở trong không gian, chúng ta cố gắng tìm một đạo sư mới mà dùng phương pháp mới nhất để dạy dỗ chúng ta đạt được sự khai sáng. Và trong cái trí của chúng ta bị nhét đầy hiểu biết, những đồn đại, những quan điểm, những huyên thuyên, hầu như không có bất kỳ không gian nào.

Tôi không hiểu liệu bạn đã nhận ra hiện tượng lạ lùng này, rằng chúng ta càng sống trong sự quan sát, trong tỉnh thức lâu bao nhiêu, không phải chỉ sống để kiếm tiền và cất vào một tài khoản ngân hàng nhỏ xíu, bạn biết rồi, tình dục và

tất cả việc đó, mà là thành phần của sống, nhưng nếu người ta có quan sát, nhận biết được những sự việc quanh người ta và trong chính người ta, người ta chắc phải đã nhận ra rằng người ta có một không gian nhỏ bé làm sao đâu. Trong chính chúng ta nó chen chúc như thế nào. Làm ơn hãy quan sát nó trong chính bạn. Và làm thế nào người ta, bởi vì bị cô lập trong không gian nhỏ xíu đó, cùng những bức tường kháng cự dày khủng khiếp, của những ý tưởng và của những hung hăng, làm thế nào người ta có được không gian mà thực sự không thể đo lường được? Như chúng ta đã nói ngày hôm trước, tư tưởng có thể đo lường được, tư tưởng là đo lường. Và bất kỳ hình thức nào của tự-hoàn thiện là đo lường. Và rõ ràng tự-hoàn thiện là hình thức dửng dưng nhất của sự cô lập. Và người ta thấy rằng tư tưởng không thể tạo ra không gian bao la mà trong đó có sự yên lặng tổng thể và trọn vẹn. Bạn đang theo sát. Tư tưởng không thể tạo ra nó. Tư tưởng chỉ có thể phát triển, tiến hóa, theo tỷ lệ đến khúc cuối mà nó chiếu rọi, mà đo lường được. Và không gian đó, mà tư tưởng tạo ra, theo tưởng tượng, hay theo nhu cầu, không bao giờ có thể thâm nhập hay tiến vào một kích thước mà trong đó có không gian không phải của tư tưởng. Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi không? Tư tưởng đã dựng lên, qua hàng thế kỷ, một không gian mà rất, rất bị giới hạn, chật chội, cô lập, và bởi vì sự giới hạn chật hẹp này nó tạo ra phân chia, khi có phân chia có xung đột, theo quốc gia, theo tôn giáo, theo chính trị, trong mọi cách, trong sự liên hệ và vân vân. Xung đột đó là đo lường – ít xung đột hơn và nhiều xung đột hơn và vân vân.

Bây giờ câu hỏi là: làm thế nào tư tưởng có thể thâm nhập vào cái khác; hay cái khác không tồn tại – tư tưởng không bao giờ có thể thâm nhập vào nó – bạn đã hiểu rõ chưa? Tôi là kết quả của tư tưởng, tất cả những hoạt động của tôi đều được đặt nền tảng trên tư tưởng – hợp lý, không hợp lý, loạn thần kinh, hay có giáo dục cao, có hiểu biết rộng rãi, có lý luận, có khoa học, có công nghệ. Tôi là kết quả của tất cả

điều đó. Và nó có không gian phía bên trong những bức tường của sự kháng cự. Bây giờ làm thế nào cái trí sẽ thay đổi được tất cả điều đó và khám phá cái gì đó mà là một kích thước hoàn toàn khác hẳn? Bạn đã hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Chúng ta có đang gặp gỡ lẫn nhau không? Hai người có thể theo cùng nhau không? Tự do mà trong đó có sự yên lặng hoàn toàn và vì vậy có không gian bao la, và những bức tường của sự kháng cự mà tư tưởng đã tạo ra, cùng không gian nhỏ xíu chật chội của nó – liệu hai cái này có thể tập hợp cùng nhau và trôi chảy cùng nhau? Đúng chứ? Đây đã là vấn đề của con người, theo tôn giáo, khi anh ấy tìm hiểu thật sâu thẳm, đây là vấn đề. Liệu tôi có thể bám vào cái tôi nhỏ xíu của tôi, vào cái không gian nhỏ xíu của tôi, vào những sự việc mà tôi đã thâu lượm, hiểu biết, những trải nghiệm, những hy vọng, những vui thú, và chuyển động vào một kích thước khác hẳn nơi hai cái này có thể cùng nhau vận hành? Tôi muốn ngồi bên tay phải của chúa và tuy nhiên tôi lại muốn được tự do khỏi chúa. Tôi muốn sống một sống của thỏa mãn và vui thú và vẻ đẹp, và tôi cũng muốn có hân hoan mà không thể đo lường, không thể bị trói buộc bởi tư tưởng. Bạn đang theo sát? Bạn muốn vui thú và hân hoan. Tôi biết chuyển động của vui thú, những đòi hỏi của vui thú, sự theo đuổi của vui thú, cùng tất cả những sợ hãi, những lao dịch, đau khổ, lo âu. Và tôi cũng muốn hân hoan đó mà hoàn toàn không được mời mọc, mà tư tưởng không bao giờ nắm bắt được – nếu nó nắm bắt được, nó trở thành vui thú và thế là lề thói cũ kỹ lại bắt đầu. Vì thế tôi muốn có cả hai – những thứ của thế giới và thế giới khác.

Tôi nghĩ đây là vấn đề cho hầu hết chúng ta – phải không? Có một thời gian vui vẻ nhiều trong thế giới này – tại sao không? – và lẩn tránh mọi đau khổ, mọi buồn phiền, tôi cũng biết những khoảnh khắc khác khi có hân hoan vô cùng mà không thể tiếp xúc được, mà thanh khiết: tôi muốn cả hai. Và đó là điều gì chúng ta đang tìm kiếm. Mang tất cả gánh nặng của chúng ta và tuy vậy vẫn tìm kiếm sự tự do.

Và liệu tôi có thể làm được điều này? Liệu tôi có thể – qua ý chí – bạn hiểu rõ điều gì ngày hôm trước chúng ta đã nói về ý chí, ý chí không liên quan cái thực sự, “cái gì là”, nhưng ý chí là sự biểu lộ của ham muốn như ”cái tôi”, và chúng ta nghĩ trong chừng mực nào đó nhờ vào ý chí chúng ta sẽ bắt gặp cái khác. Và thế là chúng ta nói với chính mình, “Tôi phải kiểm soát tư tưởng, tôi phải kỷ luật tư tưởng”. Khi “cái tôi” nói, tôi phải kiểm soát, kỷ luật tư tưởng, nó vẫn còn là tư tưởng đang tự-phân chia chính nó như “cái tôi” và tư tưởng như cái gì đó tách rời, nhưng nó vẫn còn là tư tưởng, như “cái tôi” và “cái không tôi”. Và người ta nhận ra tư tưởng, bởi vì có thể đo lường, nhiễu loạn, huyên thuyên, dong duổi khắp mọi nơi, đã tạo ra không gian của một con chuột nhỏ xíu, một con khỉ đuổi theo cái đuôi riêng của nó. Thế là người ta nói, người ta nói, làm thế nào tư tưởng sẽ yên lặng? Bởi vì tư tưởng đã tạo ra thế giới công nghệ và thế giới của hỗn loạn, thế giới của chiến tranh, những phân chia quốc gia, những tách rời tôn giáo; tư tưởng đã tạo ra đau khổ, hoang mang, phiền muộn; tư tưởng là thời gian. Vì vậy thời gian là đau khổ. Và người ta thấy tất cả điều này – nếu bạn đã tìm hiểu rất, rất sâu thẳm, không phải do sự hướng dẫn của người khác, nhưng chỉ quan sát điều này trong thế giới và trong chính bạn.

Vậy là nghi vấn nảy sinh: liệu tư tưởng có thể hoàn toàn bặt tăm và chỉ vận hành khi cần thiết? Bạn theo kịp chứ? Khi cần thiết, khi nó phải sử dụng hiểu biết, công nghệ, đi đến văn phòng, nói chuyện và tất cả mọi việc như thế; và phần còn lại của thời gian tuyệt đối yên lặng. Càng có không gian và yên lặng đó nhiều bao nhiêu nó càng có thể vận hành một cách hợp lý, sáng suốt, lành mạnh, cùng hiểu biết nhiều bấy nhiêu. Nếu không hiểu biết trở thành một kết thúc trong chính nó và tạo ra sự hỗn loạn. Bạn đang theo kịp tất cả điều này chứ? Không phải đồng ý với tôi, bạn thấy nó cho chính bạn.

Vì vậy câu hỏi là: tư tưởng, mà là sự phản ứng của ký ức, hiểu biết, trải nghiệm, thời gian, và tư tưởng là nội dung của ý thức, vì biết rằng tư tưởng phải vận hành cùng hiểu biết, và nó chỉ có thể vận hành cùng thông minh tột đỉnh chỉ khi nào có không gian và yên lặng, và từ đó vận hành. Tôi đang trình bày rõ ràng? Đúng chứ? Đúng chứ thưa bạn? Hãy nói cho tôi biết. Hãy khuyến khích tôi! Không, xin lỗi, tôi không muốn sự khuyến khích của bạn!

Vì vậy đó là vấn đề của tôi. Đó là, phải có không gian bao la và yên lặng bởi vì khi có không gian và yên lặng đó vẻ đẹp đến, vậy thì tình yêu hiện diện. Không phải vẻ đẹp được sắp xếp bởi con người, kiến trúc, đồ gốm, đồ sứ, bức họa, những bài thơ, nhưng ý thức của vẻ đẹp của không gian bao la và yên lặng đó. Và vẫn vậy tư tưởng phải hành động, vận hành. Không có đang sống ở đó và sau đó tuột xuống. Vì vậy đó là vấn đề của tôi – không phải vấn đề thực sự của tôi bởi vì – bạn hiểu chứ? – tôi đang biến nó thành một vấn đề để cho chúng ta có thể cùng nhau tìm hiểu nó, để cho cả bạn và tôi khám phá cái gì đó hoàn toàn mới mẻ trong nó. Bởi vì mỗi lần người ta tìm hiểu, không phải đang biết, người ta khám phá được cái gì đó. Nhưng nếu bạn tìm hiểu bằng đang biết vậy thì không bao giờ bạn sẽ khám phá được bất kỳ điều gì cả. Và đó là điều gì chúng ta đang làm. Liệu tư tưởng có thể trở nên bặt tăm? Và liệu tư tưởng đó có thể, phải vận hành trong lãnh vực của cái đã được biết, một cách trọn vẹn, hoàn toàn, khách quan, sáng suốt, lành mạnh, hợp lý, liệu tư tưởng đó có thể tự kết thúc chính nó? Đó là, liệu tư tưởng mà là quá khứ, mà là ký ức, mà là một ngàn ngày hôm qua, liệu tất cả quá khứ đó có thể hoàn toàn kết thúc, mà là tất cả tình trạng bị quy định đó, để cho có yên lặng, có không gian, có một ý thức của kích thước lạ thường?

Vậy là tôi đang tự-hỏi chính tôi, và bạn đang tự-hỏi nó cùng tôi, làm thế nào tư tưởng đó sẽ kết thúc, và không phải trong chính kết thúc của nó để làm biến dạng nó và lang thang vào trạng thái tưởng tượng nào đó và trở thành khá

chênh vênh, loạn thần kinh và lơ đãng. Tư tưởng phải vận hành cùng sức sống mãnh liệt, năng lượng vô hạn, một cách hợp lý, sáng suốt? Và vì thế tôi đang hỏi làm thế nào tư tưởng đó, mà phải vận hành, và cùng lúc lại hoàn toàn bất động? Bạn nắm được nó chứ? Bạn nắm được câu hỏi của tôi chưa? Đây đã là vấn đề của mọi con người tôn giáo nghiêm túc – không phải con người mà thuộc về giáo phái nào đó, dù là Thiên chúa giáo, Ấn độ giáo, Phật giáo, bất kỳ tôn giáo gì, mà được đặt nền tảng vào niềm tin và sự tuyên truyền có tổ chức và vì vậy không là tôn giáo gì cả, điều này đã là vấn đề. Khi người ta thâm nhập rất, rất sâu, liệu hai cái này có thể vận hành cùng hau hay không? Bạn hiểu chứ? Liệu hai cái này có thể chuyển động cùng nhau, không phải kết hợp thành một thể, không phải hợp nhất, nhưng chuyển động cùng nhau? Và chúng có thể chuyển động cùng nhau nếu tư tưởng không tự-tách rời chính nó như người quan sát và vật được quan sát. Bạn đang nắm bắt nó chứ? Bạn theo kịp chứ? Tôi muốn trình bày tiếp!

Bạn thấy sống là một chuyển động trong liên hệ, liên tục đang chuyển động, đang thay đổi, và chuyển động đó có thể tự-duy trì chính nó, chuyển động một cách tự do khi không có người suy nghĩ và vật được suy nghĩ. Đó là, khi tư tưởng không phân chia chính nó như “cái tôi” và “cái không tôi”, khi tư tưởng không phân chia chính nó như người quan sát, người trải nghiệm, và vật được quan sát và vật được trải nghiệm. Bởi vì trong đó có phân chia và vì vậy có xung đột. Khi tư tưởng thấy sự thật của điều đó, vậy thì nó không đang tìm kiếm trải nghiệm, vậy thì nó đang chuyển động trong trải nghiệm. Bạn đang nắm bắt được điều này chứ? Bạn đang thực hiện điều này bây giờ phải không? Hãy theo dõi thưa bạn, lúc nãy tôi vừa nói rằng tư tưởng cùng tất cả hiểu biết, luôn luôn đang tích lũy, là một vật đang sống, không phải một vật chết, vì vậy không gian bao la có thể chuyển động cùng tư tưởng. Và khi tư tưởng tự-tách rời chính nó như người suy nghĩ, như người trải nghiệm vậy thì

người trải nghiệm, người quan sát, người suy nghĩ trở thành quá khứ và vì vậy có một phân chia, và xung đột, và quá khứ mà cố định – đúng chứ? – và thế là không thể chuyển động. Bạn nắm được điều này chứ? Tôi đang nói với chính tôi, hay chúng ta đang cùng nhau chia sẻ điều này?

Tôi thấy trong sự tìm hiểu này, cái trí thấy rằng nơi nào có sự phân chia trong tư tưởng, chuyển động không thể xảy ra được. Chuyển động. Nơi nào có sự phân chia quá khứ len lỏi vào, vì vậy quá khứ trở thành cố định, trung tâm, trung tâm bất động, trung tâm bất động có thể được bổ sung, được thêm vào, nhưng nó là một trạng thái bất động và thế là nó không chuyển động tự do.

Vì vậy câu hỏi kế tiếp của tôi là, đối với tôi và cũng vậy đối với bạn: liệu tư tưởng thấy điều này, hay sự nhận biết là cái gì đó hoàn toàn khác hẳn tư tưởng. Hãy theo dõi: người ta thấy sự phân chia trong thế giới, quốc gia, tôn giáo, kinh tế, xã hội và mọi chuyện như thế, giai cấp, và trong sự phân chia này có xung đột. Điều đó rõ ràng. Và – chỉ lắng nghe việc này, tôi đã nắm bắt được nó – và khi có sự phân chia trong chính tôi, sự vỡ vụn, phải có xung đột. Vậy thì trong chính tôi, tôi bị phân chia như người quan sát và vật được quan sát, người suy nghĩ và vật được suy nghĩ, người trải nghiệm và vật được trải nghiệm, chính sự phân chia đó bị tạo tác bởi tư tưởng, và tư tưởng là kết quả của quá khứ. Bây giờ tôi thấy sự thật của điều này. Câu hỏi của tôi là: tư tưởng thấy điều này hay một nhân tố nào khác thấy điều này? Bạn đang gặp gỡ tôi chứ? Khi tôi nói rằng tôi thấy điều này, sự thật của điều này, tư tưởng thấy sự thật này hay nhân tố nào khác thấy sự thật? Hay nhân tố mới mẻ là thông minh và không phải tư tưởng?

Vậy thì sự liên hệ giữa tư tưởng và thông minh là gì? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi? Theo cá nhân, tôi vô cùng quan tâm đến điều này, liệu bạn có thể theo cùng tôi hay không. Lạ thường lắm khi thâm nhập điều này. Tư tưởng đã tạo ra sự phân chia này, quá khứ, hiện tại, tương lai. Tư tưởng là thời

gian. Tư tưởng tự-nói với chính nó rằng, tôi thấy sự phân chia này phía bên ngoài lẫn bên trong. Và tôi thấy sự phân chia này là nhân tố của xung đột. Và nó không thể thoát khỏi điều đó. Thế là nó nói, tôi vẫn còn ở nơi tôi đã bắt đầu, tôi vẫn có những xung đột của tôi, bởi vì tư tưởng nói, tôi thấy sự thật của sự phân chia và xung đột. Bây giờ có phải tư tưởng thấy điều đó, hay một nhân tố mới mẻ của thông minh thấy điều đó? Đúng chứ? Bây giờ nếu nó là thông minh mà thấy điều đó, vậy thì sự liên hệ giữa tư tưởng và thông minh là gì? Thông minh thuộc cá nhân? Thông minh là kết quả của hiểu biết sách vở, lý luận, đang sống, trải nghiệm? Hay thông minh là sự tự do khỏi sự phân chia mà tư tưởng đã tạo tác, và một cách hợp lý thấy điều đó và không thể thoát khỏi nó, ở lại cùng nó, không cố gắng đấu tranh với nó, và không cố gắng khuất phục nó, từ đó thông minh hiện diện. Đúng chứ thưa bạn? Tôi đang trình bày rõ ràng chứ?

Bạn thấy rằng chúng ta đang hỏi: thông minh là gì? Thông minh có thể được vun quén, hay thông minh là thuộc bản năng? Và liệu tư tưởng thấy sự thật của xung đột, phân chia và mọi chuyện còn lại, hay liệu chất lượng của cái trí mà thấy được sự kiện và hoàn toàn yên lặng cùng sự kiện, hoàn toàn bất động cùng sự kiện, không cố gắng thoát khỏi nó, chế ngự nó, thay đổi nó, nhưng hoàn toàn bất động cùng sự kiện? Chính sự bất động đó là thông minh. Vì vậy thông minh không là tư tưởng. Thông minh là sự yên lặng này, và vì vậy nó hoàn toàn không-cá nhân. Nó không thuộc bất kỳ nhóm nào, bất kỳ người nào, bất kỳ chủng tộc nào, bất kỳ văn hóa nào.

Vậy là tôi đã tìm ra, cái trí của tôi đã tìm ra rằng có sự yên lặng, không phải bị xếp đặt bởi tư tưởng và kỷ luật, luyện tập và tất cả mọi điều kinh hoàng đó, nhưng một đang thấy, đang thấy rằng tư tưởng không thể tự-thoát khỏi chính nó; bởi vì tư tưởng là kết quả của quá khứ. Và nơi nào quá khứ đang vận hành phải có sự phân chia, và vì vậy có những xung đột và mọi chuyện như thế, đang thấy điều đó và hoàn

toàn duy trì sự yên lặng cùng điều đó. Bạn biết rằng nó giống như tuyệt đối yên lặng cùng đau khổ. Bạn biết người nào đó mà bạn thương yêu, bạn chăm sóc, bạn đã tử tế, ấp ủ, ân cần, quan tâm, khi người đó chết có sự choáng váng của cô độc, thất vọng, ý thức tách rời, mọi thứ quanh bạn đều sụp đổ, trong sự đau khổ đó hãy ở cùng nó, không tìm kiếm những giải thích, nguyên nhân, tại sao anh ấy ra đi và tại sao tôi không, hãy tuyệt đối bất động cùng nó. Ở lại cùng nó một cách tuyệt đối bất động là thông minh. Và vậy là thông minh đó có thể vận hành trong tư tưởng, sử dụng hiểu biết, và hiểu biết lẫn tư tưởng đó sẽ không tạo tác sự phân chia. Tôi đã nắm được nó.

Vì vậy câu hỏi phát sinh từ điều đó: làm thế nào cái trí, cái trí của bạn, huyên thuyên liên tục – làm ơn lắng nghe điều này, hãy lắng nghe nó – mà luôn luôn theo lề thói trưởng giả, bị kẹt trong một cái bẫy, đang tranh đấu, đang tìm kiếm, đang theo sau những vị thầy và bạn biết những vị đạo sư, và đệ tử, làm thế nào cái trí đó sẽ tuyệt đối yên lặng?

Bây giờ: bạn biết sự hòa hợp là trạng thái yên lặng – hòa hợp, không phải bất hòa – hòa hợp giữa thân thể, quả tim và cái trí. Hòa hợp hoàn toàn. Điều đó có nghĩa thân thể, thân thể của bạn phải không bị áp đặt bởi cái trí, không bị kỷ luật bởi cái trí, không bị kỷ luật bởi cái trí khi nó thích một loại thức ăn, thuốc lá, thuốc kích thích nào đó – bạn theo kịp không – sự phấn khởi của tất cả điều đó, khi bị kiểm soát bởi cái trí, lúc đó nó là một áp đặt. Trái lại thân thể khi nó nhạy cảm, sinh động, có thông minh riêng của nó, không bị hư hỏng. Người ta phải có một thân thể như thế, nhạy cảm, sinh động, năng động vô cùng, không bị thuốc kích thích. Và người ta cũng phải có một quả tim – bạn hiểu rõ không – không phải phấn khởi, không phải cảm tính, không phải cảm xúc, không phải nhiệt thành nhưng ý thức của trọn vẹn đó – bạn biết rồi – chiều sâu, chất lượng, sức sống. Nó chỉ có thể hiện diện khi có tình yêu. Và một cái trí có không gian vô hạn, vậy thì có sự hòa hợp.

Bây giờ làm thế nào cái trí – hãy lắng nghe điều này – bất chợt bắt gặp cái này. Tôi chắc chắn rằng tất cả các bạn đang hỏi điều này, có lẽ không phải đang ngồi ở đó nhưng khi bạn về nhà, khi bạn dạo bộ, làm thế nào người ta có được ý thức của hợp nhất, hòa hợp trọn vẹn này, mà không có bất kỳ sự biến dạng nào, sự phân chia nào, sự tách rời nào – thân thể, quả tim, và cái trí – bạn nghĩ làm thế nào bạn có thể có được nó. Bây giờ bạn thấy sự thật của điều này, phải không? Bạn thấy sự thật của nó rằng bạn phải có sự hòa hợp trọn vẹn trong chính bạn, cái trí, quả tim, thân thể. Nó giống như có một cửa sổ sạnh sẽ, không bị vấy bẩn, không có bất kỳ vết trầy xước nào, không bị hoen ố, vì vậy khi bạn nhìn qua cửa sổ bạn có thể thấy sự vật mà không có bất kỳ biến dạng nào. Bây giờ làm thế nào bạn có thể có được nó?

Bây giờ ai đang thấy sự thật này? Bạn đang theo kịp chứ? Ai thấy sự thật rằng phải có sự hòa hợp, sự hòa hợp hoàn toàn này? Như chúng ta đã nói, khi có hòa hợp có tĩnh lặng. Khi một trong ba yếu tố này bị biến dạng có sự rắc rối, có sự nhiễu loạn. Nhưng khi cái trí, quả tim và các cơ quan thân thể hòa hợp hoàn toàn, có sự yên lặng. Bây giờ ai thấy sự thật này? Bạn hiểu câu hỏi của tôi? Bạn thấy nó như một ý tưởng, như một lý thuyết, như cái gì đó bạn “nên có”? Nếu bạn như thế, vậy thì tất cả nó là sự vận hành của tư tưởng, vậy thì bạn sẽ nói, hãy bảo cho tôi hệ thống gì, loại hệ thống nào tôi phải vận dụng để nắm bắt được điều này, tôi sẽ luyện tập, tôi sẽ phủ nhận, tôi sẽ kỷ luật, tôi sẽ nghiền ngẫm nó.

Tất cả điều đó là hoạt động của tư tưởng. Nhưng khi bạn thấy sự thật của điều này – sự thật không phải cái gì “nên là” – khi bạn thấy đó là sự thật, nó là như thế, vậy thì chính là thông minh mà thấy nó. Vì vậy chính là thông minh mà sẽ vận hành và vì vậy tạo ra trạng thái này. Bạn nắm được nó chứ? Không tư tưởng. Tôi không thể làm bất kỳ điều gì nữa.

Vì vậy tư tưởng thuộc thời gian. Thông minh không thuộc thời gian. Thông minh là không thể đo lường được – không phải sự thông minh thuộc khoa học, không phải sự thông

minh của một chuyên viên, không phải sự thông minh của một người nội trợ, không phải sự thông minh của con người mà biết vô số vấn đề. Tất cả những thông minh đó đều ở trong lãnh vực của tư tưởng và hiểu biết. Và chỉ khi nào cái trí hoàn toàn yên lặng – và nó có thể yên lặng, bạn không phải luyện tập, kiểm soát, nó có thể hoàn toàn yên lặng – và khi nó như thế, có sự hòa hợp, có không gian bao la và yên lặng. Và chỉ lúc đó cái không thể đo lường mới được hiện diện. Đúng chứ, thưa các bạn.

Người hỏi: Tôi đã lắng nghe ông suốt năm mươi năm. Ông đã nói rằng người ta phải chết đi mỗi khoảnh khắc. Điều này đúng thật đối với tôi lúc này hơn trước kia.

Krishnamurti: Quý ông kia nói rằng ông ấy đã lắng nghe người nói suốt năm mươi năm, và bây giờ nó thực sự hơn trước kia, nó thực tế nhiều hơn, thực sự trong sống của ông ấy, hơn trước kia. Và ông ấy muốn được chứng thực hơn từ những người khác – liệu những người khác đã lắng nghe người nói trong suốt năm mươi năm có cảm thấy như vậy. Làm ơn đừng trả lời. Đây không là một thú nhận.

Người hỏi: Chết đi mỗi khoảnh khắc.

Krishnamurti: Chết đi mỗi khoảnh khắc. Vâng. Chết đi từng giây phút. Tôi đã nói điều đó, và ông ấy đã nói rằng điều đó thực sự hơn bao giờ trước kia.

Bạn phải lắng nghe người nói suốt năm mươi năm à? Và tại khúc cuối của năm mươi năm đó bạn sẽ nắm được nó, bạn sẽ hiểu rõ nó? Nó mất thời gian à? Hay bạn thấy vẻ đẹp của cái gì đó ngay tức khắc và vì vậy nó hiện diện. Bây giờ tại sao người ta, bất kỳ ai, bạn và những người khác, tại sao bạn phải mất thời gian vì tất cả điều này? Bạn hiểu câu hỏi của tôi chứ? Tại sao bạn phải mất nhiều năm để hiểu rõ một sự việc rất đơn giản như thế? Và nó rất đơn giản, tôi cam đoan với bạn như thế. Nó chỉ trở nên phức tạp trong sự giải thích. Nhưng sự thật lại đơn giản lạ thường. Tại sao người ta không thấy sự đơn giản đó và sự thật và vẻ đẹp của nó ngay

tức khắc và thế là toàn hiện tượng của sống thay đổi? Tại sao? Đó có phải vì chúng ta bị quy định quá nặng nề? Và nếu bạn bị quy định quá nặng nề, liệu bạn có thể thấy tình trạng bị quy định đó ngay tức khắc, hay bạn phải lột bỏ nó giống như một củ hành, lớp này tiếp theo lớp khác? Có phải bởi vì người ta lười biếng, lờ đờ, dửng dưng, bị trói buộc trong những vấn đề riêng của người ta? Nếu bạn bị trói buộc trong những vấn đề riêng của bạn, một vấn đề, và vấn đề đó không tách rời khỏi phần còn lại của những vấn đề, tất cả chúng đều liên quan lẫn nhau, nếu bạn chọn ra một vấn đề và theo đến tận cùng của nó – dù nó là tình dục, dù nó là liên hệ, dù nó là cô độc, bất kỳ nó là gì – theo đến tận cùng của nó. Và bởi vì bạn không thể thực hiện nó, vậy là bạn phải lắng nghe người nào đó suốt năm mươi năm! Bạn sẽ nói rằng phải mất năm mươi năm để nhìn những hòn núi kia hay sao?

Người hỏi: Ông có thể trả lời câu hỏi này mà tôi vừa viết ra hay không?

Krisshnamurti: Không thưa bạn, chỉ cần hỏi. (Krishnamurti đọc câu hỏi.) Ồ Chúa ơi! Đây là một câu hỏi dài quá thưa bạn. Bạn có thể vắn tắt lại không?

Người hỏi: Công việc của sự tưởng tượng.

Krishnamurti: Câu hỏi được đặt ra: tôi biết nhiều người qua sự luyện tập Hatha Yoga chỉ phản bội chính họ, rõ ràng họ sống trong sự tưởng tượng. Ông có biết bất kỳ điều gì về Yoga hay không? Bạn muốn tôi kể về nó à? Đúng không? Tệ quá!

Tôi đã được kể về Hatha Yoga và tất cả những phức tạp của nó – tôi sẽ trình bày nó vắn tắt – được sáng chế cách đây khoảng ba ngàn năm về trước – tôi được bảo như thế, tôi đã không đọc nó – tôi đã được kể lại bởi một người đã tìm hiểu toàn sự việc này rất cẩn thận. Vào thời điểm đó người cai trị mảnh đất này phải giữ cho bộ não của họ và tư tưởng của họ rất minh bạch. Và vì vậy họ nhai một loại lá nào đó từ những

hòn núi Himalaya – đừng tìm kiếm nó, nó không còn đâu! (Tiếng cười). Và khi thời gian trôi qua loại cây đó bị tuyệt chủng, và thế là họ phải sáng chế ra một phương pháp mà nhờ nó những tuyến hạch trong hệ thống cơ thể con người có thể được giữ lành mạnh và sinh lực. Và họ sáng chế ra Yoga, những luyện tập để giữ cho thân thể rất lành mạnh, không phải trẻ trung, đừng bị mất hút trong những dại dột đó. Giữ nó sinh động, giữ nó lành mạnh và thế là cái trí rất năng động, rõ ràng. Và luyện tập những bài tập nào đó, asanas và vân vân, có phấn khích những tuyến hạch, những tuyến hạch nào đó đang thực hiện những bài tập nào đó, rất lành mạnh, năng động.

Và họ cũng phát giác rằng loại hít thở đúng đắn nào đó, hít vào thở ra, có hữu ích, không phải để đạt được sự khai sáng, nhưng giúp cho cái trí, những tế bào não, được cung cấp đầy đủ không khí, để cho nó có thể vận hành. Rồi thì đã xuất hiện tất cả những người trục lợi, mà nói rằng, nếu bạn làm tất cả việc này bạn sẽ có được – bạn biết không – bạn sẽ có được một cái trí yên lặng hoàn toàn. Sự yên lặng của họ là sự yên lặng của tư tưởng, mà là thoái hóa và vì vậy chết. Và họ đã nói rằng, bằng phương pháp này bạn sẽ đánh thức được nhiều trung tâm khác nhau, khai mở các huyệt trong cơ thể, kundalini và mọi loại vớ vẩn đó, và bạn sẽ đạt được sự khai sáng kỳ diệu. Và dĩ nhiên những cái trí của chúng ta quá háo hức, quá tham lam, đang mong ước nhiều trải nghiệm thêm, muốn giỏi hơn bất kỳ người nào khác, trông đẹp đẽ hơn, thân thể tốt hơn, tốt hơn cái này và tốt hơn cái kia, chúng ta rơi vào cái bẫy của việc đó. Nhưng người ta có thể thấy loại yoga này, Hatha Yoga, đang thực hành những bài tập khác nhau, mà người nói thực hành vào khoảng hai giờ mỗi ngày, đừng bắt chước ông ta, bạn không biết gì về nó đâu.

Bạn thấy khi người ta có sự tưởng tượng, mà tất cả đều là chức năng của tư tưởng, dù làm điều gì bạn muốn, cái trí

không bao giờ có thể yên lặng, an bình, cùng một ý thức của vẻ đẹp và no đủ vô cùng bên trong.

Người hỏi: Trong trạng thái hòa hợp, hợp nhất này, khi cái trí vận hành một cách nghiêm ngặt trong một phương pháp công nghệ, liệu lúc đó không có sự tách rời này của người quan sát và vật được quan sát? Khi sự hòa hợp tồn tại, liệu sự tách rời hiện diện khi cái trí phải vận hành trong một lãnh vực công nghệ – liệu lúc đó có sự tách rời?

Krishanmurti: Vâng, tôi hiểu rõ. Tôi hiểu rõ câu hỏi. Người hỏi đặt ra nghi vấn: khi có ý thức của sự hòa hợp này, sau đó khi tư tưởng vận hành, vậy thì liệu có sự tách rời giữa người suy nghĩ và vật được suy nghĩ? Bạn nghĩ gì đây? Bạn hiểu rõ câu hỏi chứ? Khi có sự hòa hợp trọn vẹn, không phải sự hòa hợp tưởng tượng và tất cả những việc như thế, thực sự, thân thể, quả tim, và cái trí hoàn toàn hòa hợp, hợp nhất, không tách rời, không người nào để hòa hợp nó – dùng từ ngữ integration hòa hợp khá khó khăn – vậy thì khi có ý thức của thông minh đó mà là hòa hợp, thông minh đó sử dụng tư tưởng, vậy thì sẽ có người quan sát và vật được quan sát, sự tách rời? Rõ ràng là không. Đúng chứ? Khi không có sự hòa hợp vậy thì có sự tách rời, có sự không-hòa hợp, vậy thì tư tưởng tạo ra sự tách rời như “cái tôi” và “cái không tôi”, người quan sát và vật được quan sát. Điều này thật đơn giản. Đúng không?

Người hỏi: Trong nói chuyện lần thứ hai của ông, ông đã nói rằng người ta tỉnh thức được không chỉ trong khi thức mà cũng cả trong khi ngủ.

Krishnamurti: Bạn muốn tôi tìm hiểu nó phải không? Đây là câu hỏi cuối cùng nhé.

Người hỏi nói rằng: tại nói chuyện lần thứ hai của ông, bạn nhớ không, tôi không nhớ, tại nói chuyện lần thứ hai của ông, ông đã nói: có một trạng thái tỉnh thức khi bạn ngủ cũng như có một trạng thái tỉnh thức khi bạn thức. Ông đã không trình bày thêm nữa về nó – đó là như vậy phải không,

thưa bạn? Bạn hiểu rõ câu hỏi chứ? Đó là, trong suốt ban ngày người ta tỉnh thức một cách hời hợt hay sâu thẳm, ý thức được, nhận biết được mọi thứ đang xảy ra bên trong, tất cả những chuyển động của tư tưởng, của sự phân chia, xung đột, đau khổ, cô độc, tỉnh thức được những đòi hỏi cho vui thú, theo đuổi tham vọng, tham lam, lo âu, bạn biết toàn việc đó – tỉnh thức được. Khi bạn tỉnh thức được như thế trong suốt ban ngày, tỉnh thức đó được tiếp tục trong suốt ban đêm trong hình thức của những giấc mộng phải không? Đúng như thế phải không, thưa bạn? Hay không có những giấc mộng nhưng chỉ có một tỉnh thức. Đúng không.

Bây giờ trong suốt ban ngày liệu tôi– làm ơn lắng nghe điều này – liệu tôi, liệu bạn, trong suốt ban ngày tỉnh thức được mọi chuyển động của tư tưởng? Bạn không tỉnh thức được như thế, phải không? Hãy thành thật, hãy đơn giản. Bạn không như thế. Bạn tỉnh thức được trong từng lúc. Tôi tỉnh thức được hai phút, và vậy thì trắng tinh, và lại nữa tiếp theo vài phút sau, hay nửa tiếng đồng hồ sau tôi nói, "Chúa ơi, tôi đã quên mất rồi" và tỉnh thức lại sau đó lại. Có những khoảng cách trong trạng thái tỉnh thức của chúng ta. Chúng ta không bao giờ tỉnh thức liên tục, và chúng ta nghĩ rằng chúng ta phải tỉnh thức liên tục, trong mọi thời gian.

Bây giờ trước tiên, có những khoảng không gian rộng lớn giữa trạng thái tỉnh thức, phải không? Tỉnh thức, sau đó không-tỉnh thức, rồi tỉnh thức và như thế trong suốt ban ngày. Điều gì là quan trọng? Làm ơn, điều gì là quan trọng – tỉnh thức được trong vài phút và không-tỉnh thức và tỉnh thức, và sự tiếp tục của tỉnh thức? Điều gì là quan trọng – tỉnh thức liên tục; hay tỉnh thức trong những thời gian ngắn; và có liên quan gì với những thời gian dài khi bạn không-tỉnh thức? Trong số ba điều kia, điều gì là quan trọng? Điều gì bạn nghĩ là quan trọng? Đối với tôi, tôi biết điều gì là quan trọng. Tôi không bận tâm về tỉnh thức được trong thời gian ngắn, hay muốn có trạng thái tỉnh thức liên tục. Tôi chỉ quan tâm khi tôi không-tỉnh thức. Bạn hiểu không? Đó là

vấn đề của tôi. Bạn hiểu rõ không? Tôi nói rằng, khi tôi không-chú ý, tôi rất quan tâm, không phải khi tôi tỉnh thức được, nhưng tại sao tôi không-chú ý và tôi phải làm gì về không-chú ý đó, về trạng thái không-tỉnh thức. Đó là vấn đề của tôi. Không phải để có trạng thái tỉnh thức liên tục – bạn biết – bạn cứ ngớ ngẩn như vậy nếu bạn không thực sự tìm hiểu điều này rất, rất sâu sắc. Vì vậy quan tâm của tôi là: tại sao tôi không-chú ý và điều gì xảy ra trong thời kỳ không-chú ý đó? Đó là câu hỏi của tôi. Bạn hiểu rõ chứ? Bạn biết điều gì xảy ra khi tôi tỉnh thức được. Khi tôi tỉnh thức – bạn biết không – không có gì xảy ra cả. Tôi năng động, đang chuyển động, đang sống, đầy sức sống, trong đó không gì có thể xảy ra bởi vì không có sự chọn lựa cho cái gì đó xảy ra. Bây giờ khi tôi không-chú ý, không-tỉnh thức, vậy thì những sự việc xảy ra. Vậy thì tôi nói những sự việc là không thực sự, vậy thì tôi bị căng thẳng, tôi là – lo âu, bị trói buộc, tôi rơi vào sự thất vọng của tôi. Vì vậy tại sao điều này xảy ra? Bạn đang nắm bắt được quan điểm của tôi? Đó là điều gì bạn đang làm? Hay bạn đang luôn luôn quan tâm đến sự tỉnh thức hoàn toàn. Và cố gắng, luyện tập để luôn luôn tỉnh thức? Tôi không biết, điều đó tùy thuộc nơi bạn.

Bây giờ tôi thấy rằng tôi không-tỉnh thức và tôi đang canh chừng việc gì xảy ra trong trạng thái đó khi tôi không-tỉnh thức. Bây giờ tỉnh thức được rằng tôi không-tỉnh thức là trạng thái tỉnh thức. Không, đừng cười. Làm ơn hãy lắng nghe điều này. Nó không là vấn đề để cười cợt. Tôi biết khi tôi tỉnh thức. Khi có một trạng thái tỉnh thức, nó là điều gì đó hoàn toàn khác hẳn. Và tôi biết khi tôi không-tỉnh thức, tôi bị căng thẳng, tôi co rút hai bàn tay – bạn biết, làm mọi việc ngu xuẩn. Khi có một chú ý trong trạng thái không-tỉnh thức đó, toàn sự việc chấm dứt – bạn theo kịp điều gì tôi trình bày? Vào khoảnh khắc của trạng thái không-tỉnh thức tôi tỉnh thức được rằng tôi không-tỉnh thức, vậy là nó chấm dứt. Bạn nắm bắt được nó? Bởi vì sau đó tôi không phải tranh đấu, tôi nói, ồ tôi phải luôn luôn tỉnh thức, làm ơn hãy

chỉ bảo cho tôi một phương pháp để tỉnh thức, làm ơn luyện tập – bạn biết – thắt chặt, siết chặt. Nhưng khi không có trạng thái tỉnh thức và tôi biết tôi không-tỉnh thức, vậy thì bạn thấy toàn chuyển động đó thay đổi.

Bây giờ điều gì xảy ra trong suốt giấc ngủ? Liệu có một trạng thái tỉnh thức khi bạn đang ngủ giống như bạn đang tỉnh thức trong suốt thời gian ban ngày? Nếu bạn tỉnh thức trong suốt thời gian ban ngày trong từng thời điểm một, vậy thì điều đó tiếp tục trong khi bạn đang ngủ, rõ ràng là như thế. Nhưng khi bạn tỉnh thức, và cũng tỉnh thức được rằng bạn không-chú ý, một chuyển động hoàn toàn khác hẳn xảy ra. Vậy thì khi bạn ngủ có một ý thức của sự yên lặng hoàn toàn. Cái trí tỉnh thức được về chính nó. Tôi sẽ không tìm hiểu tất cả điều này bởi vì nó không là điều gì khó khăn lắm. Nó không là điều gì đó lạ thường lắm, đáng để tâng bốc. Bạn thấy rằng cái trí khi nó tỉnh thức được trong suốt ban ngày, sâu thẳm, trạng thái tỉnh thức trong chiều sâu đó tạo ra một chất lượng của cái trí trong suốt giấc ngủ khi nó tuyệt đối yên lặng, bởi vì trong suốt ban ngày bạn đã quan sát, bạn đã tỉnh thức được, hoặc trong từng thời điểm hoặc tỉnh thức được không-chú ý của bạn; vậy thì bởi vì bạn trải qua trong suốt ban ngày như thế, hoạt động của bộ não đã thiết lập được trật tự trước khi bạn ngủ. Bộ não đòi hỏi trật tự, dù rằng trật tự đó ở trong một niềm tin loạn thần kinh nào đó hay trong một chủ nghĩa quốc gia hay trong điều này hay điều kia, và trong đó nó tìm được trật tự, mà rõ ràng là tạo ra vô-trật tự. Nhưng khi bạn tỉnh thức được trong suốt ban ngày và tỉnh thức được trạng thái không-tỉnh thức của bạn, vậy thì tại cuối ngày có một trật tự. Vậy thì bộ não không phải đấu tranh trong suốt ban đêm để tạo ra trật tự. Vì vậy bộ não được nghỉ ngơi. Nó yên lặng. Và vì vậy buổi sáng kế tiếp bộ não năng động lạ thường, không phải là một sự việc bị thuốc men, bị hư hỏng và chết rồi. Đúng chứ thưa các bạn?

SAANEN

Ngày 1 tháng 8 năm 1971

VIII – NĂM ĐỐI THOẠI Ở SAANEN

– 1 – SỰ PHÂN CHIA CỦA Ý THỨC

Chúng ta có nhận biết được rằng chúng ta nhìn vào sống một cách phân chia. Tình trạng bị quy định của ý thức. Chúng ta có thực sự biết nội dung của nó? Có một phân chia giữa tầng ý thức bên ngoài và ý thức bên trong? Người quan sát là thành phần thuộc nội dung của ý thức. Có bất kỳ tác nhân nào phía bên ngoài nội dung bị quy định này? "Những trò đùa tôi giỡn cợt với chính tôi." Hành động là gì? Bởi vì cái ngã bị phân chia, "tôi" không thể thấy sống như một tổng thể.

NÓI CHUYỆN TẠI SAANEN LẦN THỨ NHẤT

Ngày 4 tháng 8 năm 1971

Trong suốt bảy nói chuyện này, liệu chúng ta có thể đưa một vấn đề và giải quyết được vấn đề đó mỗi buổi sáng, tìm hiểu nó trọn vẹn, thấu đáo, sâu thẳm để cho chúng ta thực sự hiểu rõ nó. Đây thực sự là một đối thoại, một nói chuyện giữa bạn và người nói, giữa chúng ta. Một nói chuyện thân thiện mà trong đó cùng nhau chúng ta có thể tìm hiểu vấn đề một cách cặn kẽ và có chiều sâu và xem thử liệu chúng ta có thể giải quyết được vấn đề đó, bất kỳ vấn đề nào mà chúng ta đưa ra, mỗi buổi sáng – dù rằng nó là cá nhân hay không-cá nhân đều giống hệt nhau. Bởi vì nếu chúng ta có thể bàn bạc một vấn đề hoàn toàn khách quan, không cá nhân, vậy thì trong chính nói chuyện cùng nhau đó những yếu tố cá nhân sẽ len lỏi vào. Và một đối thoại khác hẳn một thảo luận, hay tranh luận, quan điểm bằng từ ngữ, tìm kiếm sự thật qua quan điểm, mà là bằng từ ngữ, hay thảo luận mà qua lý luận, qua lý lẽ, qua tranh cãi và việc đó sẽ không đưa chúng ta tiến xa lắm. Nhưng nếu chúng ta có thể cùng nhau nói chuyện, bàn bạc, về bất kỳ vấn đề đặc biệt nào mà bạn mong muốn và trong buổi sáng nay hãy đưa ra một vấn đề và tìm hiểu nó trọn vẹn, không phải phân tán nó; và tìm

hiểu nó từng bước một, cặn kẽ, từ tốn, không phải đưa ra một quan điểm bởi vì như thế chúng ta đã lạc mất rồi, quan điểm của bạn chống lại quan điểm của người nào đó, tranh luận của bạn chống lại tranh luận của người nào đó, nhưng nói chuyện mà không buông thả trong những học thuyết, những quan điểm, hay trích dẫn những người khác, nhưng hãy đưa ra một vấn đề cấp thiết cho mỗi người chúng ta và cùng nhau giải quyết nó. Công việc đó sẽ xứng đáng, tôi cảm thấy như thế, chúng ta sẽ thực hiện điều đó? Được chứ?

Vậy thì sáng nay bạn muốn đưa ra vấn đề gì, và cả bảy buổi sáng nữa, một vấn đề sau khi một vấn đề khác thông suốt phải không? Và tôi tin rằng chúng ta sẽ có hai bàn luận, hay hai đối thoại cùng những người trẻ, cũng là cùng chủ đề thôi, trong chừng mực nào đó. Thế là chúng ta có bảy buổi sáng và bảy vấn đề chúng ta sẽ đưa ra và bàn luận và tìm hiểu đầy đủ. Làm ơn hãy luôn luôn ghi nhớ trong cái trí, không nên bị phân tán khỏi chúng, nếu bạn bắt đầu bằng một vấn đề hãy bám vào đó, không mang vào vấn đề chết hay vấn đề gì khác. Nếu bạn muốn bàn luận về chết chúng ta sẽ bàn luận về nó. Làm ơn, tôi biết tất cả các bạn đều muốn đặt ra những câu hỏi – hãy chờ, hãy chờ, hãy chờ đã, hãy kiên nhẫn! Và đừng, nếu tôi được phép đề nghị, đưa ra một vấn đề mà bạn không thấy khẩn thiết về nó, mà không tác động đến tâm hồn của bạn. Bây giờ chúng ta sẽ đưa ra vấn đề gì đầu tiên cho buổi sáng nay?

Người hỏi: Thưa ông.

Krishnamurti: Lạy Chúa! Gì vậy thưa bà?

Người hỏi: Trật tự.

Krishnamurti: Quý bà này muốn bàn luận về trật tự.

Người hỏi: Tôi thấy rằng bất kể điều gì ông đã nói trong nói chuyện thứ hai, tôi vẫn còn bị bỏ lại cùng sự trống không phía bên trong của tôi. Sự thôi thúc để tẩu thoát khỏi nó ngăn cản tôi không nhìn – tôi luôn luôn đang tẩu thoát.

Krishnamurti: Mặc dù tôi đã nghe bảy nói chuyện, vào những giây phút cuối của nói chuyện đó tôi vẫn còn cảm thấy một hoang vắng phía bên trong, sự trống không phía bên trong, sự nghèo khó phía bên trong, và dường như tôi chạy trốn nó. Đó là như vậy phải không?

Vâng thưa bạn muốn hỏi gì?

Người hỏi: Tôi thắc mắc không hiểu phương pháp mà chúng ta cùng nhau sử dụng này thực sự có thể làm cho chúng ta thay đổi quyết liệt và triệt để hay không? Bởi vì phương pháp chúng ta sử dụng chỉ ở mức độ tầng ý thức bên ngoài và những áp lực mà trói buộc chúng ta có thể ở tầng ý thức bên trong dù rằng chúng ta thực sự quên bẵng chúng, hay chúng ta muốn quên bẵng chúng. Vì vậy làm thế nào chúng ta thực sự tạo ra sự tự do cho tầng ý thức bên trong?

Krishnamurti: Làm thế nào đối thoại hay nói chuyện này giải thoát được những động cơ và những vấn đề thuộc tầng ý thức bên trong và những sự việc mà trói buộc chúng ta thay vì bàn về những sự việc hời hợt? Làm thế nào người ta có thể giải thoát được tình trạng bị quy định của tầng ý thức bên trong?

Người hỏi: Ông nghĩ rằng tình yêu thực sự có thể xảy ra được giữa một người đàn ông và người vợ. Tôi có ý rằng tình yêu thực sự trong tự do mà không có tình dục hay những ham muốn khác, không có vui thú và vân vân. Ông biết liệu tình yêu này có thể được?

Krishnamurti: Bây giờ! Quý ông này hỏi rằng: liệu có tình yêu thực sự giữa người chồng và người vợ hay người đàn ông và người phụ nữ mà không có vui thú về tình dục và tất cả những hàm ý phát sinh trong sự quan hệ đó giữa người đàn ông và người phụ nữ. Và chúng ta có thể tìm hiểu câu hỏi tình yêu là gì trong sự quan hệ giữa đàn ông và phụ nữ. Đúng chứ thưa bạn?

Bây giờ chúng ta sẽ trả lời câu hỏi nào trước đây? Câu hỏi nào chúng ta sẽ trả lời trước? Trật tự, hay sự giải thoát của tầng ý thức bên trong bởi vì . . . Vâng thưa bạn?

Người hỏi: Đó là cùng sự việc khi bàn bạc về tình dục.

Krishnamurti: Vâng, từ từ. Tôi đang cố gắng nắm câu hỏi. Trật tự, sự giải thoát của tầng ý thức sâu thẳm, trạng thái tỉnh thức.

Người hỏi: Tôi xin phép đưa ra một câu hỏi?

Krishnamurti: Không thưa bạn, chờ một tí, chờ một tí. Trạng thái tỉnh thức, tình yêu giữa người đàn ông và người phụ nữ, nhìn vào cuộc sống như một tổng thể, trọn vẹn, hoàn toàn. Từng đó đủ rồi. Và sự nghèo khó bên trong. Bạn hiểu rõ chứ? Trật tự, sự giải thoát của tầng ý thức bên trong, sự nghèo khó bên trong, một cách không-tách rời nhìn vào toàn chuyển động của sống như một, và tình yêu là gì, liệu nó có tồn tại giữa người đàn ông và người phụ nữ khi có vui thú tình dục, những hàm ý và tất cả những chuyện còn lại?

Bây giờ chúng ta sẽ trình bày vấn đề nào sáng nay đây? Hãy chờ. Sáng nay chúng ta sẽ bàn bạc vấn đề nào và tìm hiểu nó trọn vẹn, thấu đáo để cho khi bạn và tôi rời khỏi cái lều này chúng ta đã nắm bắt được nó, chúng ta đã thực sự hiểu rõ nó.

Khán giả: Câu hỏi cuối cùng. Trật tự. Ông quyết định đi.

Krishanmurti: Tôi quyết định. Không, xin lỗi. Tôi không là người chủ tọa. Nhiều người đề nghị, nhiều người muốn: sự liên hệ giữa người đàn ông và người phụ nữ là gì, liệu nó được đặt nền tảng trên vui thú tình dục và khi có vui thú đó liệu có thể có tình yêu, trật tự hay không? Và sự giải thoát của tầng ý thức bên trong, sự nghèo khó, thấy toàn sống như một tổng thể, không phải đàn ông, phụ nữ, trật tự, tầng ý thức bên trong, sự nghèo khó; nhưng thấy tổng thể của điều này. Bạn nói gì đây?

Người hỏi: Tôi thấy rằng tất cả những chủ đề này đều khá liên quan lẫn nhau, vì vậy tại sao không dùng chủ đề trật tự, chủ đề đó sẽ tác động vào mọi thứ.

Krishanmurti: Vì mỗi vấn đề đều liên quan lẫn nhau, tại sao không đưa ra vấn đề như là trật tự, và có lẽ vấn đề đó có thể bao trùm đa số những câu hỏi đã được đưa ra sáng nay.

Người hỏi: Ông không sẵn sàng nói về trật tự hay sao?

Krishnamurti: Chúng ta đã nói về trật tự rồi, quý bà kia nói, vậy thì tại sao phải lặp lại vấn đề này!

Người hỏi: Còn về trạng thái tỉnh thức thì sao, thưa ông? Nó cũng bao trùm mọi thứ mà.

Krishanmurti: Chúng ta có thể suy nghĩ, liệu có thể nhìn thấy toàn chuyển động của sống một cách tổng thể và không phân chia. Trật tự, sự nghèo khó, trạng thái tỉnh thức, sự liên hệ giữa người phụ nữ và người đàn ông, tất cả điều đó. Liệu chúng ta có thể bàn bạc vấn đề này. Đó là, làm thế nào nhìn vào sống như một chuyển động tổng thể, không phải như một chuyển động tách rời? Liệu vấn đề đó có thể bao trùm toàn bộ?

Khán giả:Vâng.

Người hỏi: Một vấn đề sẽ bao trùm tất cả những vấn đề nhưng liệu nó có bao trùm cái không biết được?

Krishnamurti: Tôi nghĩ có thể được. Chúng ta sẽ đem nó vào. Người hỏi nói rằng: liệu tầng ý thức bên trong sẽ được bao trùm khi chúng ta thảo luận về toàn tiến hành tổng thể của sống? Tôi nói rằng tôi nghĩ nó có thể được. Vì vậy chúng ta có thể trình bày vấn đề đó? Đúng chứ?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

Krishnamurti: Liệu bạn suy nghĩ hay bạn nhìn vào thế giới như tốt lành hay xấu xa. Một xấu xa đặc biệt và một tốt lành đặc biệt. Dĩ nhiên, tốt lành, xấu xa, tất cả điều đó, bạn biết rồi.

Người hỏi: Tôi nghĩ rằng thế giới là tốt lành.

Krishnamurti: Tùy theo những luật lệ của Thượng đế: tốt lành, và xấu xa là chống lại Thượng đế. Bây giờ chúng ta hãy tìm hiểu.

Người hỏi: Không phải hàng ngàn Thượng đế nhưng chỉ có một Thượng đế.

Krishnamurti: Không phải hàng ngàn Thượng đế nhưng chỉ có một Thượng đế. Chúng ta sẽ tìm hiểu điều đó. Bạn suy nghĩ về sống như thế nào, bạn nhìn sống như thế nào? Chúng ta nhìn nó một cách phân chia như tốt lành và xấu xa, như ý muốn của Thượng đế và vân vân, hay bạn nhìn sống, mà là vô hạn – bạn theo kịp không? – mà trong đó được bao hàm tình yêu, ý thức, vẻ đẹp, chết, đấu tranh, đau khổ, xung đột, tuổi già, bệnh tật, cùng tất cả? Hay nhìn nó trong những mảnh vỡ, như thuộc vật chất, thuộc cảm xúc – bạn biết không – mảnh tình yêu và mảnh trí năng? Bạn suy nghĩ về sống như thế nào đây?

Người hỏi: Cùng chung tất cả.

Krishnamurti: Hãy chờ tí, hãy chờ tí, thưa bà. Bây giờ bạn suy nghĩ nó như thế nào? Làm thế nào bạn nhìn sống một cách thực sự, chúng ta đừng giả vờ, chúng ta đừng lý thuyết hay đạo đức giả và vì vậy hơi hơi gian ngoan. Chúng ta phải chấp nhận nó như chúng ta là. Bạn nhìn sống như thế nào: không có bất kỳ phân chia, hay trong những mảnh vỡ – việc kinh doanh, người họa sĩ, người khoa học, người triết lý, người tôn giáo, người phụ nữ, người đàn ông, tình yêu, bạn theo kịp không, tất cả đều là mảnh vỡ. Và liệu có thể nhìn tổng thể chuyển động này như một tiến hành đồng nhất? Và liệu tôi có thể, làm ơn chỉ lắng nghe, liệu tôi, người đã được giáo dục, đã được nuôi dưỡng trong một văn hóa nào đó mà quy định tôi nhìn chúa và quỉ dữ, sống vật chất và tẩu thoát khỏi sống vật chất – bạn theo kịp không? – liệu tôi, bởi vì bị quy định, nhận biết được hay không nhận biết được, tôi suy nghĩ toàn sống này bị vỡ vụn? Và khi bạn làm vỡ vụn nó –

người kinh doanh, người tôn giáo, người họa sĩ, người hippie, bạn biết không – tách rời nó – vậy thì vô trật tự phát sinh từ đó. Đúng chứ? Bây giờ bạn thực sự nhìn nó, nhìn sống như thế nào?

Người hỏi: Bằng tình yêu. Tôi không muốn họ trở thành những hippie bởi vì (không nghe rõ).

Krishnamurti: Không, thưa bà. Bây giờ làm ơn chỉ lắng nghe. Các bạn đã hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ thưa các bạn? Làm thế nào các bạn quan tâm đến nó đây thưa các bạn?

Người hỏi: Trong hầu hết những bàn luận tôi đã nghe ông bắt đầu bằng một giả thuyết – ồ không phải một giả thuyết – nhưng ông bắt đầu bằng một tiền đề của vô-trật tự, không phải từ quan điểm của trật tự. Ông tiến tới đâu từ đó?

Krishanmurti: Tôi không đưa ra trật tự. Trái lại tôi bắt đầu bằng vô-trật tự. Chúng ta đang sống trong vô-trật tự. Điều đó rõ ràng như vậy. Chúng ta đang sống trong vô-trật tự, có chiến tranh, có những phong trào hippie, phân chia quốc tịch, có người đàn ông và người đàn bà đang đấu tranh với nhau, thuộc tình dục, chúng ta đang có chiến tranh với nhau, đó là vô-trật tự. Đó là một sự kiện. Thật vô lý khi đưa ra trật tự, có vô-trật tự.

Người hỏi: Không có trật tự trong sự sống thiên nhiên hay sao?

Krishnamurti: Không có trật tự trong sự sống thiên nhiên hay sao? Có thể có chứ, trong thiên nhiên. Nhưng đó không là câu hỏi của tôi, làm ơn chúng ta đừng quay trở lại. Câu hỏi của chúng ta là: liệu bạn và tôi có thể nhìn vào tổng thể hiện tượng của sự tồn tại này như một chuyển động đồng nhất, không bị phá vỡ ra như tầng ý thức bên ngoài và tầng ý thức bên trong.

Người hỏi: Nhưng đó sẽ là trật tự.

Krishnamurti: Thưa bạn chúng ta đang bàn luận điều đó. Tôi không biết nó sẽ dẫn chúng ta đến đâu. Qua bàn luận

chúng ta đang cố gắng tìm ra liệu những cái trí của chúng ta có thể nhìn sống như một tổng thể, như một chuyển động đồng nhất và vì vậy không xung đột.

Người hỏi: Nhưng liệu đó chính là định nghĩa về tầng ý thức bên trong mà tôi không thể nhìn thấy?

Krishnamurti: Tôi muốn tìm hiểu nó. Làm ơn. Chúng ta phải thâm nhập chầm chậm vấn đề này. Được chứ. Tôi không thể nhìn sống như một chuyển động đồng nhất – giả sử tôi không thể – theo cá nhân tôi, nó là cái gì đó – tôi nhìn nó hoàn toàn khác hẳn, không phải bằng sự phân chia.

Bây giờ giả sử tôi không thể nhìn sống như một tổng thể. Liệu tôi nhận biết được rằng tôi nhìn sống một cách phân chia? Chúng ta hãy bắt đầu bằng điều đó. Bạn có ý thức được, nhận thức, biết, rằng bạn phân chia sống như một người khoa học, người triết lý, người tôn giáo, chúa, tốt lành, quỉ dữ, người đàn ông, người phụ nữ, có ý thức, không có ý thức – bạn biết rồi, phân chia, giới hippie, giới không-hippie.

Người hỏi: Không.

Krishnamurti: Quý ông kia nói rằng, không.

Người hỏi: Sống như một tổng thể là một khái niệm trừu tượng?

Krishnamurti: Sống như một tổng thể là một khái niệm trừu tượng? Nếu chúng ta công nhận sống là một tiến hành đồng nhất, như một ý tưởng vậy thì nó là một khái niệm. Nhưng nếu chúng ta nhận ra rằng chúng ta sống trong những mảnh vỡ và liệu rằng sự phân chia thành mảnh vỡ đó có thể được thay đổi, vậy thì chúng ta sẽ tìm ra cái kia.

Người hỏi: Đối với tôi dường như trước tiên tôi phải trở thành cái gì tôi là, tìm ra tôi là gì trước khi tôi có thể bắt đầu thay đổi.

Krishnamurti: Trước khi tôi bắt đầu thay đổi tôi phải biết tôi là gì.

Người hỏi: Tất cả những người hippie kia, đó là như thế, tôi không thích những người hippie và đó là tôi là gì. Tôi có thể thay đổi nó nếu trước hết tôi trở thành tôi là gì.

Krishnamurti: Vì vậy tôi phải trở thành tôi là gì. Hãy nhìn thưa bạn, chúng ta không đang nói về thay đổi. Sáng nay chúng ta đang cố gắng suy nghĩ câu hỏi này: tôi suy nghĩ về sống như thế nào?

Người hỏi: Nếu tôi bị phân chia tôi không thể thấy tổng thể.

Krishnamurti: Đó là như thế. Nếu tôi bị phân chia tôi không thể thấy sự sống như một tổng thể. Liệu chúng ta bị phân chia? Chúng ta hãy bắt đầu với điều đó. Liệu chúng ta bị phân chia?

Người hỏi: Thưa ông, có lẽ sự phân chia không ở mức độ tầng ý thức bên ngoài, giống như ông đã nói, một người họa sĩ, một người khoa học, một giáo sĩ. Sự phân chia này ở tầng ý thức bên trong.

Krishnamurti: Tôi đang tiếp cận điểm đó thưa bạn. Tôi đang tiếp cận.

Người hỏi: Tôi thấy rằng không thể đưa ra những câu trả lời mà ông muốn được.

Krishnamurti: Nó không phải là điều gì tôi muốn, thưa bạn.

Người hỏi: Tôi biết rằng ông đang tiếp cận cái gì đó.

Krishnamurti: Tôi không biết tôi đang tiếp cận cái gì. Hãy tha thứ cho tôi. Tôi đã nói sáng nay, chúng ta sẽ cùng nhau bàn bạc về một vấn đề đặc biệt. Và cùng nhau chúng ta đã nói, chúng ta hãy cùng nhau bàn bạc về vấn đề của sự phân chia này và sự đồng nhất của sống. Và tôi đã nói rằng chúng ta không biết sự đồng nhất của sống là gì, có lẽ là, chúng ta hãy suy xét liệu mỗi người chúng ta nhìn vào sống trong những mảnh vỡ, không những ở tầng ý thức bên ngoài mà cũng còn ở tầng ý thức sâu thẳm bên trong. Vì vậy quý ông

kia đã nói rõ, bạn có lẽ không suy xét những phân chia hời hợt phía bên ngoài, người Ấn độ giáo, người Phật giáo, người Hồi giáo, người Thiên chúa giáo và vân vân – người Cộng sản, người hippie, người không-hippie và tất cả việc đó – một cách hời hợt bạn có thể dẹp đi tất cả điều đó bởi vì bạn có lẽ nói rằng, ồ tôi đã lắng nghe ông trong nhiều năm và tôi vượt khỏi điều đó. Nhưng sâu thẳm phía bên trong chúng ta vẫn sống trong thế giới của phân chia, đó là điều gì lúc này chúng ta phải tiếp cận. Bạn hiểu rõ không? Đó là, sau khi quan sát một cách thông minh, thấy rằng những sự kiện phía bên ngoài – những chiến tranh, sự phân chia của những quốc tịch, sự phân chia của những tôn giáo và những phân chia từng nhánh của những tôn giáo khắp thế giới, có vị đạo sư, có đệ tử, tất cả điều đó đều được bao hàm – khi quan sát hời hợt tất cả điều này, bạn nói rằng, ồ tất cả điều đó ngu xuẩn làm sao. Và qua quan sát bạn có lẽ khước từ tánh hời hợt của nó, nhưng bên trong, sâu thẳm, bạn có lẽ sống trong những mảnh vỡ. Bây giờ chúng ta hãy bám vào đó. Bạn hiểu rõ không? Chúng ta sẽ tiếp tục từ đó phải không?

A: Vâng

Krishnamurti: Cám ơn chúa!

Trước hết chúng ta phải hoàn toàn chắc chắn, tuyệt đối chắc chắn, rằng bạn đã gạt bỏ đi những hời hợt. Rằng bạn không còn bị trói buộc trong những tiếp cận phân chia của những tôn giáo khác nhau đến sống – người Ấn độ giáo, người Phật giáo, người Thiên chúa giáo, và những phân chia trong những nhánh của Thiên chúa giáo, những nhánh của Tin lành giáo, những nhánh của Chính thống giáo – bạn biết rồi. Và cũng cả những dân tộc. Bạn hoàn toàn chắc chắn rằng bạn đã gạt bỏ tất cả những thứ đó. Nó là một trong những sự việc khó khăn nhất phải làm – nhưng nó không thành vấn đề. Chúng ta hãy thâm nhập sâu thẳm hơn.

Người hỏi: Nếu những phân chia này tồn tại, để gạt bỏ chúng – đó không là một tự-phân chia chính nó hay sao.

Krishnamurti: À! Tự nó là một phân chia khi gạt bỏ một cách hời hợt. Gạt bỏ ở mức độ thuộc tầng ý thức bên ngoài, và chính gạt bỏ cũng không phải là một phân chia hay sao? Chúng ta sẽ tìm hiểu điều đó. Bằng cách tìm hiểu tầng ý thức bên trong và thấy rằng nó rất phân chia khi nó hiện diện, tự nhiên chúng ta sẽ bất chợt bắt gặp cái còn lại. Vậy thì chúng ta sẽ cùng nhau đến được bởi vì chúng ta đã phân chia sống như tầng ý thức bên ngoài và tầng ý thức bên trong, cái che giấu và cái hiển lộ. Đó là toàn quan điểm phân tích tinh thần, quan điểm thuộc tâm lý. Đối với tôi điều đó không tồn tại một cách riêng tư – tầng ý thức bên ngoài và tầng ý thức phía bên trong – không bàn bạc nữa, chấm dứt. Nhưng rõ ràng là đối với hầu hết chúng ta, có sự phân chia này. Và bây giờ chúng ta sẽ cùng nhau tìm hiểu liệu sâu thẳm bên trong chúng ta có bị quy định trong sự phân chia. Đúng chứ, điều đó rõ ràng phải không? Bây giờ làm thế nào bạn tìm hiểu tầng ý thức sâu thẳm bên trong được? Đó là điều gì bạn đã nói, không phải điều gì tôi đã nói. Bạn đã nói rằng có sự phân chia này giữa tầng ý thức bên ngoài và tầng ý thức bên trong – chầm chậm nhé thưa bạn – và có lẽ người ta được tự do một cách hời hợt khỏi những phân chia mà văn hóa đã tạo ra. Văn hóa – Thiên chúa giáo, Ấn độ giáo, bất kỳ văn hóa nào, Đại ngã và mọi chuyện như thế. Làm thế nào bạn tìm hiểu được tầng ý thức bên trong cùng tất cả những phân chia của nó?

Người hỏi: Thưa ông, chúng ta không nên tìm ra liệu có một tầng ý thức bên ngoài và một tầng ý thức bên trong, sau đó chúng ta sẽ tìm hiểu liệu chúng tồn tại hay không.

Krishnamurti: Vậy là quý ông này nói, tại sao ông không tìm hiểu một trong những phân chia, tầng ý thức bên ngoài và tầng ý thức bên trong? Ông ấy nói rằng nó không tồn tại. Rõ ràng, định nghĩa của tầng ý thức bên trong là: nó là điều gì chúng ta không biết. Chúng ta nghĩ rằng chúng ta biết

tầng ý thức bên ngoài, chúng ta nghĩ rằng chúng ta biết một cách hời hợt trạng thái ý thức bên ngoài là gì. Nhưng chúng ta không biết tầng ý thức bên trong là gì. Nhưng quý ông này nói – chỉ lắng nghe điều gì ông ấy nói – ông ấy nói rằng chúng ta đã phân chia việc này nhưng liệu nó là một sự thật? Hay nó là một phương tiện để tìm hiểu tầng ý thức bên trong này?

Đúng chứ? Bây giờ. Chúng ta hãy bắt đầu. Có tầng ý thức bên ngoài và tầng ý thức bên trong. Tôi không nói sự phân chia tồn tại. Đó là điều gì chúng ta đã công nhận. Một cách cá nhân tôi nhìn nó hoàn toàn khác hẳn, mà tôi sẽ trình bày tiếp theo. Bây giờ liệu tôi có biết, liệu bạn có biết cái trí tầng ý thức bên ngoài của bạn – bạn nghĩ gì, bạn nghĩ như thế nào, tại sao bạn suy nghĩ, có nhận biết được điều gì bạn đang làm và điều gì bạn không đang làm? Và bạn nghĩ bạn hiểu rõ tầng ý thức bên ngoài. Bạn nghĩ nhưng bạn có lẽ không thực sự hiểu rõ nó. Điều gì là sự thật? Điều gì là sự thật, lúc này tôi đang hỏi bạn: liệu bạn biết rất rõ ràng tầng ý thức bên ngoài?

Người hỏi: Không. Chúng ta chỉ phát biểu những quan điểm.

Krishnamurti: Chúng ta không đang chấp nhận những quan điểm. Không, thưa bà. Hãy lắng nghe. Chúng ta không đang buông thả trong những quan điểm. Chúng ta không đang trích dẫn một người tâm lý học nào đó. Chúng ta đang nhìn vào chính chúng ta mà không có bất kỳ thành kiến, mà không có bất kỳ quan điểm, chúng ta chỉ đang nhìn. Vì vậy tôi đang hỏi: liệu tôi đang nhìn cái trí tầng ý thức bên ngoài của tôi và liệu tôi nhận biết được nội dung của nó, cái trí tầng ý thức bên ngoài?

Người hỏi: Cái trí tầng ý thức bên ngoài của chúng ta không chuyển động về hướng cái gì chúng ta hiểu rõ hay sao?

Krishnamurti: Cái trí tầng ý thức bên ngoài, định nghĩa của cái trí tầng ý thức bên ngoài, không phải cái gì chúng ta hiểu rõ. Bạn có lẽ hiểu rõ một sự việc, và bạn có lẽ không hiểu rõ một sự việc khác. Bạn có lẽ hiểu rõ một phần nội dung của tầng ý thức bên ngoài và phần khác bạn có lẽ không biết gì cả. Vì vậy liệu bạn biết nội dung của của cái trí tầng ý thức bên ngoài của bạn? Cái trí tầng ý thức bên ngoài?

Người hỏi: Nếu chúng ta biết nội dung này, sẽ không có hỗn loạn này trong thế giới.

Krishnamurti: Dĩ nhiên thưa bạn, tự nhiên là như thế.

Người hỏi: Nhưng chúng ta không biết nó.

Krishnamurti: Đó là quan điểm của tôi. Chúng ta nghĩ rằng chúng ta biết nó. Chúng ta nghĩ rằng chúng ta biết những vận hành của cái trí tầng ý thức bên ngoài bởi vì có một thói quen đã được thiết lập sẵn – đến văn phòng, đi đứng, làm việc này, làm việc kia – bạn theo kịp chứ? Và tôi nghĩ tôi hiểu rõ nội dung của cái trí tàng ý thức bên ngoài. Nhưng tôi nghi ngờ nó. Và tôi cũng nghi ngờ rất nhiều liệu tầng ý thức bên trong có khi nào đã được tìm hiểu bởi tầng ý thức bên ngoài. Bạn theo kịp chứ, thưa bạn? Nếu tôi không biết cái trí tầng ý thức bên ngoài, nội dung của nó, làm thế nào tôi có thể tìm hiểu tầng ý thức bên trong cùng nội dung của nó? Đúng chứ? Đúng chứ thưa bạn? Vì vậy phải có một tiếp cận khác hẳn đối với toàn sự việc này. Các bạn hiểu rõ chứ, thưa các bạn?

Người hỏi: Tầng ý thức bên trong – làm thế nào chúng ta biết nó tồn tại?

Krishanmurti: Làm thế nào bạn biết liệu tầng ý thức bên trong tồn tại?

Người hỏi: Bằng sự biểu lộ của nó.

Krishanmurti: Bạn nói rằng, bằng sự biểu lộ của nó. Đó là, một cách nhận biết được có lẽ bạn đang làm việc gì đó, một

cách không-nhận biết được động cơ là bị sợ hãi – bạn theo kịp chứ – động cơ có lẽ hoàn toàn khác hẳn sự thôi thúc thuộc tầng ý thức bên ngoài.

Người hỏi: Hành động tiêu cực.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Vì vậy – liệu bạn theo kịp điều gì tôi đang cố gắng giải thích? Làm ơn chúng ta hãy cố gắng hiểu lẫn nhau. Nếu nội dung của tầng ý thức bên ngoài không thể được hiểu rõ trọn vẹn, làm thế nào trạng thái ý thức bên ngoài đó mà hời hợt, mà không biết chính nó một cách đầy đủ, có thể tìm hiểu tầng ý thức bên trong cùng tất cả nội dung của nó, mà bị che giấu? Và bạn chỉ có một phương tiện của tìm hiểu, lúc này. Đó là: nhìn tầng ý thức phía bên trong một cách có nhận biết. Hãy theo chầm chậm, làm ơn. Làm ơn thấy được sự quan trọng của điều này. Điều này vui lắm.

Người hỏi: Liệu không đúng rằng bất kỳ sự biểu lộ nào của ý thức bên trong cũng có một biểu lộ song song bên ngoài?

Krishnamurti: Rõ ràng là như thế thưa bạn. Thưa bạn, chúng ta có thể diễn tả nó theo cách này: Liệu tôi biết nội dung của ý thức của tôi hay không? Biết, ý thức được, hiểu rõ, liệu tôi đã quan sát mà không có bất kỳ thành kiến, mà không có bất kỳ công thức, thành kiến, liệu tôi đã quan sát nội dung ý thức của tôi, bên ngoài, che giấu hay không?

Người hỏi: Tôi nghĩ vấn đề còn sâu xa hơn nhiều. Cái gì bạn biết, cái gì bạn ý thức được, đó là tầng ý thức bên ngoài của bạn; mọi thứ bạn không biết được, bạn không ý thức được, đó là tầng ý thức bên trong của bạn.

Krishnamurti: Đó là điều gì ông ấy đã nói thưa bạn. Tôi hiểu thưa bạn, đó là điều gì ông ấy đã nói, vừa lúc nãy. Bạn đang nói, điều gì tôi biết mà tôi nhận biết được là tầng ý thức bên ngoài. Điều gì tôi không biết được là tầng ý thức bên trong.

Người hỏi: (Nghe không rõ)

Krishnamurti: Nhưng liệu tôi biết, làm ơn dành ra một vài phút suy nghĩ đến điều gì người khác nói, điều gì người khác đang nói là tôi, làm ơn dành cho nó hai phút để suy nghĩ. Đó là: nếu tôi không biết được nội dung của trạng thái ý thức của tôi, trên bề mặt, liệu trạng thái ý thức đó mà không trọn vẹn trong sự hiểu rõ được những bề mặt riêng của nó, liệu cái trí tầng ý thức bên ngoài đó có thể tìm hiểu tầng ý thức bên trong? Đó là điều gì chúng ta đang thực hiện lúc này, phải không? Chúng ta đang cố gắng quan sát một cách nhận biết được tầng ý thức bên trong. Không à?

Người hỏi: Không thể được.

Krishnamurti: Bạn không thể thực hiện được nó.

Người hỏi: Chúng tôi không biết.

Krishnamurti: Chúng tôi không biết.

Người hỏi: Không có biên giới giữa tầng ý thức bên ngoài và tầng ý thức bên trong.

Krishnamurti: Vậy là bạn sẽ làm gì đây, thưa bạn? Đừng buông thả trong những lý thuyết. Hãy theo dõi: tôi đã được nuôi nấng khoảng chín hay tám năm, trong một nền tảng Bà la môn rất cổ lỗ, mà trong đó truyền thống – bạn không biết gì đâu – truyền thống rất tàn nhẫn. Từ sáng đến tối bạn được bảo phải làm gì, không được làm gì, suy nghĩ gì, đừng gây tổn thương, bạn là một người Bà la môn đừng tiếp xúc một người không-Bà la môn – bạn không có ý tưởng. Giống như tôi, từ khoảnh khắc bạn được sinh ra cho đến chín hay tám tuổi, bạn bị quy định trong một truyền thống khủng khiếp. Nhận biết được điều đó đang được thực hiện, hàng ngày bởi ngôi đền, bởi người mẹ, bởi người cha, bởi môi trường, bởi văn hóa – nó nặng nề ghê lắm. Bạn được nuôi dưỡng ở đó. Bây giờ hãy chờ một tí, hãy theo chầm chậm. Và bạn chuyển đến một tình trạng bị quy định khác. Và lại nữa đến một tình trạng bị quy định khác. Trường cao đẳng, sinh

viên – bạn theo kịp không? Quy định này tiếp nối quy định khác. Tất cả những điều này được áp đặt vào bạn, bởi xã hội, bởi văn hóa, bởi văn minh, bởi tai nạn, bởi ý định, tất cả điều này được áp đặt, một quy định này tiếp nối một quy định khác. Bây giờ làm thế nào bạn sẽ tách rời một quy định này và một quy định khác? Tất cả chúng đều liên quan với nhau. Đúng chứ? Tôi có thể rất mau lẹ khước từ truyền thống Bà la môn giáo, hay có lẽ không, hay tôi có lẽ nghĩ rằng tôi đã thực hiện nó nhưng vẫn còn bị trói buộc trong nó. Tôi hiểu rõ toàn nội dung này bằng cách nào?

Người hỏi: Tôi là nội dung đó.

Krishnamurti: Vì vậy điều đó có nghĩa gì? Dĩ nhiên, ý thức là nội dung của nó. Đúng chứ? Làm ơn hãy thấy điều đó. Ý thức của tôi được cấu thành từ truyền thống Bà la môn, triết học, lý thuyết, người thầy thế giới, tất cả điều đó, nội dung của tất cả ý thức này là cái đó. Ý thức là nội dung của nó. Đúng chứ? Ý thức là nội dung của nó. Bây giờ liệu tôi có thể nhìn toàn nội dung này như một, hay tôi phải nhìn nó một cách phân chia? Chờ một chút thưa bạn – trước hết hãy thấy sự khó khăn. Hay liệu nội dung này sâu thẳm quá, nên tôi không thấy được? Hay liệu mãi mãi tôi chỉ có thể biết được nội dung bên ngoài mà thôi? Đó là vấn đề của tôi. Đó là vấn đề của bạn. Đúng chứ? Làm thế nào tôi sẽ cởi bỏ được cái trí, mà có nội dung như thế?

Người hỏi: Tôi được phép hỏi một vấn đề nhỏ chứ?

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn.

Người hỏi: Ông đã nói rằng ông đang sử dụng ví dụ về truyền thống Bà la môn. Đây vẫn còn là một truyền thống phân chia, nhưng ông đã có một liên hệ với một người cha hay một người mẹ hay một ai đó mà bảo vệ ông bằng tình yêu hay chúa biết điều gì.

Krishnamurti: Vâng, vâng. Nhưng bạn thấy . . .

Người hỏi: Thưa ông, chúng ta hãy bám vào điểm đó. Điểm đó đã được trình bày rõ ràng. Chúng ta có thể bám vào điểm đó?

Krishnamurti: Tôi đang bám vào nó thưa bạn. Tôi không nhúc nhích khỏi nó đâu.

Người hỏi: Nếu ông hỏi làm thế nào tôi cởi bỏ được cái trí, hay làm thế nào tôi cởi bỏ được cái tôi? Tôi sẽ nói: làm thế nào tôi thay đổi được?

Krishnamurti: Đó là cùng sự việc, thưa bạn.

Người hỏi: Ví dụ, tôi tin rằng trước hết ông phải trở thành ông là gì.

Krishnamurti: Tôi là gì. Bạn cứ tiếp tục lặp lại điều đó thưa bạn. Bạn đã nói rằng trước hết tôi phải trở thành tôi là gì. Bạn là gì? Bạn là tất cả tình trạng bị quy định đó.

Người hỏi: Đúng.

Krishnamurti: Và nếu bạn nói trước hết tôi phải trở thành tất cả điều đó, biết tất cả tình trạng bị quy định đó, đó là điều gì tôi đang nói. Liệu bạn có nhận biết được tất cả tình trạng bị quy định của bạn, mà bạn muốn là, mà bạn là? Trước khi chúng ta thay đổi, hay nói về thay đổi, trước tiên tôi có nhận biết được tình trạng bị quy định của tôi? Không chỉ ở bề mặt nhưng còn ở những tầng sâu, sâu thẳm. Như quý ông kia đã nói rõ, tôi có lẽ bị trói buộc trong một truyền thống Thiên chúa giáo, Cộng sản, Bà la môn; nhưng tôi cũng đã sống trong một gia đình, người mẹ có lẽ rất dữ tợn, căng thẳng. May mắn thay con người này đã lớn lên trong một gia đình có mười ba người con và không ai chăm sóc.

Người hỏi: Thưa ông, tôi có cảm giác rằng tôi đang tự cởi bỏ chính tôi bằng cách lắng nghe ông.

Krishnamurti: Đó là như thế thưa bạn. Chỉ cần lắng nghe. Đó là điều gì tôi muốn nói đến. Vì chúa hãy chuyển động, chúng ta hãy chuyển động.

Người hỏi: Nội dung của ý thức.

Người hỏi: Tôi không là gì cả.

Krishnamurti: Không, không, không, thưa bà. Đó là sự phỏng đoán. Làm ơn chỉ cần cho phép chúng ta theo kịp điều này. Tôi là tất cả nội dung của tôi. Nội dung của tôi là ý thức của tôi. Nội dung là trải nghiệm, hiểu biết, truyền thống, nuôi nấng, người cha cau có, người mẹ hung tợn, hay người mẹ càu nhàu – bạn theo kịp chứ – tất cả điều đó đã là nội dung mà là tôi. Lúc này liệu tôi nhận biết được nội dung này? Đừng nhún vai và nói, tôi không biết, nếu như thế bạn không thể tiếp tục thâm nhập được đâu. Nếu bạn không biết – tôi e rằng bạn không biết, nếu tôi được phép nói rõ – vậy thì làm thế nào chúng ta tiến tới được đây?

Người hỏi: Thưa ông cái trí nhận biết được rằng nó bị quy định. Nó thấy được tình trạng bị quy định.

Krishnamurti: Tôi hiểu thưa bạn. Hãy nhìn kìa. Tôi có thể thấy một phần tình trạng bị quy định của tôi. Bạn theo kịp chứ, thưa bạn? Tôi có thể thấy tôi bị quy định như một người Cộng sản hay một người Hồi giáo, nhưng có những phần khác của tình trạng bị quy định này. Bây giờ một cách có ý thức, liệu tôi có thể tìm hiểu những mảnh vỡ khác nhau mà cấu thành "cái tôi", nội dung ý thức của tôi? Liệu một cách có ý thức, liệu tôi có thể thấy tất cả điều này hay?

Người hỏi: Nhưng chúng ta không tách rời khỏi nó.

Krishnamurti: Tôi hiểu điều đó. Tôi hiểu điều đó. Làm thế nào tôi thấy những chứa đựng khác nhau của ý thức của tôi. Hay đó là một tiến hành hoàn toàn sai lầm?

Người hỏi: Nó phải là như thế.

Krishnamurti: Bạn sắp sửa tìm ra, đừng nói rằng, nó phải là như thế.

Người hỏi: Tôi không hiểu làm thế nào người ta có thể tìm được. Dường như nếu người ta có thể tự-nắm một cách chặt chẽ và rõ ràng điều gì người ta đang thấy, và không có đánh

giá lẫn không có một nhận thức trước liên quan đến người ta nên đang thấy nó như thế nào, vậy thì người ta bắt đầu thấy được ngay cả tầng ý thức bên trong bởi vì . . .

Krishnamurti: Tôi hiểu thưa bà. Điều gì bà đang nói là khá rõ ràng. Quý bà kia nói rằng: nếu tôi có thể nắm bắt được điều gì tôi đang thấy mà không có nhận xét, mà không có đánh giá, vậy thì chính trực nhận đó mà không có bất kỳ đánh giá nào bộc lộ không chỉ tầng ý thức bên trong, nhưng còn cả toàn chuyển động. Bây giờ hãy chờ một tí. Bà vẫn chưa trả lời câu hỏi của tôi. Câu hỏi của tôi là, tôi đang hỏi bà: liệu bà có thể nhìn nội dung ý thức của bà – bà là thành phần của nội dung đó phải không? Nếu bà không biết nội dung ý thức của bà, làm thế nào bà có thể nói rằng tôi đúng hay tôi sai? Tôi kinh tởm điều này hay điều kia. Đây là điều tốt, hay kia là điều xấu. Những người hippie tử tế, những người hippie không tử tế. Bà không ở trong một vị trí như thế để nhận xét. Vì vậy liệu bà có thể biết được nội dung ý thức riêng của bà?

Người hỏi: Tại ngay khoảnh khắc này tôi biết, như tôi nhận biết được ông, tôi ngây ngất trong điều gì ông đang trình bày. Ông có thể chỉ cho tôi rằng tôi thực hiện đúng theo ông. Tôi không hoàn toàn hiểu rõ điều này trong ý nghĩa của những câu hỏi của ông. Tôi thấy tôi bị kích động, bởi quả tim của tôi đang đập, tôi muốn thâm nhập nhiều thêm nữa vào điều gì ông đang nói. Tôi nhận biết được nơi tôi đang ngồi, tôi đang lảo đảo. Tôi có thể thấy trạng thái ý thức của tôi tại ngay khoảnh khắc này.

Krishnamurti: Không.

Người hỏi: Thưa ông, người ta nhận biết được tình trạng bị quy định, chắc chắn đó là điều quan trọng. Đó là đang trải nghiệm.

Krishnamurti: Trước tiên thưa bạn, hãy cho tôi dừng lại một phút. Tôi xin phép trình bày thêm một chút?

Liệu người ta nhận ra ý thức của chúng ta là nội dung của nó – bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Nội dung tạo thành ý thức. Vì vậy ý thức không tách rời khỏi nội dung của nó. Điều đó tuyệt đối đúng phải không? Nội dung và ý thức không tách rời nhau. Nội dung là ý thức. Đúng chứ? Vậy thì bây giờ bạn làm gì đây?

Người hỏi: Nhìn những nội dung.

Krishnamurti: Hãy lắng nghe thưa bạn. Vậy thì bạn làm gì? Có một sự thật. Sự thật là nội dung tạo thành ý thức của bạn. Nội dung là một người Cộng sản, người xã hội, người Thiên chúa giáo, người Phật giáo – bạn theo kịp không, bất kỳ là gì, người cha, người mẹ, những áp lực của văn minh, văn hóa – tất cả điều đó là nội dung. Và bạn nói, vâng đó là một sự thật. Hãy bắt đầu với điều đó. Đó là một sự thật, một sự thật không chối cãi được. Nếu bạn được sinh ra tại Ấn độ, trong một gia đình thuộc Bà la môn, bạn sẽ bị quy định vào điều đó. Và nếu bạn được sinh ra trong một gia đình Thiên chúa giáo, bạn sẽ là người Thiên chúa giáo. Vì vậy nội dung là ý thức. Đúng không. Hãy nắm điểm đó. Tôi nhận ra điều đó. Vậy thì tôi phải làm gì đây?

Người hỏi: Tôi thấy rằng sự tiến hành thông thường của cố gắng hành động vào điều gì tôi thấy của tôi, trong chính nó có một phân chia; và khi điều đó được hiểu rõ ràng, tôi chấm dứt hành động vào điều gì tôi thấy.

Krishnamurti: Không, bạn đang đi lạc sự trình bày của tôi thưa bạn. Liệu bạn có thể cho phép tôi trong một phút.

Người hỏi: Ông không thể làm điều gì cả.

Krishnamurti: Chờ đã, hãy chờ đã. Dừng lại một tí. Đừng chuyển động khỏi đó.

Người hỏi: Từ ngữ trật tự này là nội dung của ý thức của tôi.

Krishnamurti: Đó là như thế. Trật tự hay vô-trật tự trong thế giới là nội dung của ý thức tôi, mà trong vô-trật tự. Vì

vậy tôi đã nói tôi là thế giới, thế giới là tôi. Đúng chứ? “Cái tôi” là nội dung của tất cả mọi thành phần đã được tạo thành, giống như thế giới. Đúng chứ? Bây giờ đó là một sự thật. Bây giờ chỉ cần lắng nghe.

Sự thật là nội dung ý thức của tôi là ý thức. Bây giờ làm thế nào tôi tiếp tục từ đó? Làm ơn hãy lắng nghe trong hai phút. Làm thế nào tôi tiếp tục cởi bỏ được, tách ra từng mảnh vô vàn nội dung khác nhau, tìm hiểu nó, quẳng nó đi, giữ nó lại, và ai là thực thể đang tìm hiểu? Thực thể tách rời mà đang tìm hiểu, là thành phần của ý thức tôi, mà là kết quả của văn hóa trong đó tôi đã được nuôi dưỡng, đang nói bạn khác hẳn điều gì bạn thấy, bạn là một người Bà la môn, vì vậy bạn phải tiếp cận sống từ một ý tưởng thuộc một truyền thống đặc biệt. Và đó là như thế. Một sự thật: nội dung của ý thức là ý thức. Tiếp theo sự thật thứ hai: nếu có một thực thể tìm hiểu sự phân chia của nội dung đó, vậy thì người tìm hiểu đó là bộ phận của nội dung. Và người tìm hiểu đó đã tự-tách rời chính anh ấy khỏi nội dung vì vô số những lý do tâm lý khác nhau của an toàn, bảo đảm, bảo vệ và nó cũng là bộ phận của văn hóa. Vì vậy đó là sự thật thứ hai. Vì vậy sự thật đầu tiên là: nếu tôi tìm hiểu tôi đang chơi một trò ma mãnh. Đúng chứ? Tôi đang lừa gạt chính tôi. Bạn thấy điều này không?

Người hỏi: Vâng.

Krishnamurti: Hãy cho phép tôi tiếp tục, làm ơn đừng nói vâng.

Sự thật một là, nội dung. Sự thật hai là, sự phân chia như người tìm hiểu, như người quan sát, đang tách rời chính anh ấy khỏi nội dung, đang phân tích nó và quẳng nó đi hay giữ nó lại. Tất cả điều đó cũng là nội dung. Và nhân tố thứ ba là: tôi có thấy rất rõ ràng điều này không? Nếu tôi thấy, vậy thì hành động kế tiếp là gì? Bạn đang theo kịp không? Tôi bị đối mặt với vấn đề này. Tôi bị quy định, khủng khiếp, và một phần của tình trạng bị quy định này là sự ham muốn được

an toàn. Một đứa trẻ cần được an toàn. Bộ não cần được an toàn tuyệt đối để vận hành một cách lành mạnh. Nhưng bộ não đó muốn được an toàn và nó có lẽ tìm an toàn trong một niềm tin loạn thần kinh, trong hành động loạn thần kinh nào đó, có sự an toàn của nó. Thế là nó đã tìm được an toàn trong truyền thống và bám chặt vào nó. Và nó đã tìm được an toàn trong sự phân chia này như người quan sát và vật được quan sát, bởi vì đó là thành phần của truyền thống. Bởi vì nếu tôi phủ nhận người quan sát, tôi không còn tồn tại! Bây giờ tôi bị đối diện với sự kiện rằng nội dung, sự phân chia, như người quan sát và vật được quan sát, và bất kỳ chuyển động nào mà tôi thực hiện đều là bộ phận của nội dung. Đúng chứ? Bạn rõ ràng về điều này? Vậy thì còn gì cần được làm nữa hay không? Chúng ta không đang bàn bạc về tầng ý thức bên ngoài hay bên trong bởi vì nó là bộ phận của cái này. Chúng ta nói rằng cái trí có ý thức chỉ quan sát ở một mức độ nào đó, còn có những động cơ sâu thẳm hơn, những ý định sâu thẳm hơn, những đam mê sâu thẳm hơn. Và tổng thể của cái đó là nội dung ý thức của tôi, mà là ý thức của thế giới. Đúng chứ thưa bạn?

Vì vậy tôi sẽ phải làm gì đây? Cái trí của tôi nhận ra rằng nó phải được tự do khỏi tình trạng bị quy định. Tôi phải được tự do khỏi là một người Ấn độ giáo, ngược lại tôi là một nô lệ cho cái đó, ngược lại sẽ có những chiến tranh, sẽ có thù địch, sẽ có sự phân chia. Vì vậy cái trí nói, bởi vì là thông minh nó phải cởi bỏ bị quy định khỏi chính nó bằng bất kỳ giá nào. Bây giờ làm thế nào điều này sẽ được thực hiện? Mà không có – hãy luôn luôn nhớ rằng – mà không có sự phân chia như người phân tích và vật được phân tích, bởi vì biết rằng nội dung là ý thức, bất kỳ nỗ lực nào tôi thực hiện vẫn còn là bộ phận của nội dung đó, để vượt khỏi nó. Đúng chứ? Bạn đã hiểu rõ rồi chứ? Vậy thì người ta phải làm gì đây, khi bị đối diện vấn đề này?

Người hỏi: Hoặc chấp nhận thế giới như nó là, hoặc phủ nhận toàn bộ nó.

Krishnamurti: Hãy chờ đó. Chúng ta sẽ đến điểm đó. Bây giờ khi bạn nói phủ nhận nó . . .

Người hỏi: Tôi có ý chúng ta không thể chấp nhận nó như nó là.

Krishnamurti: Bạn là ai để chấp nhận nó? Tại sao bạn nên chấp nhận nó hay phủ nhận nó? Nó là một sự thật. Có mặt trời, tại sao bạn chấp nhận nó hay phủ nhận nó? Nó ở đó. Đúng chứ? Vì vậy – chờ một chút, cho phép tôi chấm dứt. Bạn bị đối diện với cái này và nếu bạn phủ nhận nó, ai là người mà phủ nhận nó? Người đó là bộ phận của ý thức đó, anh ấy đang phủ nhận chỉ một phần mà không phù hợp với anh ấy. Đúng chứ? Và nếu anh ấy chấp nhận nó, anh ấy sẽ chấp nhận chỉ một phần mà phù hợp với anh ấy.

Người hỏi: Trở lại điều gì trước kia ông đã nói về sự liên tục của khuôn mẫu loạn thần kinh. Tôi không hiểu nó.

Krishnamurti: Đó là lý do tại sao. Tôi sẽ giải thích cho bạn điều gì đó thưa bạn.

Người hỏi: Làm thế nào tôi phủ nhận nó?

Krishnamurti: Bạn không thể phủ nhận bất kỳ thứ gì cả. Nó ở đó. Bây giờ hành động gì xảy ra khi bạn quan sát mà bạn không thể làm bất kỳ việc gì cả. Hãy chờ đó.

Người hỏi: Bắt đầu bằng ông có lẽ cảm thấy tất cả ý thức này không thực sự là nó, và ông có lẽ là một con khỉ. Và bởi vì có được cảm giác rằng ông là cái này, ông ngừng lại nhưng tiến trình tiếp tục khi ông không thể làm gì cả về nó.

Krishnamurti: Không thưa bạn. Không thưa bạn. Tiến trình này tiếp tục chỉ khi nào tôi đã không hiểu rõ nội dung ý thức của tôi dù nó bị loạn thần kinh hay không-bị loạn thần kinh, dù nó là đồng tính luyến ái hay không-đồng tính luyến ái, dù nó là ham muốn tình dục – bạn theo kịp không, nội dung, tất cả đều được hàm ý trong nội dung. Và nếu tôi chọn lựa một phần rồi bám vào nó, đó là chính bản chất của loạn thần kinh. Nếu tôi nói rằng tôi là một người Ấn độ giáo

và bám chặt vào nó, và theo công nghệ tôi cũng tiến bộ – tôi trở thành một kỹ sư hạng nhất và phía bên trong tôi là một người Bà la môn nhỏ nhen, hung bạo. Bạn theo kịp không? Và vân vân và vân vân.

Vì vậy bất kỳ hành động nào thuộc về thành phần của tôi – làm ơn lắng nghe điều này – bất kỳ hành động nào thuộc về cái tôi, mà là bộ phận của ý thức, nó không thể cởi bỏ được theo lối đó: vậy thì tôi phải làm gì đây? Bạn nắm bắt được nó không, thưa bạn? Tôi sẽ không phủ nhận hay chấp nhận nó. Nó là một sự thật.

Người hỏi: Ông không thể làm gì cả. Mọi việc ông làm chỉ củng cố sự phân chia.

Krishnamurti: Vì vậy bạn phải làm gì đây?

Người hỏi: Ông không thể làm gì cả.

Krishnamurti: Hãy chờ đó, hãy chờ đó. Bạn quá mau mắn! Vậy thì bạn không biết nó có ý nghĩa gì khi không làm gì cả. Chỉ một phút thôi thưa bạn. Hãy lắng nghe.

Người hỏi: Tôi xin phép trích dẫn điều gì Freud nói: bạn phải mang điều gì trong tầng ý thức bên trong ra tầng ý thức bên ngoài.

Krishnamurti; Không, không. Tôi không biết Freud nói gì, tôi không quan tâm đến điều gì Freud nói.

Người hỏi: Tôi lại có quan tâm.

Krishnamurti: Bạn quan tâm đến điều gì Freud nói – tại sao vậy?

Người hỏi: Bởi vì nó là một sự thật. Nó ở sâu thẳm trong bản chất.

Krishnamurti: Hãy chờ một tí thưa bạn. Bạn đang trích dẫn Freud hay bạn đã tự-quan sát về chính bạn? Vì vậy nó là trải nghiệm riêng của bạn và bạn nói rằng tầng ý thức bên trong bùng ra, và hành động; hay tầng ý thức bên trong ngăn cản hành động. Vì vậy bạn vẫn đang suy nghĩ dựa vào

sự phân chia – dĩ nhiên là như thế. Tầng ý thức bên ngoài và tầng ý thức bên trong. Tôi không đang suy nghĩ dựa vào tất cả điều đó. Tôi phủ nhận suy nghĩ trong sự phân chia.

Người hỏi: Nhưng không thực sự có một phân chia.

Krishnamurti: Nhưng đối với bạn vẫn có tầng ý thức bên trong bùng ra.

Người hỏi: Nó là một từ ngữ, giống như ý chí hay . . .

Krishanmurti: Ồ không, không. Khi chúng ta sử dụng từ ngữ tầng ý thức bên trong bạn đang sử dụng nó bằng một ý nghĩa rõ rệt rằng nó không là tầng ý thức bên ngoài. Và có ý thức và sự việc không ý thức được. Theo tôi đó là một câu phát biểu phân chia. Vì vậy nếu bạn biết rằng bạn bị phân chia theo lối đó, tại sao bạn không bám vào nó?

Người hỏi: Những nội dung của chúng ta làm việc.

Krishnamurti: Dĩ nhiên nó làm việc. Dĩ nhiên, tôi nói rằng tôi là người ham muốn tình dục, có thể sâu thẳm bên trong tôi là người khác. Tôi luôn luôn đang tự-mâu thuẫn chính tôi và trở thành một người đạo đức giả, một thực thể kinh khiếp.

Vì vậy tôi đang nói tất cả điều này là bộ phận thuộc ý thức của tôi – Freud và bám vào Freud, không-bám vào Freud, bám vào truyền thống khủng khiếp Bà la môn của tôi, mà là cùng sự việc, không thích những người hippie và thích những người đàng hoàng, nó là cùng sự việc. Vì vậy tôi đang nói với bạn, toàn nội dung của tôi là ý thức của tôi. Tôi sẽ không dùng một bộ phận chống lại một bộ phận khác, bám vào một bộ phận bởi vì bộ phận đó làm hài lòng tôi, hay tôi bị quy định theo lối đó.

Người hỏi: Nhưng khi ông nói cái trí tôn giáo, ông nói về cái đó.

Krishnamurti: Tôi nghĩ rằng tôi có nói.

Người hỏi: Ông cũng tạo một phân chia giữa . . .

Krishnamurti: À, không, không. Tôi nói khi không có sự phân chia thuộc bất kỳ loại nào – điều đó giải thích rất rõ ràng – khi không có sự phân chia thuộc bất kỳ loại nào, không chỉ hời hợt nhưng còn cả trong nội dung của chính ý thức như người quan sát và vật được quan sát, khi không có bất kỳ điều gì thuộc loại đó, vậy thì có chất lượng của cái trí tôn giáo. Vì vậy chúng ta sẽ không tìm hiểu điều đó.

Bây giờ làm ơn chỉ lắng nghe. Bạn thấy. Làm ơn, khi chúng ta nói nội dung tạo thành ý thức, triết lý của Freud, trải nghiệm đặc biệt của bạn, mọi thứ được bao gồm trong đó, mọi thứ. Đúng chứ? Người đàn ông tội nghiệp ở Ấn độ không bao giờ nghe về Freud, anh ấy không bao giờ nghe về Christ. Và người đàn ông mà đã được nuôi dưỡng trong hai thế kỷ với thần thoại của Christ, anh ấy nói rằng đó là một sự thật, và người dân làng nhỏ bé tội nghiệp với Thượng đế nhỏ xíu của anh ấy, anh ấy nói rằng đó là một sự thật. Cả hai đều là nội dung của ý thức. Chắc chắn như thế phải không, thưa bạn?

Người hỏi: Nó không được rõ ràng.

Krishnamurti: Bạn thấy, bạn phủ nhận để buông bỏ mảnh vỡ đặc biệt của bạn mà bạn đang bám vào. Đây là điều gì tôi phải – khi tôi đến Ấn độ – tôi phải đấu tranh với điều này, bởi vì họ tin tưởng một cách căn bản nhất, trong nhiều thế kỷ họ đã được nuôi dưỡng trong ý tưởng rằng có một linh hồn và Đấng Tối thượng, Thượng đế. Và tại cơ bản họ tin rằng sự khai sáng chỉ có thể xảy ra khi hai sự việc này hòa hợp cùng nhau. Và tôi nói điều đó hoàn toàn vô nghĩa, cả hai đều được sáng chế bởi tư tưởng. Đó là trò chơi của tôi với họ. Vì vậy đừng tham gia vào nó!

Krishnamurti: Vì vậy tôi tự-nói với mình . . .

Người hỏi: Ông không đang phủ nhận từ ngữ Tôi, nó chỉ là một nhận dạng.

Krishnamurti: Tôi chỉ sử dụng nó như một phương tiện của sự truyền đạt. Chúng ta hãy đừng đề cập đến nó. Bây

giờ tôi đã đến được mấu chốt này. Tôi tự-thấy cho chính tôi rằng bất kỳ chuyển động nào trong nội dung đó vẫn còn là bộ phận của nội dung, bất kỳ chuyển động nào. Nếu tôi nói, điều này tốt lành, và bám vào nó, đó là bộ phận của nó – nếu tôi nói, điều kia là xấu xa, hay nếu tôi nói có Thượng đế hay không có Thượng đế, nó vẫn như vậy. Vì vậy tôi sẽ làm gì khi biết cái trí bị quy định như thế – biết nó – tôi biết nó hoàn toàn – nó rõ ràng như ánh sáng mặt trời – nếu có ánh sáng mặt trời. Và đó là một sự thật tuyệt đối. Vậy thì tôi tự-nói với chính tôi: làm thế nào cái trí tự-giải thoát được chính nó khỏi tình trạng bị quy định của nó?

Người hỏi: Tôi tin rằng ông sẽ phải vượt khỏi tình trạng bị quy định.

Krishnamurti: Không, không. Vượt khỏi có nghĩa vẫn là bộ phận của nó.

Người hỏi: Nhưng ông có thể vượt khỏi chính bản thân ông khi bạn đang lắng nghe.

Krishnamurti: Vâng thưa bạn, hoàn toàn đúng. Hoàn toàn đúng.

Người hỏi: Nhưng bởi vì tôi cảm thấy rằng ông đã không còn tình trạng bị quy định của ông, tôi sẽ lắng nghe ông, thực sự lắng nghe để mất đi tình trạng bị quy định của tôi.

Krishnamurti: Tôi hiểu thưa bạn. Bạn không biết tôi và làm ơn thưa bạn đừng nói rằng, ông cởi bỏ được tình trạng bị quy định, bạn không biết nó có nghĩa gì vì vậy làm ơn đừng nhận xét.

Người hỏi: Thưa ông, điều gì đã xảy ra là chúng tôi không muốn loại bỏ tình trạng bị quy định của chúng tôi.

Krishnamurti: Hãy nắm lấy nó! Hãy nắm lấy nó và sống cùng nó. Hãy ở trong sự hỗn loạn, hãy ở trong đau khổ – bạn theo kịp không – những chiến tranh. Đừng chuyển động khỏi nó. Nếu bạn thích nó hãy bám vào nó và đó là điều gì đang xảy ra thưa bạn. Bạn theo kịp không? Người Hồi giáo

bám vào tình trạng bị quy định của anh ấy và đó là lý do tại sao anh ấy đánh nhau với người Do thái giáo. Và người Do thái giáo bám vào tình trạng bị quy định của họ. Đúng chứ? Và đó là thế giới. Và tôi có sự trói buộc đặc biệt của tôi, tôi sẽ không buông bỏ nó. Vì vậy khi biết tất cả điều này, cái trí sẽ làm gì đây?

Người hỏi: Nó trở nên yên lặng. Tôi không làm gì cả.

Krishnamurti: Quý ông này nói rằng, tôi trở nên yên lặng – bạn theo kịp câu nói không? Khi tôi bị đối diện với sự kiện rằng tôi hoàn toàn bị quy định này, tôi có thể chơi trò ma mãnh với chính tôi và nói rằng tôi đang cởi bỏ chính tôi, mà là bộ phận của sự đào tạo của tôi, mà là bộ phận của nội dung. Bạn theo kịp chứ? Anh ấy nói, tôi trở nên yên lặng. Đó là như thế sao?

Người hỏi: Tôi không thể kiềm chế việc mang cái tôi vào.

Krishnamurti: Đó là như thế. Anh ấy thực sự có ý rằng nó chỉ là một phương tiện để nói chuyện. Bây giờ điều gì xảy ra thưa bạn, hãy nhìn nó đi, khi bạn đối mặt với điều gì đó mà bạn không thể làm gì cả – bạn hiểu không – bằng những quy định của bạn, bạn đã suy nghĩ rằng bạn có thể làm điều gì đó đúng đắn – đúng chứ – rằng bạn có thể thay đổi, rằng bạn có thể thực hiện dễ dàng, rằng bạn có thể sửa đổi điều này nhưng nó vẫn còn là bộ phận của cùng lãnh vực, chuyển động từ một viên đá sang một viên đá khác, từ một ngõ ngách đến một ngõ ngách khác của lãnh vực, nó vẫn còn trong lãnh vực đó, khi bạn nhận ra rằng bất kỳ chuyển động nào bên trong lãnh vực đó là chuyển động đang bị quy định – điều gì xảy ra? Chỉ đừng trả lời tôi. Điều gì xảy ra? Thưa bạn, điều gì xảy ra khi người Ả rập và người Do thái nói, hãy nhìn, tôi bị quy định, bạn bị quy định, điều gì xảy ra? Tiếp tục đi thưa bạn, điều gì xảy ra?

Người hỏi: Vậy thì nó có thể sống..

Krishnamurti: Vậy thì nó có thể sống. Nếu tôi nhận ra rằng tôi hoàn toàn bị quy định, và bất kỳ trò ma mãnh nào

mà tôi đùa giỡn là bộ phận của tình trạng bị quy định của tôi – từ là một người Thiên chúa giáo trở thành một người Ấn độ giáo, từ một người Ấn độ giáo trở thành một người Cộng sản, từ chủ nghĩa Cộng sản trở thành chủ nghĩa Mao, từ chủ nghĩa Mao nhảy đến Zen, và từ Zen đến Krishnamurti và vân vân và vân vân, nó là bộ phận của tình trạng bị quy định của tôi, nó là bộ phận của toàn nội dung này. Điều gì xảy ra khi tôi nhận ra điều này?

Người hỏi: Qui trình này tự ngừng lại. Nó tan biến.

Krishnamurti: Nó tan biến cùng bạn, thưa bạn? Vì chúa xin đừng lý luận.

Người hỏi: Nó là một sự thật. Nó tự tan biến . . .

Krishnamurti: Thưa bạn nó còn phức tạp hơn điều đó. Bạn quá mau mắn. Bạn không đang cùng nó. Bạn muốn một kết quả.

Người hỏi: Thưa ông cái trí thấy điều này không giống như cái trí khởi động sự tìm hiểu.

Krishnamurti: Đó là nó. Bây giờ điều gì đã xảy ra? Hãy tìm hiểu chầm chậm thưa bạn. Điều gì xảy ra cho cái trí mà đã bắt đầu tìm hiểu nội dung của nó và đang khám phá những phân chia lạ lùng, những mâu thuẫn, những mảnh vỡ, những khẳng định, những hung hăng, bạn theo kịp không, đã khám phá tất cả việc đó, điều gì xảy ra cho một cái trí như thế?

Người hỏi: Nó trở nên rất rõ ràng. Nó có không gian. Nó ở trong một trạng thái khác.

Krishnamurti: Vậy thì thưa bạn, tôi sẽ đặt cho bạn một câu hỏi khác. Hành động của bạn trong sống hàng ngày của bạn là gì – lắng nghe điều này – hành động trong sống hàng ngày của bạn là gì, không phải là hành động của một khủng hoảng, sống hàng ngày của bạn khi bạn nhận ra sự thật này?

Người hỏi: Ông có những quyết định.

Krishnamurti: Bạn thậm chí không lắng nghe câu hỏi của tôi. Làm thế nào bạn có thể nói rằng bạn có những quyết định.

Người hỏi: Có lẽ chúng tôi không nhận ra sự việc này, thưa ông.

Krishnamurti: Đó là quan điểm của tôi thưa bạn. Hoặc bạn nhận ra điều này như một sự kiện, và sự kiện đó thay đổi từ cơ bản toàn cấu trúc của . . . của bạn.

Người hỏi: . . . cuộc sống.

Krishanmurti: Hãy đợi đó. Hoặc bạn không nhận ra nó. Nếu bạn không nhận ra nó – bạn theo kịp không – nhưng chắc chắn bạn không nhận ra, bạn chỉ nói, vâng, tôi hiểu rõ nó, mà không có ý nghĩa gì cả – khi bạn đối diện với sự kiện này, hành động của bạn trong sống hàng ngày của bạn là gì – hãy liên quan nó đến hai điều, vậy thì bạn sẽ có được câu trả lời. Bạn hiểu rõ không? Bạn hiểu rõ không, thưa bạn? Đó là – hãy chờ đó, hãy lắng nghe tôi – tôi nhận ra rằng tôi là một người Ấn độ giáo, bị quy định. Tôi nhận ra rằng tôi đã được nuôi dưỡng trong những hoàn cảnh đặc biệt – người thầy của thế giới, tất cả – bạn không có ý tưởng về nó, hiến dâng trọn vẹn, những cây đèn cầy, thờ phụng, tất cả việc đó, đang đối diện với thế giới, của cải, tiền bạc, vị trí, thanh danh, và tôi thấy tất cả điều đó là bộ phận của nội dung, bộ phận của tôi. Và sự liên quan của nhận biết đó đến sống hàng ngày của tôi là gì? Nếu tôi không liên quan đến nó, nó vẫn còn thuộc từ ngữ, thuộc lý thuyết, không có ý nghĩa. Vì vậy tôi phải liên quan đến nó. Vì vậy tôi đang nói rằng: khi tôi nhận ra tình trạng bị quy định của tôi, sự liên quan của tôi là gì, hành động trong sống hàng ngày của tôi là gì, khi biết điều đó? Nếu bạn không thể trả lời nó, vậy thì bạn đã không nhận ra nó, vậy thì bạn đang đùa giỡn với những từ ngữ.

Người hỏi: Đối với tôi có vẻ rằng mỗi lần ông đặt ra một câu hỏi, có một vấn đề của mọi người đang cố gắng tìm ra

câu trả lời. Trong câu hỏi, liệu đúng là không có câu trả lời.

Krishnamurti: Dĩ nhiên không, thưa bạn. Tôi đang hỏi nó bởi vì bạn phải hỏi câu hỏi đó.

Người hỏi: Điều đó đúng. Chính người đặt ra câu hỏi luôn luôn tìm kiếm câu trả lời.

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang nói. Tôi nhận ra – tôi sẽ không sử dụng từ ngữ Tôi. Có sự nhận ra về tình trạng bị quy định này, làm thế nào sự nhận ra đó hành động trong sống hàng ngày?

Người hỏi: Không có phản ứng.

Krishnamurti: Thưa bà, đừng nói gì cả. Hãy đặt câu hỏi đó cho chính bà trước, tôi không đang yêu cầu bạn trả lời nó, hãy đặt câu hỏi đó cho chính bạn. Vậy thì làm thế nào sự nhận ra về sự thật tuyệt đối này, dù bạn quyến luyến đến chủ nghĩa loạn thần kinh này hay đến chủ nghĩa loạn thần kinh nào khác, khi bạn nhận ra tất cả tình trạng bị quy định này, sự nhận ra đó tác động như thế nào vào những hoạt động hàng ngày của bạn?

Người hỏi: Liệu tất cả nỗ lực về phần của cái tôi kết thúc?

Krishnamurti: Bạn sẽ tìm ra. Khi bạn nói, "Tôi đã hiểu rõ nó", liệu có một phân chia giữa – thấy điều gì anh ấy đã nói vừa lúc nãy – nếu có một phân chia giữa sự nhận ra đó và hoạt động hàng ngày của bạn, nếu có một phân chia, vậy thì có sự xung đột. Xung đột đó là vô trật tự mà trong đó chúng ta sống, cả thế giới lẫn bạn và một người khác. Vì vậy việc gì xảy ra khi có một nhận biết thực sự về điều này, sự thật của nó. Khi bạn thực sự thấy sự thật giống như ngọn lửa đang cháy hừng hực, con cọp giết chết bạn, chất độc hủy hoại bạn, khi bạn nhận ra sự thật đó sinh động như thế, vậy thì trong sự nhận ra điều đó trong sống hàng ngày của bạn hành động của bạn là gì. Hãy đặt ra câu hỏi đó – bạn biết không.

Người hỏi: Nhận ra này cho tôi sự tỉnh thức trong sống hàng ngày – đó là chất lượng phải không?

Krishnamurti: Ồ không thưa bà. Đừng, nó không phải như thế đâu.

Người hỏi: Nó phải hoàn toàn thay đổi cách sống của tôi.

Krishnamurti: Hãy tìm ra đi thưa bạn. Dĩ nhiên nó thay đổi.

Người hỏi: (Không nghe rõ)

Krishnamurti: Không thưa các bạn, làm ơn thưa các bạn, tôi đang hỏi các bạn: liệu các bạn nhận ra – tôi không đang trịch thượng hay đang chỉ trích, tôi chỉ đang hỏi bạn – liệu bạn nhận ra trong ý nghĩa rằng bạn có một đau đớn, khi bạn có một cái răng bị đau, có sự đau đớn, đó là một nhận ra tuyệt đối về đau đớn, bạn làm cái gì đó về nó. Bạn không nói rằng, ồ tôi sẽ lý luận về nó – bạn theo kịp không – bạn đến hiệu thuốc gần nhất, hay dược sĩ, hay nha sĩ, có hành động. Trong cùng cách như vậy, khi cái trí hoàn toàn nhận ra rằng bạn bị quy định, nội dung ý thức của bạn là nội dung của nó – hãy tìm hiểu chầm chậm – và bất kỳ chuyển động nào mà bạn thực hiện vẫn còn là bộ phận của ý thức đó – cố gắng vượt khỏi nó, hay chấp nhận nó, hay phủ nhận nó, vẫn còn là bộ phận của nó – vậy thì nhận ra sự thật của điều đó là gì, nó ảnh hưởng đến sống của bạn như thế nào? Bạn không thể trả lời nó bởi vì tôi sẽ giải thích cho bạn tại sao. Sự nhận ra của sự kiện đó sẽ hành động. Bạn hiểu rõ chứ? Sự nhận ra, sự thật của sự kiện đó sẽ hành động; và sự thật đó, vì là thông minh tột đỉnh, sẽ hành động theo khoảnh khắc.

Người hỏi: Nhưng liệu ông có thể nhận ra điều đó? Nhưng liệu ông có thể nhận ra điều đó, khi ông vẫn còn bị trói buộc trong sự sợ hãi của ông.

Krishnamurti: Bạn không thể, không thể. Vì vậy – chúng ta quay trở lại câu hỏi – một mảnh mà là sợ hãi, bạn đang cố

gắng khuất phục nó bởi một mảnh khác. Đúng chứ? Và bạn không thể xóa sạch nó bằng cách đó. Đúng chứ? Vì vậy phải có một tiếp cận khác hẳn đến mảnh mà bạn gọi là sợ hãi đó. Đúng chứ? Và tiếp cận là như thế này: tuyệt đối không làm gì về mảnh sợ hãi. Đúng chứ? Bạn có thể chứ? Tôi không thể làm bất kỳ điều gì về chiếc xe lửa đang chạy qua đó, tiếng ồn, vì vậy tôi lắng nghe nó. Bạn hiểu rõ không? Làm ơn lắng nghe điều gì tôi đang nói. Tôi không thể làm bất kỳ điều gì về con rắn rung chuông, tiếng ồn, tiếng gầm thét của chiếc xe lửa đó. Vì vậy tôi không dựng lên một kháng cự với nó, vì vậy tôi lắng nghe. Khi tôi lắng nghe không có sự ồn ào. Có sự ồn ào nhưng nó không ảnh hưởng đến tôi. Cùng cách như vậy khi tôi nhận ra tôi bị loạn thần kinh, nhận ra nó, tôi đang bám chặt vào một niềm tin đặc biệt, một cách hành động đặc biệt, tôi là người đồng tính hay bất kỳ là gì chăng nữa, tôi có những thành kiến kinh khủng, Thượng đế tồn tại, Thượng đế không tồn tại. Bạn theo kịp chứ? Khi tôi nhận ra rằng tôi bị quyến luyến vào một sự việc, chỉ lắng nghe nó, trọn vẹn bằng tâm hồn của tôi, không kháng cự nó, lắng nghe nó trọn vẹn.

Điều này có rõ ràng cho buổi bàn luận này, sáng nay? Đó là, chúng ta bắt đầu bằng cách hỏi, nếu chúng ta có thể nhìn toàn bộ chuyển động của sống như một tiến hành đồng nhất – sự giết chóc, những người tị nạn, bảy triệu rưỡi người ở Ấn độ, mà đã vốn nghèo khổ, những công việc kinh doanh tồi tệ, chiến tranh ở Trung đông, những người Thiên chúa giáo, những người Tin lành giáo, những người khoa học, những họa sĩ, những người kinh doanh, cuộc sống riêng tư, cuộc sống công cộng, gia đình của tôi, gia đình của bạn – phân chia, phân chia, phân chia. Và sự phân chia này đã tạo ra một hỗn loạn như thế trong thế giới và trong chính tôi, liệu tôi có thể nhìn tất cả điều này như một chuyển động duy nhất lạ thường hay không? Tôi không thể. Đó là một sự thật. Đúng chứ? Tôi không thể bởi vì tôi bị phân chia trong chính tôi. Tôi bị quy định trong chính tôi. Vì vậy quan tâm

của tôi lúc đó không phải là tìm ra làm thế nào sống một sống đồng nhất nhưng xem thử liệu sự phân chia đó có thể kết thúc. Và sự phân chia đó kết thúc chỉ khi nào tôi nhận ra tất cả ý thức của tôi được tạo thành bởi những mảnh vỡ này. Ý thức của tôi là sự phân chia. Và khi tôi nói rằng phải có hòa đồng, được mang lại cùng nhau, nó vẫn còn là bộ phận của ma mãnh đó mà tôi đang đùa cợt vào chính tôi. Vì vậy tôi nhận ra điều đó. Tôi nhận ra nó là sự thật như ngọn lửa đang hừng hực cháy. Tôi không thể lừa gạt tôi, nó là một sự thật, và tôi bị bỏ lại cùng nó. Và tôi phải tìm ra làm thế nào nó vận hành trong sống hàng ngày của tôi. Tôi phải tìm được nó, không phỏng đoán, đùa giỡn, lý luận, bởi vì tôi đã thấy sự thật của nó và sự thật sẽ hành động. Nếu tôi không thấy nó và giả vờ tôi đã thấy nó, vậy thì tôi sẽ tạo ra một đống hỗn loạn kinh tởm trong sống của tôi. Đúng chứ thưa bạn.

SAANEN

Ngày 4 tháng 8 năm 1971

– 2 – LIỆU THÔNG MINH CÓ THỨC DẬY?

Sự liên quan giữa tư tưởng và thông minh là gì? Những giới hạn của suy nghĩ bị quy định. Không chuyển động mới mẻ nào có thể xảy ra nếu “bộ não cũ kỹ” liên tục đang vận hành: “Tôi đang đi về hướng Nam, suy nghĩ tôi đang đi về hướng Bắc.” Sự nhận biết được những giới hạn của cái cũ kỹ là hạt giống của thông minh. Liệu “Cái mới mẻ” có thể được công nhận? Kích thước khác hẳn chỉ có thể vận hành qua thông minh.

Krishnamurti: Ngày hôm qua chúng ta đã cùng nhau nói chuyện về tầng ý thức bên trong, tầng ý thức bên ngoài, và nội dung của ý thức và phải làm gì cho nó? Chúng ta sẽ tiếp tục chủ đề đó phải không? Hay sáng nay bạn muốn bàn luận một chủ đề khác?

Người hỏi: Tiếp tục chủ đề đó.

Krishnamurti: Bạn chắc chắn chứ?

Người hỏi: Ồ, tôi muốn bàn luận thêm một chút về thông minh và tư tưởng, sự liên quan giữa chúng và sự yên lặng và chết.

Krishnamurti: Bây giờ chúng ta hãy lặp lại rõ ràng câu hỏi. Quý ông kia đang hỏi: sự liên quan giữa thông minh và tư tưởng, sự yên lặng và chết là gì. Bạn muốn bàn luận điều đó phải không?

Người hỏi: Chúng ta có thể tìm hiểu về tự do. Và liệu tự do có thể tồn tại trong một xã hội hiện đại.

Krishnamurti: Anh ấy nói, tôi muốn tìm hiểu tự do là gì, và liệu tự do có thể tồn tại trong một xã hội hiện đại.

Người hỏi: Tôi thực sự không biết liệu chúng ta đã hoàn toàn bàn luận xong vấn đề của ngày hôm qua và liệu chúng ta đã thực sự tìm hiểu nó đến tận cùng.

Krishanmurti: Người hỏi nói, tôi không nghĩ chúng ta đã tìm hiểu đầy đủ vấn đề của động cơ, ý định sâu thẳm và vân

vân.

Tôi không hiểu liệu chúng ta có thể bàn luận vấn đề của ý thức này sâu sắc hơn nữa bằng cách suy nghĩ thông minh và tư tưởng là gì, sự liên quan giữa thông minh và tư tưởng, và có lẽ sau đó nếu chúng ta có thể tìm hiểu thêm sự yên lặng và sự liên quan của nó với chết. Nhưng trước khi chúng ta tìm hiểu điều đó, có nhiều sự việc liên quan đến điều gì chúng ta đã bàn luận ngày hôm qua. Và tôi không biết liệu bạn đã tự-thâm nhập sâu thẳm trong nó và bạn đã hiểu rõ điều gì, hay nó là một sự thật nhiều đến chừng nào.

Ngày hôm qua chúng ta đã nói, hầu hết chúng ta đều bị quy định bởi văn hóa, bởi môi trường sống, bởi thực phẩm, quần áo, và vân vân. Chúng ta bị quy định. Tình trạng bị quy định là nội dung của ý thức và ý thức là tình trạng bị quy định. Tư tưởng có liên quan gì với tình trạng bị quy định đó? Và liệu có thể có thông minh nơi nào có tình trạng bị quy định? Đúng chứ thưa bạn?

Người ta ý thức được rằng nếu người ta đã tự-tìm hiểu đầy đủ một cách hoàn toàn khách quan, không phải bằng bất kỳ loại chỉ trích hay bênh vực nào, nếu người ta đã quan sát về chính mình người ta thực sự nhận ra rằng người ta đã bị quy định, một cách hời hợt hay sâu thẳm phía bên trong. Và liệu có thể không những làm tự do khỏi tình trạng bị quy định sâu thẳm, mà có lẽ là kết quả của gia đình, toàn bộ sự tích lũy của chủng tộc, những ảnh hưởng mơ hồ nhưng còn cả đã thâm nhập rất sâu, liệu rằng cái trí có khi nào được tự do khỏi tất cả điều đó? Đó là một câu hỏi. Và nếu nó bị quy định liệu cái trí có thể tự-cởi bỏ chính nó hoàn toàn hay không? Hay – đây có lẽ là một câu hỏi liên quan – liệu cái trí có thể tự-ngăn ngừa vĩnh viễn, không qua kháng cự, khỏi tình trạng bị quy định? Bạn theo kịp chứ? Có hai nghi vấn này mà bạn phải tìm hiểu sáng nay. Sự liên quan giữa tư tưởng và thông minh, và điều gì được nói cũng bao hàm sự yên lặng và chết. Chúng ta sẽ tìm hiểu tất cả điều này, nếu

chúng ta có thể, chúng ta sẽ giải thích trọn vẹn mọi vấn đề này.

Tại sao cái trí luôn luôn bị quy định? Có phải vì nó quá nhạy cảm, quá dễ bị tổn thương, nó giống như một vật mỏng manh dễ vỡ, và trong sự liên hệ nó luôn luôn bị tổn thương, luôn luôn bị quy định, và liệu tình trạng bị quy định đó có thể vĩnh viễn được xóa sạch. Vì vậy người ta nhận ra rằng cái trí bị quy định, chính bộ não bị quy định – thời gian được tiến hóa qua những thế kỷ này sang những thế kỷ khác, và bộ não là kho lưu trữ ký ức, bạn có thể tự-quan sát nó, bạn không cần đọc những quyển sách triết lý hay tâm lý, ít ra tôi không đọc, mặc dù bạn có lẽ đọc. Và nó luôn luôn đang phản ứng, bộ não mà đã tiến hóa qua thời gian, mà là quá khứ, mà là sự tích lũy của ký ức, trải nghiệm, hiểu biết, phản ứng đến thách thức nào ngay lập tức theo tình trạng bị quy định của nó, hời hợt hay sâu thẳm. Tôi nghĩ điều này là rõ ràng.

Bây giờ liệu sự phản ứng từ quá khứ đó có thể được trì hoãn để cho có một khoảng ngừng giữa sự thách thức và sự phản ứng? Không khó khăn lắm, phải không? Đó là, người ta đã được nuôi dưỡng – tôi đang đưa ra một tình trạng quy định rất hời hợt – trong một văn hóa đặc biệt, trong một niềm tin hay khuôn mẫu đặc biệt, và khi niềm tin hay khuôn mẫu đó bị nghi ngờ liền có sự phản ứng tức khắc tùy theo nền tảng quá khứ của người đó. Tôi đang hỏi: liệu sự phản ứng đó có thể được trì hoãn để cho có một khoảng ngừng giữa sự thách thức và sự phản ứng. Điều đó khá đơn giản, phải vậy không, không à? Bạn nói tôi là một người ngu xuẩn – phản ứng của tôi là ngay tức khắc, nói bạn là một người khác, hay tức giận bạn, hay điều này hay điều kia. Bây giờ khi bạn nói tôi là một người ngu xuẩn, liệu có một khoảng ngừng giữa tôi nghe bạn nói và sự phản ứng của tôi, một khoảng không gian – đúng chứ – để cho bộ não đủ yên lặng để phản ứng trong một cách khác? Tôi có đang trình bày rõ ràng hay không?

Người hỏi : Hay để quan sát phản ứng riêng của nó.

Krishnamurti: Hãy chờ một chút thưa bạn, hãy ngừng một chút, một khoảnh khắc thôi. Bộ não luôn luôn phản ứng tùy theo tình trạng bị quy định của nó, tùy theo những hình thức bị kích động khác nhau của nó, nó luôn luôn năng động. Bộ não là sự phản ứng của thời gian, ký ức, bộ não là nội dung của nó. Đúng chứ? Toàn quá khứ được chứa đựng trong bộ não. Nếu bộ não có thể tự kiềm chế và không phản ứng ngay tức khắc, vậy thì có một khả năng của một phản ứng mới mẻ. Đúng chứ?

Người hỏi: Nhưng chính thời gian này là sự phản ứng.

Krishanmurti: Không thưa bạn, bạn đang không hiểu rõ sự trình bày của tôi. Đừng đưa tôi vào những từ ngữ, chỉ nhìn vào ý nghĩa trong lúc này.

Bộ não vận hành trong thói quen cũ kỹ được thiết lập bởi văn hóa tôi sống, hay bởi những thừa hưởng chủng tộc quá khứ và vân vân, luôn luôn điều đó phản ứng, đang nhận xét, đang đánh giá, đang tin tưởng, đang không tin tưởng, đang thảo luận, đang tức giận, hung bạo, thành kiến, đó luôn luôn là sự phản ứng của nó đến bất kỳ kích thích nào, đang bảo vệ, đang phủ nhận và vân vân. Tôi đang tự-hỏi chính tôi, liệu bộ não đó có thể tạm thời không vận hành và không phản ứng ngay tức khắc? Đúng chứ? Tôi đang hỏi, tôi không biết, tôi sẽ tìm ra. Bộ não không thể bị phủ nhận khỏi hiểu biết quá khứ của nó, nó phải có hiểu biết quá khứ – tôi không biết liệu bạn đang gặp gỡ tất cả điều này – nếu không nó không thể vận hành. Vì vậy tôi đang tự-hỏi liệu bộ não cũ kỹ đó, sẽ cho phép chính nó được yên lặng để cho một bộ phận mới mẻ có thể vận hành? Đúng chứ? Khi bạn nịnh nọt tôi bộ não cũ kỹ nói, ồ tuyệt vời quá. Nhưng liệu bộ não cũ kỹ đó có thể lắng nghe điều gì bạn đang nói, sự nịnh nọt, và không phản ứng để cho có lẽ một chuyển động mới mẻ có thể xảy ra? Đúng chứ? Đúng chứ thưa bạn? Chuyển động mới mẻ đó chỉ có thể xảy ra khi có sự yên lặng, không phải

bộ máy đang vận hành dựa vào quá khứ. Điều đó rõ ràng? Rõ ràng trong ý nghĩa bạn tự nhìn vào chính bạn thưa bạn, nếu không chẳng có gì vui vẻ cả. Tôi không đang giải thích cho tôi, chúng ta đang cùng nhau làm việc. Tôi phát hiện rằng khi người ta tìm hiểu những hoạt động của người ta, bộ não cũ kỹ luôn luôn đang phản ứng như một người Thiên chúa giáo, như một người Tin lành giáo, hay bất kỳ người nào, hay tùy theo hiểu biết bị giới hạn của nó, truyền thống của nó, sự thừa hưởng chủng tộc của nó, và khi cái đó đang vận hành không có gì mới mẻ có thể xảy ra được. Đúng chứ? Bây giờ tôi muốn tìm ra liệu bộ não đó có thể yên lặng, bộ não cũ kỹ, để cho chuyển động mới mẻ có thể xảy ra. Đúng chứ? Tôi muốn tìm ra. Tôi chỉ có thể tìm ra khi trong sự liên hệ với người khác, nhìn ngắm bộ não cũ kỹ đang vận hành, và bộ não cũ kỹ hiểu rõ sự thật rằng nó phải yên lặng với mục đích để cho một sự vận hành mới mẻ có thể xảy ra.

Bộ não không đang tự-ép buộc chính nó phải yên lặng. Nếu nó đang tự-ép buộc chính nó phải yên lặng, vậy thì nó vẫn là sự vận hành của quá khứ. Trong đó có phân chia, có xung đột, có kỷ luật và mọi chuyện như thế. Nhưng nếu bộ não cũ kỹ hiểu rõ hay thấy sự kiện, sự thật rằng chừng nào nó còn liên tục phản ứng đến bất kỳ kích thích nào, nó phải vận hành theo những phương hướng cũ kỹ. Nếu bộ não cũ kỹ thấy được sự thật của điều đó, vậy thì bộ não cũ kỹ đó trở nên yên lặng. Chính là sự thật mà tạo ra sự yên lặng, không phải ý định để được yên lặng. Bạn nắm bắt được điều này không?

Bởi vì bạn thấy, thưa các bạn, nó là một câu hỏi rất lý thú, bởi vì người ta phát giác có những phần nào đó trong bộ não mà không bao giờ bị quy định. Bạn có lẽ nói, làm sao ông biết được? Tự nhiên thôi. Tôi chỉ biết nó bởi vì nó đã xảy ra cho người nói. Bạn có lẽ tin nó, hay không tin nó. Chỉ cần nắm bắt sự kiện. Tôi đang hỏi tại sao bộ não phải luôn luôn đang vận hành trong khuôn mẫu cũ kỹ này. Nếu nó không vận hành trong khuôn mẫu cũ kỹ của nó, nó đặt ra một

khuôn mẫu mới mẻ tùy theo những ký ức của nó và đặt ra một khuôn mẫu mới mẻ đối nghịch với khuôn mẫu cũ kỹ. Đúng chứ? Bạn không đang theo kịp tất cả điều này sao? Không à?

Người hỏi: Làm thế nào ông biết rằng ông không bị quy định?

Krishnamurti: Ồ chúa ơi! Bạn thấy, tôi không nên mang vào điều đó. Tôi đã nghĩ rằng bạn không thể nắm được nó. Không sao đâu, hãy để đó trong chốc lát, chúng ta sẽ giải thích nó.

Bạn thấy rằng chúng ta chỉ sử dụng một phần rất, rất nhỏ của bộ não – đúng chứ – và phần rất nhỏ đó là quá khứ. Phải có và có những phần của bộ não mà không vận hành gì cả, mà lan rộng, trống không, mới mẻ. Đúng chứ? Bạn biết gì về điều đó? Đừng đồng ý với điều này. Chúng ta chỉ biết bộ não cũ kỹ đang vận hành khi bạn nhận biết được nó. Bây giờ tôi đang hỏi liệu bộ não cũ kỹ đó có thể bất động bởi một kích động, để cho một phản ứng mới mẻ có thể hiện diện? Đó là câu hỏi của tôi. Tôi biết – người ta biết bộ não cũ kỹ, hoặc hời hợt hay sâu thẳm, bị quy định. Đúng chứ? Không có nghi ngờ gì về điều đó – đúng chứ? Có bất kỳ nghi ngờ nào không?

Người hỏi: Làm thế nào ông có thể nói về tình trạng bị quy định nếu ông nói rằng ông không bị quy định?

Krishnamurti: Đừng bận tâm về tôi thưa bạn. Tôi đã nói rằng hãy bỏ nó lại, hãy quẳng nó vào sọt rác. Chúng ta hãy bắt đầu. Bạn thấy rằng chúng ta đang quay lại điều gì đó mà bạn đã không hiểu rõ. Có lẽ bạn sẽ hiểu rõ nó. Đừng mang điều đó vào, nếu tôi mang điều đó vào, tôi xin lỗi. Quên nó đi!

Tôi đang tự-hỏi tại sao bộ não cũ kỹ luôn luôn năng động, đang phản ứng tùy theo nền tảng quá khứ của nó, mà là tình trạng bị quy định. Và câu hỏi kế tiếp là: làm thế nào bộ não đó, mà bị quy định quá nhiều, không luôn luôn đáp trả

đến bất kỳ kích động nào, tạm ngừng lại một chút? Được chứ? Ngừng lại một chút – tôi xin phép tiếp tục? Bạn dường như bị mất hút.

Người hỏi: Điều đó rất rõ ràng.

Krishnamurti: Rất rõ ràng à?

Người hỏi: Đúng.

Krishnamurti: Cám ơn chúa! Và người ta phát giác khi có sự cần thiết, sự khẩn cấp, và sự quan trọng của vấn đề nào mà đòi hỏi thật khẩn thiết, bộ não có ngừng lại. Đúng chứ? Bộ não cũ kỹ, để cho một chất lượng mới mẻ của cái trí, của bộ não mà chưa bao giờ tiếp xúc được, vận hành? Điều này đã xảy ra, đây không chỉ là trải nghiệm của tôi. Bất kỳ người khoa học đứng đầu nào – người khoa học đứng đầu, không phải một người khoa học mà là nô lệ cho những chính phủ, họ là những lái buôn, những người đó không là những người khoa học gì cả – nhưng những người khoa học đứng đầu mà được tự do khỏi những chính phủ và những đòi hỏi của những chính phủ và những môi trường sống, và sự khao khát thành công, chức vụ và vân vân, anh ấy đúng là đã đặt ra nghi vấn này, bởi vì nếu không làm thế nào anh ấy khám phá được những sự việc mới mẻ. Nếu bộ não cũ kỹ luôn luôn đang vận hành, nó không thể khám phá bất kỳ điều gì mới mẻ. Vì vậy chỉ khi nào bộ não cũ kỹ được yên lặng thì cái gì đó mới mẻ được nhìn thấy. Đúng chứ? Giống như con người phát minh ra máy bay phản lực, mặc dù anh ấy có hiểu biết nhiều về hệ thống đốt cháy bên trong, pít-tông, mặc dù anh ấy biết tất cả điều đó, anh ấy phải tìm ra cái gì đó mới mẻ, và vì vậy bộ não cũ kỹ đã nói, được rồi tôi sẽ làm bặt tăm tất cả hiểu biết mà tôi đã thâu lượm, tôi sẽ nhìn nó, mà có nghĩa bộ não cũ kỹ phải yên lặng. Và trong trạng thái yên lặng đó, cái gì đó mới mẻ được khám phá. Đây là một sự thật, bạn không cần tranh luận với tôi. Bây giờ không ép buộc bộ não, làm thế nào sự yên lặng đó hiện diện, và bộ não tự nguyện yên lặng? Bạn đã hiểu rõ chứ thưa bạn?

Tôi muốn tìm ra liệu bộ não thấy được sự thật rằng chừng nào nó còn vận hành trong khuôn mẫu cũ kỹ, nó không bao giờ có thể khám phá bất kỳ cái gì đó mới mẻ. Nó có thể khám phá cái gì đó mới mẻ chỉ khi nào nó thấy được sự thật rằng cái cũ kỹ không bao giờ tìm được cái mới mẻ và thế là cái cũ kỹ trở nên yên lặng. Sự thật làm cho nó yên lặng không phải nó ao ước được yên lặng. Đúng chứ? Nếu điều đó rất rõ ràng, vậy thì liệu trạng thái yên lặng đó có thể luôn luôn vận hành mà không phải tình trạng bị quy định cũ kỹ, và tình trạng bị quy định cũ kỹ cùng hiểu biết của nó vận hành chỉ khi nào cần thiết? Bạn có nắm bắt được câu hỏi của tôi đúng cách không? Bạn có được câu hỏi của tôi chứ?

Người hỏi: Ông nói, “Luôn luôn vận hành” phải không? Liệu điều đó không mang lại sự xung đột?

Krishnamurti: Luôn luôn. Làm ơn lắng nghe thưa bạn. Tôi không nói rằng nó phải, tôi muốn tìm ra. Tôi đang tìm hiểu. Tôi không đang nói rằng nó phải yên lặng. Tôi thấy bộ não cũ kỹ phải vận hành. Đúng chứ? Trái lại tôi không thể về nhà, trái lại tôi không thể nói tiếng Anh, lái một chiếc xe hơi, nhận ra bạn. Đúng chứ? Bộ não cũ kỹ phải vận hành, làm việc. Và chừng nào bộ não cũ kỹ không yên lặng, không sự việc mới mẻ nào có thể được thấy. Rõ ràng, tôi đã giải thích. Đúng chứ? Các bạn đã ngủ à? Các bạn đang theo kịp chứ?

Người hỏi: Có chứ.

Krishnamurti: Tôi đang tự-hỏi: sự liên hệ giữa chất lượng mới mẻ của bộ não mà vận hành trong yên lặng và sự liên hệ của nó với cái cũ kỹ là gì? Cái cũ kỹ là tư tưởng. Đúng chứ? Cái cũ kỹ là bộ sưu tập của những ký ức và bất kỳ đáp trả nào tùy theo ký ức đó đều là tư tưởng, và tư tưởng đó phải vận hành, nếu không bạn không thể làm gì cả.

Người hỏi: Thưa ông, ông đang thực hiện những phân chia phải không?

Krishnamurti: Không, không phải đâu. Không, không. Không, nó không là phân chia. Nó giống như một ngôi nhà,

nó giống như một cái lều. Cái lều là toàn bộ sự việc nhưng có những phân chia trong nó.

Người hỏi: (Nghe không rõ)

Krishnamurti: Không, không. Bạn sai lầm rồi thưa bạn. Bạn đang mất đi mấu chốt quan trọng. Bạn đã không chuyển động. Ồ chúa ơi! Bạn nắm được nó chưa thưa bạn?

Người hỏi: Hãy cho vài ví dụ.

Krishnamurti: Tôi không cho những ví dụ thưa bạn. Tôi bị mất hút cùng những ví dụ. Tôi đã khám phá hai sự việc thưa bạn. Chúng ta đã khám phá hai sự việc. Rằng bộ não cũ kỹ là bộ não bị quy định, mà đã tích lũy hiểu biết qua hàng thế kỷ này sang hàng thế kỷ khác. Đó là bộ não cũ kỹ mà chúng ta sẽ gọi nó trong thời điểm này. Chỉ đang cho nó một cái tên, không còn gì thêm nữa, chỉ đang cho nó một cái tên, không phân chia như là cái cũ kỹ và cái mới mẻ, chỉ chuyển tải ý nghĩa rằng có toàn cấu trúc này của bộ não, một phần của nó là cái cũ kỹ, mà không có nghĩa rằng nó được tách khỏi cái mới mẻ. Điều đó khác hẳn.

Người hỏi: Nhưng ngày hôm qua ông đã nói rằng chúng ta nhận biết . . .

Krishnamurti: Chờ đã thưa bạn. Chúng ta quay trở lại điều đó. Chúng ta sẽ quay trở lại toàn câu hỏi của ý thức. Tôi không đang tự-mâu thuẫn. Nếu tôi đang mâu thuẫn với điều gì tôi đã nói ngày hôm qua – tôi sẽ bảo với bạn rằng tôi đang mâu thuẫn. Tôi không là một người ngu xuẩn như thế. Tôi sẽ tìm hiểu nó.

Bây giờ tôi đang nói với chính tôi: tôi thấy yếu tố này, nếu bộ não cũ kỹ đang vận hành không gì mới mẻ có thể được khám phá. Cái mới mẻ chỉ có thể được khám phá khi cái cũ kỹ yên lặng. Và cái cũ kỹ chỉ có thể yên lặng khi nó thấy được sự thật rằng cái mới mẻ không thể được khám phá bởi cái cũ kỹ. Đúng chứ? Khi cái cũ kỹ thấy được sự thật của

điều đó, vậy thì nó yên lặng. Đúng chứ? Chúng ta có cùng nhau không?

Bây giờ nó đã được chứng thực bởi những người khoa học, bởi những người khác, rằng một sự việc mới mẻ có thể được khám phá chỉ khi nào cái cũ kỹ yên lặng. Đúng chứ? Đó là khi cái cũ kỹ biết được tất cả hiểu biết của bộ máy đốt cháy bên trong, khi nó muốn khám phá cái gì đó mới mẻ, chắc chắn cái cũ kỹ phải yên lặng. Bây giờ chúng ta đã khám phá được sự thật này: cái cũ kỹ phải yên lặng một cách tự nhiên để khám phá cái gì đó mới mẻ. Đúng chứ, thưa bạn?

Người hỏi: Sự khám phá được thực hiện bởi cái mới mẻ hay cái cũ kỹ?

Krishnamurti: Sự khám phá được thực hiện bởi cái mới mẻ hay cái cũ kỹ?

Người hỏi: Không bởi hai cái này.

Krishnamurti: Hãy trả lời nó thưa bạn. Bộ não của tôi – bạn thấy – bây giờ hãy chờ một chút! Bộ não của tôi nói, tôi thực sự không biết liệu nó đến hay không đến, tôi sẽ tìm ra. Đúng chứ? Bạn đã đặt một câu hỏi, đó là, liệu bộ não cũ kỹ nhận ra được cái mới mẻ – đúng chứ thưa bà – hay cái mới mẻ sử dụng cái cũ kỹ? Bạn theo kịp điều này chứ thưa bạn? Làm ơn thưa bạn, bạn không thâm nhập điều này bởi vì bạn đã không theo kịp. Hãy yên lặng. Bạn không thâm nhập vào nó.

Bộ não cũ kỹ yên lặng bởi vì nó đã hoàn toàn hiểu rõ rằng nó không bao giờ có thể khám phá được bất kỳ điều gì mới mẻ, không sự việc mới mẻ nào có thể xảy ra. Chúng ta thậm chí sẽ không dùng từ ngữ “khám phá”. Không chuyển động mới mẻ nào có thể xảy ra nếu cái cũ kỹ đang liên tục vận hành. Cái cũ kỹ hiểu rõ sự thật của nó và yên lặng. Và một chuyển động mới mẻ, một biến cố mới mẻ xảy ra. Chuyển động mới mẻ đó, liệu nó được công nhận bởi cái cũ kỹ hay chính chuyển động đó mở cánh cửa cho cái cũ kỹ sử dụng nó. (Ồ chúa ơi, các bạn bị mắc kẹt ở đây, tất cả các bạn, phải

không?) Hãy theo dõi thưa bạn, điều này thực sự rất quan trọng. Nó thực sự rất quan trọng, bạn hãy tha thứ cho tôi khi nói như thế, thậm chí nếu bạn không theo kịp nó, nó thực sự rất quan trọng, bởi vì tôi muốn tìm ra một cách sống mới mẻ, một cách sống hoàn toàn mới mẻ. Và tôi nhận ra rằng cách sống cũ kỹ là khủng khiếp, xấu xa, hung tợn, bạo lực và mọi chuyện như thế, cách sống cũ kỹ. Tôi phải tìm ra một cách mới mẻ – không phải một cách, một kích thước mới mẻ mà không liên quan đến cái cũ kỹ. Đúng chứ? Bất kỳ chuyển động nào về phần cái cũ kỹ để khám phá ra một kích thước khác biệt là không thể được. Vì cái cũ kỹ đó nhận ra điều này, bất kỳ chuyển động nào từ nó không thể khám phá được một kích thước mới mẻ, thế là nó trở nên yên lặng. Đúng chứ? Bây giờ điều gì xảy ra trong sự yên lặng đó? Chúng ta hãy tiếp tục theo hướng đó.

Điều gì xảy ra khi bộ não cũ kỹ đã hiểu rõ rằng nó không thể tìm ra một kích thước mới mẻ, điều gì xảy ra khi nó đã nhận ra việc đó? Đúng chứ? Điều gì xảy ra? Tôi đang hỏi: điều gì xảy ra thưa bạn? Bạn nói quá nhiều, bạn bảo cho tôi đi?

Người hỏi: Bộ não cũ kỹ không còn dựa vào ký ức của nó.

Krishnamurti: Không, thưa bạn. Không, thưa bạn. Tất cả điều đó là ký ức, từ ngữ, phản ứng, cố gắng nắm bắt cái mới mẻ vẫn là một phần của cái cũ kỹ. Và tôi đã nói khi cái trí đã hiểu rõ rằng không có điều gì mới mẻ nó có thể khám phá được, nó tự nhiên trở nên yên lặng. Đó là một sự thật. Đúng chứ? Đó là một sự thật, không phải một sáng chế. Bây giờ điều gì xảy ra khi bộ não cũ kỹ tuyệt đối yên lặng? Đó là câu hỏi kế kiếp của tôi.

Người hỏi: Nó sẽ cô đơn.

Krishnamurti: Không, đừng sáng chế thưa bạn. Nếu bạn không trải nghiệm điều này, đừng phỏng đoán.

Người hỏi: Hành động.

Krishnamurti: Quý ông kia nói, hành động. Tôi không biết bạn có ý gì?

Người hỏi: Có không gian khi nó yên lặng.

Krishnamurti: Bây giờ hãy chờ một chút. Khi bộ não cũ kỹ yên lặng, quý ông kia nói có không gian. Chúng ta hãy tìm hiểu nó. Bạn có ý gì qua từ ngữ không gian?

Người hỏi: Trống không.

Krishnamurti: Trống không. Đúng chứ? Khi cái trí cũ kỹ hoàn toàn yên lặng, chúng ta đang hỏi điều gì xảy ra. Đúng chứ? Thưa bạn, làm ơn đừng sáng chế, đừng phỏng đoán, hãy quan sát. Bộ não cũ kỹ của bạn yên lặng phải không?

Người hỏi: Không.

Krishnamurti: Tôi đang lạc đề.

Người hỏi: Nhưng liệu ông có thể đặt câu hỏi đó? Nếu bộ não cũ kỹ yên lặng, ông có thể đặt câu hỏi đó hay sao?

Krishnamurti: Tôi đang hỏi bạn. Có lẽ nó là một câu hỏi sai nhưng chúng ta phải tìm ra.

Người hỏi: Chắc chắn nó không đặt ra câu hỏi đó bởi vì . . .

Krishnamurti: Thưa bạn tôi đang hỏi.

Người hỏi: Phần nào của bộ não không được sử dụng?

Krishnamurti: Anh ấy đang nói, hãy lắng nghe điều gì anh ấy đang nói. Khi bộ não cũ kỹ yên lặng, có lẽ một phần mới mẻ của bộ não mà đã không được sử dụng bắt đầu vận hành. Chỉ lắng nghe nó. Đúng chứ? Đó là, chúng ta chỉ đang vận hành bởi một phần rất nhỏ của bộ não chúng ta. Và khi cái phần nhỏ nhoi đó của bộ não yên lặng, phần còn lại của bộ não có lẽ năng động. Hay nó luôn luôn đã năng động nhưng chúng ta không biết nó năng động bởi vì một phần mà đã tích lũy hiểu biết, truyền thống, thời gian, phần đó luôn luôn năng động, năng động vượt trội hơn và vì vậy chúng ta không biết phần khác gì cả – mà có lẽ cũng có hoạt

động riêng của nó. Đúng chứ? Bạn theo kịp điều này không?

Đây thực sự là một câu hỏi rất lý thú. Làm ơn hãy trao những cái trí của các bạn đến điều này một chút xíu, đừng lạc đề và nói rằng tôi không hiểu rõ và bỏ qua nó. Hãy vận dụng vào. Bạn thấy rằng vì đã sử dụng bộ não cũ kỹ nhiều đến nỗi chúng ta không bao giờ suy nghĩ đến bất kỳ phần còn lại nào của bộ não đó. Và cái phần đó mà có lẽ có một chất lượng của một kích thước khác hẳn là gì? Và tôi nói rằng chất lượng của một kích thước khác hẳn có thể được khám phá khi bộ não cũ kỹ thực sự yên lặng. Đó là tất cả quan điểm của tôi. Bạn theo kịp không? Khi bộ não cũ kỹ hoàn toàn yên lặng, không phải làm cho yên lặng, nhưng tự nhiên nó đã hiểu rõ rằng nó phải yên lặng và vì vậy nó yên lặng, khi nó đã hiểu rõ điều đó, vậy thì chúng ta phải tìm ra điều gì xảy ra khi bộ não cũ kỹ tuyệt đối yên lặng. Đúng chứ thưa bạn?

Bây giờ tôi sẽ tìm hiểu, không phải bạn. Đúng chứ? Bởi vì bộ não cũ kỹ của bạn không yên lặng. Đúng không? Bạn có đồng ý điều đó không? Bạn không biết. Nó đã không hiểu rõ sự cần thiết của hoàn toàn yên lặng bởi bất kỳ sự kích thích nào, dĩ nhiên ngoại trừ sự kích thích thuộc thân thể, đó là nếu bạn đâm một cái kim vào chân tôi nó sẽ phản ứng, lẽ tự nhiên. Nhưng khi không một ai đâm cái kim vào chân tôi, bộ não cũ kỹ có thể yên lặng, Đúng chứ? Bây giờ tôi muốn tìm ra chất lượng của bộ não mới mẻ là gì? Đúng chứ? Chất lượng mà bộ não cũ kỹ không thể công nhận. Đúng chứ? Nếu nó có thể công nhận cái mới mẻ vậy thì nó là một phần của cái cũ kỹ. Đúng chứ? Bởi vì bộ não cũ kỹ không thể công nhận bất kỳ cái gì mà nó đã không trải nghiệm, mà không là kết quả của ký ức. Đúng chứ? Vì vậy khi bộ não cũ kỹ công nhận, vậy thì nó vẫn là cái cũ kỹ. Đúng chứ? Điều đó rõ ràng chứ? Vì vậy tôi đang hỏi: cái mới mẻ là gì? Bộ não cũ kỹ không biết bất kỳ điều gì về cái mới mẻ, vì vậy nó chỉ có thể

nói, tôi thực sự không-biết. Đúng chứ? Chúng ta hãy tiến tới từ đó – một số bạn theo kịp điều này chứ?

Bộ não cũ kỹ nói rằng, tôi không thể tiếp xúc cái mới mẻ và tôi thực sự không-biết. Bởi vì tôi không thể tiếp xúc được nó, bởi vì tôi không thể công nhận nó, tôi sẽ không bị lừa dối bởi nó, tôi không-biết gì về nó. Đúng chứ? Tôi tuyệt đối không-biết gì về kích thước mới mẻ của bộ não mới mẻ này. Đúng chứ? Vì vậy khi bộ não cũ kỹ yên lặng và không thể công nhận và thế là nó chỉ có thể nói, tôi thực sự không-biết. Đúng chứ? Liệu bộ não cũ kỹ có thể ở nguyên trong trạng thái không-biết? Đúng chứ thưa bạn? Bởi vì nó đã nói rằng, suốt cuộc đời tôi đã vận hành cùng hiểu biết và công nhận, suốt cuộc đời khi vận hành theo lối đó tôi đã nói rằng tôi biết dựa vào điều gì tôi không biết, mà tôi sẽ học hành. Nhưng luôn luôn trong khuôn mẫu của biết. Bây giờ nó nói rằng, tôi thực sự không-biết bởi vì cái gì đó mới mẻ đang xảy ra, tôi thực sự không-biết. Cái mới mẻ không thể nào được công nhận. Do đó tôi vẫn chưa có liên quan với nó, tôi sẽ tìm ra. Điều này rõ ràng lắm chưa? Chúng ta có thể tiếp tục chứ?

Bây giờ bộ não mà nói, tôi không-biết, bản chất của không-biết – bạn theo kịp không thưa bạn? Bản chất của không-biết, đó là cái gì? Khi có một trạng thái không-biết, liệu có còn sợ hãi trong nó? Đó là chết. Bạn theo kịp không, thưa bạn? Khi bộ não cũ kỹ thực sự nói rằng, tôi không-biết, nó đã xóa sạch tất cả hiểu biết. Đúng chứ?

Người hỏi: Vâng.

Krishnamurti: Tất cả hiểu biết – đừng nói, vâng, thưa bà. Tôi đã hoàn toàn xóa sạch ý định của biết, muốn biết. Vì vậy có một lãnh vực mà trong đó bộ não cũ kỹ không thể vận hành bởi vì nó không-biết. Đúng chứ? Bây giờ lãnh vực đó là gì? Đúng chứ? Liệu lãnh vực đó có thể được diễn tả hay không? Nó chỉ có thể được diễn tả khi nào bộ não cũ kỹ nhận ra nó và diễn đạt nó thành lời, để truyền đạt. Đúng

chứ thưa bạn. Vì vậy có một lãnh vực mà trong đó bộ não cũ kỹ không thể thâm nhập và đây không là một sáng chế, đây không là một lý thuyết, đây là một sự thật khi bộ não cũ kỹ nói, tôi thực sự không-biết một thứ gì về tất cả điều này. Mà có nghĩa không có một ý định để học hành về cái mới mẻ. Bạn thấy sự khác biệt chưa, thưa bạn? Vì vậy: bây giờ tôi muốn tìm ra, không phải bằng từ ngữ, bởi vì khoảnh khắc tôi dùng một từ ngữ tôi quay trở lại cái cũ kỹ. Vì vậy liệu có một hiểu rõ về một cái gì đó mới mẻ không phải bằng từ ngữ? Bạn theo kịp chứ? Không từ ngữ trong ý nghĩa của không sáng chế một từ ngữ mới, hay ý định diễn tả nó để nắm bắt nó và giữ chặt nó. Vì vậy tôi chỉ đang tìm hiểu, cái trí đang nhìn ngắm nó, nhìn ngắm cái gì đó mà nó không-biết gì cả. Đúng không? Liệu có thể được? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Tôi luôn luôn nhìn vào cái gì đó dựa vào học hành về nó, kháng cự nó, lẩn tránh nó, tẩu thoát khỏi nó, hay chế ngự nó. Bây giờ bộ não không đang làm bất kỳ thứ gì thuộc loại đó. Điều đó có thể được không? Bạn hiểu rõ chứ? Nếu không thể được, bạn không thể hiểu rõ cái khác lạ. Đúng chứ, thưa bạn?

Cái gì đó mà bộ não – mà bộ não cũ kỹ thông thể hiểu rõ và vì vậy bộ não cũ kỹ không thể biết hay thâu lượm hiểu biết, là gì – liệu có một cái gì như thế? Hay nó vẫn còn là một sáng chế của bộ não cũ kỹ đang muốn cái gì đó mới mẻ xảy ra? Đúng chứ? Nếu nó là một bộ não cũ kỹ đang muốn cái gì đó mới mẻ xảy ra, nó vẫn còn là bộ phận của bộ não cũ kỹ. Bây giờ tôi đã tìm hiểu nó trọn vẹn để cho bộ não cũ kỹ đã hiểu rõ cấu trúc và bản chất của nó và thế là tuyệt đối yên lặng, không muốn biết. Đó là nơi sự khó khăn bắt đầu.

Người hỏi: Thưa ông tôi nghĩ rằng đây chỉ là tình yêu.

Krishnamurti: Đừng thưa bạn, đừng sử dụng những từ ngữ. Bạn đang bỏ lỡ toàn sự việc. Tôi rất tiếc. Điều này nên thực sự được bàn luận với rất, rất ít người mà có thể thâm nhập vào điều này. Nó không thành vấn đề. Chúng ta sẽ tiếp tục.

Bạn biết không. Khi bạn gây nhiễu loạn, nó biến mất. Liệu có cái gì đó thực sự, không phải được tưởng tượng, không phải được sáng chế, không phải một lý thuyết, cái gì đó mà bộ não cũ kỹ không thể hiểu rõ, hay công nhận, hay muốn hiểu rõ? Liệu có bất kỳ cái gì giống như thế? Với người nói thì có, và vì vậy nó không có giá trị gì cả. Đúng chứ? Ông ta có lẽ tự-lừa dối mình, muốn ngồi trên bục giảng – nó không có giá trị gì cả. Nhưng nó có giá trị trong ý nghĩa chỉ dành cho bạn khám phá nó. Đúng chứ? Vì vậy bạn phải tìm ra sự liên quan là gì – làm ơn lắng nghe – điều gì là sự liên quan của cái mới mẻ, nếu bạn thấy được cái mới mẻ, với cái cũ kỹ và bởi vì cái cũ kỹ phải vận hành trong sống, một cách khách quan, một cách sáng suốt, không-cá nhân vì vậy có hiệu quả, sự liên quan của cái mới mẻ với cái cũ kỹ là gì? Liệu cái cũ kỹ nắm bắt được cái mới mẻ và vì vậy sống một sống khác hẳn? Hay cái mới mẻ vận hành trong cách mà cái cũ kỹ không thể công nhận và vận hành đó là một cách sống mới mẻ? Bạn đã nắm được nó, thưa bạn?

Chờ một tí thưa bạn. Hãy tìm hiểu chầm chậm. Hãy thư thả, nhìn ngắm. Bộ não này đã sống hàng ngàn năm, bộ não cũ kỹ này, cùng ý thức của nó; ý thức của bộ não cũ kỹ là nội dung của nó. Nội dung của nó có lẽ đã được thâu lượm một cách hời hợt hay là sâu sắc, và đó là bộ não cũ kỹ, cùng tất cả hiểu biết, cùng tất cả trải nghiệm của hàng thế kỷ sang thế kỷ của sự tiến hóa của con người. Và khi nó đang vận hành phía bên trong lãnh vực của ý thức đó nó không bao giờ có thể khám phá bất kỳ điều gì mới mẻ. Đó là một sự thật tuyệt đối, không phải một lý thuyết. Và vì vậy bất kỳ tìm hiểu nào vào tự do, vào tình yêu là gì, vào chết là gì – bạn theo kịp chứ – chúng ta chẳng biết gì cả, ngoại trừ ganh tị, ghen tuông, sợ hãi, mà là bộ phận của cái nội dung cũ kỹ. Vậy là bộ não cũ kỹ nhận ra sự giới hạn hoàn toàn của nó, trở nên yên lặng bởi vì nó đã phát hiện không có tự do trong nó. Đúng chứ? Và bởi vì nó đã phát hiện không có tự do trong nó, một bộ phận mới mẻ của bộ não vận hành. Tôi

không biết liệu bạn hiểu rõ điều đó? Hãy nhìn thưa bạn, tôi đang đi về hướng nam, nghĩ rằng tôi đang đi về hướng bắc, và bỗng nhiên người ta khám phá hướng nam không là hướng bắc. Ở khoảnh khắc khám phá như vậy, có một sự đảo ngược hoàn toàn. Sự đảo ngược không phải thuộc cái cũ kỹ, nó hoàn toàn đảo ngược. Đúng chứ? Nó không phải đi về hướng bắc hay hướng nam, nó đang chuyển động trong một phương hướng hoàn toàn khác hẳn. Đó là khi nó khám phá rằng chuyển động của nó không bao giờ tạo ra tự do, ngay khoảnh khắc của sự khám phá có một chuyển động hoàn toàn khác hẳn, mà là tự do. Tôi không biết liệu bạn nắm được?

Tôi không biết liệu bạn đã hiểu rõ được bao nhiêu. Tôi rất xin lỗi.

Người hỏi: Thưa ông, ông có thể giải thích sự khác nhau giữa sự mãnh liệt để tìm ra và sự ham muốn của cái cũ kỹ để có cái mới mẻ.

Krishnamurti: Điều đó chúng ta đã tìm hiểu rồi, thưa bạn. Sự ham muốn của cái cũ kỹ để có cái mới mẻ vẫn còn là cái cũ kỹ, vì vậy sự ham muốn để có cái mới mẻ hay trải nghiệm cái mới mẻ – gọi nó là sự khai sáng, Thượng đế, bất kỳ điều gì bạn thích, nó vẫn còn là bộ phận của cái cũ kỹ, vì vậy điều đó nó vẫn còn là bộ phận của cái cũ kỹ, vì vậy không thành tựu được.

Người hỏi: Krishnaji, ông có nhận ra rằng ông đã giải thích về triết lý cao nhất và rằng, ở đây trong cái lều này, chúng ta thậm chí không thể có được sự liên hệ nhỏ nhoi nào với nhau.

Krishnamurti: Ông có nhận ra rằng ông đang nói về triết lý cao nhất và cùng lúc liệu ông biết rằng chúng ta hầu như không có bất kỳ liên hệ nào với nhau.

Người hỏi: Chúng ta là ai?

Krishnamurti: Chúng ta đã trải qua việc đó thưa bạn. Chúng ta là những con khỉ! Hãy nhìn, thưa bạn, hãy nhìn điều gì bạn nói, ông đang nói về triết lý cao nhất – không, nó không đang nói về triết lý cao nhất, nó là sự việc tinh khiết, nhưng điều đó không thành vấn đề – và bạn nói rằng ông đang nói về triết lý cao nhất và vẫn vậy ông có nhận ra rằng chúng ta không có liên hệ với nhau. Nếu bạn nhận ra rằng bạn thực sự không có liên hệ gì với người khác, thực sự không phải lý thuyết, rằng liên hệ của bạn với người khác không thể tồn tại chừng nào bộ não cũ kỹ còn vận hành – đúng chứ – bởi vì bộ não cũ kỹ vận hành trong những hình ảnh, những bức tranh, những biến cố thuộc quá khứ, những xảy ra; và khi những hình ảnh, hiểu biết, rất mạnh mẽ vậy thì sự liên hệ kết thúc, rõ ràng như thế – không à? Nếu tôi đã dựng lên một hình ảnh về bạn, mà là người vợ của tôi hay người bạn của tôi, người con gái của tôi hay bất kỳ ai, và hình ảnh đó, hiểu biết đó, mà là quá khứ, rõ ràng ngăn cản sự liên hệ. Liên hệ có nghĩa tiếp xúc trực tiếp, ngay tức khắc tại hiện tại, ở cùng mức độ, với cùng sự mãnh liệt, cùng sự đam mê. Và sự đam mê, sự mãnh liệt đó, ở cùng mức độ, không thể tồn tại nếu tôi có một hình ảnh về bạn và bạn có một hình ảnh về tôi. Chấm hết. Điều đó dành cho bạn để hiểu rõ nếu bạn có một hình ảnh về ai đó. Rõ ràng bạn có. Vì vậy hãy vận dụng đi, hãy làm việc để tìm ra. Đó là nếu bạn thực sự muốn có một sự liên hệ với một người khác – mà tôi nghi ngờ liệu có bất kỳ người nào – tất cả chúng ta đều ích kỷ kinh khủng, bị khép kín và nếu chúng ta muốn có một liên hệ với một người khác bạn phải hiểu rõ toàn cấu trúc của quá khứ, mà là điều gì chúng ta đang làm. Và khi thực hiện được điều đó bạn vĩnh viễn có một liên hệ hoàn toàn mới mẻ. Và sự liên hệ mới mẻ đó là tình yêu – không phải cái cũ kỹ, bạn biết, đang đánh trống!

Bây giờ: bạn thấy thưa bạn, điều gì là sự liên quan của tình yêu, mà là cái mới mẻ, mà là kích thước khác hẳn, mà không là biết, mà không thể bị nắm bắt bởi cái cũ kỹ, liên

quan của cái đó trong sống hàng ngày là gì? Đúng chứ? Đó là câu hỏi của tôi, hãy bám lấy nó. Sự liên quan của chất lượng thuộc kích thước mới mẻ đó đối với sống hàng ngày của tôi là gì? Tôi đã tìm được kích thước đó, nó đã xảy ra, bởi vì tôi đã nói rằng bộ não cũ kỹ không bao giờ có thể được tự do, vì vậy bộ não cũ kỹ không có khả năng tìm ra sự thật là gì. Thế là bộ não cũ kỹ nói, toàn cấu trúc của tôi thuộc thời gian vì vậy tôi vận hành chỉ liên quan với mọi sự việc mà có thời gian – máy móc, ngôn ngữ, và mọi chuyện như thế, nhưng phần còn lại của bộ não sẽ hoàn toàn bất động. Đúng chứ? Và sự liên quan giữa hai phần đó là gì? Cái cũ kỹ có bất kỳ liên quan nào với tự do, tình yêu, cái không biết được? Nếu nó có liên quan – làm ơn hãy lắng nghe – nếu nó có liên quan với cái không-biết được vậy thì nó là bộ phận của cái cũ kỹ – nếu nó có liên quan – bạn theo kịp chứ? Nhưng nếu cái không biết được có liên quan với cái cũ kỹ vậy thì nó là một vấn đề hoàn toàn khác hẳn – tôi không hiểu liệu bạn thấy điều đó?

Chúng ta đang gặp gỡ nhau nơi nào đó? Câu hỏi của tôi là: sự liên quan giữa hai cái này là gì? Và ai muốn sự liên quan? Bạn đang theo kịp chứ? Ai đang đòi hỏi sự liên quan này? Cái cũ kỹ đang đòi hỏi sự liên quan. Đúng chứ? Nếu cái cũ kỹ đòi hỏi nó, vậy thì nó là bộ phận của cái cũ kỹ, vì vậy nó không có liên quan với cái mới mẻ. Đúng chứ? Tôi không hiểu bạn thấy vẻ đẹp của điều này? Cái cũ kỹ không có liên quan với tự do, với tình yêu, với kích thước này. Nhưng cái kích thước này, tình yêu, cái mới mẻ đó có thể có một liên quan với cái cũ kỹ, nhưng không phải ngược lại. Hãy thấy nó thưa bạn, được chứ?

Vì vậy sau đó câu hỏi của tôi là, sau đó bước kế tiếp là: hành động trong sống, trong sống hàng ngày là gì, khi cái cũ kỹ không có liên quan với cái mới mẻ nhưng cái mới mẻ đang thiết lập sự liên quan khi nó chuyển động trong sống? Bạn đã hiểu rõ câu hỏi của tôi chưa? Tôi đã – cái trí của tôi đã khám phá cái gì đó mới mẻ. Làm thế nào cái mới mẻ đó

sẽ vận hành trong lãnh vực của cái đã được biết? Đúng chứ? Trong lãnh vực của cái đã được biết là bộ não cũ kỹ cùng tất cả những hoạt động của nó – bạn theo kịp không? – làm thế nào cái mới mẻ sẽ vận hành đây?

Người hỏi: Đó sẽ là nơi thông minh chen vào phải không?

Krishnamurti: Anh ấy nói đó là nơi thông minh chen vào. Bây giờ hãy đợi một chút thưa bạn, có lẽ bạn đúng. Khi bộ não cũ kỹ thấy rằng nó không bao giờ có thể hiểu rõ tự do là gì – đúng chứ – khi nó thấy rằng nó không thể khám phá cái gì đó mới mẻ, chính sự nhận biết rằng nó không thể, là hạt giống của thông minh, phải không? Đúng chứ? Đó là thông minh. Tôi không thể, tôi nghĩ rằng tôi có thể làm nhiều sự việc và tôi có thể trong một phương hướng nào đó, nhưng trong một phương hướng hoàn toàn mới mẻ tôi không thể làm bất kỳ điều gì cả. Sự phát hiện điều đó, thấy điều đó, là thông minh, rõ ràng là như thế.

Bây giờ sự liên quan của thông minh đó với cái mới mẻ là gì? Cái mới mẻ là bộ phận của ý thức thông minh lạ thường đó? Đúng chứ? Bây giờ tôi phải tìm ra chúng ta có ý gì qua từ ngữ "thông minh" – cái trí phải không bị trói buộc bởi những từ ngữ hay ý nghĩa gốc của từ ngữ "thông minh" đó. Vì vậy tôi chỉ đang tìm hiểu. Rõ ràng bộ não cũ kỹ, tất cả những thế kỷ này, nghĩ rằng nó có thể thực hiện điều đó, nó có thể có Thượng đế của nó, sự tự do của nó, mọi thứ nó đã muốn. Và đột nhiên khám phá rằng bất kỳ chuyển động nào của cái cũ kỹ vẫn còn là bộ phận của cái cũ kỹ, vì vậy thông minh là sự hiểu rõ rằng nó chỉ có thể vận hành trong lãnh vực của cái đã được biết. Chúng ta nói, sự phát hiện được điều đó là thông minh. Bây giờ thông minh đó là gì, sự liên quan của nó với sống là gì, với một kích thước mà bộ não cũ kỹ không biết là gì? Bạn có nắm được không?

Bạn thấy không, thông minh không thuộc cá thể, không là kết quả của tranh luận, niềm tin, quan điểm, lý do, thông minh hiện diện khi bộ não khám phá được khả năng tạo tác

sai lầm của nó, khi nó khám phá điều gì nó có khả năng và điều gì nó không có khả năng. Khám phá khả năng của nó và không-khả năng của nó là thông minh. Bây giờ sự liên quan giữa thông minh đó và kích thước mới mẻ này là gì? Đúng chứ? Sự liên quan – sự liên quan của nó – làm ơn chờ tôi nắm được nó. Hãy cho tôi chỉ một phút thôi, được chứ?

Tôi sẽ không sử dụng từ ngữ “liên quan”. Kích thước mới mẻ, kích thước khác hẳn chỉ có thể vận hành qua thông minh. Đúng chứ? Nếu không có thông minh đó nó không thể vận hành. Đúng chứ thưa bạn? Vì vậy trong sống hàng ngày – tôi nắm được nó, hiểu rõ nó vận hành như thế nào, thưa bạn, đẹp vô cùng – vì vậy trong sống hàng ngày nó chỉ có thể vận hành nơi nào thông minh đang vận hành. Thông minh không thể vận hành khi có sự vận hành cũ kỹ, bộ não cũ kỹ đang hoạt động. Khi có bất kỳ hình thức nào của niềm tin và sự trung thành mất-thăng bằng hay có-thăng bằng với bất kỳ mảnh đặc biệt nào của bộ não. Đúng chứ? Tất cả điều đó là không-thông minh. Con người mà tin tưởng vào Thượng đế là không-thông minh. Con người mà nói rằng chỉ có một đấng cứu rỗi, là không-thông minh. Người mà nói rằng tôi thuộc nhóm này, Do thái giáo, Ấn độ giáo, Hồi giáo, là không-thông minh, và vì vậy cái mới mẻ không thể vận hành. Chỉ con người mà khám phá ra sự giới hạn của cái cũ kỹ và chính sự khám phá được điều đó là thông minh, và chỉ khi nào thông minh đó đang vận hành, kích thước mới mẻ có thể vận hành qua nó. Chấm hết. Chào. Nắm được nó chứ? (Tiếng vỗ tay). Đừng, làm ơn đừng vỗ tay. Đừng. Việc này không vui vẻ gì đâu. Bạn nhận được điều gì đó từ nó chứ?

Người hỏi: Tôi xin phép đưa ra một câu hỏi khác? Tôi không hoàn toàn đồng ý với ông. Điều gì ông nói về thông minh chỉ áp dụng với thông minh cơ bản. Nhưng chúng ta cũng cần thông minh phụ; đó là, khả năng hòa hợp cái mới mẻ cùng cái cũ kỹ.

Krishnamurti: Thưa bạn, đó là điều gì xảy ra khi có thông minh. Cái mới mẻ – tôi sẽ không sử dụng từ ngữ “hòa hợp” –

cái mới mẻ vận hành khi có thông minh đó mà không những chính yếu nhưng còn là cơ bản.

Người hỏi: Nhưng ông thấy, trong nói chuyện của ông ngày hôm nay tôi luôn luôn nghe thấy từ ngữ “primary” cơ bản. Tôi nghĩ điều gì ông nói “mới mẻ”, là cơ bản trong một ý nghĩa nào đó. Nếu tôi chơi một trò chơi, thảy một đồng tiền kẽm, tôi không thể đoán được điều gì sẽ xảy ra và người ta nói trò chơi của người ta ở đây là một sự kiện ngẫu nhiên. Tôi muốn biết ông nghĩ như thế nào về sự liên quan của điều gì ông gọi là “hoàn toàn mới mẻ” với điều gì là ngẫu nhiên trong ý nghĩa tôi đã giải thích nó.

Krishnamurti: Tôi hiểu thưa bạn. Người giáo sư hỏi, ngẫu nhiên, đang xảy ra, dịp may, đó là gì, sự liên quan của nó với cái gì đó hoàn toàn mới mẻ là gì? Đó là điều gì ông ấy đang hỏi, nếu tôi đã hiểu nó chính xác. Dịp may trong toán học, những việc có thể xảy ra, việc ngẫu nhiên, việc xảy ra bất ngờ, giống như tung một đồng tiền kẽm, mặt trước hay mặt sau, không biết, ông ấy nói, đó là gì và sự liên quan của nó đến cái gì đó hoàn toàn mới mẻ là gì? Điều đó đúng chứ, thưa bạn? Tôi không biết. Đó là, có những biến cố trong sống của người ta, những việc đang xảy ra, việc xảy ra đó có vẻ là một cơ hội, xảy ra bởi cơ hội. Những sự kiện xảy ra bất ngờ, bạn biết rồi, không đang biết, nó xảy ra. Xảy ra đó là mới mẻ, hoàn toàn không mong đợi, hay xảy ra đó là kết quả của những sự kiện không nhận biết được, giấu giếm, không được tìm hiểu? Chờ một tí. Tôi tình cờ gặp bạn, bất ngờ, bất ngờ. Nó là tình cờ, hay nó đã xảy ra bởi vì những sự kiện không biết được, không nhận thức được nào đó đã mang chúng ta lại với nhau? Mà chúng ta nghĩ là tình cờ nhưng thật ra không tình cờ gì cả. Tôi gặp bạn. Tôi không biết bạn đã tồn tại. Và trong gặp gỡ đó một việc gì đó đã xảy ra giữa chúng ta. Và việc đó có lẽ là kết quả của nhiều sự kiện khác mà chúng ta không nhận biết được, và có lẽ lúc đó chúng ta nói rằng, đây là một biến cố bất ngờ, đây là một cơ hội, không được mong đợi, gặp gỡ này hoàn toàn mới mẻ. Tôi

nghĩ, nó có lẽ không là như thế. Và liệu có sự tình cờ trong sống, một xảy ra không có nguyên nhân? Hay tất cả những sự kiện trong sống đều có nguyên nhân căn bản sâu sắc của chúng mà chúng ta không biết, và vì vậy chúng ta có lẽ nói rằng cuộc gặp gỡ của chúng ta là ngẫu nhiên, nó là một sự kiện bất ngờ. Và nguyên nhân trải qua một thay đổi khi có một kết quả. Kết quả trở thành nguyên nhân. Đúng chứ? Có nguyên nhân, kết quả và kết quả trở thành nguyên nhân của kết quả kế tiếp. Vì vậy nguyên nhân-kết quả là một chuỗi mắt xích liên tục. Nó không là một nguyên nhân, một kết quả. Nó đang trải qua sự thay đổi liên tục. Mỗi nguyên nhân, mỗi kết quả làm thay đổi nguyên nhân kế tiếp của nó, kết quả kế tiếp của nó. Đúng chứ? Vì vậy khi điều này đang tiếp tục trong sống, liệu có bất kỳ điều gì mà không được mong đợi, ngẫu nhiên, một sự kiện tình cờ? Bạn nói gì đây thưa bạn?

Người hỏi: Chính khái niệm của ngẫu nhiên được đặt nền tảng trên nguyên nhân.

Krishnamurti: Tôi không nghĩ sự sống vận hành theo lối đó. Thưa bạn nguyên nhân trở thành kết quả, và kết quả trở thành nguyên nhân – bạn có thể thấy đây là sự sống. Vì vậy chúng ta không bao giờ có thể nói, nguyên nhân, kết quả và nó kia kìa. Vị tiến sĩ, vị giáo sư đã hỏi, sự liên quan của cái không biết được, không phải ý thức của kích thước mới mẻ, đến sự kiện bất ngờ này là gì?

Người hỏi: Cái không biết được ở phía bên ngoài của thế giới tương đối.

Krishnamurti: Anh ấy và bạn bàn luận, thưa bạn, nhưng tôi không biết gì cả về tất cả việc này. Tôi đang nói về sự liên hệ thuộc con người của tôi. Những con người. Không phải những vấn đề thuộc toán học và những ngẫu nhiên và những sự kiện, và trật tự toán học – và toán học là trật tự – và tất cả điều đó dường như không ảnh hưởng đến sống hàng ngày của chúng ta. Chúng ta quan tâm đến sống hàng

ngày của chúng ta và tạo ra một thay đổi trong sống hàng ngày đó: cách chúng ta cư xử và nếu cư xử của chúng ta được đặt nền tảng trên quá khứ nó vẫn còn mang lại xung đột, đau khổ, đó là tất cả mọi điều chúng ta đang nói.

SAANEN

Ngày 5 tháng 8 năm 1971

– 3 – SỢ HÃI

Sự liên kết giữa vui thú và sợ hãi; vai trò của tư tưởng. Tư tưởng không thể đưa cái không biết được mơ hồ vào khuôn của hiểu biết. Cần thấy cấu trúc của sợ hãi. Thuộc tâm lý, ngày mai có lẽ không tồn tại. “Sống trọn vẹn trong hiện tại” hàm ý gì?

Người hỏi 1: Tôi muốn bàn luận về sợ hãi và chết và sự liên quan của chúng với thông minh và tư tưởng.

Người hỏi 2: Ông làm ơn khai triển thêm câu phát biểu: thế giới là tôi và tôi là thế giới.

Người hỏi 3: Chúng ta có thể bàn luận – nhưng không lý thuyết – về điều gì xảy ra sau khi chết nếu nó thực sự có thể chết đi mọi thứ đã được biết.

Krishnamurti: Sáng nay chúng ta sẽ cùng nhau nói về chủ đề gì đây?

Người hỏi: Tôi muốn bàn về sợ hãi và chết và sự liên quan của chúng với thông minh và tư tưởng.

Krishnamurti: Được rồi, thưa bạn. Bạn muốn bàn về sợ hãi và chết, và sự liên quan giữa tư tưởng và thông minh là gì.

Người hỏi: Chúng ta có thể dành riêng một buổi sáng để nói về tiến trình của giáo dục?

Krishnamurti: Chúng ta có thể dành ra một buổi sáng để bàn luận hay nói chuyện về giáo dục là gì.

Người hỏi: Tôi xin phép lặp lại một câu hỏi mà không cần thiết phải trả lời sáng nay: tôi muốn tìm ra liệu tình yêu thực sự giữa người đàn ông và người phụ nữ có thể xảy ra được, bởi vì lúc này tôi nghĩ tôi hiểu tình yêu không là gì. Và cũng vậy tôi biết rằng tôi không thể thương yêu.

Krishnamurti: Quý ông kia muốn bàn luận, ông ấy nói có lẽ không phải sáng nay nhưng một buổi sáng khác, sự liên hệ giữa người đàn ông và người phụ nữ và liệu có thể tồn tại tình yêu giữa họ và vân vân.

Người hỏi: Liệu ông có thể tìm hiểu câu phát biểu: thế giới là tôi và tôi là thế giới?

Krishnamurti: Ông làm ơn tìm hiểu câu phát biểu thế giới là tôi và tôi là thế giới.

Người hỏi: Chúng ta có thể bàn luận về chết, nhưng không lý thuyết điều gì xảy ra sau khi chết nhưng liệu có thể thực sự chết đi mọi thứ đã được biết?

Krishnamurti: Được rồi. Sáng này chúng ta sẽ tìm hiểu câu hỏi của sợ hãi và chết này? Được chứ?

Khán giả: Đồng ý.

Krishnamurti: Và thưa bạn sau đó có lẽ chúng ta sẽ trả lời câu hỏi của bạn cùng những câu hỏi khác được bao hàm trong nó.

Chúng ta sẽ tìm hiểu nó khá kỹ lưỡng nhé? Điều đó có nghĩa rằng bạn phải duy trì một quan tâm liên tục trong nó, một tìm hiểu liên tục, không chỉ lãng đãng vào khoảng giữa nó để ngủ gục, hay suy nghĩ về điều gì khác, nhưng theo đuổi một vấn đề, giống như sợ hãi, hoàn toàn đến tận cùng, chúng ta làm được chứ? Và sau đó chết, mọi vấn đề khác sẽ bao hàm trong nó. Chúng ta được phép tiến hành như thế nhé?

Người hỏi: Chúng ta đã hỏi về sự hài hước và vui đùa. Liệu chúng ta có thể đề cập luôn?

Krishnamurti: Liệu chúng ta có thể liên kết hài hước và vui đùa vào cùng với sợ hãi. (Tiếng cười) Chúng ta đề cập nó bây giờ, được không? Bạn biết sợ hãi là một vấn đề rất phức tạp và chúng ta phải tìm hiểu nó riêng rẽ, không phải cùng bất kỳ những ý tưởng có sẵn nào và vân vân – bạn biết không, thực sự tìm hiểu, thực sự thâm nhập vào toàn nghi vấn của sợ hãi này.

Bây giờ trước hết, khi chúng ta đang tìm hiểu vấn đề, chủ đề rất phức tạp này, chúng ta đang cố gắng giải quyết nó như một nhóm, như một sợ hãi tập hợp hay trong bàn luận

một điều trị nhóm sẽ loại bỏ sợ hãi. Chúng ta sẽ tìm ra sợ hãi là gì và toàn cấu trúc, bản chất của nó là gì, liệu sợ hãi sâu thẳm trong chính gốc rễ của thân tâm chúng ta có thể được hiểu rõ và liệu cái trí có khi nào được tự do khỏi sợ hãi hay không? Được chứ?

Bạn tiếp cận vấn đề này như thế nào? Bạn có những sợ hãi không? Bạn có bất kỳ loại sợ hãi nào, thuộc thân thể hay tâm lý? Vì vậy nếu người ta có những sợ hãi thuộc tâm lý, chốc nữa chúng ta sẽ trở lại với những sợ hãi thuộc thân thể, làm thế nào bạn giải quyết chúng? Tôi sợ hãi – giả sử như thế – tôi sợ hãi rằng tôi sẽ mất vị trí của tôi, thanh danh của tôi, tôi lệ thuộc vào khán giả, vào bạn, để nâng tôi lên. Tôi lệ thuộc vào bạn để cho tôi sinh lực khi nói chuyện. Và tôi sợ hãi nếu tôi trở nên già nua, trở nên lão suy, tôi sẽ bị đối diện với không là gì cả và tôi sợ hãi. Đúng chứ? Bạn đang theo kịp tất cả điều này chứ? Kịp không? Vì vậy tôi sợ hãi. Sợ hãi là gì? Hay tôi sợ hãi rằng tôi lệ thuộc vào bạn, vào người đàn ông, người phụ nữ, và sự lệ thuộc đó khiến tôi quyến luyến bạn, và tôi sợ mất bạn. Bạn đang theo kịp tất cả điều này chứ? Tôi sợ hãi tôi đã làm điều gì đó trong quá khứ, mà tôi ân hận hay tôi xấu hổ, và tôi không muốn bạn biết, vì vậy tôi sợ hãi về điều đó, về việc bạn biết nó. Bạn đang theo kịp tất cả điều này chứ? Và tôi cảm thấy tội lỗi. Hay tôi cảm thấy lo âu kinh khủng, lo âu về chết, sống, về điều gì người ta nói, điều gì người ta không nói, họ nhìn tôi như thế nào, một ý thức sâu thẳm của buồn chán, lo âu, một ý thức của sự hèn kém. Và sự lo âu, chết, đang sống một sống không có ý nghĩa này, hay từ sự lo âu của tôi tôi tìm kiếm sự bảo đảm nào đó từ một ai đó trong sự liên hệ thuộc con người, hay từ sự lo âu của tôi tôi tìm kiếm một ý thức an toàn trong một niềm tin, học thuyết nào đó, trong chúa và vân vân. Và tôi cũng sợ hãi rằng tôi sẽ không thể làm bất kỳ việc gì tôi muốn làm trong sống của tôi. Tôi không có khả năng, hay không có thông minh nhưng tôi tham vọng khủng khiếp để đạt được điều gì đó. Và vì vậy tôi sợ hãi điều đó

nữa. Bạn đang theo sát tất cả điều này chứ? Và, dĩ nhiên, tôi sợ hãi chết, và tôi sợ hãi cô độc, không được thương yêu, và vì vậy tôi muốn thiết lập một liên hệ với người khác mà trong đó sợ hãi này, lo âu này, ý thức cô độc này, sự tách rời này không tồn tại. Và tôi cũng sợ hãi bóng tối, cái thang máy và vô số những sợ hãi loạn thần kinh mà người ta có. Đúng chứ?

Bây giờ sợ hãi này là gì? Tại sao người ta, bạn, tôi hay bất kỳ ai, tại sao có sợ hãi này? Nó được đặt nền tảng trên không muốn bị tổn thương, không bị tổn thương? Hay chỉ bởi vì người ta muốn sự an toàn hoàn toàn và không thể tìm được nó, thuộc vật chất, cảm xúc, tâm lý, trí năng, không thể tìm ra ý thức hoàn toàn chắc chắn, an toàn, bảo vệ này, người ta trở nên vô cùng lo âu về sống, ý thức của không-chắc chắn. Đúng chứ? Bây giờ tại sao có sợ hãi?

Làm ơn đây là một đối thoại, tôi không đang đọc diễn văn, làm ơn. Đây là một đối thoại, cùng nhau bàn bạc về những vấn đề của chúng ta. Một trong những vấn đề chính của chúng ta là sợ hãi, dù chúng ta có ý thức được nó hay không, dù chúng ta chạy trốn khỏi nó, hay cố gắng khuất phục nó, cố gắng kháng cự nó, củng cố sự can đảm và mọi chuyện như thế, vẫn còn sợ hãi. Tôi đang hỏi bạn có phải bởi vì cái trí rất tinh tế, bạn hiểu rồi, rất nhạy cảm đến độ nó không muốn bị tổn thương, ngay từ niên thiếu. Và bởi vì không muốn bị tổn thương người ta dựng lên một bức tường, người ta rất nhút nhát, hay hung hăng, trước khi bạn tấn công tôi đã tấn công bạn, bằng lời nói, bằng tư tưởng, bởi vì tôi rất nhạy cảm, tôi đã bị tổn thương khá nhiều trong sống của tôi, trong thời niên thiếu của tôi, mọi người gây tổn thương, trong văn phòng – bạn theo kịp chứ – trong nhà máy, người giám thị, ông chủ, mọi người chà đạp lên nhau, và tôi không muốn bị tổn thương. Và đó là một trong số những lý do tại sao sợ hãi tồn tại. Bạn đã bị tổn thương, phải không? Không à? Và từ tổn thương đó chúng ta làm mọi loại sự việc, chúng ta kháng cự, chúng ta không muốn bị quấy

rầy, từ cảm giác bị tổn thương đó chúng ta bám vào cái gì đó mà chúng ta hy vọng sẽ bảo vệ chúng ta. Và vì vậy bất kỳ điều gì tấn công vào cái gì đó mà chúng ta đang bám vào như sự bảo vệ, bởi vì bám vào nó tôi trở nên hung hăng.

Vì vậy nó là gì mà bạn, như một con người đang ngồi ở đây, muốn giải quyết vấn đề sợ hãi này, bạn sợ hãi cái gì? Nó là một sợ hãi thuộc thân thể phải không? Sợ hãi sẽ có bất kỳ đau đớn nào, đau đớn thuộc thân thể? Sợ hãi thuộc thân thể phải không? Hay một sợ hãi thuộc tâm lý về sự nguy hiểm? Về không chắc chắn? Về bị tổn thương thêm nữa? Về không thể tìm ra được sự an toàn, không hoàn toàn chắc chắn? Sợ hãi không muốn bị thống trị và tuy nhiên chúng ta lại muốn thống trị? Vì vậy bạn như một con người đang ngồi đây, sợ hãi về cái gì? Bạn có ý thức được sợ hãi của bạn hay không?

Người hỏi: Cái không biết được.

Krishnamurti: Sợ hãi cái không biết được. Nó à? Bây giờ hãy lắng nghe câu hỏi đó. Sợ hãi cái không biết được. Tại sao người ta phải sợ hãi cái không biết được, khi bạn không biết gì về nó? Làm ơn hãy tìm hiểu nó.

Người hỏi: Tôi không tin điều đó. Tôi có một hình ảnh về điều gì sẽ xảy ra cho tôi khi tôi cố gắng được tự do.

Krishnamurti: Nhưng liệu nó là sợ hãi về sự buông bỏ cái đã được biết, không phải sợ hãi về cái không biết được? Bạn hiểu rõ chứ? Sợ hãi về những sự việc tôi đã thâu lượm được và phải buông bỏ chúng đi – tài sản của tôi, người vợ của tôi, danh tính của tôi, những quyển sách của tôi, khả năng của tôi, đồ đạc của tôi, hình dáng đẹp đẽ của tôi, hình dáng xấu xí của tôi, năng lực của tôi, những sự việc mà tôi biết, đã trải nghiệm – và buông bỏ nó đi, đó là sợ hãi phải không? Hay sợ hãi về tương lai, cái không biết được?

Người hỏi: Tôi thấy rằng sợ hãi của tôi thường hiện diện nơi điều gì sẽ xảy ra và không phải nơi điều gì đang xảy ra.

Krishnamurti: Vì vậy sợ hãi của bạn thuộc về điều gì sẽ xảy ra trong tương lai, điều gì có lẽ xảy ra vào ngày mai. Đúng không? Chúng ta sẽ tìm hiểu điều đó?

Bạn không sợ hãi ngày hôm nay, hay điều gì đã xảy ra ngày hôm qua, nhưng bạn sợ hãi điều gì có lẽ xảy ra vào ngày mai. Ngày mai trong tương lai.

Người hỏi: Không phải rằng người ta sợ hãi về điều gì có lẽ xảy ra vào ngày mai, nhưng sợ hãi về mất mát những công nhận riêng của người ta, những thỏa mãn riêng của người ta, ngày hôm nay.

Krishnamurti: Hãy theo dõi thưa bạn, người đàn ông này đã đặt ra một câu hỏi là: ông ấy nói tôi không sợ hãi về ngày hôm qua hay ngày hôm nay, nhưng tôi sợ hãi điều gì có lẽ xảy ra vào ngày mai, tương lai. Ngày mai có lẽ là hai mươi bốn tiếng đồng hồ sau hay một năm sau, nhưng tương lai, tôi sợ hãi về điều đó.

Người hỏi: Nhưng tương lai là kết quả của tất cả những mong đợi người ta có từ quá khứ.

Krishnamurti: Những mong đợi người ta có do bởi quá khứ. Bây giờ làm thế nào bạn sẽ – làm ơn đừng giải thích nó – tôi sợ hãi về tương lai. Đúng chứ? Làm thế nào tôi sẽ giải quyết được điều này? Đừng giải thích nó cho tôi. Tôi muốn tìm ra phải làm gì với sợ hãi này. Tôi sợ hãi điều gì có lẽ xảy ra – tôi có lẽ bị bệnh, tôi có lẽ bị mất việc làm của tôi, hàng tá sự việc có lẽ xảy ra cho tôi – tôi có lẽ điên khùng, tôi có lẽ mất mọi thứ, những sự việc mà tôi đã lưu trữ. Vì vậy tương lai. Tiếp tục đi, hãy tìm hiểu.

Người hỏi: Tôi nghĩ nó có lẽ không là tương lai mà chúng ta sợ hãi nhưng đúng hơn sự không-chắc chắn của tương lai, những biến cố mới mà không thể tiên đoán được. Nếu tương lai có thể tiên đoán được sẽ không có sợ hãi, chúng ta sẽ biết điều gì sẽ xảy ra. Sợ hãi là một loại phòng vệ của thân thể chống lại cái gì đó hoàn toàn mới mẻ, chống lại toàn bộ sự không-chắc chắn của sống là gì.

Krishanmurti: Điều đó đúng, thưa bạn.

Ngưòi hỏi: (Nghe không rõ)

Krishnamurti: Vâng, ông ấy nói, sợ hãi sự không-chắc chắn, và toàn phản ứng của thân tâm chúng ta về sự không-chắc chắn của sống là gì, điều gì có lẽ xảy ra.

Người hỏi: (Nghe không rõ)

Krishnamurti: Nó như thế à, tôi sợ hãi về tương lai bởi vì tương lai không-chắc chắn. Và sự không-chắc chắn này, tôi không biết làm thế nào để giải quyết nó, bằng toàn thân tâm của tôi, vì vậy tôi sợ hãi. Sợ hãi là một thể hiện của sự không-chắc chắn về tương lai này, phải không?

Người hỏi: Đó chỉ là một phần của nó. Có những sợ hãi khác nữa.

Krishnamurti: Thưa bạn, chúng ta hãy sử dụng một sợ hãi. Chúng ta sẽ sử dụng nhiều hình thức khác nhau của sợ hãi ngay sau đây. Chúng ta đang hỏi, người đàn ông này hỏi, tôi thực sự không sợ hãi về bất kỳ điều gì ngoại trừ về tương lai. Tương lai quá không-chắc chắn, tôi không biết làm cách nào để gặp gỡ nó. Tôi không thể hiểu rõ, không chỉ hiện tại mà cũng còn cả tương lai. Vì vậy chính bởi ý thức không-chắc chắn này mà bộc lộ sợ hãi. Bây giờ làm thế nào tôi – dù giải thích thế nào chăng nữa, sự thật là tôi sợ hãi về ngày mai – bây giờ làm thế nào tôi sẽ giải quyết nó đây? Làm thế nào tôi sẽ được tự do khỏi sợ hãi về ngày mai?

Người hỏi: Quan sát sự phản ứng của người ta đối với sự không-chắc chắn mà của tương lai, có vẻ nó không đầy đủ.

Krishnamurti: Thưa bạn, làm ơn giúp tôi. Bạn hiểu rõ chứ? Đừng lý thuyết. Tôi sợ hãi về ngày mai, về điều gì có lẽ xảy ra, toàn tương lai là không-chắc chắn, có lẽ có chiến tranh hạt nhân, có lẽ có – bạn biết, chúa biết được cái gì, thời kỳ băng hà, họ nói rằng sẽ có một thời kỳ băng hà trong vòng năm mươi năm nữa – tôi sợ hãi về tất cả điều này. Làm thế nào tôi sẽ giải quyết được nó. Hãy giúp đỡ tôi, đừng lý

thuyết về nó, đừng cho tôi những giải thích thích. Tôi giỏi những giải thích lắm rồi.

Người hỏi: Thưa ông, không-chắc chắn cần có để nuôi dưỡng sợ hãi?

Krishnamurti: Thưa người bạn của tôi, tôi sợ hãi ngày mai, làm thế nào bạn sẽ giúp được tôi?

Người hỏi: Thưa ông, chúng ta sợ hãi bởi vì chúng ta đang giả vờ, đang chơi những trò chơi, và chúng ta sợ bị phơi bày ra.

Krishnamurti: Tôi sợ hãi bởi vì tôi đang chơi một trò chơi và tôi sợ hãi bởi vì tôi không muốn bị phơi bày. Nhưng bạn không đang giúp tôi!

Người hỏi: Ồ nếu ông đang chơi một trò chơi, ông có thể ngừng chơi trò chơi đó.

Krishnamurti: Thưa bạn, bạn không sợ hãi về tương lai hay sao? Đừng – hãy bám vào điều này. Bạn không sợ hãi về tương lai à?

Người hỏi: Vâng, có lẽ như thế.

Krishnamurti: Vâng, khi bạn được giải thích về nó. Bây giờ làm thế nào bạn sẽ giải quyết nó đây?

Người hỏi: Sống trong hiện tại.

Krishnamurti: Sống trong hiện tại. Tôi không biết điều đó có nghĩa gì.

Người hỏi: Đối với tôi sẽ rất hữu ích phải nhận ra tôi đã sợ hãi điều gì trong quá khứ, và tại sao tôi đã sợ hãi rồi tìm hiểu chúng. Việc này giúp đỡ tôi đối diện với tương lai.

Krishnamurti: Người phụ nữ này nói, hãy cho phép tôi hiểu rõ những sự việc tôi sợ hãi trong quá khứ, tìm hiểu chúng và có lẽ sau đó tôi có thể hiểu rõ sự không-chắc chắn của tương lai.

Người hỏi: Trước hết chúng ta phải hiểu rõ chúng ta có ý gì qua từ ngữ tương lai.

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang cố gắng tìm ra, thưa bạn.

Người hỏi: Một việc chúng ta phải làm, việc đầu tiên là không sợ hãi bị sợ hãi.

Krishnamurti: Ồ, đó là một câu nói sáo rỗng, điều đó không giúp được tôi.

Người hỏi: Người ta phải nhận ra rằng ông không thể giúp tôi vượt khỏi: sợ hãi luôn luôn ở đó. Người ta phải hiểu rõ sợ hãi sẽ là một người đồng hành của sống.

Krishnamurti: Tất cả điều này và bạn đã không giúp đỡ tôi vượt khỏi. Bạn đã cho tôi nhiều từ ngữ, tro bụi. Tôi vẫn còn sợ hãi về ngày mai.

Người hỏi: Đó chính là vấn đề. Ông không thể giúp đỡ ai cả. Tôi chỉ có thể giải quyết sợ hãi của riêng tôi.

Người hỏi: Liệu ông không thể chờ đợi ngày mai và xem thử điều gì xảy ra?

Người hỏi: Thưa ông, tôi đã quen với việc lo âu về an toàn, không phải an toàn thuộc vật chất.

Krishnamurti: Quý ông này có ý điều đó, thưa bạn. Thuộc vật chất ông ấy có một an toàn nào đó, nhưng thuộc tâm lý ông ấy sợ hãi ngày mai. Đó là tất cả. Đó là tất cả điều gì ông ấy đang nói. Ông ấy có một tài khoản ngân hàng nhỏ, một ngôi nhà nhỏ, và mọi chuyện như thế, nhưng ông ấy không sợ hãi về điều đó, ông ấy sợ hãi về điều gì có lẽ xảy ra trong tương lai.

Người hỏi: Liệu có thể sống cùng sự không-chắc chắn của ông hay không?

Krishnamurti: Liệu có thể sống cùng không-chắc chắn.

Người hỏi: Nếu chúng ta biết điều gì sẽ xảy ra, chúng ta sẽ không sợ hãi.

Krishnamurti: Làm ơn chờ một tí.

Người hỏi: Khi ngồi đây tôi không sợ hãi nhưng khi nghĩ về ngày mai tôi sợ hãi.

Krishnamurti: Tư tưởng làm việc đó.

Người hỏi: Tư tưởng. Lúc này khi chúng ta sợ hãi, nó là một sự kiện. Nếu chúng ta chấp nhận sự kiện rằng lúc này chúng ta hoàn toàn sợ hãi, sống trong hiện tại, và nếu chúng ta hoàn toàn sống trong hiện tại chúng ta quên tương lai.

Krishnamurti: Đúng rồi, thưa bạn. Bây giờ hãy cho phép tôi tìm hiểu. Tôi muốn tìm ra điều gì gây ra sợ hãi về ngày mai này. Ngày mai là gì? Tại sao ngày mai tồn tại? Bạn hiểu rõ chứ, thưa bạn. Tôi sẽ trả lời bạn. Tôi muốn tìm ra tư tưởng phát sinh như thế nào, sợ hãi phát sinh như thế nào khi tôi nghĩ về ngày mai. Đúng chứ, thưa bạn? Tôi nghĩ về ngày mai và quá khứ đã cho tôi một ý thức của an toàn, mặc dù đã có nhiều không-chắc chắn trong quá khứ nhưng nói chung tôi vẫn tiếp tục tồn tại. Và cho đến bây giờ tôi khá an toàn. Đúng chứ? Và ngày mai rất không-chắc chắn nên tôi bị sợ hãi. Trong quá khứ mặc dù tôi đã có những sợ hãi, trong chừng mực nào đó tôi đã vượt qua được chúng. Và ngày mai hoàn toàn không-chắc chắn. Lúc này tôi sợ hãi về điều đó. Vì vậy tôi sẽ tìm ra nguyên nhân nào gây ra sự sợ hãi về ngày mai này. Đúng không? Ngày mai là không-chắc chắn, không-an toàn, sự phản ứng đến không-an toàn đó bằng toàn thân tâm của tôi, đó là sợ hãi. Bạn đang theo kịp chứ, thưa bạn? Vì vậy tôi muốn tìm ra tại sao sợ hãi phát sinh khi tôi nghĩ về tương lai. Đúng chứ? Mà có nghĩa tương lai có lẽ cũng khá tốt đẹp, nhưng suy nghĩ của tôi về nó làm cho nó không-chắc chắn. Tôi không biết tương lai. Đúng chứ? Nó có lẽ tuyệt vời, hay nó có lẽ gây chết người, nó có lẽ khủng khiếp hay đẹp đẽ nhất, tôi không biết. Nhưng tư tưởng không-chắc chắn về tương lai. Vì vậy tư tưởng, mà đã chắc chắn rồi, mà luôn luôn đang tìm kiếm sự chắc chắn, đột nhiên đối

diện sự không-chắc chắn này. Đúng chứ? Vì vậy tại sao tư tưởng tạo ra sợ hãi? Bạn theo kịp không, thưa bạn? Tại sao?

Người hỏi: Bởi vì tư tưởng phân chia và tạo tác một khoảng cách giữa quá khứ và tương lai, và sợ hãi chen vào không gian này.

Krishnamurti: Người hỏi nói, “Tư tưởng tách rời tương lai khỏi quá khứ và phân chia cái gì có lẽ là. Sự phân chia này của 'cái gì là’ và 'cái gì có lẽ là’ là thành phần của sợ hãi này.” Bây giờ tôi muốn tìm ra tại sao tư tưởng tạo ra sợ hãi này? Nếu tôi không nghĩ về ngày mai sẽ không có sợ hãi? Đúng chứ? Tôi sẽ không biết tương lai. Thậm chí tôi sẽ không quan tâm. Bởi vì tôi nghĩ về tương lai, tương lai mà tôi không biết, tương lai mà rất không-chắc chắn và toàn phản ứng của tôi, thuộc tâm lý cũng như thân thể, nói rằng, “Chúa tôi ơi, điều gì sẽ xảy ra”. Đúng chứ? Vì vậy tư tưởng nuôi dưỡng sợ hãi.

Người hỏi: Liệu tư tưởng là sự vận hành thuộc tâm lý duy nhất mà có thể tạo ra sợ hãi? Có những vận hành kích động nào đó như cảm giác; mà có lẽ cũng tạo ra sợ hãi.

Krishnamurti: Thưa bạn, hãy chờ một chút, tôi đang sử dụng một vấn đề đặc biệt, cũng có những nhân tố khác nữa.

Người hỏi: Thưa ông, tôi hiểu có sợ hãi về cái không biết được, sợ hãi về ngày mai; nó được đặt nền tảng trên sự quyến luyến đến một niềm tin, hay công thức nào đó. Sợ hãi có thể được hiểu rõ nếu tôi thấy tại sao tôi bị quyến luyến như thế đến một hình thức đặc biệt của niềm tin hay của tục lệ.

Krishnamurti: Thưa bạn, sợ hãi về tương lai, người đàn ông này nói, có thể hiểu rõ nếu tôi hiểu rõ tại sao tôi quyến luyến đến một hình thức đặc biệt của niềm tin, đến một tục lệ đặc biệt, đến một công thức đặc biệt và vân vân.

Người hỏi: Còn sợ hãi về sự tồn tại thì sao?

Krishnamurti: Sợ hãi về sống. Thưa bạn, tất cả điều này đều được bao hàm, phải không? Sự quyến luyến đến một niềm tin, một công thức, một ý niệm học thuyết nào đó mà tôi đã xây dựng cho chính tôi, tất cả điều này là bộ phận của sợ hãi. Đúng chứ? Bây giờ tôi muốn tìm ra bằng thấy, sợ hãi là gì. Thưa bạn lúc trước tôi đã nói với bạn rằng, tôi đã làm một điều gì đó trong quá khứ mà tôi bị xấu hổ, mà tôi sợ hãi, tôi không muốn thấy nó xảy ra nữa. Tôi sợ hãi về điều gì đó mà đã xảy ra trong quá khứ, hay tôi sợ hãi về một điều gì đó mà có lẽ xảy ra trong tương lai? Nghĩ về điều gì tôi đã làm trong quá khứ là nuôi dưỡng sợ hãi, phải không? Nghĩ về quá khứ. Bạn đang theo kịp điều này chứ? Nghĩ về tương lai, điều gì có lẽ xảy ra, cũng nuôi dưỡng sợ hãi. Vì vậy tôi thấy rằng, tôi có lẽ sai lầm, chúng ta đang tìm hiểu, rằng tư tưởng chịu trách nhiệm cho sợ hãi này, cả về quá khứ lẫn tương lai. Đúng chứ? Và tư tưởng cũng chịu trách nhiệm cho sợ hãi bằng cách chiếu rọi một ý tưởng, một niềm tin, và bám chặt vào niềm tin đó và mong muốn sự chắc chắn về niềm tin đó, tất cả điều đó là sự vận hành của tư tưởng, phải không? Đúng chứ, thưa bạn? Vì vậy tôi phải hiểu rõ tại sao tư tưởng suy nghĩ về tương lai, tại sao tư tưởng quay trở lại một sự kiện nào đó, một xảy ra mà nuôi dưỡng sợ hãi. Bây giờ tại sao tư tưởng làm điều này?

Người hỏi: Tư tưởng, liệu tư tưởng có thể tự giúp đỡ chính nó bằng cách tưởng tượng tất cả những điều có thể được và những điều khủng khiếp mà có thể xảy ra trong tương lai, nó có thể thực hiện một kế hoạch nào đó để ngăn cản những điều này xảy ra. Cố gắng tự bảo vệ chính nó.

Krishnamurti: Thưa bạn, và cũng vậy tư tưởng giúp bạn tự-bảo vệ chính bạn, phải không, qua bảo hiểm, qua xây dựng một ngôi nhà, tránh những cuộc chiến tranh, tư tưởng nuôi dưỡng sợ hãi và cũng bảo vệ, phải không? Chúng ta đang nói về tư tưởng tạo ra sợ hãi, không phải nó bảo vệ như thế nào. Làm ơn tiếp tục đi, tôi được phép tiếp tục chứ?

Tôi có thể tiếp tục nhưng bạn sẽ tiếp tục cùng tôi chứ? Bạn cũng sẽ tự thâm nhập vấn đề này cùng tôi chứ? Đó là, tôi đang hỏi tại sao tư tưởng nuôi dưỡng sợ hãi này, giống như tư tưởng cũng nuôi dưỡng vui thú, phải không? Không à? Vui thú của tình dục, vui thú của cảnh mặt trời lặn mà đã xảy ra ngày hôm qua và vân vân và vân vân. Vì vậy tư tưởng cho một sự tiếp tục đến vui thú – đúng chứ – và cũng vậy đến sợ hãi.

Người hỏi: Thưa ông. Con người, từ đang tìm kiếm vui thú, tuân theo sự chọn lựa của những suy nghĩ của anh ấy bằng phân biệt, đây là tốt lành và kia sẽ là xấu xa. Và sợ hãi dường như đến trực tiếp ngay từ đó, từ việc gì con người thực hiện để tạo ra những sự việc tốt lành và lẩn tránh những điều xấu xa.

Krishnamurti: Thưa bạn, chắc chắn toàn qui trình được đặt nền tảng trên tư tưởng, phải không?

Người hỏi: Sợ hãi hiện diện từ khía cạnh của tư tưởng phân biệt.

Krishnamurti: Vâng thưa bạn, nhưng nó vẫn còn là tư tưởng, đang nói điều này là tốt lành, tôi sẽ giữ nó, điều này tôi sẽ không, khước từ. Nhưng toàn chuyển động của tư tưởng là sự đòi hỏi cho vui thú – đúng chứ thưa bạn – và phân biệt trong đó, nói rằng điều này sẽ cho tôi vui thú, điều kia sẽ không cho tôi vui thú. Vì vậy toàn chuyển động của sợ hãi và vui thú, sự đòi hỏi và sự tiếp tục của cả hai, lệ thuộc vào tư tưởng, phải không?

Người hỏi: Nhưng làm thế nào ông được tự do khỏi nó?

Krishnamrti: Hãy chờ, hãy chờ. Trước hết chúng ta hãy để cho sự việc này tiếp tục.

Người hỏi: Tư tưởng là sợ hãi.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ tìm ra, thưa bạn. Tôi được an toàn ngày hôm nay. Tôi biết tôi sẽ có bữa cơm của tôi ngày hôm nay, có một ngôi nhà, một căn phòng ở đó – ngày hôm

nay tôi hoàn toàn an toàn; nhưng tôi không biết điều gì xảy ra ngày mai. Tôi đã có nhiều vui thú ngày hôm qua trong nhiều hình thức khác nhau, và tôi muốn những vui thú đó được lặp lại vào ngày mai. Bạn theo kịp chứ? Vì vậy tư tưởng vừa duy trì sợ hãi và lại cho một tiếp tục của vui thú, mà tôi đã có ngày hôm qua. Không à? Hãy cố gắng lên, thưa các bạn!

Vì vậy câu hỏi của tôi là: làm thế nào tôi, không những ngăn cản sự tiếp tục của sợ hãi, nhưng còn muốn vui thú được tiếp tục, phải không? Bạn theo kịp điều này chứ? Không à? Tôi muốn vui thú ở một phía và tôi muốn càng nhiều bao nhiêu càng tốt, luôn luôn – ngày mai, ngày hôm sau, luôn luôn, trong tương lai; và cũng vậy tôi đã có những sợ hãi và tôi mong muốn loại bỏ chúng lẫn không muốn những sợ hãi tương lai. Đúng chứ? Vì vậy tư tưởng đang làm việc trong cả hai phương hướng. Đúng chứ? Không à? Thưa bạn đây là công việc của bạn, không phải công việc của tôi, hãy suy nghĩ về nó!

Người hỏi: Điều này mang lại cho tư tưởng một loại năng lượng.

Krishnamurti: Tư tưởng là năng lượng.

Người hỏi: Điều này mang lại cho tư tưởng một loại năng lượng khác.

Krishnamurti: Thưa bạn, hãy tìm hiểu nó, nó là cả hai.

Người hỏi: Nó đang tích lũy những kỷ niệm..

Krishnamurti: Đang tích lũy những kỷ niệm. Những kỷ niệm mà đã là vui thú tôi bám vào, và những kỷ niệm mà đã là đau khổ, mà đã là sợ hãi, tôi muốn loại bỏ đi. Đúng chứ? Nhưng tôi không thấy được gốc rễ của tất cả điều này là tư tưởng.

Người hỏi 1: Tư tưởng dường như kháng cự sự kết thúc của nó – sợ hãi và vui thú trong chừng mực nào đó có vẻ

giống nhau – nhưng trạng thái nơi tư tưởng không hiện diện đó lẩn tránh tôi.

Người hỏi: Có lẽ khi ông đang làm việc gì đó một cách trọn vẹn đến độ ông suy nghĩ về việc đang cho ông vui thú khi nó đang xảy ra đó, và không còn suy nghĩ gì về những sự việc kia mà có lẽ không xảy ra bởi vì . . .

Krishnamurti: Đừng nói: không còn suy nghĩ về những sự việc kia mà có lẽ không xảy ra – làm thế nào tôi sẽ ngăn cản mình không suy nghĩ về nó?

Người hỏi: Suy nghĩ về điều gì đang xảy ra ngày hôm nay, hân hoan!

Krishnamurti: Vì vậy tôi tự ép buộc mình suy nghĩ về những sự việc đang xảy ra và không suy nghĩ về những sự việc không xảy ra.

Người hỏi: Suy nghĩ về sự việc gì đang xảy ra.

Krishnamurti: Điều gì đang xảy ra. Nhưng cái trí của tôi luôn luôn đang nhìn ngắm điều gì có lẽ đang xảy ra.

Người hỏi: Làm thế nào tư tưởng hiện diện?

Krishnamurti: Điều này không xảy ra cho bạn à?

Người hỏi: Không. Vâng, nhưng . . .

Krishnamurti: Chúng ta hãy hoàn toàn thật đơn giản và thật chân thật. Chúng ta muốn suy nghĩ về những sự việc đang xảy ra nhưng tư tưởng của tôi luôn luôn để mắt vào điều gì có lẽ không xảy ra.

Người hỏi: Nó có nhưng vẫn còn . . .

Krishnamurti: Vâng nó vẫn còn ở đó. Và khi tôi không đang suy nghĩ về điều này, cái đó bùng ra! Hãy quan sát thưa bà, làm ơn hãy cho phép nó đơn giản.

Người hỏi: (Không nghe rõ)

Krishanmurti: Thưa bạn, tôi muốn tìm hiểu nó nhưng bạn ngăn cản nó.

Người hỏi: Thưa ông, sự cảm thấy “Tôi là” không liên quan đến vui thú và không liên quan đến sợ hãi lẫn tư tưởng. Tôi nghĩ chỉ có “Tôi là”. Tôi không có sợ hãi. Cảm thấy “Tôi là” này không liên quan đến tư tưởng.

Krishnamurti: Thưa bạn, khi bạn nói “Tôi là” – bạn có ý gì qua những từ ngữ “Tôi là”?

Người hỏi: Một cảm thấy hiện tại, đang ngồi ở đây, và không có sợ hãi trong nó, thưa ông.

Krishnamurti: Thưa bạn, đó không là vấn đề.

Người hỏi: Trước hết chúng ta phải tìm ra liệu có sự chắc chắn, hay không-chắc chắn. Vậy thì ông sẽ không bị sợ hãi.

Krishnamurti: Làm thế nào tôi tìm được?

Người hỏi: Tôi thấy toàn qui trình của tư tưởng trong ý nghĩa này như một cái bẫy.

Krishnamurti: Thưa bạn, bạn sẽ không thâm nhập nó. Mỗi người theo đuổi một điều gì đó. Hãy quan sát. Hãy cho tôi trình bày điều gì tôi cảm thấy, vấn đề là gì.

Tôi sợ hãi ngày mai, bởi vì ngày mai là không-chắc chắn. từ trước đến nay tôi đã khá chắc chắn trong sống của tôi, mặc dù đã có những biến cố mà trong đó tôi bị sợ hãi, trong chừng mực nào đó tôi đã vượt qua được chúng. Nhưng ý thức của sợ hãi, của ngày mai, mà quá không-chắc chắn – chiến tranh, chiến tranh nguyên tử, những chiến tranh qui ước mà bùng nổ tất cả những loại kinh hoàng, bạn biết không, mất tiền bạc, Nixon đang chuyển động và thị trường chứng khoán đang giảm xuống, tôi đang ở trong một trạng thái rối loạn về tương lai. Bây giờ tôi phải làm gì đây? Tôi muốn được tự do, nếu tôi có thể, khỏi cả sợ hãi thuộc quá khứ lẫn thuộc tương lai, cả sợ hãi sâu thẳm và những sợ hãi hời hợt – tôi sẽ phải làm gì đây? Đừng cho tôi những giải thích, hãy làm việc này, đừng làm việc kia. Điều đó chẳng có ý nghĩa gì. Tôi muốn tìm ra sợ hãi là gì, liệu nó bởi bóng đêm, liệu nó bởi không-chắc chắn, liệu nó là sợ hãi của

quyến luyến, bám vào một người nào đó, vào những ý tưởng, sợ hãi. Bạn theo kịp chứ? Tôi muốn tìm ra gốc rễ của nó là gì, không phải làm thế nào để tẩu thoát khỏi nó, không phải làm thế nào để che đậy nó. Tôi muốn tìm ra cấu trúc của sợ hãi. Nếu tôi có thể hiểu rõ điều đó vậy thì một điều gì khác có thể xảy ra. Vì vậy tôi sẽ tìm hiểu để tìm ra sợ hãi đó là gì. Cho tôi tiếp tục một chút. Được không? Tôi được phép chứ?

Bây giờ đối với tôi sợ hãi tồn tại bởi vì tôi đang suy nghĩ về ngày mai, bởi vì ngày mai quá không-chắc chắn, bất kỳ sự bảo đảm nào của bạn rằng ngày mai là hoàn hảo, nhưng tôi vẫn cảm thấy sợ hãi. Bây giờ tại sao tôi đang suy nghĩ về ngày mai? Có phải bởi vì quá khứ đã quá tốt đẹp, quá khứ đã cho tôi nhiều hiểu biết và hiểu biết này đã trở thành sự an toàn của tôi, và tôi không có hiểu biết về tương lai. Vì vậy nếu tôi có thể hiểu rõ về tương lai và cất giữ nó trong hiểu biết của tôi, thế là tôi sẽ hết sợ hãi. Và liệu tôi có thể hiểu rõ tương lai như hiểu biết, như trải nghiệm – bạn theo kịp điều này chứ – để cho tôi đã hiểu rõ nó, để cho nó trở thành một phần hiểu biết của tôi mà trong đó tôi sẽ không bị sợ hãi? Đúng chứ? Tôi sẽ tiếp tục.

Vì vậy tôi cũng thấy rằng tôi muốn nhiều vui thú – vui thú tình dục, vui thú của đạt được, thành tựu, là người nào đó, rất thông minh và vui thú mà tôi đã có, tôi muốn những vui thú kia được lặp lại, được lặp lại, được lặp lại. Hay khi tôi chán ngán những vui thú kia tôi muốn những vui thú to lớn hơn, sâu thẳm hơn. Vì vậy tôi muốn lẩn tránh sợ hãi và tôi muốn nhiều vui thú hơn. Đúng chứ? Đây là điều gì tất cả chúng ta đều muốn. Và đây là hai mảnh phải không? Có phải vui thú tách rời sợ hãi hay không? Hay chúng là hai mặt của cùng một đồng xu. Tôi phải tìm ra. Không phải nói rằng đúng hay không đúng, tôi phải tìm ra, chăm chú vào nó, tìm được liệu vui thú có nuôi dưỡng sợ hãi và liệu sợ hãi là kết quả của đòi hỏi cho vui thú của tôi. Bạn đã hiểu rõ câu hỏi của tôi? Động cơ chính của tôi là vui thú, vui thú trong mọi phương hướng. Tôi muốn được cung cấp đầy đủ

vào ngày mai bởi vì nó cho tôi nhiều vui thú, bảo đảm, chắc chắn.

Người hỏi: Nhưng vui thú đó có thể là điều gì khác, một tiến hành học hành.

Krishnamurti: Không, vui thú đó cũng là đau khổ, nhưng tôi sẽ vượt qua nó với mục đích có nhiều vui thú hơn. Bạn không thấy điều này trong sống của bạn hay sao? Chúng ta muốn có nhiều vui thú hơn biết chừng nào.

Người hỏi: Có.

Krishnamurti: Đó là tất cả mọi điều mà tôi đang trình bày. Trước tiên, chúng ta đang đòi hỏi, đang theo đuổi vui thú, trong hình dáng của chúng ta, cái áo chúng ta mặc – bạn theo kịp chứ – mọi thứ đều được đặt nền tảng trên điều này. Và khi nó không thành tựu thế là tôi cảm thấy không-chắc chắn. Vì vậy tôi đang tự hỏi mình vui thú và sợ hãi không theo cùng nhau hay sao? Và tôi bị sợ hãi, tôi không bao giờ tìm hiểu vui thú – bạn hiểu chứ – không bao giờ nói, ồ, tôi có nên có nhiều vui thú hay không, vui thú này dẫn đến đâu mà tôi muốn có nhiều về nó, trong thiên đàng, trên quả đất, trong gia đình của tôi, trong tình dục, mọi thứ, nó đang thôi thúc tôi. Và sợ hãi cũng ở đó. Làm ơn hãy quan sát nó, thưa bà. Đừng bám vào quan điểm đặc biệt của bà, vì chúa hãy buông bỏ nó đi. Hãy tìm ra.

Và cũng vậy tôi sợ hãi ngày mai, tôi không biết ngày mai là gì. Và nếu có thể đưa ngày mai vào hiểu biết của tôi vậy thì tôi sẽ không bị sợ hãi. Vì vậy – hãy theo dõi điều này – tôi muốn sự chắc chắn của ngày mai, và chắc chắn chỉ có thể tồn tại khi có hiểu biết. Điều này tôi nói, “Tôi biết”. Đúng chứ? Bây giờ làm thế nào tôi biết bất kỳ thứ gì ngoại trừ quá khứ? Ngay khoảnh khắc tôi nói “Tôi biết” nó đã nằm trong quá khứ rồi. Khi tôi nói, “Tôi biết người vợ của tôi”, tôi biết người vợ của tôi dựa vào quá khứ. Vì vậy trong quá khứ có sự chắc chắn. Và trong tương lai không có sự chắc chắn. Vì

vậy tôi muốn kéo tương lai vào quá khứ để cho tôi sẽ hoàn toàn được an toàn.

Vậy là tôi thấy sợ hãi hiện diện nơi nào tư tưởng đang vận hành, nếu tôi đã không suy nghĩ về ngày mai, sẽ không có sợ hãi.

Người hỏi: Tôi không sợ hãi về tương lai, điều gì tôi sợ hãi là lúc này. Khi tôi sợ hãi nó là lúc này, không thuộc tương lai, hay thuộc quá khứ.

Krishnamurti: Vâng thưa bạn. Nhưng thưa bạn, sợ hãi ngay lúc này, làm thế nào nó hiện diện?

Người hỏi: Đối với tôi có vẻ sợ hãi là cái gì đó thuộc bản năng. Tôi cảm thấy rằng sợ hãi là một năng lượng, rằng sức mạnh nào đó hiện diện ở đó.

Krishnamurti: Tôi không biết làm thế nào giải quyết vấn đề này. Bạn thấy rằng mỗi người chúng ta đều có một quan điểm. Mỗi người chúng ta hoàn toàn chắc chắn rằng chúng ta biết làm thế nào để giải quyết sợ hãi. Chúng ta sẽ giải thích nó, chúng ta cho những nguyên nhân, chúng ta nghĩ rằng chúng ta hiểu rõ nó, và tuy nhiên vào khúc cuối của nó chúng ta lại bị sợ hãi. Vì vậy tôi tự nói với mình, hãy quan sát, hãy giữ những quan điểm của bạn, bám chặt vào chúng, tự làm ngộp thở bạn bằng những quan điểm đó, nhưng bạn vẫn còn bị sợ hãi ở khúc cuối của nó. Tôi muốn thâm nhập tận cùng phía sau của tất cả điều đó và tìm ra tại sao sợ hãi lại tồn tại. Liệu nó là kết quả của tư tưởng? Đang suy nghĩ về tương lai? Bởi vì tương lai quá không-chắc chắn và tư tưởng được đặt nền tảng trên ký ức của quá khứ. Đúng chứ? Tư tưởng là sự phản ứng của ký ức, được tích lũy như hiểu biết, trải nghiệm trong hàng thế kỷ và từ đó tư tưởng sinh ra. Sau đó tư tưởng nói rằng hiểu biết là sự an toàn của tôi, hiểu biết. Và bây giờ bạn đang bảo cho tôi được tự do khỏi ngày mai. Tôi không-chắc chắn, nếu tôi biết ngày mai là gì sẽ không có sợ hãi. Đúng chứ? Điều gì tôi đang khao khát là sự chắc chắn của hiểu biết. Tôi biết quá khứ của tôi, tôi biết

tôi đã làm gì cách đây mười năm, hay cách đây hai ngày. Nó rất rõ ràng, tôi có thể phân tích, hiểu rõ, sống cùng nó; nhưng ngày mai tôi lại không biết và thế là không biết làm cho tôi sợ hãi, và không biết có nghĩa không có hiểu biết về nó. Bây giờ liệu tư tưởng có thể có hiểu biết về cái gì đó mà nó không biết? Bạn đang theo kịp điều này chứ? Vì vậy có sợ hãi. Tư tưởng đang cố gắng tìm ra tương lai, và bởi vì không biết nội dung của nó là gì, nó bị sợ hãi. Vì vậy tôi tự nói với chính mình, tại sao tư tưởng đang suy nghĩ về ngày mai, về cái gì mà nó không biết gì cả, tôi muốn sự chắc chắn nhưng có lẽ không có sự chắc chắn? Đúng chứ? Nhưng tuy nhiên tại sao tư tưởng lại suy nghĩ về ngày mai? Đúng chứ thưa bạn? Tại sao? Làm ơn trả lời câu hỏi của tôi, không phải câu hỏi của bạn.

Người hỏi: Hệ thống sống cần suy nghĩ về ngày mai, đây là một luật lệ cơ bản của sống: nó cần loại tiên đoán nào đó.

Krishnamurti: Thưa bạn, chúng ta đã nói về điều đó. Tôi đã nói về điều đó.

Người hỏi: Chúng ta phải tuân theo luật lệ sống này. Có những lo âu thuộc tâm lý bởi vì sự tưởng tượng chiếu rọi những sợ hãi khủng khiếp, như ông nói, nhưng không thể ngăn cản những con người không suy nghĩ trong một kiểu hợp lý.

Krishnamurti: Thưa bạn, cho phép tôi được nói như thế này, chúng ta đã nói tư tưởng là cần thiết để bảo vệ sự sinh tồn phần thân thể của nó. Đúng chứ? Đó là bộ phận thuộc sống của chúng ta, đó là điều gì chúng ta luôn luôn đang làm.

Người hỏi: Tôi không đồng ý, tôi nghĩ tư tưởng không cần thiết cho sự sinh tồn. Những con thú có bản năng sinh tồn nhưng không có sự sợ hãi mà là phiền muộn của chúng ta.

Krishnamurti: Thưa bà, chúng ta đang lẫn lộn hai sự việc. Làm ơn, chúng ta đã cố gắng giải thích từ đầu buổi nói chuyện này rồi.

Người hỏi: Bà ấy nói đúng; tư tưởng của con người thay thế bản năng.

Krishnamurti: Thưa bà, tôi đồng ý với bà. Người ta phải biết rằng ngày mai ngôi nhà sẽ ở đó, ngày mai tôi phải có bữa ăn của tôi. Sự sinh tồn thuộc thân thể và kế hoạch cho ngày mai là cần thiết, phải không? Nếu không có điều đó tôi không thể tồn tại.

Người hỏi: Khi ông thấy tất cả điều đó rất rõ ràng, sợ hãi không có thời gian.

Người hỏi: Tư tưởng suy nghĩ về sống trong hiện tại, và cũng phải suy nghĩ về ngày mai.

Krishnamurti: Thời tiết nóng, tôi cần cái quần mát hơn; ngày mai tôi phải lên kế hoạch để mua cái quần nào sẽ tạo ra sự mát mẻ đó. Nó có nghĩa lên kế hoạch cho ngày mai. Tôi phải lên kế hoạch. Tôi phải đến Ấn độ vào mùa đông. Tôi sẽ lên kế hoạch, mà là trong tương lai. Chúng ta không phủ nhận điều đó, mà còn trái lại. Điều gì chúng ta đang nói là sợ hãi về không-chắc chắn.

Người hỏi: Chúng ta không có sự tự tin trong chính chúng ta.

Krishnamurti: Tôi thực sự không hiểu rõ điều đó. Ai là bạn để cho bạn có sự tự tin trong nó? Bạn là con người thật tuyệt vời để có sự tự tin trong chính bạn?

Người hỏi: Tại sao không?

Krishnamurti: Bạn là gì?

Người hỏi: Bản chất của loài người.

Krishnamurti: Bản chất của loài người là gì? Ồ, thưa bà. Bản chất của loài người là gì? Tốt lành và xấu xa, chiến tranh – chúng ta đã nói về tất cả điều đó. Chúng ta quan tâm đến sợ hãi. Chúng ta phải sử dụng tư tưởng để sinh tồn. Nhưng để sinh tồn, tư tưởng đã phân chia thế giới. Đúng chứ? Như quốc gia của tôi, quốc gia của bạn, chính phủ của

tôi, chính phủ của bạn, Thượng đế của tôi, Thượng đế của bạn, vị đạo sư vĩ đại của tôi và vị đạo sư vĩ đại của bạn – bạn theo sát chứ? Quan điểm của tôi – chúng ta đã phân chia, và tư tưởng đã tạo ra điều này. Mặc dù nó muốn lên kế hoạch để sinh tồn, tư tưởng đã phân chia thế giới, mà tự-hủy hoại chính nó, mà trong đó tôi là một bộ phận. Vì vậy tôi phải hiểu rõ bản chất của tư tưởng, nơi nào nó cần thiết và nơi nào nó không cần thiết, nơi nào nó hủy hoại, nơi nào nó tạo ra sợ hãi – đó là tất cả những vấn đề của tôi. Tôi đã nói tư tưởng phải vận hành nếu không bạn không thể tồn tại, nhưng trong chính khao khát để tồn tại nó đã phân chia và thế là đang tự-hủy hoại chính nó. Đúng chứ? Bạn có thể thấy điều này rất đơn giản. Vì vậy tôi thấy tư tưởng phải vận hành một cách rõ ràng, khách quan mà không có bất kỳ biến dạng nào như của tôi, của bạn, Thượng đế của tôi, Thượng đế của bạn. Bạn theo kịp không? Và tôi cũng thấy rất rõ ràng rằng tư tưởng sinh ra sợ hãi. Vì vậy câu hỏi của tôi là: tại sao tư tưởng suy nghĩ về ngày mai? Nó phải suy nghĩ về ngày mai trong một phương hướng; tại sao tư tưởng suy nghĩ về tương lai và nuôi dưỡng sợ hãi?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

Krishnamurti: Không, bà không đang trả lời câu hỏi thưa bà.

Người hỏi: (Không nghe rõ)

Krishnamurti: Tại sao bạn suy nghĩ về ngày mai, thưa bạn?

Người hỏi: Để được an toàn.

Krishnamurti: Bạn thấy, tư tưởng phải suy nghĩ về ngày mai với mục đích để được an toàn. Điều đó rõ ràng. Và cũng vậy bạn thấy rằng tư tưởng, suy nghĩ về ngày mai, tạo ra sợ hãi. Bây giờ tại sao vậy?

Người hỏi: Bởi vì chúng ta muốn tiếp tục.

Người hỏi: Bởi vì chúng ta bị trói buộc vào vui thú.

Krishnamurti: Nhìn kìa! Bây giờ đã mười hai giờ kém mười tám phút và chúng ta còn vài phút nữa và chúng ta đã không giải quyết được vấn đề này bởi vì chúng ta khước từ rời bỏ những quan điểm, những nhận xét, những kết luận nhỏ xíu đặc biệt của chúng ta, chúng ta nói rằng, chúng ta hãy xóa sạch chúng và suy nghĩ mới mẻ lại.

Theo tôi điều đó rất đơn giản. Tư tưởng phải tạo ra sợ hãi bởi vì tư tưởng không khi nào có thể tìm được sự an toàn trong tương lai. Tư tưởng có được sự an toàn trong thời gian. Ngày mai không có thời gian. Đúng chứ? Ngày mai tồn tại trong cái trí như thời gian nhưng ngày mai có lẽ không tồn tại thuộc tâm lý. Và bởi vì sự không-chắc chắn đó, tư tưởng chiếu rọi điều gì nó muốn vào ngày mai, an toàn, điều gì nó đã thâu lượm được, điều gì nó đã thành tựu, cái gì nó sở hữu, tất cả điều đó. Và điều đó cũng hoàn toàn không-chắc chắn. Vì vậy liệu tôi có thể, liệu tư tưởng có thể yên lặng về tương lai được không? Đó là tất cả quan điểm của tôi. Liệu tư tưởng có thể yên lặng, đó là vận hành nơi nào cần thiết để bảo vệ phần thân thể – bạn theo kịp không – và thế là không những quốc tịch, không những phân chia, không những Thượng đế tách rời, không những người hiếu chiến. Và liệu tư tưởng có yên lặng để cho thời gian như ngày mai không còn tồn tại? Được chứ, thưa các bạn. Vì vậy tôi phải hiểu rõ sống ngay lúc này có nghĩa gì. Đúng chứ? Tôi không hiểu rõ sống ngay lúc này có nghĩa gì, và cũng đã không hiểu rõ sống trong quá khứ là gì, và vì vậy tôi muốn sống trong tương lai mà tôi không biết, mà tôi không biết hiện tại là gì. Vì vậy tôi đang hỏi liệu tôi có thể sống trọn vẹn, hoàn toàn, ngày hôm nay? Tôi chỉ có thể làm được điều đó khi tôi đã hiểu rõ toàn bộ máy và sự vận hành của tư tưởng, và trong chính hiểu rõ sự thật của tư tưởng có sự yên lặng. Và nơi nào có sự yên lặng, không còn tương lai, không còn thời gian.

SAANEN

Ngày 7 tháng 8 năm 1971

– 4 – SỢ HÃI, THỜI GIAN VÀ HÌNH ẢNH

Thời gian tuần tự và thời gian tâm lý. Sự khó xử của hiểu biết. Sự khó xử của tư tưởng và hình ảnh. Liệu người ta có thể tìm được gốc rễ của sợ hãi? “Cái trí mà không bao giờ có thể bị tổn thương.”

Người hỏi 1: Ông đã trình bày đầy đủ mọi vấn đề, liệu chúng ta có thể kết hợp lại? Trong tôi, tôi hoàn toàn không chắc chắn lắm về sự liên quan giữa tư tưởng và sợ hãi; chúng ta có thể bàn luận về nó thêm chút nữa?

Người hỏi 2: Khi tư tưởng gặp gỡ cái không biết được, nó không biết phải làm gì. Bây giờ nếu ông đã suy nghĩ không-thời gian, nếu không có thời gian, vậy thì không còn sợ hãi.

Krishnamurti: Sáng nay chúng ta sẽ nói chuyện về chủ đề gì đây?

Người hỏi: Thưa ông, ông đã trình bày đầy đủ mọi vấn đề, tôi muốn tự củng cố lại điều gì ông đã trình bày – nhưng tôi không muốn leo lên những quả đồi. Tôi muốn tìm ra nhiều hơn nữa về chết. Và trong tôi, tôi không hoàn toàn chắc chắn liệu tôi đã hiểu rõ sự liên quan giữa tư tưởng và sợ hãi.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ bàn luận điều đó. Người đàn ông này nói, ông ấy không muốn leo lên những quả đồi và đến đỉnh, nhưng ông ấy muốn hiểu rõ sự liên quan giữa tư tưởng và sợ hãi.

Người hỏi: Thưa ông, ông có thể cho tôi biết liệu tôi đã có được sự hiểu rõ đúng đắn từ trước đến lúc này – ông đã nói rằng tư tưởng là cái gì đó thuộc quá khứ, mà đã chết rồi, bị thối rữa và đã được chôn vùi – tư tưởng. Và ông đã nói rằng khi chúng ta sống ngày mai, ngày mai là cái không biết được. Liệu tôi hiểu đúng không?

Krishnamurti: Vâng, một chút thôi.

Người hỏi: Bây giờ khi tư tưởng gặp gỡ cái không biết được, nó không biết phải làm gì. Bây giờ nếu chúng ta có

thể có tư tưởng mà không có thời gian, nếu không có thời gian, vậy thì không có sợ hãi.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ tìm hiểu điều đó, thưa bạn. Bạn muốn bàn luận về điều đó?

Người hỏi: Vâng.

Krishnamurti: Thời gian là gì – chúng ta sẽ bàn luận vấn đề đó thưa bạn. Thời gian là gì? Tôi phải có mặt ở đây sáng nay, bất kể thời tiết xấu này, vào lúc mười giờ rưỡi. Và tôi đã có mặt. Và nếu tôi không đến đúng giờ, tôi đã bắt tất cả các bạn chờ đợi và điều đó gây bực bội lắm. Có thời gian dựa vào đồng hồ. Có thời gian để bao phủ một khoảng cách nào đó, giữa đây và mặt trăng, thời gian đi từ đây đến Montreux, và vân vân, thời gian để bao phủ khoảng cách, dù khoảng cách đó là giữa hình ảnh về chính tôi của tôi hay hình ảnh tôi đã chiếu rọi về chính tôi và điều gì tôi nên là, khoảng cách giữa tôi là gì và tôi muốn là gì, giữa sợ hãi và sự kết thúc của sợ hãi.

Vì vậy có thời gian dựa vào đồng hồ, ngày hôm qua, ngày hôm nay và ngày mai – làm ơn, chúng ta phải hiểu rõ điều này.

Người hỏi: Ông có thể cho những ví dụ thực tế khi ông trình bày không?

Krishnamurti: Tôi không giỏi khi cho những ví dụ thực tế – chúng ta sẽ tìm hiểu nó, thưa bạn. Nó khá đơn giản, điều gì tôi đang trình bày. Tôi không là một người triết lý, tạ ơn chúa, tôi không là người giả dối trong những lý thuyết.

Có thời gian như ngày hôm qua, ngày hôm nay và ngày mai. Và có thời gian, ít nhất chúng ta nghĩ là có thời gian, giữa tôi là gì và tôi nên là gì, giữa sự kiện sợ hãi và sự kết thúc cuối cùng của sợ hãi. Cả hai đều là thời gian, phải không? Không à? Thời gian tuần tự và thời gian như được sáng chế bởi tư tưởng – tôi là cái này và tôi nên thay đổi đến cái kia. Và muốn bao phủ khoảng cách đó tôi cần thời gian,

giữa tôi là gì và tôi nên là gì. Đúng chứ, thưa bạn? Đó cũng là thời gian, Không à? Tôi sẽ phải mất nhiều ngày hay nhiều tuần lễ để thực hiện những luyện tập nào đó, đúng cách, để thư giãn những cơ bắp của tôi; để thực hiện hoàn toàn một bài tập đúng cách tôi cần thời gian vật lý, đó là, tôi sẽ mất có lẽ ba ngày hay một tuần – đó là thời gian.

Bây giờ – vậy là chúng ta hãy rõ ràng khi chúng ta nói về thời gian nào mà chúng ta đang nói – có thời gian tuần tự, như ngày hôm qua, ngày hôm nay và ngày mai, và thời gian mà là, ít nhất chúng ta nghĩ nó là cần thiết để đạt được một kết thúc đến sợ hãi. Đúng chứ? Không à? Tôi xin lỗi – hãy kiên nhẫn, bởi vì những người khác không hiểu rõ – bạn có lẽ hiểu rõ nó – làm ơn. Thời gian là thành phần của sợ hãi, phải không? Tôi sợ hãi tương lai, không phải điều gì có lẽ xảy ra trong tương lai nhưng ý tưởng về tương lai, ý tưởng về ngày mai. Đúng chứ? Vì vậy có thời gian tâm lý và thời gian tuần tự.

Lúc này chúng ta luôn luôn đang nói về, không phải thời gian tuần tự bởi đồng hồ, và vân vân, nhưng chúng ta đang nói về thời gian như quá khứ, hiện tại và tương lai. Đó là, lúc này tôi ổn định nhưng tôi sợ hãi về tương lai, ngày mai. Đúng chứ. Bây giờ đó là thời gian tâm lý. Đúng chứ, thưa bạn? Chúng ta hãy gọi đó là thời gian tâm lý – chúng ta thay đổi cái tên nhưng nó không đặt thành vấn đề.

Bây giờ tôi đang hỏi, liệu có một sự việc như thời gian tâm lý? Hay nó chỉ là một sáng chế của tư tưởng? Tôi sẽ gặp gỡ bạn vào ngày mai, dưới một bụi cây, gần cái cầu – đó là thời gian tuần tự. Tôi sợ hãi về ngày mai và tôi không biết làm thế nào để gặp gỡ sợ hãi về ngày mai đó. Đó là thời gian tâm lý, phải không?

Người hỏi: Ông có ý rằng tư tưởng là ngày mai ngay lúc này.

Krishnamurti: Đừng vội lẫn lộn nó, chúng ta sẽ chầm chậm giải quyết vấn đề này.

Người hỏi: Thưa ông, còn nếu tôi nói rằng, tại sao sự việc đẹp đẽ này phải kết thúc?

Krishnamurti: Tại sao sự việc đẹp đẽ này phải kết thúc. Đó cũng là thời gian tâm lý, phải không? Tôi bám vào một sự liên hệ đặc biệt như là đẹp đẽ, và tôi không muốn nó kết thúc. Đó là, ý tưởng rằng nó có lẽ kết thúc, và tôi nghĩ rằng tôi sẽ không thích nó kết thúc, tôi sợ hãi về nó. Đúng chứ?

Vì vậy đó là một phần của cấu trúc sợ hãi này. Cái còn lại là, tôi đã biết sự an toàn, sự chắc chắn. Và ngày mai là không-chắc chắn và tôi sợ hãi điều đó – đó là thời gian tâm lý, phải không? Tôi đã biết và đã sống một sống của có vẻ chắc chắn, an toàn, nhưng ngày mai lại không-chắc chắn ghê lắm, và tôi sợ hãi nó. Thế là phát sinh vấn đề của tôi, làm thế nào tôi sẽ không bị sợ hãi. Tất cả điều đó được bao hàm, chắc chắn như thế, trong thời gian tâm lý. Đúng chứ? Và sự hiểu biết của ngày hôm qua, nhiều ngàn ngày hôm qua của chúng ta, đã cho tôi, đã cho bộ não một ý thức nào đó của an toàn. Đúng chứ? Chúng ta đang theo kịp chứ – không à, thưa bạn? Hiểu biết đã mang lại sự an toàn cho cái trí, hiểu biết là trải nghiệm, hồi tưởng, những kỷ niệm. Đó là, trong quá khứ đã có sự an toàn, cho bộ não. Ngày mai có lẽ không có an toàn gì cả, có lẽ tôi bị giết chết.

Vì vậy hiểu biết như thời gian cho bộ não một ý thức về an toàn. Không à? Nắm được chứ? Vì vậy hiểu biết là thời gian. Và tôi nghĩ rằng tôi không có hiểu biết về ngày mai, thế là tôi bị sợ hãi. Thế là nếu tôi có hiểu biết về ngày mai tôi sẽ không bị sợ hãi. Vì vậy hiểu biết nuôi dưỡng sợ hãi. Và tuy nhiên tôi phải có hiểu biết. Nó đang có quá nhiều phải không? Bạn theo kịp chứ? Tôi phải có hiểu biết để đi từ đây đến nhà ga, tôi phải có hiểu biết để nói tiếng Anh, hay tiếng Pháp, hay tiếng Ý hay bất kỳ thứ tiếng gì, tôi phải có hiểu biết để làm bất kỳ loại chức năng nào. Và tuy nhiên hiểu biết, mà tôi đã tích lũy được về chính tôi như một người trải nghiệm, và người trải nghiệm đó sợ hãi về ngày mai bởi vì anh ấy không biết ngày mai. Đúng chứ?

Người hỏi: Thưa ông, còn sự lặp lại thì sao?

Krishnamurti: Còn sự lặp lại – nó cùng là sự việc, thuộc máy móc. Rốt cuộc, hiểu biết là lặp lại. Tôi thêm vào cho nó hay lấy đi khỏi nó nhưng nó là một hệ thống máy móc của sự tích lũy. Tiếp tục đi, thưa các bạn.

Người hỏi: Thưa ông, còn những người có những thảm kịch khủng khiếp, những người đang bị tàn sát thì sao?

Krishnamurti: Điều đó có liên quan gì với những vấn đề chúng ta đang trình bày.

Người hỏi: Ồ, ông thấy, được bao gồm trong đó là sợ hãi.

Krishnamurti: Hãy chờ một tí, chúng ta đang bàn bạc về sự liên quan giữa tư tưởng và sợ hãi là gì.

Người hỏi: Nhưng thậm chí như thế, người ta đã kể cho tôi về những vấn đề của họ, kể cho tôi về sự sợ hãi của họ vẫn còn tồn tại trong họ như thế nào và họ không thể xóa sạch chúng bởi vì đối với họ con người là một con thú hung dữ, anh ấy không là một con người gì cả, và vì vậy . . .

Krishnamurti: Người ta đã có những trải nghiệm bi thảm nhất trong liên hệ với con người. Liên hệ đó đã tạo ra sự hành hạ khủng khiếp, sự đau khổ vô cùng, sự kinh hoàng lớn lao và sự sợ hãi về những con người đó và điều gì họ đã làm vẫn còn tồn tại. Người ta phải làm gì về nó – nó là cùng vấn đề, chắc chắn như vậy. Không à? Đó là, tôi đã bị tổn thương bởi một con rắn hay một con người. Tôi đã bị tổn thương. Và tổn thương đó đã để lại một dấu vết sâu thẳm trong bộ não của tôi. Và tôi sợ hãi những con rắn và tôi sợ hãi những con người, mà là quá khứ. Và cũng vậy tôi sợ hãi ngày mai. Đúng chứ, thưa các bạn? Nó cùng là vấn đề, phải không, chỉ khác là một vấn đề trong quá khứ, vấn đề còn lại trong tương lai. Không à?

Người hỏi: Nó chỉ khó khăn khi ông nói, “Hiểu biết của ngày hôm qua đã mang lại sự an toàn” – họ gặp khó khăn

bởi vì họ thấy rằng hiểu biết của ngày hôm qua đã cho họ sự không-an toàn.

Krishnamurti: Chờ đã, chờ đã. Hiểu biết cũng cho sự không-an toàn, phải không? Và cũng vậy hiểu biết cho sự an toàn. Tôi đã bị tổn thương bởi những con người trong quá khứ – đó là hiểu biết. Điều đó còn tồn tại, bám rễ sâu, thật sâu, và tôi kinh tởm những con người. Tôi sợ hãi họ, mà là hiểu biết.

Người hỏi: Người ta không đang nói về hiểu biết tâm lý nhưng về sự hành hạ thuộc thân thể.

Krishmamurti: Vâng, sự hành hạ thân thể, mà lại nữa trong quá khứ.

Người hỏi: Nhưng ông biết rằng hiện nay những con người đang tiếp tục thực hiện nó.

Krishnamurti: Hiện nay người ta đang tiếp tục thực hiện nó. Ở Đông Pakistan, tôi không biết, ở Nga, ở Trung quốc hay trong nhà tù, họ đang thực hiện nó. Bạn thấy không, bạn đang lẫn lộn hai sự việc. Chúng ta đang nói – chúng ta đang nói về điều gì, tôi xin phép hỏi? Sợ hãi, phải không? Sợ hãi và sự liên quan của nó với tư tưởng. Có những hành hạ, những hành hạ thuộc thân thể đang xảy ra trong thế giới, người ta hung ác cực kỳ trong thế giới hiện nay, thuộc thân thể. Và tôi thích nghĩ về nó và bị kích động quá chừng. Đúng chứ? Và theo luân lý cảm thấy công bằng về nó, và tôi không thể làm bất kỳ điều gì, đang ngồi trong căn phòng hay trong sảnh hay trong căn lều này, không thể làm bất kỳ điều gì cho những việc đang xảy ra ở một nơi khác. Đúng chứ? Nhưng tôi thích được kích động bởi nó, được kích động loạn thần kinh bởi nó, nói rằng, ồ, điều gì con người đang làm thật khủng khiếp. Không à? Thật ra, tôi có thể làm gì? Gia nhập một nhóm người sẽ chấm dứt sự hành hạ của những con người này? Thực hiện một biểu tình trước một ai đó – và vẫn vậy sự hành hạ vẫn tiếp tục.

Vì vậy điều gì tôi quan tâm, làm thế nào thay đổi cái trí con người để sẽ không hành hạ những con người, thuộc thân thể, thuộc tâm lý, trong bất kỳ cách nào? Nhưng nếu tôi bị loạn thần kinh tôi thích cứ tiếp tục suy nghĩ, ô, tất cả thế giới này khủng khiếp làm sao?

Bây giờ chúng ta hãy trở lại. Được chứ, thưa bạn? Bây giờ, tôi sợ hãi điều gì những con người đã làm cho tôi hay cho những con người khác, và hiểu biết đó ở trong bộ não, một vết sẹo. Đó là, hiểu biết của quá khứ không những mang lại sự không-chắc chắn mà còn cả sự chắc chắn rằng tôi có lẽ bị tổn thương vào ngày mai. Giống như vậy – thế là tôi bị sợ hãi.

Bây giờ tại sao bộ não lại giữ kỷ niệm về sự tổn thương của ngày hôm qua đó? Mục đích để tự bảo vệ nó phải không? Khỏi những tổn thương của tương lai? Chúng ta hãy suy nghĩ ra, thưa bạn. Điều đó có nghĩa, tôi luôn luôn đang đối diện với thế giới bằng sự tổn thương đó. Đúng không? Và vì vậy tôi không có sự liên hệ với con người khác, bởi vì tổn thương này quá sâu thẳm. Đúng chứ? Và tôi kháng cự lại mọi sự liên hệ con người bởi vì tôi có lẽ bị tổn thương lại. Vì vậy có sợ hãi. Hiểu biết của tổn thương quá khứ và sợ hãi của tổn thương tương lai, mang lại sợ hãi. Nhưng tuy nhiên tôi phải có hiểu biết.

Vì thế, hiểu biết đã được tích lũy qua thời gian – hiểu biết khoa học, hiểu biết công nghệ, hiểu biết về một ngôn ngữ và vân vân. Muốn học một ngôn ngữ bạn cần thời gian. Muốn học bất kỳ công nghệ nào bạn phải có thời gian và vân vân và vân vân. Hiểu biết, mà là sản phẩm của thời gian, phải tồn tại, nếu không tôi không thể làm bất kỳ việc gì, tôi không thể nói chuyện với bạn, tôi không thể giao tiếp với bạn.

Nhưng cũng vậy tôi thấy rằng hiểu biết của quá khứ đó, khi bị tổn thương, chính hiểu biết đó nói, “Hãy cẩn thận để

không bị tổn thương trong tương lai.” Vì vậy tôi sợ hãi về tương lai. Bạn theo kịp chứ, thưa bạn?

Vì vậy làm thế nào tôi, người bị tổn thương rất sâu thẳm, bị tạo thành vết sẹo, làm thế nào tôi sẽ được tự do khỏi điều đó và không chiếu rọi hiểu biết đó vào tương lai và nói, “Tôi sợ hãi về tương lai.” Có hai vấn đề được bao hàm, phải vậy không? Có vết sẹo của đau khổ, tổn thương, và sự hiểu biết về nó làm tôi sợ hãi về ngày mai. Tôi có vết sẹo, liệu cái trí có thể được tự do khỏi vết sẹo đó hay không? Bây giờ chúng ta hãy tìm hiểu điều đó.

Tôi chắc chắn rằng hầu hết chúng ta đều có một loại vết sẹo, những tổn thương tâm lý nào đó – phải không? Dĩ nhiên là có. Và cũng vậy chúng ta không đang nói về những tổn thương thuộc thân thể mà ảnh hưởng đến bộ não và mọi chuyện như thế – vào lúc này chúng ta để việc đó sang một bên. Có những vết sẹo của tổn thương thuộc tâm lý. Làm thế nào cái trí, bộ não, được tự do khỏi chúng? Nó phải được tự do khỏi chúng phải không? Ký ức của nó, của bị tổn thương, không là một bảo vệ chống lại tương lai hay sao? Bạn đã gây tổn thương tôi, bằng lời nói, trong nhiều cách bạn đã gây tổn thương tôi. Có một ký ức về nó. Nếu tôi quên đi điều đó – làm hơn hãy theo sát nó – tôi gặp bạn đầy hồn nhiên vào sáng hôm sau, bạn lại gây tổn thương cho tôi đúng chứ? Vì vậy tôi sẽ phải làm gì đây? Tiếp tục đi, hãy suy nghĩ ra, thưa bạn. Hãy tiếp tục.

Người hỏi: Thưa ông, liệu không quan trọng cho tôi khi phải tìm ra tại sao thuộc tâm lý tôi có thể bị tổn thương?

Krishnamurti: Tại sao thuộc tâm lý tôi có thể bị tổn thương? Điều đó khá đơn giản – chúng ta rất nhạy cảm, bạn biết không, có hàng tá lý do. Tôi có hình ảnh về chính tôi, và tôi không muốn bạn gây tổn thương hình ảnh đó. Tôi nghĩ rằng tôi là một con người phi thường và bạn đến rồi khuấy động nó; và điều đó gây tổn thương tôi. Tôi cảm thấy rất hèn kém và tôi gặp gỡ bạn người cảm thấy rất trịch thượng và

tôi cảm thấy, chúa ơi, tôi bị tổn thương Bạn khôn ngoan, tôi lại không – tôi bị tổn thương. Bạn đẹp đẽ, tôi lại không – bạn theo kịp chứ.

Người hỏi: Thưa ông, trong chừng mực nào đó tôi bị hoang mang, từ ngữ bộ não và từ ngữ "cái trí" như những từ ngữ đồng nghĩa. Ông đang sử dụng chúng trong cùng ngữ cảnh?

Krishnamurti: Một chút thôi, thưa bạn, một chút thôi. Chúng ta sẽ giải thích nó.

Người hỏi: Thỉnh thoảng nó gây hoang mang cho tôi trong hiểu rõ điều gì đó.

Krishnamurti: Đúng, đúng. Hiểu biết của bị tổn thương, không chỉ thuộc thân thể nhưng còn thuộc tâm lý, phía bên trong, đã để lại một dấu vết trên bộ não như ký ức. Ký ức là hiểu biết. Đúng chứ? Và tại sao tôi phải được tự do khỏi sợ hãi đó? Nếu tôi được tự do bạn sẽ gây tổn thương tôi lại. Vì vậy hiểu biết đó hành động như một kháng cự, như một bức tường. Và điều gì xảy ra trong sự liên hệ giữa những con người khi có bức tường này giữa bạn và tôi?

Người hỏi: Chúng ta không thể gặp gỡ nhau.

Krishnamurti: Chính xác như thế. Vì vậy chúng ta làm gì đây? Tiếp tục đi, hãy theo sát nó thưa bạn.

Người hỏi: Phá sập bức tường đi.

Krishnamurti: Nhưng bạn sẽ gây tổn thương tôi.

Người hỏi: Chỉ là hình ảnh.

Krishnamurti: Không, thưa bạn. Hãy theo dõi, tôi đến với bạn hoàn toàn hồn nhiên – bạn biết không, từ ngữ "innocence" hồn nhiên có nghĩa không thể bị tổn thương. Từ ngữ đó, ý nghĩa gốc của từ ngữ đó, "hồn nhiên" là bạn không thể bị tổn thương. Bạn xem trong từ điển bạn sẽ hiểu được nó. Nhưng chúng ta hãy tiếp tục với nó. Vì vậy tôi đến với bạn đầy cởi mở, thân thiện và bạn nói điều gì đó với tôi

mà gây tổn thương cho tôi. Điều này không xảy ra cho tất cả các bạn hay sao? Và điều gì xảy ra? Nó để lại một vết sẹo, đó là hiểu biết. Có gì sai trái với hiểu biết đó? Hiểu biết đó hành động như một bức tường giữa bạn và tôi. Đúng chứ? Dĩ nhiên. Bạn nghi ngờ điều đó sao? Vì vậy tôi sẽ làm gì đây? Bạn đã gây tổn thương tôi, nhiều lần.

Người hỏi: Phá sập bức tường . . .

Krishnamurti: Hãy chờ, hãy chờ đã – hãy nhìn nó trước, đừng nói phá sập hay – chỉ nhìn nó. Bạn đã gây tổn thương tôi và hiểu biết về nó còn tồn tại. Nếu tôi không có hiểu biết về nó, bạn sẽ gây tổn thương cho tôi lại. Và nếu tôi củng cố hiểu biết đó, nó hoạt động như một bức tường giữa bạn và tôi. Vì vậy giữa bạn và tôi không có sự liên hệ. Vì vậy hiểu biết của quá khứ ngăn cản sự liên hệ giữa bạn và tôi. Đúng chứ? Vì vậy tôi sẽ làm gì đây? Hãy tiếp tục, thưa các bạn, tôi sẽ làm gì đây?

Người hỏi: Thấy được nếu nó là sự thật, tìm hiểu nó.

Krishnamurti: Tôi đã tìm hiểu nó, tôi đã mất mười phút trong sự tìm hiểu nó. Và tôi thấy sự tìm hiểu đó, sự phân tích đó hoàn toàn vô dụng.

Người hỏi: Đây là nơi thời gian chen vào phải không?

Krishnamurti: Tôi đã mất mười phút – những phân tích ngụ ý mười phút. Và mười phút đó là một phí phạm.

Người hỏi: Nhưng ông đã sử dụng thời gian.

Krishnamurti: Tôi sẽ chỉ cho bạn – tôi đã sử dụng thời gian. Đừng nói không có thời gian.

Người hỏi: Nhưng nếu không có bất kỳ thời gian nào.

Krishnamurti: Tôi không biết, đó chỉ là một phỏng đoán. Tôi đã mất mười phút để xem thử tại sao tôi bị tổn thương, để tìm hiểu tổn thương, thấy sự cần thiết của giữ lại tổn thương đó như hiểu biết. Và tôi đã tự-hỏi mình, nếu tôi xóa sạch được tổn thương đó, bạn sẽ không gây tổn thương tôi

lại chứ? Và tôi thấy rằng, chừng nào tổn thương đó còn tồn tại, không có sự liên hệ giữa bạn và tôi. Vậy là tất cả việc đó đã mất mười lăm phút. Và tôi thấy, chúa ơi, tôi đã đến được tận cùng của nó – không gì cả.

Thế là tôi đã phát giác sự phân tích không có giá trị gì cả. Tôi không được tìm hiểu theo hướng đó – bạn sẽ bị mất hút. Vì vậy tôi sẽ làm gì, đã gây tổn thương, đã bị tổn thương và đang nhớ lại sự tổn thương đó ngăn cản mọi liên hệ?

Người hỏi: Chúng ta phải chấp nhận bị tổn thương.

Krishnamurti: Không, tôi không đang chấp nhận cũng không đang phủ nhận, tôi đang quan sát, tôi đang phân tích, tôi không chấp nhận bất kỳ điều gì, hay phủ nhận bất kỳ điều gì. Vì vậy lúc đó câu hỏi của tôi là, “Tại sao tôi bị tổn thương?” Đúng chứ? Cái vật đang bị tổn thương này là gì?

Người hỏi: Hiểu biết của là một người ngu dốt trong thực tế.

Krishnamurti: Thưa bạn, hãy nói điều gì đó thực tế, đừng tưởng tượng, đừng, bạn biết, và sau đó đừng diễn đạt bằng lời nói. Trước hết tìm ra cái vật đang bị tổn thương này là gì?

Người hỏi: Hiểu biết của “cái gì là” bị tổn thương.

Krishnamurti: Khi tôi nói tôi bị tổn thương, bởi vì bạn gọi tôi là một người ngu dốt, cái vật đang bị tổn thương này là gì?

Người hỏi: Kiêu hãnh.

Krishnamurti: Kiêu hãnh?

Người hỏi: Chính là hiểu biết của là một người ngu dốt hiện diện ở đó.

Krishnamurti: Không, thưa bà, không phải như thế – làm ơn quan sát nó, còn sâu sắc hơn nó nhiều. Tôi bị tổn thương bởi vì bạn đã gọi tôi là một người ngu dốt.

Người hỏi: Bởi vì hình ảnh tôi có về chính tôi.

Krishnamurti: Không, đừng – làm ơn hãy quan sát nó. Tôi bị tổn thương bởi vì bạn gọi tôi là một người ngu dốt. Tại sao tôi phải bị tổn thương bởi vì bạn đã gọi tôi là một người ngu dốt?

Người hỏi: Chắc chắn nó là hình ảnh mà tôi có về chính tôi.

Krishnamurti: Mà có nghĩa, vậy là tôi có một hình ảnh về chính tôi như là một người thông minh. Và khi bạn gọi tôi là một người ngu dốt hay kẻ đê tiện hay bất kỳ là gì, tôi bị tổn thương, bởi vì hình ảnh của tôi là người thông minh. Đúng chứ? Bây giờ tôi tự-nói với mình, tại sao tôi có một hình ảnh về chính tôi. Vì vậy chừng nào tôi còn có một hình ảnh về chính tôi, tôi sẽ bị tổn thương.

Người hỏi: Tại sao tôi phải quan tâm về hình ảnh mà người khác đã có về tôi?

Krishnamurti: Dĩ nhiên, thưa bạn, người khác có một hình ảnh về tôi như một người ngu dốt – nó cũng là sự việc, bạn theo kịp không – hình ảnh. Bây giờ tại sao tôi lại có một hình ảnh về chính tôi.

Người hỏi: Bởi vì tôi không thích tôi là gì.

Krishnamurti: Chờ một tí, không. Trước hết tại sao bạn có nó, thưa bạn, bởi vì bạn không thích chính bạn như bạn là phải không? Hãy chờ một tí. Bạn là gì? Bạn đã nhìn vào chính bạn, mà không có hình ảnh chưa? Thưa bạn, hãy nhìn, chúng ta hãy đơn giản đi. Tôi có một hình ảnh về bạn như rất khôn ngoan, nổi bật, thông minh, tỉnh thức, được khai sáng, đang ngồi trên đỉnh một quả đồi. Hình ảnh tuyệt vời. Bởi vì hình ảnh tôi có về bạn đó, tôi nói rằng bạn rất thông minh. Và so sánh với chính tôi, tôi ngu dốt. So sánh chính tôi với bạn, tôi ngu dốt. Đúng chứ? Khi đo lường chính tôi với bạn tôi thấy tôi hèn hạ. Hãy tiếp tục. Rõ ràng là như thế. Và điều đó khiến tôi cảm thấy rất ngu dốt, rất ngu xuẩn, hèn hạ. Và từ tất cả cảm thấy ngu dốt, thấp kém, hèn hạ đó, tôi có nhiều vấn đề khác. Bây giờ tại sao tôi lại so sánh tôi với

bạn? Có phải bởi vì từ niên thiếu chúng ta đã được nuôi dưỡng để so sánh phải không? Trong trường học chúng ta so sánh, bạn không nổi bật như người anh của bạn hay cậu trai, cậu trai đứng đầu lớp – chúng ta so sánh qua những điểm, cho những điểm, qua những kỳ thi, người mẹ nói rằng, “Hãy thông minh như người anh lớn của bạn.” Bạn biết không, sự tệ hại vô cùng của so sánh này luôn luôn theo suốt cuộc đời. Và nếu tôi không so sánh, tôi ở đâu? Tôi có ngu dốt không? Không, tôi không biết. Tôi gọi tôi là ngu dốt khi so sánh chính tôi với bạn, mà là người không ngu dốt. Nhưng nếu tôi không so sánh, điều gì xảy ra?

Người hỏi: Tôi trở thành chính tôi.

Krishnamurti: Chính bạn là gì? Chỉ quan sát thôi, thưa bạn, cái vòng tròn chúng ta trải qua, nói, lặp lại những sự việc này lặp đi và lặp lại mà không hiểu rõ về chúng. Vì vậy tôi quay trở lại, tại sao tôi phải có một hình ảnh về chính tôi, tốt lành, xấu xa, cao quý, không cao quý, xấu xí hay ngu dốt, sáng láng, tại sao tôi có một hình ảnh? Về bất kỳ điều gì, về chính tôi.

Người hỏi: Nó là một phương tiện dùng để tiếp xúc với những người khác.

Krishnamurti: Nó là một phương tiện dùng để tiếp xúc hay liên hệ với những người khác – đó là như thế sao?

Người hỏi: Một con người mà có ý thức và nhận biết phải tự động liên quan mình vào sự so sánh.

Krishnamurti: Thưa bạn, tôi đang hỏi tại sao tôi phải, tại sao tôi so sánh. So sánh hàm ý không chỉ xung đột mà còn bắt chước, phải không?

Người hỏi: Nhưng chắc chắn sự đánh giá là cần thiết.

Krishnamurti: Hãy chờ tí. Lại nữa quan sát nó, quan sát làm ơn. Sự so sánh hàm ý xung đột và bắt chước, phải không? Đó là một khía cạnh của nó. Không à? Trong so sánh tôi với bạn tôi cảm thấy tôi ngu dốt, vì vậy tôi phải tranh đấu

để thông minh như bạn – xung đột. Và thế là tôi bắt chước điều gì bạn là. Được bao hàm trong nó, xung đột và bắt chước. Nhưng cũng vậy tôi thấy rằng tôi phải so sánh giữa tấm vải này và tấm vải kia, những chất liệu, ngôi nhà này và ngôi nhà kia. Không à? So sánh, đo lường, liệu bạn cao hay thấp, so sánh, đo lường, khoảng cách giữa đây và một nơi khác – và vân vân. Bạn theo kịp chứ? Vì vậy tại sao tôi có một hình ảnh về chính tôi, bởi vì nếu tôi có một hình ảnh về chính tôi nó sẽ bị tổn thương.

Người hỏi: Có lẽ hình ảnh này không tồn tại gì cả.

Krishnamurti: Tiếp tục đi, thưa bạn, hãy tìm hiểu nó. Tại sao tôi có một hình ảnh về chính tôi như cái gì đó hay không gì cả.

Người hỏi: Tôi muốn được an toàn.

Krishnamurti: Điều đó có nghĩa bạn đang nói rằng bạn đang tìm kiếm, đang nhận được sự an toàn trong một hình ảnh. Đó là như thế phải không? Mà là gì? Hình ảnh đó đã được sắp xếp vào cùng nhau bởi tư tưởng. Vì vậy bạn đang nhận được sự an toàn trong hình ảnh mà tư tưởng đã dựng lên và trong hình ảnh đó tư tưởng đang tìm kiếm sự an toàn. Tư tưởng đã tạo ra một hình ảnh bởi vì nó muốn được an toàn trong hình ảnh đó. Thế là tư tưởng đang tìm kiếm sự an toàn trong chính nó. Đúng chứ? Có nghĩa là tư tưởng đang tìm kiếm sự an toàn trong hình ảnh mà nó nó đã dựng lên và hình ảnh đó là sản phẩm của tư tưởng, tư tưởng là ký ức, mà là quá khứ. Hãy tiếp tục. Vì vậy tư tưởng đã tạo nên hình ảnh về chính tôi này, về chính nó – không phải chính tôi, về chính nó. Không à?

Người hỏi: Thưa ông, tôi xin phép hỏi ông một điều?

Krishnamurti: Làm ơn bám vào điểm này?

Người hỏi: Vâng, tôi có bám, nó liên quan đến giáo dục, tôi nghĩ như vậy, bởi vì thậm chí khi người ta bắt đầu so sánh

đứa con của riêng người ta và nói với đứa trẻ này, con thông minh hơn . . .

Krishnamurti: Tôi biết, thưa bạn, tôi đã nói như thế, chúng ta đã nói như thế. Cha mẹ là những con người nguy hiểm nhất! (Tiếng cười). Họ hủy hoại con cái của họ, bởi vì họ không được giáo dục.

Vì vậy, hình ảnh được xây dựng bởi tư tưởng và tư tưởng đang tìm kiếm sự an toàn, và thế là tư tưởng đã sáng chế ra một hình ảnh mà trong đó nó tìm được sự an toàn, nhưng hình ảnh này vẫn còn là tư tưởng. Và tư tưởng là đáp trả của ký ức, ngày hôm qua. Vì vậy điều gì đã xảy ra? Hiểu biết của ngày hôm qua đã tạo ra hình ảnh này. Hãy tiếp tục, thưa bạn. Vì vậy làm thế nào tôi sẽ không bị tổn thương? Không bị tổn thương hàm ý không có bất kỳ loại hình ảnh nào, chắc chắn là như thế. Bây giờ làm thế nào tôi sẽ ngăn cản những hình ảnh – hình ảnh về tương lai, hình ảnh về tôi sẽ bị sợ hãi? Tư tưởng là thời gian, tư tưởng là sợ hãi về hình ảnh của ngày mai, mà trong đó không có sự chắc chắn. Vì vậy làm thế nào tôi, làm thế nào cái trí hay bộ não sẽ không có những hình ảnh nào cả, và thế là không bị tổn thương? Làm ơn chỉ lắng nghe. Không có một hình ảnh nào cả và không bị tổn thương. Khoảnh khắc nó bị tổn thương nó sẽ có một hình ảnh. Và khi bị tổn thương nó tự-bảo vệ chính nó bằng một hình ảnh khác.

Vì vậy câu hỏi của tôi là, liệu bộ não có thể, tách khỏi khía cạnh thân thể vật chất của nó, nơi nó phải tự bảo vệ chính nó chống lại mưa gió, bạn theo kịp chứ, sự nguy hiểm, vực thẳm, những con rắn, không khí ô nhiễm, những chiến tranh, vân vân, vân vân, – tách rời khỏi sự nguy hiểm thuộc thân thể nơi mà sự bảo vệ là cần thiết, liệu bộ não không thể bị tổn thương gì cả? Mà có nghĩa rằng, không có bất kỳ loại hình ảnh nào.

Người hỏi: Năng lượng, thưa ông.

Krishnamurti: Thưa bạn, nếu bạn không phiền, xin đừng đưa thêm vào một từ ngữ khác, bởi vì chúng ta đã có đầy đủ những từ ngữ để sử dụng rồi, vì vậy chúng ta hãy bám vào vài từ ngữ này mà chúng ta đã hiểu khá rõ.

Thưa bạn, hãy nhìn nó theo cách khác, không bị tổn thương hàm ý không-kháng cự; không-kháng cự có nghĩa không-hình ảnh; không bị tổn thương có nghĩa rằng, bạn biết rồi, sinh lực, năng lượng. Và năng lượng đó bị lãng phí khi tôi có những hình ảnh. Năng lượng đó bị phá hủy khi tôi so sánh chính tôi với bạn, hình ảnh của tôi với hình ảnh của bạn, năng lượng đó bị hủy diệt trong xung đột, trong đang cố gắng để trở thành hình ảnh của bạn mà tôi đã chiếu rọi cho chính tôi. Năng lượng đó bị kiệt quệ khi tôi đang bắt chước hình ảnh mà tôi đã tự-chiếu rọi về bạn.

Vì vậy sự kiệt quệ năng lượng là yếu tố này. Và khi tôi năng động, mà chỉ có thể xảy ra khi có sự chú ý, tôi không bị tổn thương. Tôi không biết liệu bạn đang theo kịp tất cả điều này? Không à? Nắm nó được không, thưa bạn? Chúng ta hãy giải thích lại nó, chúng ta hãy hiểu nó theo cách khác.

Tôi thấy, người ta quan sát – sự quan sát – người ta quan sát người ta bị tổn thương. Người ta bị tổn thương bởi vì theo căn bản người ta có một hình ảnh về chính người ta. Và hình ảnh đó đã được hình thành qua nhiều hình thức khác nhau của văn hóa, giáo dục, văn minh, truyền thống, quốc tịch, điều kiện kinh tế, bất công xã hội. Hình ảnh đó là quá khứ và vì vậy là hiểu biết. Tư tưởng, dù là tư tưởng của tôi hay tư tưởng tập thể, đã thẩm thấu trong bộ não này, ý thức của so sánh hình ảnh này với một hình ảnh khác. Rõ ràng như thế. Người mẹ làm việc này, giáo viên làm việc này, người chính trị làm việc này, Mao làm việc này, quyển Sách Đỏ, huyền bí của người Thiên chúa giáo – bạn theo kịp chứ, toàn văn minh này được xây dựng trên việc thiết lập hình ảnh. Và nó đó kìa, hình ảnh đó ở trong bộ não, mà là tư tưởng. Bây giờ chừng nào người ta còn chưa khám phá

được, chưa hiểu rõ được, chừng nào người ta còn có một hình ảnh, phải có bị tổn thương.

Người hỏi: Hình ảnh là sự tổn thương, phải không?

Krishnamurti: Dĩ nhiên, hình ảnh là sự tổn thương. Được rồi. Bây giờ liệu bộ não có thể được tự do khỏi tất cả những hình ảnh và vì vậy không bao giờ bị tổn thương? Điều đó có nghĩa sự tự do khỏi hiểu biết của quá khứ như hình ảnh. Hiểu biết của quá khứ là cần thiết để nói một ngôn ngữ, nhưng hiểu biết như quá khứ, như một hình ảnh được đặt chung vào nhau bởi tư tưởng mà là "cái tôi" mà là hình ảnh vĩ đại nhất, và chừng nào tôi còn có hình ảnh vĩ đại nhất trong tôi, bạn hoàn toàn đúng đắn khi xoay quanh nó. Và bạn thực hiện điều đó.

Vì vậy liệu bộ não không bao giờ bị tổn thương. Bạn biết, thưa bạn, hãy tìm ra điều này cho chính bạn, không phải bởi vì tôi – hãy tìm ra cho chính bạn và sống một sống trong đó bộ não không bao giờ bị tổn thương nữa. Chỉ lúc đó bạn mới có thể có liên hệ. Nhưng nếu trong sự liên hệ đó bạn đang gây tổn thương cho tôi, tôi đang gây tổn thương cho bạn, nó kết thúc. Trong sự liên hệ giữa bạn và tôi đó có tổn thương và sự liên hệ đó kết thúc, vậy thì tôi đi tìm một liên hệ khác – ly dị bạn và kết hợp với người nào khác. Và việc đó lại tiếp tục gây tổn thương. Bạn theo kịp chứ? Chúng ta nghĩ rằng bằng cách thay đổi một liên hệ chúng ta sẽ hoàn toàn không thể bị tổn thương. Nhưng chúng ta luôn luôn bị tổn thương. Đúng chứ?

Người hỏi: Nếu những hình ảnh không còn, vậy thì sự liên hệ giữa hai con người là gì? Sự liên hệ có nghĩa có liên quan, và nếu những hình ảnh không còn, sự liên hệ giữa người chồng và người vợ là gì?

Krishnamurti: Tôi hiểu. Tại sao bạn đang hỏi tôi?

Người hỏi: Bởi vì ông đã hỏi.

Krishnamurti: Hãy tìm ra liệu hình ảnh của bạn đã không còn, không phải bởi vì bạn đã hỏi tôi một câu hỏi và tôi trả lời nó, hãy tìm ra liệu những hình ảnh mà bạn có, đã tan biến, vậy thì bạn sẽ tìm ra sự liên hệ của bạn với một người khác là gì. Nhưng nếu tôi nói, hãy nhìn kìa, "Nó là tình yêu", nó chỉ là một lý thuyết, hãy quẳng nó đi, điều đó không có ý nghĩa gì cả. Nhưng nếu bạn nói rằng, "Nhìn kìa, tôi biết tôi bị tổn thương – suốt đời tôi tôi đã bị tổn thương." Một chuỗi của những tổn thương – bạn không biết điều này sao? Một chuỗi của những giọt nước mắt phía bên trong, một chuỗi của những âu lo. Và những hình ảnh này tồn tại. Câu hỏi của chúng ta là, liệu bộ não có thể không bao giờ bị tổn thương? Và câu hỏi đó bạn phải vận dụng, không phải nói về nó. Hãy theo sát nó, nói, "Ồ tôi có một hình ảnh". Rõ ràng là bạn có, nếu không bạn và tôi sẽ không ngồi ở đây. Và nếu bạn có một hình ảnh, hãy tìm hiểu nó, thâm nhập nó và thấy sự vô lý của phân tích. Bởi vì phân tích đó ngăn cản bạn không hành động. Trái lại nếu lúc này bạn nói, "Tôi chuyển động cùng hình ảnh". Bạn theo kịp không, thưa bạn? Đó là, chuyển động cùng hình ảnh có nghĩa tư tưởng đang thiết lập chuyển động này. Và tư tưởng là hiểu biết. Vì vậy liệu bộ não có thể tràn đầy hiểu biết trong một phương hướng và không có hiểu biết trong phương hướng còn lại? Đúng chứ? Điều đó có nghĩa rằng, yên lặng trong một phương hướng, tuyệt đối – không phải phương hướng, bạn hiểu rõ chứ, thưa bạn, yên lặng tuyệt đối và từ sự yên lặng đó sử dụng hiểu biết. Không à? Bạn sẽ không thấy điều này.

Người hỏi: Có nơi nào dành cho thiết lập sự liên hệ?

Krishnamurti: Liệu có một trạng thái như thế – liệu có một trạng thái như sự liên hệ được thiết lập? Hãy đến một văn phòng hộ tịch và đăng ký kết hôn. Việc đó thiết lập hợp pháp một liên hệ. Và điều gì tiếp tục, chúa ơi! Và cũng vậy điều gì tiếp tục, không-hợp pháp. Thế là nó là sự hành hạ của bạn. Vì vậy bây giờ, để quay lại câu hỏi, điều gì, điều gì là sự liên hệ giữa tư tưởng và sợ hãi? Đúng chứ, thưa bạn?

Chúng ta đã nói, tư tưởng khởi nguồn từ sự hiểu biết của quá khứ, hiểu biết là quá khứ, hiểu biết là dĩ vãng, là quá khứ. Trong hiểu biết đó, tư tưởng đã tìm được sự an toàn – tôi biết ngôi nhà của tôi, tôi biết bạn, tôi là cái này, tôi bị quy định, không bị quy định – bạn theo kịp không – tôi đã khẳng định tôi là gì trong hiểu biết. Bây giờ tôi không biết ngày mai. Tôi sợ hãi về ngày mai. Và cũng vậy tôi sợ hãi về hiểu biết của quá khứ mà tôi có, bởi vì trong hiểu biết đó tôi cũng thấy có sự không-an toàn ghê lắm. Bởi vì nếu tôi sống trong quá khứ như hầu hết chúng ta đều sống, tôi là người chết rồi. Và cảm thấy của sống trong quá khứ đó đang bóp nghẹt tôi, và tôi không biết làm thế nào để cởi bỏ nó và tôi sợ hãi điều đó, giống như tôi sợ hãi về ngày mai. Thế là tôi sợ hãi sống và tôi sợ hãi chết.

Vì vậy tôi sẽ phải làm gì đây, tôi sẽ phải làm gì với những sợ hãi mà tôi có, tương lai, quá khứ – những sợ hãi? Hay chỉ có một sợ hãi, ngoại trừ sự sợ hãi thuộc thân thể mà gây ảnh hưởng cho bộ não, những sợ hãi thuộc hệ thần kinh thân thể, tất cả điều đó – liệu chỉ có một sợ hãi, đang mang những hình thức khác?

Người hỏi: Nó là sự sợ hãi của không là gì?

Krishnamurti: Nó là sự sợ hãi của không là gì? Đúng à?

Người hỏi: Vâng.

Krishnamurti: Sợ hãi của không có bất kỳ hình ảnh nào – đang là là hình ảnh, phải không? Không à? Cố gắng lên.

Người hỏi: Thưa ông, . . .

Krishnamurti: Hãy chờ đã, chúng ta chưa chấm dứt câu hỏi này, đã mười một giờ rưỡi rồi. Hãy theo dõi, thưa bạn, chúng ta có hai bàn luận hay đối thoại hay hai nói chuyện nữa, ngày mai và Thứ ba, Thứ hai và Thứ ba. Ngày hôm nay gần hết giờ rồi. Và chúng ta đang nói về sợ hãi. Trong mười lăm phút, chúng ta hãy vận dụng những cái trí của chúng ta và thực sự thấy liệu cái trí có thể được tự do khỏi sợ hãi.

Đúng chứ? Cả những sợ hãi thuộc thân thể, cùng tất cả những công việc loạn thần kinh của nó, và những sợ hãi thuộc tâm lý mà sâu thẳm nhiều hơn, loạn thần kinh nhiều hơn. Trong mười lăm phút đồng hồ chúng ta hãy vận dụng, bạn biết rồi, hãy khoét sâu vào nó. Bởi vì người ta thấy rằng khi có sợ hãi thuộc bất kỳ loại nào, nó là vấn đề kinh hoàng nhất. Đúng chứ? Người ta sống trong bóng tối, trong ý nghĩa của trống rỗng, bị tách rời, không có sự liên hệ, mọi thứ trở nên xấu xa. Không à? Sợ hãi – sợ hãi không chỉ về quá khứ mà còn về tương lai, không chỉ những sợ hãi của điều gì người ta nhận biết được mà còn sâu thẳm bên trong.

Lúc này khi bạn quan sát toàn hiện tượng của sợ hãi, thuộc vật chất, thuộc tâm lý, cùng tất cả những phân chia của nó, những hình thức khác nhau của sợ hãi, cùng tất cả những trạng thái của sợ hãi – đúng chứ, tôi hy vọng bạn đang theo kịp – khi bạn thấy toàn cấu trúc của sợ hãi, cùng tất cả quá khứ của nó, gốc rễ của tất cả sợ hãi đó là gì? Nếu tôi không khám phá được gốc rễ của nó tôi sẽ tiếp tục đang thao tác những mảnh vỡ, đang sửa đổi những mảnh vỡ. Vì vậy tôi phải tìm được gốc rễ của nó. Bạn nghĩ gốc rễ của nó là gì – gốc rễ của mọi sợ hãi, không phải chỉ một hình thức đặc biệt của sợ hãi? Làm ơn đừng trả lời tôi, chính bạn hãy chắc chắn được gốc rễ của sợ hãi là gì, khám phá nó, mở toang nói ra, nhìn nó.

Người hỏi: Thưa ông, tôi muốn nói rằng như một bài thực tập chúng ta nên gây tổn thương lẫn nhau. Tôi muốn gây tổn thương ông, và ông nên gây tổn thương những người này; bởi vì những điều kiện ở đây – tôi cảm thấy toàn bầu không khí là lịch sự – ông không muốn gây tổn thương những người này.

Krishnamurti: Quý ông này nói, bầu không khí này là một nhàm chán, là sự lịch sự – tôi không muốn gây tổn thương bạn và bạn không muốn gây tổn thương tôi. Vì vậy nó là một hình thức của lịch sự và nó không tạo tác bất kỳ tác động

nào cả. Đúng chứ, thưa bạn, đó là như thế à? Tôi không phiền nếu bạn gây tổn thương tôi.

Người hỏi: Nhưng sự liên hệ không chỉ là đang ngồi đây và đang lắng nghe ông. Khi tôi gây tổn thương ông, sẽ có một liên hệ giữa chúng ta.

Krishnamurti: Cái gì, thưa bạn.

Người hỏi: Khi tôi gây tổn thương ông, sẽ có một liên hệ giữa ông và tôi.

Krishnamurti: Ồ, khi bạn gây tổn thương tôi, sẽ có một liên hệ giữa bạn và tôi.

Người hỏi: Dĩ nhiên sẽ có, bởi vì tôi đã hủy diệt bộ phận của hình ảnh.

Người hỏi: Điều đó vô lý, đây chỉ là phản ứng. Liệu ông có thể tiếp tục bởi vì chúng ta còn ít thời gian lắm?

Krishnamurti: Bạn thấy, thưa bạn. Nó không là phản ứng, thưa bạn. Ông ta đang bảo cho bạn điều gì đó – ông ta nói, hãy quan sát, chúng ta đã trải qua vấn đề hình ảnh này, chúng ta đã tìm hiểu những hình ảnh, bạn đang có một hình ảnh, tôi đang có một hình ảnh, bạn đang bị tổn thương và tôi đang bị tổn thương, chúng ta đều đã trải qua tất cả việc đó, nó không là sự lịch sự.

Người hỏi: Nhưng ông đã trình bày về những hình ảnh và chúng tôi đã không thâm nhập vào những hình ảnh.

Krishnamurti: Bạn tưởng tượng như vậy. Làm thế nào bạn biết?

Người hỏi: Có lẽ những người khác đã xóa sạch.

Krishnamurti: Làm thế nào bạn biết? Bạn thấy không, làm thế nào bạn biết rằng tôi đã không xóa sạch những hình ảnh của bạn? Do bởi tính kiêu ngạo của tôi mới nói rằng bạn đã không xóa sạch. Tôi là ai mà bảo cho bạn rằng bạn đã, hay không xóa sạch – điều đó tùy thuộc vào bạn.

Vì vậy chúng ta hãy quay lại. Tôi muốn tìm ra, không phải những mảnh hay nhiều loại hay những trạng thái khác nhau của sợ hãi, nhưng tôi thực sự muốn tìm ra gốc rễ của nó. Nó là "không đang là" – mà có nghĩa rằng, "đang trở thành", bạn theo kịp chứ? Đang trở thành, đó là, "Tôi đang trở thành cái gì đó", "Tôi muốn là cái gì đó". Tôi đã bị tổn thương và tôi muốn được tự do khỏi những tổn thương. Suốt sống của tôi là sự tiến hành của đang trở thành này. Sự hung hăng là bộ phận của "đang trở thành" này. Và "không đang trở thành" là một sợ hãi kinh khủng, "không đang là" là một sợ hãi, phải không – đó không là gốc rễ của nó hay sao?

Người hỏi: Thưa ông, tôi cố gắng tìm ra gốc rễ của sợ hãi. Tôi thấy tôi không thể suy nghĩ về nó được, sự sợ hãi, thế là cái trí của tôi trở nên bặt tăm đến độ tôi có thể cảm thấy chính xác sự sợ hãi đó; và sau đó tất cả mà tôi cảm thấy là sự căng thẳng phía bên trong, sâu thẳm; nhưng tôi không thể vượt khỏi sự căng thẳng đó.

Krishnamurti: Quý ông này nói ông ấy không thể vượt khỏi sự căng thẳng, khi ông ấy tìm hiểu gốc rễ của sợ hãi. Nhưng tại sao người ta lại phải căng thẳng về nó? Tại sao tôi phải – tôi chỉ muốn tìm ra, tại sao tôi phải có bất kỳ sự căng thẳng nào về nó. Bởi vì tôi có một căng thẳng, nếu tôi có một căng thẳng tôi muốn vượt khỏi nó, bạn biết không, tôi rất háo hức, rất tham lam. Thưa bạn, chỉ quan sát thôi. Bạn thấy, chúng ta suy nghĩ, phải không, mỗi người chúng ta, đều dựa vào đang trở thành – đang trở nên được khai sáng, đang xóa sạch những hình ảnh: "Bạn không lắng nghe hình ảnh của tôi", "Tôi không lắng nghe hình ảnh của bạn" – bạn theo kịp chứ? Toàn tiến hành này là một hình thức của "đang trở thành" hay "đang là". Khi "đang là" bị đe dọa, mà là "không đang trở thành" – có sợ hãi. Đúng chứ? Tại sao tôi phải, có gì để trở thành? Tôi có thể hiểu rõ rằng tôi có thể trở nên lành mạnh hơn, dưỡng mái tóc của tôi dài hơn, nhưng theo tâm lý có gì để trở thành? Đang trở thành là gì? Đang thay

đổi những hình ảnh? Đang thay đổi một hình ảnh này cho một hình ảnh khác à? Rõ ràng như thế. Nhưng nếu tôi không có hình ảnh gì cả và tôi thấy lý do của không-hình ảnh một cách có lý luận, và cũng vậy tôi thấy sự thật rằng hình ảnh ngăn cản sự liên hệ, dù nó là một hình ảnh khó chịu hay một hình ảnh dễ chịu – cả hai, hiển nhiên. Nếu tôi có một hình ảnh dễ chịu về bạn, bạn là người bạn của tôi. Nếu tôi có một hình ảnh khó chịu về bạn, bạn là kẻ thù của tôi. Vậy là hãy đừng có những hình ảnh gì cả. Và hãy tìm ra điều này, hãy áp dụng nó, không chỉ chấp nhận nó, nhưng thực sự vận dụng, tìm hiểu và áp dụng và sống cùng nó.

Vậy thì người ta tìm được, nếu bạn có vận dụng, có làm việc để tìm ra nó – có một cái trí, có một bộ não mà không bao giờ có thể bị tổn thương, bởi vì không có gì để bị tổn thương cả.

SAANEN

Ngày 8 tháng 8 năm 1971

– 5 – THÔNG MINH VÀ SỐNG TÔN GIÁO

Sống tôn giáo là gì? Sự liên quan giữa thiền định và cái trí yên lặng. Tư tưởng như đo lường; hành động của sự đo lường. Làm thế nào cái không thể đo lường có thể được hiểu rõ? Thông minh như sự liên quan giữa cái có thể đo lường và cái không thể đo lường. Sự thức dậy của thông minh. Trạng thái tỉnh thức không chọn lựa. Học hành, không đang tích lũy hiểu biết.

Người hỏi 1: Chúng ta có thể bàn luận về người quan sát và vật được quan sát và sự liên quan của chúng với trạng thái nhận biết?

Người hỏi 2: Chúng ta có thể bàn luận về theo đuổi một sống tôn giáo thực sự có nghĩa gì?

Người hỏi 3: Chúng ta có thể bàn luận về thông minh và thiền định?

Krishnamurti: Tôi muốn nói về vấn đề người quan sát và vật được quan sát và trạng thái nhận biết. Đây là bàn luận hay đối thoại cuối cùng. Chúng ta sẽ bàn thêm về vấn đề gì ngoại trừ vấn đề đã được đề nghị.

Người hỏi: Thưa ông, ông có thể giải thích về Yoga thực sự có ý nghĩa gì, và cũng vậy nó có ý nghĩa gì trong ý thức tôn giáo.

Krishnamurti: Không, không, Yoga có một ý nghĩa hoàn toàn khác hẳn. Tôi sẽ giải thích.

Người hỏi: Sự khác nhau giữa thông minh và thiền định là gì?

Krishnamurti: Thông minh và thiền định. Và một quý ông khác đã nói, chúng ta có thể nói về sống tôn giáo – ý nghĩa của từ ngữ “tôn giáo” đó là trói chặt vào nhau và liệu chúng ta có thể nói về nó, giống như “Yoga” mà là trói chặt vào nhau.

Người hỏi: Chúng ta có thể nói về mục đích của đang hiện diện trên quả đất này hay không?

Krishnamurti: Mục đích của đang hiện diện trên quả đất – chỉ chúa mới biết!

Bây giờ chúng ta có thể bàn luận một sống tôn giáo là gì và có lẽ trong đó, trong khi nói chuyện về nó, chúng ta sẽ bắt gặp câu hỏi về người quan sát và vật được quan sát, thông minh và thiền định và mọi chuyện như thế. Chúng ta sẽ thực hiện chứ? Bạn có muốn bàn luận điều đó không?

Chúng ta hãy vất bỏ từ ngữ "Yoga" đi. Như nó thường được hiểu, từ ngữ "Yoga" thường thường được hiểu là mang lại vào nhau, trói chặt vào nhau. Tôi đã được những học giả giải thích rằng từ ngữ "Yoga" không có nghĩa như thế; cũng không phải những bài luyện tập và tất cả những ồn ào quanh nó. Yoga có nghĩa là sự nhận biết hợp nhất, nhận biết toàn sự việc một cách tổng thể, như một đơn vị; khả năng, hay ý thức, hay thấy toàn sự tồn tại như một – sự nhận biết hợp nhất, đó là điều gì nó có nghĩa, đó là điều gì từ ngữ "Yoga" có nghĩa. Đúng chứ, thưa bạn?

Một sống tôn giáo là gì? Tôi không biết liệu nó có gây hứng thú cho bạn khi hiểu rõ tôn giáo có ý nghĩa gì, không phải ý nghĩa được chấp nhận của từ ngữ đó, niềm tin trong đấng cứu rỗi nào đó, trong hình dạng của Thượng đế nào đó, trong hình thức nghi lễ nào đó và vân vân, mà tất cả đều là tuyên truyền, và theo tôi nó chẳng có giá trị gì cả – đó không là một sống tôn giáo. Chúng ta có thể tiếp tục từ đó được không? Bạn có hoàn toàn chắc chắn rằng tất cả chúng ta đều thấy sự thật đó? Một người Thiên chúa giáo được nuôi dưỡng để tin vào một điều gì đó, một đấng cứu rỗi và vân vân – như hầu hết những thần thoại Thiên chúa giáo được đặt nền tảng trên nó. Đó là anh ấy bị quy định từ niên thiếu, tin tưởng, làm phép thánh, bạn biết không, toàn công việc của nó. Và ở Ấn độ và những vùng đất khác của thế giới, cũng như vậy – từ niên thiếu bạn bị quy định để tin tưởng

vào một cái gì đó, trong Thượng đế, trong Atman, trong Brahman, trong một cách sống, một sống tôn giáo, cùng tất cả những luật lệ và những hiến dâng, cùng những nghi lễ, những giáo điều, những giáo sĩ, những tổ chức và tất cả việc đó.

Bây giờ liệu chúng ta có thể thành thật gạt bỏ tất cả điều đó

– được không? Không phải trở thành một người vô thần, không nói rằng, ồ, tất cả điều đó đều là rác rưởi, không có gì tồn tại, nhưng chúng ta đang cố gắng hiểu toàn vấn đề của tôn giáo là gì, một sống tôn giáo là gì. Liệu chúng ta có thể – nếu chúng ta nghiêm túc, chúng ta có thể gạt bỏ đi tất cả điều đó. Bạn đã gạt bỏ tất cả điều đó rồi phải không? Tôi không biết – điều đó tùy thuộc vào bạn. Bạn có lẽ không phụ thuộc vào bất kỳ giáo phái hay nhóm nào hay bất kỳ cộng đồng nào mà tin tưởng chúa, hay không tin tưởng chúa – tin tưởng chúa hay không-tin tưởng chúa đó, là một hình thức khác của sợ hãi. Đúng chứ? Đang mong muốn một loại an toàn, chắc chắn nào đó của tôi, bởi vì sống của chúng tôi là không-chắc chắn, quá hoang mang, quá không ý nghĩa, chúng tôi muốn một điều gì đó để tin tưởng. Vì vậy liệu chúng ta có thể gạt bỏ điều đó?

Hy vọng rằng một cái gì đó phía bên ngoài, một tác nhân siêu phàm tồn tại – chúng ta sẽ tìm hiểu, vì vậy rõ ràng tất cả điều đó phải được gạt bỏ. Chúng ta có thể tiếp tục từ đó được không? Vậy thì một sống tôn giáo là gì, chúng ta có ý gì qua từ ngữ tôn giáo. Và sự liên quan giữa từ ngữ đó hay cảm thấy đó, mà con người đã tìm kiếm hay đã tìm hiểu trong hàng thiên niên kỷ, hàng triệu năm anh ấy đã và đang tìm kiếm, đang tìm kiếm, sự liên quan giữa tôn giáo và thiền định là gì? Chúng ta có thể tiếp tục từ đó, đó là, cái trí của người ta đã hoàn toàn hiểu rõ sự giả dối của niềm tin có tổ chức, tôn giáo có tổ chức, giáo hội có tổ chức, giáo sĩ có tổ chức, với đấng cứu rỗi của họ, với những vị chúa của họ, với

những nghi lễ của họ, cái trí phải hiểu rõ hoàn toàn và vượt khỏi điều đó.

Vì vậy cái trí cũng phải vượt khỏi sự ham muốn này, sự tìm kiếm để tìm ra cái gì đó này. Và điều đó khó khăn hơn nhiều – theo trí năng người ta có thể thấy tất cả những vô lý của tôn giáo. Nhưng cái trí đang tìm kiếm, không phải đang tìm hiểu, nhưng đang tìm kiếm. Tôi hy vọng chúng ta thấy được sự khác biệt giữa đang tìm kiếm và đang tìm hiểu. Tìm kiếm hàm ý đi từ nhóm này qua nhóm khác, một đạo sư đến một đạo sư khác, một giáo phái này sang một giáo phái khác, đang tìm kiếm liệu bạn có thể tìm hạnh phúc, sự mãn nguyện, hài lòng, trong Phật giáo, trong Zen, hay trong Ấn độ giáo, bạn theo kịp chứ – đang tìm kiếm. Và có tất cả những người mà cung cấp cho bạn điều gì bạn mong muốn, con người mà nói nhiều về Phật giáo, giải thích về Phật giáo, và bạn đang tìm kiếm, không đang biết, bị bất mãn, buồn bã, đau khổ, hoang mang, và mắc vào cái bẫy đó. Và bạn nói rằng, “Cuối cùng tôi đã tìm ra.” Hay bạn gia nhập một giáo phái khác nào đó hay trở thành một người Cộng sản và nói, cuối cùng, có cái cần thiết thực sự.

Vì vậy đang tìm kiếm cũng hàm ý công nhận, đang tìm ra. Và đang tìm kiếm hàm ý công nhận điều mà bạn đã tìm ra. Mà có nghĩa, khi bạn tìm kiếm bạn đã biết rồi, rõ ràng là như thế. Và vì vậy nó không là sự thật. Vì vậy cái trí phải được tự do khỏi mọi niềm tin có tổ chức, vì vậy nó không thể lệ thuộc bất kỳ nhóm nào, bất kỳ con người nào – nó không là một sùng bái cá nhân. Và chúng ta quan tâm đến sự tìm hiểu, vì vậy toàn vấn đề của tìm kiếm, tìm được, không hiện diện.

Vì vậy chúng ta hỏi, tôi hy vọng bạn đang, chúng ta đang cùng nhau chia sẻ, phải không? Vì vậy chúng ta hỏi, sự việc này là gì mà con người đã tìm hiểu rồi, suốt quá khứ của anh ấy, bạn theo kịp không, tìm hiểu liệu có hay không có một sự thật mà không là sản phẩm của tư tưởng. Tư tưởng có thể sáng chế bất kỳ thứ gì. Hồi trước tôi có quen biết một người,

anh ấy đã thí nghiệm việc gì đó rất vui. Anh ấy nhặt lên một hòn đá có một hình thể lạ lùng, và đặt nó trên cái kệ lò sưởi và mỗi ngày anh ấy dâng cho hòn đá đó một bông hoa. Vào cuối năm anh ấy bị mất hút cùng bông hoa đó và hòn đá đó – đối với anh ấy đó là sự thật. Và anh ấy chỉ bắt đầu để đùa giỡn, và cuối cùng anh ấy đã bị trói buộc.

Vì vậy tư tưởng có thể sáng chế, tưởng tượng bất kỳ thứ gì – những vị chúa, không những vị chúa, những thiên thần và không những thiên thần, bạn theo kịp chứ, nó có thể sản sinh mọi hình thức của những nhận biết, những ý tưởng, những kết luận loạn thần kinh. Vì vậy khi biết điều đó một cách thông minh, tiếp theo con người hỏi, làm thế nào tư tưởng đó có thể yên lặng, để cho cái trí được tự do tìm hiểu? Bởi vì nếu tư tưởng có thể – và nó là như vậy – chiếu rọi, sáng chế, tưởng tượng, mọi hình thức của kết luận, một hình ảnh mà trong đó cái trí con người tìm được sự an toàn, sự an toàn đó, hình ảnh đó trở thành một ảo tưởng, đấng Cứu rỗi, đấng Brahman, Đại ngã, những trải nghiệm bạn có qua vô vàn hình thức khác nhau của kỷ luật và vân vân.

Vì vậy kế tiếp vấn đề là, liệu tư tưởng có thể hoàn toàn bặt tăm? Và họ nói rằng bạn có thể làm nó bặt tăm chỉ qua sự trợ giúp. Làm ơn chúng ta đang bàn luận, đừng chấp nhận bất kỳ điều gì người nói đang trình bày. Bởi vì tất cả họ đều thấy sự cần thiết của có cái trí hoàn toàn yên lặng, bởi vì bạn thấy, khi cái trí yên lặng nó có thể thấy nhiều hơn nữa, nghe nhiều hơn nữa, thấy những sự việc sự vật như chúng là, không sáng chế, không tưởng tượng.

Vì vậy liệu cái trí có thể hoàn toàn, tuyệt đối bất động? Và nó chỉ có thể được bất động qua, họ nói, sự kỷ luật, sự kiểm soát, qua một hình thức đặc biệt của một hệ thống mà người thầy của họ đã sáng chế. Và liệu một hệ thống, một kỷ luật, một tuân phục có thể làm cho cái trí yên lặng, thực sự yên lặng? Hay tuân theo một hệ thống, luyện tập ngày này sang ngày khác, ngày này sang ngày khác, nó không ép buộc cái trí của bạn trở thành máy móc sao? Và bởi vì trở thành máy

móc thế là bạn có thể kiểm soát nó, giống như bất kỳ máy móc nào khác, bạn có thể kiểm soát một cái máy. Nhưng bộ não không yên lặng, nó đã bị định hình, bị quy định, bởi hệ thống mà nó đã luyện tập. Vì vậy một bộ não như thế, là máy móc, nó có thể bị kiểm soát và nghĩ rằng sự kiểm soát như thế là trạng thái yên lặng, trạng thái bất động. Nhưng chắc chắn nó không phải như thế.

Vì vậy liệu cái trí có thể hoàn toàn trở nên yên lặng mà không có sự cưỡng bách, không có sự ép buộc, không có kỷ luật? Kỷ luật là ý chí, sự kháng cự, sự đè nén, sự tuân phục, đang phù hợp vào một khuôn mẫu, được thiết lập trước. Nếu bạn làm điều đó, bạn đang cưỡng bách cái trí, qua sự xung đột, để tuân phục vào một khuôn mẫu được thiết lập bởi một hệ thống. Vì vậy sự kỷ luật trong ý nghĩa thông thường của từ ngữ đó không đúng đắn. Và từ ngữ discipline có nghĩa học hành, không phải tuân phục, không phải đè nén, không phải kiểm soát, nhưng học hành.

Vì vậy liệu bộ não và cái trí, toàn cấu trúc của bộ não và cái trí có thể hoàn toàn yên lặng mà không có bất kỳ hình thức nào của sự biến dạng bởi ý chí, bởi ham muốn, bởi tư tưởng? Vì vậy đó là vấn đề. Và bởi vì biết nó, người ta nói, "Điều đó không thể thực hiện được", thế là họ tiếp tục trong phương hướng khác, kiểm soát, kỷ luật, làm mọi loại ma mãnh, trong Zen, tất cả việc đó, họ ngồi đó, đang chú ý, đến cái đó, tập trung, tập trung, và nếu bạn ngủ gục bạn bị đánh đập để giữ được sự tỉnh táo. Loại kỷ luật nghiêm ngặt này, thuộc máy móc, và vì vậy có thể kiểm soát được, và qua nó hy vọng đạt được một trải nghiệm mà sẽ là sự thật. Bạn đang thâm nhập tất cả điều này hay tôi chỉ đang tiếp tục một mình đây.

Người hỏi: Tại sao ông nói cái trí và bộ não?

Krishnamurti: Hãy đi cùng tôi, hãy theo cùng – chúng ta sẽ tìm hiểu điều này. Nhưng thấy toàn vấn đề trước, không phải theo chi tiết liệu cái trí khác biệt với bộ não, bộ não

khác biệt với cái trí – phải thấy tổng thể vấn đề. Con người đã nói, trong lịch sử tôn giáo, không phải tôi đã đọc nó, nhưng bạn bè đã kể cho tôi về nó, những học giả thực sự – con người trong sự tìm kiếm của anh ấy để tìm kiếm trải nghiệm thăng hoa thiêng liêng nào đó đã nói, “Cái trí phải tuyệt đối yên lặng để thâu nhận cái gì đó mà nó đã chưa bao giờ trải nghiệm trước kia, mà nó đã chưa bao giờ tận hưởng, hương vị, chất lượng của nó”. Thế là anh ấy nói, “Cái trí phải yên lặng.” Và họ đã nói chỉ có một cách duy nhất để làm cho cái trí yên lặng, ép buộc nó. Và khi có sự vận hành của ý chí để ép buộc cái trí phải yên lặng, có sự biến dạng. Vì vậy một cái trí bị biến dạng không thể thấy cái gì mới mẻ. Chúng ta đang chia sẻ cùng nhau chứ? Bạn đang làm việc này, bạn không đang áp đặt ý chí, bạn không đang cưỡng bách cái trí trở nên máy móc, qua bất kỳ hình thức nào của kỷ luật, hệ thống, trong đó được bao gồm Yoga, tất cả những lừa phỉnh của Yoga, mà hoàn toàn sai lầm. Những người đó mà hướng dẫn những luyện tập thuộc thân thể đã biến nó thành công việc làm ăn phát đạt.

Vậy là khi thấy tất cả điều này, liệu cái trí có thể hoàn toàn yên lặng, cái trí và bộ não, bởi vì bộ não phải hoàn toàn yên lặng là điều rất quan trọng. Bộ não mà là kết quả của thời gian và tất cả hiểu biết, trải nghiệm và vân vân, mà luôn luôn năng động với mọi kích thích, đang phản ứng với mọi chuyển động của ảnh hưởng, ấn tượng – liệu bộ não đó cũng có thể yên lặng?

Người hỏi: Tại sao nó phải yên lặng? Nó có nhiều chức năng khác nhau.

Krishnamurti: Tại sao nó phải yên lặng – tôi đã giải thích rồi. Nó phải năng động trong lãnh vực của hiểu biết, bởi vì đó là chức năng của nó. Nếu tôi không biết một con rắn hổ mang là một con rắn cực độc, tôi sẽ đùa giỡn với nó và tôi bị giết chết. Hiểu biết rằng nó độc hại là tự-bảo vệ, vì vậy hiểu biết phải tồn tại – thuộc công nghệ, trong mọi cách. Và hiểu biết đó đã được thâu lượm nhưng chúng ta không đang can

thiệp vào hiểu biết đó, chúng ta không đang nói bạn không được có hiểu biết, ngược lại, bạn phải có hiểu biết về thế giới, những sự kiện. Và hiểu biết đó phải được sử dụng không theo cá nhân – tôi sẽ không trình bày tất cả điều này.

Vì vậy bộ não phải yên lặng bởi vì nếu nó có bất kỳ chuyển động nào, chuyển động của nó sẽ ở trong phương hướng của sự an toàn, bởi vì nó chỉ có thể vận hành trong an toàn, dù rằng an toàn đó là loạn thần kinh hay hợp lý hay không hợp lý. Vì vậy bộ não phải có chất lượng của nhạy cảm đó để cho nó có thể vận hành trong hiểu biết, một cách trọn vẹn, hoàn toàn, hiệu quả, sáng suốt, lành mạnh, và không phải cho quốc gia của tôi, cho nhân dân của tôi, cho gia đình của tôi, cho tôi. Nhưng cũng phải có chất lượng của nhạy cảm đó mà làm cho bộ não hoàn toàn bặt tăm – đó là vấn đề.

Bây giờ tôi đã giải thích vấn đề – biết rằng sự giải thích không là điều được giải thích. Tôi có thể cho một miêu tả về hòn núi, nhưng hòn núi không là sự miêu tả, bức tranh không là hòn núi, hòn núi ở đó và bức tranh là cái gì đó khác hẳn. Vì vậy tôi đã chỉ giải thích, chỉ miêu tả, mà không liên quan gì đến sự kiện. Sự kiện là liệu bạn, đang lắng nghe điều này, đã gạt bỏ đi mọi hình thức của niềm tin có tổ chức, mọi hình thức của mong muốn có trải nghiệm nhiều hơn và nhiều hơn. Bởi vì nếu bạn thèm khát, mong muốn có trải nghiệm nhiều hơn, lúc đó sự ham muốn đang vận hành, mà là ý chí. Vì vậy sự thật là điều này, và nếu bạn quan tâm theo đuổi một sống tôn giáo là gì, bạn phải thực hiện điều này, mà có nghĩa, một sống thực sự rất, rất nghiêm túc; không thuốc kích thích, không mọi thứ tầm phào đó – không. Và cũng vậy không đang tìm kiếm hay đang đòi hỏi trải nghiệm, bởi vì khi bạn đang tìm kiếm trải nghiệm, thăng hoa hay bất kỳ từ ngữ nào bạn thích gọi nó, bạn đang tìm kiếm bởi vì bạn nhàm chán những trải nghiệm hàng ngày của sống. Và bạn muốn có một trải nghiệm vượt khỏi tất cả điều này.

Và khi bạn đang trải nghiệm cái gì người ta gọi là một trải nghiệm thăng hoa hay một mức độ khác biệt của trải nghiệm, trong đó có người trải nghiệm và vật được trải nghiệm, có người quan sát mà đang trải nghiệm và vật được quan sát mà là trải nghiệm. Vì vậy có sự phân chia, tiếp theo có sự xung đột. Vì vậy bạn muốn nhiều, nhiều, nhiều trải nghiệm hơn. Vì vậy điều đó cũng phải hoàn toàn bị gạt bỏ, bởi vì khi bạn đang tìm hiểu, trải nghiệm không có nơi chỗ.

Vì vậy người ta thấy rõ ràng rằng bộ não, cái trí, toàn thân thể, toàn hệ thống, các cơ quan thân thể, tuyệt đối cần thiết phải yên lặng, bởi vì như bạn thấy nếu bạn muốn lắng nghe điều gì đó, âm nhạc, bạn lắng nghe, phải không, thân thể của bạn bất động, cái trí của bạn bất động, bạn đang lắng nghe. Và nếu bạn đang lắng nghe một ai đó mà đang nói có liên quan hay không liên quan đến mình, bạn lắng nghe, và thân thể của bạn trở nên yên lặng. Vì vậy cái trí, bộ não, thân thể, toàn cơ quan thân thể trở nên yên lặng một cách tự nhiên khi bạn muốn hiểu rõ điều gì đó. Hãy nhìn cái cách tất cả các bạn đang ngồi yên lặng. Bạn không đang ép buộc chính bạn ngồi yên lặng, bởi vì bạn quan tâm để tìm ra. Chính quan tâm đó là ngọn lửa mà làm cho cái trí, bộ não, thân thể yên lặng .

Vì vậy thiền định liên quan đến một cái trí yên lặng ra sao? Liệu thiền định có thể tạo ra cái trí yên lặng? Liệu việc hít thở – bạn biết Yoga mà trong đó cũng có toàn hệ thống của hít thở, liệu hít thở có thể tạo ra một cái trí yên lặng. Ồ chúa ơi! Bạn biết, một người cực kỳ ngu dốt có thể hít thở rất tốt, có thể luyện tập hít thở và thực hiện nó giỏi giang lạ kỳ. Nhưng bộ não của anh ấy vẫn còn rất nhỏ nhen, anh ấy vẫn tầm thường, anh ấy vẫn còn tham vọng, tham lam.

Vì vậy toàn phương pháp hít thở và ngồi yên lặng dùng để mang máu đến cho bộ não, không có gì khác; bởi vì càng có nhiều oxy hơn trong hệ thống thân thể, khả năng quan sát càng tinh tế hơn. Bạn chắc đã tập luyện tất cả phương pháp này, đùa giỡn những trò ma mãnh, đùa giỡn tất cả những

việc này một chút chút. Vì vậy làm ơn đừng bị trói buộc trong sự hứa hẹn của những bậc đạo sư, những vị thầy mà dạy bạn Yoga, mà bạn sẽ, qua hệ thống đặc biệt của họ, đạt đến Niết bàn hay Thiên đàng hay Giác ngộ. Có những hệ thống khác nhau của Yoga mà tôi sẽ không tìm hiểu – tất cả đều ở Ấn độ, bạn có thể đọc nó; nhưng điều căn bản, điều trọng yếu, nguyên tắc chính của Yoga là Raja Yoga mà là vua của mọi Yoga, không liên quan gì đến những bài luyện tập, hít thở; nó là làm thế nào cái trí thấy, hiểu rõ trọn vẹn vẻ đẹp của sống.

Vì vậy thiền định có liên quan gì với một cái trí yên lặng? Từ ngữ meditation thiền định có nghĩa là đo lường, đo lường, nghĩa lý gốc của nó. Đo lường. Và chính tư tưởng có thể đo lường, tư tưởng là sự đo lường. Làm ơn, điều này rất quan trọng phải hiểu rõ. Và từ ngữ “thiền định” – người ta không nên dùng từ ngữ đó. Bạn thấy tư tưởng được đặt nền tảng trên sự đo lường và sự vun quén của tư tưởng là hành động của đo lường, theo công nghệ và trong cuộc sống. Nếu không có sự đo lường không thể có một nền văn minh hiện đại. Để đi đến mặt trăng, chắc chắn bạn phải có khả năng đo lường.

Vì vậy câu hỏi là – ước gì chúng ta có thể tìm được một từ ngữ khác hẳn – sự đo lường này mà thật cần thiết, mà rõ ràng quá cần thiết không thể, làm thế nào tư tưởng đó, mà đo lường được, mà là sự đo lường, không thể thâm nhập? Chúng ta hãy giải thích nó theo cách khác. Khi có sự yên lặng tuyệt đối này của cái trí và toàn cơ quan thân thể, kể cả bộ não, sự đo lường như tư tưởng chấm dứt. Và sau đó người ta có thể tìm hiểu liệu có một sự việc như cái không thể đo lường. Cái có thể đo lường là tư tưởng, và chừng nào tư tưởng còn đang vận hành cái không thể đo lường không hiện diện, không thể được hiểu rõ. Vì vậy họ đã nói, hãy kiểm soát, hãy dập tắt tư tưởng. Và toàn thế giới Châu á tìm kiếm cái không thể đo lường, bỏ mặc cái có thể đo lường. Bạn đang theo kịp điều này?

Vì vậy thiền định có – chúng ta vẫn đang sử dụng từ ngữ “thiền định” mà có một ý nghĩa khác hẳn, như chúng ta đã giải thích – thiền định có sự liên hệ gì với cái trí rất yên lặng? Liệu tư tưởng có thể yên lặng thực sự, không phải tưởng tượng, mà có nghĩa thân thể, cái trí, quả tim trong hòa hợp hoàn toàn? – tuy nhiên thấy sự thật rằng tư tưởng là đo lường và tất cả hiểu biết mà tư tưởng đã tạo ra là cần thiết. Và cũng thấy sự thật rằng tư tưởng, mà có thể đo lường, không bao giờ có thể hiểu rõ cái không thể đo lường.

Vì vậy nếu người ta đã tìm hiểu sâu xa như thế, tiếp theo chất lượng của cái không thể đo lường có liên hệ gì với sống hàng ngày? Tất cả các bạn đều ngủ gục à? Tất cả các bạn đều đang bị thôi miên bởi người nói à? Cái gì, thưa bạn? Cái gì?

Người hỏi: Chúng tôi không thể nghe ông rõ ràng lắm.

Krishnamurti: Ồ, bạn không thể nghe rõ ràng. Có thể bạn đang làm việc gì đó khác? Tôi rất tiếc khi bạn không thể nghe rõ ràng và tôi tin rằng họ không thể làm được bất kỳ điều gì về nó cả – thời tiết nóng quá. Tôi phải nói gần micro hơn một chút – như thế này được rồi phải không? Tại sao bạn không cho tôi biết sớm hơn?

Chúng ta đang hỏi, khi biết rằng tư tưởng là sự đo lường, khi biết rằng tất cả những ma mãnh mà tư tưởng đã làm trong sống của con người – sự đau khổ, sự hoang mang, sự phân chia giữa con người, bạn tin tưởng và tôi không tin tưởng, Thượng đế của bạn, Thượng đế của tôi, không phải Thượng đế của tôi – tư tưởng đã tạo ra thảm họa trong thế giới. Và tư tưởng cũng là hiểu biết, vì vậy tư tưởng là cần thiết. Thấy sự thật của điều đó, và thấy rằng tư tưởng không bao giờ có thể tìm hiểu cái không thể đo lường, là thấy rằng tư tưởng không bao giờ có thể trải nghiệm nó như một người trải nghiệm và vật được trải nghiệm.

Thế là khi tư tưởng tuyệt đối yên lặng, lúc đó có một trạng thái hay một kích thước mà trong đó cái không thể đo lường có chuyển động riêng của nó. Lúc này sự liên hệ của cái không thể đo lường được với sống hàng ngày là gì? Bởi vì nếu nó không có bất kỳ liên hệ nào, vậy thì tôi sẽ sống một sống rất đo lường cẩn thận của tôi – bạn theo kịp chứ – luân lý của tôi, hoạt động của tôi, tùy theo sự đo lường của tư tưởng, nhưng nó sẽ rất bị giới hạn.

Vì vậy sự liên hệ của cái không biết được với cái đã được biết là gì? Sự liên hệ giữa cái có thể đo lường được và cái không thể đo lường được là gì? Phải có một sự liên hệ, và đó là thông minh. Thông minh không liên quan gì với tư tưởng. Bạn có lẽ rất khôn ngoan, rất giỏi tranh luận, rất có học thức, kinh nghiệm, sống một sống náo nhiệt, đi khắp thế giới, nghiên cứu, tìm hiểu, quan sát, tích lũy nhiều hiểu biết, thực hành thiền định Zen, Hindu; nhưng tất cả việc đó không liên quan với thông minh. Thông minh hiện diện khi cái trí, quả tim và thân thể thực sự hòa hợp.

Vì vậy – hãy theo sát điều này, thưa bạn – thân thể phải rất nhạy cảm, không béo phì, không ăn nhiều, nhậu nhẹt, tất cả việc đó, ái ân, tất cả việc đó làm cho thân thể đờ đẫn, vô cảm, nặng nề. Vì vậy bạn phải hiểu rõ tất cả điều đó. Chính bởi thấy sự thật đó khiến bạn giảm bớt sự ăn uống quá độ, mang lại cho thân thể thông minh riêng của nó. Khi có một tỉnh táo của thân thể mà không bị ép buộc, mọi chuyện như thế, lúc đó cơ thể trở nên rất, rất, rất nhạy cảm, giống như một dụng cụ tinh xảo. Cũng như vậy với quả tim, đó là, nó không bao giờ bị tổn thương và không bao giờ gây tổn thương một người khác. Đó là sự hồn nhiên của tâm hồn, không gây tổn thương và không bị tổn thương. Và cái trí, không có sợ hãi, không đòi hỏi vui thú – không phải rằng bạn không thể thưởng thức vẻ đẹp của sống, vẻ đẹp của cây cối, vẻ đẹp của một khuôn mặt dễ thương, đang nhìn ngắm những đứa trẻ, dòng nước đang chảy, núi non, đồng cỏ xanh

tươi – có hài lòng vô cùng trong đó. Nhưng hài lòng đó khi bị theo đuổi bởi tư tưởng trở thành vui thú.

Vì vậy cái trí phải hoàn toàn trống không để thấy rõ ràng. Vì vậy sự liên hệ giữa cái không thể đo lường, cái không biết được và cái đã được biết là thông minh này, mà không liên quan gì với Phật giáo, với Zen, với tôi, với bạn, tuyệt đối không liên quan gì với uy quyền, với truyền thống. Bây giờ bạn có nắm được thông minh đó chưa? Đó là điểm mấu chốt phải quan tâm. Rồi thì thông minh đó sẽ vận hành trong thế giới này một cách có luân lý. Lúc đó luân lý là trật tự, mà là đạo đức, không phải đạo đức hay luân lý của xã hội, mà hoàn toàn là vô-luân lý. .

Vì vậy thông minh đó mang lại trật tự, mà là đạo đức, và thế là một sự việc đang sống không phải máy móc. Vì vậy bạn không bao giờ có thể luyện tập để là tốt lành, bạn không bao giờ có thể luyện tập để cố gắng trở thành khiêm tốn. Khi có thông minh đó, thông minh đó tự nhiên tạo ra trật tự, và vẻ đẹp của trật tự.

Bây giờ, vì đây là một sống tôn giáo, không phải tất cả những nhố nhăng quanh nó. Bây giờ liệu bạn đã, lắng nghe người nói, liệu bạn đã hiểu rõ điều này – hiểu rõ không phải bằng từ ngữ hay trí năng, nhưng thực sự đã thấy sự thật của điều này? Vậy là nếu bạn thấy được sự thật của nó, nó sẽ hành động. Nếu bạn thấy sự thật rằng con rắn là nguy hiểm, sự thật, bạn hành động. Nếu bạn thấy được sự nguy hiểm của vực thẳm, sự kiện, sự thật của nó, bạn hành động. Nếu bạn thấy sự thật của chất thạch tín, thuốc độc, bạn hành động. Hãy chờ đó! Vì vậy bạn thấy điều này, hay bạn vẫn sống trong thế giới của những ý tưởng? Nếu bạn sống trong thế giới của những ý tưởng, những kết luận, vậy thì đó không là sự thật, đó chỉ là một chiếu rọi của tư tưởng.

Vì vậy đó là nghi vấn thực sự, liệu khi đã lắng nghe điều này, khi bạn đã lắng nghe suốt ba tuần lễ vừa qua, trong đó những hình thức khác nhau thuộc sự tồn tại của con người,

chịu đựng, đau khổ và vui thú, tình dục và vô-luân lý và mọi chuyện như thế, bất công xã hội, những phân chia quốc gia, những chiến tranh, liệu bạn thấy sự thật của điều này và vì vậy có thông minh đó vận hành, không phải cái tôi vận hành. Khi bạn nói, "Tôi phải là chính tôi", mà là một khẩu hiệu hay câu nói sáo rỗng của thế hệ hiện đại, mà là, tôi phải là chính tôi, khi bạn tìm hiểu những từ ngữ đó "Tôi phải là chính tôi", chính tôi, chính tôi là cái gì? Nhiều từ ngữ, nhiều kết luận, nhiều truyền thống, nhiều phản ứng, nhiều ký ức, một đống của quá khứ. Và bạn nói, "Tôi muốn là chính tôi", nó quá trẻ con.

Vì vậy sau khi đã lắng nghe tất cả điều này, liệu có sự thức dậy của thông minh đó? Và nếu có sự thức dậy của thông minh đó thế là nó sẽ vận hành, thế là bạn không cần nói, "Tôi sẽ làm gì đây?" Và bởi vì có lẽ đã có một ngàn người ở đây trong suốt ba tuần lễ này đã lắng nghe – nếu họ thực sự sống như thế, bạn biết điều gì xảy ra hay không? Chúng ta đã thay đổi thế giới. Chúng ta sẽ là những con người tốt lành của quả đất.

Người hỏi: Thưa ông, liệu tôi có hiểu đúng đắn rằng muốn tư tưởng bặt tăm cái trí phải thấy rất sâu thẳm sự thật độc hại của tìm kiếm an toàn là gì? Đó là điều gì ông đã trình bày phải không?

Krishnamurti: Một phần của nó, thưa bạn.

Người hỏi: Và dường như thật khó khăn là rằng cái phần này không thấy được, vì thế cái trí không thấy nó, và với mục đích để cho cái trí thấy một cái gì đó, phải có yên lặng – nó dường như giống một vòng tròn luẩn quẩn. Sự khó khăn là rằng cái trí đã không thấy nó.

Krishnamurti: Không thưa bạn. Trước tiên, tại sao cái trí phải yên lặng, tại sao nó không nên tiếp tục huyên thuyên? Khi cái trí đang huyên thuyên, bạn biết không, liên tục, bạn không thể thấy bất kỳ thứ gì rõ ràng, phải không? Bạn không thể lắng nghe bất kỳ người nào rõ ràng. Nếu bạn

đang nhìn một hòn núi, đang thấy vẻ đẹp, đang thấy nó, tự nhiên cái trí của bạn phải yên lặng. Mà có nghĩa rằng bạn phải chú ý đến khoảnh khắc đó, đến đang thấy. Đó là tất cả. Đó là, nếu bạn thấy, nếu bạn lắng nghe sự thật rằng tư tưởng đó là đo lường, tư tưởng đó đã phân chia những con người, tư tưởng đó đã tạo ra những chiến tranh – nếu bạn thấy sự thật của nó, không phải bằng giải thích, biện hộ, tất cả điều đó – chỉ cần thấy sự kiện, việc gì tư tưởng đã làm, chắc chắn là muốn thấy sự thật đó cái trí phải yên lặng. Không à?

Vì vậy nó không là một vòng tròn luẩn quẩn, thưa bạn.

Người hỏi: Tôi xin phép đặt ra một câu hỏi: ông thường nói về sự yên lặng của cái trí khi nhìn vẻ đẹp của núi non và vẻ đẹp của đám mây. Liệu cái trí có thể yên lặng khi nhìn cái gì đó kinh khiếp?

Krishnamurti: Vâng, ông luôn luôn nói về vẻ đẹp của núi non, những quả đồi và những cánh đồng cỏ, và cũng có những sự việc xấu xa của sống, những trại tị nạn, ở Ấn độ, những chiến tranh của người Palestine, xung đột của người da đen, những khu nhà tồi tàn, thời kỳ suy thoái, nghèo đói. Đúng chứ? Liệu cùng sự chú ý, cùng chất lượng của cái trí như thế, ông cũng có thể nhìn vào những sự việc đối nghịch như bóng tối và ánh sáng? Bây giờ chỉ cần lắng nghe thật cẩn thận, quan sát bóng tối và ánh sáng, những khu nhà tồi tàn và những khu nhà không-tồi tàn. Liệu bạn có thể nhìn vào những sự việc đó, liệu bạn có thể có một nhận biết mà trong đó sự phân chia giữa cái này và cái kia không hiện diện? Liệu có một nhận biết mà trong đó sự phân chia giữa nghèo và giàu không còn tồn tại – sự phân chia, không phải sự thật rằng không có sự phân chia, cùng tất cả bất công, vô luân lý, tất cả điều đó – nhưng sự kiện, một nhận biết, mà trong đó sự phân chia này không tồn tại? Đó là, liệu cái trí có thể quan sát vẻ đẹp của quả đồi, và khu nhà tồi tàn và không phải thích hơn hay có khuynh hướng này đối ngịch với khuynh hướng khác, để cho có một nhận biết mà trong

đó sự chọn lựa không hiện diện? Bạn có thể làm điều này. Không phải rằng sự nghèo đói nên tiếp tục – bạn sẽ làm một điều gì đó thuộc chính trị, thuộc xã hội, và vân vân. Nhưng cái trí, được tự do khỏi sự phân chia, khỏi sự phân chia giai cấp giữa người giàu và người nghèo, giữa đẹp đẽ và xấu xí, và tất cả những chuyện như thế, sự đối nghịch.

Một ai đó đã viết cho tôi một yêu cầu, rằng liệu chúng ta sẽ ngừng vào lúc 11giờ 50 bởi vì nhiều người trong chúng ta phải đón xe lửa.

Người hỏi: Thưa ông, tôi muốn hỏi ông, đối với ông liệu có sự khác nhau giữa tư tưởng và sự phỏng đoán, thỉnh thoảng.

Krishnamurti: Liệu có một khác biệt giữa tư tưởng và sự phỏng đoán? Tại sao phải có một khác biệt giữa tư tưởng và sự phỏng đoán. Ai đang phỏng đoán – tư tưởng không đang phỏng đoán sao? Tư tưởng không đang lý thuyết hóa rằng có chúa, rằng không có chúa, có bao nhiêu thiên thần có thể ngồi trên một cánh chim và vân vân, chính là toàn công việc của tư tưởng để phỏng đoán – không có sự tách rời, nó cùng là sự việc.

Người hỏi: Người ta có thể nhận biết một cách khách quan về một cái cây, về một hòn núi, về một con người. Liệu tư tưởng có thể quan sát chuyển động riêng của nó? Liệu có sự nhận biết về chính nó, và liệu người ta nhận biết được đang nhận biết?

Krishnamurti: Vâng: liệu có một nhận biết được tư tưởng đang tự-quan sát chính nó.

Người hỏi: Tôi không thích từ ngữ “quan sát”.

Krishnamurti: Được rồi, một nhận biết về chính nó. Bây giờ hãy chờ một tí, chỉ nhìn, bạn đã hiểu rõ câu hỏi chứ? Bạn có thể nhận biết được cái cây, quả đồi, bạn đang ngồi đây – có một nhận biết được những sự vật đó. Liệu có một nhận biết được rằng bạn nhận biết? Bạn nhận biết rằng bạn

đang nhận biết. Làm ơn thấy câu hỏi. Bạn có thể nhận biết được cái cây, đám mây, màu sắc áo sơ mi của bạn hay người phụ nữ mặc quần áo gì, và bạn có thể nhận biết một cách khách quan, và cũng vậy nhận biết được tư tưởng của bạn đang vận hành như thế nào. Nhưng liệu có một nhận biết được đang nhận biết? Khi bạn nhận biết được cái cây như một người quan sát, đó là trạng thái nhận biết – cái cây ở đó và bạn nhận biết được cái cây đó. Sau đó bạn trở thành người quan sát và vật đó trở thành vật được quan sát, và anh ấy nói, "Đó không là nó". Trong đó có một tách rời như người quan sát và vật được quan sát. Hãy chờ một tí. Giống như vậy với đám mây, giống như vậy khi bạn đang ngồi ở đó và người nói đang ngồi trên một cái bục và đang quan sát. Trong ngồi đó cũng có một tách rời. Trong ngồi đây cũng có người quan sát, đang quan sát bạn, vật được quan sát – trong đó có sự tách rời. Người ta có thể nhận biết được tư tưởng – tôi sẽ trình bày từ từ, thưa bạn, tư tưởng, nhận biết được tư tưởng. Trong đó cũng có một tách rời, người nhận biết đang tách rời chính anh ấy khỏi tư tưởng.

Bây giờ bạn đang đưa ra một câu hỏi, đó là, liệu sự nhận biết có biết hay nhận biết được chính nó, mà không có một người quan sát. Dĩ nhiên không, khoảnh khắc không có người quan sát, không có nhận biết được đang-nhận biết. Chắc chắn, thưa bạn, đó là toàn mấu chốt. Khoảnh khắc tôi nhận biết được rằng tôi nhận biết, tôi không-nhận biết. Hãy ở lại cùng nó, thưa bạn, hai phút thôi – hãy ở lại cùng nó. Khoảnh khắc tôi nhận biết rằng tôi khiêm tốn, khiêm tốn không còn. Khoảnh khắc tôi nhận biết rằng tôi hạnh phúc, hạnh phúc không còn.

Vì vậy nếu tôi nhận biết rằng tôi đang nhận biết, vậy thì đó không là nhận biết, trong đó có sự tách rời giữa người quan sát và vật được quan sát. Lúc này bạn đang đưa ra một câu hỏi, đó là, liệu có một nhận biết mà trong đó sự tách rời như người quan sát và vật được quan sát kết thúc? Chắc

chắn sự nhận biết có nghĩa như thế. Sự nhận biết có nghĩa người quan sát không còn.

Người hỏi: Liệu người ta có thể nhận biết được cái cây mà không có người quan sát, mà không có không gian đó?

Krishnamurti: Hãy chờ đó, thưa bạn, hãy theo dõi nó. Khi bạn nhìn một cái cây có không gian giữa bạn và cái cây – hãy chờ, thưa bạn, hãy chờ thưa bạn, không phải khi bạn nhận biết được, chúng ta đang bắt đầu từng bước một, hãy thâm nhập từng bước một. Khi bạn nhìn cái cây đó có một khoảng cách giữa bạn và cái cây. Có không gian, có sự tách rời. Sự tách rời đó xảy ra khi có người quan sát, người quan sát mà có một hình ảnh về cái cây đó như cây sồi, hay cây thông. Vì vậy sự hiểu biết, hình ảnh, tách rời người quan sát khỏi vật được quan sát, như cái cây. Bây giờ liệu bạn có thể, làm ơn quan sát nó, liệu bạn có thể nhìn cái cây mà không có hình ảnh? Vậy thì nếu bạn nhìn cái cây đó mà không có hình ảnh, không nói rằng đó là một cây sồi, đó là đẹp, không đẹp, thích hay không thích. Vậy thì điều gì xảy ra, điều gì xảy ra khi không có người quan sát nhưng chỉ có vật được quan sát? Hãy tiếp tục đi thưa bạn, hãy bảo cho tôi biết điều gì xảy ra – tôi sẽ không bảo cho bạn đâu.

Người hỏi: Hợp nhất.

Krishnamurti: Người đàn ông này nói, có sự hợp nhất. Hợp nhất giữa cái gì?

Người hỏi: Tôi nhận ra rằng hợp nhất . . .

Krishnamurti: Không, hợp nhất – hợp nhất chỉ có thể tồn tại khi có người quan sát và vật được quan sát, khi hai cái đến cùng nhau.

Người hỏi: Trạng thái một.

Krishnamurti: Trạng thái một cũng có nghĩa cùng một sự việc.

Người hỏi: Sự nhận biết.

Krishnamurti: Đừng sáng chế, đừng phỏng đoán.

Người hỏi: Khi tôi nhận biết được cái cây tôi có một cảm giác ...

Krishnamurti: Tôi đang đến điểm đó, thưa bạn, làm ơn.

Người hỏi: Khi nó đến cùng nhau ông có không gian.

Krishnamurti: Không, thưa bà, không phải vậy đâu.

Hãy theo dõi, tôi đã nói với bạn, làm ơn hãy lắng nghe từng bước một. Tôi đã nói với bạn khi bạn nhìn bình thường vào một cái cây, có sự tách rời giữa bạn và cái cây. Bạn là người quan sát và cái cây là vật được quan sát. Đó là một sự kiện. Bạn cùng hình ảnh của bạn, cùng những thành kiến của bạn, cùng những hy vọng của bạn và mọi chuyện như thế, đó là người quan sát. Vì vậy chừng nào cái đó còn tồn tại như người quan sát, phải có sự tách rời giữa bạn và cái cây. Khi người quan sát không còn mà chỉ còn cái vật, điều gì xảy ra – điều gì xảy ra – đừng tưởng tượng nó, hãy thực hiện nó.

Người hỏi: Có một bất động, chúng ta trở nên bất động. Tư tưởng không làm việc nữa. Chúng ta trở thành cái cây.

Krishnamurti: Bạn trở thành cái cây – chúa ơi, tôi hy vọng không phải thế. (Tiếng cười) Tôi trở thành con voi.

Người hỏi: Cũng không có người quan sát lẫn vật được quan sát.

Krishnamurti: Làm ơn hãy lắng nghe. Hãy thực hiện nó. Hãy nhìn cái cây và xem thử liệu bạn có thể nhìn nó mà không có bất kỳ hình ảnh nào. Điều đó khá dễ dàng. Nhưng nhìn vào chính bạn mà không có một hình ảnh, nhìn vào chính bạn mà không có người quan sát, điều đó khó khăn hơn nhiều, bởi vì điều gì bạn thấy là khó chịu hay dễ chịu, bạn muốn thay đổi nó, bạn muốn kiểm soát nó, bạn muốn định hình nó. Vì vậy liệu bạn có thể nhìn vào chính mình mà không có người quan sát, như bạn có thể làm được nếu bạn nhìn cái cây? Điều đó có nghĩa, nhìn vào chính mình bằng sự

chú ý trọn vẹn. Khi có sự chú ý trọn vẹn, không có hình ảnh. Chỉ khi nào cái trí của bạn đang suy nghĩ, tôi ao ước có một bữa ăn ngon hơn, hay tôi sẽ vân vân và vân vân cùng lúc khi bạn đang nhìn cái cây, có không-chú ý.

Người hỏi: Liệu tôi có sai lầm nếu tôi nói rằng chúng ta luôn luôn ở trong một trạng thái của nhận biết? Chính là tư tưởng tạo tác sự phân chia.

Krishnamurti: Ồ, không.

Người hỏi: Nhưng chúng ta . . .

Krishnamurti: Không, thưa bạn, làm ơn thưa bạn. Đó là một phỏng đoán khác của tư tưởng, rằng chúng ta luôn luôn nhận biết, chúng ta ở trong một trạng thái của nhận biết chỉ được những khoảnh khắc, rồi liền theo đó chúng ta mơ màng ngủ. Những khoảnh khắc chúng ta mơ màng ngủ, những khoảnh khắc khi chúng ta không-chú ý, đó là điều quan trọng, không phải khi chúng ta tỉnh thức. Tôi nghĩ tôi nên ngừng, bởi vì gần mười hai giờ kém mười lăm phút rồi. Còn ai đưa ra câu hỏi nào nữa? Thưa bạn, gì vậy?

Người hỏi: Liệu chúng tôi nhận biết được sự thương yêu vô hạn mà ông diễn tả khi ông trình bày thông minh vào sống của con người?

Krishnamurti: Liệu chúng tôi nhận biết được sự thương yêu vô hạn khi ông nói, thông minh và sự liên quan của nó với sống? Điều đó tùy bạn, thưa bạn.

Người hỏi: Thưa ông, khi tôi nhận biết được hình ảnh của tôi và hình ảnh của tôi không còn, liệu sự nhận biết đó không ở trong chính nó à?

Krishnamurti: : Khi tôi nhận biết được hình ảnh của tôi, liệu hình ảnh đó có tồn tại? – nó không tồn tại.

Người hỏi: Vậy thì đó là sự nhận biết trong chính nó.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Sự nhận biết trong chính nó, mà không có bất kỳ chọn lựa nào, liệu đó là sự nhận biết?

Thưa bạn, mấu chốt quan trọng trong tất cả việc này là, không phải điều gì bạn đã nghe nhưng điều gì người ta đang học hành. Đang học hành không là sự tích lũy của hiểu biết. Khi bạn rời khỏi đây bạn sẽ có vô vàn ý tưởng khác nhau về sự nhận biết, tình yêu, sự thật, sợ hãi và mọi chuyện như thế – những ý tưởng. Và chính những ý tưởng đó sẽ ngăn cản đang học hành. Nhưng nếu bạn tỉnh táo một chút xíu, vậy thì bạn đang học hành. Và vậy là thông minh có thể vận hành qua học hành trong sống hàng ngày.

SAANEN

Ngày 10 tháng 8 năm 1971

IX – HAI NÓI CHUYỆN TẠI BROCKWOOD

– 1 – LIÊN QUAN GIỮA SỰ NHẬN BIẾT ĐƯỢC TƯ TƯỞNG VÀ HÌNH ẢNH

Những ứng dụng và những giới hạn của tư tưởng. Những hình ảnh: uy quyền của hình ảnh, "Người ta càng nhạy cảm bao nhiêu, gánh nặng của những hình ảnh càng sâu đậm bấy nhiêu." Sự phân tích và những hình ảnh. Trật tự tâm lý; những nguyên nhân của vô-trật tự: quan điểm, so sánh, những hình ảnh. Có thể làm tan biến những hình ảnh. Sự hình thành những hình ảnh. Chú ý và không-chú ý. "Chỉ khi nào cái trí không-chú ý, hình ảnh được hình thành." Chú ý và hòa hợp: cái trí, quả tim, thân thể.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ bàn về vấn đề gì đây?

Người hỏi: Trẻ em.

Krishnamurti: Có lẽ chốc lát nữa chúng ta có thể nói về vấn đề đó. Nhưng điều gì tôi nghĩ xứng đáng, sẽ là cùng nhau bàn về vấn đề của bạo lực này, mà đang lan tràn và đang mỗi lúc mỗi trở nên tồi tệ hơn và tồi tệ hơn, khắp thế giới, mà thật ra là một bộ phận thuộc toàn tình trạng bị quy định của con người này. Và liệu con người có thể được tự do, không những khỏi tình trạng bị quy định thuộc xã hội, kinh tế, môi trường, bề mặt thuộc văn hóa đặc biệt của họ, nhưng còn khỏi tình trạng bị quy định sâu thẳm nhiều hơn, đó là toàn sự đau khổ, sự bạo lực tập thể và những tuyệt vọng gây hủy diệt và sự hoạt động của chúng mà hầu hết chúng ta, tôi nghĩ, đều không nhận biết được. Nó giống như một đám mây mà người ta đã thừa hưởng, mà trong đó người ta sống, và chắc chắn người ta thấy rằng muốn làm tự do chính người ta khỏi tất cả điều đó là một khó khăn cực kỳ. Tôi nghĩ sẽ rất xứng đáng nếu chúng ta có thể bàn bạc cùng nhau về vấn đề đó. Chúng ta đồng ý chứ? Liệu nó gây hứng thú cho bạn?

Bởi vì như người ta quan sát, bất kỳ nơi nào bạn đi, khắp thế giới, những văn hóa trên bề mặt không thâm nhập sâu

thẳm lắm vào ý thức của con người. Nhưng những gốc rễ sâu thẳm của những đám mây dày dặc của sự đau khổ – tôi không thích dùng từ ngữ "tội lỗi", nhưng sự bạo lực gây hủy diệt đó – vô vàn những hận thù, gian trá, đau khổ, xung đột – dường như đã bám rễ quá chặt chẽ trong tất cả chúng ta và liệu người ta có thể hoàn toàn được tự do khỏi chúng. Và nếu điều đó là cần thiết, vậy thì làm thế nào người ta sẽ khởi sự thực hiện nó? Chúng ta có thể tìm hiểu chủ đề này chứ? Bởi vì trên bề mặt, chúng ta có lẽ có văn hóa cao, lịch sự, một chút dửng dưng, lãnh đạm, nhưng trong sâu thẳm hầu hết chúng ta, tôi nghĩ, đều không nhận biết được rằng có một thừa hưởng to tát của sự xung đột, sự đau khổ, sự phiền muộn và sự sợ hãi vô cùng này. Và nếu người ta nhận biết được nó và người ta tỉnh thức được tất cả nó, liệu có thể hoàn toàn được tự do khỏi nó, để cho cái trí là một loại dụng cụ hoàn toàn khác hẳn? Tôi không biết liệu bạn đã suy nghĩ về tất cả điều đó, hay đã suy nghĩ rằng tình trạng bị quy định trên bề mặt lại quá quan trọng đến độ người ta luôn luôn đang đấu tranh chống lại nó. Và nếu người ta đã thông suốt được nó và xóa sạch nó đi, vậy là còn có tất cả những tầng sâu thẳm này, mà đa phần người ta không thể nhận biết được, và làm thế nào người ta sẽ trở nên nhận biết được những tầng đó và liệu có thể hoàn toàn xóa sạch được chúng?

Vì đây là một nhóm người tương đối ít, có lẽ chúng ta có thể bàn bạc làm thế nào nhận biết được những sự việc kinh khiếp này mà con người đã thừa hưởng hay đã vun quén – nó hiện diện ở đó. Dù có bất kỳ những giải thích nào, sự thật rành rành là chúng ta có tánh bạo lực sâu thẳm, và chúng ta bị trói buộc trong đau khổ. – Chúng ta không có sự ồn ào này mỗi ngày, cám ơn chúa (đang nói đến tiếng gầm thét của máy bay), đây là sự chào mừng của bạn! – Và có đám mây của sợ hãi này và chắc chắn trong hành động chúng tạo tác nhiều ma mãnh, hỗn loạn. Tôi nghĩ điều đó khá rõ

ràng, và làm thế nào người ta sẽ nhận biết được tất cả điều này, và liệu có thể vượt khỏi tất cả?

Và những tôn giáo khắp thế giới, những tôn giáo có tổ chức, đã cưỡng bách con người – không phải cưỡng bách – nhưng đã hàm ý rằng, khi đặt ra những luật lệ nào đó, những nguyên tắc nào đó, những kỷ luật nào đó, những thái độ và những niềm tin nào đó, và những sự việc đó đã không, rõ ràng như thế, giải quyết được những đau khổ của con người, những sợ hãi của con người, và những lo âu, những tội lỗi đã bám chặt rễ, và mọi chuyện như thế. Vì vậy chúng ta có thể gạt bỏ tất cả điều đó, tất cả những niềm tin, và những hy vọng và những sợ hãi thuộc tôn giáo, hoàn toàn gạt bỏ tất cả điều đó – và người ta có, bạn càng suy nghĩ về nó nhiều bao nhiêu, người ta càng nhận biết được nhiều bấy nhiêu về điều gì đang xảy ra trong thế giới và bản chất của những tôn giáo có tổ chức cùng những người đứng đầu và những đạo sư và những người thầy và những đấng cứu rỗi của họ và mọi câu chuyện thần thoại của họ. Nó trở nên quá trẻ con và không chín chắn. Bây giờ nếu người ta đã gạt bỏ tất cả điều đó bởi vì người ta đã hiểu rõ nó và thấy được sự vô lý của nó, sự giả dối của nó và được tự do khỏi tất cả điều đó, vậy thì những sự kiện chắc chắn nào đó vẫn tồn tại, giống như đau khổ, bạo lực, sợ hãi và nhiều lo âu, hoang mang – những sự việc đó vẫn còn tồn tại.

Bây giờ làm thế nào người ta sẽ, nếu tôi nhận biết được tất cả điều đó, ý thức được nó, làm thế nào người ta được tự do khỏi tất cả điều đó, để cho tôi có một loại bộ não khác hẳn, một loại hành động khác hẳn, một loại thái độ khác hẳn đối với sống, một sống khác hẳn? Khi tìm hiểu và theo trí năng nhận biết được tất cả điều này, người ta càng thông minh nhiều hơn, người ta không những trở nên rất, rất nghiêm túc, nhưng còn có sự đòi hỏi rằng cái trí phải hoàn toàn được tự do khỏi tất cả sự hỗn loạn và kinh tởm này mà những con người đã tạo ra và tiếp tục vô tận cùng chúng. Vì vậy nếu đó là vấn đề, và tôi nghĩ đó thực sự là vấn đề cơ

bản, không phải rằng không có sự bất công và đổi mới xã hội trong tất cả điều đó, rằng không có nghèo đói, những chiến tranh, bạo lực, sự phân chia giữa các quốc gia – tất cả việc đó. Tôi cảm thấy tất cả việc đó có thể được giải quyết khi những con người thực sự hiểu rõ toàn công việc của sự tồn tại. Và sau đó họ có thể chặn đứng nó, chặn đứng tất cả những hỗn loạn, những xung đột, những chiến tranh, sự bất công xã hội, những phân chia của con người và vân vân, từ một kích thước khác hẳn.

Và cái trí con người muốn tìm được kích thước đó. Cái trí phải tìm ra nó để giải quyết tất cả đau khổ này. Vì vậy làm thế nào tôi, hay bạn, kết thúc được tất cả việc này, nếu bạn nghiêm túc, không phải đùa giỡn với những từ ngữ, không phải phỏng đoán, không phải buông thả trong những giả thuyết thuộc lý thuyết, những ý tưởng và những đạo đức giả, nhưng thực sự đối diện với điều này, đối diện với đau khổ của con người này, không chỉ đau khổ của các bạn, nhưng cả đau khổ của con người – những sợ hãi, hoang mang, những không-chắc chắn, sự đòi hỏi có an toàn liên tục. Sự đòi hỏi có an toàn tâm lý lại sâu đậm nhiều hơn sự an toàn thân thể, và bởi vì chúng ta muốn những an toàn tâm lý, chúng ta trao tất cả suy nghĩ của chúng ta và những hy vọng của chúng ta vào một người thầy nào đó, vào đấng cứu rỗi nào đó, vào niềm tin nào đó, vào tác nhân bên ngoài nào đó. Khi biết tất cả việc này, làm thế nào tôi sẽ hiểu rõ và được tự do khỏi sự nỗ lực, tranh đấu, đau khổ liên tục này? Được rồi, chúng ta sẽ tìm hiểu điều đó. Chúng ta sẽ cùng nhau bàn luận về nó, nói về nó – điều đó có nghĩa cùng nhau chia sẻ nó.

Làm thế nào tôi, hay bạn, sẽ nhận biết được nó? Sự ý thức hay nhận biết được này có nghĩa gì? Làm thế nào tôi biết rằng tôi đang đau khổ, rằng những con người – không phải chỉ riêng tôi, nhưng mọi con người trong thế giới, trong đó tôi là bộ phận – làm thế nào tôi ý thức hay nhận biết được rằng có sự đau khổ này. Liệu nó là một công nhận thuộc từ ngữ, hay nó là một chấp nhận của một ý tưởng rằng có sự

đau khổ mà tôi là bộ phận? Hay liệu có sự nhận biết tỉnh táo rằng sự đau khổ là một sự kiện. Chúng ta đang theo cùng nhau? Khi tôi tự nhủ với mình rằng có một đau khổ vô cùng trong thế giới, mà trong đó tôi là một bộ phận, bởi vì tôi là thế giới và thế giới là tôi – đó là một sự kiện. Nó không là một ý tưởng, nó không là một cảm tính, nó không là một khẳng định thuộc cảm xúc, nó là một sự kiện tuyệt đối, rằng tôi là thế giới và thế giới là tôi. Bởi vì tôi đã tạo ra thế giới này – bạn đã tạo ra nó, chúng ta có trách nhiệm với nó. Tất cả những tư tưởng của tôi, những hoạt động của tôi, những sợ hãi của tôi, những hy vọng của tôi là những hy vọng và những sợ hãi của bạn, của thế giới. Không có sự tách rời giữa thế giới và tôi. Cộng đồng là tôi, văn hóa là tôi và tôi là văn hóa đó, vì vậy không có sự tách rời. Tôi không biết liệu bạn thấy điều đó và liệu bạn cảm thấy điều đó. Tất cả việc đó đang xảy ra trong thế giới, ở Trung đông và vùng Viễn đông, giữa Pakistan và một quốc gia khác – bạn biết không, tất cả việc đó – nó là bộ phận của tôi, chúng ta chịu trách nhiệm cho tất cả việc đó. Và làm thế nào tôi sẽ, khi biết tôi là thế giới và phải có một cách mạng cơ bản trong thế giới, không phải trong ném bom, mà không dẫn đến đâu cả, nhưng một cách mạng trong ngay cái tinh thần, trong chính cái trí, để cho người ta sống khác hẳn, suy nghĩ khác hẳn, hành động toàn bộ trong một cách hoàn toàn khác hẳn? Làm thế nào tôi sẽ, khi biết rằng tôi là thế giới và thế giới là tôi, làm thế nào tôi sẽ tạo ra sự tự do cho cái trí mà chịu trách nhiệm cho tất cả việc này – cái trí là tư tưởng? Chính là tư tưởng đã tạo ra điều này – sự phân chia giữa những con người, những chiến tranh, cấu trúc của niềm tin tôn giáo – tư tưởng đã sản sinh ra tất cả thứ này.

Và cũng vậy tư tưởng đã sắp xếp vào chung công nghệ mà tạo nên sự tiện lợi của tồn tại hàng ngày – phòng tắm, điện lực, đường xe lửa, hiểu biết công nghệ đưa người ta lên mặt trăng – chính tư tưởng đã làm tất cả việc này – đúng chứ? Rõ ràng như thế. Tư tưởng mà đã thâu lượm thật nhiều

thông tin, thật nhiều hiểu biết, làm thế nào tư tưởng đó sẽ được tự do khỏi toàn cấu trúc và bản chất của sự đau khổ và sợ hãi, và tuy nhiên vẫn vận hành có hiệu quả, cùng sự sáng suốt trong lãnh vực của hiểu biết, nhưng không tạo ra sự phân chia giữa con người và con người, do đó tạo ra xung đột, thù địch giữa con người và con người? Bạn thấy được vấn đề? Ít nhất, vấn đề mà tồn tại. Tư tưởng không chịu trách nhiệm cho tất cả việc này hay sao? Tư tưởng không chịu trách nhiệm cho những đấng cứu rỗi của bạn, cho những niềm tin của bạn, khi nói rằng bạn là một người Anh, hay một người Hà lan, hay một người Đức hay một người Nga? Không phải chính tư tưởng đã phân chia người Ấn độ giáo khỏi người Hồi giáo và tất cả việc đó đang xảy ra khắp thế giới, ở phương Đông? Và chiến tranh ở Việt nam là kết quả của tư tưởng, được lên kế hoạch cẩn thận – tư tưởng chịu trách nhiệm cho tất cả việc này – phải không? Bạn nói rằng tư tưởng không chịu trách nhiệm hay sao?

Vì vậy tư tưởng phải chịu trách nhiệm, và tuy nhiên chúng ta phải suy nghĩ rất rõ ràng. Vậy thì làm thế nào tư tưởng sẽ ngăn cản được sự phân chia này? Bởi vì nơi nào có sự phân chia, có xung đột, không chỉ phía bên ngoài mà còn cả phía bên trong. Tôi đang trình bày vấn đề rõ ràng chứ? Không phải vấn đề của tôi, nó là vấn đề của bạn, nó là vấn đề của con người bởi vì người ta thấy rằng điều gì tư tưởng đã làm – ma mãnh, khả năng lạ thường, làm thế nào nó thâu lượm được những hiểu biết thuộc công nghệ mà không thể gạt bỏ được – và tuy vậy tư tưởng đã tạo ra sự phân chia giữa con người và con người: bạn là một người Hồi giáo, tôi là một người Cộng sản. Bạn là một người Phật giáo, tôi là một người Ấn độ giáo. Chính tư tưởng đã tạo ra bạo lực, và tư tưởng không là tình yêu. Vì vậy người ta phải có sự rõ ràng của tư tưởng trong vận hành và tuy nhiên nhận biết được rằng tư tưởng nuôi dưỡng tất cả những phân chia trong thế giới và sự đau khổ. Vì vậy trong sự tìm hiểu này làm thế nào tôi và bạn nhận biết được toàn hàm ý của tư tưởng mà là cái

có thể đo lường được, và cũng vậy một kích thước mà trong đó tư tưởng như đo lường không tồn tại? Chúng ta đang theo cùng nhau chứ? Không à?

Trước hết, liệu không rõ ràng rằng tư tưởng đã làm gì trong thế giới hay sao? Đúng chứ? Tư tưởng trong khoa học, toàn sự phát triển của công nghệ, và nó đã làm gì trong thế giới, cả lợi ích lẫn hủy diệt? Tư tưởng đã sắp xếp vào chung một chuỗi những cấu trúc và những niềm tin tôn giáo, như những mê tín, thần thoại và những đấng cứu rỗi – không à? Tư tưởng đã tách rời con người biết chừng nào trong những niềm tin tôn giáo. Và tư tưởng đã sáng chế ra những phương tiện hủy diệt con người biết chừng nào. Vì vậy tư tưởng đã làm tất cả việc đó, phải không? Và tư tưởng phải được vận dụng để vận hành. Bây giờ làm thế nào tư tưởng sẽ vận hành một cách đúng đắn, có hiệu quả, lành mạnh và không tạo ra sự phân chia giữa những con người?

Người hỏi: Khi không có sợ hãi.

Krishnamurti: Chờ một tí – chúng ta đừng nói khi không có sợ hãi, trước hết chúng ta hãy thấy vấn đề.

Và tư tưởng là ký ức tập thể của con người, ký ức tập thể từ đó có sự phản ứng như tư tưởng, mà là quá khứ. Không à? Nếu bạn không có ký ức bạn không thể suy nghĩ. Và tư tưởng là quá khứ. Nó có lẽ chiếu rọi vào tương lai nhưng nó vẫn còn có gốc rễ của nó trong quá khứ và từ đó nó vận hành. Chúng ta thấy điều đó trong vận hành, và vì vậy tôi tự nhủ với mình: điều đó là cần thiết, nhưng tại sao tư tưởng lại phân chia con người như bạn là một người Thiên chúa giáo, một người Phật giáo, bạo lực, tất cả mọi chuyện như thế, và tôi như một người nào khác?

Vì vậy liệu tư tưởng có thể vận hành một cách hạnh phúc, dễ dàng, hiệu quả và tuy nhiên không tạo ra sự phân chia giữa con người và con người? Bạn thấy quan điểm của tôi chứ? Nó không là quan điểm của tôi, làm ơn. Tại sao tôi phải bị quy định như một người Hồi giáo mà là kết quả của tư

tưởng, và bạn bị quy định như một người Cộng sản, mà là kết quả của tư tưởng – bạn tin tưởng một đấng cứu rỗi, và tôi không tin tưởng một đấng cứu rỗi, mà lại nữa là kết quả của tư tưởng. Một ít người nghĩ, hay đa số người nghĩ rằng bạo lực chỉ có thể tạo ra một thay đổi thuộc xã hội, và một người nào khác nói đó không là phương cách đúng. Vì vậy tư tưởng luôn luôn đang tạo ra những phân chia. Đúng không? Và nơi nào có phân chia có xung đột. Vì vậy chức năng của tư tưởng là gì. Đúng chứ?

Khi biết rằng tư tưởng chỉ có thể vận hành trong lãnh vực của hiểu biết, và liệu tư tưởng có thể sáng chế hay bắt gặp một kích thước khác hẳn, mà trong đó không có sự phân chia được tạo ra bởi tư tưởng? Đúng chứ? Liệu chúng ta có cùng nhau đang đến một điểm nào đó? Tốt. Ít ra một ít người trong chúng ta. Chúng ta có lẽ điên khùng nhưng chúng ta hãy cùng nhau. Bởi vì theo cá nhân tôi vô cùng quan tâm đến vấn đề này, bởi vì tôi đã thấy ở Ấn độ, ở Mỹ, khắp Châu âu, ở Úc, và những phần khác của thế giới, tư tưởng đã tạo ra những sự việc tuyệt vời như thế và tuy nhiên tư tưởng đã tạo ra quá nhiều đau khổ, quá nhiều hoang mang, quá nhiều phiền muộn. Vì vậy khi thấy tất cả việc đó tôi tự hỏi chính mình: chức năng của tư tưởng là gì? Liệu tư tưởng có thể vận hành đầy đủ trong một hướng và hoàn toàn yên lặng trong một hướng khác để cho không còn sự phân chia, không tạo ra một phân chia? Vì vậy sau khi đã đặt câu hỏi này cho chính tôi – và tôi hy vọng các bạn đang đặt câu hỏi này cho chính các bạn – liệu tư tưởng có thể tự phân chia chính nó? Bạn hiểu rõ chứ? Vì tư tưởng nói rằng "Tôi không thể vượt khỏi điều đó," tôi sẽ vận hành, tư tưởng sẽ vận hành lành mạnh, bình thường trong mọi thế giới thuộc công nghệ, trong hiểu biết, hành động và tồn tại hàng ngày, và không thâm nhập vào kích thước khác hẳn mà trong đó không có sự phân chia gì cả? Liệu tư tưởng có thể tách rời chính nó giống như thế? Hay chúng ta đang đặt câu hỏi sai hoàn toàn?

Liệu tư tưởng có thể thấy những giới hạn riêng của nó, và khi thấy những giới hạn riêng của nó, nó tạo ra một thông minh khác hẳn vào thân tâm? Nếu tôi thấy giới hạn riêng của tôi, nếu tư tưởng thấy giới hạn riêng của nó, nó không sẵn sàng để khám phá – không phải tư tưởng – liệu không có một loại thông minh khác hẳn đang vận hành? Khi tư tưởng thấy giới hạn riêng của nó, vậy thì không có một thức dậy của thông minh mà ở trên và vượt khỏi tư tưởng? Làm ơn chúng ta có đang chuyển tải cùng nhau, hay không gì cả?

Người hỏi: Có.

Krishnamurti: Bạn biết sự chuyển tải có nghĩa đang chia sẻ, không phải chấp nhận.

Người hỏi: Khi tư tưởng đang tự thấy chính nó rằng phải không đang suy nghĩ.

Krishnamurti: Tôi không biết thưa bạn.

Người hỏi: Tư tưởng không nảy sinh những hệ thống để tự-triệt tiêu chính nó hay sao?

Krishnamurti: Không, thưa bạn, trước hết phải thấy được khó khăn của chúng ta, đây là một vấn đề khó khăn cực kỳ, đừng để chúng ta tìm một câu trả lời dễ dàng. Hãy thấy được những hàm ý vô cùng của điều này. Con người đã sống dựa vào tư tưởng. Chúng ta vận dụng tư tưởng mỗi ngày, mỗi phút, đi về nhà, đón xe lửa, đón xe buýt, viết lách, nói chuyện, truyền đạt, làm việc. Chúng ta phải có tư tưởng và nếu chúng ta không có tư tưởng, không có hành động, bạn không thể sống. Bạn không thể nào triệt tiêu tư tưởng. Triệt tiêu tư tưởng hàm ý một tư tưởng mà cao quý hơn và nói "Tôi phải triệt tiêu tư tưởng hèn kém hơn của tôi". Tất cả đều còn trong lãnh vực của tư tưởng, suy nghĩ. Bạn hiểu rõ không? Đây là điều gì những người Châu á đã làm, những người Ấn độ; họ đã nói rằng: tư tưởng rất bị giới hạn, có một tư tưởng cao quý, Atman, Brahman, có cái khác ở trên cao; hãy giữ cho tư tưởng yên lặng rồi sau đó cái khác lạ sẽ vận hành. Và trong chính sự khẳng định điều đó là tư tưởng –

đúng chứ? Ở đây bạn nói linh hồn – nó vẫn còn là thành phần của tư tưởng.

Vì vậy tư tưởng đã sinh ra thế giới công nghệ tuyệt vời này, mà tư tưởng sử dụng cho sự hủy diệt con người và cho sự tiện lợi của con người. Chính tư tưởng đã sáng chế ra những đấng cứu rỗi, những thần thoại, những thần thánh, chính tư tưởng đã tạo ra bạo lực, chính tư tưởng mà trở thành ganh tị, lo âu, sợ hãi.

Vì vậy liệu có một lãnh vực không thể đo lường được bởi tư tưởng và liệu lãnh vực đó có thể vận hành trong lãnh vực của tư tưởng mà không có tư tưởng đang phá vỡ thành những phân chia, những mảnh vỡ? Thưa các bạn, các bạn thấy đó, nếu tư tưởng luôn luôn đang vận hành, vậy thì cái trí đang vận hành cùng hiểu biết mà là quá khứ – hiểu biết quá khứ. Tôi không thể có hiểu biết của ngày mai. Và hiểu biết là tư tưởng. Nếu đó là cách duy nhất để sống, luôn luôn trong lãnh vực của tư tưởng, vậy thì cái trí không bao giờ có thể được tự do. Đúng chứ? Và vậy thì con người luôn luôn phải sống trong đau khổ, luôn luôn có sợ hãi, luôn luôn sống trong phân chia, trong mảnh vỡ, vì vậy trong xung đột. Và khi nhận ra điều đó, con người đã nói phải có một tác nhân phía bên ngoài – như Thượng đế, mà sẽ giúp tôi vượt qua tất cả sự phân chia của tư tưởng này. Nhưng Thượng đế đó, Brahman đó, Atman đó, vẫn còn là sự sáng chế của tư tưởng, hay là những hình thức nhỏ nhiệm của hy vọng, mà lại nữa là tư tưởng đang tìm kiếm sự an toàn, không phải tìm kiếm sự an toàn trong thế giới này, sáng chế, hay tin tưởng hay chiếu rọi một ý tưởng mà nó gọi là Thượng đế, mà là an toàn. Đúng chứ? Vì vậy tôi thấy điều này.

Vì vậy nếu tư tưởng là lãnh vực duy nhất mà trong đó con người có thể sống, vậy là con người quá vô phước. Đây không là sáng chế của tôi, đây là điều gì đang thực sự xảy ra. Vì vậy tôi tự hỏi chính mình, liệu tư tưởng có thể vận hành nơi nào nó tuyệt đối cần thiết, lành mạnh, bình

thường, khách quan, hiệu quả, sáng suốt và hoàn toàn yên lặng trong mọi phương hướng khác? Bạn hiểu rõ chứ?

Bây giờ làm thế nào điều đó có thể được? Làm thế nào tư tưởng có thể vận hành ở đó, nơi nó tuyệt đối cần thiết, trong một cách minh bạch, khách quan, rõ ràng nhất, và cùng lúc lại sống hòa hợp trong một kích thước mà tư tưởng không thâm nhập được? Bạn đã nắm được quan điểm của tôi chứ? Tôi đã trình bày vấn đề rõ ràng phải không? Bởi vì cái trí con người đòi hỏi sự tự do, tự do khỏi những khốn khổ, tội lỗi, đau đớn, phiền muộn, rối loạn, những chiến tranh vô tận và bạo lực này. Cái trí đòi hỏi sự tự do. Và tư tưởng không thể nào sản sinh tự do được. Nó có thể sáng chế ý tưởng của tự do, nhưng đó không là tự do. Vì vậy cái trí con người phải tìm ra câu trả lời. Và nó chỉ có thể tìm ra câu trả lời khi nó đã hiểu rõ bản chất của suy nghĩ và thấy được khả năng của nó, tư tưởng có thể đo lường đến chừng mực nào và tìm ra một tự do, một kích thước, một trạng thái của cái không thể đo lường được mà trong đó tư tưởng không vận hành.

Bạn thấy không, đây là điều gì được gọi là thiền định. Con người đã làm việc này, nhưng lại nữa thiền định của họ là thành phần của gia tăng thêm nữa của tư tưởng. Họ nói, " Tôi phải ngồi yên lặng, phải có sự kiểm soát, những suy nghĩ của tôi phải được kiểm soát". Khi biết sự giới hạn của tư tưởng, họ nói, " Tôi phải kiểm soát nó, tôi phải kỷ luật nó, tôi phải luôn luôn canh chừng nó, đừng để nó đi lang thang". Họ tự-kỷ luật chính họ ghê lắm, nhưng họ không nhận được kích thước khác hẳn, bởi vì tư tưởng không thể thâm nhập vào đó.

Thế là con người đã làm mọi thứ! Bạn theo kịp chứ? Những con người thực sự nghiêm túc, những con người mà đã thực sự, sâu thẳm, tìm hiểu điều này, không phải những con người tình cờ. Và tuy vậy tư tưởng đã là dụng cụ chính của họ và vì vậy họ không bao giờ giải quyết được vấn đề này. Họ đã sáng chế những sự việc. Họ đã phỏng đoán. Và những người tội nghiệp kia giống như chúng ta chấp nhận

những giả thuyết này, những người triết lý, những người thầy – bạn theo kịp chứ? – toàn bộ những người đó. Và tôi tự hỏi chính tôi – và tôi hy vọng bạn cũng đang tự hỏi nó – làm thế nào điều này có thể xảy ra? Chắc chắn phải có một loại thiền định khác hẳn, một loại nhận biết khác hẳn, đó là thấy và không nhận xét. Muốn thấy những vận hành của tư tưởng, tất cả những chuyển động phía bên trong, phía bên ngoài của nó, chỉ nhìn ngắm nó, mà không cho bất kỳ phương hướng, cưỡng bách nó trong bất kỳ cách nào, chỉ nhìn ngắm trọn vẹn nó, không có bất kỳ chọn lựa. Đó là một loại nhận biết khác hẳn. Chúng ta thấy rồi, nhưng chúng ta luôn luôn cho nó một phương hướng. Chúng ta nói, "Điều này không được", hay "Điều kia nên", "Tôi sẽ chế ngự nó". Tất cả việc đó là cái cách cũ kỹ của sự phản ứng đến bất kỳ hành động nào, bất kỳ cảm thấy nào, bất kỳ ý tưởng nào. Nhưng quan sát mà không có bất kỳ phương hướng, không có bất kỳ áp lực, không có bất kỳ biến dạng, liệu điều đó có thể được? Để thấy chính tôi như tôi là, mà không có bất kỳ chỉ trích, đang nói, "Tôi sẽ chấp nhận điều này và tôi sẽ phủ nhận điều kia" – bạn có thể thực hiện được nó không? Vậy thì sự nhận biết có một chất lượng khác hẳn. Đúng chứ? Vậy thì nó trở thành một vật đang sống, không phải cái khuôn mẫu lặp lại của quá khứ.

Vì vậy trong chính động thái của lắng nghe, như chúng ta đang làm lúc này, trong chính động thái của lắng nghe đó, chúng ta thấy sự thật của nó, rằng muốn nhận biết thực sự phải không có sự chỉ dẫn hay thuyết phục hay cưỡng bách: chỉ quan sát. Trong quan sát đó bạn sẽ thấy rằng tư tưởng không thâm nhập gì cả. Bạn đang theo kịp chứ? Mà có nghĩa trong nhận biết đó, trong thấy đó, có sự chú ý hoàn toàn. Nơi nào không có sự chú ý, có một biến dạng. Bây giờ khi bạn đang lắng nghe điều này, nếu bạn thấy sự thật của nó, cái đó hành động. Lúc này chúng ta đang gặp gỡ lẫn nhau chứ?

Người hỏi: Thưa ông, trong trạng thái đó người ta thấy chính mình tuyệt đối không còn uy quyền, và cũng vậy có một đạo đức mà tư tưởng luôn luôn cảm thấy và biết quyền năng riêng của nó.

Krishnamurti: Vì vậy cái gì?

Người hỏi: Tư tưởng luôn luôn chen vào nơi nào có vui thú, sợ hãi và lo âu.

Krishnamurti: Bạn đang nói, thưa bạn, rằng tư tưởng – nhưng liệu sợ hãi không là kết quả của tư tưởng, kết quả của lo âu – tư tưởng đã sinh ra sợ hãi – không à?

Người hỏi: Thỉnh thoảng nó đến đầy bất ngờ.

Krishnamurti: Điều đó có lẽ, dù đầy bất ngờ, nhưng chính tư tưởng đã sinh ra sợ hãi – không à? Tư tưởng đã sinh ra sự đau khổ vô tận này.

Người hỏi: Còn những sợ hãi của trẻ em thì sao?

Krishnamurti: Chắc chắn, nó không được đặt nền tảng trên sự không-an toàn của chúng hay sao? Trẻ em cần sự an toàn tuyệt đối, và những bậc cha mẹ không thể mang lại sự an toàn tuyệt đối đó bởi vì họ quan tâm đến cái tôi riêng nhỏ xíu của họ. Họ đang cãi cọ, họ đầy tham vọng, họ là cái này, họ là cái kia – bạn theo kịp chứ? – vì vậy họ không thể trao sự an toàn tuyệt đối đó mà đứa trẻ đòi hỏi, mà là tình yêu.

Và thế là chúng ta quay lại cùng câu hỏi. Tư tưởng đã sinh ra sợ hãi, không còn nghi ngờ gì cả. Tư tưởng đã sinh ra sự cô độc đau đớn trong chính người ta. Tư tưởng đã nói, tôi phải thành tựu, tôi phải là, tôi quá hèn mọn – tôi phải cao quý. Tư tưởng đã tạo ra ganh ghét này, lo âu này, tội lỗi này, tư tưởng chịu trách nhiệm cho nó. Tư tưởng là điều đó, tư tưởng là tội lỗi, không phải tư tưởng tạo ra tội lỗi, tư tưởng là tội lỗi. Vì vậy làm thế nào tôi có thể quan sát chính tôi và thế giới, mà trong đó tôi là một bộ phận, quan sát mà không có bất kỳ sự can thiệp nào của tư tưởng trong sự quan sát đó, và thế là từ sự quan sát đó một hành động khác hẳn mà

không sinh ra những sợ hãi, những hối tiếc và mọi chuyện như thế? Vì vậy tôi phải học hành để quan sát về chính tôi và thế giới và hành động của tôi hoàn toàn khác hẳn. Phải có một học hành về quan sát mà trong đó tư tưởng không can thiệp. Bởi vì khoảnh khắc tư tưởng can thiệp nó tạo tác cho nó một biến dạng, nó tạo tác cho nó một thành kiến. Sự nhận biết ở trong hiện tại; bạn không thể nhận biết ngày mai. Bạn nhận biết ngay lúc này và trong nhận biết đó, khi tư tưởng can thiệp, tư tưởng là sự phản ứng của quá khứ và vì vậy nó phải làm biến dạng hiện tại. Điều đó quá hợp lý.

Người hỏi: Chắc chắn, muốn nhận biết được chúng ta phải suy nghĩ.

Krishnamurti: Hãy chờ tí, hãy chờ tí, hãy quan sát nó, nhận biết được có nghĩa gì? Tôi nhận biết được rằng bạn đang ngồi ở đó, và tôi nhận biết được rằng tôi đang ngồi ở đây trên cao – bất hạnh thay – và tôi nhận biết được rằng tôi đang ngồi trên một chiếc ghế đặt trên một tấm thảm màu đỏ, vân vân. Tôi ý thức. Tôi nhận biết được. Tôi thấy. Sau đó tư tưởng nói, đó là màu đỏ, sau đó tư tưởng nói, tôi là một con người giỏi giang hơn bởi vì tôi đang nói, hơn bất kỳ ai đang ngồi phía dưới. Tư tưởng cho tôi thanh danh – bạn theo kịp chứ? Tư tưởng đang làm tất cả điều này – đó là sự nhận biết, hay nó chỉ là chuyển động liên tục của tư tưởng? Chỉ thâm nhập từ từ, thưa bạn, liệu bạn có thể nhìn một cái cây mà không có sự vận hành của tư tưởng, hay không? Liệu bạn có thể? Bạn không thể à? Bạn có thể thấy một cái cây mà không có hình ảnh của cái cây? Hình ảnh là tư tưởng, tư tưởng mà nói: đó là cây sồi.

Người hỏi: Nó không mù, nếu nó có thể thấy.

Krishnamurti: À, không – tôi sẽ tiếp tục – không, may thay tôi không mù. Thưa bạn, làm ơn hãy theo dõi nó, hãy suy nghĩ về nó. Nhìn cái cây, quan sát cái cây, chuyện gì xảy ra? Có không gian giữa người quan sát và vật được quan sát. Đúng chứ? Có khoảng cách, vậy thì có hiểu biết về cái cây

đó – hiểu biết thực vật, hiểu biết của ưa thích và không-ưa thích về cái cây đó. Vì vậy tôi có hình ảnh của cái cây. Hình ảnh nhìn cái cây đó và liệu có một nhận biết mà không có hình ảnh? Hình ảnh là tư tưởng, tư tưởng là sự hiểu biết về cái cây đó. Vì vậy khi có một nhận biết cùng hình ảnh, không có nhận biết trực tiếp về cái cây. Vì vậy liệu có thể nhìn cái cây mà không có hình ảnh? Nhìn ở đó vì là khách quan nên khá dễ dàng, nhưng nó trở nên phức tạp hơn nhiều khi tôi nhìn chính tôi mà không có bất kỳ hình ảnh nào về chính tôi. Điều đó được không?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

Krishnamurti: Trước hết hãy thấy thưa bạn, chúng ta sẽ đến điều đó, thâm nhập từ từ từng bước một. Làm ơn thực hiện nó khi chúng ta đang nói chuyện, bạn sẽ tìm ra.

Đó là, liệu có một quan sát về chính tôi mà không có bất kỳ hình ảnh về chính tôi hay không? Bởi vì tôi đầy dẫy những hình ảnh của tôi – tôi là điều này, tôi không là điều kia, tôi nên là điều này, tôi không nên là điều kia, tôi phải trở thành, tôi không được trở thành. Tất cả chúng là những hình ảnh. Và tôi đang nhìn vào chính tôi bằng một trong những hình ảnh, không phải bằng nguyên một nhóm của những hình ảnh.

Vì vậy sau đó, cái gì đang nhìn? Bạn theo kịp không? Sau đó cái gì đang nhìn nếu không có hình ảnh? Bạn hiểu câu hỏi của tôi? Nếu tôi không có hình ảnh nào về chính tôi – bạn biết không – mà người ta phải thâm nhập rất, rất sâu thẳm nếu bạn muốn – vậy thì ở đó cái gì nhìn? Tuyệt đối không có cái gì nhìn và người ta sợ hãi điều đó. Lúc đó người ta tuyệt đối không là gì cả; nhưng người ta không thể đối diện với tuyệt đối không là gì cả, thế là người ta có những hình ảnh đó về chính người ta. Thôi, chúng ta hãy quay trở lại.

Cái trí con người đòi hỏi tự do, tuyệt đối. Ngay cả ở Nga họ đang đòi hỏi tự do, và những quyền lực đang xóa sạch họ

đi. Vì vậy tự do là tối thiết, nó là đòi hỏi thuộc chính trị. Nhưng bạn không đòi hỏi sự tự do khỏi những hình ảnh. Vì vậy tư tưởng đã tạo ra những hình ảnh này, vì những lý do khác nhau thuộc kinh tế, văn hóa, xã hội và nhiều hơn nữa. Và những hình ảnh này có thể đo lường được: cái lớn hơn, cái nhỏ hơn, cái nhiều hơn, cái ít hơn. Và người ta hỏi liệu tư tưởng có thể quan sát mà không bị biến dạng? Chắc chắn nó không thể. Khi nó quan sát có một nhân tố biến dạng trong tư tưởng, bởi vì tư tưởng là sự phản ứng của quá khứ. Vì vậy liệu có một quan sát mà không có bất kỳ sự can thiệp nào của tư tưởng? Điều đó có nghĩa không có sự can thiệp của bất kỳ hình ảnh nào. Bạn phải tìm ra điều này, nó không chỉ là một vấn đề của chấp nhận hay tin tưởng, chỉ tìm ra liệu bạn có thể nhìn người vợ hay người chồng của bạn, cái cây hay đám mây, con người đang ngồi cạnh bạn mà không có bất kỳ hình ảnh nào.

Người hỏi: Liệu có một việc như một hình ảnh không nhận thấy mà người ta không nhận biết được?

Krishnamurti: Vâng, có chứ. Dĩ nhiên. Bây giờ làm thế nào tôi nhận biết được những hình ảnh không nhận thấy mà tôi có. Đúng chứ? Làm ơn, lắng nghe câu hỏi của tôi: làm thế nào tôi sẽ nhận biết được nhiều, nhiều hình ảnh không nhận thấy mà tôi đã lưu trữ, con người đã lưu trữ.

Người hỏi: Krishnaji, chừng nào người ta còn đang cố gắng nhận biết, người ta tạo ra những sự việc để nhận biết được về chúng.

Krishnamurti: Đó là điều gì tôi đang nói. Bạn không thể cố gắng để nhận biết, bạn không thể khẳng định để nhận biết, bạn không thể – nó không là kết quả của sự vận dụng ý chí để nhận biết được. Hoặc bạn thấy hoặc bạn không thấy. Hoặc bạn lắng nghe điều gì chúng ta đang nói ngay lúc này, hoặc bạn không lắng nghe. Nhưng nếu bạn lắng nghe bằng hình ảnh của bạn vậy thì dĩ nhiên bạn không-lắng nghe gì cả.

Vì vậy thật ra câu hỏi rất lý thú – tôi có thể hiểu rõ những hình ảnh mà tôi có một cách nhận biết được – những hình ảnh nhận biết được, và tôi có thể hiểu rõ được những hình ảnh này – những hình ảnh vô nghĩa nhố nhăng nào đó, tất cả hiểu biết hời hợt mà tôi có, điều đó khá đơn giản và khá rõ ràng. Nhưng những hình ảnh che giấu, sâu thẳm mà có một ảnh hưởng mạnh mẽ vào toàn cách sống. Làm thế nào tôi nhận biết được những hình ảnh che giấu không nhận thấy này? Bạn đề nghị như thế nào đây?

Người hỏi: Chúng ta tìm ra bằng cách nhận biết chúng ta cư xử như thế nào, bằng cách nhận biết những hình ảnh này xuất hiện như thế nào.

Krishnamurti: Bạn tìm ra bằng cách nhận biết bạn cư xử như thế nào, qua cách cư xử của bạn. Bây giờ hãy chờ đã, hãy thâm nhập từ từ. Bạn sẽ tìm ra những hình ảnh không nhận thấy của bạn qua cách cư xử của bạn.

Người hỏi: Hay thỉnh thoảng trong giấc ngủ.

Krishnamurti: Bạn sẽ thấy nó, thưa bạn, bạn sẽ thấy nó trong một phút. Mà có nghĩa gì? Qua cách cư xử của tôi, tôi bắt đầu phát giác những hình ảnh không-nhận thấy trong tôi mà đã được lưu trữ. Một hình ảnh này kế tiếp một hình ảnh khác, bạn theo kịp chứ? Tôi cư xử đối với bạn khác hẳn và đối với một người khác lại khác hẳn, bởi vì bạn quan trọng hơn và có quyền hành hơn, có thanh danh hơn người khác. Vì vậy hình ảnh về bạn của tôi mạnh mẽ hơn – và tôi khinh miệt hình ảnh người khác, hình ảnh của tôi. Vì vậy nó có nghĩa trải qua một hình ảnh này kế tiếp một hình ảnh khác, bạn theo kịp chứ? Hay liệu có một nhân tố trung tâm mà tạo ra những hình ảnh này một cách nhận biết được cũng như không-nhận biết được. Bạn đang theo sát chứ? Nếu tôi có thể tìm ra điều đó, vậy thì tôi không phải trải qua hình ảnh kế tiếp hình ảnh kế tiếp hình ảnh, hay trải qua sự khám phá về những hình ảnh qua những giấc mơ. Tôi không hiểu liệu bạn đang theo kịp câu hỏi của tôi?

Bạn thấy, nếu qua cách cư xử của tôi, tôi phát giác được những hình ảnh không-nhận thấy của tôi, đó là một hình thức của phân tích, đúng chứ? Dĩ nhiên, nó là một hình thức của phân tích. Bây giờ liệu sự phân tích sẽ giải quyết được những hình ảnh này? Những hình ảnh này được tạo ra bởi tư tưởng – sự phân tích là tư tưởng. Thế là qua tư tưởng tôi hy vọng xóa sạch được những hình ảnh mà tư tưởng đã tạo ra. Thế là tôi bị trói chặt trong một vòng tròn luẩn quẩn. Thế là làm thế nào tôi giải quyết được điều này đây? Bạn nói qua những giấc mộng. Những hình ảnh của bạn được phơi bày qua những giấc mộng à? Những giấc mộng là gì? Tại sao bạn phải nằm mơ? Đó không là một hình thức khác của sự phân tích hay sao? Tôi không hiểu liệu bạn đang theo kịp? Tôi nằm mơ, và những giấc mộng là một tiếp tục của hoạt động ban ngày của tôi, phải không? Không à? Làm ơn hãy cùng nhau tìm hiểu nó. Tôi sống một sống khá hỗn độn, không chắc chắn, hoang mang, đau khổ, bất hạnh, cô độc, sợ hãi, so sánh chính tôi với một ai đó khác mà đẹp đẽ hơn, thông minh hơn, nhiều hơn cái này hay nhiều hơn cái kia, và đó là sống của tôi trong suốt những tiếng đồng hồ thức giấc và khi tôi ngủ điều đó tiếp tục. Và tôi mơ những sự việc mà tôi đã trải qua, tất cả tiếp tục đó mà tôi đã sống trong suốt thời gian ban ngày, không à? Và nếu tôi tìm hiểu về chính tôi, nếu có một bộc lộ về chính tôi qua những giấc mộng, đó là một hình thức của phân tích. Vì vậy tôi nói, hãy nhìn điều gì tôi đang làm. Tôi đang lệ thuộc vào những giấc mộng để bộc lộ những hình ảnh được che giấu thật sâu thẳm trong cái hang. Và sự lệ thuộc vào những giấc mộng làm cho tôi mỗi lúc một giảm sút đi và giảm sút đi sự tỉnh thức trong suốt những giờ thức giấc. Không à?

Người hỏi: Tư tưởng và tư tưởng không-nhận thấy tạo ra những hình ảnh và những hình ảnh này hữu ích trên một mức độ nào đó.

Krishnamurti: Chúng ta đã nói rằng, đó là lý do tại sao có những hình ảnh hữu ích mà phải vận hành, mà chúng ta

phải có, có những hình ảnh rất nguy hiểm mà người ta phải hoàn toàn xóa sạch, rõ ràng như thế. Đó là điều gì toàn bàn luận sáng nay muốn hướng đến. .

Người hỏi: Liệu không chỉ có một câu hỏi, liệu tư tưởng có thể yên lặng khi cần thiết, nhưng còn cả liệu có thể chỉ có sự yên lặng?

Krishnamurti: À, điều đó có nghĩa, thưa bạn – liệu có thể có sự yên lặng mà từ nó tư tưởng có thể vận hành?

Người hỏi: Nó không là một câu hỏi liệu tư tưởng có thể vận hành hay không, nhưng liệu nó có thể chỉ yên lặng.

Krishnamurti: Liệu tư tưởng có thể hoàn toàn yên lặng và vận hành, tỉnh thức khi nó cần thiết?

Người hỏi: Nó không là câu hỏi liệu tư tưởng có thể vận hành nơi nào cần thiết, nhưng liệu tư tưởng có thể yên lặng?

Krishnamurti: Liệu tư tưởng có thể hoàn toàn yên lặng. Ai đang đặt ra câu hỏi đó? Tư tưởng đang đặt ra câu hỏi đó?

Người hỏi: Đương nhiên.

Krishnamurti: Thế là tư tưởng đang tự-hỏi chính nó liệu nó có thể yên lặng. Không, làm ơn đừng cười, hãy nhìn nó, hãy nhìn nó.

Vì vậy tư tưởng đang tự-hỏi chính nó liệu nó có thể yên lặng. Làm thế nào bạn sẽ tìm được? Liệu nó có thể làm bất kỳ điều gì để được yên lặng, đúng chứ thưa bạn – nó không thể, phải không? Nếu nó làm được, nó không yên lặng. Vì vậy liệu tư tưởng có thể yên lặng? Mà có nghĩa, liệu tư tưởng có thể tự-nói với chính nó – tôi phải yên lặng? Vậy thì đó không là yên lặng. Vậy thì cái gì là sự yên lặng, mà không là sản phẩm của tư tưởng. Đúng chứ? Liệu có một yên lặng mà không là kết quả của tư tưởng? Mà có nghĩa, liệu tư tưởng có thể tự-kết thúc, mà không đang yêu cầu sự kết thúc? Điều đó không được hàm ý khi bạn đang lắng nghe một điều gì đó, khi bạn thấy rõ ràng hay sao? Khi bạn hoàn

toàn chú ý, trong chú ý đó có yên lặng, phải không? Hoàn toàn chú ý, mà có nghĩa thân thể của bạn, những dây thần kinh của bạn, mọi thứ đều chú ý. Vậy là trong chú ý đó người quan sát như tư tưởng không tồn tại.

Người hỏi: Điều đó chỉ xảy ra trong những khoảnh khắc gặp sự nguy hiểm kinh hoàng?

Krishnamurti: Bạn có ý nói khi có một khủng hoảng. Người ta phải luôn luôn sống trong những khủng hoảng hay sao? Thật là một ý tưởng kỳ dị, phải không? Với mục đích được yên lặng tôi phải có một loạt những khủng hoảng và nhờ đó hy vọng được yên lặng. Điều đó quá phức tạp!

Người hỏi: Tôi được phép nói rằng sự yên lặng xảy ra từ phía bên trong.

Krishnamurti: Làm thế nào nó xảy ra được? Và liệu người ta có thể vận hành – làm ơn lắng nghe điều này – liệu người ta có thể vận hành từ sự yên lặng – bạn theo kịp chứ? Làm ơn, bạn đặt ra câu hỏi đó. Trước hết sự yên lặng là gì, làm thế nào nó hiện diện được, và liệu có một đang vận hành, mà là đang sống cuộc sống hàng ngày từ sự yên lặng đó?

Người hỏi: (Không nghe rõ)

Krishnamurti: Tôi không thể khẳng định bất kỳ điều gì, rằng luôn luôn có một nhận biết. Tôi không biết. Bạn không biết.

Người hỏi: Nhưng dường như nó hiện diện, chỉ vì rằng nó luôn luôn thay đổi.

Krishnamurti: Bây giờ hãy chờ một tí. Tôi phải tìm ra, thưa bạn. Tôi chỉ biết, chúng ta chỉ biết một sự việc, rằng tư tưởng đang vận hành liên tục. Và khi tư tưởng đang vận hành, không có sự yên lặng. Không có sự nhận biết như chúng ta đã bàn luận, như chúng ta đã vạch rõ. Sự tỉnh thức, hay sự nhận biết hàm ý một trạng thái của đang thấy mà trong đó không có hình ảnh gì cả. Nếu tôi không khám phá được liệu có thể thấy, quan sát, mà không có bất kỳ hình

ảnh nào, tôi không thể phát biểu bất kỳ điều gì cả. Tôi không thể phát biểu có một nhận biết, có một yên lặng. Liệu tôi có thể, trong sống hàng ngày, quan sát người vợ của tôi, người con của tôi, bạn biết, mọi thứ, mà không có một cái bóng của một hình ảnh? Hãy tìm ra, thưa bạn. Vậy thì từ chú ý đó, có sự yên lặng. Chú ý đó là yên lặng. Và nó không là kết quả của sự luyện tập – dĩ nhiên đó lại là tư tưởng.

BROCKWOOD PARK

Ngày 4 tháng 11 năm 1971

– 2 – CÁI TRÍ THIỀN ĐỊNH và NGHI VẤN KHÔNG ĐÁP ÁN

"Thiền định là sự giải phóng toàn năng lượng." Thế giới phương Tây được xây dựng trên sự đo lường, mà là maya ảo tưởng ở phương Đông. Những trường phái của thiền định là vô ích. Năng lượng phụ thuộc vào hiểu rõ về chính mình. Vấn đề của tự-quan sát về chính mình. Nhìn "không có đôi mắt của quá khứ". Đặt tên. Cái che giấu trong chính người ta. Thuốc kích thích. Nội dung che giấu và nghi vấn không đáp án. "Thiền định là một cách xóa sạch hoàn toàn mọi thứ mà con người đã tưởng tượng về chính anh ấy và thế giới." Một cách mạng cơ bản trong người ta gây ảnh hưởng toàn thế giới. Điều gì xảy ra khi cái trí yên lặng? "Thiền định là . . . thấy sự đo lường và vượt khỏi sự đo lường." Hòa hợp và một "sống hoàn toàn khác hẳn".

Người hỏi: Trực giác; nhận biết; nhận biết và giấc ngủ; người thầy và người đệ tử.

Chúng ta sẽ tiếp tục điều gì chúng ta đã bàn luận, chúng ta tiếp tục nói sáng nay được chứ? Tôi nghĩ rằng chúng ta nên cùng nhau bàn luận về vấn đề thiền định, những hình thức khác nhau của yoga, và có vô số những nhóm người đang luyện tập những phương pháp không thể tin được này.

Bạn biết không, khi người ta đi khắp thế giới, không chỉ có sự bùng nổ dân số, sự ô nhiễm và sự nặng nề của tệ quan liêu, chuyên chế, không chỉ của những người làm chính trị và những người độc tài mà cũng cả sự chuyên chế của những vị giáo sĩ, những vị đạo sư, những con người đó mà nói rằng họ đạt được sự khai sáng và vân vân. Khi quan sát tất cả điều này, và tình trạng bị quy định sâu thẳm – những hoàn cảnh nghèo khổ và sự xấu xa của liên hệ giữa con người và con người, nó trở nên rõ ràng rằng phải có một cách mạng tổng thể. Một loại văn hóa khác hẳn phải xuất hiện. Văn hóa cũ kỹ hầu như đã chết rồi và tuy nhiên chúng ta lại đang bám chặt nó, và những người còn trẻ kia, phản kháng chống lại nó, nhưng bất hạnh thay đã không tìm được

một phương cách hay một phương tiện để thay đổi chất lượng cốt lõi của con người, mà là cái trí. Và nếu không có một cách mạng tâm lý sâu thẳm, chỉ thay đổi trên bề mặt sẽ chẳng có ảnh hưởng bao nhiêu. Và cách mạng này, cách mạng tâm lý này, mà tôi nghĩ là cách mạng duy nhất, chỉ có thể xảy ra được qua thiền định.

Thiền định là sự giải phóng toàn năng lượng, và đó là điều gì chúng ta sẽ cùng nhau bàn luận sáng nay. Bây giờ, từ ngữ "thiền định", nghĩa lý gốc của từ ngữ đó, là đo lường. Và toàn thế giới phương Tây được đặt nền tảng trên ý tưởng của đo lường đó; và ở phương Đông họ đã nói sự đo lường là maya, ảo tưởng, và vì vậy người ta phải tìm ra cái không thể đo lường. Hai khuynh hướng tách rời hẳn, thuộc văn hóa, thuộc xã hội, và thuộc trí năng và thuộc tôn giáo. Và vì thiền định là một vấn đề rất phức tạp, chúng ta phải tìm hiểu nó khá chầm chậm và tiếp cận nó từ những góc độ khác nhau, luôn luôn nhớ rằng sự cách mạng tâm lý là tuyệt đối cần thiết để cho một loại khác hẳn của thế giới, xã hội, hiện diện. Tôi không biết bạn cảm thấy về nó mãnh liệt đến chừng nào. Có thể hầu hết chúng ta đều quen thói trưởng giả, thoải mái trong lợi tức nhỏ nhoi của chúng ta, gia đình nhỏ xíu của chúng ta, và vân vân và vân vân, ưa thích vẫn có được mọi điều kiện sống như chúng ta có, và không bị quấy rầy; nhưng những biến cố, công nghệ, và tất cả những sự việc kia mà đang xảy ra trong thế giới, đang tạo ra những thay đổi lớn lao phía bên ngoài; nhưng phía bên trong, trong chừng mực nào đó hầu hết chúng ta vẫn còn như chúng ta đã là trong hàng thế kỷ trên hàng thế kỷ, và cách mạng đó chỉ có thể xảy ra tại ngay trung tâm của thân tâm chúng ta. Và cách mạng này đòi hỏi sự phong phú vô hạn của năng lượng. Và thiền định là sự giải phóng của toàn năng lượng đó. Chúng ta sẽ nói chuyện về điều đó.

Bạn thấy, trước hết, làm thế nào người ta có được chất lượng của năng lượng này mà không có xung đột? Chúng ta biết năng lượng máy móc mà là sự ma sát, thuộc máy móc

và sự ma sát mà sản sinh năng lượng trong chúng ta, do bởi xung đột, do bởi kháng cự, do bởi kiểm soát và mọi chuyện như thế. Vì vậy có hai loại năng lượng khác hẳn, thuộc máy móc mà là sự ma sát, và liệu có bất kỳ loại năng lượng nào khác, mà không có sự ma sát gì cả, và vì vậy hoàn toàn được tự do và không thể đo lường được? Tôi nghĩ thiền định là sự khám phá ra năng lượng đó, bởi vì nếu người ta không có dư thừa năng lượng, không chỉ thuộc vật chất mà còn nhiều hơn nữa thuộc tâm lý, thuộc trí năng, hành động của chúng ta sẽ không bao giờ trọn vẹn. Nó sẽ luôn luôn sinh ra ma sát, xung đột, đấu tranh. Vì vậy khi quan sát những hình thức khác nhau của thiền định khắp thế giới kể cả Zen, những hình thức khác nhau của yoga được mang đến đây từ Ấn độ, và những nhóm suy gẫm khác như những thầy tu và vân vân, trong tất cả việc đó, nếu người ta quan sát nó rất cẩn thận, đều có ý tưởng của sự kiểm soát, sự chấp nhận của một hệ thống, và luyện tập một lặp lại của những từ ngữ mà được gọi là mantra thần chú, và những hình thức khác nhau của hít thở, hatha yoga và vân vân.

Vì vậy trước tiên chúng ta hãy phơi bày tất cả chúng, bằng cách tìm hiểu, không chấp nhận điều gì họ nói, tìm hiểu điều gì họ đã nói về chính họ, thấy được sự thật hay giả dối của nó. Trước hết có sự lặp lại này của những từ ngữ: những từ ngữ, những câu văn, những câu thần chú đó, một loạt những cụm từ được cho bởi một vị đạo sư, một người thầy, được thụ giáo, trả mười bảng Anh, mười lăm bảng hay một trăm bảng để cho bạn học một cụm từ đặc biệt được lặp lại bởi bạn một cách bí mật. Có lẽ một số các bạn đã thực hiện việc đó và bạn biết nhiều về nó. Và nó được gọi là thần chú yoga, được mang đến đây từ Ấn độ. Tôi không biết lý do tại sao bạn trả một xu để lặp lại những từ ngữ nào đó từ người nào đó mà nói “Nếu bạn làm việc này bạn sẽ đạt được sự khai sáng – hay là bạn sẽ có một cái trí yên lặng nào đó” và mọi chuyện như thế. Bạn biết khi bạn lặp lại liên tục một loạt những từ ngữ, dù rằng nó là Ave Maria hay những từ

ngữ tiếng Phạn khác hay – thức uống mới nhất là gì nhỉ? – coca cola – và khi bạn lặp lại những từ ngữ đó và lặp đi lặp lại, rõ ràng cái trí của bạn trở nên khá đờ đẫn và bạn có một nhận biết đặc biệt của sự hợp nhất, sự yên lặng và bạn nghĩ việc đó sẽ tạo ra sự rõ ràng. Bạn có thể thấy sự vô lý hoàn toàn của nó: bởi vì, trước hết tại sao bạn lại phải chấp nhận điều gì bất kỳ người khác nói về bất kỳ điều gì, về những vấn đề này, kể cả tôi? Tại sao bạn phải chấp nhận bất kỳ uy quyền nào về chuyển động thuộc sống bên trong. Chúng ta phủ nhận uy quyền bên ngoài – nếu bạn có nhận biết thuộc trí năng, có quan sát thuộc chính trị, những sự việc khác, bạn phủ nhận nó. Nhưng rõ ràng chúng ta lại chấp nhận uy quyền của người nào đó mà nói, "Tôi biết, tôi đã đạt được, tôi đã nhận ra." Con người mà nói rằng anh ấy có, con người mà nói rằng anh ấy biết, là không biết. Đúng chứ? Khoảnh khắc bạn nói rằng bạn biết, bạn không biết gì cả. Bởi vì bạn biết cái gì? Vài trải nghiệm bạn đã có, loại tầm nhìn nào đó, loại khai sáng nào đó – tôi không thích dùng từ ngữ "khai sáng" đó. Và khi bạn đã trải nghiệm việc đó, bạn nghĩ rằng bạn đã đạt được một trạng thái lạ thường nào đó, một tầm nhìn lạ thường nào đó, và đó là quá khứ, bạn chỉ có thể biết một cái gì đó mà qua rồi và vì vậy không còn sinh khí. Vì vậy khi tất cả những người này, mà tôi thích gọi họ là băng đảng này, đến với bạn và nói họ đã nhận ra, làm việc này hay làm việc kia, cho thật nhiều tiền bạc, vậy thì rõ ràng nó quá vô lý. Vì vậy chúng ta có thể gạt đi tất cả điều đó.

Tiếp theo chúng ta cũng có thể gạt đi toàn ý tưởng của luyện tập một hệ thống, một phương pháp. Khi bạn luyện tập một phương pháp với mục đích để đạt được sự khai sáng, hay ơn lành, hay có một cái trí yên lặng, hay đạt được một trạng thái thanh thản, khi bạn luyện tập một phương pháp, dù là phương pháp nào, rõ ràng nó làm cho cái trí trở nên máy móc. Bạn lặp đi lặp lại những tư thế ngồi nào đó, hít thở, bạn biết tất cả việc đó, lặp lại, luyện tập sự tỉnh thức, mà là hoàn toàn vô lý. Lúc đó sự luyện tập này không

chỉ hàm ý sự đè nén của chuyển động riêng của bạn, của hiểu rõ riêng của bạn, sự tuân phục, và sự xung đột vô tận liên quan đến việc luyện tập một hệ thống đặc biệt – và cái trí thích tuân phục một hệ thống bởi vì lúc đó nó được tinh lọc và nó dễ dàng sống theo lối đó. Đúng chứ? Vì vậy ngay lúc này liệu chúng ta có thể gạt bỏ đi tất cả những hệ thống của thiền định?

Vậy thì thiền định là gì? Nó là sự kiểm soát của tư tưởng? Và nếu nó là như thế, ai là người kiểm soát tư tưởng? Người kiểm soát tư tưởng chính là tư tưởng, phải không? Toàn văn hóa của chúng ta ở cả phương Đông lẫn phương Tây đều đặt nền tảng trên sự kiểm soát – kiểm soát tư tưởng, và tập trung mà trong đó chỉ có một tư tưởng có thể được theo đuổi đến tận cùng. Tôi hy vọng chúng ta đang gặp gỡ lẫn nhau, được chứ? Tôi sẽ tiếp tục? Tại sao người ta phải kiểm soát? Kiểm soát hàm ý bắt chước, tuân phục. Kiểm soát hàm ý chấp nhận một khuôn mẫu như uy quyền, tùy theo đó bạn đang cố gắng sống – khuôn mẫu đó được thiết lập bởi xã hội, văn hóa, bởi vị giáo sĩ, bởi người nào đó mà bạn nghĩ có hiểu biết, có sự khai sáng và vân vân. Và tùy theo khuôn mẫu đó người ta cố gắng sống, đang đè nén những cảm thấy và những ý tưởng riêng của người ta và đang cố gắng tuân phục. Vì vậy trong đó có xung đột, và tại cơ bản sự xung đột là sự lãng phí của năng lượng. Vì vậy sự tập trung, mà rất nhiều người ủng hộ trong thiền định, là hoàn toàn sai lầm. Bạn đang chấp nhận tất cả điều này, hay bạn chỉ đang lắng nghe do buồn chán? Vì vậy chúng ta sẽ tìm hiểu câu hỏi này, liệu tư tưởng mà không có bất kỳ hình thức kiểm soát nào, kiểm soát là đè nén, tuân phục, xung đột, liệu tư tưởng có thể vận hành khi cần thiết, như trong hiểu biết, trong hành động, và hoàn toàn yên lặng trong bất kỳ thời điểm nào khác? Bạn theo kịp câu hỏi của tôi chứ? Đó là một câu hỏi thực sự: liệu rằng cái trí mà bị nhồi nhét bởi quá nhiều hoạt động của tư tưởng và vì vậy hỗn loạn, và đang cố gắng tìm sự rõ ràng trong hỗn loạn đó, tự-ép buộc

chính nó phải kiểm soát, phải tuân phục đến một ý tưởng, và vì vậy tạo ra càng ngày càng nhiều thêm hỗn loạn trong chính nó. Tôi muốn tìm ra liệu cái trí đó có thể yên lặng và chỉ vận hành khi cần thiết, như trong hiểu biết hay không? Bạn đang theo kịp câu hỏi của tôi? Tôi đang trình bày rõ ràng chứ?

Và rõ ràng là sự kiểm soát, bởi vì nó hàm ý xung đột, là một lãng phí năng lượng vô cùng. Làm ơn, đó là điều quan trọng cần hiểu rõ bởi vì tôi cảm thấy thiền định phải là một giải phóng năng lượng mà trong đó không có một mảy may ma sát nào. Và làm thế nào một cái trí sẽ thực hiện được điều này? Làm thế nào nó sẽ có năng lượng như thế mà trong đó mọi hình thức ma sát đều kết thúc? Và trong thâm nhập điều đó, người ta phải hiểu rõ hoàn toàn về chính người ta. Phải có sự hiểu rõ hoàn toàn về chính mình. Tôi phải biết về chính tôi một cách hoàn toàn, và liệu điều đó có thể được? Không phải lệ thuộc vào bất kỳ người tâm lý học, người triết lý, người thầy, hay một khuôn mẫu được đặt ra bởi một văn hóa đặc biệt, nhưng hiểu rõ thấu suốt về chính mình, cả tại mức độ ý thức bên ngoài lẫn tại những mức độ sâu thẳm hơn, tổng thể. Thế là, khi có sự hiểu rõ, hiểu rõ về chính mình một cách tổng thể, lúc đó có sự kết thúc của xung đột, và đây là thiền định.

Bây giờ làm thế nào tôi hiểu rõ về chính tôi? Tôi chỉ có thể hiểu rõ về chính tôi trong sự liên hệ. Tôi có thể quan sát hay sự quan sát về chính tôi xảy ra chỉ khi nào có sự đáp trả, sự phản ứng, trong liên hệ; và không có sự việc như tách rời, mặc dù cái trí đang luôn luôn tự-tách rời chính nó trong tất cả những hoạt động của nó, dựng lên một bức tường quanh chính nó với mục đích để không bị tổn thương, với mục đích để không có bất kỳ bất tiện, bất hạnh nào, bất kỳ rắc rối nào. Nó luôn luôn tự-tách rời chính nó trong hoạt động của chính nó, hoạt động tự cho mình là trung tâm và tôi muốn hiểu rõ về chính tôi giống như tôi muốn biết làm thế nào để đi từ đây đến một thị trấn đặc biệt, rõ ràng, quan sát mọi

thứ mà liên quan đến chính tôi, những cảm giác của tôi, những tư tưởng của tôi, những động cơ của tôi, nhận biết được hay không-nhận biết được. Làm thế nào điều này có thể được? Bạn biết, hiểu rõ về chính người ta đã là – những người Hi lạp đã nói về nó, người Ấn độ giáo đã nói về nó, những người Phật giáo đã nói về nó, hiểu rõ về chính bạn, nhưng chắc chắn rằng đó là một trong những sự việc khó khăn nhất khi hiểu rõ về chính mình. Và sáng nay chúng ta sẽ tìm ra làm thế nào để nhìn vào chính chúng ta, bởi vì khi người ta hiểu rõ tổng thể về chính người ta, trạng thái tổng thể đó ngăn cản mọi ma sát, và thế là từ đó hiện diện chất lượng của năng lượng này mà hoàn toàn khác hẳn.

Vì vậy muốn tìm ra làm thế nào quan sát về chính mình, người ta phải thấy chúng ta có ý gì qua từ ngữ quan sát. Khi chúng ta quan sát những sự vật khách quan như cây cối, những đám mây, những sự việc phía bên ngoài chúng ta, không phải chỉ có không gian giữa người quan sát và vật được quan sát, không gian vật lý, nhưng cũng còn có cả không gian của thời gian. Đúng chứ?

Khi bạn nhìn cái cây – làm ơn lắng nghe điều này – khi bạn nhìn cái cây không phải chỉ có khoảng cách vật lý nhưng cũng còn có cả khoảng cách tâm lý. Có khoảng cách giữa bạn và cái cây, khoảng cách được tạo ra bởi hình ảnh như hiểu biết – đó là một cây sồi, cây elm, cái hình ảnh, và hình ảnh đó giữa bạn và cái cây gây tách rời bạn. Nhưng khi chất lượng cái trí của người quan sát không có hình ảnh, hình ảnh đó là sự tưởng tượng, vậy thì có một liên hệ hoàn toàn khác hẳn giữa người quan sát và vật được quan sát. Đúng chứ? Bạn đã từng làm việc này chưa, đã nhìn một cái cây mà không có một từ ngữ nào của ưa thích hay không-ưa thích, mà không có một hình ảnh nào và lúc đó bạn đã nhận thấy chuyện gì xảy ra không? Vậy thì lần đầu tiên bạn thấy cái cây như nó là, và bạn thấy được vẻ đẹp của nó, màu sắc, chiều sâu, bạn biết không, sức sống của nó. Điều đó khá dễ dàng khi bạn quan sát một cái cây, một người khác, nhưng

để quan sát về chính bạn, theo cách đó, đó là quan sát mà không có người quan sát – bạn đang theo kịp tất cả việc này chứ? Vì vậy người ta phải tìm ra ai là người quan sát, cái gì là người quan sát.

Tôi muốn quan sát về chính tôi, tôi muốn biết về chính tôi càng sâu thẳm bao nhiêu càng tốt. Và tôi quan sát về chính tôi. Và cái gì là người quan sát mà đang quan sát? Cái gì là bản chất của người quan sát đó, cấu trúc của người quan sát đó? Người quan sát đó là quá khứ, phải không – hiểu biết quá khứ, cái gì anh ấy đã nhớ, đã thâu lượm, đã lưu trữ, quá khứ là văn hóa, tình trạng bị quy định – đó là người quan sát, mà nói, điều này đúng, điều này sai, điều này phải, điều kia không phải, điều này tốt, tôi sẽ tiếp tục, điều này xấu, tôi không được tiếp tục. Vì vậy người quan sát là quá khứ, và với cặp mắt của quá khứ chúng ta cố gắng thấy điều gì chúng ta là. Sau đó chúng ta nói, tôi không thích cái này, tôi xấu xa, hay, tôi sẽ giữ lại cái này – bạn theo kịp không? Tất cả những phân biệt, những phê bình đó xảy ra. Bây giờ liệu tôi có thể nhìn vào chính tôi mà không có đôi mắt của quá khứ? Vậy thì liệu có một người quan sát? Vậy thì chỉ có vật được quan sát, không còn người quan sát. Làm ơn chỉ thấy điều này. Tôi ghen tị, tôi ăn uống quá độ, tôi tham lam và phản ứng thông thường là, tôi không được ăn uống nhiều nữa, tôi không được tham lam nữa, tôi phải đè nén, bạn biết tất cả những việc còn lại theo sau. Vì vậy trong đó có người quan sát đang cố gắng kiểm soát tham lam của anh ấy, ghen tị của anh ấy, và mọi chuyện như thế. Bây giờ khi có sự nhận biết được về tham lam, về ăn uống quá độ của bạn, hay về bất kỳ điều gì mà không có người quan sát, điều gì xảy ra? Chúng ta đang theo sát lẫn nhau chứ, chúng ta đang làm việc này chứ? Không à? Tôi ăn uống quá độ, sự tham lam của tôi, tôi rất tham lam. Liệu tôi có thể quan sát sự tham lam đó mà không cho nó một cái tên như tham lam, bởi vì khoảnh khắc tôi đặt tên nó, tôi đã cố định nó trong ký ức

của tôi, như tham lam, mà nói, tôi phải chế ngự nó, tôi phải kiểm soát.

Vì vậy liệu có một quan sát về tham lam mà không có từ ngữ, mà không bênh vực nó, mà không chỉ trích nó? Mà có nghĩa, liệu tôi có thể quan sát sự việc được gọi là tham lam này mà không có bất kỳ phản ứng nào? Quan sát như thế không là một hình thức của kỷ luật, đúng chứ, không bị áp đặt bởi bất kỳ khuôn mẫu đặc biệt nào và thế là tuân phục, đè nén, và mọi chuyện như thế; nhưng quan sát bất kỳ điều gì, quan sát những chuyển động đó mà ở trong chính tôi, tham lam, ghen tị, ăn uống quá độ, tức giận, ganh tị, lo âu, hút thuốc, uống rượu, bạn theo kịp chứ, nguyên xâu chuỗi của những hành động, mà không chỉ trích, bênh vực hay đặt tên, chỉ quan sát. Vậy thì bạn sẽ thấy, nếu bạn quan sát như thế, cái trí không còn lãng phí năng lượng. Vậy thì nó tỉnh thức, và thế là nó có năng lượng để giải quyết sự việc nó đang quan sát. Đúng chứ? Tất cả các bạn đều ngủ rồi sao?

Người hỏi: Tôi xin phép được hỏi, thưa ông, liệu “cái tôi” đang quan sát “cái tôi” mà không đặt tên nó như “cái tôi”, giống như đang quan sát quá khứ, mà cũng không đặt tên nó như quá khứ.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng thưa bạn. Đó là nó. Nhưng ngay khi bạn hiểu rõ toàn cơ cấu máy móc của nó, nó không trở nên khó khăn. Ngay khi bạn thấy sự thật của nó, thưa bạn, sự thật đó, sự kiện đó, hành động. Người ta có thể làm điều đó tại tầng ý thức bên ngoài. Có quá nhiều sự phản ứng, những động cơ, những khuynh hướng, những thói quen, những kiềm chế, những sợ hãi không nhận biết được của những tầng ý thức bên trong, làm thế nào người ta giải quyết được tất cả điều đó, những tích lũy được che giấu? Người ta phải qua phân tích lớp này qua lớp khác, phơi bày tất cả việc đó qua những giấc mộng à? Bạn theo kịp chứ? Làm thế nào tất cả việc đó được phơi bày hoàn toàn, để cho hiểu rõ về chính mình trở nên trọn vẹn? Bạn đã hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ?

Bây giờ làm thế nào điều này có thể xảy ra được? Rõ ràng rằng nó không thể xảy ra được bởi cái trí tầng ý thức bên ngoài. Tôi không thể tìm hiểu một cách nhận biết được về tầng ý thức bên trong, tầng ý thức bị che giấu – bạn có thể thực hiện được không?

Người hỏi: Không.

Krishnamurti: Đừng nói "không" – hãy thấy sự khó khăn của nó, bởi vì tôi không nhận biết được điều gì bị che giấu và những điều gì bị che giấu đó có lẽ gợi ý qua những giấc mộng nhưng những giấc mộng cần được diễn giải và tất cả những phức tạp – và tất cả điều đó sẽ mất nhiều thời gian, phải không?

Người hỏi: Tôi nghĩ có thể hiểu rõ về chính mình bằng sự phân tích nhờ vào những loại thuốc kích thích nào đó, mà không có xung đột.

Krishnamurti: Liệu người ta sử dụng thuốc LSD hay những loại thuốc kích thích khác mà trợ giúp hiểu rõ nhiều, bởi vì trong đó không có xung đột gì cả. Vì vậy bạn làm ơn sử dụng thuốc kích thích đi. Hãy thực sự sử dụng nó, uống bất kỳ loại thuốc nào, LSD, cần sa, bất kỳ thứ nào trong chúng – nó thực sự phơi bày toàn bộ nội dung của ý thức, hay theo hóa học nó tạo ra một trạng thái nào đó của cái trí mà hoàn toàn khác hẳn sự hiểu rõ về chính mình? Những viên thuốc này – tôi không bao giờ dùng chúng – ở Ấn độ họ đã dùng chúng nhiều lắm – tôi đã nhìn thấy nhiều người ở đó. Tôi cũng đã nhìn thấy nhiều sinh viên trong những trường đại học ở Mỹ, và nhiều, nhiều người khác đã sử dụng những loại thuốc khác nhau, LSD, cần sa, bạn biết, tôi không biết tất cả những tên khác là gì – những loại thuốc tạo ảo giác. Nếu bạn đã quan sát, những loại thuốc này có ảnh hưởng đến cái trí, đến chính những tế bào não. Chúng hủy hoại bộ não. Nếu bạn đã nói chuyện với một hay nhiều người đã sử dụng thuốc, họ không thể lý luận, họ không thể theo đuổi một chuỗi lý luận của tư tưởng – và những bác sĩ,

những người khoa học đang bắt đầu nói rằng nó có hủy hoại chính cấu trúc của những tế bào não. Không những chỉ LSD nhưng cần sa, mà còn nguy hiểm hơn LSD nhiều bởi vì nó để lại một căn bệnh độc tố trong những tế bào não và rất khó khăn khi muốn loại bỏ nó. Ở Ấn độ họ đã dùng thuốc men trong hàng triệu, hàng ngàn năm và họ là những người ngu dốt nhất khi đã sử dụng thuốc kích thích. Và cũng vậy những người tạm gọi là có trí năng ở Ấn độ đã khước từ nó, đã nói rằng đừng sử dụng nó, đừng đụng tới nó. Tôi không đang yêu cầu bạn không sử dụng nó, việc đó tùy bạn, nhưng khi bạn thấy được ảnh hưởng của nó, vào con người – họ không có ý thức của trách nhiệm, họ nghĩ rằng họ có thể làm bất kỳ điều gì họ ưa thích, nhiều, nhiều bệnh viện đầy ắp những con người này mà về mặt tinh thần đã bị mất cân bằng do bởi thuốc kích thích.

Chúng ta đang nói về cái gì đó mà không thuộc hóa học. Nếu LSD hay bất kỳ loại thuốc kích thích nào có thể tạo ra một trạng thái của cái trí mà trong đó không còn xung đột, và cùng lúc lại hoàn toàn có trách nhiệm, một chuỗi liên kết của tư tưởng, và hành động, đó là một sự việc tuyệt vời.

Người hỏi: (Không nghe rõ)

Krishnamurti: Xin lỗi, tôi không nghe được. Tôi đang đến một kết luận? Đó là là điều gì bạn đang nói phải không thưa bạn?

Người hỏi: Tôi thấy một chuỗi suy nghĩ của ông là không hợp lý. Và tôi cũng không thể thấy làm thế nào ông có thể tranh luận chống lại việc sử dụng thuốc kích thích nếu ông không có bất kỳ kinh nghiệm nào về việc sử dụng thuốc kích thích.

Krishnamurti: A chờ đã. Làm thế nào ông có thể tranh luận chống lại việc sử dụng thuốc kích thích nếu chính ông không sử đụng thuốc kích thích? Bạn phải trải qua những hình thức khác nhau của trải nghiệm, bạn phải nhậu nhẹt để hiểu rõ trạng thái say xỉn hay sao? Bạn phải tức giận với

mục đích để tìm ra điều gì không là tức giận à? Bạn phải ăn uống quá độ để – và vân vân và vân vân. Người ta không thể quan sát mà không trải qua tất cả trò ma mãnh của con người hay sao? Vì vậy tôi đang nói, chúng ta đang hỏi làm thế nào người ta phơi bày được toàn nội dung nằm che giấu, chỉ qua một thoáng nhìn – không cần trải qua một loạt của những giấc mộng, không phải qua phân tích, tất cả điều đó hàm ý thời gian và sự lãng phí năng lượng phải không? Làm thế nào người ta quan sát được toàn nội dung của ý thức, cái hiển lộ và cái ẩn nấp, cái hời hợt và cái sâu sắc, tại một cái nhìn? Bạn hiểu rõ chứ? Bởi vì đây là một câu hỏi quan trọng. Tôi muốn hiểu rõ về chính tôi – chính tôi là tất cả quá khứ, những biến cố trong sống hiện tại của tôi, những trải nghiệm, những tổn thương, những lo âu, những tội lỗi, những sợ hãi khác nhau – làm thế nào tôi có thể hiểu rõ tất cả điều đó mà không có một phân tích nào, mà không trải qua tất cả những giấc mộng và những gợi ý và vân vân, hiểu rõ tất cả điều đó ngay tức khắc? Hiểu rõ tất cả điều đó ngay tức khắc trao tặng năng lượng vô hạn. Bạn theo kịp không? Tôi đang trình bày rõ ràng chứ?

Bây giờ làm thế nào bạn thực hiện được điều đó? Đó là một điều không thể thực hiện được hay sao? Và chúng ta phải đặt ra nghi vấn không đáp án để khám phá một phương cách ra khỏi nó. Nếu chúng ta không đặt ra nghi vấn không đáp án chúng ta luôn luôn đang giải quyết cái gì có thể được, và cái gì có thể được lại chẳng có ý nghĩa bao nhiêu. Tôi không biết liệu bạn có gặp gỡ điều này? Vì vậy tôi đang đặt ra câu hỏi không thể trả lời được, mà bắt buộc toàn nội dung này của ý thức phải được phơi bày và hiểu rõ nó, thấy được nó trọn vẹn mà không có thời gian, mà có nghĩa rằng sự phân tích, tìm hiểu, tra xét và theo dõi tầng này sau tầng khác, tầng này sau tầng khác – tất cả việc đó là một lãng phí của thời gian. Vậy là làm thế nào cái trí sẽ quan sát toàn nội dung này bằng một cái nhìn? Điều đó có thể được không?

Nếu câu hỏi đó được đặt ra cho bạn như nó đang được đặt ra lúc này, sự phản ứng của bạn là gì? Nếu bạn chân thật, nếu bạn thực sự đang lắng nghe câu hỏi đó, sự phản ứng của bạn là gì? Chắc chắn bạn nói, tôi không thể thực hiện được nó. Đúng chứ? Chắc chắn bạn thực sự không biết làm thế nào để thực hiện nó. Đúng chứ? Bạn thực sự không biết, phải không? Lắng nghe, làm ơn hãy lắng nghe. Bạn không biết phải không? Hay bạn đang chờ đợi người nào đó bảo cho bạn? (Tiếng cười) Không, làm ơn, điều này nghiêm túc lắm. Làm ơn hãy lắng nghe điều này. Nếu tôi tự-nhủ với chính mình, tôi không biết, liệu tôi đang chờ đợi người nào đó bảo cho tôi biết? Tôi đang chờ đợi một câu trả lời? Vậy thì khi tôi đang chờ đợi một câu trả lời, người nào đó bảo cho tôi, vậy thì tôi đã biết rồi. Đúng chứ? Bạn đang theo kịp điều này? Khi tôi nói, tôi không biết, tôi thực sự không biết – tôi không đang chờ đợi người nào đó bảo cho tôi, tôi không đang chờ đợi một sự việc gì bởi vì không ai có thể trả lời nó. Vì vậy tôi thực sự không biết. Đúng chứ? Bây giờ, trạng thái của cái trí mà nói, tôi thực sự không biết là gì? Tôi không thể tìm được nó trong bất kỳ quyển sách nào, tôi không thể hỏi bất kỳ ai, tôi không thể đến bất kỳ người thầy, vị giáo sĩ, tôi thực sự không biết. Khi cái trí nói, "Tôi không biết" – trạng thái của cái trí là gì? Làm ơn hãy lắng nghe, đừng vội trả lời tôi. Làm ơn hãy nhìn nó bởi vì chúng ta luôn luôn nói, "Chúng tôi biết". Tôi biết người vợ của tôi, tôi biết môn toán học, tôi biết điều này, tôi biết điều kia. Chúng ta không bao giờ nói, "Tôi thực sự không biết." Và tôi đang hỏi, trạng thái của cái trí mà thực sự, chân thật nói, "Tôi không-biết" là gì?

Người hỏi: Trống rỗng.

Krishnamurti: Không phải trống rỗng – chúng ta sẽ dùng chút ít thời gian, có chút ít kiên nhẫn với chính các bạn, đừng ngay tức khắc thốt ra bằng từ ngữ. Khi tôi nói, tôi không biết và tôi thực sự có ý rằng tôi không biết, trạng thái cái trí của tôi là gì? Nó không có câu trả lời. Nó không mong đợi bất kỳ thứ gì từ bất kỳ ai. Đúng không? Nó không đang

chờ đợi, nó không đang mong đợi. Thế là điều gì xảy ra? Trạng thái của cái trí mà nói, tôi không biết là gì? Nó không hoàn toàn một mình à? Đúng chứ? Nó không cô lập. Cô lập và cô đơn là hai sự việc khác hẳn. Cô đơn, trong chất lượng của cô đơn đó không có ảnh hưởng, không có kháng cự, nó đã tự-xóa sạch chính nó khỏi tất cả quá khứ, nó nói, tôi thực sự không biết. Vì vậy cái trí khi nó nói, tôi thực sự không biết, đã tự làm trống không chính nó khỏi tất cả nội dung của nó. Đúng chứ? Bạn đã hiểu điều này chưa?

Người hỏi: Vâng.

Krishnamurti: Bạn hiểu à? Đừng, làm ơn, làm ơn.

Tôi không biết làm thế nào để phơi bày toàn nội dung ý thức của tôi. Tôi nghĩ tôi có thể phơi bày được nhờ vào sự phân tích. Tôi nghĩ tôi có thể phơi bày được qua sử dụng thuốc kích thích. Tôi nghĩ tôi có thể phơi bày được bằng cách theo một người thầy, một người triết lý, một người tâm lý học hay người phân tích nào đó. Tôi đã cố gắng tất cả những phương cách đó, và tôi thấy tôi vẫn còn bị trói buộc trong mạng lưới của tất cả điều đó, tôi gạt bỏ tất cả điều đó, bởi vì điều đó không giúp đỡ tôi hiểu rõ về chính tôi trọn vẹn, và tôi không biết phải làm gì. Bạn theo kịp không? Tôi không biết phải làm gì. Tôi đã đặt ra nghi vấn không-đáp án và nghi vấn không-đáp án nói, "Tôi không biết". Thế là cái trí tự-làm trống không chính nó khỏi mọi thứ mà nó có – mọi gợi ý, mọi có thể được, mọi có lẽ được. Thế là cái trí hoàn toàn năng động, trống không khỏi tất cả quá khứ, mà là thời gian, phân tích, uy quyền của ai đó. Thế là nó đã phơi bày tất cả nội dung của chính nó bằng cách phủ nhận nội dung. Lúc này bạn hiểu rõ rồi chứ? Không à? Người nào đó đã hiểu rõ điều này hay tôi đang nói chuyện một mình đây?

Vì vậy, như chúng ta đã nói, thiền định chỉ có thể bắt đầu bằng sự hiểu rõ trọn vẹn về chính mình, đó là bộ phận của thiền định, bộ phận của khởi sự thiền định. Nếu không hiểu rõ về chính mình cái trí có thể dối gạt chính nó, nó có thể có

những ảo tưởng. Đó là, bị quy định bởi một văn hóa đặc biệt mà trong đó người ta đã được nuôi dưỡng, Ấn độ giáo, Thiên chúa giáo, Cộng sản – nếu bạn là một người Ấn độ giáo bạn sẽ thấy tùy theo tình trạng bị quy định của bạn, Thượng đế, những ảo tưởng, những thần thoại, sự giả dối, những lời dối gạt; nếu bạn là một người Thiên chúa giáo bạn bị quy định tùy theo văn hóa đặc biệt của bạn, bạn sẽ thấy đấng Christ, bạn sẽ thấy điều này và bạn sẽ thấy điều kia. Nếu bạn là một người Do thái cổ – bạn biết tất cả mọi chuyện như thế, cùng hiện tượng bạn phải trải qua. Và vì vậy khi bạn hiểu rõ tình trạng bị quy định của bạn và được tự do khỏi nó, lúc đó không còn có thể có bất kỳ loại ảo tưởng nào. Và tuyệt đối đó là điều cốt lõi bởi vì chúng ta có thể lừa dối chính chúng ta quá dễ dàng. Vì vậy khi tôi tìm hiểu về chính tôi, tôi thấy rằng ý thức đang tự-làm trống không chính nó khỏi tất cả nội dung của nó qua sự hiểu rõ về chính nó, không phải bằng cách phủ nhận bất kỳ điều gì, nhưng bằng cách hiểu rõ toàn nội dung, điều đó tạo ra một năng lượng vô hạn và tối thiết, bởi vì năng lượng đó thay đổi trọn vẹn tất cả hoạt động của tôi. Nó không còn tự cho mình là trung tâm nữa và vì vậy không còn là nguyên nhân của sự ma sát. Tôi không biết liệu bạn đã theo sát điều này?

Vì vậy thiền định là một cách của xóa sạch hoàn toàn mọi sự việc mà con người đã hình thành về chính anh ấy và về thế giới. Bạn hiểu rõ chứ? Vì vậy anh ấy có một loại cái trí hoàn toàn khác hẳn. Thiền định cũng có nghĩa trạng thái nhận biết – nhận biết được về cả thế giới lẫn toàn chuyển động của chính người ta, mà không có chọn lựa, thấy chính xác "cái gì là", mà không có bất kỳ biến dạng nào, thấy. Và sự biến dạng xảy ra ngay khoảnh khắc bạn mang vào tư tưởng. Đúng chứ? Tư tưởng có chức năng, chức năng tuyệt đối, nhưng khi có một quan sát, mà tư tưởng can thiệp vào sự quan sát đó như hình ảnh, lúc đó có biến dạng, lúc đó có ảo tưởng. Vì vậy để quan sát thực sự cái gì là, trong chính người ta và trong thế giới, mà không có bất kỳ biến dạng, và

để quan sát như thế, một cái trí yên lặng là cần thiết. Bạn hiểu rõ chứ? Một cái trí rất yên lặng là cần thiết. Và người ta biết rằng rất cần thiết phải có một cái trí yên lặng, vì vậy họ nói, kỷ luật. Bạn hiểu rõ chứ? Hãy kiểm soát nó, và có những phương pháp khác nhau để giúp đỡ bạn kiểm soát. Và tất cả điều đó là sự ma sát. Vì vậy nếu bạn muốn quan sát đầy đam mê, đầy mãnh liệt, cái trí chắc chắn trở nên yên lặng. Bạn không cần ép buộc nó. Tôi không hiểu liệu bạn theo kịp? Khoảnh khắc bạn ép buộc nó, nó không còn yên lặng – nó bị chết rồi. Trái lại nếu bạn thấy sự thật rằng để nhận biết được bất kỳ điều gì bạn phải nhìn, và nếu bạn nhìn bằng thành kiến bạn không thể thấy. Nếu bạn thấy điều đó, cái trí của bạn yên lặng.

Vì vậy một cái trí yên lặng, cái trí đứng yên, là cần thiết – không phải qua bất kỳ ý thức của sự tuân phục, kỷ luật, ép buộc. Đúng chứ? Bây giờ điều gì xảy ra trong một cái trí yên lặng? Bởi vì chúng ta đang tìm hiểu không những chất lượng của năng lượng đó mà trong nó không có sự ma sát, nhưng chúng ta cũng đang tìm hiểu làm thế nào tạo ra một thay đổi cơ bản trong chính người ta, chính người ta là thế giới và thế giới là chính người ta, thế giới không khác biệt với tôi, tôi là thế giới. Nó không chỉ là một ý tưởng, một lý thuyết, nhưng một sự kiện thực sự rằng tôi là thế giới và thế giới là tôi. Vì vậy nếu có một thay đổi cơ bản, một thay đổi trong tôi, chắc chắn nó sẽ gây ảnh hưởng thế giới bởi vì tôi là bộ phận của thế giới.

Và trong tìm hiểu thiền định là gì này tôi thấy rằng bất kỳ sự lãng phí năng lượng nào đều bị gây ra bởi sự xung đột trong liên hệ của tôi với một người khác. Và liệu có thể có một liên hệ với một người khác mà trong đó không có xung đột gì cả? Và điều đó chỉ có thể được khi tôi hiểu rõ tình yêu là gì, và sự hiểu rõ về tình yêu là gì, là sự phủ nhận của tình yêu không là gì. Tình yêu không là – như chúng ta đã tìm hiểu vào ngày trước – ghen tuông, tham vọng, tham lam, hoạt động tự cho mình là trung tâm, bạn biết, chắc chắn tất

cả điều đó không là tình yêu. Vì vậy, khi trong hiểu rõ về chính mình có sự xóa sạch hoàn toàn của tất cả cái không là tình yêu, vậy thì nó là.

Vì vậy tôi đã tìm ra trong sự tìm hiểu này, quan sát – quan sát mất một giây, sự giải thích phải mất nhiều thời gian, sự mô tả tốn nhiều trang giấy nhưng động thái của quan sát là ngay tức khắc. Tôi đã tìm ra trong sự quan sát này không có phương pháp, không có uy quyền, không có hoạt động tự cho mình là trung tâm, vì vậy không có tuân phục, không có so sánh của chính tôi với một người khác. Và muốn quan sát tất cả điều này cái trí phải yên lặng lạ thường. Nếu bạn muốn lắng nghe điều gì đang được nói sáng nay, ngay lúc này, bạn phải lắng nghe, đúng chứ? Nhưng bạn không lắng nghe, nếu bạn đang suy nghĩ về một điều gì khác, nếu bạn nhàm chán bởi cái này, tôi nên đứng dậy và đi cho rồi. Nhưng nếu ép buộc chính bạn phải lắng nghe là điều vô lý, nhưng nếu bạn thực sự quan tâm đến nó, đầy đam mê, đầy mãnh liệt, vậy thì bạn lắng nghe trọn vẹn, và muốn lắng nghe trọn vẹn cái trí phải yên lặng. Điều đó quá đơn giản.

Bây giờ tất cả việc này là thiền định; không chỉ là một hành động, ngồi một mình trong năm phút, bắt chéo hai chân, hít thở đúng cách – đó không là thiền định, đó là tự-thôi miên. Tôi muốn tìm ra chất lượng của cái trí mà yên lặng hoàn toàn là gì, và cũng muốn tìm ra điều gì xảy ra khi nó đứng yên. Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Tôi đã quan sát, tôi đã ghi lại, tôi đã hiểu rõ, tôi đã nhìn ngắm, tôi đã hoàn tất xong việc đó nhưng có một tìm hiểu khác mà là, trạng thái của cái trí, của chính những tế bào não là gì? Những tế bào não lưu trữ để tự-bảo vệ những kỷ niệm mà hữu dụng, những kỷ niệm mà cần thiết, những kỷ niệm mà có lẽ dẫn đến nguy hiểm. Bạn không nhận ra điều này sao? Tôi nghĩ rằng bạn đọc nhiều sách, cá nhân tôi không đọc, tôi chỉ đọc những truyện trinh thám, vì vậy tôi có thể nhìn, tôi có thể nhìn vào chính tôi và tìm ra, tự-nhìn ngắm, không phải lệ thuộc một ai đó – chỉ nhìn ngắm. Tôi đang tự-hỏi

chính tôi chất lượng của một cái trí như thế là gì, điều gì đã xảy ra cho bộ não? Bộ não ghi lại, đó là chức năng của nó. Nó vận hành chỉ qua ký ức, để cho nó được bảo vệ, an toàn, chắc chắn, ngược lại nó không thể vận hành. Bộ não có lẽ tìm kiếm sự an toàn trong một loạn thần kinh nào đó. Nhưng nó đã tìm ra sự an toàn ở đó. Nó đã tìm ra sự an toàn trong một chủ nghĩa quốc gia, trong một niềm tin, mà là những hệ thống khác nhau của loạn thần kinh, trong gia đình, trong những sở hữu. Bộ não phải an toàn để vận hành, và có lẽ nó chọn sự an toàn trong cái gì đó mà giả dối, không thực sự, ảo tưởng, loạn thần kinh. Vì vậy khi tôi đã tìm hiểu thấu đáo về chính tôi, tất cả điều này biến mất. Không có loạn thần kinh, không niềm tin, không quốc tịch, không ham muốn gây tổn thương bất kỳ ai, cũng không ghi lại tất cả những tổn thương. Vì vậy lúc đó bộ não là một dụng cụ ghi lại mà không có tư tưởng đang sử dụng nó như "cái tôi" trong vận hành. Vì vậy thiền định ngụ ý rằng không chỉ thân thể yên lặng mà còn bộ não cũng yên lặng. Bạn có khi nào quan sát bộ não của bạn đang vận hành – suy nghĩ riêng của bạn, tại sao bạn suy nghĩ những sự việc nào đó, tại sao bạn phản ứng với những người khác, làm thế nào khi bạn thấy cô độc, cô độc kinh khủng, không được thương yêu, không có gì để bám víu, không hy vọng – bạn biết không, ý thức cô độc lạ lùng này, mặc dù có lẽ bạn đã lập gia đình, có con cái và sống trong một nhóm người nhưng vẫn còn cảm giác của hoàn toàn cô độc này – đúng hơn là trạng thái trống không, không phải cô độc. Và khi thấy nó, người ta cố gắng tẩu thoát khỏi nó, nhưng nếu bạn ở lại cùng nó, không tẩu thoát khỏi nó, chỉ nhìn vào nó trọn vẹn mà không chỉ trích nó, cố gắng vượt khỏi nó, hay tẩu thoát khỏi nó, chỉ quan sát thực sự như nó là, vậy thì bạn sẽ thấy rằng cái gì bạn nghĩ là cô độc không còn hiện diện.

Vì vậy những tế bào não ghi lại, và tư tưởng như "cái tôi", tham lam của tôi, tham vọng của tôi, những mục đích của tôi, thành tựu của tôi – tất cả điều đó kết thúc. Vì vậy bộ não

và cái trí trở nên yên lặng lạ thường. Chúng chỉ vận hành khi cần thiết. Vì vậy bộ não của bạn, cái trí của bạn thâm nhập vào một kích thước hoàn toàn khác hẳn, mà trong đó không có sự diễn tả, bởi vì sự diễn tả không là vật được diễn tả. Sáng nay điều gì chúng ta đã làm là sự diễn tả, sự giải thích, nhưng từ ngữ không là sự việc. Khi chúng ta nhận ra rằng từ ngữ không là sự việc, thế là người ta được tự do khỏi từ ngữ. Chỉ một cái trí yên lặng mới tìm được cái không thể đo lường được – không phải tìm ra. Lúc đó cái trí yên lặng thâm nhập vào cái không thể đo lường được, bởi vì tất cả sống của chúng ta đều được đặt nền tảng trên tư tưởng mà là đo lường được. Nó đo lường Thượng đế, nó đo lường liên hệ của nó với một người khác qua hình ảnh, nó cố gắng hoàn thiện chính nó theo điều gì nó suy nghĩ nó nên là. Vì vậy chúng ta sống trong một thế giới của đo lường, không cần thiết và với thế giới đó chúng ta muốn thâm nhập vào một thế giới mà trong đó không có đo lường gì cả.

Vì vậy thiền định là thấy "cái gì là" và vượt khỏi nó, thấy cái đo lường và vượt khỏi cái đo lường. Và điều gì xảy ra, điều gì xảy ra khi cái trí và bộ não và thân thể thực sự yên lặng, hòa hợp? Hòa hợp, có nghĩa là cái trí, thân thể và tâm hồn hoàn toàn là một. Thế là người ta sống một loại sống hoàn toàn khác hẳn. Đúng chứ, thưa bạn. Còn câu hỏi nào nữa không?

Người hỏi: Trực giác là gì?

Krishnamurti: Trực giác là gì? Người ta phải rất cẩn thận về từ ngữ đó. Bởi vì tôi thích điều gì đó không nhận biết được và tôi nói rằng tôi có một trực giác về nó. Bạn không biết những ma mãnh người ta đùa giỡn với chính người ta qua từ ngữ đó hay sao? Tại sao bạn muốn một trực giác? Để quan sát những sự việc trong chính bạn như chúng là mà không có bất kỳ biến dạng, tại sao bạn muốn bất kỳ hình thức nào của một linh cảm, gợi ý? Chúng ta đang bàn luận về hiểu rõ về chính chúng ta.

Người hỏi: (Nghe không rõ)

Krishnamurti: Thưa bạn, hiểu rõ về chính mình là vô tận, bạn không thể đo lường hiểu rõ về chính mình, đúng chứ? Ngày hôm nay tôi đã thâu nhận quá nhiều, tôi đã hiểu quá nhiều, tôi sẽ hiểu rõ nhiều như thế vào ngày mai.

Còn những câu hỏi nào nữa không?

Người hỏi: Khi người ta nhận biết được những ham muốn tình dục của người ta chúng dường như biến mất và liệu sự nhận biết đó, sự chú ý đó, có thể luôn luôn được duy trì?

Krishnamurti: Chỉ cần quan sát sự nguy hiểm của câu hỏi này. "Khi tôi nhận biết được những ham muốn dục tình của tôi chúng dường như biến mất." Vậy thì sự nhận biết là một lừa bịp mà sẽ giúp tôi tạo ra những sự việc mà tôi không thích biến mất. Tôi không thích tức giận vì vậy sẽ tôi nhận biết được nó và có lẽ nó sẽ biến mất. Nhưng tôi có thích sự thành tựu của tôi, tôi muốn trở thành một con người vĩ đại, và tôi sẽ không nhận biết được điều đó. Tôi tin tưởng Thượng đế nhưng tôi sẽ không nhận biết được tất cả những nguy hiểm được bao hàm trong đó, bởi vì nó phân chia con người, hủy hoại con người, hành hạ con người – không phải chỉ Thượng đế nhưng còn cả sự tôn thờ của chính thể. Thế là tôi sẽ nhận biết được những sự việc khó chịu nhất nhưng tôi sẽ không nhận biết được tất cả những sự việc mà tôi sẽ giữ lại đó. Sự nhận biết không phải một trò lừa, nó không là điều gì đó mà sẽ giúp bạn xóa tan những sự việc mà bạn không muốn giữ – sự nhận biết có nghĩa quan sát toàn chuyển động của ưa thích và không-ưa thích, của những đè nén của bạn. Nếu bạn là một người theo lối sống thời Victoria, bạn không nói về tình dục, bạn đè nén nó nhưng bạn tiếp tục suy nghĩ về nó. Nhưng nếu bạn là người hiện đại bạn sống buông thả – hãy nhận biết được tất cả điều đó.

Người hỏi: Thưa ông qua hiểu rõ những cái trí của chúng tôi, liệu chúng tôi có thể nhận biết được khi chúng tôi ngủ?

Krishnamurti: Liệu chúng tôi có thể nhận biết được điều gì xảy ra khi chúng tôi ngủ? Ồ Chúa ơi! Đây thực sự là một câu hỏi phức tạp. Làm thế nào tôi nhận biết được rằng tôi đang ngủ? Liệu có một nhận biết được về điều gì đang xảy ra trong suốt giấc ngủ? Phải tìm ra nó, liệu tôi có nhận biết được suốt ban ngày về mọi sự việc đang xảy ra – nhận biết được không chỉ bên ngoài về điều gì xảy ra, sự ma mãnh của những người chính trị, những chiến tranh, vị đô đốc, quân đội, liên hệ của tôi với người vợ, người chồng, người bạn, người con gái, người bạn trai của tôi? Liệu tôi có nhận biết được trong suốt ban ngày về tất cả những chuyển động đang xảy ra bên trong tôi, những phản ứng? Nếu tôi không nhận biết được trong suốt ban ngày làm thế nào tôi nhận biết được vào ban đêm khi tôi ngủ? Và nếu tôi nhận biết được trong suốt ban ngày – bạn hiểu rõ điều đó có nghĩa gì – quan sát, chú ý, nhìn ngắm bạn ăn uống nhiều như thế nào, bạn nói như thế nào, bạn suy nghĩ điều gì, những động cơ, nhận biết được tất cả việc đó trong suốt ban ngày, vậy thì trong suốt ban đêm bạn còn có điều gì để nhận biết được nữa? Làm ơn hãy tìm ra. Vậy thì nếu bạn không nhận biết được ngoại trừ những việc gì bộ não cần ghi lại, điều gì xảy ra? Tôi đã trải qua suốt ban ngày của tôi một cách năng động, tỉnh thức, nhận biết được thứ gì tôi ăn, điều gì tôi suy nghĩ, điều gì tôi cảm thấy, tôi nói chuyện với những người khác như thế nào, ghen tuông, ganh tị, tham lam, bạo lực – tôi đã nhận biết được tất cả việc đó, đã hoàn toàn tỉnh thức được tất cả việc đó. Mà có nghĩa tôi đã tạo ra trật tự ở đó – trật tự, không phải lệ thuộc vào bất kỳ kế hoạch nào, nhưng trật tự, bởi vì tôi đã sống một sống vô-trật tự vì không nhận biết. Bây giờ khi tôi nhận biết được tất cả việc này, trong nhận biết đó có trật tự. Vậy thì khi tôi đi ngủ, khi thân thể đi ngủ, điều gì xảy ra? Thông thường bộ não cố gắng tạo ra trật tự trong khi bạn ngủ bởi vì trong suốt những giờ thức giấc có ý thức, bạn đã sống một sống vô-trật tự. Bởi vì bộ não cần trật tự – tôi không biết liệu bạn đã quan sát nó hay chưa – nó không thể vận hành đúng cách, lành mạnh nếu

không có trật tự. Vì vậy nếu trong suốt ban ngày đã có trật tự, ban đêm khi bạn ngủ bộ não không cố gắng tạo ra trật tự, cố gắng qua những giấc mộng, qua những gợi ý và vân vân, nó trở nên yên lặng. Nó có lẽ ghi lại nhưng nó yên lặng, vì vậy có khả năng của mới mẻ lại, có khả năng của một cái trí không còn đang tranh đấu, đánh nhau, vì vậy cái trí trở nên trẻ trung, trong sáng, hồn nhiên lạ thường – hồn nhiên trong ý nghĩa nó sẽ không gây tổn thương, và nó sẽ không bị tổn thương. Điều đó đã đủ cho sáng nay chưa? Đủ rồi à?

Người hỏi: Khi một con người có một thông điệp, sự liên hệ giữa một con người và thông điệp của anh ấy thường thường là một người thầy và những lời giáo huấn của ông ấy. Người thầy thường có những đệ tử và những thông điệp của ông ấy là một hệ thống – tại sao ông không coi chính ông như một người thầy và thông điệp của ông là một hệ thống.

Krishnamurti: Thông thường một người thầy có một thông điệp và những đệ tử – một người thầy. Tại sao ông không coi chính ông như một người thầy và có những đệ tử? Tôi đã trình bày khá rõ ràng, phải không? Đừng theo sau bất kỳ người nào và đừng chấp nhận bất kỳ ai như một người thầy ngoại trừ bạn, chính bạn trở thành người thầy và đệ tử cho chính bạn.

BROCKWOOD PARK

Ngày 12 tháng 9 năm 1971

7

TƯ TƯỞNG, THÔNG MINH, VÀ CÁI KHÔNG THỂ ĐO LƯỜNG

Những ý nghĩa khác nhau của không gian. Không gian mà chúng ta suy nghĩ và hành động từ đó; không gian mà tư tưởng đã dựng lên. Làm thế nào người ta có không gian vô hạn? "Vác gánh nặng của chúng ta và lại tìm kiếm sự tự do." Tư tưởng mà không tự-phân chia chính nó đang chuyển động trong trải nghiệm. Ý nghĩa của thông minh. Hòa hợp: cái trí, quả tim và các cơ quan thân thể. "Tư tưởng thuộc thời gian, thông minh không thuộc thời gian." Thông minh và cái vô hạn.

Những câu hỏi: Hatha Yoga. Liệu có sự tách rời của người quan sát và vật được quan sát trong thế giới công nghệ? Sự nhận biết và giấc ngủ.

Bạn biết chúng ta đã nói về những tình trạng mâu thuẫn khác nhau của thế giới, phía bên ngoài của chúng ta như nó đã là – những người tị nạn chính trị, những bị hành hạ của họ, và nỗi kinh hoàng của chiến tranh, sự nghèo đói, sự phân chia quốc gia, và những phân chia tôn giáo của con người, và sự bất công của kinh tế và xã hội. Nó không chỉ là những câu phát biểu bằng từ ngữ nhưng là những sự kiện thực sự của điều gì đang xảy ra trong thế giới – bạo lực, hỗn loạn cực kỳ, sự thù hận và mọi hình thức của bại hoại. Và cùng hiện tượng như vậy trong chính chúng ta, chúng ta đang xung đột với chính chúng ta, bất hạnh, thất vọng, đang tìm kiếm điều gì đó mà chúng ta không biết nhưng chúng ta đang tìm kiếm, chúng ta bạo lực, hung hăng, hư hỏng và phiền muộn, cô độc khủng khiếp và chịu đựng nhiều đau khổ. Và trong chừng mực nào đó dường như chúng ta không thể thoát khỏi, không thể được tự do khỏi những quy định này. Chúng ta đã cố gắng áp dụng nhiều hình thức chữa trị về cách cư xử, những luật lệ thuộc tôn giáo và những theo đuổi của họ, sống trong tu viện, một

sống hiến dâng, từ bỏ, kiềm chế, và sự tìm kiếm mù quáng, đi từ quyển sách này đến quyển sách khác, hay từ vị đạo sư tôn giáo này đến một vị khác, những đổi mới chính trị, những cách mạng. Chúng ta đã thử qua quá nhiều sự việc, và tuy nhiên trong chừng mực nào đó chúng ta dường như không thể giải thoát mình ra khỏi sự hỗn loạn khủng khiếp này, trong chính chúng ta, cũng như phía bên ngoài. Và chúng ta đi theo vị đạo sư mới nhất mà đưa ra một hệ thống nào đó, thuốc chữa trị mọi bệnh tật, phương pháp nào đó để lết ra khỏi sự đau khổ riêng của chúng ta, và lại nữa điều đó dường như không thể giải quyết được bất kỳ vấn đề nào của chúng ta. Và tôi nghĩ rằng một con người bình thường ở đây hỏi, "Tôi biết tôi là tất cả những điều này, bị trói buộc trong một cái bẫy của văn minh, đau khổ, một sống khá chật hẹp, nhỏ nhen và phiền muộn; tôi đã thử thực hiện việc này và việc kia, nhưng trong chừng mực nào đó tất cả hỗn loạn này vẫn còn trong tôi, tôi sẽ làm gì đây, làm thế nào tôi sẽ thoát khỏi tất cả hỗn loạn này?

Chúng ta đã nói, đã đưa ra nhiều sự việc khác nhau trong suốt bảy nói chuyện này, về trật tự, sợ hãi, đau khổ, tình yêu và chết, phiền muộn, và vào cuối ngày, vào cuối những gặp gỡ này; đối với hầu hết mọi người, chúng ta vẫn ở nơi mà chúng ta đã bắt đầu, có lẽ những thay đổi được bổ sung một chút, ở vòng ngoài một chút, nhưng ngay tại gốc rễ của thân tâm chúng ta, toàn cấu trúc và bản chất của chúng ta, trong chừng mực nào đó vẫn còn y nguyên như nó đã là. Và làm thế nào tất cả những việc này sẽ thực sự được bật ra, bùng nổ, để cho khi bạn rời khỏi nơi này, ít nhất trong một ngày, trong một tiếng đồng hồ, sẽ có cái gì đó hoàn toàn mới mẻ, một sống thực sự có ý nghĩa, có một quan trọng, có chiều sâu và chiều rộng.

Tôi muốn, nếu sáng nay tôi được phép, một buổi sáng khá đẹp, tôi không hiểu liệu bạn có thấy những quả đồi, những hòn núi, con sông và những cái bóng đang trải dài ra của buổi sáng, và những cây thông sẫm màu tương phản bầu

trời xanh, và những quả đồi diệu kỳ kia đầy ánh sáng và bóng râm – vào một buổi sáng như thế này, ngồi trong một cái lều và nói về những sự việc nghiêm túc dường như khá vô lý khi mọi thứ quanh chúng ta đang reo hò hân hoan, đang la hét đến tận những bầu trời về vẻ đẹp của quả đất và sự đau khổ của con người. Nhưng bởi vì chúng ta có mặt ở đây, bất hạnh hay không bất hạnh, sáng nay tôi muốn tiếp cận toàn vấn đề trong một cách khác hẳn. Bạn chỉ lắng nghe nó, không chỉ nghĩa lý của những từ ngữ, không chỉ những diễn tả, bởi vì sự diễn tả, như chúng ta đã nói vào một ngày trước, không bao giờ là vật được diễn tả, khi bạn diễn tả những quả đồi, cây cối, sông ngòi, những cái bóng, nhưng nếu bạn không tự-thấy chúng cho chính bạn, bằng quả tim của bạn và cái trí của bạn, sự diễn tả chẳng có ý nghĩa bao nhiêu. Giống như diễn tả món ăn ngon cho một người đang đói, anh ấy phải có thức ăn và không chỉ những từ ngữ và mùi vị của những từ ngữ đó.

Tôi hoàn toàn không biết làm thế nào để trình bày tất cả điều này một cách khác hẳn. Tôi sẽ cố gắng. Tôi hoàn toàn không biết được nó sẽ dẫn đến đâu, tôi đã không chuẩn bị trước, đã không suy nghĩ mọi vấn đề một cách hợp lý rồi đến đây và phun ra, nhưng tôi muốn tìm hiểu – nếu bạn muốn cùng tôi – một cách khác hẳn khi quan sát tất cả điều này, từ một kích thước hoàn toàn khác hẳn. Không phải kích thước thông thường của tôi và bạn, và của chúng ta và của họ, và những vấn đề của tôi và những vấn đề của họ, làm thế nào để kết thúc điều này và làm thế nào để đạt được cái đó, làm thế nào để trở nên đẹp đẽ, thông minh, tốt lành và cao quý hơn, nhưng trái lại cùng nhau thấy liệu chúng ta có thể quan sát tất cả hiện tượng này từ một kích thước khác hẳn. Và có lẽ một số người chúng ta không quen thuộc với kích thước đó, chúng ta không biết liệu có một kích thước khác hẳn, chúng ta có lẽ phỏng đoán về nó, chúng ta có lẽ tưởng tượng, nhưng sự phỏng đoán và tưởng tượng không là sự kiện. Thế là bởi vì chúng ta chỉ đang giải quyết những sự

kiện và không phải những phỏng đoán, những niềm tin, những học thuyết; tôi nghĩ, chúng ta cần phải không những lắng nghe điều gì người nói sắp sửa trình bày, nhưng còn cố gắng vượt khỏi những từ ngữ và những giải thích. Mà có nghĩa bạn cũng phải chú ý, và quan tâm, tỉnh thức trọn vẹn được ý nghĩa của một kích thước mà có thể chúng ta đã không bao giờ tiếp xúc được. Và liệu sáng nay tôi có thể thấy kích thước đó, không phải bằng đôi mắt trần của tôi nhưng bằng đôi mắt của sự thông minh khách quan và vẻ đẹp và sự quan tâm.

Tôi không hiểu liệu có khi nào bạn suy nghĩ về không gian. Nơi nào có không gian có sự yên lặng. Không phải không gian được tạo ra bởi tư tưởng nhưng một không gian không biên giới, một không gian không thể đo lường, không thể hợp tác, không được sắp xếp vào chung, một không gian mà thực sự không thể tưởng tượng được. Bởi vì khi con người có không gian, không gian thực sự, chiều rộng và chiều sâu và ý thức không đo lường được của sự lan rộng, không phải của ý thức anh ấy mà chỉ là một hình thức khác của tư tưởng đang tự-lan rộng chính nó bằng sự đo lường, từ một trung tâm – nhưng ý thức của không gian đó mà không được hình thành bởi tư tưởng. Bây giờ khi có loại không gian đó có sự yên lặng tuyệt đối. Và với sự đông đúc của những thành phố, sự ồn ào, và những người giảng thuyết mâu thuẫn và những đạo sư của họ, sự bùng nổ dân số, phía bên ngoài càng ngày càng có nhiều sự kiềm hãm, càng ngày càng có ít không gian. Tôi không biết bạn có nhận thấy trong thung lũng này những cao ốc mới đang mọc lên, nhiều người hơn, càng ngày càng nhiều xe cộ gây ô nhiễm, tất cả những kinh hoàng đang xảy ra theo cùng những thành phố đông đúc.

Vì vậy phía bên ngoài càng ngày càng có ít không gian, bạn đi vào bất kỳ con đường nào trong những thị trấn đông đúc và bạn sẽ nhận thấy điều này, đặc biệt ở phương Đông. Nếu có lần nào bạn đi đến đó bạn sẽ thấy hàng ngàn người đang ngủ trên vỉa hè, chen chúc, đang sống trên vỉa hè. Và

hãy quan sát những thành phố lớn, New York, London hay nơi nào bạn muốn, Paris, hầu như không có không gian, những ngôi nhà nhỏ bé, họ đang sống trong những loại ngăn kéo, bị vây kín, bị nhốt bên trong. Và nơi nào không có không gian có bạo lực – không có không gian theo kinh tế, theo xã hội, không gian trong cái trí riêng của chúng ta; và vì vậy phần nào đó chúng ta chịu trách nhiệm cho bạo lực này bởi vì chúng ta không có không gian. Và trong cái trí riêng của chúng ta không gian mà chúng ta tạo ra là sự tách rời, một bức tường được dựng lên quanh chính chúng ta. Làm ơn hãy quan sát điều này trong chính các bạn không phải vì người nói đang trình bày về nó. Không gian của chúng ta là một không gian của cô lập và rút lui, chúng ta không muốn bị tổn thương nữa, chúng ta bị tổn thương khi chúng ta còn trẻ và những dấu vết của sự tổn thương này vẫn tồn tại, và thế là chúng ta rút lui, chúng ta kháng cự, chúng ta xây dựng một bức tường quanh chính chúng ta và quanh những người kia mà chúng ta nghĩ rằng chúng ta thương yêu, và hành động đó có một không gian rất bị giới hạn. Giống như nhìn qua bức tường vào ngôi vườn của người khác, hay vào cái trí của một người khác, nhưng vẫn vậy bức tường ở đó. Và trong thế giới đó có rất ít không gian. Trong không gian, chật hẹp, nhỏ bé đó, không gian bé tí khá tầm thường đó, từ đó chúng ta hành động, chúng ta suy nghĩ, chúng ta thương yêu, chúng ta vận hành. Và từ trung tâm đó chúng ta cố gắng đổi mới thế giới, gia nhập đảng phái này hay đảng phái kia. Và từ cái lỗ chật hẹp nhỏ xíu đó, mà chắc chắn ở trong không gian, chúng ta cố gắng tìm một đạo sư mới mà dùng phương pháp mới nhất để dạy dỗ chúng ta đạt được sự khai sáng. Và trong cái trí của chúng ta bị nhét đầy hiểu biết, những đồn đại, những quan điểm, những huyên thuyên, hầu như không có bất kỳ không gian nào.

Tôi không hiểu liệu bạn đã nhận ra hiện tượng lạ lùng này, rằng chúng ta càng sống trong sự quan sát, trong tỉnh thức

lâu bao nhiêu, không phải chỉ sống để kiếm tiền và cất vào một tài khoản ngân hàng nhỏ xíu, bạn biết rồi, tình dục và tất cả việc đó, mà là thành phần của sống, nhưng nếu người ta có quan sát, nhận biết được những sự việc quanh người ta và trong chính người ta, người ta chắc phải đã nhận ra rằng người ta có một không gian nhỏ bé làm sao đâu. Trong chính chúng ta nó chen chúc như thế nào. Làm ơn hãy quan sát nó trong chính bạn. Và làm thế nào người ta, bởi vì bị cô lập trong không gian nhỏ xíu đó, cùng những bức tường kháng cự dày khủng khiếp, của những ý tưởng và của những hung hăng, làm thế nào người ta có được không gian mà thực sự không thể đo lường được? Như chúng ta đã nói ngày hôm trước, tư tưởng có thể đo lường được, tư tưởng là đo lường. Và bất kỳ hình thức nào của tự-hoàn thiện là đo lường. Và rõ ràng tự-hoàn thiện là hình thức dửng dưng nhất của sự cô lập. Và người ta thấy rằng tư tưởng không thể tạo ra không gian bao la mà trong đó có sự yên lặng tổng thể và trọn vẹn. Bạn đang theo sát. Tư tưởng không thể tạo ra nó. Tư tưởng chỉ có thể phát triển, tiến hóa, theo tỷ lệ đến khúc cuối mà nó chiếu rọi, mà đo lường được. Và không gian đó, mà tư tưởng tạo ra, theo tưởng tượng, hay theo nhu cầu, không bao giờ có thể thâm nhập hay tiến vào một kích thước mà trong đó có không gian không phải của tư tưởng. Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi không? Tư tưởng đã dựng lên, qua hàng thế kỷ, một không gian mà rất, rất bị giới hạn, chật chội, cô lập, và bởi vì sự giới hạn chật hẹp này nó tạo ra phân chia, khi có phân chia có xung đột, theo quốc gia, theo tôn giáo, theo chính trị, trong mọi cách, trong sự liên hệ và vân vân. Xung đột đó là đo lường – ít xung đột hơn và nhiều xung đột hơn và vân vân.

Bây giờ câu hỏi là: làm thế nào tư tưởng có thể thâm nhập vào cái khác; hay cái khác không tồn tại – tư tưởng không bao giờ có thể thâm nhập vào nó – bạn đã hiểu rõ chưa? Tôi là kết quả của tư tưởng, tất cả những hoạt động của tôi đều được đặt nền tảng trên tư tưởng – hợp lý, không hợp lý, loạn

thần kinh, hay có giáo dục cao, có hiểu biết rộng rãi, có lý luận, có khoa học, có công nghệ. Tôi là kết quả của tất cả điều đó. Và nó có không gian phía bên trong những bức tường của sự kháng cự. Bây giờ làm thế nào cái trí sẽ thay đổi được tất cả điều đó và khám phá cái gì đó mà là một kích thước hoàn toàn khác hẳn? Bạn đã hiểu rõ câu hỏi của tôi chứ? Chúng ta có đang gặp gỡ lẫn nhau không? Hai người có thể theo cùng nhau không? Tự do mà trong đó có sự yên lặng hoàn toàn và vì vậy có không gian bao la, và những bức tường của sự kháng cự mà tư tưởng đã tạo ra, cùng không gian nhỏ xíu chật chội của nó – liệu hai cái này có thể tập hợp cùng nhau và trôi chảy cùng nhau? Đúng chứ? Đây đã là vấn đề của con người, theo tôn giáo, khi anh ấy tìm hiểu thật sâu thẳm, đây là vấn đề. Liệu tôi có thể bám vào cái tôi nhỏ xíu của tôi, vào cái không gian nhỏ xíu của tôi, vào những sự việc mà tôi đã thâu lượm, hiểu biết, những trải nghiệm, những hy vọng, những vui thú, và chuyển động vào một kích thước khác hẳn nơi hai cái này có thể cùng nhau vận hành? Tôi muốn ngồi bên tay phải của chúa và tuy nhiên tôi lại muốn được tự do khỏi chúa. Tôi muốn sống một sống của thỏa mãn và vui thú và vẻ đẹp, và tôi cũng muốn có hân hoan mà không thể đo lường, không thể bị trói buộc bởi tư tưởng. Bạn đang theo sát? Bạn muốn vui thú và hân hoan. Tôi biết chuyển động của vui thú, những đòi hỏi của vui thú, sự theo đuổi của vui thú, cùng tất cả những sợ hãi, những lao dịch, đau khổ, lo âu. Và tôi cũng muốn hân hoan đó mà hoàn toàn không được mời mọc, mà tư tưởng không bao giờ nắm bắt được – nếu nó nắm bắt được, nó trở thành vui thú và thế là lề thói cũ kỹ lại bắt đầu. Vì thế tôi muốn có cả hai – những thứ của thế giới và thế giới khác.

Tôi nghĩ đây là vấn đề cho hầu hết chúng ta – phải không? Có một thời gian vui vẻ nhiều trong thế giới này – tại sao không? – và lẩn tránh mọi đau khổ, mọi buồn phiền, tôi cũng biết những khoảnh khắc khác khi có hân hoan vô cùng mà không thể tiếp xúc được, mà thanh khiết: tôi muốn cả

hai. Và đó là điều gì chúng ta đang tìm kiếm. Mang tất cả gánh nặng của chúng ta và tuy vậy vẫn tìm kiếm sự tự do. Và liệu tôi có thể làm được điều này? Liệu tôi có thể – qua ý chí – bạn hiểu rõ điều gì ngày hôm trước chúng ta đã nói về ý chí, ý chí không liên quan cái thực sự, "cái gì là", nhưng ý chí là sự biểu lộ của ham muốn như "cái tôi", và chúng ta nghĩ trong chừng mực nào đó nhờ vào ý chí chúng ta sẽ bắt gặp cái khác. Và thế là chúng ta nói với chính mình, "Tôi phải kiểm soát tư tưởng, tôi phải kỷ luật tư tưởng". Khi "cái tôi" nói, tôi phải kiểm soát, kỷ luật tư tưởng, nó vẫn còn là tư tưởng đang tự-phân chia chính nó như "cái tôi" và tư tưởng như cái gì đó tách rời, nhưng nó vẫn còn là tư tưởng, như "cái tôi" và "cái không tôi". Và người ta nhận ra tư tưởng, bởi vì có thể đo lường, nhiễu loạn, huyên thuyên, dong duổi khắp mọi nơi, đã tạo ra không gian của một con chuột nhỏ xíu, một con khỉ đuổi theo cái đuôi riêng của nó. Thế là người ta nói, người ta nói, làm thế nào tư tưởng sẽ yên lặng? Bởi vì tư tưởng đã tạo ra thế giới công nghệ và thế giới của hỗn loạn, thế giới của chiến tranh, những phân chia quốc gia, những tách rời tôn giáo; tư tưởng đã tạo ra đau khổ, hoang mang, phiền muộn; tư tưởng là thời gian. Vì vậy thời gian là đau khổ. Và người ta thấy tất cả điều này – nếu bạn đã tìm hiểu rất, rất sâu thẳm, không phải do sự hướng dẫn của người khác, nhưng chỉ quan sát điều này trong thế giới và trong chính bạn.

Vậy là nghi vấn nảy sinh: liệu tư tưởng có thể hoàn toàn bặt tăm và chỉ vận hành khi cần thiết? Bạn theo kịp chứ? Khi cần thiết, khi nó phải sử dụng hiểu biết, công nghệ, đi đến văn phòng, nói chuyện và tất cả mọi việc như thế; và phần còn lại của thời gian tuyệt đối yên lặng. Càng có không gian và yên lặng đó nhiều bao nhiêu nó càng có thể vận hành một cách hợp lý, sáng suốt, lành mạnh, cùng hiểu biết nhiều bấy nhiêu. Nếu không hiểu biết trở thành một kết thúc trong chính nó và tạo ra sự hỗn loạn. Bạn đang theo

kịp tất cả điều này chứ? Không phải đồng ý với tôi, bạn thấy nó cho chính bạn.

Vì vậy câu hỏi là: tư tưởng, mà là sự phản ứng của ký ức, hiểu biết, trải nghiệm, thời gian, và tư tưởng là nội dung của ý thức, vì biết rằng tư tưởng phải vận hành cùng hiểu biết, và nó chỉ có thể vận hành cùng thông minh tột đỉnh chỉ khi nào có không gian và yên lặng, và từ đó vận hành. Tôi đang trình bày rõ ràng? Đúng chứ? Đúng chứ thưa bạn? Hãy nói cho tôi biết. Hãy khuyến khích tôi! Không, xin lỗi, tôi không muốn sự khuyến khích của bạn!

Vì vậy đó là vấn đề của tôi. Đó là, phải có không gian bao la và yên lặng bởi vì khi có không gian và yên lặng đó vẻ đẹp đến, vậy thì tình yêu hiện diện. Không phải vẻ đẹp được sắp xếp bởi con người, kiến trúc, đồ gốm, đồ sứ, bức họa, những bài thơ, nhưng ý thức của vẻ đẹp của không gian bao la và yên lặng đó. Và vẫn vậy tư tưởng phải hành động, vận hành. Không có đang sống ở đó và sau đó tuột xuống. Vì vậy đó là vấn đề của tôi – không phải vấn đề thực sự của tôi bởi vì – bạn hiểu chứ? – tôi đang biến nó thành một vấn đề để cho chúng ta có thể cùng nhau tìm hiểu nó, để cho cả bạn và tôi khám phá cái gì đó hoàn toàn mới mẻ trong nó. Bởi vì mỗi lần người ta tìm hiểu, không phải đang biết, người ta khám phá được cái gì đó. Nhưng nếu bạn tìm hiểu bằng đang biết vậy thì không bao giờ bạn sẽ khám phá được bất kỳ điều gì cả. Và đó là điều gì chúng ta đang làm. Liệu tư tưởng có thể trở nên bặt tăm? Và liệu tư tưởng đó có thể, phải vận hành trong lãnh vực của cái đã được biết, một cách trọn vẹn, hoàn toàn, khách quan, sáng suốt, lành mạnh, hợp lý, liệu tư tưởng đó có thể tự kết thúc chính nó? Đó là, liệu tư tưởng mà là quá khứ, mà là ký ức, mà là một ngàn ngày hôm qua, liệu tất cả quá khứ đó có thể hoàn toàn kết thúc, mà là tất cả tình trạng bị quy định đó, để cho có yên lặng, có không gian, có một ý thức của kích thước lạ thường?

Vậy là tôi đang tự-hỏi chính tôi, và bạn đang tự-hỏi nó cùng tôi, làm thế nào tư tưởng đó sẽ kết thúc, và không phải

trong chính kết thúc của nó để làm biến dạng nó và lang thang vào trạng thái tưởng tượng nào đó và trở thành khá chênh vênh, loạn thần kinh và lơ đãng. Tư tưởng phải vận hành cùng sức sống mãnh liệt, năng lượng vô hạn, một cách hợp lý, sáng suốt? Và vì thế tôi đang hỏi làm thế nào tư tưởng đó, mà phải vận hành, và cùng lúc lại hoàn toàn bất động? Bạn nắm được nó chứ? Bạn nắm được câu hỏi của tôi chưa? Đây đã là vấn đề của mọi con người tôn giáo nghiêm túc – không phải con người mà thuộc về giáo phái nào đó, dù là Thiên chúa giáo, Ấn độ giáo, Phật giáo, bất kỳ tôn giáo gì, mà được đặt nền tảng vào niềm tin và sự tuyên truyền có tổ chức và vì vậy không là tôn giáo gì cả, điều này đã là vấn đề. Khi người ta thâm nhập rất, rất sâu, liệu hai cái này có thể vận hành cùng hau hay không? Bạn hiểu chứ? Liệu hai cái này có thể chuyển động cùng nhau, không phải kết hợp thành một thể, không phải hợp nhất, nhưng chuyển động cùng nhau? Và chúng có thể chuyển động cùng nhau nếu tư tưởng không tự-tách rời chính nó như người quan sát và vật được quan sát. Bạn đang nắm bắt nó chứ? Bạn theo kịp chứ? Tôi muốn trình bày tiếp!

Bạn thấy sống là một chuyển động trong liên hệ, liên tục đang chuyển động, đang thay đổi, và chuyển động đó có thể tự-duy trì chính nó, chuyển động một cách tự do khi không có người suy nghĩ và vật được suy nghĩ. Đó là, khi tư tưởng không phân chia chính nó như “cái tôi” và “cái không tôi”, khi tư tưởng không phân chia chính nó như người quan sát, người trải nghiệm, và vật được quan sát và vật được trải nghiệm. Bởi vì trong đó có phân chia và vì vậy có xung đột. Khi tư tưởng thấy sự thật của điều đó, vậy thì nó không đang tìm kiếm trải nghiệm, vậy thì nó đang chuyển động trong trải nghiệm. Bạn đang nắm bắt được điều này chứ? Bạn đang thực hiện điều này bây giờ phải không? Hãy theo dõi thưa bạn, lúc nãy tôi vừa nói rằng tư tưởng cùng tất cả hiểu biết, luôn luôn đang tích lũy, là một vật đang sống, không phải một vật chết, vì vậy không gian bao la có thể

chuyển động cùng tư tưởng. Và khi tư tưởng tự-tách rời chính nó như người suy nghĩ, như người trải nghiệm vậy thì người trải nghiệm, người quan sát, người suy nghĩ trở thành quá khứ và vì vậy có một phân chia, và xung đột, và quá khứ mà cố định – đúng chứ? – và thế là không thể chuyển động. Bạn nắm được điều này chứ? Tôi đang nói với chính tôi, hay chúng ta đang cùng nhau chia sẻ điều này?

Tôi thấy trong sự tìm hiểu này, cái trí thấy rằng nơi nào có sự phân chia trong tư tưởng, chuyển động không thể xảy ra được. Chuyển động. Nơi nào có sự phân chia quá khứ len lỏi vào, vì vậy quá khứ trở thành cố định, trung tâm, trung tâm bất động, trung tâm bất động có thể được bổ sung, được thêm vào, nhưng nó là một trạng thái bất động và thế là nó không chuyển động tự do.

Vì vậy câu hỏi kế tiếp của tôi là, đối với tôi và cũng vậy đối với bạn: liệu tư tưởng thấy điều này, hay sự nhận biết là cái gì đó hoàn toàn khác hẳn tư tưởng. Hãy theo dõi: người ta thấy sự phân chia trong thế giới, quốc gia, tôn giáo, kinh tế, xã hội và mọi chuyện như thế, giai cấp, và trong sự phân chia này có xung đột. Điều đó rõ ràng. Và – chỉ lắng nghe việc này, tôi đã nắm bắt được nó – và khi có sự phân chia trong chính tôi, sự vỡ vụn, phải có xung đột. Vậy thì trong chính tôi, tôi bị phân chia như người quan sát và vật được quan sát, người suy nghĩ và vật được suy nghĩ, người trải nghiệm và vật được trải nghiệm, chính sự phân chia đó bị tạo tác bởi tư tưởng, và tư tưởng là kết quả của quá khứ. Bây giờ tôi thấy sự thật của điều này. Câu hỏi của tôi là: tư tưởng thấy điều này hay một nhân tố nào khác thấy điều này? Bạn đang gặp gỡ tôi chứ? Khi tôi nói rằng tôi thấy điều này, sự thật của điều này, tư tưởng thấy sự thật này hay nhân tố nào khác thấy sự thật? Hay nhân tố mới mẻ là thông minh và không phải tư tưởng?

Vậy thì sự liên hệ giữa tư tưởng và thông minh là gì? Bạn hiểu rõ câu hỏi của tôi? Theo cá nhân, tôi vô cùng quan tâm đến điều này, liệu bạn có thể theo cùng tôi hay không. Lạ

thường lắm khi thâm nhập điều này. Tư tưởng đã tạo ra sự phân chia này, quá khứ, hiện tại, tương lai. Tư tưởng là thời gian. Tư tưởng tự-nói với chính nó rằng, tôi thấy sự phân chia này phía bên ngoài lẫn bên trong. Và tôi thấy sự phân chia này là nhân tố của xung đột. Và nó không thể thoát khỏi điều đó. Thế là nó nói, tôi vẫn còn ở nơi tôi đã bắt đầu, tôi vẫn có những xung đột của tôi, bởi vì tư tưởng nói, tôi thấy sự thật của sự phân chia và xung đột. Bây giờ có phải tư tưởng thấy điều đó, hay một nhân tố mới mẻ của thông minh thấy điều đó? Đúng chứ? Bây giờ nếu nó là thông minh mà thấy điều đó, vậy thì sự liên hệ giữa tư tưởng và thông minh là gì? Thông minh thuộc cá nhân? Thông minh là kết quả của hiểu biết sách vở, lý luận, đang sống, trải nghiệm? Hay thông minh là sự tự do khỏi sự phân chia mà tư tưởng đã tạo tác, và một cách hợp lý thấy điều đó và không thể thoát khỏi nó, ở lại cùng nó, không cố gắng đấu tranh với nó, và không cố gắng khuất phục nó, từ đó thông minh hiện diện. Đúng chứ thưa bạn? Tôi đang trình bày rõ ràng chứ?

Bạn thấy rằng chúng ta đang hỏi: thông minh là gì? Thông minh có thể được vun quén, hay thông minh là thuộc bản năng? Và liệu tư tưởng thấy sự thật của xung đột, phân chia và mọi chuyện còn lại, hay liệu chất lượng của cái trí mà thấy được sự kiện và hoàn toàn yên lặng cùng sự kiện, hoàn toàn bất động cùng sự kiện, không cố gắng thoát khỏi nó, chế ngự nó, thay đổi nó, nhưng hoàn toàn bất động cùng sự kiện? Chính sự bất động đó là thông minh. Vì vậy thông minh không là tư tưởng. Thông minh là sự yên lặng này, và vì vậy nó hoàn toàn không-cá nhân. Nó không thuộc bất kỳ nhóm nào, bất kỳ người nào, bất kỳ chủng tộc nào, bất kỳ văn hóa nào.

Vậy là tôi đã tìm ra, cái trí của tôi đã tìm ra rằng có sự yên lặng, không phải bị xếp đặt bởi tư tưởng và kỷ luật, luyện tập và tất cả mọi điều kinh hoàng đó, nhưng một đang thấy, đang thấy rằng tư tưởng không thể tự-thoát khỏi chính nó; bởi vì tư tưởng là kết quả của quá khứ. Và nơi nào quá khứ

đang vận hành phải có sự phân chia, và vì vậy có những xung đột và mọi chuyện như thế, đang thấy điều đó và hoàn toàn duy trì sự yên lặng cùng điều đó. Bạn biết rằng nó giống như tuyệt đối yên lặng cùng đau khổ. Bạn biết người nào đó mà bạn thương yêu, bạn chăm sóc, bạn đã tử tế, ấp ủ, ân cần, quan tâm, khi người đó chết có sự choáng váng của cô độc, thất vọng, ý thức tách rời, mọi thứ quanh bạn đều sụp đổ, trong sự đau khổ đó hãy ở cùng nó, không tìm kiếm những giải thích, nguyên nhân, tại sao anh ấy ra đi và tại sao tôi không, hãy tuyệt đối bất động cùng nó. Ở lại cùng nó một cách tuyệt đối bất động là thông minh. Và vậy là thông minh đó có thể vận hành trong tư tưởng, sử dụng hiểu biết, và hiểu biết lẫn tư tưởng đó sẽ không tạo tác sự phân chia. Tôi đã nắm được nó.

Vì vậy câu hỏi phát sinh từ điều đó: làm thế nào cái trí, cái trí của bạn, huyên thuyên liên tục – làm ơn lắng nghe điều này, hãy lắng nghe nó – mà luôn luôn theo lề thói trưởng giả, bị kẹt trong một cái bẫy, đang tranh đấu, đang tìm kiếm, đang theo sau những vị thầy và bạn biết những vị đạo sư, và đệ tử, làm thế nào cái trí đó sẽ tuyệt đối yên lặng?

Bây giờ: bạn biết sự hòa hợp là trạng thái yên lặng – hòa hợp, không phải bất hòa – hòa hợp giữa thân thể, quả tim và cái trí. Hòa hợp hoàn toàn. Điều đó có nghĩa thân thể, thân thể của bạn phải không bị áp đặt bởi cái trí, không bị kỷ luật bởi cái trí, không bị kỷ luật bởi cái trí khi nó thích một loại thức ăn, thuốc lá, thuốc kích thích nào đó – bạn theo kịp không – sự phấn khởi của tất cả điều đó, khi bị kiểm soát bởi cái trí, lúc đó nó là một áp đặt. Trái lại thân thể khi nó nhạy cảm, sinh động, có thông minh riêng của nó, không bị hư hỏng. Người ta phải có một thân thể như thế, nhạy cảm, sinh động, năng động vô cùng, không bị thuốc kích thích. Và người ta cũng phải có một quả tim – bạn hiểu rõ không – không phải phấn khởi, không phải cảm tính, không phải cảm xúc, không phải nhiệt thành nhưng ý thức của trọn vẹn đó – bạn biết rồi – chiều sâu, chất lượng, sức sống. Nó chỉ có

thể hiện diện khi có tình yêu. Và một cái trí có không gian vô hạn, vậy thì có sự hòa hợp.

Bây giờ làm thế nào cái trí – hãy lắng nghe điều này – bất chợt bắt gặp cái này. Tôi chắc chắn rằng tất cả các bạn đang hỏi điều này, có lẽ không phải đang ngồi ở đó nhưng khi bạn về nhà, khi bạn dạo bộ, làm thế nào người ta có được ý thức của hợp nhất, hòa hợp trọn vẹn này, mà không có bất kỳ sự biến dạng nào, sự phân chia nào, sự tách rời nào – thân thể, quả tim, và cái trí – bạn nghĩ làm thế nào bạn có thể có được nó. Bây giờ bạn thấy sự thật của điều này, phải không? Bạn thấy sự thật của nó rằng bạn phải có sự hòa hợp trọn vẹn trong chính bạn, cái trí, quả tim, thân thể. Nó giống như có một cửa sổ sạnh sẽ, không bị vấy bẩn, không có bất kỳ vết trầy xước nào, không bị hoen ố, vì vậy khi bạn nhìn qua cửa sổ bạn có thể thấy sự vật mà không có bất kỳ biến dạng nào. Bây giờ làm thế nào bạn có thể có được nó?

Bây giờ ai đang thấy sự thật này? Bạn đang theo kịp chứ? Ai thấy sự thật rằng phải có sự hòa hợp, sự hòa hợp hoàn toàn này? Như chúng ta đã nói, khi có hòa hợp có tĩnh lặng. Khi một trong ba yếu tố này bị biến dạng có sự rắc rối, có sự nhiễu loạn. Nhưng khi cái trí, quả tim và các cơ quan thân thể hòa hợp hoàn toàn, có sự yên lặng. Bây giờ ai thấy sự thật này? Bạn hiểu câu hỏi của tôi? Bạn thấy nó như một ý tưởng, như một lý thuyết, như cái gì đó bạn "nên có"? Nếu bạn như thế, vậy thì tất cả nó là sự vận hành của tư tưởng, vậy thì bạn sẽ nói, hãy bảo cho tôi hệ thống gì, loại hệ thống nào tôi phải vận dụng để nắm bắt được điều này, tôi sẽ luyện tập, tôi sẽ phủ nhận, tôi sẽ kỷ luật, tôi sẽ nghiền ngẫm nó.

Tất cả điều đó là hoạt động của tư tưởng. Nhưng khi bạn thấy sự thật của điều này – sự thật không phải cái gì "nên là" – khi bạn thấy đó là sự thật, nó là như thế, vậy thì chính là thông minh mà thấy nó. Vì vậy chính là thông minh mà sẽ vận hành và vì vậy tạo ra trạng thái này. Bạn nắm được nó chứ? Không tư tưởng. Tôi không thể làm bất kỳ điều gì nữa.

Vì vậy tư tưởng thuộc thời gian. Thông minh không thuộc thời gian. Thông minh là không thể đo lường được – không phải sự thông minh thuộc khoa học, không phải sự thông minh của một chuyên viên, không phải sự thông minh của một người nội trợ, không phải sự thông minh của con người mà biết vô số vấn đề. Tất cả những thông minh đó đều ở trong lãnh vực của tư tưởng và hiểu biết. Và chỉ khi nào cái trí hoàn toàn yên lặng – và nó có thể yên lặng, bạn không phải luyện tập, kiểm soát, nó có thể hoàn toàn yên lặng – và khi nó như thế, có sự hòa hợp, có không gian bao la và yên lặng. Và chỉ lúc đó cái không thể đo lường mới được hiện diện. Đúng chứ, thưa các bạn.

Người hỏi: Tôi đã lắng nghe ông suốt năm mươi năm. Ông đã nói rằng người ta phải chết đi mỗi khoảnh khắc. Điều này đúng thật đối với tôi lúc này hơn trước kia.

Krishnamurti: Quý ông kia nói rằng ông ấy đã lắng nghe người nói suốt năm mươi năm, và bây giờ nó thực sự hơn trước kia, nó thực tế nhiều hơn, thực sự trong sống của ông ấy, hơn trước kia. Và ông ấy muốn được chứng thực hơn từ những người khác – liệu những người khác đã lắng nghe người nói trong suốt năm mươi năm có cảm thấy như vậy. Làm ơn đừng trả lời. Đây không là một thú nhận.

Người hỏi: Chết đi mỗi khoảnh khắc.

Krishnamurti: Chết đi mỗi khoảnh khắc. Vâng. Chết đi từng giây phút. Tôi đã nói điều đó, và ông ấy đã nói rằng điều đó thực sự hơn bao giờ trước kia.

Bạn phải lắng nghe người nói suốt năm mươi năm à? Và tại khúc cuối của năm mươi năm đó bạn sẽ nắm được nó, bạn sẽ hiểu rõ nó? Nó mất thời gian à? Hay bạn thấy vẻ đẹp của cái gì đó ngay tức khắc và vì vậy nó hiện diện. Bây giờ tại sao người ta, bất kỳ ai, bạn và những người khác, tại sao bạn phải mất thời gian vì tất cả điều này? Bạn hiểu câu hỏi của tôi chứ? Tại sao bạn phải mất nhiều năm để hiểu rõ một sự việc rất đơn giản như thế? Và nó rất đơn giản, tôi cam

đoan với bạn như thế. Nó chỉ trở nên phức tạp trong sự giải thích. Nhưng sự thật lại đơn giản lạ thường. Tại sao người ta không thấy sự đơn giản đó và sự thật và vẻ đẹp của nó ngay tức khắc và thế là toàn hiện tượng của sống thay đổi? Tại sao? Đó có phải vì chúng ta bị quy định quá nặng nề? Và nếu bạn bị quy định quá nặng nề, liệu bạn có thể thấy tình trạng bị quy định đó ngay tức khắc, hay bạn phải lột bỏ nó giống như một củ hành, lớp này tiếp theo lớp khác? Có phải bởi vì người ta lười biếng, lờ đờ, dửng dưng, bị trói buộc trong những vấn đề riêng của người ta? Nếu bạn bị trói buộc trong những vấn đề riêng của bạn, một vấn đề, và vấn đề đó không tách rời khỏi phần còn lại của những vấn đề, tất cả chúng đều liên quan lẫn nhau, nếu bạn chọn ra một vấn đề và theo đến tận cùng của nó – dù nó là tình dục, dù nó là liên hệ, dù nó là cô độc, bất kỳ nó là gì – theo đến tận cùng của nó. Và bởi vì bạn không thể thực hiện nó, vậy là bạn phải lắng nghe người nào đó suốt năm mươi năm! Bạn sẽ nói rằng phải mất năm mươi năm để nhìn những hòn núi kia hay sao?

Người hỏi: Ông có thể trả lời câu hỏi này mà tôi vừa viết ra hay không?

Krisshnamurti: Không thưa bạn, chỉ cần hỏi. (Krishnamurti đọc câu hỏi.) Ồ Chúa ơi! Đây là một câu hỏi dài quá thưa bạn. Bạn có thể vắn tắt lại không?

Người hỏi: Công việc của sự tưởng tượng.

Krishnamurti: Câu hỏi được đặt ra: tôi biết nhiều người qua sự luyện tập Hatha Yoga chỉ phản bội chính họ, rõ ràng họ sống trong sự tưởng tượng. Ông có biết bất kỳ điều gì về Yoga hay không? Bạn muốn tôi kể về nó à? Đúng không? Tệ quá!

Tôi đã được kể về Hatha Yoga và tất cả những phức tạp của nó – tôi sẽ trình bày nó vắn tắt – được sáng chế cách đây khoảng ba ngàn năm về trước – tôi được bảo như thế, tôi đã không đọc nó – tôi đã được kể lại bởi một người đã tìm hiểu

toàn sự việc này rất cẩn thận. Vào thời điểm đó người cai trị mảnh đất này phải giữ cho bộ não của họ và tư tưởng của họ rất minh bạch. Và vì vậy họ nhai một loại lá nào đó từ những hòn núi Himalaya – đừng tìm kiếm nó, nó không còn đâu! (Tiếng cười). Và khi thời gian trôi qua loại cây đó bị tuyệt chủng, và thế là họ phải sáng chế ra một phương pháp mà nhờ nó những tuyến hạch trong hệ thống cơ thể con người có thể được giữ lành mạnh và sinh lực. Và họ sáng chế ra Yoga, những luyện tập để giữ cho thân thể rất lành mạnh, không phải trẻ trung, đừng bị mất hút trong những dại dột đó. Giữ nó sinh động, giữ nó lành mạnh và thế là cái trí rất năng động, rõ ràng. Và luyện tập những bài tập nào đó, asanas và vân vân, có phấn khích những tuyến hạch, những tuyến hạch nào đó đang thực hiện những bài tập nào đó, rất lành mạnh, năng động.

Và họ cũng phát giác rằng loại hít thở đúng đắn nào đó, hít vào thở ra, có hữu ích, không phải để đạt được sự khai sáng, nhưng giúp cho cái trí, những tế bào não, được cung cấp đầy đủ không khí, để cho nó có thể vận hành. Rồi thì đã xuất hiện tất cả những người trục lợi, mà nói rằng, nếu bạn làm tất cả việc này bạn sẽ có được – bạn biết không – bạn sẽ có được một cái trí yên lặng hoàn toàn. Sự yên lặng của họ là sự yên lặng của tư tưởng, mà là thoái hóa và vì vậy chết. Và họ đã nói rằng, bằng phương pháp này bạn sẽ đánh thức được nhiều trung tâm khác nhau, khai mở các huyệt trong cơ thể, kundalini và mọi loại vớ vẩn đó, và bạn sẽ đạt được sự khai sáng kỳ diệu. Và dĩ nhiên những cái trí của chúng ta quá háo hức, quá tham lam, đang mong ước nhiều trải nghiệm thêm, muốn giỏi hơn bất kỳ người nào khác, trông đẹp đẽ hơn, thân thể tốt hơn, tốt hơn cái này và tốt hơn cái kia, chúng ta rơi vào cái bẫy của việc đó. Nhưng người ta có thể thấy loại yoga này, Hatha Yoga, đang thực hành những bài tập khác nhau, mà người nói thực hành vào khoảng hai giờ mỗi ngày, đừng bắt chước ông ta, bạn không biết gì về nó đâu.

Bạn thấy khi người ta có sự tưởng tượng, mà tất cả đều là chức năng của tư tưởng, dù làm điều gì bạn muốn, cái trí không bao giờ có thể yên lặng, an bình, cùng một ý thức của vẻ đẹp và no đủ vô cùng bên trong.

Người hỏi: Trong trạng thái hòa hợp, hợp nhất này, khi cái trí vận hành một cách nghiêm ngặt trong một phương pháp công nghệ, liệu lúc đó không có sự tách rời này của người quan sát và vật được quan sát? Khi sự hòa hợp tồn tại, liệu sự tách rời hiện diện khi cái trí phải vận hành trong một lãnh vực công nghệ – liệu lúc đó có sự tách rời?

Krishanmurti: Vâng, tôi hiểu rõ. Tôi hiểu rõ câu hỏi. Người hỏi đặt ra nghi vấn: khi có ý thức của sự hòa hợp này, sau đó khi tư tưởng vận hành, vậy thì liệu có sự tách rời giữa người suy nghĩ và vật được suy nghĩ? Bạn nghĩ gì đây? Bạn hiểu rõ câu hỏi chứ? Khi có sự hòa hợp trọn vẹn, không phải sự hòa hợp tưởng tượng và tất cả những việc như thế, thực sự, thân thể, quả tim, và cái trí hoàn toàn hòa hợp, hợp nhất, không tách rời, không người nào để hòa hợp nó – dùng từ ngữ integration hòa hợp khá khó khăn – vậy thì khi có ý thức của thông minh đó mà là hòa hợp, thông minh đó sử dụng tư tưởng, vậy thì sẽ có người quan sát và vật được quan sát, sự tách rời? Rõ ràng là không. Đúng chứ? Khi không có sự hòa hợp vậy thì có sự tách rời, có sự không-hòa hợp, vậy thì tư tưởng tạo ra sự tách rời như “cái tôi” và “cái không tôi”, người quan sát và vật được quan sát. Điều này thật đơn giản. Đúng không?

Người hỏi: Trong nói chuyện lần thứ hai của ông, ông đã nói rằng người ta tỉnh thức được không chỉ trong khi thức mà cũng cả trong khi ngủ.

Krishnamurti: Bạn muốn tôi tìm hiểu nó phải không? Đây là câu hỏi cuối cùng nhé.

Người hỏi nói rằng: tại nói chuyện lần thứ hai của ông, bạn nhớ không, tôi không nhớ, tại nói chuyện lần thứ hai của ông, ông đã nói: có một trạng thái tỉnh thức khi bạn ngủ

cũng như có một trạng thái tỉnh thức khi bạn thức. Ông đã không trình bày thêm nữa về nó – đó là như vậy phải không, thưa bạn? Bạn hiểu rõ câu hỏi chứ? Đó là, trong suốt ban ngày người ta tỉnh thức một cách hời hợt hay sâu thẳm, ý thức được, nhận biết được mọi thứ đang xảy ra bên trong, tất cả những chuyển động của tư tưởng, của sự phân chia, xung đột, đau khổ, cô độc, tỉnh thức được những đòi hỏi cho vui thú, theo đuổi tham vọng, tham lam, lo âu, bạn biết toàn việc đó – tỉnh thức được. Khi bạn tỉnh thức được như thế trong suốt ban ngày, tỉnh thức đó được tiếp tục trong suốt ban đêm trong hình thức của những giấc mộng phải không? Đúng như thế phải không, thưa bạn? Hay không có những giấc mộng nhưng chỉ có một tỉnh thức. Đúng không.

Bây giờ trong suốt ban ngày liệu tôi– làm ơn lắng nghe điều này – liệu tôi, liệu bạn, trong suốt ban ngày tỉnh thức được mọi chuyển động của tư tưởng? Bạn không tỉnh thức được như thế, phải không? Hãy thành thật, hãy đơn giản. Bạn không như thế. Bạn tỉnh thức được trong từng lúc. Tôi tỉnh thức được hai phút, và vậy thì trắng tinh, và lại nữa tiếp theo vài phút sau, hay nửa tiếng đồng hồ sau tôi nói, “Chúa ơi, tôi đã quên mất rồi” và tỉnh thức lại sau đó lại. Có những khoảng cách trong trạng thái tỉnh thức của chúng ta. Chúng ta không bao giờ tỉnh thức liên tục, và chúng ta nghĩ rằng chúng ta phải tỉnh thức liên tục, trong mọi thời gian.

Bây giờ trước tiên, có những khoảng không gian rộng lớn giữa trạng thái tỉnh thức, phải không? Tỉnh thức, sau đó không-tỉnh thức, rồi tỉnh thức và như thế trong suốt ban ngày. Điều gì là quan trọng? Làm ơn, điều gì là quan trọng – tỉnh thức được trong vài phút và không-tỉnh thức và tỉnh thức, và sự tiếp tục của tỉnh thức? Điều gì là quan trọng – tỉnh thức liên tục; hay tỉnh thức trong những thời gian ngắn; và có liên quan gì với những thời gian dài khi bạn không-tỉnh thức? Trong số ba điều kia, điều gì là quan trọng? Điều gì bạn nghĩ là quan trọng? Đối với tôi, tôi biết điều gì là quan trọng. Tôi không bận tâm về tỉnh thức được trong thời

gian ngắn, hay muốn có trạng thái tỉnh thức liên tục. Tôi chỉ quan tâm khi tôi không-tỉnh thức. Bạn hiểu không? Đó là vấn đề của tôi. Bạn hiểu rõ không? Tôi nói rằng, khi tôi không-chú ý, tôi rất quan tâm, không phải khi tôi tỉnh thức được, nhưng tại sao tôi không-chú ý và tôi phải làm gì về không-chú ý đó, về trạng thái không-tỉnh thức. Đó là vấn đề của tôi. Không phải để có trạng thái tỉnh thức liên tục – bạn biết – bạn cứ ngớ ngẩn như vậy nếu bạn không thực sự tìm hiểu điều này rất, rất sâu sắc. Vì vậy quan tâm của tôi là: tại sao tôi không-chú ý và điều gì xảy ra trong thời kỳ không-chú ý đó? Đó là câu hỏi của tôi. Bạn hiểu rõ chứ? Bạn biết điều gì xảy ra khi tôi tỉnh thức được. Khi tôi tỉnh thức – bạn biết không – không có gì xảy ra cả. Tôi năng động, đang chuyển động, đang sống, đầy sức sống, trong đó không gì có thể xảy ra bởi vì không có sự chọn lựa cho cái gì đó xảy ra. Bây giờ khi tôi không-chú ý, không-tỉnh thức, vậy thì những sự việc xảy ra. Vậy thì tôi nói những sự việc là không thực sự, vậy thì tôi bị căng thẳng, tôi là – lo âu, bị trói buộc, tôi rơi vào sự thất vọng của tôi. Vì vậy tại sao điều này xảy ra? Bạn đang nắm bắt được quan điểm của tôi? Đó là điều gì bạn đang làm? Hay bạn đang luôn luôn quan tâm đến sự tỉnh thức hoàn toàn. Và cố gắng, luyện tập để luôn luôn tỉnh thức? Tôi không biết, điều đó tùy thuộc nơi bạn.

Bây giờ tôi thấy rằng tôi không-tỉnh thức và tôi đang canh chừng việc gì xảy ra trong trạng thái đó khi tôi không-tỉnh thức. Bây giờ tỉnh thức được rằng tôi không-tỉnh thức là trạng thái tỉnh thức. Không, đừng cười. Làm ơn hãy lắng nghe điều này. Nó không là vấn đề để cười cợt. Tôi biết khi tôi tỉnh thức. Khi có một trạng thái tỉnh thức, nó là điều gì đó hoàn toàn khác hẳn. Và tôi biết khi tôi không-tỉnh thức, tôi bị căng thẳng, tôi co rút hai bàn tay – bạn biết, làm mọi việc ngu xuẩn. Khi có một chú ý trong trạng thái không-tỉnh thức đó, toàn sự việc chấm dứt – bạn theo kịp điều gì tôi trình bày? Vào khoảnh khắc của trạng thái không-tỉnh thức tôi tỉnh thức được rằng tôi không-tỉnh thức, vậy là nó chấm

dứt. Bạn nắm bắt được nó? Bởi vì sau đó tôi không phải tranh đấu, tôi nói, ồ tôi phải luôn luôn tỉnh thức, làm ơn hãy chỉ bảo cho tôi một phương pháp để tỉnh thức, làm ơn luyện tập – bạn biết – thắt chặt, siết chặt. Nhưng khi không có trạng thái tỉnh thức và tôi biết tôi không-tỉnh thức, vậy thì bạn thấy toàn chuyển động đó thay đổi.

Bây giờ điều gì xảy ra trong suốt giấc ngủ? Liệu có một trạng thái tỉnh thức khi bạn đang ngủ giống như bạn đang tỉnh thức trong suốt thời gian ban ngày? Nếu bạn tỉnh thức trong suốt thời gian ban ngày trong từng thời điểm một, vậy thì điều đó tiếp tục trong khi bạn đang ngủ, rõ ràng là như thế. Nhưng khi bạn tỉnh thức, và cũng tỉnh thức được rằng bạn không-chú ý, một chuyển động hoàn toàn khác hẳn xảy ra. Vậy thì khi bạn ngủ có một ý thức của sự yên lặng hoàn toàn. Cái trí tỉnh thức được về chính nó. Tôi sẽ không tìm hiểu tất cả điều này bởi vì nó không là điều gì khó khăn lắm. Nó không là điều gì đó lạ thường lắm, đáng để tâng bốc. Bạn thấy rằng cái trí khi nó tỉnh thức được trong suốt ban ngày, sâu thẳm, trạng thái tỉnh thức trong chiều sâu đó tạo ra một chất lượng của cái trí trong suốt giấc ngủ khi nó tuyệt đối yên lặng, bởi vì trong suốt ban ngày bạn đã quan sát, bạn đã tỉnh thức được, hoặc trong từng thời điểm hoặc tỉnh thức được không-chú ý của bạn; vậy thì bởi vì bạn trải qua trong suốt ban ngày như thế, hoạt động của bộ não đã thiết lập được trật tự trước khi bạn ngủ. Bộ não đòi hỏi trật tự, dù rằng trật tự đó ở trong một niềm tin loạn thần kinh nào đó hay trong một chủ nghĩa quốc gia hay trong điều này hay điều kia, và trong đó nó tìm được trật tự, mà rõ ràng là tạo ra vô-trật tự. Nhưng khi bạn tỉnh thức được trong suốt ban ngày và tỉnh thức được trạng thái không-tỉnh thức của bạn, vậy thì tại cuối ngày có một trật tự. Vậy thì bộ não không phải đấu tranh trong suốt ban đêm để tạo ra trật tự. Vì vậy bộ não được nghỉ ngơi. Nó yên lặng. Và vì vậy buổi sáng kế tiếp bộ não năng động lạ thường, không phải là một

sự việc bị thuốc men, bị hư hỏng và chết rồi. Đúng chứ thưa các bạn?

SAANEN

Ngày 1 tháng 8 năm 1971

X – MỘT BÀN LUẬN CÙNG

MỘT NHÓM NHỎ TẠI BROCKWOOD

Bạo lực và “cái tôi”

Sự thay đổi hàm ý bạo lực? Chúng ta phủ nhận bạo lực đến mức độ nào? Bạo lực và năng lượng: đang quan sát bạo lực. Gốc rễ của bạo lực là gì? Hiểu rõ “cái tôi”; “cái tôi” mà muốn thay đổi là bạo lực. “Cái tôi” hay thông minh thấy? Những hàm ý của đang thấy.

Krishnamurti: Khi chúng ta tìm hiểu bất kỳ vấn đề hay chủ đề nào chúng ta nên tìm hiểu nó một cách hoàn toàn và thấu đáo, chọn một chủ đề một lần, không bàn luận mơ hồ về nhiều vấn đề. Vì vậy nếu chúng ta có thể chọn một chủ đề thực sự của con người và cùng nhau bàn luận nó một cách trọn vẹn và nghiêm túc, tôi nghĩ điều đó sẽ xứng đáng. Vậy thì chúng ta sẽ bàn luận điều gì đây?

Người hỏi 1: Giáo dục.

Người hỏi 2: Không nhận biết của chúng ta.

Người hỏi 3: Tình yêu.

Người hỏi 4: Thưa ông, thỉnh thoảng, bởi vì sự yếu ớt của hệ thần kinh, cái trí dường như mất đi tánh nhạy cảm của nó. Tôi đang tự hỏi chúng ta có thể làm gì để giải quyết một tình huống như thế.

Krishnamurti: Chúng ta có thể chọn một vấn đề như bạo lực? Đối với tôi dường như nó đang lan tràn khắp thế giới; liệu chúng ta có thể thấy những hàm ý là gì, và liệu cái trí con người có thể thực sự giải quyết những vấn đề xã hội và cũng cả những vấn đề bên trong, mà không có bất kỳ loại bạo lực nào?

Như người ta quan sát, trong mọi vùng đất của thế giới có những phản kháng và những cách mạng vì mục đích thay đổi cấu trúc xã hội. Rõ ràng cấu trúc phải được thay đổi; liệu có thể thay đổi nó mà không có bạo lực? – bởi vì bạo lực

sinh ra bạo lực. Qua sự phản đối một đảng có thể đảm trách quyền lực của chính phủ, và khi đã đạt được điều này, nó sẽ tự-duy trì chính nó trong quyền lực nhờ vào bạo lực. Rõ ràng đây là điều gì đang xảy ra khắp thế giới. Vì vậy chúng ta đang hỏi liệu có một phương cách tạo ra một thay đổi trong thế giới và trong chính chúng ta mà không nuôi dưỡng bạo lực. Tôi phải nghĩ đây sẽ là một vấn đề rất nghiêm túc cho mỗi người chúng ta. Bạn muốn bàn luận điều này chứ? Bạn nói gì đây?

Người hỏi: Vâng, chúng ta hãy bàn luận về bạo lực.

Krishnamurti: Nhưng chúng ta hãy tìm hiểu nó thực sự sâu thẳm, không chỉ trên bề mặt, bởi vì trong khi bàn luận về vấn đề này chúng ta phải nên luôn luôn nhớ rằng nó cũng phải thay đổi những cách sống của chúng ta. Tôi không hiểu liệu bạn muốn thâm nhập sâu thẳm vào nó. Câu hỏi của tôi là, liệu thế giới bên ngoài, cấu trúc xã hội, sự bất công, những phân chia, sự tàn nhẫn kinh hoàng, những chiến tranh, những phản kháng và mọi chuyện của nó, có thể được thay đổi, cũng như sự đấu tranh bên trong mà đang liên tục xảy ra. Liệu tất cả điều đó có thể được thay đổi mà không có bạo lực, mà không có xung đột, mà không có phản kháng, mà không có thiết lập một đảng phái này đối lập với một đảng phái khác, không chỉ bên ngoài, nhưng còn cả không có sự phân chia bên trong? – luôn luôn nhớ rằng sự phân chia là cái nguồn của xung đột và của bạo lực, cả bên ngoài lẫn bên trong? Tôi phải nghĩ đó sẽ là vấn đề quan trọng nhất mà chúng ta phải đối diện. Các bạn nói gì đây, thưa các bạn? Chúng ta bàn luận điều này như thế nào?

Người hỏi: Chúng ta sẽ bắt đầu với bạo lực trong một em bé?

Krishnamurti: Chúng ta sẽ bắt đầu với trẻ em? Với học sinh, hay với người giáo dục? – mà là chính chúng ta. Chúng ta sẽ cùng nhau bàn về nó, đừng để tôi làm mọi việc.

Người hỏi 1: Chúng ta nên bắt đầu với người giáo dục.

Người hỏi 2: Với chính chúng ta. Hàng ngày tôi thấy bạo lực trong chính chúng ta.

Krishnamurti: Bạn sẽ bắt đầu từ đâu để giải quyết vấn đề này? Trong mọi vùng đất của thế giới, ngay cả ở Nga nơi vài người trí thức và viết văn đang phản kháng chống lại chế độ chuyên chế, những phản kháng đang xảy ra; họ muốn sự tự do, họ muốn chấm dứt chiến tranh. Bạn sẽ bắt đầu vấn đề này từ đâu? Chấm dứt chiến tranh ở Việt nam, hay ở Trung đông? Người ta bắt đầu từ đâu để hiểu rõ vấn đề này? Tại ngoại vi, hay tại trung tâm?

Người hỏi: Trong chính người ta, trong sống của người ta.

Krishnamurti: Bạn sẽ bắt đầu từ đâu? Với chính bạn, với ngôi nhà riêng của bạn, hay ngoài đó?

Người hỏi: Tại sao không ở cả hai nơi? Nếu người ta có thể tạo ra sự thay đổi bên ngoài nào đó, điều đó có lẽ giải quyết một vấn đề bên ngoài nào đó. Tôi không thấy lý do gì tại sao điều này không nên xảy ra, cùng với sự tìm hiểu cá thể.

Krishnamurti: Chúng ta quan tâm đến những thay đổi bên ngoài, với một đổi mới bên ngoài? Và vì vậy – mà có lẽ cần thiết – trao những năng lượng, tư tưởng, thương yêu, quan tâm của chúng ta trong sự đổi mới bên ngoài, hời hợt? Hay chúng ta bắt đầu tại một mức độ hoàn toàn khác hẳn? – không phải như vị trí đối nghịch của nó.

Người hỏi: Hai cái này loại trừ nhau?

Krishnamurti: Tôi đã không nói rằng hai cái này loại trừ nhau. Tôi đã nói rằng chúng không là đối nghịch.

Người hỏi: Tôi không thấy nó là một trường hợp của hoặc một cái này hoặc của cái còn lại. Người ta có thể thấy rất rõ ràng rằng người ta có thể thành công khi cứu thoát hàng trăm mạng sống bằng hành động bên ngoài nào đó. Tôi không thấy có sự mâu thuẫn.

Krishnamurti: Tôi đồng ý. Có nhiều người đang theo đuổi những hoạt động bên ngoài, hàng ngàn người! Chúng ta

loại trừ việc đó và hoàn toàn quan tâm đến ngôi nhà riêng của chúng ta, hay, trong chính sự quan tâm đến ngôi nhà riêng của chúng ta, cái còn lại cũng bị loại trừ? Nó không là một loại trừ, hay một đối nghịch, hay sự lẩn tránh của một cái, và nhấn mạnh vào cái còn lại.

Người hỏi: Ồ, thưa ông, tôi không cố chấp, nhưng có vẻ rằng những người rất thường xuyên lắng nghe ông – kể cả tôi – mà đã nghĩ rằng sự tìm hiểu cá thể là cực kỳ quan trọng để giải quyết vấn đề tức khắc; ngoại trừ hành động chính trị ra, ví dụ như thế, mà tại mức độ riêng của nó có lẽ giải quyết vài vấn đề đặc biệt, mặc dù không phải những vấn đề cơ bản. Nhưng tôi không thấy lý do tại sao chúng không nên xảy ra song song.

Krishnamurti: Tôi hoàn toàn đồng ý, thưa bạn. Chúng ta giải quyết những vấn đề cơ bản?

Người hỏi: Chắc chắn nó là việc quan trọng.

Krishnamurti: Vì vậy, chúng ta sẽ bắt đầu từ đâu? Mà là vấn đề cơ bản?

Người hỏi: Cá thể. Tập thể là sự mở rộng của cá thể.

Krishnamurti: Điều đó rất rõ ràng, phải không? Chúng ta muốn thay đổi, cả bên ngoài lẫn bên trong, hời hợt lẫn sâu thẳm. Cái này không loại trừ cái còn lại: tôi phải có lương thực với mục đích để suy nghĩ! Không tách rời, vấn đề cơ bản là gì? Chúng ta sẽ giải quyết nó từ đâu? Chúng ta sẽ chuyên tâm vào nó ở đâu?

Người hỏi: Nguyên nhân của bạo lực là gì?

Krishnamurti: Chúng ta sẽ bàn luận điều đó?

Người hỏi: Tại sao chúng ta muốn thay đổi?

Krishnamurti: Đó cũng là câu hỏi hay. Tại sao chúng ta nên thay đổi?

Một người hỏi khác: Bởi vì dường như chúng ta không tiến đến đâu cả trong hoàn cảnh hiện nay của chúng ta.

Krishnamurti: Và thậm chí nếu bạn đạt đến nơi nào đó trong hoàn cảnh hiện nay của bạn, bạn sẽ không muốn thay đổi? Bây giờ, làm ơn, chúng ta hãy quay lại chủ đề.

Người hỏi: Trong hoàn cảnh hiện nay của chúng ta dường như chúng ta có rất ít khả năng để chuyển động; chúng ta bị trói buộc trong những cách cá thể riêng của chúng ta, bởi biến cố nào đó, lặp đi và lặp lại. Không có sự chuyển động này bởi vì chúng ta luôn luôn bị trói buộc bởi sống trong cách này hay cách kia và thế là bạo lực phát sinh.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ tìm ra những nguyên nhân của bạo lực là gì? Mỗi người sẽ có một quan điểm khác nhau; ngay cả những người chuyên môn cũng không đồng ý về những nguyên nhân của bạo lực, vô số sách đã được viết về nó! Chúng ta sẽ tiếp tục giải thích về những nguyên nhân, hay thấy bạo lực như nó là – như một vấn đề cơ bản trong sự liên hệ của con người, và tìm ra liệu nó có nên tự-tiếp tục, hay được thay đổi, hay được bổ sung. Vấn đề cơ bản được bao hàm trong bạo lực là gì?

Người hỏi: Chắc chắn chúng ta là kết quả của một loại bộ não thú vật nào đó, đó là nguyên nhân chính, tôi nghĩ theo tự nhiên chúng ta là bạo lực nếu chúng ta không thể thoát khỏi nó. Nửa thời gian những người chính trị đang cư xử giống như những con gà ở trong vườn.

Krishnamurti: Tôi biết! (Tiếng cười)

Người hỏi: Có thể quan sát trạng thái cá thể của cái trí để tìm ra liệu chúng ta là bạo lực từ bản chất bên trong chính chúng ta, trong ngay tại cách hoạt động tinh thần – liệu chuyển động phân hai này trong chính nó là bạo lực.

Krishnamurti: Vì vậy, thưa bạn, bạn nghĩ điều gì là bạo lực?

Người hỏi 1: Tôi nghĩ nó do bởi tự-liên quan, sự ích kỷ.

Người hỏi 2: Sự tách rời.

Người hỏi 3: Sự phản ứng đến sợ hãi.

Krishnamurti: Chúng ta đã được giáo dục để là bạo lực. Bản chất thú vật của chúng ta và hoạt động của bộ não con người vân vân là bạo lực và phân chia; tất cả chúng ta đều biết điều này. Những hoạt động tự cho mình là trung tâm, hung hăng, đang phản kháng, đang đối nghịch, đang khẳng định, tất cả điều đó giải thích cho bạo lực.

Người hỏi: Cũng có một phần của người ta mà cự tuyệt bạo lực và một phần khác lại thích nó, sống nhờ nó.

Krishnamurti: Vâng, có một phần của người ta kháng cự lại bạo lực, bị kinh hãi bởi bạo lực. Vậy thì, chúng ta ở đâu?

Người hỏi: Sự ham muốn để tìm hiểu vấn đề của bạo lực chỉ là một thấy từng phần. Tôi có ý, người ta không muốn hoàn toàn giải quyết tổng thể vấn đề của bạo lực.

Krishnamurti: Người ta không à?

Người hỏi: Không.

Krishnamurti: Chúng ta hãy tìm ra. Liệu có thể giải quyết vấn đề của bạo lực một cách tổng thể?

Người hỏi 1: Đang cự tuyệt bạo lực không là một loại của bạo lực hay sao?

Người hỏi 2: Nếu cái trí, cùng tình trạng bị quy định của nó, là bạo lực khi bắt đầu, vậy thì kết quả chắc chắn là bạo lực.

Krishnamurti: Vậy thì, lúc đó chúng ta sẽ làm gì, thưa bạn?

Người hỏi: Nó sẽ là thông minh khi chỉ nhìn ngắm bạo lực mà không đang xua đuổi, không đang tách rời.

Krishnamurti: Quý ông này đưa ra câu hỏi: liệu chúng ta thực sự muốn được tự do khỏi tất cả bạo lực? Trả lời câu hỏi đó. Đồng ý chứ? Mà có nghĩa không xung đột, không hoạt động phân hai trong người ta, không kháng cự, không đối nghịch, không hung hăng, không tham vọng để là người nào đó, không khẳng định quan điểm của mình và phản kháng

quan điểm của người khác. Tất cả điều đó hàm ý một hình thức của bạo lực. Không chỉ là bạo lực của tự-kỷ luật, nhưng còn cả bạo lực mà làm tôi biến dạng những ham muốn đặc biệt của tôi vì mục dích tuân phục vào một khuôn mẫu, để làm cho nó có luân lý, hay bất kỳ điều gì; tất cả điều này là những hình thức của bạo lực. Ý chí là bạo lực. Chúng ta muốn được tự do khỏi tất cả điều này chứ? Và liệu một con người có thể sống, được tự do khỏi nó?

Người hỏi: Có vẻ rằng trong sự tiến hành mà chúng ta gọi là sống của chúng ta, sự căng thẳng là cần thiết. Có vẻ, chúng ta phải phân biệt rõ giữa sự căng thẳng và sự bạo lực. Tôi được nhắc lại về câu chuyện của những con cá trích tiều tụy mà chỉ thực sự sống lại khi con cá nhám nhỏ hung hăng nào đó được bỏ vào bể nuôi cá. Khi nào sự căng thẳng bình thường như một tiến hành của sự sống chấm dứt, và sự bạo lực bắt đầu? Chúng ta phân biệt rõ ở đây chứ?

Krishnamurti: Vậy là bạn thấy sự căng thẳng là cần thiết?

Người hỏi: Trong mọi thứ đều có tính đối nghịch.

Krishnamurti: Làm ơn, thưa bạn, chúng ta hãy tìm ra. Liệu một con người – chúng ta ở đây – muốn được tự do khỏi tất cả bạo lực?

Người hỏi: Dường như đối với tôi đây là một câu hỏi rất khó bởi vì có nhiều mâu thuẫn trong chúng tôi. Lúc này người ta nói rằng người ta không muốn bạo lực; tình huống thay đổi, và trong một tiếng đồng hồ nữa người ta lại bạo lực, người ta bị kẹt vào nó. Người ta bị vỡ vụn thành nhiều thái độ.

Người hỏi 2: Người nào đó có lẽ gắng sức rất nghiêm túc để đưa sự chú ý vào bạo lực bên trong, nhưng làm thế nào người đó phản ứng khi anh ấy bị đối diện với bạo lực bên ngoài?

Krishnamurti: Hãy chờ đã, thưa bạn, đó là một câu hỏi sau. Ở đây chúng ta thấy sự quan trọng của được tự do khỏi

tất cả bạo lực? Hay chúng ta muốn giữ những phần nào đó của bạo lực? Liệu có thể hoàn toàn được tự do khỏi tất cả bạo lực? – điều đó có nghĩa được tự do khỏi tất cả khiêu khích, tất cả tức giận, bất kỳ hình thức của lo âu nào, và sự chống đối đến bất kỳ thứ gì.

Người hỏi: Tôi nghĩ có sự khác biệt giữa ông đang đưa ra câu hỏi đó và một cá thể đang nói, "Tôi muốn được tự do khỏi tất cả bạo lực". Bởi vì một người đang quan sát thản nhiên vào câu hỏi, người còn lại là một chuyển động – lại nữa một chuyển động bạo lực.

Krishnamurti: Chính xác đó là như thế!

Người hỏi: Đối với tôi dường như để là một vấn đề thực sự, hay một vấn đề hợp lý, hãy quan sát vấn đề thay vì cố gắng giải quyết bạo lực. Đối với tôi đó là hai công việc hoàn toàn khác hẳn.

Krishnamurti: Vậy thì, câu hỏi là gì, thưa bạn?

Người hỏi: Liệu có thể hoàn toàn được tự do khỏi bạo lực?

Krishnamurti: Đó là tất cả.

Người hỏi: Nó hoàn toàn khác biệt với sự tìm kiếm để được tự do khỏi bạo lực.

Krishnamurti: Đúng! Vậy thì tôi làm gì? – liệu có thể được?

Người hỏi 1: Nếu người ta quan sát khuôn mẫu của sống hàng ngày của người ta, người ta thấy rằng có vẻ nếu không có hình thức bạo lực nào đó – hay có lẽ điều gì quý ông này gọi là sự căng thẳng – người ta có thể không bao giờ vượt qua nổi một công việc nhất định khi đối diện với những áp lực và những khó khăn mà thường xuyên vây quanh người ta trong xã hội. Chúng ta nói về sự tự do khỏi bạo lực khi chúng ta tức giận, hay sợ hãi, như thể chúng ta bị mắc bẫy, nhưng tôi cảm thấy rằng có lẽ luôn luôn có loại bạo lực nào đó trong sống của chúng ta. Thật khó khăn để hình dung

được đang sống, đang làm công việc nào đó, mà không có loại thúc đẩy nào đó mà tôi cảm thấy là bạo lực.

Người hỏi: Không có khác biệt giữa sự căng thẳng và sự bạo lực hay sao? Có vẻ rằng bạo lực là kháng cự và hung hăng, là làm giảm bớt; nó cố gắng chấm dứt cái gì đó. Trái lại sự căng thẳng là chuyển động cùng cái gì bạn đang làm. Đối với tôi có vẻ chúng ta phải có một hiểu rõ về sự khác biệt giữa sự bạo lực và sự căng thẳng.

Krishnamurti: Thưa bạn, chúng ta có thể theo đuổi câu hỏi đó: liệu một con người có thể được tự do hoàn toàn khỏi bạo lực? Chúng ta đã hiểu ý nghĩa của từ ngữ bạo lực, trong chừng mực nào đó.

Người hỏi 1: Tôi không nghĩ chúng ta đã hiểu. Nếu không có sự khác biệt giữa bạo lực và năng lượng, vậy thì tôi sẽ không muốn được tự do khỏi bạo lực.

Người hỏi 2: Nếu chúng ta luôn luôn có thể thấy bạo lực của chúng ta, sẽ không có bạo lực.

Krishnamurti: Không, thưa bạn. Trước khi chúng ta đến điểm đó, như một con người, có phải tôi đã nói với chính tôi: liệu có thể sống không bạo lực?

Người hỏi: Chắc chắn người ta không biết.

Krishnamurti: Vậy thì chúng ta sẽ tìm hiểu, thưa bạn, chúng ta sẽ tìm ra.

Một người hỏi khác: Cách duy nhất để tìm ra sẽ không là thực hiện nó hay sao?

Krishnamurti: Không, không những thực hiện nó, nhưng còn cả tìm hiểu, thâm nhập nó, nhìn ngắm nó, nhận biết được toàn chuyển động này của sự kháng cự. Bởi vì biết sự nguy hiểm của bạo lực, thấy những ảnh hưởng bên ngoài của nó, những phân chia, những kinh hoàng, và vân vân, tôi tự-hỏi mình: liệu tôi có thể được tự do hoàn toàn khỏi tất cả bạo lực? Tôi thực sự không biết. Thế là tôi sẽ tìm hiểu, tôi muốn tìm ra, không bằng từ ngữ, nhưng đầy đam mê!

Những con người đã sống cùng bạo lực được hàng ngàn năm và tôi muốn tìm ra liệu có thể sống mà không có bạo lực. Bây giờ tôi sẽ bắt đầu từ đâu?

Người hỏi: Đầu tiên ông sẽ cố gắng tìm hiểu bạo lực là gì?

Krishnamurti: Tôi biết rất rõ nó là gì: tức giận, ghen tuông, tàn nhẫn, phản kháng, chống đối, tham vọng, mọi chuyện như thế. Chúng ta không cần định nghĩa vô tận bạo lực là gì.

Người hỏi: Tôi thực sự không thấy tham vọng là bạo lực.

Krishnamurti: Không à?

Một người hỏi khác: Liệu có thể thấy làm thế nào bạo lực nảy sinh trong chính người ta, khi nó xuất hiện, khi nó nổi lên bề mặt?

Krishnamurti: Thưa bạn, tôi phải đợi cho đến khi sự tức giận xuất hiện, rồi sau đó nhận biết được sự tức giận và nói, "Tôi là bạo lực"? Đó là điều gì bạn đề nghị, thưa bạn?

Người hỏi: Chuyển động dẫn đến nó hiếm khi nào được bắt gặp bởi chúng ta.

Một người hỏi khác: Chúng ta nên hiểu rõ tư tưởng? – những tư tưởng bất thình lình?

Krishnamurti: Nó là một vấn đề khá bao quát, chúng ta đừng suy xét một mảnh nhỏ của nó, chúng ta hãy quan sát nó tại ngay tâm điểm. Điều gì làm cho cái trí có bạo lực trong tôi, trong thân thể con người này, trong con người này? Cái nguồn của bạo lực này là gì? Hãy quan sát nó trong chính bạn.

Một người hỏi khác: Có phải nó là sự ham muốn của tôi để thành tựu cái gì đó, để kiếm được cái gì đó, để là cái gì đó? Tôi muốn quan sát và xem thử rằng tôi biết tôi có bạo lực đến mức độ nào, tôi có thể từ bỏ – và vẫn tồn tại trong những giới hạn có thể chấp nhận được. Đó sẽ là bước đầu tiên của tôi.

Krishnamurti: Trong những giới hạn có thể chấp nhận được – và đó có lẽ cũng là bạo lực.

Người hỏi: Vâng, tôi sẽ cho rằng tôi vẫn nên có một mức độ nào đó của bạo lực.

Krishnamurti: Tôi đang tự-hỏi chính mình liệu có thể sống không có bạo lực và tôi hỏi: gốc rễ của nó là gì? Nếu tôi có thể hiểu rõ điều đó, có lẽ tôi sẽ biết làm thế nào để sống mà không có bạo lực. Gốc rễ của nó là gì?

Người hỏi: Cảm giác của sự phản kháng, của sự tách rời.

Krishnamurti: Bạn nói gốc rễ của bạo lực này là sự tách rời, sự phân chia, "cái tôi". Liệu cái trí có thể sống mà không có "cái tôi"? Làm ơn hãy tiếp tục, chúng ta hãy tìm hiểu.

Người hỏi: Liệu đúng thực rằng chừng nào còn có một mục tiêu, hay ham muốn thuộc bất kỳ loại nào, có hạt giống của bạo lực?

Krishnamurti: Dĩ nhiên! Đó là mấu chốt chính. Chúng ta phải thâm nhập từng chút một vào điều này. Làm ơn, thưa bạn, hãy tiếp tục!

Người hỏi: Điều này không nảy sinh câu hỏi: liệu có thể sống mà không có bất kỳ mục đích?

Krishnamurti: Vâng, liệu có thể sống mà không có bất kỳ mục đích, không có bất kỳ nguyên tắc, không có bất kỳ ý định, không có bất kỳ mục tiêu?

Người hỏi: Mục đích là sống.

Krishnamurti: Đối nghịch của điều đó là trôi giạt. Vì vậy chúng ta phải cẩn thận rằng chúng ta không suy nghĩ dựa vào đối nghịch. Nếu tôi không có mục đích, vậy thì tôi chỉ đang trôi giạt. Vì vậy tôi phải rất cẩn thận khi tôi nói, "Tôi có một mục đích là một hình thức của bạo lực"; để không có mục đích có lẽ là để trôi giạt.

Người hỏi: Nhưng điều này không liên quan, thưa ông, bởi vì liệu người ta trôi giạt hay không không là câu hỏi. Câu hỏi

là: liệu có thể sống mà không có bạo lực?

Krishnamurti: Tôi chỉ đang cảnh giác, thưa bạn, không đi vào đối nghịch. Bây giờ, liệu có thể sống mà không có phương hướng? Phương hướng có nghĩa sự kháng cự, có nghĩa không xao nhãng, không biến dạng, nó có nghĩa một thúc đẩy liên tục hướng về một mục tiêu. Tại sao tôi muốn một mục đích, một kết thúc? Và kết thúc, mục đích, mục tiêu, nguyên tắc, lý tưởng đó – liệu nó là đúng thực? Hay nó là một việc mà cái trí đã sáng chế bởi vì nó bị quy định, bởi vì nó sợ hãi, bởi vì nó đang tìm kiếm an toàn, cả bên trong lẫn bên ngoài và vì vậy sáng chế cái gì đó rồi theo đuổi nó, hy vọng có an toàn?

Một người hỏi khác: Thỉnh thoảng người ta có lẽ có những gợi ý của cái khác này và những gợi ý đó dường như cho một thúc đẩy.

Krishnamurti: Vâng, người ta có lẽ có một gợi ý của nó, nhưng từng đó không đủ đối với tôi. Tôi sẽ tìm ra liệu có thể sống mà không có xung đột, và đó là một điều đam mê. Nó không là một tưởng tượng thuộc lý thuyết, tôi thực sự muốn tìm ra.

Người hỏi: Vấn đề là, tôi thực sự không cảm thấy vấn đề này.

Krishnamurti: Bạn không cảm thấy nó?

Người hỏi: Không đủ lực để vượt khỏi, để hướng về nó.

Krishnamurti: Tại sao bạn không? Tại sao không? Toàn nghi vấn của sự tồn tại là cái này!

Người hỏi: Tôi nghĩ đây là vấn đề đối với hầu hết chúng tôi.

Krishnamurti: Chúa ơi! Chúng đang đốt cháy, chúng đang hủy diệt, và bạn nói, ‘Tôi xin lỗi, nó thực sự không gây hứng thú cho tôi!”

Người hỏi 1: Nếu vấn đề của bạo lực gây hứng thú cho ông, tôi nghĩ ông đang giúp đỡ sự đốt cháy và tận hưởng nó rồi. Tôi nghĩ nếu ông không có bạo lực trong chính ông, ông sẽ không thực sự hứng thú.

Người hỏi 2: Thưa ông, ý nghĩa của từ ngữ "bạo lực" là gì? Ông muốn bao gồm những việc như là nhiệt thành về cái gì đó, sự thúc đẩy, sự hăng hái? Ông muốn gọi tất cả việc này là bạo lực?

Krishnamurti: Không phải điều gì tôi muốn gọi nó, thưa bạn – bạn gọi nó là gì?

Người hỏi: Tôi không biết . . .

Krishnamurti: Tôi không phải một tiên tri, chúng ta hãy tìm ra. Chúng ta hãy bám vào câu hỏi này. Liệu tôi có thể sống một cách trọn vẹn mà không có bạo lực?

Người hỏi: Chúng ta bị kẹt trong cái bẫy kinh hoàng.

Krishnamurti: Chúng ta bị kẹt trong nó; chúng ta vẫn còn trong nó chứ?

Người hỏi: Không, nhưng chúng ta có một thân thể và một cái ngã phải giữ gìn. Điều đó rất khó khăn.

Krishnamurti: Tôi sẽ làm gì? – làm ơn, trả lời câu hỏi của tôi! Đối với tôi đây là điều quan trọng nhất. Thế giới đang bốc cháy. Đừng nói, "Thân thể tôi yếu ớt, điều này khó khăn, điều này không thể được, tôi phải là người ăn chay, tôi không được giết chóc." Tôi đang hỏi: liệu có thể? Và muốn tìm được điều đó, tôi phải tìm ra cái nguồn của bạo lực này là gì.

Người hỏi: Tôi nghĩ nó là bị phân chia. Nếu tôi bị phân chia tôi phải bạo lực. Tôi cảm thấy tôi sẽ bị hủy diệt, vì vậy tôi sợ hãi.

Krishnamurti: Vậy là chúng ta chấp nhận bạo lực?

Người hỏi: Không, nhưng chúng ta muốn triệt tiêu sự việc mà chúng ta sợ hãi.

Krishnamurti: Thưa bạn, bạn muốn trình bày nó như thế này: nếu bạn có thể tìm được cái nguồn, gốc rễ của bạo lực này, và nếu gốc rễ đó có thể chết đi, bạn có lẽ sống một loại sống hoàn toàn khác hẳn. Vậy là, liệu không xứng đáng để tìm được gốc rễ của nó là gì, và liệu nó có thể chết đi hay sao?

Người hỏi: Có thể nó liên quan đến sợ hãi.

Krishnamurti: Tôi không quan tâm đến sợ hãi. Tôi muốn kết thúc bạo lực bởi vì tôi thấy bạo lực sinh ra bạo lực. Bạo lực này là một tiến hành liên tục. Bạn biết việc gì đang xảy ra trong thế giới. Vì vậy tôi tự-hỏi mình: liệu có thể kết thúc bạo lực? Trước khi tôi có thể trả lời câu hỏi đó, tôi phải tìm ra gốc rễ của tất cả những nhánh không đếm xuể này là gì.

Một người hỏi khác: Nhưng chúng ta không thể thực hiện nó bằng cách suy nghĩ về nó.

Krishnamurti: Chúng ta sẽ tìm ra. Chúng ta sẽ suy nghĩ về nó và thấy sự vô ích của suy nghĩ, rồi sau đó vượt khỏi. Nhưng chúng ta phải vận dụng thông minh của chúng ta, tư tưởng của chúng ta.

Người hỏi: Chừng nào tôi còn muốn làm bất kỳ việc gì, có bạo lực ở mức độ nghiêm trọng hay nhẹ nhàng.

Krishnamurti: Tôi hiểu điều này. Tôi đã vừa nói, hãy quan sát: liệu có thể sống mà không có bạo lực? Và muốn tìm được, phải có một thâm nhập vào tận gốc rễ của nó.

Người hỏi: Điều gì tôi đang cố gắng nói là, toàn cấu trúc của sống như chúng ta biết nó, là muốn làm điều này, muốn làm điều kia – mọi thứ đều bao hàm bạo lực.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, thưa bạn, điều đó được đồng ý.

Người hỏi: Nghịch lý thay, người ta có lẽ suy nghĩ về tự-bảo vệ?

Krishnamurti: Các bạn thấy không, tất cả các bạn đều không đang chuyên tâm vào nghi vấn cơ bản, chính yếu.

Người hỏi: Thưa ông, ông cứ nói về gốc rễ, nhưng đang sống trong một thị trấn, cách sống là hấp tấp, bạo lực trong xã hội con người chỉ giống như không khí người ta hít thở, nó giống như sương mù bao phủ mọi thứ. Nghi vấn về gốc rễ của nó không nảy ra cho cái trí của tôi. Người ta thấy bạo lực trong một cách giống như thú vật, người ta biết con người đang bị sợ hãi và cư xử trong một cách nào đó, nhưng người ta chỉ nhận biết được một chuỗi của những phản ứng.

Krishnamurti: Tôi hiểu tất cả điều đó, thưa bạn. Tôi đang hỏi bạn: gốc rễ của điều này là gì?

Người hỏi: Cái ngã.

Krishnamurti: Cái ngã! Đúng rồi. Nếu "cái tôi" là gốc rễ của tất cả điều này, tôi sẽ làm gì? Bởi vì đã khám phá cái tôi đang muốn việc này, không đang muốn việc kia, "cái tôi" đang muốn một mục tiêu và theo đuổi nó, "cái tôi" mà kháng cự, mà có một trận chiến với chính nó, nếu đó là gốc rễ của bạo lực – mà đối với tôi nó là gốc rễ – vậy thì tôi sẽ làm gì với nó?

Người hỏi: Bạn không thể làm bất kỳ điều gì.

Krishnamurti: Hãy chờ đã, thưa bạn! Tôi chấp nhận nó? Tôi sống trong trận chiến này, cùng bạo lực này?

Người hỏi: Thưa ông, tôi cảm thấy rằng nếu ông nói, "Tôi là bạo lực", ông không đến được gốc rễ của nghi vấn.

Krishnamurti: Không, bạn không đến được. Hoàn toàn đúng.

Người hỏi: Bởi vì người ta có thể tiếp tục nói "Tôi là bạo lực" vô tận.

Krishnamurti: Đồng ý. Tôi thấy "cái tôi" cùng tất cả những nhánh của nó là nguyên nhân của bạo lực; chính "cái tôi" gây tách rời: bạn và tôi, chúng tôi và chúng nó; người da đen và người da trắng, người Ả rập và người Do thái, và vân vân.

Người hỏi: Hợp lý, ông có thể nói: loại bỏ "cái tôi".

Krishnamurti: Làm thế nào cái trí loại bỏ cấu trúc riêng của nó, mà được đặt nền tảng trên "cái tôi"? Thưa bạn, làm ơn hãy nhìn vào nghi vấn. "Cái tôi" là gốc rễ của tất cả điều này; "cái tôi" bị đồng hóa với một quốc gia đặc biệt, với một cộng đồng đặc biệt, với một học thuyết đặc biệt hay sự ưa thích tôn giáo. "Cái tôi" đồng hóa chính nó với một thành kiến đặc biệt, "cái tôi" nói "Tôi phải thành tựu"; và khi nó cảm thấy tuyệt vọng, có sự tức giận và cay đắng. Chính là "cái tôi" mà nói, "Tôi phải đạt được mục tiêu của tôi, tôi phải thành công", mà muốn và không muốn, mà nói "Tôi phải sống hòa bình", và chính là cái tôi mà nhận bạo lực.

Người hỏi: Mặc dù nó có vẻ là một thực thể, đối với tôi nó thiên về một hành động, hay một hoạt động. Từ ngữ này không đang dẫn dắt sai lầm chúng ta hay sao?

Krishnamurti: Không, không phải. Không có nghĩa rằng nó là điều gì đó cố định, giống như gốc của một cái cây. Nó là một chuyển động, nó là một vật sống. Một ngày nó cảm thấy tuyệt vời, ngày hôm sau nó lại sầu bi. Một ngày nó đầy đam mê, sinh lực, ngày kế tiếp nó lại mệt nhoài và nói, "Hãy để cho tôi có một chút thanh thản." Nó là một vật năng động, đang chuyển động liên tục. Làm thế nào chuyển động này sẽ tự-thay đổi chính nó thành một chuyển động khác, mà không trở thành bạo lực? Trước hết chúng ta hãy xếp đặt câu hỏi đúng đắn lại. Chúng ta đã nói: đây là một chuyển động, nó là một vật đang sống, nó không đứng yên, nó không là cái gì đó chết rồi, luôn luôn nó đang tự-thêm vào, và luôn luôn đang tự-lấy đi khỏi chính nó. Đây là "cái tôi". Và khi "cái tôi" nói, "Tôi phải loại bỏ 'cái tôi'," đang muốn một "cái tôi" khác, nó vẫn còn là bạo lực; "cái tôi" mà nói: "Tôi là một người hòa bình, tôi sống hòa bình", cái tôi mà tìm kiếm sự thật, "cái tôi" mà nói "Tôi phải sống tốt lành, không-bạo lực", vẫn còn là "cái tôi" mà là nguyên nhân của bạo lực.

Cái trí sẽ làm gì với cái vật đang sống này? Và chính cái trí là “cái tôi”. Bạn hiểu rõ câu hỏi? Bất kỳ chuyển động nào về phần của “cái tôi” để loại bỏ chính nó, để nói “Tôi phải chết đi”, “Tôi phải triệt tiêu chính tôi”, “Tôi phải dần dần loại bỏ cái tôi”, vẫn còn là cùng chuyển động của “cái tôi”, vẫn còn là “cái tôi” mà là gốc rễ của bạo lực. Chúng ta nhận ra điều đó? Chúng ta thực sự thấy điều đó? Không phải lý thuyết, nhưng thực sự nhận ra sự thật của nó, rằng bất kỳ chuyển động nào của “cái tôi” trong bất kỳ phương hướng nào, là hành động của bạo lực. Liệu tôi, một cách thực sự, tiếp xúc được, có tri giác, thấy sự thật của nó, biết cảm giác của nó? Nếu cái trí không thấy, mãi mãi nó có thể tiếp tục đùa giỡn cùng những từ ngữ.

Người hỏi: Cái trí chỉ bao gồm “cái tôi”? Chúng giống hệt nhau?

Krishnamurti: Khi cái trí không bị chiếm hữu bởi “cái tôi”, nó không là “cái tôi”. Nhưng hầu hết chúng ta đều bị chiếm hữu bởi “cái tôi”, nhận biết được hay không-nhận biết được.

Người hỏi: Dường như chúng ta có thể từ bỏ tất cả mọi loại tư tưởng và bởi vì “cái tôi” được sắp xếp vào chung bởi tư tưởng, tại sao chúng ta không thể loại bỏ nó?

Krishnamurti: Không thể loại bỏ bất kỳ thứ gì, ngoại trừ có lẽ hút thuốc lá. Làm ơn, chúng ta hãy bám vào một nghi vấn này: liệu tôi thực sự thấy rằng trong hành động của “cái tôi”, tiêu cực hay tích cực, có một hình thức của bạo lực. Nó là bạo lực. Nếu tôi không thấy nó, tại sao không? Điều gì sai trái với thị lực của tôi, với cảm thấy của tôi? Liệu có phải rằng tôi sợ hãi điều gì sẽ xảy ra nếu tôi thấy nó? Hay tôi bị chán ngán toàn sự việc? Làm ơn, cố gắng lên, thưa các bạn!

Người hỏi: Thỉnh thoảng người ta bị cuốn đi, và thế là . . .

Krishnamurti: Không, thưa bạn, không. Nó không là vấn đề của đang bị cuốn đi. Không phải là bạo lực – tôi muốn tìm ra điều này!

Người hỏi: Chúng ta không thể gom tụ năng lượng để giữ cái trí trong nghi vấn..

Krishnamurti: Không, thưa bạn. Nếu bạn nói bạn không có năng lượng, sự thâu gom của năng lượng đó lại nữa là một hình thức của "cái tôi", mà nói "Tôi phải có năng lượng với mục đích giải quyết vấn đề này". Bất kỳ chuyển động nào của "cái tôi", mà là tư tưởng, có ý thức hay không-ý thức, vẫn còn là "cái tôi". Tôi thực sự thấy sự thật của điều này?

Người hỏi: Có cái gì đó đằng sau "cái tôi" mà trong bản thể không thuộc tư tưởng?

Krishnamurti: Làm ơn hãy lắng nghe câu hỏi; đừng nói, "Chúng ta không biết hay chúng ta biết." Có bất kỳ cái gì đằng sau "cái tôi" mà không thuộc cái tôi?

Người hỏi: Nếu có, và chúng ta suy nghĩ về nó, lại nữa nó vẫn là thành phần của "cái tôi".

Krishnamurti: Ai đang đưa ra câu hỏi này? Chắc chắn nó là "cái tôi"!

Người hỏi: Tại sao không sử dụng nó? Tư tưởng là một công cụ, tại sao không sử dụng nó?

Krishnamurti: Không, bạn không thể nói "Tại sao không" – nó vẫn là chuyển động của "cái tôi".

Người hỏi: Ông đã nói: chúng ta thực sự thấy rằng bất kỳ chuyển động nào của "cái tôi" là bạo lực? Tôi nghĩ lý do duy nhất mà chúng ta không thể thấy, là bởi vì chúng ta phủ nhận bạo lực.

Krishnamurti: Ồ, không. Hoặc bạn thấy nó hoặc bạn không thấy nó. Nó không là vấn đề của cái gì đó mà ngăn cản bạn không thấy. Tôi không thấy sự thương yêu của tôi với con chó, hay với người vợ, hay với người chồng của tôi, bởi vì vẻ đẹp của nó là thành phần của tôi; bởi vì tôi nghĩ rằng nó là một trạng thái tuyệt vời nhất.

Người hỏi: Thưa ông, qua định nghĩa hầu như ông đã nói rằng sống là bạo lực, chuyển động, thay đổi.

Krishnamurti: Như chúng ta sống bây giờ, sống, đang sống, là một hình thức của bạo lực.

Người hỏi: Liệu sống có thể được nếu không thay đổi, nếu không chuyển động?

Krishnamurti: Đó là điều gì chúng ta đang hỏi. Sống mà chúng ta sống là một sống của bạo lực, mà bị gây ra bởi "cái tôi", và chúng ta đang hỏi: liệu chúng ta có thấy rằng bất kỳ chuyển động nào của "cái tôi" trong bất kỳ phương hướng nào, có ý thức hay không-ý thức, là một hình thức của bạo lực? Nếu tôi không thấy nó, tại sao tôi không thấy? Điều gì sai trái?

Người hỏi: Dường như đối với tôi chính là "cái tôi" mà đang thấy nó.

Krishnamurti: Hãy chờ một chút. Chính là cái tôi mà thấy nó?

Người hỏi: Nó là thông minh?

Krishnamurti: Tôi không biết, bạn tìm ra! Cái gì mà thấy rằng "cái tôi" là gốc rễ của tất cả ma mãnh này? Thưa bạn, làm ơn hãy quan sát nó. Ai thấy nó?

Người hỏi: Tôi không thấy nó. Tôi sợ hãi phải từ bỏ mọi thứ mà tôi đã biết.

Krishnamurti: Vì vậy bạn không muốn thấy rằng "cái tôi" chịu trách nhiệm cho sự hỗn loạn kinh tởm này. Bởi vì người ta nói: Tôi không thèm quan tâm liệu thế giới có sụp đổ, nhưng tôi muốn có một góc cỏn con của tôi. Vì vậy tôi không thấy "cái tôi", gốc rễ của tất cả ma mãnh.

Người hỏi: Ông muốn nói có một "cái tôi" nữa, khác hẳn tiến trình suy nghĩ có một mục tiêu trong tầm nhìn? Khi tôi suy nghĩ về điều gì đó, về một mục tiêu, đối với tôi đây là

“cái tôi”, và không có “cái tôi” nào nữa ngoại trừ tiến trình đó.

Krishnamurti: Tất nhiên.

Người hỏi: Nhưng ông đã nói nó không là cái vật mà thấy ý nghĩa của câu hỏi.

Krishnamurti: Không. Chúng ta đã nói, “cái tôi” này là một vật đang sống, một chuyển động. Luôn luôn nó đang tự-thêm vào cho nó và đang tự-lấy đi khỏi nó. Và “cái tôi” này, chuyển động này, là gốc rễ của tất cả bạo lực. Không chỉ là “cái tôi” này như cái gì đó đứng yên mà sáng chế ra linh hồn, mà sáng chế ra Thượng đế, Thiên đàng và hình phạt – nó là tổng thể của cái đó.

Chúng ta đang hỏi: liệu cái trí nhận ra rằng “cái tôi” là nguyên nhân của sự ma mãnh này? Cái trí – dùng từ ngữ thông minh nếu bạn thích – mà thấy toàn cái bản đồ của bạo lực, tất cả những tinh tế của nó, thấy nó bằng đang quan sát, cái trí này nói: đó là gốc rễ của tất cả xấu xa. Vì vậy bây giờ cái trí hỏi: liệu có thể sống mà không có “cái tôi”?

Người hỏi: Sự tiến hành của đang thấy khác biệt với sự tiến hành của đang chuyển động trong một phương hướng nào đó đến cái gì đó.

Krishnamurti: Đúng. Sự tiến hành của đang thấy hoàn toàn khác biệt. Nó không là một tiến hành. Tôi không sử dụng từ ngữ đó. Thấy là đang thấy ngay lúc này; nó không là sự tiến hành của đang thấy. Đang thấy là đang hành động. Bây giờ, liệu cái trí thấy toàn bản đồ của bạo lực và gốc rễ của nó? Và cái gì thấy? Nếu “cái tôi” thấy nó, vậy thì nó sợ hãi sống một cách khác biệt, vậy thì “cái tôi” nói “Tôi phải tự-bảo vệ chính tôi, tôi phải kháng cự việc này, tôi bị sợ hãi”. Vậy là “cái tôi” khước từ thấy bản đồ. Nhưng đang thấy không là “cái tôi”.

Người hỏi: Đang thấy không có mục đích, phải không?

Krishnamurti: Không có mục đích trong đang thấy bản đồ; nó chỉ thấy.

Người hỏi: Nhưng, ngay lập tức tôi nói rằng tôi thấy nó . . .

Krishnamurti: Chờ một chút! Liệu chúng ta nhận ra rằng cái trí mà đang quan sát toàn bản đồ này hoàn toàn khác hẳn "cái tôi" mà thấy nó và sợ hãi xóa sạch nó? Có hai sự quan sát khác biệt: "cái tôi" đang thấy, và "đang thấy". "Cái tôi" đang thấy chắc chắn phải bị sợ hãi, và vì vậy phải kháng cự và nói, "Tôi sẽ sống ra sao? Tôi sẽ làm gì? Tôi phải từ bỏ việc này? Tôi phải bám chặt nó?" và vân vân. Chúng ta đã nói: bất kỳ chuyển động nào của "cái tôi" đều là bạo lực. Nhưng có một thuần túy đang thấy bản đồ, mà hoàn toàn khác biệt. Điều này rõ ràng? Bây giờ, bạn đang làm điều gì?

Người hỏi: "Cái tôi" đang thấy.

Krishnamurti: Bạn nói "cái tôi" đang thấy – vì vậy nó bị sợ hãi.

Một người hỏi khác: Dĩ nhiên, nó bị sợ hãi.

Krishnamurti: Bạn sẽ làm gì, khi đang biết rằng bất kỳ chuyển động nào của "cái tôi" vẫn còn đang làm tăng thêm sợ hãi đó?

Người hỏi: Tôi không biết.

Krishnamurti: A! Bạn có ý gì qua câu nói, "Tôi không biết"?

Người hỏi: Đối với tôi, "cái tôi" là tất cả mà tôi biết.

Krishnamurti: Không, thưa bạn, chúng ta đã giải thích nó rất rõ ràng. Làm ơn hãy lắng nghe điều này. Có hai hành động của đang thấy. Đang thấy cái bản đồ một cách không-phương hướng, không-mục đích, thuần túy đang thấy, và "cái tôi" đang thấy – cái tôi cùng mục đích của nó, cùng thúc đẩy của nó, cùng phương hướng của nó, cùng những

kháng cự của nó. Nó thấy và sợ hãi làm việc này, hay việc kia.

Người hỏi: Lúc này ông đang sử dụng từ ngữ “thấy” trong cùng cách mà ông thường nói về “nhận biết”?

Krishnamurti: Tôi chỉ đang sử dụng từ ngữ “đang thấy” cho một thay đổi mà thôi, đó là tất cả.

Người hỏi: Thưa ông, ông nói với tôi rằng có một trạng thái mà trong đó ông có thể thấy không có “cái tôi”, nhưng tôi chưa bao giờ trải nghiệm điều này.

Krishnamurti: Thực hiện nó lúc này đi, thưa bạn! Tôi đang chỉ rõ nó cho bạn! Có “cái tôi” mà nhìn toàn cái bản đồ của bạo lực này và vì vậy bị sợ hãi và kháng cự. Và có một “đang thấy” khác mà không thuộc “cái tôi”, mà chỉ quan sát, một cách không-mục đích, không-mục tiêu, và nói, “Tôi chỉ thấy nó”.

Nhưng điều này đơn giản, phải không? Tôi thấy bạn có một cái áo màu xanh; tôi không nói, “Tôi thích nó” hay “Tôi không thích nó”, tôi chỉ thấy nó. Nhưng khoảnh khắc tôi nói, “Tôi thích nó”, nó đã là “cái tôi” đang nói “Tôi thích nó”; và thế là tất cả mọi chuyện của nó theo sau. Điều này rõ ràng rồi – ít ra cũng bằng từ ngữ.

Người hỏi: Liệu chúng ta có thể tìm hiểu vấn đề của tại sao đang quan sát mà không có “cái tôi” này lại quá khó khăn và hiếm khi nào xảy ra?

Krishnamurti: Tôi không nghĩ điều đó khó khăn. Đừng nói điều đó khó khăn; vậy thì bạn bị kẹt cứng, vậy thì bạn đã tự khóa chặt mình.

Người hỏi: Liệu người ta có thể tóm tắt điều này bằng cách nói rằng trong một trường hợp có một đang thấy mà không có mục đích, và trong một trường hợp khác mục đích được bao hàm?

Krishnamurti: Đúng, đó là tất cả. Liệu tôi có thể quan sát mà không có phương hướng? Khi tôi quan sát có một

phương hướng, nó là “cái tôi”. Tôi xin phép hỏi, sự khó khăn trong điều này là gì?

Một người khác hỏi: Thường thường chúng ta có ảo tưởng mà đang quan sát, với một phương hướng đang quan sát.

Krishnamurti: Rõ ràng đang quan sát với một phương hướng không là đang quan sát.

Người hỏi: Có một khác biệt giữa đang quan sát và đang thấy. Nếu người ta đang quan sát, người ta có liên quan.

Krishnamurti: Chúng ta hãy đừng gây phức tạp nó. Chúng ta đã hỏi: liệu cái trí thấy toàn cái bản đồ, mà không có bất kỳ phương hướng?

Người hỏi: Cái bản đồ được chọn lựa từ cả hai phương hướng.

Krishnamurti: Đừng, đừng. Chỉ quan sát. Toàn cấu trúc của “cái tôi” này là bạo lực; cấu trúc là cách tôi sống, cách tôi suy nghĩ, cách tôi cảm giác, toàn phản ứng của tôi đến mọi thứ là một hình thức của bạo lực mà là “cái tôi”. Đó là tất cả trong bảng phân loại của thời gian. “Đang thấy” không có thời gian – bạn là đang thấy nó. Khoảnh khắc tôi thấy cùng thời gian có sợ hãi.

Người hỏi: Có đang thấy, và vật được thấy. Khi một lần bạn đã thấy cái gì đó, nó là cái trí cũ kỹ mà đã thấy?

Krishnamurti: Đúng. Bây giờ, hãy tìm ra, thưa bạn, bạn thấy như thế nào? Bạn thấy một cách không-mục đích, hay có mục đích? Bạn thấy dựa vào thời gian? Đó là, bạn nói, “Điều đó quá khó khăn, điều đó quá phức tạp, tôi sẽ làm gì?” Hay bạn thấy mà không có thời gian?

Nếu bạn nói, “Tôi không thấy nó mà không có thời gian,” câu hỏi kế tiếp là, “Tại sao? Sự khó khăn là gì?” Nó là sự mù lòa thuộc thân thể, hay nó là không-ưa thích quan sát bất kỳ thứ gì như nó là? Có phải do bởi chúng ta không bao giờ quan sát bất kỳ thứ gì một cách thẳng thắn, luôn luôn đang cố gắng lẩn tránh, tẩu thoát? Vì vậy, nếu bạn đang tẩu

thoát, chúng ta hãy thấy tẩu thoát đó – đừng cố gắng tìm ra làm thế nào để kháng cự sự tẩu thoát.

BROCKWOOD PARK

Ngày 6 tháng 6 năm 1970

XI – BÀN VỀ THÔNG MINH

Nói chuyện giữa J. Krishnamurti

và Giáo sư David Bohm

Tư tưởng thuộc về trật tự của thời gian; thông minh thuộc về một trật tự khác hẳn, một chất lượng khác hẳn. Liệu thông minh liên quan với tư tưởng? Bộ não, công cụ của thông minh; tư tưởng như "một mũi tên chỉ". Tư tưởng, không phải thông minh, thống trị thế giới. Vấn đề của tư tưởng và sự thức dậy của thông minh. Thông minh đang vận hành trong một cái khung bị giới hạn có thể phục vụ cho những mục đích rất không-thông minh. Vật chất, tư tưởng, thông minh có một nguồn chung, là một năng lượng; tại sao nó đã tách rời? An toàn và sinh tồn: tư tưởng có thể suy nghĩ về chết một cách đúng đắn. "Liệu cái trí có thể giữ được sự tinh khiết của cái nguồn căn nguyên?" Nghi vấn của làm yên lặng tư tưởng. Thấu triệt, sự nhận biết của tổng thể, là cần thiết. Chuyển tải mà không có sự can thiệp của cái trí có ý thức..

Bohm: Về thông minh, tôi luôn luôn muốn tìm hiểu nguồn gốc của một từ ngữ cũng như nghĩa lý của nó. Điều đó rất hứng thú; intelligence đến từ inter và legere mà có nghĩa là "Đọc giữa". Vì vậy dường như đối với tôi, ông có thể nói rằng tư tưởng giống như thông tin trong một quyển sách và rằng thông minh đó phải đọc nó, ý nghĩa của nó. Tôi nghĩ điều này cho một nhận thức khá tốt về thông minh.

Krishnamurti: Đọc những hàng.

Bohm: Vâng, để thấy nó có nghĩa gì. Cũng có một ý nghĩa khác được cho trong từ điển đó là: sự nhận biết thuộc tinh thần.

Krishnamurti: Vâng, sự nhận biết thuộc tinh thần.

Bohm: Điều này rất khác biệt với những người mà có trong cái trí điều gì khi họ đo lường về thông minh. Bây giờ, khi suy nghĩ nhiều sự việc ông đã trình bày, ông muốn nói

thông minh không là tư tưởng. Ông nói rằng tư tưởng xảy ra trong bộ não cũ kỹ, nó là một qui trình vật lý đang xảy ra, thuộc điện hóa học; nó đã được chứng thực đầy đủ bởi khoa học rằng tất cả tư tưởng từ cơ bản là một qui trình thuộc điện từ, hóa học, vật lý. Vậy thì có lẽ chúng ta có thể nói rằng thông minh không thuộc về cùng trật tự, nó không thuộc về trật tự của thời gian gì cả.

Krishnamurti: Thông minh.

Bohm: Vâng, thông minh đọc tư tưởng này, thấy được ý nghĩa của nó. Tôi nghĩ chúng ta có thể khởi đầu bằng câu hỏi, có thêm một vấn đề nữa, ông đã nói rằng bộ não cũ kỹ rất cần thiết phải thấy những giới hạn của nó, để cho nó ở trong những giới hạn của nó và không gây rắc rối. Dĩ nhiên tư tưởng có khuynh hướng liên tục lo nghĩ về một nghi vấn nếu nó không thấy được rõ ràng rằng nghi vấn đó không có ý nghĩa, tư tưởng có lẽ liên tục bị dằn vặt bởi nó. Bây giờ tôi nghĩ một trong những nghi vấn nảy sinh là thế này: nếu ông nói tư tưởng là vật chất, vậy thì cái trí hay thông minh hay bất kỳ cái gì ông muốn gọi nó, dường như khác hẳn, nó thuộc về một trật tự khác hẳn. Ông muốn nói có một khác biệt thực sự giữa vật chất và thông minh?

Krishnamurti: Vâng, chúng ta đang nói rằng tư tưởng là vật chất? Chúng ta hãy trình bày nó theo cách khác.

Bohm: Vật chất? Tôi thích gọi nó là một qui trình vật chất.

Krishnamurti: Đúng rồi; tư tưởng là một qui trình vật chất, và sự khác biệt giữa nó và thông minh là gì? Liệu thông minh là sản phẩm của tư tưởng?

Bohm: Và nó nảy sinh nhiều nghi vấn mà tôi nghĩ sẽ quan trọng cho khoa học.

Krishnamurti: Liệu thông minh là sản phẩm của tư tưởng?

Bohm: Ồ, tôi nghĩ chúng ta đã quen thuộc rồi, nó không phải.

Krishnamurti: Nó không phải. Tại sao chúng ta quen thuộc điều đó?

Bohm: Đơn giản thôi, bởi vì tư tưởng có tánh máy móc.

Krishnamurti: Tư tưởng có tánh máy móc, điều đó đúng.

Bohm: Thông minh lại không.

Krishnamurti: Vì vậy tư tưởng có thể đo lường được, thông minh không thể đo lường được. Và nó xảy ra như thế nào để cho thông minh này hiện diện? Nếu tư tưởng không liên quan với thông minh, vậy thì liệu sự kết thúc của tư tưởng là sự thức dậy của thông minh? Hay thông minh đó, bởi vì độc lập khỏi tư tưởng, và thế là không thuộc thời gian, nên luôn luôn hiện diện?

Bohm: Điều đó nảy sinh nhiều nghi vấn khó.

Krishnamurti: Tôi biết.

Bohm: Tôi muốn đặt điều này trong một cái khung của suy nghĩ rằng người ta có thể liên kết với bất kỳ những quan điểm khoa học nào mà có lẽ tồn tại.

Krishnamurti: Vâng.

Bohm: Hoặc chỉ ra rằng nó phù hợp hay không phù hợp. Vì vậy ông nói thông minh có lẽ luôn luôn ở đó.

Krishnamurti: Tôi đang hỏi – liệu nó luôn luôn ở đó?

Bohm: Nó có lẽ hay không có lẽ. Hay có thể rằng cái gì đó ngăn cản thông minh?

Krishnamurti: Bạn thấy những người theo đạo Phật và những người theo Ấn độ giáo có lý thuyết, nếu tôi đúng, những người Ấn độ giáo cổ xưa, rằng thông minh đó, hay Brahman luôn luôn hiện diện và bị che đậy bởi ảo tưởng, bởi vật chất, bởi ngu dốt, bởi mọi loại sự việc ma mãnh được tạo ra bởi tư tưởng. Tôi không biết liệu họ muốn tiến xa đến thế.

Bohm: Ồ, vâng; thật ra chúng ta không thấy sự hiện diện vĩnh viễn của thông minh.

Krishnamurti: Họ nói rằng lột bỏ tất cả cái này, cái đó hiện diện ở đó. Vì vậy giả thuyết của họ là nó luôn luôn hiện diện.

Bohm: Có một khó khăn trong điều này, trong từ ngữ “luôn luôn”.

Krishnamurti: Vâng.

Bohm: Bởi vì “luôn luôn” ngụ ý thời gian.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

Bohm: Và đó chính là sự rắc rối. Thời gian là tư tưởng – tôi muốn trình bày rằng tư tưởng thuộc trật tự của thời gian, hay có lẽ ngược lại, rằng thời gian thuộc trật tự của tư tưởng. Dùng những từ ngữ khác tư tưởng đã sáng chế thời gian, và thật ra tư tưởng là thời gian. Cách tôi hiểu nó là rằng, tư tưởng có lẽ phủ qua toàn thời gian trong một khoảnh khắc; nhưng sau đó tư tưởng luôn luôn đang thay đổi mà không nhận biết rằng nó đang thay đổi một cách vật lý – vì những lý do vật lý, đó là như thế.

Krishnamurti: Vâng.

Bohm: Không phải những lý do hợp lý.

Krishnamurti: Không.

Bohm: Những lý do không liên quan đến cái gì đó tổng thể, nhưng chúng phải liên quan đến chuyển động vật lý nào đó trong bộ não; vì vậy . . .

Krishnamurti: . . . chúng lệ thuộc vào môi trường sống và mọi loại sự việc.

Bohm: Vì vậy khi tư tưởng thay đổi cùng với thời gian ý nghĩa của nó không còn kiên định nữa, nó trở thành mâu thuẫn, nó thay đổi một cách tùy tiện.

Krishnamurti: Vâng, tôi sẽ theo sát điều đó.

Bohm: Sau đó ông bắt đầu suy nghĩ, mọi thứ đang thay đổi, tôi thay đổi, mọi thứ thay đổi, và người ta bắt đầu suy nghĩ rằng "Tôi ở trong thời gian". Khi thời gian mở rộng nó trở thành bao la, quá khứ trước tôi đã là, lùi lại thêm nữa và thêm nữa trở ngược về sau và cũng vậy tiến về trước trong tương lai, thế là bạn bắt đầu nói thời gian là bản thể của tất cả, thời gian chế ngự tất cả. Đầu tiên đứa trẻ có lẽ nghĩ rằng, "Tôi là vĩnh viễn", vậy thì cậu ta hiểu rõ rằng cậu ta ở trong thời gian. Quan điểm thông thường mà chúng ta có là, thời gian là bản thể của sự tồn tại. Tôi nghĩ điều này không chỉ là quan điểm thông thường của giác quan mà còn là quan điểm của khoa học. Từ bỏ một quan điểm như thế rất khó khăn bởi vì nó là một bị quy định rất sâu đậm. Nó còn sâu đậm hơn cả bị quy định của người quan sát và vật được quan sát.

Krishnamurti: Vâng, đúng. Chúng ta đang nói rằng tư tưởng là thời gian, tư tưởng có thể đo lường được, tư tưởng có thể thay đổi, bổ sung, lan rộng? Và liệu thông minh thuộc một chất lượng hoàn toàn khác hẳn?

Bohm: Vâng, trật tự khác hẳn, chất lượng khác hẳn. Và tôi chấp nhận một ấn tượng của tư tưởng liên quan đến thời gian này. Nếu chúng ta nghĩ về quá khứ và tương lai, chúng ta nghĩ về quá khứ như đang trở thành tương lai; nhưng ông có thể thấy rằng điều đó không thể được, rằng nó chỉ là tư tưởng. Tuy nhiên người ta có ấn tượng rằng cùng nhau quá khứ và tương lai là hiện tại và có chuyển động trong một phương hướng khác; rằng toàn khuôn mẫu này đang chuyển động.

Krishnamurti: Toàn khuôn mẫu đang chuyển động.

Bohm: Nhưng tôi có thể hình dung nó chuyển động như thế nào. Nói cách khác nó đang chuyển động trong một phương hướng vuông góc với phương hướng giữa quá khứ và tương lai. Thoạt nhìn tôi bắt đầu nghĩ rằng chuyển động đó ở trong một thời gian khác.

Krishnamurti: Đúng, đúng.

Bohm: Nhưng điều đó dẫn ông vào lại sự nghịch lý.

Krishnamurti: Vâng, đó là như thế. Liệu thông minh ở ngoài thời gian và vì vậy không liên quan đến tư tưởng, mà là một chuyển động của thời gian?

Bohm: Nhưng vẫn vậy tư tưởng phải liên quan đến nó.

Krishnamurti: Thế à? Tôi đang hỏi. Tôi nghĩ nó không liên quan.

Bohm: Không liên quan sao? Nhưng thoạt đầu dường như có một liên quan nào đó trong ý nghĩa rằng ông phân biệt rõ giữa tư tưởng thông minh và tư tưởng không-thông minh.

Krishnamurti: Vâng, nhưng điều đó đòi hỏi thông minh công nhận tư tưởng không-thông minh.

Bohm: Nhưng khi thông minh đọc được tư tưởng, sự liên quan là gì?

Kríisnamurti: Chúng ta hãy thâm nhập từ từ . . .

Bohm: Và liệu tư tưởng phản ứng lại thông minh? Tư tưởng không thay đổi hay sao?

Krishnamurti: Chúng ta hãy đơn giản lại. Tư tưởng là thời gian. Tư tưởng là chuyển động trong thời gian. Tư tưởng có thể đo lường được và tư tưởng vận hành trong lãnh vực của thời gian, tất cả đang chuyển động, đang thay đổi, đang chuyển biến. Liệu thông minh ở trong lãnh vực của thời gian?

Bohm: Ồ, chúng ta đã thấy rằng trong một ý nghĩa nó không thể được. Nhưng sự việc không rõ ràng. Trước hết tư tưởng có tánh máy móc.

Krishnamurti: Tư tưởng có tánh máy móc, điều đó rõ ràng.

Bohm: Thứ hai, trong ý nghĩa nào đó có một chuyển động mà thuộc về một thời gian khác hẳn.

Krishnamurti: Tư tưởng có tánh máy móc; thuộc máy móc nó không chuyển động trong một phương hướng khác hẳn và mọi chuyện như thế. Liệu thông minh có tánh máy móc? Chúng ta hãy giải thích một cách khác.

Bohm: Tôi muốn đặt câu hỏi, trạng thái máy móc có nghĩa là gì?

Krishnamurti: Được rồi: lặp lại, đo lường, so sánh.

Bohm: Tôi cũng muốn nói lệ thuộc.

Krishnamurti: Đúng, lệ thuộc.

Bohm: Thông minh – chúng ta hãy rõ ràng – thông minh không thể lệ thuộc vào bất kỳ quy định nào cho sự thật của nó. Nhưng dường như trong ý nghĩa nào đó thông minh không vận hành nếu bộ não không lành mạnh.

Krishnamurti: Chắc chắn.

Bohm: Trong ý nghĩa đó thông minh dường như phụ thuộc vào bộ não.

Krishnamurti: Hay liệu nó là sự yên lặng của bộ não?

Bohm: Đúng rồi, nó phụ thuộc vào sự yên lặng của bộ não.

Krishnamurti: Không phải vào hoạt động của bộ não.

Bohm: Vẫn có sự liên quan nào đó giữa thông minh và bộ não. Tôi hiểu rõ điều này bởi vì có một lần chúng ta đã bàn luận nghi vấn này cách đây nhiều năm, khi tôi đưa ra ý tưởng rằng trong vật lý ông có thể dùng một dụng cụ đo lường trong hai cách, cực dương và cực âm. Giống như một dòng điện, ông có thể đo lường dòng điện bằng sự chuyển động của cái cái kim trong dụng cụ, hay ông có thể dùng nó trong phương pháp được gọi là cầu Wheatstone, nơi mà số ghi ông tìm kiếm là một số ghi 0, số ghi 0 chỉ ra sự hòa hợp, sự cân bằng của hai phía của toàn hệ thống như nó đã là. Vì

vậy nếu ông dùng dụng cụ số ghi âm, lúc đó sự không-vận hành của dụng cụ là dấu hiệu nó đang làm việc đúng. Liệu chúng ta có thể nói bộ não có lẽ đã sử dụng tư tưởng tích cực để tạo nên một hình ảnh của thế giới . . .

Krishnamurti: . . . mà là sự vận hành của tư tưởng, một trong những vận hành.

Bohm: Vận hành khác của tư tưởng là tiêu cực mà chỉ không-hòa hợp.

Krishnamurti: Vâng, không-hòa hợp. Chúng ta hãy tiếp tục từ đó. Liệu thông minh có phụ thuộc vào bộ não – chúng ta đến được điểm đó. Hay khi chúng ta sử dụng từ ngữ “phụ thuộc” chúng ta có ý gì qua từ ngữ đó?

Bohm: Nó có thể có nhiều ý nghĩa. Có lẽ là sự lệ thuộc đơn giản có tính máy móc. Nhưng có một loại khác: rằng người ta không thể tồn tại nếu không có những thứ khác. Nếu tôi nói, “Tôi lệ thuộc vào lương thực để tồn tại”, nó không có nghĩa rằng mọi sự việc tôi suy nghĩ được khẳng định bởi thứ gì tôi ăn.

Krishnamurti: Vâng, hoàn toàn đúng.

Bohm: Vì vậy tôi gợi ý rằng thông minh phụ thuộc vào bộ não cho sự tồn tại của nó, mà có thể chỉ ra không-hòa hợp, nhưng bộ não không có bất kỳ liên quan nào đến nội dung của thông minh.

Krishnamurti: Vì vậy nếu bộ não không-hòa hợp, liệu thông minh có thể vận hành?

Bohm: Đó là nghi vấn.

Krishnamurti: Đó là điều gì chúng ta đang nói. Nó không thể vận hành nếu bộ não bị tổn thương.

Bohm: Nếu thông minh không vận hành, liệu có thông minh? Vì vậy dường như rằng thông minh cần có bộ não với mục đích để hiện diện.

Krishnamurti: Nhưng bộ não chỉ là một công cụ.

Bohm: Mà chỉ rõ ra sự hòa hợp hay không-hòa hợp này.

Krishnamurti: Nhưng nó không là vật sáng tạo của cái còn lại.

Bohm: Không.

Krishnamurti: Chúng ta hãy tìm hiểu điều này chầm chậm.

Bohm: Bộ não không tạo ra thông minh nhưng nó là một công cụ giúp đỡ thông minh vận hành. Đó là như vậy.

Krishnamurti: Đúng là như vậy. Bây giờ nếu bộ não đang vận hành trong lãnh vực của thời gian, lên và xuống, tiêu cực và tích cực, trong bất kỳ cách nào, trong chuyển động đó, hay qua chuyển động của thời gian đó, liệu thông minh có thể vận hành? Hay công cụ đó phải yên lặng để cho thông minh vận hành?

Bohm: Vâng. Tôi muốn giải thích nó một cách khác khá đơn giản. Sự yên lặng của công cụ là sự vận hành của thông minh.

Krishnamurti: Vâng, điều đó đúng. Hai cái này không tách rời.

Bohm: Chúng là một và giống nhau. Không-yên lặng của dụng cụ là thất bại của thông minh.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

Bohm: Nhưng tôi nghĩ nó sẽ hữu dụng khi quay lại những câu hỏi mà có khuynh hướng được đặt ra trong toàn suy nghĩ thuộc triết học và khoa học. Chúng ta sẽ đặt ra câu hỏi: liệu có một ý nghĩa nào đó mà trong nó thông minh tồn tại độc lập khỏi vật chất? Ông thấy rằng một số người đã nghĩ rằng cái trí và vật chất có những loại tồn tại khác hẳn. Đây là một câu hỏi nảy sinh. Nó có lẽ không liên quan, nhưng tôi nghĩ câu hỏi nên được suy nghĩ trong cách này hay cách khác với mục đích giúp đỡ làm cho cái trí yên lặng.

Sự suy nghĩ về những câu hỏi mà không thể được trả lời rõ ràng là một trong những sự việc mà gây bứt rứt cho cái trí.

Krishnamurti: Nhưng bạn thấy không, khi bạn hỏi, liệu tư tưởng sẽ giúp đỡ sự thức dậy của thông minh? Khi bạn giải thích theo lối đó nó có nghĩa rằng như thế, phải không? Tư tưởng và vật chất và sự vận dụng của tư tưởng và chuyển động của tư tưởng, hay tư tưởng đang tự nói với chính nó, “Tôi sẽ yên lặng với mục đích cho thông minh thức dậy”. Bất kỳ chuyển động nào của tư tưởng là thời gian, bất kỳ chuyển động nào, bởi vì nó có thể đo lường được, nó đang vận hành một cách tích cực hay tiêu cực, một cách hòa hợp hay không-hòa hợp, trong lãnh vực này. Và khi nhận ra rằng tư tưởng có lẽ nói một cách không-ý thức, hay không-nhận biết, rằng “Tôi sẽ yên lặng với mục đích để có cái này hay cái kia”, vậy thì điều đó vẫn còn trong lãnh vực của thời gian.

Bohm: Vâng. Nó vẫn đang chiếu rọi.

Krishnamurti: Nó đang chiếu rọi nó để nắm bắt nó. Vì vậy từ đó, làm thế nào thông minh này xảy ra được – không phải làm thế nào – khi nào nó thức dậy?

Bohm: Một lần nữa câu hỏi ở trong thời gian.

Krishnamurti: Đó là lý do tại sao tôi không muốn sử dụng từ ngữ “khi nào” và “làm thế nào”.

Bohm: Thậm chí ông không thể hỏi, liệu có những điều kiện cho nó để nó được thức dậy, ông chỉ có thể nói rằng điều kiện cho nó thức dậy là sự không-vận hành của tư tưởng.

Krishnamurti: Vâng.

Bohm: Nhưng nó giống hệt như là sự thức dậy, nó không thuần túy là điều kiện của nó. Thậm chí ông không thể hỏi liệu có những điều kiện cho thông minh thức dậy? Ngay cả khi nói về một điều kiện là một dạng của tư tưởng.

Krishnamurti: Vâng. Chúng ta hãy đồng ý, bất kỳ chuyển động nào của tư tưởng trong bất kỳ phương hướng nào, đứng, ngang, trong hành động hay không-hành động, vẫn còn trong thời gian – bất kỳ chuyển động nào của tư tưởng.

Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Vậy thì sự liên quan của chuyển động đó đến thông minh này mà không là một chuyển động, mà không thuộc thời gian, mà không là sản phẩm của tư tưởng, và vân vân và vân vân là gì? Hai cái này có thể gặp gỡ ở đâu?

Bohm: Chúng không gặp gỡ. Nhưng cũng có sự liên quan nào đó.

Krishnamurti: Đó là điều gì chúng ta đang cố gắng tìm ra. Trước hết, liệu có bất kỳ liên quan nào? Người ta nghĩ có một liên quan, người ta hy vọng có một liên quan, người ta chiếu rọi một liên quan. Liệu có một liên quan?

Bohm: Điều đó tùy thuộc vào điều gì ông có ý qua từ ngữ liên quan?

Krishnamurti: Liên quan: là tiếp xúc, công nhận, một cảm giác khi đang tiếp xúc.

Bohm: Ồ, từ ngữ liên quan có lẽ có nghĩa khác nữa.

Krishnamurti: Nó còn có nghĩa nào khác?

Bohm: Ví dụ có một đường song song, phải không? Sự hòa hợp của hai. Đó là, hai sự việc có lẽ được liên quan mà không có sự tiếp xúc nhưng chỉ bằng cách đơn giản là hòa hợp.

Krishnamurti: Hòa hợp có nghĩa là một chuyển động của cả hai trong cùng một phương hướng?

Bohm: Trong cách nào đó nó có lẽ cũng có nghĩa trong cùng trật tự.

Krishnamurti: Trong cùng trật tự: cùng trật tự, cùng phương hướng, cùng chiều sâu, cùng mãnh liệt – tất cả điều

đó là sự hòa hợp. Nhưng liệu tư tưởng có bao giờ hòa hợp – tư tưởng như chuyển động, không phải tư tưởng bất động?

Bohm: Tôi hiểu. Có tư tưởng đó mà ông trừu tượng hóa như bất động, trong hình học, chúng ta hãy nói, điều đó có lẽ có một hòa hợp nào đó; nhưng tư tưởng như nó thực sự chuyển động luôn luôn bị mâu thuẫn.

Krishnamurti: Thế là không có sự hòa hợp trong chính nó. Thông minh có sự hòa hợp trong chính nó.

Bohm: Tôi nghĩ rằng tôi thấy được cái nguồn của sự hỗn loạn. Chúng ta có những sản phẩm bất động của tư tưởng mà dường như có một sự hòa hợp tương đối nào đó. Nhưng thật ra sự hòa hợp đó là kết quả của thông minh, ít nhất dường như đối với tôi. Trong toán học chúng ta có lẽ có được một hòa hợp tương đối nào đó của sản phẩm của tư tưởng, mặc dù chuyển động thực sự của tư tưởng của một người toán học không nhất thiết ở trong sự hòa hợp, thông thường sẽ không hòa hợp. Bây giờ sự hòa hợp đó mà xuất hiện trong toán học là kết quả của thông minh, phải không?

Krishnamurti: Tiếp tục đi, thưa bạn.

Bohm: Nó không là sự hòa hợp hoàn hảo bởi vì mỗi hình thức của toán học đã được chứng thực rằng có sự giới hạn nào đó; đó là lý do tại sao tôi gọi nó chỉ là tương đối.

Krishnamurti: Vâng.

Bohm: Nhưng chúng ta muốn tìm hiểu thêm nữa và nói rằng không quá nhiều tư tưởng ngoại trừ hành động. Có một khía cạnh khác thuộc nghi vấn của thời gian, đó là hành động chúng ta thông thường làm, mà trong đó dường như chúng ta cũng cần thời gian, thời gian tuần tự. Và dường như đối với tôi ít ra, hành động đó phải trong hòa hợp.

Krishnamurti: Thưa bạn, như chúng ta đã nói, tư tưởng là chuyển động, trong chuyển động đó liệu có sự hòa hợp? Nếu có, vậy thì nó có liên quan với cái còn lại. Nếu không có

sự hòa hợp và vì vậy nó là mâu thuẫn, thay đổi, và mọi chuyện như thế, vậy thì nó không có liên quan với cái còn lại.

Bohm: Vậy thì ông sẽ nói rằng chúng ta có thể hoàn toàn làm bất kỳ việc gì mà không có tư tưởng?

Krishnamurti: Tôi sẽ nói nó một cách khác. Thông minh sử dụng tư tưởng.

Bohm: Đúng rồi. Nhưng làm thế nào nó sử dụng cái gì đó mà không hòa hợp?

Krishnamurti: Trong ý nghĩa, diễn tả, chuyển tải, sử dụng tư tưởng mà là mâu thuẫn, mà không hòa hợp, để tạo ra những sự việc trong thế giới.

Bohm: Nhưng vẫn vậy, phải có sự hòa hợp trong ý nghĩa nào đó, trong việc gì được làm với tư tưởng, trong điều gì chúng ta vừa diễn tả.

Krishnamurti: Chúng ta hãy tìm hiểu chầm chậm vấn đề này. Trước hết liệu chúng ta có thể diễn tả thành những từ ngữ, một cách tích cực hay tiêu cực, thông minh là gì, không-thông minh là gì? Hay liệu không thể bởi vì những từ ngữ là tư tưởng, thời gian, đo lường và mọi chuyện như thế?

Bohm: Chúng ta không thể đặt nó trong những từ ngữ. Chúng ta đang cố gắng giải thích. Liệu chúng ta có thể nói rằng tư tưởng có thể vận hành như “mũi tên chỉ” đến thông minh, và vì vậy sự mâu thuẫn của nó không đặt thành vấn đề.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Điều đó đúng.

Bohm: Bởi vì chúng ta không đang sử dụng nó cho nội dung của nó, hay ý nghĩa của nó, nhưng khác hơn như mũi tên chỉ vượt khỏi lãnh vực của thời gian.

Krishnamurti: Vì vậy tư tưởng là một mũi tên chỉ. Nội dung là thông minh.

Bohm: Nội dung mà nó chỉ đến.

Krishnamurti: Vâng. Liệu chúng ta có thể giải thích điều này một cách khác? Liệu chúng ta được phép nói, tư tưởng là cằn cỗi, vô dụng?

Bohm: Vâng, khi nó tự chuyển động một mình, vâng.

Krishnamurti: Mà thuộc máy móc và mọi chuyện như thế. Tư tưởng là một mũi tên chỉ, nhưng nếu không có thông minh, mũi tên chỉ này không có giá trị.

Bohm: Liệu chúng ta có thể nói rằng thông minh biết được mũi tên chỉ? Nếu mũi tên chỉ không có ai để thấy nó, lúc đó mũi tên chỉ không chỉ rõ.

Krishnamurti: Đúng. Vì vậy thông minh là cần thiết. Nếu không có thông minh, tư tưởng chẳng có ý nghĩa gì cả.

Bohm: Nhưng bây giờ liệu chúng ta có thể nói, tư tưởng mà không có thông minh, chỉ trong một cách rất hỗn loạn?

Krishnamurti: Vâng, hỗn loạn, trong những cách không liên quan.

Bohm: Không liên quan, vô nghĩa và vân vân. Vậy thì với thông minh nó bắt đầu chỉ theo một hướng khác. Nhưng lúc đó trong một chừng mực, tư tưởng và thông minh dường như hòa hợp trong một chức năng chung.

Krishnamurti: Đúng. Vì vậy chúng ta đang hỏi: hành động trong liên quan đến thông minh là gì? Đúng chứ?

Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Hành động trong liên quan đến thông minh là gì, và trong thực hiện hành động đó tư tưởng là cần thiết.

Bohm: Vâng; ồ, tư tưởng là cần thiết và tư tưởng này rõ ràng là vạch hướng về vật chất. Nhưng dường như nó vạch cả hai hướng, cũng quay trở lại thông minh nữa. Một trong những nghi vấn luôn luôn nảy sinh là: chúng ta có nên nói rằng thông minh và vật chất chỉ là một phân biệt của cùng sự vật, hay liệu chúng khác biệt? Chúng có thực sự tách rời?

Dường như rằng chúng nên là một phân biệt trong cùng một sự vật.

Krishnamurti: Tôi nghĩ chúng tách rời, chúng được phân biệt rõ ràng.

Bohm: Chúng được phân biệt rõ ràng, nhưng liệu chúng thực sự tách rời?

Krishnamurti: Bạn có ý gì qua từ ngữ "tách rời" đó? Không liên quan, không kết nối, không một nguồn chung.

Bohm: Đúng. Liệu chúng có một nguồn chung?

Krishnamurti: Đó là như thế. Tư tưởng, vật chất và thông minh, liệu chúng có một nguồn chung? (Khoảng ngừng lâu) Tôi nghĩ chúng có, chắc chắn có.

Bohm: Nếu không, không thể có hòa hợp, dĩ nhiên.

Krishnamurti: Nhưng bạn thấy rằng tư tưởng đã thống trị thế giới. Bạn hiểu rõ chứ, đã thống trị?

Bohm: Thống trị thế giới.

Krishnamurti: Tư tưởng, trí năng, thống trị thế giới. Và vì vậy thông minh chẳng có nơi chỗ ở đây. Khi một sự việc thống trị, cái còn lại phải qui phục.

Bohm: Người ta hỏi, tôi không hiểu liệu nó có liên quan, làm thế nào điều đó xảy ra được.

Krishnamurti: Điều đó khá đơn giản.

Bohm: Ông sẽ nói gì đây?

Krishnamurti: Tôi sẽ nói rằng tư tưởng phải có an toàn; nó đang tìm kiếm sự an toàn trong tất cả chuyển động của nó.

Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Nhưng thông minh không đang tìm kiếm sự an toàn. Nó không có sự an toàn. Ý tưởng an toàn không tồn tại trong thông minh. Chính thông minh là an toàn, không phải, "Nó tìm kiếm sự an toàn."

Bohm: Vâng, nhưng người ta cũng có thể suy nghĩ câu hỏi này, làm thế nào nó đã xảy ra rằng thông minh tự cho phép chính nó bị thống trị.

Krishnamurti: Ồ, điều đó khá rõ ràng. Vui thú, thoải mái, an toàn vật chất, trước hết là an toàn vật chất: an toàn trong liên hệ, an toàn trong hành động, an toàn . . .

Bohm: Nhưng đó là một loại ảo tưởng của an toàn.

Krishnamurti: Ảo tưởng của an toàn, dĩ nhiên.

Bohm: Ông có thể nói rằng tư tưởng ra khỏi sự chuyển động chung và ngừng cho phép chính nó được trật tự, được trật tự trong tổng thể bởi thông minh, hay ít ra nó chấm dứt hòa hợp cùng thông minh, và bắt đầu chuyển động trong sự hòa hợp riêng của nó.

Krishnamurti: Trong sự hòa hợp riêng của nó.

Bohm: Tìm kiếm sự an toàn và vui thú và vân vân.

Krishnamurti: Như chúng ta đã trình bày ngày hôm trước khi chúng ta đang cùng nhau nói chuyện, toàn thế giới phương Tây đều được đặt nền tảng trên sự đo lường; và thế giới phương Đông cố gắng thoát khỏi điều đó. Nhưng họ đã sử dụng tư tưởng để thoát khỏi điều đó.

Bohm: Đã cố gắng thoát khỏi bằng bất kỳ phương cách nào.

Krishnamurti: Cố gắng thoát khỏi sự đo lường bằng cách vận dụng tư tưởng; vì vậy họ đã bị trói buộc trong tư tưởng. Bây giờ sự an toàn, sự an toàn vật chất, là cần thiết và vì vậy sự tồn tại vật chất, những vui thú vật chất, sự thịnh vượng vật chất trở thành quan trọng cực kỳ.

Bohm: Vâng, tôi đang suy nghĩ về điều đó một chút xíu. Nếu ông quay trở lại một con thú, vậy thì có một phản ứng thuộc bản năng hướng tới vui thú và an toàn là đúng đắn. Nhưng bây giờ khi tư tưởng chen vào, nó có thể gây mù quáng bản năng và sinh ra mọi loại mê đắm, nhiều vui thú

hơn, nhiều an toàn hơn. Tất cả những bản năng không đủ thông minh để xử lý sự phức tạp của tư tưởng, vì vậy tư tưởng hành động sai trái, bởi vì nó đã kích thích những bản năng và những bản năng lại đòi hỏi nhiều hơn.

Krishnamurti: Đúng. Vì vậy tư tưởng thực sự đã tạo ra một thế giới của ảo tưởng, mê muội, hỗn loạn, và xua đuổi thông minh.

Bohm: Ồ, như chúng ta đã nói lúc trước, điều đó đã làm bộ não rất hỗn loạn lẫn huyên náo và thông minh là sự yên lặng của bộ não; vì vậy bộ não ồn ào không là thông minh.

Krishnamurti: Bộ não nhiễu loạn không là thông minh, hoàn toàn đúng!

Bohm: Ồ, điều đó trong chừng mực nào đó giải thích nguồn gốc của những sự việc.

Krishnamurti: Chúng ta đang cố gắng tìm ra sự liên quan, trong hành động, của tư tưởng và thông minh là gì. Bởi vì mọi thứ là hành động hay không-hành động. Và sự liên quan của tất cả việc đó với thông minh là gì? Tư tưởng sản sinh ra hành động hỗn loạn, hành động phân chia.

Bohm: Khi nó không được điều khiển bởi thông minh.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Và nó không được điều khiển bởi thông minh trong cách mà tất cả chúng ta sống.

Bohm: Đó là bởi điều gì chúng ta vừa nói.

Krishnamurti: Nó là hoạt động bị phân chia, nó không là một hoạt động của một tổng thể. Hoạt động của tổng thể là thông minh.

Bohm: Thông minh cũng phải hiểu rõ hoạt động của tư tưởng.

Krishnamurti: Vâng, chúng ta đã nói điều đó.

Bohm: Bây giờ liệu ông sẽ nói rằng khi thông minh hiểu rõ hoạt động của tư tưởng, lúc đó tư tưởng khác hẳn trong sự vận hành của nó?

Krishnamurti: Vâng, rõ ràng như thế. Đó là, nếu tư tưởng đã tạo ra chủ nghĩa quốc gia như một phương tiện của sự an toàn và khi người ta thấy được sự dối trá của nó, thấy được sự dối trá của nó là thông minh. Lúc đó tư tưởng tạo ra một thế giới khác hẳn mà trong đó chủ nghĩa quốc gia không tồn tại.

Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Và vì vậy sự phân chia, sự xung đột, chiến tranh và mọi chuyện của nó.

Bohm: Điều đó rất rõ ràng. Thông minh thấy được sự giả dối của điều gì đang xảy ra. Bây giờ giả dối đó kết thúc. Khi tư tưởng được tự do khỏi sự giả dối này, nó khác hẳn. Lúc đó nó bắt đầu là một song song với thông minh.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

Bohm: Đó là nó bắt đầu thực hiện sự gợi ý của thông minh.

Krishnamurti: Vì vậy tư tưởng có một vị trí.

Bohm: Điều đó rất lý thú bởi vì ông có thể nói rằng tư tưởng thực sự không bao giờ bị kiểm soát hay bị thống trị bởi thông minh, tư tưởng luôn chuyển động theo phương hướng riêng của nó. Nhưng trong ánh sáng của thông minh, khi sự giả dối được thấy, lúc đó tư tưởng chuyển động song song hay hòa hợp cùng thông minh.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

Bohm: Nhưng tư tưởng không bao giờ có bất kỳ cái gì cưỡng bách nó làm bất kỳ điều gì. Điều đó sẽ gợi ý rằng thông minh và tư tưởng có nguồn gốc chung hay bản chất chung này, và rằng có hai cách để kêu gọi sự chú ý đến một tổng thể to tát hơn.

Krishnamurti: Vâng, thưa bạn, thuộc chính trị, thuộc tôn giáo, thuộc tâm lý, người ta có thể thấy tư tưởng đã tạo ra một thế giới của mâu thuẫn, phân chia khủng khiếp đến

chừng nào, và thông minh mà là sản phẩm của sự hỗn loạn này cố gắng tạo ra trật tự trong sự hỗn loạn này, không phải thông minh mà thấy được sự giả dối của tất cả điều này. Tôi không hiểu liệu tôi đang giải thích rõ ràng? Bạn thấy, tôi có thể rất thông minh mặc dù tôi bị rối loạn.

Bohm: Ồ, trong những phương cách nào đó.

Krishnamurti: Đó là điều gì đang xảy ra trong thế giới.

Bohm: Nhưng tôi nghĩ rằng tại khoảnh khắc này hiểu rõ điều đó là khó khăn lắm. Ông có thể nói rằng trong phạm trù bị giới hạn nào đó, dường như thông minh đó có thể vận hành, nhưng phía bên ngoài phạm trù đó nó không vận hành.

Krishnamurti: Rốt cuộc, chúng ta quan tâm đến sống, không phải đến những lý thuyết, không phải những lý thuyết của thấu triệt và vân vân. Nhưng người ta quan tâm đến một sống mà trong đó thông minh vận hành. Thông minh mà không thuộc thời gian, mà không thuộc đo lường, mà không là sản phẩm hay chuyển động của tư tưởng, hay trật tự của tư tưởng. Bây giờ một con người muốn sống một sống khác hẳn. Anh ấy bị thống trị bởi tư tưởng, tư tưởng của anh ấy luôn luôn đang vận hành trong sự đo lường, trong sự so sánh, trong sự xung đột. Anh ấy hỏi, “Làm thế nào tôi sẽ được tự do khỏi tất cả điều này với mục đích để có được thông minh?” “Làm thế nào ‘cái ngã’, làm thế nào ‘cái tôi’ là công cụ của thông minh này?”

Bohm: Rõ ràng nó không thể.

Krishnamurti: Đó là như thế!

Bohm: Bởi vì tư tưởng trong thời gian này, là bản thể của không-thông minh.

Krishnamurti: Nhưng người ta luôn luôn đang suy nghĩ dựa vào bản thể đó.

Bohm: Vâng. Đó là tư tưởng đang chiếu rọi một loại ảo tưởng của thông minh là gì, và đang cố gắng đạt được nó.

Krishnamurti: Vì vậy tôi sẽ nói rằng tư tưởng phải hoàn toàn bặt tăm cho sự thức dậy của cái đó. Không thể có một chuyển động của tư tưởng và vẫn vậy sự thức dậy của thông minh.

Bohm: Điều đó rõ ràng trên một mức độ. Chúng ta nghĩ tư tưởng thực sự có tính máy móc và điều này có lẽ được thấy trên một mức độ, nhưng tuy nhiên hệ thống máy móc vẫn tiếp tục.

Krishnamurti: Tiếp tục, vâng . . .

Bohm: . . . qua những bản năng và vui thú và sợ hãi và vân vân. Vì vậy thông minh phải thấu suốt vấn đề của những vui thú, những sợ hãi, những ham muốn này mà làm cho tư tưởng tiếp tục.

Krishnamurti: Vâng.

Bohm: Và ông thấy luôn luôn có cái bẫy này, đó là hình thành một khái niệm hay hình ảnh về nó, mà là từng phần.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Vì vậy như một con người tôi sẽ chỉ quan tâm đến điều này. Tôi biết sống của người ta bị hoang mang, mâu thuẫn, không-hòa hợp biết chừng nào. Liệu có thể thay đổi điều đó để cho thông minh có thể vận hành trong sống của tôi, để cho tôi sống mà mất đi sự không-hòa hợp, để cho mũi tên chỉ, phương hướng được hướng dẫn bởi thông minh? Bạn thấy, thưa bạn, đó là lý do tại sao những con người tôn giáo, thay vì sử dụng từ ngữ thông minh, đã sử dụng từ ngữ Thượng đế.

Bohm: Ưu điểm của việc đó là gì?

Krishnamurti: Tôi không biết ưu điểm là gì?

Bohm: Nhưng tại sao lại sử dụng từ ngữ như thế?

Krishnamurti: Bởi vì nó đến từ sự sợ hãi ban sơ, sợ hãi sấm sét, sợ hãi thiên nhiên, và dần dần từ sợ hãi đó phát sinh ý tưởng rằng có một người cha tối cao.

Bohm: Nhưng điều đó vẫn còn trong sự vận hành của bộ não.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Tôi chỉ đang nói điều đó. Họ đã nói rằng hãy tin cậy Thượng đế, hãy có lòng trung thành trong Thượng đế, vậy là Thượng đế sẽ vận hành qua bạn.

Bohm: Nó là một loại ẩn dụ, nếu ông đã nói, Thượng đế là thông minh. Nhưng hầu hết mọi người không coi nó như một ẩn dụ.

Krishnamurti: Dĩ nhiên không, đó là một hình ảnh tuyệt vời.

Bohm: Vâng. Ông có thể nói rằng nếu Thượng đế có nghĩa cái không thể đo lường được, vượt khỏi tư tưởng . . .

Krishnamurti: . . . nó không thể đặt tên được, nó không thể đo lường được, vì vậy không có một hình ảnh.

Bohm: Vậy thì cái đó sẽ vận hành trong cái có thể đo lường được.

Krishnamurti: Vâng. Điều gì tôi cố gắng chuyển tải là, sự ham muốn cho thông minh này, qua thời gian, đã tạo ra hình ảnh Thượng đế này. Và qua hình ảnh của Thượng đế, Jesus, Krishna, hay bất kỳ hình ảnh nào, bằng cách có sự trung thành trong đó – mà vẫn còn là chuyển động của tư tưởng – tôi hy vọng cách đó sẽ hòa hợp trong sống của tôi.

Bohm: Và bởi vì nó quá tổng thể, loại hình ảnh này sinh ra một ham muốn, một thôi thúc mãnh liệt nhất: đó là, nó thắng thế sự hợp lý.

Krishanmurti: Nó thắng thế sự hợp lý, mọi thứ.

Bohm: Mọi thứ.

Krishnamurti: Vào một ngày trước bạn đã nghe những giám mục và tổng giám mục đã nói – nghe thật là vô lý – rằng chỉ chúa Jesus mới quan trọng, không cái gì khác quan trọng cả.

Bohm: Nhưng nó cùng chuyển động nhờ vào đó sự vui thú thằng thế tánh hợp lý.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên. Sợ hãi và vui thú.

Bohm: Chúng thắng thế, sự cân xứng không thể được thiết lập.

Krishnamurti: Vâng, điều gì tôi đang cố gắng nói là: bạn thấy toàn thế giới bị quy định theo cách này.

Bohm: Vâng, nhưng câu hỏi là điều gì ông đã ám chỉ đến: thế giới này mà bị quy định theo cách này là gì? Nếu chúng ta coi thế giới này như một sự tồn tại khách quan, vậy thì chúng ta đã rơi vào cùng cái bẫy.

Krishnamurti: Dĩ nhiên, dĩ nhiên.

Bohm: Đó là, toàn thế giới là kết quả của cách suy nghĩ này, thế giới là cả nguyên nhân lẫn hậu quả của cách suy nghĩ này.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

Bohm: Và cách suy nghĩ này là không-hòa hợp và hỗn loạn và không-thông minh và vân vân.

Krishnamurti: Tôi đã nghe Hội nghị của đảng Lao động ở Blackpool. Nó rất lý thú, một số người trong họ rất nghiêm túc, rất khôn ngoan, nói đi nói lại đầy giả dối, và mọi điều họ đang suy nghĩ đều dựa vào đảng Bảo thủ và đảng Lao động. Họ không nói rằng, “Hãy nhìn, tất cả chúng ta hãy cùng nhau và xem thử điều gì là tốt nhất, điều gì là tuyệt vời nhất cho những con người.”

Bohm: Họ không thể.

Krishnamurti: Chính xác là như thế, họ đang vận dụng thông minh của họ!

Bohm: Ồ, trong một cái khung bị giới hạn. Sự rắc rối của chúng ta luôn luôn là vậy; người ta đã phát triển công nghệ và những vũ khí và những sự việc khác dựa vào thông minh

bị giới hạn nào đó, mà đang phục vụ những mục đích rất không-thông minh.

Krishnamurti: Vâng, chính xác là như thế.

Bohm: Trong hàng ngàn năm điều đó đã và đang xảy ra. Vậy thì dĩ nhiên, tôi nghĩ sự phản ứng có khuynh hướng xảy ra giống như thế này, tất cả quá lớn lao.

Krishnamurti: Vâng.

Bohm: Nói cách khác nó là một sự việc bao la, phủ cả thời gian và không gian.

Krishnamurti: Nhưng nó thực sự rất đơn giản, đơn giản lạ thường, ý thức của sự hòa hợp này. Bởi vì nó quá đơn giản nên nó có thể vận hành trong lãnh vực phức tạp nhất.

Chúng ta hãy quay trở lại. Chúng ta đã nói rằng cái nguồn là chung cho cả tư tưởng và thông minh.

Bohm: Vâng, chúng ta đã giải thích đến đó.

Krishnamurti: Cái nguồn đó là gì?

Bohm: Ồ, cái nguồn đó sẽ vượt khỏi tôi.

Krishnamurti: Chờ một chút, thưa bạn. Chúng ta hãy xem thử. Cái nguồn đó là gì? Thông thường họ coi cái nguồn đó như một khái niệm triết lý nào đó, hay họ nói rằng cái nguồn đó là Thượng đế – tôi chỉ đang sử dụng từ ngữ đó trong lúc này – hay Jehovha hay Brahman. Cái nguồn đó là chung, là chuyển động trung tâm mà tự-phân chia chính nó thành vật chất và thông minh. Nhưng đó chỉ là một câu phát biểu bằng từ ngữ, nó chỉ là một ý tưởng, mà vẫn còn là tư tưởng. Vì vậy bạn không thể tìm ra nó qua tư tưởng.

Bohm: Điều đó nảy sinh câu hỏi: nếu ông tìm nó, vậy thì ông là gì?

Krishnamurti: "Bạn" không hiện diện. "Bạn" không thể hiện diện khi bạn đang hỏi cái nguồn là gì? "Bạn" là thời gian, chuyển động, tình trạng bị quy định thuộc môi trường sống – bạn là tất cả điều đó.

Bohm: Trong câu hỏi đó, toàn sự phân chia này bị xóa sạch.

Krishnamurti: Tuyệt đối, đó là mấu chốt, phải không?

Bohm: Không thời gian.

Krishnamurti: Tuy nhiên chúng ta vẫn nói, “Tôi sẽ không vận dụng tư tưởng.” Khi “cái tôi” len lỏi vào có sự phân chia: vì vậy khi hiểu rõ một cách cẩn thận toàn bộ điều này, điều gì chúng ta đang nói, tôi xóa sạch hoàn toàn “cái tôi”.

Bohm: Nhưng nghe có vẻ giống như một mâu thuẫn.

Krishnamurti: Tôi biết. Tôi không thể xóa sạch nó. Nó xảy ra. Vậy thì cái nguồn là gì? Liệu nó có thể được đặt tên? Ví dụ, cảm thấy tôn giáo của người Do thái là nó không thể được đặt tên: bạn không đặt tên nó, bạn không thể nói về nó, bạn không thể tiếp xúc nó. Bạn chỉ có thể thấy. Và những người Ấn độ giáo và những người khác cũng nói cùng sự việc như vậy trong những từ ngữ khác nhau. Chính những người Thiên chúa giáo đã bị ảnh hưởng bởi từ ngữ Jesus này, hình ảnh này, họ đã không bao giờ tiến đến cái nguồn của nó.

Bohm: Đó là một vấn đề phức tạp bởi vì có lẽ rằng họ đang cố gắng kết hợp nhiều triết lý.

Krishnamurti: Vâng, dĩ nhiên. Bởi vì rốt cuộc ra Thiên chúa giáo đến từ Judea.

Bohm: Và Hi lạp và Châu á.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Vào một ngày trên truyền hình một nhóm người Ả rập đang diễu hành, tôi quên nơi nào; một nhóm khác, sau đó, từ Do thái đang diễn hành. Tôi đã nói, hãy nhìn kìa, chỉ là những miếng vải che mặt – bạn theo kịp chứ, thưa bạn. Ả rập của họ, mà là kết quả của Do thái cổ, và họ đã phân chia ra. Thật là kinh hoàng.

Bohm: Vâng, tôi có ý rằng nếu ông quan sát những người trên truyền hình ở Lebanon, ông có thể dễ dàng nói rằng họ

giống hệt người Do thái.

Krishnamurti: Rốt cuộc tất cả họ đều cùng là một bộ tộc Semite, và tất cả phần còn lại của nó. Nó đó kìa. Chúng ta thấy điều này. Bây giờ tôi muốn nắm điểm này: cái nguồn là gì? Liệu tư tưởng có thể tìm được nó? Và tư tưởng được sinh ra từ cái nguồn đó; và thông minh cũng được sinh ra từ cái nguồn đó. Nó giống như hai dòng suối di chuyển theo hai phương hướng khác nhau.

Bohm: Ông muốn nói theo tổng quát vật chất cũng được sinh ra từ cái nguồn đó?

Krishnamurti: Dĩ nhiên.

Bohm: Tôi có ý nói toàn vũ trụ. Nhưng cái nguồn đó lại vượt khỏi vũ trụ.

Krishnamurti: Dĩ nhiên. Nó phải như vậy, nếu không . . . Bây giờ đó là cái gì? Chúng ta có thể giải thích nó theo cách này? Tư tưởng là năng lượng, và thông minh cũng vậy.

Bohm: Vật chất cũng vậy.

Krishnamurti: Tư tưởng, vật chất, hệ thống máy móc, là năng lượng. Thông minh cũng là năng lượng. Tư tưởng bị hỗn loạn, bị vấy bẩn, tự-phân chia chính nó, tự-tách rời chính nó.

Bohm: Vâng, nó tăng lên gấp bội.

Krishnamurti: Và cái này lại không. Cái này không bị vấy bẩn. Nó không thể phân chia chính nó như “thông minh của tôi” và “thông minh của bạn”. Nó là thông minh, nó không thể phân chia được. Bây giờ nó đã khởi nguồn từ cái nguồn của năng lượng mà đã tự-phân chia chính nó.

Bohm: Tại sao nó đã tự-phân chia chính nó?

Krishnamurti: Bởi vì những lý do vật chất, cho thoải mái, cho tồn tại, bạn biết tất cả những chuyện như thế.

Bohm: Để duy trì sự tồn tại vật chất. Vậy là một phần của thông minh đã được thay đổi trong một cách như thế để

giúp đỡ duy trì sự tồn tại vật chất.

Krishnamurti: Vâng.

Bohm: Nó đã phát triển trong một cách nào đó.

Krishnamurti: Và tiếp tục trong cách đó. Cả hai đều là năng lượng. Vì vậy chỉ có một năng lượng.

Bohm: Vâng, chúng là những dạng khác nhau của năng lượng. Có nhiều tương tự với cái này, mặc dù nó ở trên một kích cỡ bị giới hạn nhiều hơn. Trong vật lý ông có thể nói rằng thông thường ánh sáng là một chuyển động sóng phức tạp, phức tạp vô cùng, nhưng trong tia laser nó được làm để di chuyển cùng nhau trong một cách rất đơn giản và hòa hợp.

Krishnamurti: Vâng. Tôi đã đọc về tia laser. Những sự việc quỉ quái họ sắp sửa sản sinh ra bởi tia laser.

Bohm: Vâng, sử dụng nó một cách hủy diệt. Tư tưởng có lẽ có cái gì đó tốt lành nhưng sau đó nó luôn luôn bị quen thuộc vào cái gì đó trong một cách rộng rãi hơn mà gây huỷ diệt.

Krishnamurti: Vì vậy chỉ có năng lượng, mà là cái nguồn.

Bohm: Ông muốn nói rằng năng lượng là một loại chuyển động?

Krishnamurti: Không, nó là năng lượng. Khoảnh khắc nó là một chuyển động, nó lang thang vào lãnh vực của tư tưởng này.

Bohm: Chúng ta phải giải thích rõ ràng quan điểm về năng lượng này. Tôi cũng đã tra cứu từ ngữ này. Ông thấy không, nó được đặt nền tảng trên quan điểm về công việc; năng lượng có nghĩa là, “Làm việc bên trong.”

Krishnamurti: Làm việc bên trong, vâng.

Bohm: Nhưng bây giờ ông nói có một năng lượng mà làm việc, nhưng không chuyển động.

Krishnamurti: Vâng. Tôi đang suy nghĩ về điều này ngày hôm qua – không phải suy nghĩ, tôi nhận ra cái nguồn ở đó, không bị vấy bẩn, không-chuyển động, không tiếp xúc được bởi tư tưởng, nó ở đó. Từ đó hai cái này đều sinh ra. Tại sao chúng lại được sinh ra?

Bohm: Một cái cần thiết để sinh tồn.

Krishnamurti: Đó là tất cả. Trong sinh tồn cái này đã bị phủ nhận, hay gạt đi trong sự tổng thể của nó, trong sự trọn vẹn của nó. Điều gì tôi đang cố gắng nhắm đến là thế này, thưa bạn. Tôi muốn tìm ra, như một con người đang sống trong thế giới này cùng tất cả những hỗn loạn và đau khổ, và mọi chuyện còn lại, liệu cái trí con người có thể tiếp xúc với cái nguồn mà trong đó hai phân chia không tồn tại? Và bởi vì nó đã tiếp xúc được cái nguồn này, bởi vì nó không có phân chia, nó có thể vận hành mà không có ý thức của phân chia. Tôi không hiểu liệu tôi đang chuyển tải được điều này?

Bohm: Nhưng làm thế nào cái trí con người không thể tiếp xúc được cái nguồn này? Tại sao nó không tiếp xúc được cái nguồn?

Krishnamurti: Bởi vì chúng ta đã bị nuốt trọn bởi tư tưởng, bởi sự khôn ngoan của tư tưởng, bởi sự chuyển động của tư tưởng. Tất cả những thần thánh của chúng, những thiền định của chúng, mọi thứ là cái đó.

Bohm: Vâng. Tôi nghĩ điều này mang chúng ta đến nghi vấn của sống và chết, bởi vì đó là một trong những sự việc mà làm trở ngại. Nó cũng liên quan đến sự sinh tồn.

Krishnamurti: Bởi vì tư tưởng và lãnh vực an toàn của nó, ham muốn sự an toàn của nó, nó tạo ra chết như một cái gì đó tách rời khỏi chính nó.

Bohm: Đó có lẽ là mấu chốt chính.

Krishnamurti: Đúng là như vậy. Đó là cái gì tôi đã nói cho những học sinh sáng ngày hôm qua.

Bohm: Ông có thể nhìn nó theo cách này. Tư tưởng đã tự-cấu trúc chính nó như một dụng cụ cho sự sinh tồn, không phải chết. Bây giờ vì vậy . . .

Krishnamurti: Cái gì nó đã làm, nó đã tạo ra sự bất tử trong Jesus, hay trong cái này hay trong cái kia.

Bohm: Tư tưởng không thể suy nghĩ về chết riêng của nó. Vì vậy nếu nó cố gắng làm như thế, nó luôn luôn chiếu rọi cái gì đó khác hẳn, một quan điểm bao quát hơn khác hẳn và từ đó dường như nó đang nhìn vào nó. Nếu bất kỳ người nào cố gắng tưởng tượng rằng anh ấy chết, vậy thì anh ấy vẫn đang tưởng tượng rằng anh ấy đang còn sống và đang nhìn vào chính anh ấy như chết. Ông có thể luôn luôn làm phức tạp điều này trong mọi loại lý thuyết và tôn giáo và vân vân; nhưng dường như nó được gắn liền vào tư tưởng rằng nó không thể suy nghĩ về chết một cách đúng đắn.

Krishnamurti: Nó không thể. Điều đó có nghĩa là tự-kết thúc chính nó.

Bohm: Điều đó rất lý thú. Giả sử rằng chúng ta ví dụ cái chết của thân thể, mà chúng ta thấy phía bên ngoài; các cơ quan chết đi, nó mất đi năng lượng của nó và vì vậy nó vỡ ra từng mảnh.

Krishnamurti: Thực sự thân thể là dụng cụ của năng lượng.

Bohm: Vì vậy chúng ta hãy nói rằng năng lượng không còn thấm vào thân thể và thế là thân thể không còn có bất kỳ tình trạng tổng thể nào. Ông có thể nói rằng với tư tưởng cũng như vậy; năng lượng trong những cách nào đó đi đến tư tưởng, như đi đến thân thể. Điều đó có tạo ra ý nghĩa nào không?

Krishnamurti: Điều đó đúng.

Bohm: Ông và những người khác đã thường dùng cụm từ: “Cái trí chết đi toàn bộ tư tưởng.” Thoạt đầu cách diễn tả

này gây khó hiểu, bởi vì ông nghĩ rằng chính là tư tưởng mà nên chết đi.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng, hoàn toàn đúng.

Bohm: Nhưng lúc này ông đang nói rằng chính cái trí mà chết đi, hay năng lượng mà chết đi tư tưởng. Tôi có thể thấy điều đó gần giống nhất có nghĩa gì là, rằng khi tư tưởng đang vận hành nó được đóng góp bằng một năng lượng nào đó bởi cái trí hay thông minh; và khi tư tưởng không còn liên quan nữa, vậy thì năng lượng đi và tư tưởng giống như một cơ quan thân thể chết rồi.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

Bohm: Bây giờ rất khó khăn cho cái trí phải chấp nhận điều này, bởi vì sự so sánh giữa tư tưởng và cơ quan dường như quá không-hợp lý, bởi vì tư tưởng không có thực chất và các cơ quan lại có thực chất. Vì vậy chết của các cơ quan dường như là cái gì đó khác xa với chết của tư tưởng. Lúc này là mấu chốt không rõ ràng lắm. Ông sẽ nói rằng trong chết của tư tưởng,chúng ta cũng có bản thể của chết của những cơ quan nữa?

Krishnamurti: Rõ ràng như thế.

Bohm: Mặc dù nó ở trên một kích cỡ nhỏ, như nó đã là, nó thuộc về cùng bản chất?

Krishnamurti: Vâng, bạn thấy, thưa bạn, hãy chờ một tí. Như chúng ta đã nói, có năng lượng trong cả hai, và tư tưởng trong chuyển động của nó đã tạo ra năng lượng này, là năng lượng này, và tư tưởng không thể tự-thấy chính nó chết đi.

Bohm: Nó không có cách nào để tưởng tượng, hay chiếu rọi, hay hình dung chết riêng của nó.

Krishnamurti: Thế là nó tẩu thoát khỏi chết.

Bohm: Ồ, nó tự-cho chính nó sự ảo tưởng.

Krishnamurti: Áo tưởng, dĩ nhiên. Và nó đã tạo ra ảo tưởng của sự bất tử hay một trạng thái vượt khỏi chết, một chiếu rọi của sự ham muốn riêng của nó để có sự tiếp tục riêng của nó.

Bohm: Ồ, đó là một việc, rằng tư tưởng có lẽ đã khởi đầu bằng ham muốn sự tiếp tục của các cơ quan thân thể.

Krishnamurti: Vâng, điều đó đúng, và sau đó tiếp tục vượt khỏi điều đó.

Bohm: Vượt khỏi điều đó, ham muốn sự tiếp tục riêng của nó. Đó là sự sai lầm, đó là nơi nó khởi sự sai lầm.

Krishnamurti: Vâng, khởi sự sai lầm. Nó đã tự-thấy các cơ quan thân thể như chính nó.

Bohm: Nó đã tự-cảm thấy chính nó là một mở rộng, không chỉ là một mở rộng, nhưng còn là bản thể của các cơ quan. Thoạt đầu tư tưởng đang vận hành chỉ trong các cơ quan và sau đó tư tưởng bắt đầu tự bộc lộ chính nó như bản thể của các cơ quan.

Krishnamurti: Điều đó đúng.

Bohm: Sau đó tư tưởng bắt đầu ham muốn sự bất tử riêng của nó.

Krishnamurti: Và chính tư tưởng tự-nhận biết, ý thức rất rõ rằng nó không bất tử.

Bohm: Dẫu vậy, nó chỉ biết nó phía bên ngoài. Tôi có ý, nó biết nó như một sự kiện phía bên ngoài.

Krishnamurti: Thế là, nó tạo ra sự bất tử trong những bức tranh, trong những hình ảnh.

Tôi lắng nghe tất cả điều này như một người bên ngoài và tôi tự-nhủ với chính mình, "Điều này hoàn toàn đúng, quá rõ ràng, hợp lý, thông minh; chúng ta thấy nó rất rõ ràng, cả phần tâm lý lẫn vật chất." Bây giờ, khi quan sát tất cả điều này, nghi vấn kế tiếp của tôi là: liệu cái trí có thể giữ được sự tinh khiết của cái nguồn khởi đầu? Sự rõ ràng ban sơ khởi

đầu của năng lượng đó mà không bị tiếp xúc bởi sự bại hoại của tư tưởng, bởi tư tưởng? Tôi không hiểu liệu tôi có chuyển tải được nó?

Bohm: Câu hỏi rõ ràng rồi.

Krishnamurti: Cái trí có thể làm điều đó không? Cái trí có thể khám phá được điều đó?

Bohm: Cái trí là gì?

Krishnamurti: Lúc này chúng ta nói cái trí là các cơ quan, tư tưởng, bộ não cùng tất cả những kỷ niệm của nó, những trải nghiệm và mọi chuyện đó, mà tất cả đều thuộc thời gian. Và cái trí nói, "Liệu tôi có thể khám phá điều này?" Nó không thể. Thế là tôi tự-nhủ với chính mình, "Vì nó không thể, tôi sẽ yên lặng." Bạn thấy những ma mãnh mà nó đã đùa giỡn.

Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Tôi sẽ học làm thế nào để yên lặng; tôi sẽ học làm thế nào để thiền định với mục đích được yên lặng. Tôi thấy sự quan trọng phải có một cái trí được tự do khỏi thời gian, được tự do khỏi hệ thống máy móc của tư tưởng, tôi sẽ kiểm soát nó, khuất phục nó, xóa sạch tư tưởng. Nhưng việc đó vẫn còn là sự vận hành của tư tưởng. Điều đó quá rõ ràng. Thế là nó phải làm gì đây? Bởi vì là một con người chỉ sống trong không-hòa hợp này, anh ấy phải tìm hiểu điều này. Và đó là điều gì chúng ta đang thực hiện. Khi chúng ta bắt đầu tìm hiểu nó, hay trong tìm hiểu, chúng ta bắt gặp cái nguồn này. Liệu nó là một nhận biết, một thấu triệt, và thấu triệt đó không liên quan gì đến tư tưởng? Thấu triệt là kết quả của tư tưởng? Kết luận của một thấu triệt là tư tưởng, nhưng chính thấu triệt không là tư tưởng. Thế là tôi đã nắm được chìa khóa của điều này. Vậy thì thấu triệt là gì? Liệu tôi có thể mời mọc nó, vun quén nó?

Bohm: Ông không thể làm bất kỳ điều gì về nó. Nhưng có một loại năng lượng phải được cần đến.

Krishnamurti: Đó chính xác là như vậy. Tôi không thể làm gì cả. Khi tôi vun quén nó, đó là ham muốn. Khi tôi nói rằng tôi sẽ làm việc này hay việc kia, đó là cùng sự việc. Vì vậy thấu triệt không là sản phẩm của tư tưởng. Nó không ở trong trật tự của tư tưởng. Bây giờ, làm thế nào người ta bất chợt bắt gặp thấu triệt này? (Khoảng ngừng) Chúng ta bất chợt bắt gặp nó bởi vì chúng ta đã phủ nhận tất cả điều đó.

Bohm: Vâng, nó ở đó. Ông không bao giờ có thể trả lời được nghi vấn đó, làm thế nào ông bất chợt bắt gặp bất kỳ điều gì.

Krishnamurti: Không. Tôi nghĩ nó khá rõ ràng, thưa bạn. Bạn bất chợt bắt gặp nó khi bạn thấy sự việc tổng thể. Vì vậy thấu triệt là sự nhận biết của tổng thể. Một mảnh vỡ không thể thấy điều này, nhưng "cái tôi" mà thấy những mảnh vỡ và "cái tôi" đang thấy những mảnh vỡ thấy tổng thể, và chất lượng của một cái trí mà thấy tổng thể không bị tiếp xúc bởi tư tưởng; vì vậy có nhận biết, có thấu triệt.

Bohm: Có lẽ chúng ta sẽ bàn lại điều đó chầm chậm hơn. Chúng ta thấy tất cả những mảnh vỡ: liệu chúng ta có thể nói năng lượng, hoạt động thực sự, mà thấy những mảnh vỡ kia là tổng thể?

Krishnamurti: Đúng rồi, đúng rồi.

Bohm: Chúng ta chưa bao giờ xoay xở để thấy tổng thể bởi vì . . .

Krishnamurti: . . . chúng ta được giáo dục, và mọi chuyện như thế.

Bohm: Nhưng tôi có ý, dù thế nào chăng nữa chúng ta sẽ không thấy tổng thể như cái gì đó. Mà trái lại, tổng thể là sự tự do trong thấy tất cả những mảnh vỡ.

Krishnamurti: Điều đó đúng. Sự tự do để thấy. Tự do không tồn tại khi có những mảnh vỡ.

Bohm: Điều đó tạo ra một nghịch lý.

Krishnnamurti: Dĩ nhiên.

Bohm: Nhưng tổng thể không khởi sự từ những mảnh vỡ. Ngay khi tổng thể vận hành lúc đó không có những mảnh vỡ. Vì vậy nghịch lý đến từ giả sử rằng những mảnh vỡ là thực sự độc lập, rằng chúng tồn tại độc lập khỏi tư tưởng. Vậy thì ông sẽ nói, nếu tôi giả sử rằng những mảnh vỡ ở đó được độc lập khỏi tôi và tư tưởng của tôi, và vậy thì dù thế nào chăng nữa tôi phải làm một cái gì đó về chúng – đó sẽ là một nghịch lý. Tổng thể khởi sự từ thấu triệt mà những mảnh vỡ này chẳng là gì cả. Dường như đối với tôi đó là cái cách. Chúng không là những thực sự có thật. Chúng rất không-thực sự.

Krishnamurti: Không-thực sự, vâng.

Bohm: Và thế là chúng không ngăn cản tổng thể.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng.

Bohm: Ông thấy, một trong những sự việc thường gây ra sự hoang mang là rằng, khi ông giải thích nó dựa vào tư tưởng, có vẻ ông lộ rõ những mảnh vỡ là cái thực sự có thật, không-giả tạo. Vậy thì ông phải thấy chúng, và vậy thì ông nói, chừng nào những mảnh vỡ còn ở đó, không có tổng thể để cho ông không thể thấy chúng, Nhưng tất cả điều đó đều quay trở lại một sự việc, một cái nguồn.

Krishnamurti: Tôi chắc chắn như vậy, thưa bạn, những con người thực sự nghiêm túc đã đặt ra câu hỏi này. Họ đã hỏi nó và cố gắng tìm được một câu trả lời qua tư tưởng.

Bohm: Vâng, ồ điều đó dường như là tự nhiên.

Krishnamurti: Và họ không bao giờ thấy rằng họ bị trói buộc trong tư tưởng.

Bohm: Đó luôn luôn là sự rắc rối. Mọi người lâm vào sự rắc rối này: rằng dường như anh ấy đang nhìn mọi thứ, nhìn vào những vấn đề của anh ấy, đang nói, “Kia là những vấn đề của tôi, tôi đang nhìn.” Nhưng đang nhìn đó chỉ là đang suy nghĩ, nhưng nó bị rối loạn bởi đang nhìn. Một trong những

rối loạn mà nảy sinh là rằng nếu ông nói, đừng suy nghĩ nhưng hãy nhìn, người đó cảm thấy rằng anh ấy đang nhìn rồi.

Krishnamurti: Hoàn toàn đúng. Vì vậy bạn thấy, câu hỏi này đã nảy sinh và họ nói, "Được rồi, vậy thì tôi phải kiểm soát tư tưởng, tôi phải chế ngự tư tưởng và tôi phải làm cho cái trí của tôi yên lặng để cho nó trở thành tổng thể, sau đó tôi có thể thấy những bộ phận, tất cả những mảnh vỡ, sau đó tôi sẽ chạm được cái nguồn." Nhưng luôn luôn nó vẫn còn là sự vận hành của tư tưởng.

Bohm: Vâng, điều đó có nghĩa đa phần sự vận hành của tư tưởng là không nhận biết được và vì vậy người ta không biết nó đang xảy ra. Một cách có ý thức chúng ta có lẽ nói, chúng ta đã nhận ra rằng tất cả điều này phải được thay đổi, nó phải khác hẳn.

Krishnamurti: Nhưng tầng ý thức bên trong vẫn đang tiếp tục. Liệu bạn có thể nói với tầng ý thức bên trong của tôi, khi biết bộ não tầng ý thức bên ngoài của tôi sẽ kháng cự bạn? Bởi vì bạn đang bảo với tôi điều gì đó mà là cách mạng, bạn đang bảo với tôi điều gì đó mà phá vỡ toàn ngôi nhà của tôi mà tôi đã xây dựng thật cẩn thận, và tôi sẽ không lắng nghe bạn. Bạn theo kịp không? Trong những phản ứng theo bản năng của tôi, tôi xua đuổi bạn đi ngay. Vì vậy bạn nhận ra điều đó và nói rằng, "Hãy nhìn, được rồi, người bạn thân ơi, chỉ cần đừng bận tâm phải lắng nghe tôi theo cách đó. Tôi sẽ nói với tầng ý thức bên trong. Tôi sẽ nói với tầng ý thức bên trong của bạn và khiến cho tầng ý thức bên trong đó thấy rằng bất kỳ chuyển động nào nó thực hiện vẫn còn trong lãnh vực của thời gian và vân vân." Thế là cái trí tầng ý thức bên ngoài của bạn không bao giờ vận hành. Khi nó vận hành chắc chắn nó phải hoặc kháng cự, hoặc nói, "Tôi sẽ chấp nhận", vì vậy nó tạo ra một xung đột trong chính nó, và tất cả mọi việc còn lại. Vì vậy liệu bạn có thể nói với tầng ý thức bên trong của tôi?

Bohm: Ông có thể luôn luôn hỏi làm thế nào.

Krishnamurti: Không, không. Bạn bảo trước cho tôi, "Hãy nhìn kìa, người bạn, đừng kháng cự, suy nghĩ, nhìn cái cây đó, nhưng tôi sẽ nói với bạn." Nó nghe vui lắm, nhưng bạn biết tôi có ý gì. Tôi sẽ nói với bạn. Cả hai chúng ta đang chuyển tải cho nhau mà không có cái trí tầng ý thức bên ngoài đang lắng nghe.

Bohm: Vâng.

Krishnamurti: Tôi nghĩ đây là điều gì thực sự xảy ra. Khi bạn đang nói với tôi – tôi đang nhận thấy nó – tôi không đang lắng nghe những từ ngữ của bạn nhiều lắm. Tôi đang lắng nghe bạn. Tôi mở cửa cho bạn; không phải cho những từ ngữ của bạn, bởi vì bạn đã giải thích, bởi vì tôi đã tra cứu trong những quyển từ điển và mọi chuyện như thế. Tôi đã tự nhủ với mình, được rồi, hãy dẹp bỏ tất cả điều đó, tôi đang lắng nghe bạn, không phải nghe những từ ngữ mà bạn sử dụng, nhưng nghe ý nghĩa, nghe chất lượng phía bên trong của cảm thấy của bạn mà muốn bảo cho tôi điều gì đó.

Bohm: Tôi hiểu.

Krishnamurti: Điều đó thay đổi tôi, không phải tất cả những từ ngữ giải thích này. Vì vậy liệu bạn có thể nói chuyện với tôi về những mê muội của tôi, những ảo tưởng của tôi, những khuynh hướng đặc biệt của tôi, mà không có cái trí tầng ý thức bên ngoài đang can thiệp và đang nói, "Làm ơn đừng đụng đến tất cả điều này, hãy để tôi lại một mình!" Họ đã cố gắng tuyên truyền nơi tiềm thức trong quảng cáo, thật mau lẹ, để cho trong khi bạn không thực sự chú ý, tầng ý thức bên trong của bạn lại chú ý, vì vậy bạn mua cục xà phòng đặc biệt đó! Chúng ta không đang làm việc đó, nó sẽ tác hại lắm. Bạn đang bảo tôi, hãy nhìn cái cây, và đám mây, hay bức tranh trên tường đó, hãy quên đi, đừng lắng nghe tôi bằng đôi tai tầng ý thức bên ngoài của bạn nhưng hãy lắng nghe tôi bằng đôi tai mà nghe sâu thẳm nhiều hơn. Đó là cách tôi đã lắng nghe bạn sáng nay bởi vì

tôi vô cùng quan tâm đến cái nguồn, giống như bạn quan tâm. Bạn theo kịp không, thưa bạn? Và tôi nói, chắc chắn, chúng ta sẽ đến được điều đó, tôi đã nắm được nó, chúng ta sẽ đến được điều đó, và tôi thực sự quan tâm trong một điều duy nhất đó. Tất cả điều này là những điều có thể giải thích được, hiểu rõ rất dễ dàng – nhưng hãy cùng nhau đến được cái đó, cùng nhau cảm thấy nó! Bạn theo kịp không? Tôi nghĩ đó là cách để phá vỡ một quy định, một thói quen, một hình ảnh mà tôi đã vun quén. Bạn nói với tôi về nó ở một mức độ nơi cái trí tầng ý thức bên ngoài hoàn toàn không quan tâm. Nghe có vẻ ngớ ngẩn lắm, nhưng bạn hiểu rõ điều gì tôi đang nói chứ, thưa bạn?

Ví dụ tôi có một quy định; bạn có thể vạch ra nó hàng tá lần, tranh luận, thấy được sự giả dối của nó, sự ngu dốt. Tôi vẫn tiếp tục. Tôi kháng cự nó, tôi nói nó nên là gì, nếu ngược lại tôi sẽ làm gì trong thế giới này, và mọi chuyện như thế. Nhưng bạn thấy sự thật rằng chừng nào cái trí còn bị quy định phải có xung đột và mọi chuyện như thế. Thế là bạn thâm nhập hay gạt qua một bên sự kháng cự của tôi và thẩm thấu được cái đó, thúc giục tầng ý thức bên trong phải lắng nghe bạn, bởi vì tầng ý thức bên trong lại tinh tế hơn nhiều, nhạy bén hơn nhiều. Nó có lẽ bị kinh hãi, nhưng nó thấy được sự nguy hiểm của sợ hãi nhạy bén hơn cái trí tầng ý thức bên ngoài. Khi tôi đang dạo bộ trên những hòn núi cao ở California: tôi đã nhìn chim chóc và cây cối và đang nhìn ngắm, và tôi nghe một con rắn rung chuông và tôi đã nhảy tránh. Chính là tầng ý thức bên trong khiến cho thân thể nhảy tránh; tôi đã thấy con rắn rung chuông khi tôi nhảy tránh, nó cách hai hay ba feet, nó có thể mổ tôi rất dễ dàng. Sẽ phải mất nhiều giây nếu bộ não tầng ý thức bên ngoài đang vận hành.

Bohm: Muốn đến được tầng ý thức bên trong ông phải có một hành động mà không lôi cuốn cách trực tiếp tầng ý thức bên ngoài.

Krishnamurti: Vâng. Đó là thương yêu, đó là tình yêu. Khi bạn nói với trạng thái ý thức thức giấc bên ngoài của tôi, nó là bướng bỉnh, lanh lợi, ranh mãnh, dao động. Và bạn thâm nhập cái đó, nói, được rồi, cứ giữ những thú tính xấu xa riêng của bạn, và bạn thâm nhập cái đó bằng cái nhìn của bạn, bằng thương yêu của bạn, bằng tất cả cảm thấy mà bạn có. Cái đó vận hành, không còn gì khác.

Brockwood Park

Ngày 7 tháng10 năm 1972